ob uani
y

PASEKA
LITOMYŠL
♀

Dobývání Okinawy
(operace ICEBElţG)

iţfţ::ţt::ţ:k;:ť ţţţlilţ:7'ţţII,:". I
knih. 81 odd. 1
W 1889/ 2

ex.: 66

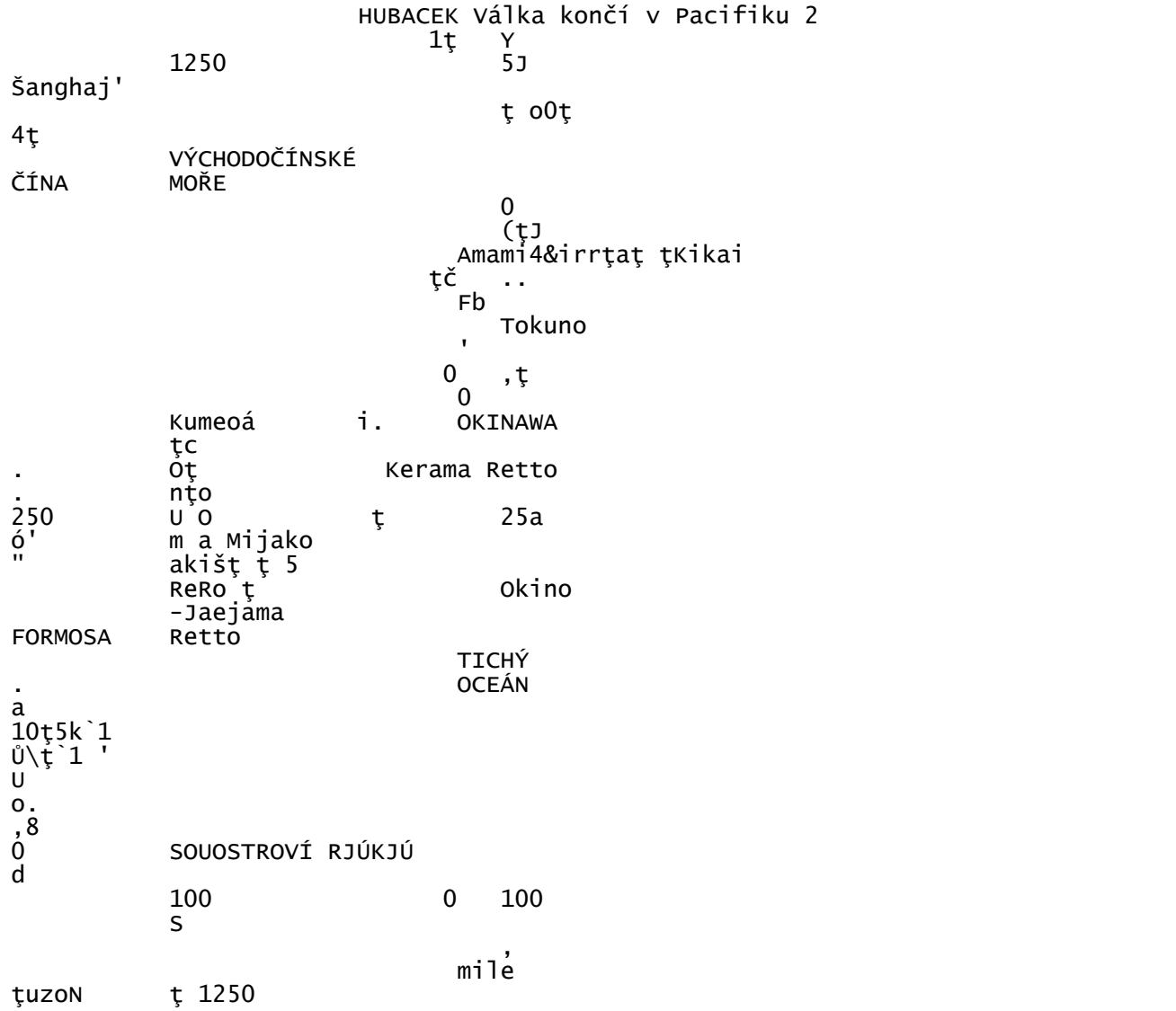
Copyright rJ Miloš Hubáček, 2000

ISBN 80-7185-322-4

Cíl a nepřítel

Souostroví Rjúkjú (japonský název Nansei Šoto), ležící jihozápadně od domácích japonských ostrovů, vytváří oblouk táhnoucí se v délce asi 790 mil mezi nejjižnějším japonským ostrovem Kjúšú a ostrovem Formosou a odděluje Východočínské moře od Tichého oceánu. Sestává z celkem asi 140 ostrovů, převážně vulkanického původu. Jen 30 z nich je natolik velkých, že se na nich mohly usídlit větší skupiny obyvatel. Souostroví je tvořeno třemi hlavními skupinami ostrovů (vjaponštině "gunto"): nejblíže Japonskuje Amami Gunto, uprostřed Okinawa Gunto, zahrnující ostrov Okinawu, skupinu Kerama Retto, ostrov Ie Šimu a několik dalších menších ostrůvků. Jižní část souostroví, nejbližší Formose, se nazývá Sakišima Gunto.

Celková plocha souostroví Rjúkjú činí asi 4790 kilometrů čtverečných. Jeho největším ostrovem je Okinawa o rozloze 1256 kilometrů čtverečných, délce 111 kilometrů a šířce 3 a půl až 33 kilometry. Podnebí Okinawy je subtropické s častými monzunovými dešti a vysokým stupněm vlhkosti. V obdobích mezi květnem a listopadem je pravidelně napadána ničivými tajfuny. Okinawa je geograficky snadno rozdělitelná do tří částí, značně se od sebe lišících. Severní část, od Išikawské šíje na sever, tvoří dvě třetiny rozlohy ostrova. Je převážně hornatá, hustě zalesněná a do Východočínského moře z ní vybíhá poloostrov Motobu. Na počátku čtyřicátých let bylo 80 procent severní části pokryto hustým porostem dubových a jehličnatých lesů a křovin. Oblasti dominují pahorky o výšce 300 až 500 metrů. Pobřeží je lemováno zbrázděnými terasami, na řadě míst vytvářejícími nad mořem strmé útesy. Střední část Okinawy ohraničuje na severu Išikawská šíje (svou šířkou 3500 metrů představuje nejužší místo ostrova) a na jihu spojnice mezi městy Naha na západním pobřeží a Jonabaru na pobřeží východním. Terén pod Išikawskou šíjí ještě připomíná severní část ostrova, ale dál už je to z větší části zvlněná, lehce zalesněná krajina, občas přerušovaná sráznými útesy a roklemi. Mezi kopci, jen málokdy přesahujícími 300 metrů, protéká několik mělkých říček. Nejjižnější část ostrova, připomínající svým tvarem
♀

trojúhelník, je mimořádné kopcovitá a dominují jí rozsáhlé vápencové plošiny, někdy překračující výšku 500 metrů.

V šestém nebo sedmém století našeho letopočtu provedli několik nájezdů na Okinawu Číňané, ale nesnažili se ji vojensky ovládnout. Po celá další staletí se na ostrově prolínaly kulturní i politické vlivy čínské s japonskými. Až za čínské dynastie Ming, na konci 14. století, si Čína vyžádala od krále Okinawy placení poddanské daně, a nezbylo než mocnému sousedu vyhovět. Tento stav trval až do roku 1609, kdy okinawský král odmítl Japoncům přispět vojáky a zásobami na jejich tažení proti Koreji. Výsledkem bylo, že Japonci ostrov přepadli, král se v podstaté stal jejich zajatcem a ostrované byli přinuceni platit poplatek i Japonsku. Po následujících 250 let okinawské království setrvávalo v nezáviděníhodném postavení, kdy podléhalo dvěma pánům, jak Číňanům, tak Japoncům. Nakonec, v květnu roku 1875, Japonci zakázali Okinawanům odesílat do Číny jakékoliv poplatky. Na jejich nesouhlas s přetrháním tradičních vazeb s Čínou reagovali Japonci tím, že v roce 1879 sesadili okinawského krále z trůnu, dali mu hodnostjaponského markýze a převezlijej do Tokia. Současně byla Okinawa se sousedními ostrovy včleněna do japonské politické struktury jako "okinawská prefektura", spravovaná japonským guvernérem. Čína proti takovému uspořádání sice protestovala, ale po japonském vítězství v čínsko-japonské válce v roce 1894 bylo potvrzeno s konečnou platností.

Podle sčítání z roku 1940 měl ostrov 435 000 obyvatel, převážně zemědělců, pěstujících na malých políčkách cukrovou třtinu, fazole, rýži, sladké brambory, ječmen a zelí. Pro obživu byl důležitý i rybolov.

Průmyslová výroba byla zanedbatelná, pokud se něco vyrábělo, jako například surové hedvábí, lakované předměty nebo alkoholické nápoje, dělo se tak manufakturním způsobem v malých továrničkách nebo šlo o domáckou výrobu. Jediným významnějším výrobním odvětvím byly mlýny na cukrovou třtinu v oblasti měst Naha a Šuri, ale i ojejich úrovni svédčí, že hnací sílu v nich představovala tažná zvířata otáčející primitivním mlýnským zařízením. Asi 15 procent obyvatel žilo v hlavním městé Naze, kromě něj byla na ostrové ještě dvě města hodná toho jména, Toguči na poloostrově Motobu a Šuri, historické hlavní město okinawského království.

Obyvatelstvo ostrova bylo pestrou směsicí potomků původních domorodých obyvatel japonských ostrovů, Mongolů, Japonců a Číňanů. I poté co japonský císař začlenil Okinawu do svého impéria a zavedl na ostrové systém japonských škol, asimilace japonské a okinawské společnosti byla minimální, například vzájemné manželské
♀

svazky byly zcela výjimečné. Ostrované si zachovávali svůj jazyk a svoje starobylé zvyky a rituály, Japonci je zase považovali za podřadnou rasu a podle toho s nimi zacházeli. Naprostou většinu všech úřednických míst na Okinawě zastávali Japonci, kteří bud' na ostrov přišli za lepším zaměstnáním, nebo tam byli z Japonska vysláni.

Nicméně i pro Okinawany zavedla tokijská vláda povinnou vojenskou službu, a japonská armáda tak získala tisíce vycvičených záložníků, které mohla v případě potřeby kdykoliv použít. Ale s výjimkou zmíněných odvodů zůstávala Okinawa v první fázi války hlubokým zázemím a tento stav v podstatě trval až do dubna roku 1944, kdy Japonsko aktivovalo 32. armádu.

Před rokem 1944 vénoval Císařský generální hlavní stan otázkám obrany a vyzbrojení souostroví Rjúkjú jen velmi malou pozornost. Na celém ostrovním řetězci se nacházelo jen několik menších vojenských posádek a dvé námořní základny, jedna v Naze a druhá na ostrově Amami O-Šima. Po ničivých amerických útocích ze vzduchu a z moře na kotviště Spojeného lod'stva v Truku v Karolínách 17.-18. února 1944 a po napadení japonských opěrných bodů v Marianách na začátku léta roku 1944 začali japonští stratégové chápat rozsah a závažnost problému, před kterým se ocitli: Japonsko pohrává válku, tak sebejisté zahájenou v prosinci 1941. V obrovských rozlohách Tichomoří zůstávaly početné japonské posádky zcela odříznuty nepřátelskou leteckou a námořní blokádou a od jihu a z východu se Američané krok za krokem přibližovali k vnitřní obranné linü metropole. Jak spojenecké ozbrojené síly mohutnély a jejich tlak narůstal, japonští plánovači si uvédomovali, že čas zbývající k posílení vnitřních obranných linü se kvapem krátí. Že se Američané po Marianách vrátí na Filipíny, o tom v Tokiu už nikdo nepochyboval a jako další vysoce pravděpodobné cíle přicházely především v úvahu jihočínské pobřeží, Formosa a Rjúkjú. A pokud se týkalo Rjúkjú, bylo zřejmé, že útok by měl směřovat proti Okinawě, nejvýznamnějšímu ostrovu celého souostroví.

22. března 1944 hlavní stan pověřil obranou Rjúkjú 32. armádu, vedenou generálporučíkem Masaoem Watanabem. Ten se ujal své funkce 1. dubna a velitelství armády bylo umísténo do hlavního okinawského města Nahy. Ale v srpnu 1944 přinutila pokračující nemoc generálporučíka Watanabeho odstoupit a velení 32. armády převzal generálporučík Micuru Ušidžima.V souladu se svým všeobecně uznávaným talentem pro výbér kvalitních spolupracovníků si Ušidžima zvolil za náčelníka štábu generálmajora Isamu Čóa, jednoho z nejschopnějších velitelů japonské armády. Vzhledem k významu přikládanému obrané Okinawy Císařský generální hlavní stan souhlasil. Oba generálové začali tím, že přebudovali celý štáb armády: všechny důstojníky odpočívající na služebních vavřínech vyměnili za talentované mladé muže, převážné pocházející z Císařského generálního štábu. Nakonec se jim podařilo vytvořit hladce fungující organizaci, mimořádnou bystrým a odvážným uvažováním jejích velících složek.

Generálporučík Ušidžima - do hodnosti generála měl být povýšen v srpnu 1945 - byl podle svých spolupracovníků mužem vyznačujícím se velkou osobní integritou a charakterem, podněcujícím u pod-

řízených důvéru, loajalitu a respekt. Na začátku války velel pěším jednotkám v Barmě a na Okinawu přišel z místa velitele vojenské akademie v Zamě. Generálmajor Čó (1. března 1945, ve věku 51 let, byl povýšen na generálporučíka) byl typem tvrdě pracujícího bojovného důstojníka, který již dříve zastával vysoké štábní funkce u jednotek v Číně, Malajsku i Barmé a před svým jmenováním k 32. armádé působil na tokijském ministerstvu války. Po změnách provedených Ušidžimou a Čóem zůstal z původních vysokých štábních důstojníků ve své funkci jen operační důstojník armády plukovník Hiromiči Jahara, známýjako skvělý taktik, ve svém rozhodování uvážlivý a konzervativní. Kombinace Ušidžimova vyzrálého úsudku, Čóovy agresivní energie a pružného uvažování a Jaharovy bystré chytrosti poskytla 32. armádé vyvážené a schopné vrchní velení.

I když jednotky o síle divize nebo brigády přicházely i na jiné ostrovy v Rjúkjú, konkrétně na ostrov Mijako Džima, směřoval hlavní proud posil na Okinawu, neboť se všeobecné předpokládalo, že právě na ní se Američané vylodí. Od počátku svého působní se štáb 32. armády snažil, aby bojová organizace a složení okinawské posádky odpovídalyjejímu prvořadému úkolu, tj. nutnosti čelit nepřátelské invazi. Proto se na ostrově začala soustřed'ovat řada samostatných jednotek dělostřelectva, minometů, protiletadlového i protitankového dělostře-Iectva a kulometné oddíly, to vše s cílem posílit palebnou kapacitu pěších jednotek. Po rozhodnutí Císařského generálního hlavního stanu z června 1944, výslovné nařizujícího posílit obranu Okinawy, mělo být na ostrov přemístěno 9 praporů pěchoty a 3 prapory polního dělostřelectva. Většina posil přicházela v červnu až srpnu roku 1944 z Číny, Mandžuska a Japonska.

První dorazila 9. péší divize, jednotka pokrytá slávou získanou už v bitvách rusko-japonské války v letech 1904-1905. Tato divize, určená k tomu, aby tvořila páteř obrany Iwodžimy, přišla v červenci přímo z Mandžuska. Její pobyt na Okinawé však byl krátký. Kritická si-

tuace japonských vojsk zápolících na filipínském ostrově Leyte s MacArthurovou invazní armádou přiměla japonské vrchní velení vyslat jim 9. divizi na pomoc. Divize opustila Okinawu koncem prosince a mířila přes Formosu k Filipínám. MacArthurovo vylodění na hlavním filipínském ostrově Luzonu v lednu 1945 ji zastihlo ještě na Formose a spojenecké ponorky a letectvo se poté postaraly o to, aby Formosu již nikdy neopustila - neustálá hrozba potopení pomalých dopravních a transportních lodí, kterým japonské letectvo a lod'stvo už nebylo s to zajistit účinnou ochranu, zabránila jak přesunu divize na Filipíny, tak jejímu návratu na Okinawu. Zbytek války strávila 9. divize v nečinnosti, izolovaná na Formose. Tato skutečnost a fakt, že 9. divize nikdy nebyla na Okinawě nahrazena stejně kvalitní jednotkou, pravděpodobně náleiely mezi faktory, které z japonského hlediska nejvíc ovlivnily nadcházející bitvu o Okinawu.

V červnu 1944 měla být 32. armáda posílena i 44. samostatnou smíšenou brigádou generálmajora Šigedžiho Suzukiho, jednotkou o zhruba 6000 mužích, sestavenou tentýž měsíc na ostrově Kjúšú. Brigádu tvořily 1. a 2. pěší svazek (každý zhruba o síle pluku) s připojenými jednotkami dělostřelectva, ženistů a spojařů. Dne 29. června byla lod' Tojama Maru, převážející tuto brigádu na Okinawu, potopena nedaleko ostrova Amami O-Šima americkou ponorkou. Více než 5000 vojáků zahynulo a jen kolem 600 jich nakonec dosáhlo Okinawy. Ti vytvořili jádro 2. pěšího svazku, později doplněného posilami dodanými jak z Kjúšú, tak z řad okinawských odvedenců. Protože se tuto jednotku, která přišla při potopení Tojama Maru o všechnu svou výzbroj, už nepodařilo plně dozbrojit, byla ostatními vojáky na Okinawě nazývána bimbo tai (to jest jednotka, která nic nemá).1. pěší svazek nebyl vůbec obnoven, existoval pouzejeho štáb. Namísto něj byl ve dnech 6. až 11. července z Tokia na Okinawu letecky přepraven 15. samostatný smíšený pluk, tvořený třemi pěšími prapory, protitankovou rotou a ženijními oddíly. V září, po zařazení do 44. brigády, byl pluk ještě posílen odvedenými Okinawany a tak-

zvanými boeitai.* Nakonec měl pluk 2800 mužů a brigáda dosáhla stavu 5000 mužů.

* PFislušníky oddílů boeitai (jednotky národní obrany) nelze zaméňovat s okinawskými odvedenci a záloiniky japonské armády. Byli to muü mobilizovaní pro výkon různých prací a sluieb z řad domácího obyvatelstva a organizovaní do jed-
notek velikosti rot, zpravidla sestavovaných z obyvatel jednoho města nebo vesnice.
Vétšina z nich nebyla ozbrojena, vykonávali ale cenné sluiby jako nosiéi munice a zásob a téi se podíleli na řadé stavebních prací, ať na linü fronty či v zázemí. Jen
éást z nich se úéastnila přímých bojových akcí. První skupina boeitai byla vytvořena

Další důležitou jednotkou odeslanou na Okinawu byla 24. pěší di-
vize generálporučíka Tacumiho Amamiji. Divize byla zřízena v roce 1939 v Mandžuskujako součást Kwantungské armády a od počátku byla odpovědná za bezpečnost východní hranice Mandžuska. Divize byla dobře vybavena a vycvičena, byla považována za schopnou oka-
mžitého bojového nasazení, ale postrádala bojové zkušenosti. Když se vzhledem k americkým ofenzivním operacím začalo Japoncům počátkem roku 1944 nedostávat ve středním Tichomoří sil, odeslali tam i některé součásti 24. divize, konkrétně jeden prapor dělostřelec-
tva, ženijní rotu a po jednom praporu z každého z jejích tří pěších plu-
ků. Po příchodu na Okinawu byl každý pěší pluk (22., 32. a 89.) posí-
len o 300 okinawských odvedenců. Až do reorganizace 32. armády, provedené v únoru roku 1945, měly péší pluky 24. divize jen po dvou praporech, ale po ní dosáhla divize téměř původního stavu a se svý-
mi více než 15 000 muži se stala nejpočetnější japonskou jednotkou na Okinawě.

Poslední velkou jednotkou odeslanou na Okinawu byla 62. péší divize s velitelem generálporučíkem Takeo Fudžiokou. Divize byla vytvořena v červnu 1943 v Číně v provincü Šansi spojením dvou do té doby samostatných pěších brigád (63. a 64.), které bojovaly na čín-
ském územíjiž od roku 1938. Brigády měly po čtyřech samostatných pěších praporech a na Okinawě byla každá posílena ještě dalším sa-
mostatným pěším praporem a určitým počtem vojáků z řad oddílů boeitai. 62. divize ale postrádala dělostřelectvo, pouze její pěší prapo-
ry měly vedle pěti střeleckých rot a roty kulometné i rotu pěchotního dělostřelectva, vyzbrojenou dvěma 75mm děly a dvéma 70mm houf nicemi. Proto početní stav 62. divize nikdy nepřekročil 12 000 mužů, přestože její pěší prapory o 1200 mužích byly nejsilnéjšími jednotka-
mi tohoto typu na Okinawě.

Vycházeje z předpokladu, že bitva o Okinawu bude založena na statickém pojetí obrany vedené z připravených postavení, nepokládal Císařský generální hlavní stan za nutné vybavovat 32. armádu větším

v červenci 1944 k pracem na výstavbé letišf, generální mobilizace byla na Okinawé
nařízena ai v lednu 1945, po odchodu 9. divize. Ke sluibé v boeitai bylo povoláno
kolem 17 000 Okinawanů ve véku od l7 do 45 let. Kromé nich bylo na 1700 studentů středních škol ve véku nad 14 let organizováno v jednotkách Krev a ore! ţa cisaie, kde
se cviéili pro záškodnickou válku, ale nakonec byla vétšina z nich poslána na frontu.
Nelze přesné určit, kolik okinaw,ský,ch muiů slouülo potřebám 32. armády - af jako
odvedenci přímo v jejích jednotkách, nebo jako příslušníci boeitai, nebo ve student-
ských oddílech. Svédectví, která jsou k dispozici, ale naznaéují, ie tvořili ai jednu
třetinu celkového staw 32. armády.

10 11
♀

počtem tankových jednotek. Na ostrové se nacházel pouze 27. tankový pluk, který dorazil od 2. tankové divize z Mandžuska v červenci 1944. Ani ten ale nebyl v plné síle, neboť jedna jeho rota středních tanků byla odeslána na ostrov Mijako Düma v jižní části souostroví. Oslabený pluk byl ve skutečnosti obrněnou jednotkou o síle 750 mužů, organizovaných v jedné rotě lehkých a jedné roté středních tanků, dělostřelecké baterü vybavené traktorovými tahači, v rotě pěchoty, opravárenské roté a ienijní četé. Celkem mél 27. pluk 14 středních a 13 lehkých tanků, čtyři 75mm a dvě 47mm protitanková děla a deset kulometů.

Jak se zhoršovalo postavení Japonců na Filipínách a stávalo se očividně beznadéjným, začal Císařský generální hlavní stan dodávky zbraní původné určené pro Filipíny přesměrovávat na Okinawu. 32. armáda nakonec disponovala mocnéjším délostřelectvem než kterékoliv jiné japonské velitelství za celou dobu války v Tichomoří. Veškeré délostřelectvo na Okinavě, s výjimkou 42. pluku polního délostřelectva, který tvořil organickou součást 24. divize, bylo soustředěno pod 5. délostřeleckým velitelstvím generálmajora Kosukeho Wady. Pod 5. velitelství náležel 7. pluk těžkého délostřelectva, dva pluky středního dělostřelectva (1. pluk byl po příjezdu z Mandžuska v červenci 1944 nucen jeden ze svých dvou praporů odeslat na Mijako Džimu, 23. pluk též přibyl z Mandžuska a oba pluky dohromady měly 2000 mužů, obsluhujících 36 ISOmm houfnic) a 100. samostatný prapor těžkého délostřelectva (na Okinawu byl přemístén z Japonska, měl 500 mužů a osm 150mm děl) a délostřelecké jednotky 44. samostatné péší brigády a 27. tankového pluku. Kromé uvedených jednotek podléhal Wadovu velitelství 1. samostatný pluk těžkých minometů (přesnéji řečenojen tři jeho baterie, nebof zbývající tři byly z Mandžuska odeslány již v polovině roku 1942 do Barmy) s 24 minomety ráže 320 mm, schopnými vystřelovat střely o váze 340 kilogramů, a dále l. a 2. prapor lehkých minometů s 96 minomety ráže 81 mm. Vedle těžkých děl, houfnic a minometů, soustředěných pod 5. délostřeleckým velitelstvím generálmajora Wady, se na Okinawě nacházelyjednotky protiletadlových, protitankových a automatických zbraní, které byly po zahájení bojů přiděleny k přímé podpoře pěchoty. Byly to tři samostatné prapory protiletadlového délostřelectva, tři prapory polního protiletadlového dělostřelectva a tři prapory rychlopalných protiletadlových kanonů s 72 dvouúčelovými 75mm dély a 54 kanony ráže 20mm, které též mohly zasahovat jak proti vzdušným, tak i pozemním cílům. Dále byly na Okinawě tři samostatné protitankové prapory a dvě samostatné protitankové roty se 48 velmi účinnými 47mm protitankovými dély

12 13
♀

s vysokou úsťovou rychlostí a plochou dráhou střely. Konečně měla pěchota 32. armádyještě zajištěnu podporu 4 samostatných kulometných praporů, disponujících celkem 96 těžkými kulomety.

Ke-32. armádě náležela ještě řada dalších podpůrných útvarů. Z nich bylo možno čerpat pro péší jednotky, představující rozhodujícího činitele obrany ostrova, tisíce mužů posil. Jejich kvalita se ale značně lišila: od velmi dobré, například u dvou praporů námořních ienistů, až po vysloveně slabou - u různých složek obstarávajících týlové služby. Jednou z nejrozsáhlejších skupin potenciálních posil bylo 7000 mužů sloužících pod velitelstvím 19. leteckého sektoru a pracujících na údržbě a výstavbě okinawských letišť. Dalším zdrojem vojáků vhodných k posílení pěších jednotek byli příslušníci námořních útočných oddílů, s nimiž se Američané poprvé setkali za bojů na Filipínách. Byly to zvláštní útvary, jejichž úkolem bylo ničit nepřátelská invazní plavidla sebevražednými nájezdy člunů naložených výbušninami. V ostrovní skupině Okinawa Gunto se nacházelo sedm eskader těchto dobrovolných kandidátů mučednictví, z toho tři ve skupině Kerama Retto. Každou eskadru tvořilo 100 mužů a 100 člunů. V naprosté většině šlo o mladé absolventy středních škol, kte-

ří ale byli jako bojovníci vysoce ceněni právě pro svůj fanatismus. Všichni měli statut důstojnických kandidátů, a když se některý z nich ze své sebevražedné mise nevrátil, předpokládalo se, že uspěl, a automaticky byl posmrtně povýšen do hodnosti podporučíka. Zázemí pro každou eskadru zajišťoval tak zvaný "základnový prapor" o síle 900 mužů, který měl na starosti výstavbu a ochranu základny eskadry a údržbu sebevražedných člunů.

Kromě jednotek pozemních vojsk a armádního letectva se na Okinawě nacházel i značný počet příslušníků námořnictva. V jejich čele stál kontradmirál Minoru Ota, kterému podléhala Skupina námořní základny, 4. doprovodná hladinová jednotka a útvary námořního letectva nacházející se v souostroví Rjúkjú. Celkem šlo asi o 10 000 mužů, z nichž 3500 byli příslušníci japonského válečného námořnictva a 6000 až 7000 byli civilní zaměstnanci náležející ke Skupině námořní základny. Kromě baterie 8lmm minometů (18 minometů) neprošla žádná z Otových jednotek před příchodem na Okinawu výcvikem pro vedení pozemního boje. Při organizování obrany ostrova proto byla většina námořníků přidělena k protiletadlovému a pobřežnímu dělostřelectvu. Byly vytvořeny čtyři skupiny protiletadlového dělostřelectva, umístěné v exponované oblasti Naha-Oroku-Tomigusuku a disponující dvaceti děly ráže 120mm, 77 rychlopalnými kanony a 60 těžkými kulomety ráže l3mm. Patnáct pobřežních baterü námořnictva, rozmístěných na strategicky důležitých místech a vybavených 140mm a 120mm děly, podléhalo armádním velitelům odpovědným za prostor, v němž se baterie nacházely. Vztahy mezi generálporučíkem Ušidžimou a kontradmirálem Otou byly založeny na vzájemném respektování a dohodách. Ale Císařský hlavní stan nařídil, že ve chvíli, kdy budou na Okinawě zahájeny pozemní boje, přejde kontradmirál Ota a jeho síly pod Ušidžimovo velení.

Série úspěšných obojživelných útočných operací provedených Američany v Tichomoří v roce 1944 vyvolala u řadyjaponských ostrovních posádek pochybnosti, zda je vůbec v jejich silách nepřátelským útokům z moře čelit. Japonské velení rychle reagovalo vydáním dokumentu nazvaného "Základní principy obrany ostrovů". V něm přiznávalo, že nepřítel disponuje zdrcující námořní a leteckou převahou, a proto mají posádky vybudovat postavení, která vydrží těžké údery ze vzduchu i z moře a která umožní vést zadržovací boje do doby, než bude dostatečně snížena bojová kapacita útočníků. Potéje nutno pokusit se je při vhodné příležitosti zničit jedním rozhodným úderem. Tento dokument zřejmě ovlivnil uvažování generálporučíka Ušidümy při vytváření plánů obrany Okinawy, i když rozhodujícími faktory pro něj zůstávaly možnosti 32. armády a charakter území, které mělo být bráněno. Po obsazení Okinawy Američané také našli kopü pokynů pojednávajících o budování a organizaci obrany na Iwodžimě. Bylo evidentní, že je japonské velení rozeslalo jako vzorový či instruktážní materiál na všechna místa ohrožená nepřátelskou invazí. Lze pokládat zajisté, že i s těmito pokyny se Ušidžima seznámil, neboť řada problémů týkajících se obrany Iwodžimy platila i pro Okinawu. Mimo jiné v nich bylo řečeno: "Za situace, kdy ostrovní posádka nemůže očekávat, že bude posílena příchodem dalších jednotek z týlových oblastí, ale musí od počátku až do konce nést celé břímě boje sama, by měla využít všech prostředků k zajištění příznivého výsledku. Musí narušit plány nepřítele tím, že mu způsobí maximální ztráty, a i za beznadějné situace musí v odolných postaveních klást odpor co nejdéle."*

Jak na Okinawu přicházely bojové jednotky, byl každé z nich přidělen určitý sektor, v němž měla vybudovat obranná zařízení, která bude po napadení ostrova také hájit. Na podzim roku 1944 byla 44. samostatná smíšená brigáda pověřena obranou celé severní části Okinawy

* Frank, Benis M., Shaw, Henry I. jr.: Victory and Occupation. Washington l968, str. 48.

14 15
♀

od Išikawské šíje nahoru včetné ostrova Ie Šima, nacházejícího se nedaleko poloostrova Motobu. 24. pěší divize obsadila střední část ostrova s letišti Jontan a Kadena, prostírající se od Išikawské šíje dolů až po čáru spojující městečka Sunabe na západním pobřeží a Ozato na pobřeží východním. 62. pěší divizi byla přidělena oblast severně od města Šuri, pokrytá hřebeny, kopci a stržemi. 9. pěší divize převzala zodpovědnost za celoujižní část ostrova pod městem Šuri. Poté co byla 9. divize vypravena k Filipínám, bylo nutno učinit řadu změn, ale nahradit ztrátu 14 000 kvalitních vojáků nebylo lehké. Největší část sektoru 9. divize na jihu ostrova připadla 24. pěší divizi. 44. samostatná brigáda zanechala na severu jen dva posílené prapory, jeden na poloostrově Motobu a druhý na Ie Šimé, a převzala oblast u západního pobřeží od letiště Kadena po vesnici Čatan. 62. pěší divize musela též výrazné změnit rozsah svého sektoru; jeho severní hranicí se stala linie Čatan-Futema a na jihu do něj byla zahrnuta i oblast měst Naha, Šuri a Jonabaru a celý Činenský poloostrov.

Američané se měli na Okinawé setkat s obdobné organizovaným systémem obrany, jaký museli už v roce 1944 překonávat na ostrovech Peleliu, Biaku a Saipanu a v roce 1945 na Iwodžimě. Na těch místech v terénu, které se jevily pro obranné účely nejvhodnější, vybudovali Japonci palebná postavení propojená spojovacími tunely. Přírodní překážky doplněné překážkami uměle vytvořenými měly útočníky přinutit postupovat určitými koridory, do kterých bude soustředěna ničivá palba japonských děl s předem ověřenými údaji potřebnými k jejímu vedení. V řadě případů ulehčovala Japoncům na Okinawé situaci existence rozsáhlýchjeskyň, u kterých stačilojen posílit některé prvky zvyšující jejich odolnost, aby se proměnily v přírodní pevnosti schopné odolat nejtěžšímu bombardování a ostřelování. Sloužilyjako polní nemocnice, velitelská stanoviště, ubytovací prostory, a u těch největších bylo vyuüití i kombinováno. Obvykle mělyjeskyné dva i více východů, a kde čas dovolil provést rozsáhlejší stavební úpravy, vznikly i sály o několika patrech. Z jeskyní vedly tunely k postavením automatických zbraní a děl lehčích ráží, které se spolu s okolními pevnůstkami a okopy vybavenými kulomety staly páteří obrany v daném prostoru. Jeskyné obsazené a opevněné menšími jednotkami vytvořily na mnoha místech ohniska odporu vyznačující se mimořádnou odolností. Za typický příklad může posloužit takzvaná Itemská kapsa, nacházející se u letiště Mačinato, severně od hlavního města Naha. Měla rozměry asi 2000x4000 metrů a v jejích jeskyních a bunkrech byl umístěn jeden posílený prapor pěchoty, vyzbrojený zhruba 16 granátomety, 83 lehkými a 41 těikými kulome-

16
♀

ty, 7 protitankovými děly ráže 47mm, 6 děly ráže 75mm, dvéma 70mm houfnicemi a dvéma 8lmm minomety. Obranu doplňovalo minové pole a protitankový příkop. Obrana kapsy byla zorganizována tak dokonale, že útočník v podstatě neměl šanci objevit slabé místo a využít ho; například prostor, který nebylo možno ostřelovat automatickými zbraněmi přímo, pokrývala palba minometů a houfnic. Po americkém vylodění musela velmi zkušená 1. divize námořní pěchoty spolu s neméně kvalitní 27. pěší divizí svádět tvrdé boje, než se jim podařilo Itemskoc< kapsu, bráněnoujedním posílenýmjaponským praporem, dobýt.

Prvním plánem určujícím taktiku pozemních vojsk při obraně Okinawy byla směrnice 32. armády z 19. července 1944. Ta hovořila o rozdrcení Američanů na okraji pláží, a pokud by se to nezdařilo, tak měli být zničeni při pokusu proniknout do připravených a do hloubkyjdoucích obranných pozic. V souladu s touto koncepcí začalo v létě 1944 intenzivní budování sítě opevněných jeskyň a podzemních postavení. Velení 32. armády bylo v tu dobu už přesvédčeno, že hrozba invaze je akutní, a jednotkám bylo sdéleno, že celé císařství je rozhodnuto vybojovat velký boj ve chvíli, kdy nepřítel napadne Rjúkjúské souostroví.

Obranné plánování ale nemohlo ignorovat hořké zkušenosti z pláží v Gilbertových a Marshallových ostrovech a v Marianách, kde se teorie o zastavení nepřátelské invaze hned na pobřeží zhroutila pod náporem úderů z moře a ze vzduchu, podporujících mohutný výsadek. Bylo třeba vzít na vědomí, že armáda cvičená k tomu, aby bez ohledu na podmínky a bez zvážení reálné nadéje na úspéch vždy a za jakékoli situace jen útočila, si říká o porážku. Japonci proto přijali novou koncepci přikazující všem ostrovním posádkám zakopat se, skrýt se pod zem, hlavní obranná postavení umístit do vnitrozemí a spolu s letectvem a námořnictvem vytvořit situaci, za které nepřítel vykrvácí a jeho postup se zastaví. Uplatnění této obranné taktiky v praxi jsme již viděli na Iwodžimé.

Na začátku roku 1945 proto doznal zásadních změn i původní plán obrany Okinawy. Bylo upuštěno od pokusu zničit vylod'ující se vojska na plážích a rozhodující bitva s nepřítelem neměla být zahajována dřív, než japonské lod'stvo a především piloti sboru kamikaze zničí americké bojové a výsadkové lodi. Císařský generální hlavní stan byl rozhodnut učinit pro uhájení Okinawy vše. K tomu účelu hodlal použít většinu letectva, kterým ještě císařství disponovalo, a stejně tak i zbývajících sil válečného námořnictva. Hlavní údernou

silou se měli stát sebevražední piloti kamikaze, příslušníci Speciálního útočného sboru japonského námořnictva. Tokijští stratégové věřili, že pumami naložené letouny vrhající se na cíle americké lod'stvo zničí, a vyloděná vojska zůstanou izolována a zbavena přísunu posil a zásob. Takto oslabeného nepřítele potom 32. armáda zažene do moře.

Generálporučík Ušidžima ale uvažoval střízlivéji než jeho nadřízení. Při plánování obrany Okinawy vycházel z předpokladu, že nepřítele se porazit nepodaří, a 32. armáda se pouze musí snažit co nejdéle mu bránit ve využití ostrova a způsobit mu co největší ztráty. Plán odrážel i situaci, v níž se 32. armáda ocitla po odvelení 9. divize a poté, co v podstaté padly všechny nadéje na příchod významnějších posil. Protože Ušidžima neměl dost prostředků na to, aby mohl účinné hájit celý velký ostrov, rozhodl, že soustředí prakticky všechny síly k obrané jeho jižní části a z kopcovitého terénu severně od měst Naha, Šuri a Jonabaru učiní pevnost. Nepůjde útočníkům vstříc, počká, až přijdou k němu, a vnutí jim boj za svých podmínek. Heslem 32. armády se stalo: "Jeden letoun za jednu nepřátelskou válečnou lod', jeden člun za jednu lod', jeden voják za deset nepřátel nebo za jeden tank." Aby útočící Američané zůstali co nejdéle v nejistotě ohledně skutečných úmyslů obránců, instrukce vydaná 32. armádou nařizovala všem jednotkám v žádném případě nezahajovat předčasně palbu. Doplňující pokyny vysvétlovaly, že začít unáhleně ostřelovat silného protivníka, a ještě k tomu za situace, kdy má možnost manévro-
i
vat - Japonci měli na mysli invazní lod'stvo -, je nejjistéjší způsob, jak odhalit existenci a rozmístění obranných palebných prostředků.
' Je třeba říci, že Japonci poměrné přesné odhadli záměry protivníka. Předpokládali, že se Američané vylodí na pláži Haguši na západním pobřeží (nazvané podle města Haguši, nacházejícího se zhruba uprostřed pruhu pobřeží dostatečně prostorného k vylodění velkých výsadkových sil). Dále odhadovali, že výsadek bude v síle šesti až deseti divizí, první úder bude směřovat proti letištím Jontan a Kadena, nacházejícím se ve vnitrozemí nedaleko pláží, a na hlavní oblast japonské obrany u měst Naha a Šuri budou Američané schopni zaútočit asi deset dnů po vylodění. V jedné věci se ale japonští štábní důstojníci zmýlili, a to v předpokladu, že Američané uskuteční ještě druhý výsadek na pláži Minatoga, nacházející se na jihovýchodním pobřeží poloostrova Činen (pláž byla též nazvána podle pobřežní vesnice ležící v jejím středu). Terén za touto pláží byl přímo ideální k vedení obranných bojů. Japonci, zlákáni vidinou, že by mohli nepříteli připravit krvavou lázeň, umístili na poloostrově Činen silné od-

18 19
♀

díly pěchoty i dělostřelectva. Když se pak invazní vojska začala vylo-
d'ovat na plážích Haguši, čekaly tyto jednotky, kterých bylo velmi tře-
ba k posílení vojsk bojujících v oblasti Šuri, několik týdnů na Mina-
toze na svoji příležitost, která nikdy nenastala.
Po řadu měsíců se Císařský generální štáb i velení 32. armády sna-
žily odhadnout, kdy Američané na Rjúkjú, konkrétně na Okinawu,
zaútočí. Názory se různily jak v Tokiu, tak ve štábu generálporučíka
Ušidžimy. Poprvé se japonské velení domnívalo, že invaze je přede
dveřmi v létě 1944, krátce po spojeneckém vylodění v Marianách,
a tehdy také začalo Okinawu urychleně posilovat. Když následovalo
vylodění v Palauských ostrovech a na Leyte v září a říjnu 1944, měl
Císařský generální hlavní stan za to, že je velmi nepravděpodobné,
že by Američané měli ve stejnou dobu dostatek vojsk k další velké
obojživelné operaci. Koncem roku 1944 se v tokijských štábech do-
hadovali, zda nepřítel po Filipínách zaútočí na jihočínské pobřeží,
nebo na Formosu, a Okinawa na chvíli ustoupila do pozadí. Je ale
zajímavé, že na druhé straně velení 32. armády nikdy nezapochybo-
valo, že cílem nebude ani jihočínské pobřeží, ani Formosa, ale Oki-
nawa, a proto také nepolevovalo v intenzivních přípravách k obraně.
Nejistota v Císařském generálním hlavním stanu přetrvávala i na
začátku roku 1945. Ale koncem února, po vylodění na Iwodžimě, na-
svédčovalajiž řada faktorů tomu, že americká strategie si vzala za cíl
odříznutí Japonska jak od asijské pevniny, tak od Východní Indie,
ajaponští generálové a admirálové začali věřit, že Američané Formo-
su obejdou a příštím cílem bude Okinawa. Letecký průzkum a zpra-
vodajské služby v únoru a zejména v březnu přinášely informace
o velkém nárůstu lodní přepravy směřující ze západního pobřeží Spo-
jených států k Filipínám a Marianám. To věstilo jediné: Američané
přivážejí do západního Tichomoří vojska a zásoby pro další velkou
operaci. Když navíc, jak se chýlily ke konci boje na Iwodžimě, výraz-
ně zesílila aktivita spojeneckých ponorek ve vodách kolem Rjúkjú, byl
učiněn konečný - a jak se ukázalo - správný závěr: hrozba vylodění
na Okinawě je akutní a dojde k němu kolem 1. dubna 1945.

Příprava ICEBERGU

Stejně jako předcházející obojživelné operace v Gilbertových a Mar-
shallových ostrovech, v Marianách a na Iwodžimě, i vylodění na Oki-
nawě se stalo záleütostí středotichomořských sil admirála Nimitze;
generál MacArthur a jeho 7. lod'stvo byli ještě plně zaměstnáni osvo-

bozováním Filipín. Tři týdny po rozhodnutí Výboru amerických náčel-
níků štábů z 3. října 1944, které Nimitzovi přikazovalo vylodit 1. břez-
na 1945 vojska v souostroví Rjúkjú, zveřejnil štáb oblasti Tichého oce-
ánu studü, která se stala základní direktivou a východiskem pro pláno-
vání operace ICEBERG. Studie stanovovala cíle operace, rozdělení sil,
' a dokonce i schéma postupu po vylodění. Velkou výhodou pro pláno-
vače ICEBERGU byla skutečnost, že po zrušení operace CAUSEWAY
(vylodění na Formose) bylo možno převzít celou velitelskou strukturu za-
mýšlenou pro CAUSEWAY a použít ji pro přípravu ICEBERGU.
Plány ICEBERGU představovaly v mnoha ohledech maximální
využití zkušeností získaných ze všech operací, k nimž dosud v Ti-
chomoří došlo. Zahrnovaly poučení z dlouhé řady bojů vedených
proti japonským předsunutým postavením, poučení z využití spoje-
né úderné síly jednotlivých složek ozbrojených sil, ze spolupráce
mezi nimi a z metod potřebných k jejímu dosaiení. Plán ICEBERGU
svedl dohromady vojáky, děla,1odi a letouny nashromážděné během
tří roků totální války a požadoval, aby proti obranné baště japonské-
ho impéria byla nasazena největší koncentrace pozemních, námoř-
ních a leteckých sil, jaká kdy byla v Tichomoří uüta.
Dodržení data vylodění, předběžně stanoveného Výborem náčel-
níků štábů na 1. března 1945, záviselo na splnění několika předpokla-
dů. Zaprvé bylo nutné, aby byla pro zahájení ICEBERGU k dispozici
nezbytná podpora námořního dělostřelectva a palubního letectva
z letadlových lodí; zda to bude možné, záviselo na průběhu bitvy
i O Iwodžimu. Zadruhé bylo třeba, aby MacArthur uvolnil výsadková
a podpůrná plavidla zatím se podílející na operacích souvisejících

s dobýváním Filipín. A nakonec, před zahájením útoku na Okinawu, musí Spojenci v celé oblasti Rjúkjúských ostrovů získat zcela jednoznačnou převahu na moři i ve vzduchu. Pro úspěch ICEBERGU bylo obzvlášť důležité splnění posledního požadavku, neboť se všeobecně věřilo, že po vylodění na Iwodžimě a zesilujících náletech na Japonsko soustředí japonské vrchní velení všechny dostupné letecké síly na základnách na domácíchjaponských ostrovech, na Formose, najihočínském pobřeží a v souostroví Rjúkjú a v okamžiku napadení Okinawy je použije proti spojeneckým invazním silám.

K dosažení izolace Okinawy mělo přispět i letectvo z pozemních základen nacházejících se mimo Nimitzovo velitelství oblasti Tichého oceánu. Jakmile to dovolí vývoj situace na filipínském Luzonu, budou letouny z MacArthurovy jihozápadnětichomořské oblasti provádět průzkumné lety a pravidelné nálety na Formosu. Americká 14.1etecká armáda bude ze svých letišť v Číně zajišfovat letecký

20 21

průzkum podél čínského pobřeží, a bude-li to nutné, napadne Hongkong. Dále bylo rozhodnuto, že superpevnosti B-29 amerického 20. velitelství bombardovacího letectva, též operující z čínských letišť, se zaměří na Formosu, zatímco letouny 21. bombardovacího velitelství v Marianách budou útočit na Okinawu a po zahájení invaze přenesou pozornost na Kjúšú a další důležité cíle na domácích japonských ostrovech. V lednu 1945, kdy bylo 20. velitelství bombardovacího letectva přemísténo z Číny na základny v Marianách, vytvořilo spolu s 21. velitelstvím 20. leteckou armádu pod velením generálmajora Curtise LeMaye, která v souvislostí s ICEBERGEM plnila stejné úkolyjako předtím obé samostatná bombardovací velitelství.

Pokud se týkalo samotného Nimitzova velitelství oblasti Tichého oceánu, mély se na podpoře operace ICEBERG podílet prakticky všechny druhy ozbrojených sil, které mu podléhaly. Strategické letectvo oblasti dostalo za úkol neutralizovat nepřátelská letiště v Karolínách a v Boninách, bude-li toho třeba, útočit i na Okinawu a domácí japonské ostrovy a poskytovat stíhací ochranu bombardérům 20. letecké armády při jejich náletech na Japonsko. Velitel Předsunutých oblastí Tichého oceánu viceadmirál J. H. Hoover mél užít svoje námořní letectvo k protiponorkovým hlídkovým letům a k neutralizování nepřátelských základen izolovaných během dosavadního amerického postupu západním Tichomořím a podpořit zásobování invazních vojsk. Ponorkové lod'stvo viceadmirála Charlese A. Lockwooda, součást Tichomořského lod'stva, mělo získat informace týkající se nepřátelského válečného lod'stva a přerušit námořní trasy mezi Formosou a domácími japonskými ostrovy. Japonské lod'stvo mélo být izolováno v severním Tichomoří a měly být zabezpečeny spojenecké dopravní trasy v oblasti Marshallových a Gilbertových ostrovů. Podporu při materiálním zajištění ICEBERGU mély poskytnout i další součásti vojenských sil podléhající velitelství oblasti Tichého oceánu: armádní síly (velitel generálporučík Robert C. Richardson), letectvo Tichomořského lod'stva (velitel viceadmirál G. D. Murray), Servisní síly Tichomořského lod'stva (velitel kontradmirál W. W. Smith) a Jihotichomořské síly (velitel viceadmirál W. C. Calhoun).

Klíčovým úkolem, to jest obsazením Okinawy, bylo pověřeno mohutné uskupení spojených sil námořnictva a armády, souhrné nazvané Středotichomořské operační svazy, v jehož čele stál - za strategického řízení admirála Nimitze - velitel 5. lod'stva admirál Raymond A. Spruance. Mužem číslo dvé byl v operaci velitel Spojeného expedičního svazu (51. operační svaz) viceadmirál Richmond K. Turner. Mužem číslo tři byl generálporučík Simon Bolivar Buckner jr., velící

generál 10. armády, která zahrnovala všechny jednotky armády, námořnictva a námořní pěchoty tvořící expediční vojska (56. operační
;
svaz). Buckner bude do doby, než Spruance rozhodne, že výsadková
, fáze operace skončila, podléhat Turnerovu velení. Pak bude pověřen obranou a využitím čerstvě získaného ostrova. Ještě pozdéji, až to

situace dovolí, převezme Buckner od admirála Spruance odpovědnost za obranu a využití celého souostroví Rjúkjú a okolních vod do vzdálenosti 25 mil; to už bude podléhat výlučné admirálu Nimitzovi. Admirál Spruance, jako velitel krycích svazů a speciálních skupin (50. operační svaz), měl k podpoře ICEBERGU k dispozici svaz rychlých letadlových lodí viceadmirála Marka A. Mitschera (58. operační svaz), tvořený čtyřmi operačními skupinami letadlových lodí s celkem I1 těžkými a 6 lehkými letadlovými lod'mi, doprovázenými příslušných počtem bitevních lodí, křižníků a torpédoborců. 58. svaz představoval námořní uskupení o ničivé síle, jakou dosud historie válek na moři nepoznala. 58. operačnímu svazu připadla hlavní role při neutralizaci japonského letectva. Na japonská letiště na Kjúšú a na Okinawé mély jeho palubní letouny udeřit už v poloviné února 1945. Poté, v týdnu předcházejícím vylodění, mél svaz zaujmout postavení jižně od cílové oblasti a samotné vylodění mél podpořit jak údery na japonské obranné pozice na Okinawě, tak prováděním leteckého průzkumu a ochranou invazních sil před eventuálním ohrožením ze strany nepřátelského lod'stva. Kromě toho měly být letecké skupiny na letadlových lodích stále připraveny k dalším náletům na cíle na Kjúšú a na čínském pobřeží. Vedle amerického 58. svazu mél Spruance pod svým velením i britský svaz letadlových lodí (57. operační svaz) s pěti těžkými letadlovými lod'mi. Britské letadlové lodi, poprvé se v Tichomoří podílející na bojových operacích po boku amerického lod'stva, dostaly za úkol v období deseti dnů předcházejících vylodění neutralizovat nepřátelská letecká zařízení v ostrovní skupiné Sakišima Gunto, tvořící jižní část Rjúkjúského souostroví. Dopravit výsadková vojska k cíli, vylodit je a poskytnout jim blízkou podporu bojovými plavidly a palubními letouny jak během samotného vylodění, tak i později bylo úkolem Spojeného expedičního svazu (51. operační svaz) velitele výsadkových sil Tichomořského lod'stva viceadmirála Turnera. Aby mohl Spojený expediční svaz všechny tyto funkce splnit, měl ve své sestavé řadu specializovaných
' operačních skupin a operačních svazů. Nejdůležitéjšími z nich byly Obojživelný podpůrný svaz (52. operační svaz) kontradmirála W. H. P. Blandyho a Ostřelovací a krycí svaz (54. operační svaz) kontradmirála Mortona L. Deya.

22 23
♀

Jádro Obojživelného podpůrného svazu představovala Podpůrná skupina letadlových lodí (operační skupina 52.1) kontradmirála Calvina T. Durgina, tvořená třemi operačními jednotkami s celkem 18 eskortními letadlovými lod'mi. K nim se měla čtyři dny po vylodění připojitještě Speciální skupina o čtyřech eskortních letadlových lodích, přivážející 192 corsairů a 30 hellcatů 31. a 33. letecké skupiny námořní pěchoty určených pro operace z obsazených okinawských letišf. K Obojživelnému podpůrnému svazu dále náležela Flotila minolovek se čtyřmi skupinami minolovek a skupinou protiponorkových sítí a bójí; Podmořská demoliční flotila se dvěma podmořskými demoličními skupinami ABLE a BAKER; Podpůrná flotila dělových člunů a Podpůrná flotila minometů, každá z nich o dvou skupinách speciálně upravených a vyzbrojených výsadkových člunů. Pokud se týkalo Ostřelovacího a krycího svazu, ten tvořilo šest operačních jednotek disponujících 10 staršími bitevními lod'mi (Texas, Maryland, Arkansas, Colorado, Tennessee, Nevada, Idaho, West Virginia, New Mexico a New York) a značným počtem lehkých a těžkých křüníků a torpédoborců.

Vysazení expedičních vojsk na plážích Okinawy bylo úkolem Severního útočného svazu kontradmirála L. F. Reifsnidera (53. operační svaz) a Jižního útočného svazu kontradmirála Johna L. Halla (55. operační svaz). Hlavními složkami obou útočných svazů byly transportní skupiny dopravních lodí, které přivezou výsadková vojska do cílové oblasti, a skupiny obojživelných traktorů, které v den L (Landing Day - den vylodění) přepraví výsadkové jednotky na pláže. K obéma útočným svazům dále náležely skupiny se specializovanými úkoly: řídící skupiny, skupiny pracovních čet, obranné skupiny,

skupiny ochrany útočných svazů, skupiny podpůrných člunů, skupiny řízení letecké podpory, skupiny posádkových vojsk a několik dalších skupin s úzce vymezeným rozsahem činnosti. Do sestavy Jižního útočného svazu byla ještě zařazena takzvaná Skupina plovoucí zálohy (operační skupina 51.3) s velitelem komodorem Johnem B. McGovernem, najejíchž 21 transportních lodích se nacházela 27. pěší divize generálmajora Georga W. Grinera.

Kromě Severního a Jižního útočného svazu náležela ke Spojenému expedičnímu svazu viceadmirála Turnera ještě Útočná skupina pro západní ostrovy (operační skupina 51.1) s velitelem kontradmirálem Ingolfem N. Kilandem, která měla vysadit na ostrovech skupiny Kerama Retto, ležící ve vzdálenosti deseti až dvaceti mil západně od Okinawy, 77. pěší divizi generálmajora Andrewa D. Bruceho, praporní výsadkový oddíl námořní pěchoty a jednotku řízení letecké

podpory. Důležitými složkami Turnerova svazu byla i Demonstrační skupina "CHARLIE" (operační skupina 51.2) kontradmirála Jeraulda Wrighta, na jejíchi dopravních lodích se nacházela 2. divize námořní pěchoty generálmajora Thomase E. Watsona, určená k provedení simulovaného vylodění, které mělo Japonce oklamat.

Expediční vojska, která zaútočí na Okinawu a ostrovy v její blízkosti, tvořila 10. polní armáda, aktivovaná ve Spojených státech v červnu 1944. Krátce nato bylo na Oahu na Havaji zřízeno její velitelství a v září 1944 převzal její velení generálporučík Simon Bolivar Buckner jr., syn slavného generála konfederačních vojsk z americké občanské války. Buckner přišel z aljašské armádní oblasti, kde čtyři roky velel a organizoval obranu. I do nové štábu na Havaji si přivedl řadu důstojníků, s nimü sloužil na Aljašce, a kromě nich převzal i některé velitele z evropské operační oblasti.

Dvěma hlavními součástmi 10. armády byly XXIV. armádní sbor a III. výsadkový sbor námořní pěchoty. XXIV. sboru, který mél být na pláže Okinawy přepraven plavidly Jižního útočného svazu, velel generálmajor John R. Hodge, veterán z bojů na Guadalcanalu, Nové Georgü, Bougainvillově ostrové a na Leyte. Sbor sestával ze 7. pěší divize generálmajora Archibalda V. Arnolda a 96. pěší divize generálmajora Jamese L. Bradleyho. III. sboru námořní pěchoty velel generálmajor Roy S. Geiger, který bojoval na Guadalcanalu a poté úspěšně řídil operace námořní pěchoty na Bougainvillu a na Guamu. Jeho sbor tvořily dvě divize námořní pěchoty:1. divize generálmajora Pedra A. del Valleho a 6. divize generálmajora Lemuela C. Shepherda jr. Další tři divize podléhající 10. armádě, 27. a 77. pěší divize a 2. divize námořní péchoty, měly speciální poslání - 77. měla útočit na Kerama Retto, 27. tvořila plovoucí zálohu a 2. byla určena ke klamnému vylodění. Kromé těchto tří divizí zahrnovala 10. armáda ještě 81. pěší divizi generálmajora P. J. Muellera, která tvořila zálohu oblasti, zatím však zůstávala na Nové Kaledonü a nebylo ji možno uüt bez souhlasu velitele oblasti admirála lod'stva Nimitze. Pro pozdější účely obrany a rozvoje obsazené Okinawy a okolních ostrůvků náleželo k 10. armádě ještě Ostrovní velitelství (armádní posádkové síly pod velením generálmajora Freda G. Wallaceho), Námořní síly oblasti souostroví Rjúkjú (velitel kontradmirál C. H. Cobb) a Taktické letectvo oblasti souostroví Rjúkjú (velitel generálmajor námořní pěchoty Francis P. Mulcahy), které mělo bojujícím pozemním vojskům poskytnout podporu, jakmile budou moci jeho eskadry operovat z čerstvě obsazených letišf.

24 25
♀

27
♀

Pro útočné fáze ICEBERGU bylo připraveno celkem 183 000 vojáků. Asi 154 000 z nich náleželo k sedmi bojovým divizím (není započítávána záloha oblasti, 81. pěší divize), které všechny byly posíleny tankovými prapory, prapory obojživelných traktorů a aut, spojo-

vacími rotami a mnoha dalšími jednotkami speciálních služeb. Pět divizí určených k vylodění na Okinawě mělo celkem 116 000 vojáků. Jak k 1., tak k 6. divizi námořní pěchoty s 26 274 a 24 356 muži byl kromě dalších podpůrných bojových a servisních jednotek připojen i prapor mořskitch včel a každá divize měla k dispozici 2500 mužů náhrad za předpokládané ztráty. Posílené 7., 77. a 96. pěší divize měly v průměru po 22 000 vojáků, ale pokud se týkalo jejich pěších jednotek, každá z nich byla zhruba o 1000 mužů pod tabulkovým stavem. Záložní 27. pěší divize byla posílena na 16 143 vojáků, ale do tabulkového stavu ji chybělo 2000 muiů. 2. divize námořní pěchoty, ve skutečnosti též záloha 10. armády, měla 22195 mužů.10. armáda se jako operační svaz dosud bojových akcích neúčastnila, ale před nasazením v souostroví Rjúkjú již všechnyjejí sbory a divize prošly zkouškou ohněm. XXIV. sbor obsazoval Leyte, III. výsadkový sbor dobyl Guam a Peleliu, 7. divize se účastnila operací na Attu, Kwajaleinu a na Leyte, 77. divize bojovala na Guamu a Leyte, 96. na Leyte, 27. v Gilbertově a Marshallově souostroví a na Saipanu.1. divize námořní pěchoty byla jednou z prvních amerických jednotek, které se podílely v Tichomoří na ofenzivních operacích, což bylo za bojů o Guadalcanal v roce 1942, pak prošla taženími v západní části Nové Británie a na Peleliu. 6. divize námořní pěchoty byla aktivována až ke konci roku 1944, ale její pluky byly převážné sestaveny z jednotek, které bojovaly na Guamu, Saipanu a v Marshallových ostrovech. 2. divize námořní pěchoty se účastnila bojů na Guadalcanalu, Tarawě, Saipanu a Tinianu.

V říjnu 1944, kdy bylo rozhodnuto o provedení operace ICEBERG, byli plánovači v Nimitzové štábu nuceni přiznat, že jejich informace týkající se Okinawyjsou mizivé. Průběžné získávání informací vojenského charakteru bylo od počátku války ztěžováno umístěním Okinawy ve strategicky významné a dobře chráněné japonské vnitřní obranné linü, takže poznatky pocházelyjen z ukořistěných dokumentů, výslechů zajatců, ze starých japonských publikací a výpovědí bývalých obyvatel ostrova. To vše ale bylo naprosto nedostačující k přesnému zmapování terénu, lokalizování a posouzení charakteru japonských obranných zařízení a k odhadům síly nepřítele. Řada zpravodajských organizací jak v Tichomoří, tak ve Spojených státech ted' musela spojit své úsilí, aby byly shromážděny poznatky, které se mohly stát spolehlivým podkladem pro plánování velké invazní operace. Znalosti o Okinawě a o nepříteli, který tam na výsadková vojska čeká, byly ale shromažd'ovány velmi pracně, s mnoha potížemi a po řadu měsíců. Především bylo třeba intenzivního leteckého průzkumu.

V počátečních stadüch plánování ICEBERGU komplikovala letecký průzkum skutečnost, že nejbližší spojenecká letiště byla vzdálena 1200 námořních mil. Fotografovat Okinawu proto mohly jen osádky dálkových bombardérů B-29 nebo palubní letouny, v jejich případě ale byl letecký průzkum závislý na tom, kdy v rámci svých širších úkolů operovaly v blízkosti Rjúkjú skupiny letadlových lodí. Úspěch nebyl zaručen, ani když spojenecké letouny dosáhly cílové oblasti, nebof velmi častá období špatného počasí s úplně nebo převážně zataženou oblohou dokázala letecké snímkování zcela znemožnit. Na první fotografickou misi se B-29 vypravily 29. září 1944. I když nafotografovaly celou Okinawu a přilehlé ostrovy, výsledek nebyl uspokojivý, protože polovinu Okinawy, hlavně její severní část, zakrývaly mraky. První pořízené a distribuované mapy ostrova měly proto řadu bílých míst, která se teprve postupně dařilo vyplňovat.10 října 1944 provedly první nálet na Okinawa Gunto letouny z rychlých letadlových lodí a při té příležitosti bylo nafotografováno na 90 procent plochy ostrova. V období od 29. září 1944 do 28. března 1945 bylo nad Okinawou uskutečněno 224 akcí fotografického leteckého průzkumu. Informace získané z fotografií byly tříděny, porovnávány a analyzovány a ve formě pravidelných zpravodajských bulletinů se dostávaly na stoly plánovačů ICEBERGU. V týdnu předcházejícím dnu L vzlétaly letouny z eskortních letadlových lodí k fotografickému průzkumu nad Okinawu denně. Při pečlivém vyhodnocování snímků bylo možno posoudit škody způsobené japonské obraně bombardováním a také odhalit řadu obranných objektů do té doby skrytých maskováním. Porovnání starších fotografü s novějšími umožňovalo objevovat nově vybudovaná obranná zařízení i změny vzniklé u za-

řízení již dříve známých, a odhadovat tak i jejich sílu a odolnost. Ještě po dni L, v průběhu bojů, byl celý ostrov znovu fotografován, a teprve poté bylo možno sestavit a vytisknout poměrně přesné mapy.
K doplnění poznatků získaných leteckým průzkumem byla ke břehům Okinawy vyslána i speciálně vybavená ponorka Swordfish. 22. prosince 1944 vyplula z Pearl Harboru s úkolem pořídit snímky pláží a obranných zařízení na pobřeží. Ponorka se naposled ozvala základně 3. ledna 1945, kdy potvrzovala příjem rozkazu, aby se vzhledem k začínajícímu bombardování Okinawy letouny z letadlových lodí vzdálila a hlídkovala jižně od Kjúšú, u ostrova Jaku. Pak už o ní

2g 29
♀

nikdo neslyšel, a co způsobilo její zkázu, nebylo nikdy dostatečně objasněno.12. ledna, v době, kdy měla Swordfish pokračovat ve svém poslání v okinawských vodách, zaslechla ponorka Kete, též operující v oblasti Rjúkjú, mohutnou podmořskou explozi, jejíž příčinu ale nebyla schopna přesně určit. Není vyloučeno, ie to byl okamžik, kdy Swordfish narazila na japonskou minu.
První odhady počtu japonských vojsk na Okinawě z října 1944 hovořily o 48 600 vojácích, jejichž jádro tvořily dvé zkušené a dobře vycvičené pěší divize a jeden tankový pluk. Vážnou hrozbou invazním silám se mohlo stát i civilní obyvatelstvo, zejména 300 000 Okinawanů žijících v jižní části ostrova, pokud z nich budou vytvořeny oddíly domobrany, milice nebo se zaměří na záškodnickou činnost. V lednu 1945 byl odhad japonské posádky zvýšen na 55 000 vojáků s tím, že Tokio je schopno ji do l. dubna posílit až na 66 000 mužů, což představovalo více než dvé a půl divize. Pokud by Japonci - podle názoru amerických zpravodajců - využili své možnosti k posílení Okinawy na maximum, mohly by tvořit základní kádr obrany ostrova čtyři pěší divize o počtu 87 000 mužů.
Vyhodnocením leteckých fotografií provedeným na počátku února bylo zjištěno, že se na Okinawě nacházejí dvě pěší divize, samostatná smíšená brigáda a podpůrné jednotky, to vše o síle 56 000 až 58 000 mužů. Výpočty vycházející ze znalostí organizační struktury a výzbroje japonských vojsk naznačovaly, že za tohoto stavu mohou Japonci na ostrově mít 198 děl ráže od 70 mm výš, včetné 24 houfnic ráže 150 mm a asi 100 protitankových děl ráže 37 mm a 47 mm. Tankový pluk, nacházející se na Okinawé, měl mít podle japonských tabulek 37 lehkých a 47 středních tanků, odhad provedený v březnu zvýšil jejich počet až na 90. Zpravodajské poznatky také naznačovaly, že ve výzbroji japonské posádky by mohly být i raketomety a minomety až do ráže 250 milimetrů.
Poté co Azneričané v polovině února zjistili, že ostrov opustila jedna celá divize, byl odhadjaponských sil na Okinawé snížen na 37 500 až 39 500 mužů. Ale ani tato čísla nebyla konečná a o měsíc později byl počet obránců ostrova odhadován na 64 000 mužů, neboť podle získaných informací přibyla na Okinawu jedna neúplná pěší divize a další různorodé jednotky, celkem kolem 20 000 mužů. Američtí zpravodajští důstojníci předpokládali, že během měsíce března dosáhlo Okinawy na lodích, kterým se podařilo proklouznout spojeneckou námořní blokádou, ještě 4000 až 5000 mužů. Pokud měly tyto posily signalizovat příchod další divize, mohla by v den L čelit invazním jednotkám posádka o síle 75 000 mužů.

) i Letecké fotografie odhalily na Okinawé tři hlavní obranné sektory: oblast kolem města Naha,Oblast kolem pláží Haguši a oblast kolem města Jonabaru a zátoky Nakagusuku na východním pobřeží. Připravená postavení pro čtyři pěší pluky byla zjištěna v blízkosti zátoky Nakagusuku, postavení pro jeden pluk za plážemi Haguši a postavení pro jeden prapor na pláží u Mačinata, severně od hlavního města Naha. Zpravodajci byli přesvédčeni, že v severní části Okinawy a na blízkém ostrově Ie Šima se invazní vojska setkajíjen s pěti nebo
j šesti nepřátelskými prapory, ale na jihu budou na útočníky čekat dvě divize. Pokud se týkalo nepřátelského dělostřelectva, rozbory naznačovaly, že jeho hlavní síly jsou soustředény do dvou skupin: jedna je

rozmístěna asi tři a půl kilometru východně od letiště Jontan a druhá asi pět kilometrů jižně od města Šuri. Na pravdépodobnou přítomnost děl bylo usuzováno ze zeminy navršené před jeskyněmi nebo vchody do tunelů na úbočích hřebenů a uložené způsobem typickým pro budování dělostřeleckých postavení.

Zpravodajské poznatky z konce března roku 1945 informovaly O existenci čtyř provozuschopných letišť na Okinawě: v Naze, Jontanu, Kadeně a Mačinatu. Všechna byla chráněna velkým počtem protiletadlových a dvouúčelových děl. Vzletová dráha v Jonabaru, kterou Japonci začali budovat v říjnu roku 1944, byla v únoru 1945 opuštěna. Další letiště se nacházelo na ostrově Ie Šima, a protoie japonské velení zřejmé nemělo v úmyslu o tento ostrůvek svádět rozhodné
, obranné boje, bylo letiště vyřazeno prokopáním zákopů napříč vzletovými drahami. Plánovači ICEBERGU nepředpokládali, že by invazním silám hrozilo nebezpečí ze strany nepřátelských letounů umístěných na letištích Okinawy, věřili, že všechna budou neutralizována ještě předtím, než první Američan vstoupí na ostrov.Obavy ale vzbuzovaly nepřátelské letecké síly nacházející se na domácích ostrovech a na Formose. Bylo nutno očekávat těžké a opakované údery namířené proti invaznímu lod'stvu, se zvýšeným podílem sebevražedných útoků, s nimiž se Američané poprvé setkali při vylodění na Leyte v říjnu 1944. Podle všech odhadů měli mít Japonci na základnách, ze kterých mohli zasahovat na Okinawě, kolem 3000 letounů.

Další nepřijemností, na kterou upozorňovala spojenecká zpravodajská oddělení, byly sebevražedné jednotky motorových torpédových člunů umístěných na Okinawě a blízkých ostrůvcích, nebyla vyloučena ani přítomnost miniponorek. A v neposlední řadě, i když japonské válečné námořnictvo už bylo jen stínem bývalého mocného lod'stva, stále ještě disponovalo silami, které mohly být pro americké výsadkové svazy vážnou hrozbou.

30 31
♀

Taktické plánování

Plánování velké obojüvelné operace přinášelo nutnost vyřešit obrovské množství operačních, administrativních i logistických (tj. souvisejících se zásobováním a s celkovým materiálním vybavením bojových jednotek včetně jejich týlového zabezpečení v oblasti bojů) záležitostí. V případě ICEBERGU vyžadovalo maximální koordinaci spojeného úsilí armády, námořnictva i Sboru námořní péchoty, a proto velitel 10. armády generálporučík Buckner od počátku trval na tom, aby štáb armády tvořili zástupci všech zúčastněných složek. Vycházeje ze základní studie vydané admirálem Nimitzem v říjnu 1944, vypracoval štáb takzvaný Plán FOX, navrhující vylodění útočných divizí na západním pobřeží Okinawy, na plážích táhnoucích se najih a na sever od pobřežního města Haguši. Kromě samotné vhodnosti k vylodění velkých výsadkových sil skýtaly pláže Haguši ještě další významnou výhodu: možnost rychlého obsazení letišť Jontan a Kadena nacházejících se hned za nimi. Plán dále navrhoval obsadit před dnem L dva ostrůvky ve skupině Keise Šima, ležící jihovýchodně od pláží Haguši, a umístit na nich těžká děla, která svou palbou podpoří hlavní vylodění.

Tento plán, schválený generálporučíkem Bucknerem, byl na konferenci konané 1. listopadu 1944 v Pearl Harboru předložen veliteli Spojeného expedičního svazu viceadmirálu Turnerovi. Turner ale k němu měl řadu připomínek. Pokládal za nutné, aby předtím, než začne vylod'ování invazních vojsk, byla kromě ostrůvků Keise Šima obsazena i skupina ostrovů Kerama Retto, nacházející se poblíž západního pobřeží Okinawy. Jednak se tím zvýší bezpečnost samotného vylodění a jednak lod'stvo získá kotviště, ve kterém plavidla palebné podpory- chráněna před nepřátelskými hladinovými silami i ponorkami - budou moci doplnit spotřebovanou munici a palivo a provádět nejnutnější opravy. Váiné výhrady měl Turner i proti uütí pláží Haguši jako místa k provedení hlavního výsadku. Tvrdil, že vzhledem k předpokládanému silnému zaminování pobřežních vod na západní straně Okinawy

a k pravděpodobné přítomnosti japonských ponorek tam bude lod'stvo vystaveno přílišnému riziku. Další viceadmirálova výhrada se týkala zvolení 1. března - Bucknerův plán respektoval termín předběžně stanovený Výborem náčelníků štábů - jako dne L. Turner se obával, ie nepříznivé povětrnostní podmínky, které v březnu zpravidla převládaly, mohou negativně ovlivnit průběh vylodění a zdriet vykládku obrovského množství válečného materiálu a zásob. Třeba říci, že shromážděné meteorologické údaje Turnerovy obavy potvrzovaly: od října do

I března je souostroví Rjúkjú vystaveno silným severním větrům doprovázeným častými přeháňkami. Daleko vhodnějším obdobím pro velkou výsadkovou operaci by byl duben, kdy se větry ztišují v souvislosti s přibližujícím se letním monzunovým obdobím. Turner proto doponzčoval, aby byla znovu zvážena možnost vylodění na východním pobřeží a současně aby také bylo rozhodnuto o potřebě či nepotřebě klamného vylodění, a pokud bude pokládáno za žádoucí, abyjeho provedení bylo zahrnuto do plánů ICEBERGU.

Po dlouhých debatách se účastníci shodli, že vylodění na západních plážích (pláže Haguši) dne 1. března opravdu představuje povážlivé riziko. Má-li být tento termín respektován, mělo by se uskutečnit na východních plážích, a nebude-li to možné, mělo by být nejméně o 30 dnů odloženo. Ale v následujících dnech byly všechny otázky související s časem a místem hlavního vylodění znovu pečlivě přezkoumány - a výsledkem byl návrat k plážím Haguši, jak to navrhovala původní verze Plánu FOX. Viceadmirál Turner však s konečným souhlasem stále otálel.

Dne 9. listopadu zveřejnil štáb 10. armády podrobnou studü, která shrnovala hlavní argumenty hovořící ve prospěch vylodění invazních vojsk na pláži Haguši. Zaprvé mohou být do dne L+5 obsazena důležitá letiště. Zadruhé je třeba tuto pláž povaiovat za jedinou pláž na celém ostrově, která umožňuje vylodění dvou armádních sborů, podpůrných jednotek a všeho potřebného materiálu a zásob, což vyváü určitou nevýhodu plynoucí z toho, že se vyloděním na Haguši
I opozdí obsazení přístavu Naha a kotviště v zátoce Nakagusuku na východním pobřeží. Zatřetí jde o prostor, ve kterém terén nepříteli zdaleka neumožňuje klást vylodění takový odpor jako na jiných zvažovaných plážích. Začtvrté vylodění na pláži Haguši oddělí síly nepřítele nacházející se v severní části ostrova od hlavních sil rozmístěných na jihu. Zapáté umožní soustředit invazní vojska na jednom nepřerušovaném úseku pobřeží nedaleko oblasti předpokládaného největšího odporu nepřítele; jinak řečeno, bude možno proti Japoncům tam, kde jsou nejsilnější, užít veškerou sílu expedičních vojsk, nerozmělněnou jejich vysazením na několika plážích. A nakonec vylodění na Haguši dovolí bojovým lodím poskytnout invazním vojskům maximální palebnou podporu.

Tentokrát Turnerjiž s plážemi Haguši souhlasil s podmínkou, že ještě před dnem L budou obsazenyjak Kerama Retto, tak Keise Šima. Generálporučík Buckner nechal v Plánu FOX provést příslušné změny a 11. listopadu byl Turner seznámen s jeho konečnou verzí. V následujícím měsíci byla vyřešena i otázka data zahájení invaze, neboť

32 33
♀

admirál Nimitz původní termín, stanovený na l. března, dvakrát změnil. První změna posunula den L na 15. března 1945: důvodem byla obava z nepříznivého počasí převládajícího na počátku měsíce března. 19. listopadu Nimitz oznámil odložení útoku na Okinawu až na 1. dulr na 1945, nebof vznikly vážné pochybnosti o tom, zda výsadková plavidla, která generál MacArthur užije 9. ledna 1945 pro vylodění svých vojsk na Luzonu, budou vrácena středotichomořským výsadkovým silám natolik včas, aby mohla posloužit ICEBERGU.

Plán vylodění na Okinawé skýtal příležitost k plnému využití předností, kterými ozbrojené síly Spojených států na počátku roku 1945 v Tichomoří vládly, tj. vysoké pohyblivosti, úderné síly a možnosti operovat na velké vzdálenosti. Stanovil, že po strategické izolaci Oki-

nawy, kterou zajistí mohutné údery letectva jak z pozemních základen, tak z palub rychlých letadlových lodí, se přiblíží k ostrovu Obojüvelný podpůrný svaz (52. operační svaz) a Ostřelovací a krycí svaz (54. operační svaz). Oba svazy ve spolupráci s rychlými letadlovými lod'mi 58. operačního svazu napadnou 24. března 1945 (den L-8) Okinawu a ostrovní skupinu Kerama Retto. Jejich úkolem bude palbou lodních děl a útoky palubního letectva zničit obranná zařízení a zařízení slouücí provozu nepřátelského letectva a zbavit vody obklopující ostrovy i samotné vylod'ovací pláie min a jiných překážek. V další fázi zajistí bojové lodi transportním a vylod'ovacím plavidlům bezpečné přiblížení se k cíli a vysazení vojsk tím, že je ochrání před eventuálními útoky japonského letectva a lodţstva. Po vylodění budou podporovat pozemní operace invazních vojsk.

Prvními plavidly Obojživelného podpůrného svazu, která dorazí do cílové oblasti, budou minolovky. V den L-8 zahájí odminovávání přístupových koridorů pro lodi ostřelovacích skupin a poté vyčistí vody před vylodţovacími plážemi a plážemi určenými k demonstrativnímu vylodění. Za minolovkami nastoupí podmořské demoliční týmy k průzkumu pláží a zničení překážek na pobřeží.

Bojová plavidla, vyzbrojená děly ráže od 127 do 406 mm, určená jak k zajištění předinvazního ostřelování nepřátelských postavení, tak k následné podpoře vylodění a postupu útočných divizí, byla rozdělena do takzvaných jednotek palebné podpory. Každou z nich tvořily 2 starší bitevní lodi, 2 až 3 křižníky a 4 až 5 torpédoborců a každá byla pověřena ostřelováním konkrétního sektoru v jižní části ostrova. Vzhledem k rozloze sektorů a z toho vyplývající nemoinosti zničit všechny cíle bude předinvazní ostřelování soustředěno na cíle předem vybrané, což především měly být zbrané ohrožující spojenecké

lodi a letouny a obranná zařízení schopná účinně bránit vylodění.
V den L, od šesté hodiny ranní, se měli námořní dělostřelci soustředit na prostor vylodţovacích pláží a snažit se vyřadit japonská děla, která zahájí palbu na připlouvající výsadková plavidla; současně měli nepříteli zabránit v přísunu posil do oblasti vylodění.
Leteckou podporu poskytnou především palubní letouny 58. svazu rychlých letadlových lodí viceadmirála Marka A. Mitschera a Podpůrné skupiny eskortních letadlových lodí (operační skupina 52.1) kontradmirála C. T. Durgina. V případě ICEBERGU měly rychlé letadlové lodi poprvé zůstat v cílové oblasti po delší dobu. Jejich palubní letouny budou provádět hlídkové lety, chránit minolovky při odminovávání pobřežních vod, na Okinawě útočit na cíle, které nebylo možno zasáhnout námořní dělostřelbou, ničit nepřátelská obranná a letecká zařízení a ostřelovat vylod'ovací pláže z palubních zbraní.
Eskortní letadlové lodi kontradmirála Durgina měly poskytnout letouny k přímé podpoře bojujících pozemních vojsk, k protiponorkovým hlídkovým letům, k dělostřeleckému pozorování, v naléhavých případech k letecké přepravě zásob, k leteckému snímkování a rovněž ke shozu propagačních letáků. Po dni L se k palubním letounům připojí i eskadra hydroplánů ze základny zřízené na Kerama Retto a Taktické letectvo 10. armády, operující ze získaných letišf; to později převezme odpovědnost za leteckou obranu celé oblasti a za taktickou podporu pozemních sil.
Byla učiněna i řada opatření zajišťujících koordinaci podpory poskytované expedičním vojskům námořním dělostřelectvem a letectvem, a to jak ve fázi vylod'ování, tak i v následující fázi bojů o ostrov, do které se navíc už zapojí i polní dělostřelectvo. Na úrovni armády,
' sborů a divizí byly zřízeny databáze, které fungovalyjako informační centra ke shromažd'ování i poskytování informací o všech cílech. Ke všem pozemním jednotkám, od praporu až po armádu, byli také přiděleni zástupci jak námořního, tak polního dělostřelectva a letectva. Ti měli koordinovat užití zbraní, které reprezentovali, a radit velitelům útočných jednotek, jaká forma podpory je v konkrétních přípa-
' dech nejvhodnější, o jakou mají žádat.

V souvislosti s prvními úvahami o využití skupiny Kerama Retto jako chráněného kotviště pro potřeby bojových lodí bylo pouze požadováno, aby byla obojživelným útokem vyřazena japonská pobřežní děla, nacházející se na některých ostrůvcích skupiny. Nutnost rozsáh-

lejšího zásahu vyvstala ve chvíli, kdy viceadmirál Turner žádal, aby byla v Kerama Retto též zřízena trvatá základna pro hydroplány

34 35
♀

a základna pro motorové čluny. Ted' už bylo zřejmé, že pouhý nájezd na postavení nepřátelských děl nestačí, že je třeba všechny ostrůvky skupiny obsadit stejné jako nedaleko se nacházející dva ostrůvky Keise Šima. Původně byla pro tento úkol vybrána 2. divize námořní pěchoty. Pak ale plánovači došli k závěru, že pokud má být vyhovéno dalšímu z Turnerových požadavků, tj. předstírání klamného vylodění na jihovýchodním pobřeží Okinawy, bude 2. divize zřejmé zapotřebí pro tento úkol. K obsazení Kerama Retto a ostrovů Keise byla proto určena posílená 77. pěší divize. Šest dnů před dnem L se měly dvě její plukovní bojové skupiny současně vylodit na několika místech v Kerama Retto, poté mély postupovat ostrovní skupinou z jihovýchodu na severovýchod a v den L-1 obsadit Keise, kde budou k podpoře vylodění na Okinawé rozmístény dva prapory 155mm děl polního dělostřelectva XXIV. sboru.

Zatímco 77. divize bude obsazovat Kerama Retto a Keise, začnou předinvazní operace zaměřené na oslabení obrany Okinawy, především ostřelování ostrova lodními děly a těžké letecké bombardování, které s blížícím se dnem L budou nabývat na intenzitě. Počínaje 28. březnem se plavidla palebné podporyještě víc přiblíží k pobřeží: budou následovat minolovky a podmořské demoliční oddíly. Severni útočný svaz a Jižní útočný svaz dorazí k západním břehům Okinawy časně ráno v den L. V hodinu H, předběžné stanovenou na 8.30, vysadí jejich transportní skupiny invazní vojska na plážích Haguši. Dvě divize námořní péchoty III. výsadkového sboru generálmajora Geigera se vylodí na levé straně pláží, tj. severné od města Haguši, a dvé pěší divize XXIV. armádního sboru generálmajora Hodge na pravé strané, jižné od Haguši. Hranici operačních pásem sborů bude tvořit řeka Biši, u jejíhož ústí se město Haguši nachází. Všechny čtyři útočné divize budou vylod'ovány současné. Od severu k jihu (zleva doprava) budou rozmístěny následovné: na samém severním konci pláží 6. divize námořní péchoty a od ní na jih 1. divize námořní péchoty, 7. pěší divize a 96. pěší divize.

Z pláží budou oba sbory koordinovaně postupovat k východnímu pobřeží Okinawy. 6. divize námořní péchoty by méla hned zpočátku obsadit letiště Jontan a chránit severní bok 10. armády. V následujících dnech, nejpozdéji do dne L+15, postoupí k Išikawské šíji, nejužšímu místu ostrova, a tím zabezpečí severní hranici předmostí. 1. divize námořní péchoty bude postupovat napříč ostrovem a najeho východní strané obsadí poloostrov Katčin. Jižné od obou divizí námořní pěchoty obsadí 7. pěší divize v co nejkratším čase letiště Kadena a též postoupí k východnímu pobřeží. 96. pěší divize v první fázi

obsadí terénní vyvýšeniny dominující invazním plážím na jihu a jihovýchodé, potom rychlým postupem po pobřežní silnici na jih obsadí mosty u vesnice Čatan a bude střeüt jižní bok 10. armády. Při následujícím postupu se 96. divize stočí na východ a v oblasti dalšího zúžení ostrova, pod vesnicemi Futema a Kuba, vytvoří do dne L+ 10 linü vedoucí od západního k východnímu pobřeží.

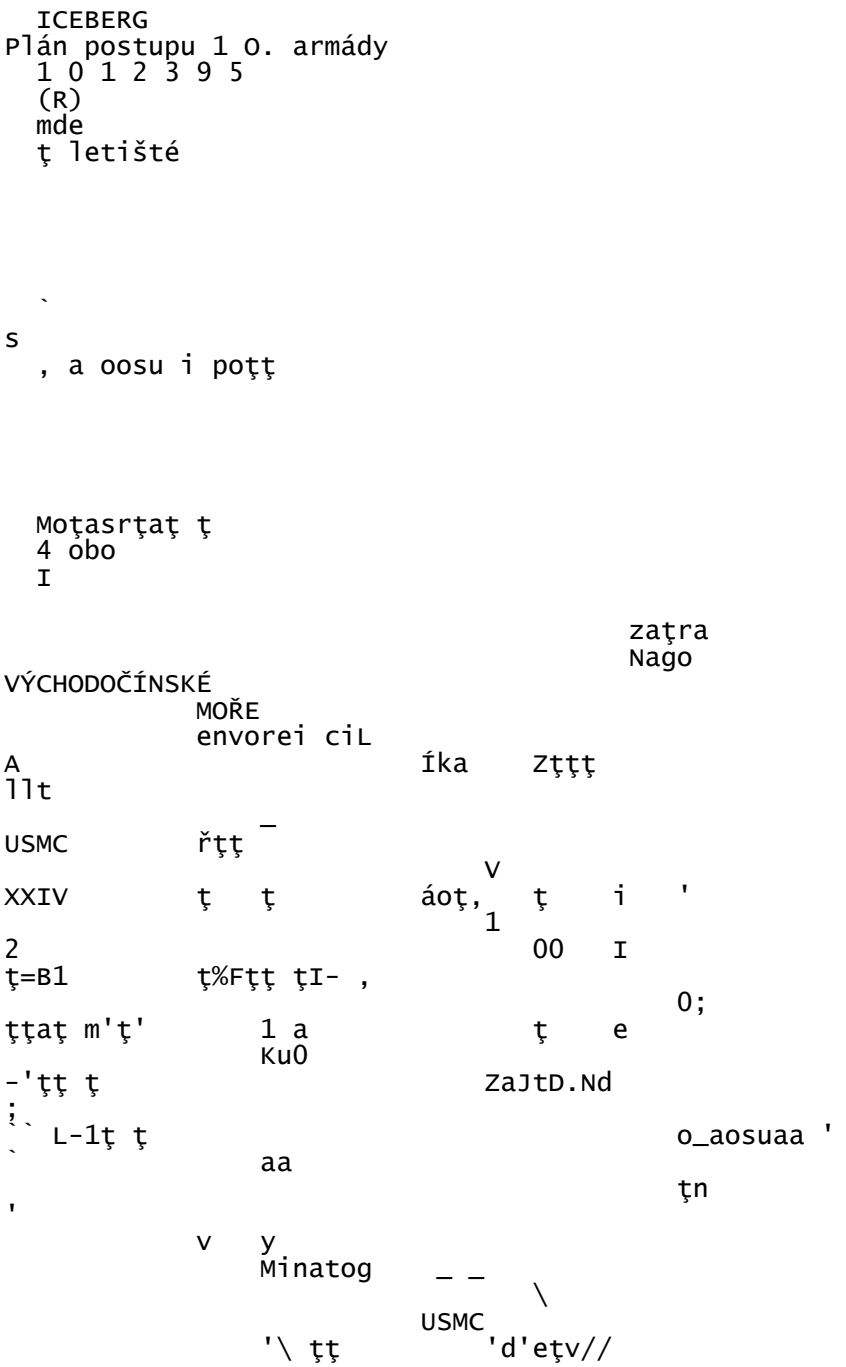
Po vylodění mél podle stanoveného operačního plánu boj o Okinawu probéhnout ve dvou fázích. V první fázi mélo být obsazením Išikawské šíje Japoneům zabráněno přisunout ze severu jakékoliv posily. Stejně tak, vytvořením linie Futema-Kuba, budou odříznuty hlavní nepřátelské síly soustředéné na jihu ostrova. Po ovládnutí a zabezpečení střední části Okinawy, tj. prostoru mezi Išikawskou šíjí a linü Futema-Kuba, bude hlavní nápor směřovat dál na jih. Velitelé pozemních vojsk doufali, že vzhledem k rozloze operačních oblastí budou poprvé v Tichomoří schopni maximálně vyuüt manévrovacích schopností svých jednotek. Vojska rychle postupující na jih rozdrolí japonské síly na malé části a silná ohniska odporu zpočátku obejdou s tím, že budou zlikvidována až ve vhodnou dobu. První fáze bojů o ostrov skončí obsazením celé jeho jižní části.

' Ve druhé fázi bude následovat dobývání severní části Okinawy a ostrova Ie Šima. Proti poloostrovu Motobu, prvnímu důležitému cíli na severu, bude veden útok jak z pevniny, tak z moře. Po jeho obsa-
; zení bude provedeno vyloděni na ostrové Ie Šima. Druhá fáze skončí
! obsazením celé severní Okinawy.
Zatímco budou vylod'ována invazní vojska na plážích Haguši na západním pobřeží, bude 2. divize námořní pěchoty předstírat útok na jižní pobřeží. Tato akce k oklamání protivníka měla být provedena v den L a opakována v den L+1 s tím, že musí být natolik realistická, aby Japonci uvěřili, že na jižních plážích půjde o výsadkovou operaci stejného rozsahu jako na plážích západních. Po ukončení demonstračních akcí se 2. divize připraví k vylodění - tentokrát skutečnému - na plážích Haguši a připojí se k útočícím vojskům.27. pěší divize, tvořící plovoucí zálohu Spojeného expedičního svazu, měla být nasazena až dle rozhodnutí velitele svazu viceadmirála Turnera. Předpokládalo se, že bude užita k obsazení ostrovů ležících u východního
!, pobřeží Okinawy a po splnění tohoto úkolu se též vylodí na západních plážích, kde posílí XXIV. sbor.
V případě, že by se z jakéhokoliv důvodu stalo vylodění na západních plážích neproveditelným, vstoupí v platnost náhradní plán. Podle něj bude po obsazení Kerama Retto následovat obdobná akce proti malým ostrovům nacházejícím se u jihovýchodního pobřeží Oki-

36 3
♀

nawy a strážícím vstup do zátoky Nakagusuku. V den L se dvě divize námořní pěchoty vylodí na jihovýchodním pobřeží ostrova - mezi východní výspou Činenského poloostrova a městem Minatoga. Během následujících tří dnů námořní pěchota obsadí pahorky vévodící této oblasti, aby usnadnila vylodění dvou pěších divizí XXIV. sboru v dolní části zátoky Nakagusuku, mezi Kubou a Jonabaru. I když tento alternativní plán splňoval většinu předpokladů potřebných k provedení úspěšné obojživelné operace, v dané situaci byl stále jen východiskem z nouze. Umožnil by totiž nepřátelským zálohám postavit se tvrdě na odpor druhému vylodění prováděnému jednotkami XXIV. sboru, a dosažení cíle první fáze operace, tj. obsazení jižní části Okinawy, by se mohlo silně zkomplikovat, neboť japonské velení by bylo s to do tohoto prostoru proti postupujícím Američanům soustředit síly z celého ostrova.

Bez dokonalého logistického plánování a bez vypracování programů přísunu zásob a pohybu zásobovacích plavidel, které musely být sestaveny s přesností hodinového stroje, nebylo možno stanovené datum zahájení okinawské operace dodržet, byť nakonec bylo oproti původnímu rozhodnutí o měsíc odloženo. Provedení ICEBERGU přinášelo logistické problémy v rozsahu, jaký dosud nebyl nejen v Tichomoří, ale ani při žádné invazní operaci 2. světové války zaznamenán. Jen pro útočnou fázi bylo třeba umístit 183 000 vojáků a 747 000 tun nákladu na více než 430 dopravních a výsadkových lodích. Dominantní roli při tom hrál faktor vzdálenosti. Západní pobřeží Spojených států, odkud přicházela největší část válečného materiálu a zásob, bylo vzdáleno 6250 námořních mil, což u nákladních lodí, plujících průměrnou rychlostí 10 mil, znamenalo 26 dní plavebního času. Jestliže, podle všech zkušeností, bylo třeba 30 dnů k naplánování požadavků a jejich předání dodavatelům, 60 dnů k připravení a shromáždění materiálu a jeho naložení a 30 dnů potrvá plavba nákladních lodí k cíli, vyžádá si celý proces, od počátku kalkulací do příchodu požadovaného materiálu na místo určení,120 dnů. To v praxi znamenalo, že požadavky na zásoby a materiál musely být předkládány ještě dřív, než bylo rozhodnuto o konečném složení invazních sil a taktických plánech. Plánovači se tím dostávali do nezáviděníhodné situace, kdy v řadě případů jim nezbývalo nic jiného než vycházet z pouhých odhadů a předpokladů. Vojska a zásoby samozřejmě nepřicházely jen ze Spojených států, ale i z Havaje, z Espritu Santa, Nové Kaledonie, Guadalcanalu, Russellova ostrova, Saipanu i Leyte. Obrovské množství materiálu bylo postupně soustřed'ováno na základ-

38 39
♀

nách nacházejících se cílové oblasti nejblíže, to jest na Eniwetoku, Ulithi, Saipanu a Leyte; Ulithi a souostroví Mariany byly od Okinawy vzdálené jen pét dnů plavby.

Zkušenosti z invazních operací v Palauských ostrovech a v Marianách potvrdily, že jedna transportní skupina, tvořená 12 transportními útočnými a 3 nákladními útočnými plavidly, má kapacitu dostačující k přepravé jedné posílené péší divize se vším bojovým vybavením. Ale v případé ICEBERGU, vzhledem k daleko vétšímu počtu

vojsk tvořících armádu se dvěma sbory, bylo třeba přepravovat nejen pěší divize, ale i útvary podřízené přímo velitelství sborů a kromě nich i sborová a armádní velitelství. Proto byla vytvořena nová přepravní uskupení, takzvané transportní eskadry, což v podstatě byly staré skupiny, ale každá posílena o 3 transportní a 3 nákladní útočné lodi.

Když se útočné jednotky vydaly k Okinawé, vezly s sebou zásoby potravin na 30 dnů, nezbytné odévy a vybavení, pohonné hmoty, zdravotnický i ženijní materiál. Logistické plánování bylo ovlivněno předpokladem, že pláže budou tvrdě bránény a postupu do vnitrozemí bude kladen urputný odpor. Proto v den L měly být na Okinawě vyloženy jen zásoby prvořadé důležitosti, takzvaný "horký náklad". Ten obsahoval palebnocţ jednotku* pro všechny zbraně stanovenou rozkazem velitele oblasti Tichého oceánu a dávku potravin a vody na jeden den. Další zásoby přivezou až následující vlny invazních plavidel.

S nedostatkem dopravních a nákladních plavidel se plánovači ICEBERGU potýkali od samého počátku. Už jen počet vojáků bojových a pomocných jednotek, uvádený v prvním plánu operace, přesahoval přepravní kapacitu přidélených lodí. Některým jednotkám byl proto snižován původně stanovený přepravní prostor, jiné bylo nutno z prvních útočných vln úplné vyřadit a přesunout je do následujících. Problém nákladové kapacity přetrvával i v lednu 1945, především byla ohrožena včasná přeprava některých jednotek letectva a materiálu potřebného k výstavbé zařízení, která bylo na Okinawě třeba uvést do provozu co nejdříve. Za této situace velitelé přímo odpovědní za

* Palebnou jednolku tvoří mnoistvi munice pro určitou zbraň odpovídající průměrné spotřebé za jeden den bojové činnosti. Nimitzovo velitelství toto mnoistvi stanovilo na základé zkušeností z předchozích invazních operací provedených ve středním Tichomoří. Přidélené množstvi například bylo pro poloautomatickou pušku M-l l00 nábojů, pro kulomet ráie 7,6? mm I500 nábojů, pro kulomet ráže I?,7 mm 600 nábojů, pro 60mm nebo 81 mm minomet ?75 nábojů. pro 105mm houfnici 250 nábojů a pro 155mm houfnici I50 nábojů.

materiální zabezpečení ICEBERGU, jako velitel výsadkových sil Tichomořského lod'stva viceadmirál Turner, velitel výsadkových vojsk generálporučík Buckner, velitel armádních sil v oblasti Tichého oceánu generálporučík Richardson, velitel jednotek námořní péchoty Tichomořského lod'stva generálporučík Holland Smith, velitel letectva Tichomořského lod'stva viceadmirál G. D. Murray a velitel Servisních sil Tichomořského lod'stva kontradmirál W. W. Smith, požádali admirála lod'stva Nimitze, aby pro ICEBERG zvýšil stanovenou kvótu tankových a středních výsadkových lodí, zredukoval tonáž některých druhů zásob a svou autoritou zajistil rychlý návrat tankových výsadkových lodí prvních vln z Okinawy na Saipan, kde bude čekat na přepravu osm praporů mořskýţch včel, a stejně tak i na Leyte, kde zůstane část vybavení XXIV. sboru, kterou nebude možno naložit na lodi prvního sledu.

Nimitz se snažil maximálné vyhovět, neboť ve spojeneckých strategických plánech byl souostroví Rjúkjú - a Okinawé zvlášf - přikládán mimořádný význam jako základně pro další operace proti Japonsku. Na Okinawé samotné mélo být vybudováno osm letišť, z nichž u dvou se předpokládalo uvedení do provozu do dne L+5 a u dalších dvou do dne L+20, měla tam být zřízena základna pro hydroplány a v zátoce Nakagusuku předsunutá základna Tichomořského lod'stva. Kromě toho měl být zrekonstruován přístav Naha, aby mohl sloužit zásobovacím lodím, dále měly být co nejrychleji postaveny nádrže k uskladnéní velkého množství pohonných hmot určených k zásobování bojových jednotek a méla být vybudována vykládací zařízení a silnice. Pozdéji měl rozsáhlý program výstavby pokračovat budováním sítě cest, skladišf, nemocnic, vodovodní sítě a ubytovacích a odpočinkových zařízení. Současné byl připraven plán přestavby ostrova Ie Šima na předsunutou leteckou zákiadnu se čtyřmi letišti. Za výstavbu základen v souostroví Rjúkjú bude odpovídat generál-

poručík Buckner. K tomu účelu bylo k jeho 10. armádě přiřazeno tak zvané Ostrovní velitelství Okinawa, což v podstaté byly armádní posádkové síly s velitelem generálmajorem Fredem C. Wallacem. Některé jednotky tohoto velitelství mély vstoupit na ostrov zároveci s prvními vlnami výsadkových vojsk a během vylodění a bezprostředné po něm zajišfovat jejich materiální potřeby. Po skončení bojů mělo Ostrovní velitelství fungovat jako administrativní a zásobovací útvar 10. armády, starající se o plnění programu výstavby základen a zajišfování jak posádkové služby na obsazeném území, tak i jeho obrany. Kromé všech téchto funkcí měl velitel ostrova na Okinawě zřídit i vojenskou vládu. Protoie šlo o první operaci v Tichomoří, kdy

40 41
♀

se výsadkové jednotky setkají s velkým množstvím nepřátelského obyvatelstva - odhady hovořily o více než 300 000 civilistů -, americké vrchní velení očekávalo, že na Okinawé si ověří metody řešení civilních záležitosti a otázky spojené s výkonem vojenské vlády a získá zkušenosti, které bude možno použít později, po obsazení domácích japonských ostrovů.

Při plánování operace ICEBERG byla - stejné jako v případě DETACHMENTU - věnována velká pozornost zajištění zdravotnické služby. Ke každé transportní eskadře byla připojenajedna dopravní lod' vybavená jako plovoucí nemocnice a určená k ošetření zraněných a k jejich následné evakuaci z oblasti bojů (byly označovány zkratkou APH).* Pro ICEBERG bylo dále určeno šest nemocničních lodí. Jedna méla už v den L-5 sloužit invazní skupiné určené k obsazení Kerama Retto. Tři další byly vyčlenény pro hlavní invazní síly a měly v den L+1 zaujmout postavení před plážemi Haguši, poslední dvé mély dorazit k Okinawé o tři dny později. Protože v průběhu bojů o Iwodžimu se velmi osvédčily tankové výsadkové lodi vybavené zdravotnickým zařízením, méla být čtyři taková plavidla užita i v okinawské operaci. Po dvou byla přidélena Jižnímu i Severnímu útočnému svazu. Jejich personál mél za úkol poskytnout zraněným základní ošetření a rozčlenit je podle závažnosti utrpených zranění nebo nemoci. Ti, u kterých bude odhadováno, ie si jejich léčba vyžádá hospitalizaci trvající dva měsíce a déle, budou přemísténi na nemocniční lodi, které zajistí jejich evakuaci. Pacienti vyžadující péči od dvou do osmi týdnů budou v počáteční fázi operace umísfováni na nemocniční dopravní lodi (APH) a pozdéji budou léčeni v nemocnicích zřízených na Okinawé. Ti muži, kteří se budou moci vrátit do sluiby do dvou týdnů po zranění, budou umísténi bud' na APH, nebo na nemocničních tankových výsadkových lodích do doby, než se vyléčí, nebo než je bude možno přemístit do nemocnic zřízených na pevnině. O tom, jak dlouho zůstanou u okinawských břehů nemocniční tankové lodi, mél rozhodnout viceadmirál Turner. Než odplují, jejich lékaři přejdou na pevninu a budou odesílat zraněné na APH a velké nemocniční lodi přímo z ošetřoven zřízených na plážích. Poté co se velení na Okinawě ujme generálporučík Buckner, převezme odpovědnost za řízení zdravotnických služeb a po zprovoznění letišť i za zajištění letecké evakuace zraněných.

* Plavidla APH nelze zaméňovat za klasické nemocniční lodi, které jsou neozbroje-
né a pod ochranou mezinárodné uznávaných ustanovení Ženevské konvence.

Velké vzdálenosti, oddélující místa, na nichž se nacházely jednotky tvořící 10. armádu, v kombinaci s nedostatkem času znemožňovaly, aby velitelství armády mohlo organizovat společný výcvik včetné nácviku vylodění dvou armádních sborů na nepřítelem obsazeném pobřeží. Generálporučík Buckner proto přenesl odpovédnost za přípravu a výcvik na velitele jednotlivých sborů a divizí.

I když všechny hlavní útočné útvary 10. armády mély bojové zkušenosti, každému z nich bylo třeba výcviku. Ale u armádních divizí

XXIV. sboru byly přípravy na ICEBERG silně komplikovány omezenými časovými možnostmi, neboť kromě výcviku musely zvládnout i reorganizaci a začlenění početných posil, nahrazujících utrpěné ztráty. Když byl sbor v prosinci 1944 informován o svém zařazení do invazních sil určených pro ICEBERG, bojoval ještě na Leyte na Filipínách. 25. prosince sice organizovaný japonský odpor na ostrově skončil, následovaly však další boje s posilami, které Japonci na Leyte stále ještě vysílali, a poté rozsáhlé vyčišťovací akce. Ale ani po ukončení tohoto úkolu nebylyjednotky XXIV. sboru uvolněny. Vzhledem k chronickému nedostatku pomocných a pracovních oddílů se museli vojáci bojových jednotek podílet na vykládání a nakládání materiálu pro potřeby začínající luzonské operace a potom následovalo nakládání zásob a materiálu pro Okinawu. To trvalo několik týdnů, neboť na Leyte se nacházelojedno z hlavních amerických překladišť v Tichomoří. Sbor se ve skutečnosti mohl vénovat přípravě na ICEBERG až od února, když už do naložení a vyplutí k Okinawé zbýval pouhopouhý měsíc. Ale bylo třeba postupovat rozţ,zmně, což přesné zaznamenala operační zpráva velitelství 7. pěší divize, ve které se pravilo: "...zhoršení fyzické a duševní kondice vojáků bojových jednotek po 110 dnech trvalého kontaktu s nepřítelem jasně napovídá, že tuhý polní výcvik v mokrém a blátivém terénu by byl faktorem víc škodlivým než prospěšným."* A to ještě není zmíněno období, kdy po vyčerpávajících bojích vojáci nahrazovali příslušníky pracovních čet. Tím víc je třeba ocenit výkon, který byly divize XXIV. sboru za pár týdnů schopny na Okinawě podat.

Dne 10. února byl sbor generálem MacArthurem uvolněn z taktických povinností na Filipínách a předán 10. armádě a 18. února se jeho jednotky shromáždily v oblasti Dulagu na východním pobřeží Leyte. 7., 77. a 96. divize byly konečně schopny začít s výcvikem pro ICEBERG. Byl především zaměřen na taktiku menších jednotek

* Nichols, Chas. S., Shaw, Henry I. jr.: Okinax,a: Victorv in the Pacific. Washington
1955, str. 31.

a nácvik součinnosti pěchoty a ženistů při průlomech nepřátelskou obranou a při překonávání překážek; to se týkalo zejména 7. a 96. divize, které se musely připravit na překonání vlnolamových zdí, se kterými se setkají v prvních okamžicích vstupu na pláže Haguši. 77. divize, která zahájí útočnou fázi ICEBERGU vyloděním na Kerama Retto, prováděla samostatný výcvik na ostrůvcích v leytské zátoce Hinunangan, silně připomínajících Kerama Retto.

Další z jednotek 10. armády, 27. pěší divize, se připravovala pro ICEBERG na vzdálené základně Espiritu Santo v Nových Hebridách. Na Espiritu Santo byla přemístěna ze Saipanu koncem října 1944 a jako jediná měla k výcviku dostatek času. Ale protože měla, stejně jako 2. divize námořní pěchoty, statut záloiní jednotky, organizaci přípravy jí komplikovala nejistota, kterým z mnoha možných úkolů bude nakonec pověřena. Bylo proto nutno brát v úvahu různé varianty invazních operací. Výcvikový program začínal individuální instruktáü jejích vojáků, pokračoval cvičením od družstev k praporům a končil dvoutýdenními manévry plukovních bojových skupin.* Během přípravy včlenila divize do svých řad 2700 muiů posil a zvláštní pozornost věnovala nácviku nočního boje, což se jí na Okinawě velmi vyplatilo, neboť právé nočními akcemi dosáhla značných územních zisků.

Ani u divizí námořní pěchoty určených pro okinawskou operaci nebylo naštěstí - stejně jako u 27. pěší divize - třeba oklešťovat výcvikový program kvůli nedostatku času. Navíc generálporučík Buckner rozhodl, ie na rozdíl od všech ostatních divizí 10. armády, u nichž bylo požadováno nacvičování vylod'ovacích operací, u námořní pěchoty toho není třeba vzhledem k dostatku zkušeností, které získala během předchozích obojživelných operací.

1. divize námořní pěchoty se v září 1944, po skončení bojů na Peleliu v Palauských ostrovech, přesunula na ostrov Pavuvu ve skupiné Russelových ostrovů. Tento ostrůvek námořní pěšáci nenáviděli od chvíle, kdy na něj poprvé vstoupili v dubnu 1944, po skončení tažení na Nové Británü. Tehdy jim byl vybrán jako rehabilitační centrum, ale byl to kousek zemé zamořený krysami, hustou tropickou vegetací, vlhkým dusnem a komáry, na kterém museli vybudovat naprosto všechno od základu, a tak místo odpočinku usilovně pracovali. Nic-

* Plukovní bojovou skupinu (RCT - Regimental Combat Team) představoval ve výsadkové operaci pěší pluk posílený jednotkami délostřelectva, tanků, ienistů a dalších
zbraní. Vznikl vyváiený útvar pro zvláštní poslání. Plukovní bojové skupiny byly zpra-
vidla nasazovány v operacích následujících bezprostředné po vylodění.

méně po Peleliu na něm pobývali znovu. Vzhledem k malým rozměrům ale nebyl vhodný k výcviku tak velké jednotky, jako je divize, a tak jakmile její výcvikový program dosáhl úrovně pluků, každá plukovní bojová skupina byla minimálně dva týdny převážena na 65 mil vzdálený Guadalcanal k nácviku bojové součinnosti pěchoty s ostatními druhy zbraní. Na Guadalcanalu také probíhala veškerá cvičení divizního dělostřelectva. Po celou dobu výcviku byli vojáci připravováni na zcela jiný způsob válčení, než jaký znali z tropických džunglí Guadalcanalu a Nové Británie a z korálových útesů Peleliu leücího v rovníkovém pásmu. Na Okinawě měli jednak poprvé bojovat jako integrovaná část daleko většího bojového uskupení a jednak se popr vé vylod'ovat na území s hustou sítí cest, s rozsáhlými obydlenými oblastmi, s městy a vesnicemi a s velkým počtem nepřátelského civilního obyvatelstva.

l. divize se ale také musela vyrovnat se svým specifickým problémem. Od počátku nasazení v Tichomoří se podílela na třech velkých výsadkových operacích a ted' byla určena pro čtvrtou. Pokud se měla vylod'ovat v plné síle, bylo by třeba, aby na Okinawě bojovali i veteráni, kteří měli po odsloužení 30 měsíců v zámoří nárok na návrat do Spojených států. Z celkového stavu to bylo na konci roku 1944 asi 246 důstojníků a 5600 vojáků a poddůstojníků. Nedovolit jim však návrat mohlo vyvolat problémy a ohrozit dosud vždy skvělou morálku slavné divize. Všichni si proto oddechli, když do 1. ledna 1945 dorazily na Pavuvu čtyři velké skupiny posil, což umoinilo povolit odjezd všem vojákům a poddůstojníkům, kteří o to požádali. Důstojníkům, kteří též měli nárok na návrat, ale museli zůstat, protoie při tak náročné operaci, jakou představoval útok na Okinawu, se bez nich divize nemohla obejít, bylo umožněno vzít si 30denní dovolenou. 53 z nich ji hodlalo strávit ve Spojených státech, někteří v Austrálü, někteří na Novém Zélandu. Na dovolenou do Austrálie se vydalo i kolem 50 příslušníků muistva, kteří, ač byli oprávněni k návratu do Ameriky, rozhodli se zůstat. V době, kdy divize vyplouvala k Okinawé, účastnila se přiblünějedna třetinajejích příslušníků už dvou výsadkových operací, asi jedna třetina jedné a zbytek tvořili muži, kteří šli do boje poprvé.

6. divize námořní pěchoty byla aktivována na Guadalcanalu v září roku 1944. Její jádro tvořila bývalá 1. prozatímní brigáda, která se podílela na dobývání Guamu, kde ukončila činnost v srpnu 1944. Prakticky všechny pěší jednotky nové divize sestávaly z veteránů s bohatými zkušenostmi z předchozích výsadkových operací. 4. pluk divize byl vytvořen z úderných praporů námořní pěchoty bojujících

44 ţ 45
♀

na Guadalcanalu, na Nové Georgü a na Bougainvillově ostrově a sám už absolvoval vylodění na ostrové Emirau v souostroví Sv. Matyáše a na Guamu. 22. pluk se podílel na obsazování Eniwetoku a Guamu. 1. prapor 29. pluku posiloval 2. divizi námořní pěchoty při útoku na Saipan. V době aktivace chybělo 6. divizi do tabulkového počtu 1800

mužů. Dostala sice posily, ale stejné jako u náhrad přicházejících k jiným jednotkám III. výsadkového sboru neodpovídala jejich kvalita povětšinou skutečným potřebám útočné divize prvního sledu. Zejména to pocítil 15. pluk divizního dělostřelectva, k němui byli přeřazeni protiletadloví dělostřelci ze zrušených obranných praporů. Jejich předchozí zkušenosti a výcvik byly úplné jiného druhu, než vyžadovaly potřeby polního dělostřelectva, a museli proto projít novým náročným výcvikem. Divize byla dislokována na Guadalcanalu a tam také od 1. října 1944 probíhala její příprava pro Okinawu, která v lednu 1945 vyvrcholila osmidenním celodivizním cvičením.

2. divize námořní pěchoty, záloha III. výsadkového sboru a jeho třetí hlavní útvar, byla umísténa na Saipanu. Její výcvikový program byl koordinován s prováděním vyčišťovacích akcí zaměřených na zneškodnění početných skupin nepřátelských vojáků, které se na ostrově stále ještě nacházely. Výcvik byl zahájen 15. září a během jeho prvního měsíce více než 8000 nově příchozích mužů získávalo cenné bojové zkušenosti při likvidaci japonských ohnisek odporu. Rychlá proměna Saipanu ve velké zásobovací středisko a leteckou základnu, při které se neustále zmenšoval prostor vhodný k provádění manévrů, ale výcvikové možnosti divize silné omezila. Nicméně když v rámci svých pravidelných inspekčních návštěv u jednotek 10. armády zavítal generálporučík Buckner 3. února 1945 ke 2. divizi, byl s její bojovou připraveností velmi spokojen.

Odpovědnost za nalodění útočných jednotek Spojeného expedičního svazu byla delegována na velitele jednotlivých hlavních shromaždišť. Velitel 10. armády si ponechal kontrolu nad vypravováním jednotek z Havajských ostrovů - především šlo o velitelství armády a většinu na něj přímo napojených útvarů. Velitel III. výsadkového sboru mél na starosti nalodění svých jednotek nacházejících se v jižním Tichomoří, konkrétně na Guadalcanalu a na ostrově Pavuvu. Transportní útočné lodi (APA) sice neposkytovaly žádné zvláštní pohodlí, ale plavba na nich byla přece jen daleko snesitelnější než na palubách přeplněných výsadkových plavidel, tj. tankových a středních výsadkových lodí. Aby námořním pěšákům prvních útočných vln ulehčil alespoň jednu část cesty k cíli, dohodl velitel III. sboru ge-
I nerálmajor Geiger s kontradmirálem Reifsniderem, velitelem Severního útočného svazu, jehož lodi námořní pěšáky převážely, že většina z nich zpočátku nastoupí na podstatně rychlejší útočné transportní lodi, které je přepraví na atol Ulithi, v té době nejzápadněji položené kotviště amerického lod'stva, a teprve druhou část cesty, z Ulithi k Okinawé, vykonají na palubách výsadkových plavidel. Obě transportní skupiny Severního útočného svazu, které opustily oblast Guadalcanalu 12. března, dorazily na Ulithi 21. března. Hned následující den námořní pěšáci přestoupili z útočných transportních lodí na
' lodi výsadkové, na kterých méli přetrpět zbývajících 1400 mil k Okinawé.

Velitel XXIV. armádního sboru organizoval nalod'ování na Leyte, kde byl nakládán největší počet lodí, neboť odtud vyplouvaly tři pěší divize. Protože na východoleytském pobřeží, v oblasti města Dulag, nebyla žádná přístavní zařízení, nezbývalo než nalod'ování vojsk, materiálu, výzbroje a bojové techniky provádět přímo z otevřených pláží. Tankové a střední výsadkové lodi připlouvaly k pobřeží tak blízko, jak to jen bylo možné, a obojživelná vozidla invazních jednotek přijížděla k jejich spuštěným rampám sama, 105mm děla přivážela vozidla DUKW, nebo byla k lodím přepravována po pontonových můstcích. Vojáky převáiel nepřetržitý proud výsadkových člunů.

Za samostatné nalodění posílené 2. divize námořní pěchoty na Saipanu odpovídal její velitel generálmajor Thomas E. Watson. Wat-
, son byl též pověřen koordinací nalodění všech dalších jednotek námořní péchoty určených pro ICEBERG, které se nacházely jak v Marianách, tak na ostrově Roi v Marshallově souostroví. Stejné tak se oddělené od ostatních sil nalod'ovala na Espiritu Santo 27. pěší divize.

Nalod'ování bylo organizováno podle dopravních instrukcí vydaných velitelstvím Výsadkových sil Tichomořského lod'stva a logistických pokynů 10. armády. K armádním jednotkám byly přidéleny zvláštní skupiny specialistů na námořní přepravu s úkolem řídit na-

kládání vojáků a jejich vybavení; jednotky námořní pěchoty užívaly ke stejnému účelu týmy, které se osvédčilyjiž v průběhu minulých výsadkových operací. Pro přepravujedné divize byla určenajedna transportní eskadra, tvořená 15 transportními a 6 nákladními útočnými lod'mi a potřebným množstvím tankových výsadkových a středních výsadkových lodí (LST a LSM), další plavidla byla přidělena pro přepravu útvarů podléhajících přímo velení armády nebo sborů. Celkem bylo pro vypravení expedičních vojsk k cíli třeba 111 transportních útočných lodí, 47 nákladních útočných lodí,184 tankových výsadko-

vých lodí a 86 středních výsadkových lodí. Pokud se týkalo celkového počtu lodí a výsadkových člunů účastnících se obojživelné fáze operace ICEBERG, dosáhl čísla 1213 plavidel. Toto číslo ale nezahrnovalo 88 lodí 58. operačního svazu rychlých letadlových lodí viceadmirála Mitschera, 22 lodí 57. operačního svazu britského královského námořnictva, 95 lodí Zásobovací skupiny 5. lod'stva a nejméně 100 lodí náležejících k pomocným a servisním skupinám provázejícím jak americké, tak i britské lod'stvo.

Z námořních uskupení podílejících se na ICEBERGU opustil 14. března lagunu atolu Ulithijako první 58. operační svaz rychlých letadlových lodí. Dne 19. března vyplula z Ulithi k Okinawě Flotila minolovek. Z transportních skupin převážejících expediční vojska zamířila 19. března z Leyte k Okinawě Flotila obojživelných traktorů pro západní ostrovy, tvořená tankovými výsadkovými lod'mi, vezoucími spolu s traktory i jednotky 77. pěší divize určené k útoku na Kerama Retto. O dva dny později opouštěly Leyte transportní lodi s dalšími jednotkami divize a zbytek následoval 24. března. Skupiny obojživelných traktorů Jižního útočného svazu vyplul y z Leyte 25. března a o dva dny nato se vydaly k Okinawě rychlejší transportní lodi. Mířily na severovýchod, do bodu vzdáleného asi 300 mil jižně od Okinawy, kde změnily kurz na severní, vedoucí přímo k cíli. Jednotky III. výsadkového sboru, které převezla na Ulithi plavidla Severního útočného svazu, opouštěly lagunu atolu 25. března - jako první vyplula Severní flotila obojüvelných traktorů. Tentýž den opustila Saipan Skupina obojživelných traktorů dopravující 2. divizi námořní pěchoty k předstíranému vylodění na východním pobřeží Okinawy. Když se 27. března vydávaly k Okinawě poslední součásti Severního a Jižního útočného svazu, na Kerama Retto se už bojovalo.

Obsazení Kerama Retto

Patnáct mil západné od okinawského hlavního města Naha se nachází skupina hornatých, nepravidelně tvarovaných ostrovů, pojmenovaná Kerama Retto. Ostrovy, prostírající se na ploše zhruba 7x13 mil, byly jen řídce obydleny nejchudší vrstvou Okinawanů, pěstujících sladké brambory a rýži na terasovitých políčkách na úbočích pahorků a v údolích u pobřeží. Ostrovy Kerama Retto jsou příliš malé na to, aby na nich mohly být vybudovány přistávací dráhy, ale viceadmirála Turnera zaujaly, když hledal místo, které by vyhovovalo jeho lodím při doplňování pohonných hmot a munice lépe než otevřený

oceán. Prostor mezi Tokašiki, hlavním ostrovem skupiny, a pěti ostrovy leücími západně od něj, nazývaný úžina Kerama, se mohl stát kotvištěm schopným pojmout 75 velkých lodí, přičemi oba vjezdy do něj bylo možno uzavřít sítěmi. Kromě toho druhé, menší kotviště, takzvaná úžina Aka, mohlo posloužit jako základna pro hydroplány a jejich zásobovací plavidla, neboť skýtalo dvě míle chráněné vodní plochy, plně dostačující ke startu i přistání hydroplánů. Proti silné opozici, která zejména namítala, že výsadkové síly útočící na Kerama Retto budou vystaveny přílišnému nebezpečí představovanému letouny z pěti velkých letišf na Okinawě, Turner svůj záměr nakonec

prosadil stejně jako obsazení skupinky Keise Šima, ležící 11 mil jihozápadně od pláü Haguši. Protože zpravodajská služba odhadovala, ie se na Kerama Retto nenachází víc nei 1000, nanejvýš 1500 japonských vojáků, byl Turner zpočátku ochoten na ostrovy zaútočit jedním průzkumným praporem. Kontradmirál Kiland, jehož Útočná skupina pro západní ostrovy (operační skupina 51.1) byla jejich obsazením pověřena, ale nehodlal nic ponechat náhodě. Rozhodl, že 26. března, coi bylo o dva dny dřív, nei určoval původní plán, provede namísto dobývání jednoho ostrova za druhým malými silami současné vylodění na pěti ze šesti větších ostrovů. Armáda k tomu účelu poskytla 77. pěší divizi generálmajora A. D. Bruce.

Kilandovu Útočnou skupinu, která vyplula z Leyte, tvořily dva konvoje. První, organizovaný jako Flotila obojživelných traktorů, sestával z 22 tankových výsadkových lodí, 14 středních výsadkových lodí a 40 pěchotních výsadkových člunů a opustil Leyte 19. března. O dva dny později jej následoval druhý konvoj s 20 transportními lod'mí, dvěma velkými muničními, dvěma vlečnými a dvěma dílenskými lod'mi, nemocniční lodí a dalšími pomocnými plavidly. K ochraně obou konvojů byla určena jedna jednotka eskortních letadlových lodí (letadlové lodi Marcus Island, Savo Island a Anzio) ajednotka bitevních lodí, křüníků a torpédoborců kontradmirála C. Turnera Joye (součást Ostřelovacího a krycího svazu). Po klidné plavbě, při které bylo jediným vzrušením několik falešných ponorkových poplachů, dorazila Útočná skupina k Okinawa Gunto v noci z 25. na 26. března.

První operace související s útokem na Kerama Retto ale začalyjiž dva dny předtím. Pod ochranou letadlových a bitevních lodí S8. operačního svazu zahájila v časných ranních hodinách 24. března skupina minolovek, náleiejících k flotile kontradmirála A. Sharpa, čištění dvou rozsáhlých oblastí jižně od Kerama Retto. Následující den, kdy dorazily k Okinawě hlavní síly Obojüvelného podpůrného svazu eskortních letadlových lodí kontradmirála Blandyho, mohly minolovky

48 49
♀

při posílené ochraně svou práci ještě zintenzivnit. Do večera 25. března byl odminován sedm mil široký koridor mířící ke Kerama Retto z jihu a druhý, o něco širší koridor, umožňující bezpečný přístup z jihozápadu; při celé operaci bylo nalezeno a zneškodněno jen několik min. Kromé některých oblastí ve filipínských vodách se americké lod'stvo dosud nesetkalo s tím, ie by Japonci použili ve větším měřítku vodní miny, ale jejich hrozbu nebylo možno nikdy podceňovat. Japonsko zakoupilo za l. světové války jak ve Spojených státech, tak v Británü tisíce min, které mohly být stále ještě použitelné; kromé toho spojenecké zpravodajské služby nepochybovaly, ie Tokio získalo z Némecka dokumentaci k výrobé bezdotykových min, které způsobily Spojencům velké problémy v Normandü. O nebezpečí představovaném minami se tragicky přesvědčil torpédoborec Halligan, který 26. března, po západu slunce, vplul do neprozkoumaných vod u ostrůvku Maje, ležícího pár mil východně od Kerama Retto. Po nárazu na minu explodovala jeho dvě přední muniční skladiště, celá přední část lodi ai po první komín byla rozmetána a trosky létaly do vzdálenosti více než 100 metrů. Jako první na místo katastrofy dorazil torpédový člun, který v měsíčním svétle vylovil z moře šest námořníků. Když poručík, důstojník s nejvyšší hodností, který explozi na Halliganu přežil, nařídil opustit plavidlo, dva torpédové čluny a jedna výsadková lod' převzaly zbývající trosečníky. Z posádky torpédoborce čítající 325 mužůjich 153 zahynulo a 39 bylo zraněno. Byla to tvrdá cena zaplacená za setkání s japonskou minou.

Dne 25. března, v dobé, kdy minolovky začínaly u Kerama Retto svůj druhý "pracovní" den, připluly v 6 hodin ráno k ostrovům tři transportní torpédoborce, náležející k jedné ze dvou skupin Podmořské demoliční flotily (operační skupina 52.11). Najejich palubách se nacházely týmy iabích muiů, kteří méli prozkoumat, zda úseky pobřeží vybrané na základé leteckého průzkumu jsou skutečně vhodné k vylodění, dále zjistit, zda nejsou v příbřeiních vodách korálové bariéry, a pokud nepřítel instaloval u potenciálních pláží protünvazní

překážky, tak je náloiemi výbušnin zničit. Z torpédoborců potápěči přestoupili na vylod'ovací čluny, které je přivezly až do vzdálenosti necelých 500 metrů od ostrovů. Tam čluny provedly obrat, pokračovaly paralelné s pobřeüm a kaidých 40-50 metrů vysadily jednoho iabího muže, který ui k ostrovu doplaval. Když potápéč svou práci skončil, vrátil se ke člunům, které stále proplouvaly rychlostí tří až čtyř uzlů nékolik set metrů od břehu, námořníci mu hodili lano, kterého se chytil, a byl vytaien na palubu. To vše probíhalo pod ochrannou palbou torpédoborců, dělových člunů a palubních letounů a třeba říci, že vzhledem k témto opatřením nebyli žabí muži ze strany Japonců vážnéji ohroženi. U iádného z ostrovů potápěči nenašli protünvazní překážky, ale zjistili, že všechnyjsou obklopeny korálovými prahy s ostrými hřebeny, které jsou za přílivu skryté, ale za odlivu se mnohdy objevují i nad hladinou. Velitel Útočné skupiny kontradmirál Kiland spolu s velitelem 77. divize generálem Bnzcem proto rozhodli, že při vylodění pěchoty použijí výlučné obojživelné pásové traktory LVT. Protože podle poslední verze plánu měly téi být obsazeny ostrovy Jakabi a Kuba, tvořící západní stranu Kerama Retto, nebyl k vysazení vojsk na šesti ostrovech současné dostatek obojživelných traktorů. V odpoledních hodinách 25. března oba velitelé proto nařídili, aby následujícího dne byl proveden útok pouze na čtyři ostrovy a na zbývající až v dalších dnech.

V noci z 25. na 26. března zaujaly transportní lodi postavení v určeném prostoru, asi 6 mil západné od Kerama Retto. Noc byla krásná, na obloze jen pár mraků, klidnou hladinu téměř neznatelné čeřenou slabým jüním vánkem osvétloval mésíc, kterému chybělojen málo do úplňku, teplota byla 16 stupňů Celsia. K předinvaznímu
; ostřelování vybraných výsadkových pláží byla určena bitevní lod' Arkansas, křižníky San Francisco a Minneapolis a čtyři torpédoborce, ale nakonec byly využityjen 127mm baterie torpédoborců a křižníků, téiká děla zůstala v záloze. Palba byla zahájena už krátce po páté hodiné ranní 26. března. V šest hodin začaly z útrob velkých výsad-
i kových tankových lodí (LST) vyjíždět obojživelné traktory s vojáky útočných jednotek. Flotila traktorů byla rozdělena do dvou skupin: první, menší skupina, tvořená vozidly ze 4 LST, směřovala k ostrovu Zamami a druhá, která soustřed'ovala traktory ze 14 LST a středních výsadkových lodí, mířila zjihu k ostrovům Aka, Geruma a Hokadži. Zatímco křižníky, torpédoborce a menší plavidla zasypávala pláže granáty 127mm děl, raketami a minometnými střelami,Objevily se letouny z eskortních letadlových lodí. Část z nich též napadla pláže pa-
; lubními zbranémi, část strážila celou oblast před zásahem nepřátelského letectva nebo ponorek.
První vyloděnou jednotkou byla 3. praporní výsadková skupina 305. pluku. V 8 hodin 4 minuty její obojüvelná vozidla vjela na pobřeží ostrova Aka. Posádku ostrova tvořilo na 200 japonských vojáků a příslušníků korejských pracovních oddílů, kteří několikrát vystřelili z kulometů a minometů, a aniž způsobili vylod'ujícím se Američanům jakékoliv ztráty, ustoupili do kopcovitého vnitrozemí. Druhé vylodění bylo provedeno na Gerumě.1. praporní výsadková skupina

50 I 51
♀

306. pluku vstoupila na úzkou pláž v 8.25 a nesetkala se prakticky se žádným odporem, jen z dálky se ozvalo pár výstřelů z pušek. Během tří hodin Američané dopadli několik Japonců a obsadili celý ostrov. Ještě než tato akce skončila, na Gerumě již vyložila obojživelná nákladní auta DUKW l OSmm houfnice 304. a 305. praporu polního dělostřelectva, určené k podpoře operací plánovaných na příští den. Úplně bezproblémové vylodění zaüla na Hokadü 2. praporní výsadková skupina 306. pluku, která ostrov obsadila, anü zahlédlajediného nepřátelského vojáka. V 9.00 hodin začaly obojživelné traktory, vezoucí 1. praporní výsadkovou skupinu 305. pluku, vyjíždět na pláže ostrova Zamami. K vylodění byla vybrána hluboká zátoka na jeho jižní straně. Ale už asi po pěti metrech vozidla zastavil vlnolam, který ani jejich pásy nedokázaly překonat, pěchota proto muse-

la traktory opustit a dál postupovat pěšky. Za slabého ostřelování z ručních zbraní a minometů Američané dosáhli města Zamami, ležícího hned za plážemi. Jakmile začali vstupovat do města, Japonci zhruba v síle roty spolu asi s 300 příslušníky korejských pracovních oddílů je ve spěchu opustili a uprchli na sever, do oblasti zalesněných pahorků. Vzhledem k úspěšnému průběhu dosavadních vylod'ovacích operací rozhodl generálmajor Bruce už před polednem, ie 26. března obsadí ještě jeden ostrov. K výsadku na Jakabi, severozápadní výspě souostroví, použil 2. praporní bojovou skupinu 307. pluku, dosud drženou v záloze. Ve 13.41 se prapor za minimálního odporu vylodil a brzy ovládl celý ostrov.

Jak výsadkové jednotky pronikaly na jednotlivých ostrovech hlouběji do vnitrozemí, setkaly se s výraznějším odporem pouze na Aka a Zamani. Během odpoledne Američané na Aka v sérü krátkých střetnutí usmrtili 58 japonských vojáků, a i když Japonci využívali jeskyň a bunkrů, z nichž se bránili palbou ručních zbraní, nebyla to obrana účinná. Do páté hodiny odpolední měl výsadek pod kontrolou dvě třetiny ostrova, ale na zbývajícím území zůstávalo na 300 Japonců a asi 400 civilistů. Na Zamami 1. prapor 305. pluku postupoval celé odpoledne, aniž se setkal s nepřítelem. Ale od půlnoci do rozednění následujícího dne se do amerických pozic snažily vniknout skupiny Japonců vyzbrojené puškami, pistolemi a meči. Rota C, proti jejímž postavením směřoval hlavní nápor, musela odrazit devět protiútoků podporovaných palbou kulometů a minometů. Ve většině případů noční střetnutí probíhala jako urputný boj muže proti muži, ve kterém l. prapor do rána usmrtil více než 100 Japonců a sám měl 7 padlých a 12 zraněných.

Dne 27. března Američané obsadili bez odporu Amuro, ostrov oddělující obě zamýšlená kotviště, a 2. prapor 307. pluku, který den předtím obsadil ostrov Jakabi, nyní stejně snadno ovládl i ostrov Kuba,1ežící jižně od Jakabi.Od ranních hodin ale pokračovaly boje na Aka a Zamani. Na Aka 3. prapor obklíčil asi 75 Japonců, kteří se zakopali na jednom z hřebenů a byli vyzbrojeni i kulomety a minomety.Ostřelování a bombardování palubními letouny a soustředěná minometná a raketová palbaje nakonec přinutila tato postavení opustit a ti, co přežili, se skryli v pahorcích porostlých křovinami. Na Zamami americké hlídky v síle rot prohledávaly celý ostrov a likvidovaly izolované skupiny obránců. Pouze na jednom místě narazily na organizovaný odpor vedený z obsazených jeskyní. Aby se vyhnul zbytečným ztrátám,Odložil velitel 1. praporu 305. pluku útok do příštího dne, kdy dorazily obojüvelné traktory, s jejichž pomocí byli zlikvidováni poslední japonští vojáci.

Po palebné přípravě, provedené děly čerstvě umístěnými na ostrově Geruma, se ráno 27. března začaly na západním pobřeží Tokašiki vylod'ovat dvě praporní bojové skupiny 306. pluku, které předchozího dne obsadily Gerumu a Hokadži. Tokašiki je největším ostrovem skupiny Kerama Retto, je asi 10 kilometrů dlouhý a v průměru má šířku kolem 1700 metrů. Je nejblíže Okinawé a vytváří východní bariéru kotviště v úžině Kerama. Jeho pobřeží povětšinou lemují útesy a srázné svahy přerušované úzkými roklemi a ve vnitrozemí je spousta pahorků a hřebenů dosahujících výšky i přes 200 metrů. Jen na západním pobřeží jsou dvě zátoky s pískovými plážemi; na severněji položené pláži se v 9.11 vylodila 1. praporní skupina a o několik minut později na jižní pláži 2. skupina.

Stejně jako na ostatních ostrovech Kerama Retto, byla i na Tokašiki japonská obrana slabá. Pobřežní baterie vypálila několik granátů, z nichž jeden zasáhl pěchotní vylod'ovací člun a zabil námořníka z jeho obsluhy, což byla jediná ztráta utrpěná námořnictvem v průběhu celé operace. Poblíž pláží kladla krátkou dobu odpor zhruba rota japonských vojáků a po jeho zlomení se obtížný terén stal větší překážkou amerického postupú než nepřítel.Oba prapory mířily po úzkých cestách do severní části ostrova a jejich hlavním úkolem bylo zabezpečit jeho východní pobřeží,Obrácené k úžině, která bude zakrátko zaplněna americkými plavidly. V odpoledních hodinách byl uvolněn ze zálohy a na Tokašiki vyloděn také 3. prapor 306. pluku, pověřený obsazením jižní části ostrova.

V noci z 27. na 28. března došlo k vysazení jedné průzkumné roty

na malém ostrůvku Awara Saki,1ežícím u jižního konce Tokašiki. Po zjištění, že na něm není ani jeden Japonec, byla stažena. Postup všech

52 53
♀

OBSAZENÍ SKUPINY KERAMA RETTO
březen 1945

ţ/ vylOdéni 26. biezna
ţ vylodéni 27. biezna

s

JAKABI

zţ 3m

ţ 307

3 ţ 306

d

pţ Pr
USMC

tří praporů, pokračující na Tokašiki následující dva dny, se setkával s prakticky zanedbatelným odporem. Prohlášením ostrova Tokašiki za obsazený skončil odpoledne 29. března boj o ovládnutí celé ostrovní skupiny. V jeho průběhu, od 26. do 31. března, usmrtila 77. pěší divize na Kerama Retto 530 a zajala 121 nepřátelských vojáků, sama měla 31 padlých a 81 zranených.
Jak se ukázalo, útok na Kerama Retto a krátce nato na ostrůvky Keise, ležící mezi Kerama Retto a Okinawou, byl pro japonské velitele překvapením: předpokládali, že prvním krokem nepřítele v Okinawa Gunto bude vylodění na plážích Haguši a že i nepřátelské lod'stvo se bude zdržovat mimo Kerama Retto, ve vodách východně od něj. Protože Japonci měli v úmyslu využít Kerama Retto pouze jako základnu pro své takzvané "Námořní útočné jednotky" vyzbrojené motorovými čluny (Američané pro ně používali výraz "sebevražedné čluny"), nebudovali tam žádná významnější obranná zařízení, a to ani na pobřeží, ani ve vnitrozemí. Vznik Námoiních útočných jednotek byl dalším ze zoufalých pokusů o odvrácení hrozící katastrofy,

podobně jako vytvoření Speciálního útočného sboru kamikaze nebo Sboru božského hromu se sebevražednými letounky ohka. Poté co byla skupina Kerama Retto vybrána za hlavní základnu Námořních útočných jednotek, přišlo na ostrovy 2335 japonských vojáků s úkolem vybudovat pro ně příslušná provozní zařízení a starat se o jejich chod. Když se na konci roku 1944 a začátkem roku 1945 na Okinawě nedostávalo bojových jednotek k zabezpečení její obrany, většina těchto vojáků byla přemísténa na Okinawu. V době, kdy se Američané začali na Kerama Retto vylod'ovat, bylo na ostrovech asi 300 Japonců-řidičů sebevražedných člunů, dalších asi l00japonských vojáků tvořilo posádku základny a zbytek, asi 600 vojáků, byli Korejci náležející k pracovním jednotkám. Posádka byla dobře vybavena- nejen sebevražednými čluny a náložemi výbušnin, ale i kulomety, minomety a lehkými zbraněmi a měla i dostatek munice.

Po obsazení Kerama Retto objevili Američané na ostrovech více než 300 sebevražedných člunů: některé Japonci sami zničili, jiné zůstaly v hangárech a jeskyních na pobřeží. Tato plavidla vzhledem připomínala rychlé motorové čluny, byla ale velmi úsporné konstrukce a pomalá. Hlavním použitým materiálem byla překližka, čluny byly pět a půl metru dlouhé, metr a půl široké a řídil je jeden muž. Pohon-
' nou jednotkou byl šestiválcový automobilový motor o výkonu asi 85 HP, který plavidlu umožňoval maximální rychlost kolem 20 uzlů. Na zádi byly umístěny dvě nálože, každá o váze 130 kilogramů. Do konce války Japonci vyrobili těchto člunů kolem 6000. Podle ukořistě-

ných instrukcí měly na jednu nepřátelskou lod' útočit současně tři čluny, po přiblůení se k cíli si měly vybrat nejzranitelnější místa a poté uvolnit držáky náloží, které spadnou do vody těsně u trupu napadeného plavidla. Po pravdě řečeno, nešlo přímo o "sebevražedné" čluny, jejich řidiči měli na rozdíl od pilotů kamikaze nebo pilotů sebevražedných letounků určitou naději na záchranu, neboť odpalovací mechanismy náloü byly nastaveny na pětivteřinové zpoždění. To dávalo teoretickou šanci se ještě před výbuchem od cíle vzdálit, ale pokud nebyla vzdálenost dostatečná, křehkost člunů nezaručovala přežití. A to pomíjíme obrannou palbu napadených plavidel, proti které byly chatrné a pomalé čluny doslova bezmocné. V každém případé japonské velení asi příliš nepočítalo s tím, že se řidiči člunů zachrání, o čemž svědčí skutečnost, ie před vysláním do akce byli povýšeni o dva stupně a dostalo se jim zvláštního zacházení. Po návratu měli obdržet důstojnické hodnosti.

Japonské velení mělo se sebevraiednými čluny dalekosáhlé záměry. Z ukořistěných dokumentů se Američané dozvěděli, že generálporučík Ušidžima je hodlal užít proti kotvištím nepřátelského lod'stva, které - jak předpokládal - se u Okinawy brzy objeví. Nařídil: "Cílem útoku budou transportní lodi naložené klíčovými zásobami, materiálem a vojskem ... Útok bude proveden maximálními silami okamžitě, jak nepřítel zahájí vylod'ování."* Američané získali i pečlivě připravené mapy, na kterých byla vyznačena pravděpodobná shromaždiště invazních transportních plavidel a optimální přístupové trasy k nim. Podle vyjádření generálmajora Bruce stála jen likvidace základny sebevražedných člunů za všechny oběti, které si obsazení Kerama Retto vyžádalo.

Na většině ostrovů Kerama Retto byla minimální japonská posádka - nebo tam nebyla vůbec žádná -, ale na dvou z nich, Aka a Tokašiki, měly události specifický průběh, kdy se tragédie střídala s groteskou. V noci na 28. března se Američané na Tokašiki mohli přesvědčit, co znamená hrůzná japonská tradice sebezničení v praxi. Ve svých postaveních, nacházejících se asi kilometr od severního konce ostrova, slyšeli z dálky se ozývající exploze a výkřiky. Když ráno pokračovali v postupu, objevili malé údolí pokryté více než 150 mrtvými a umírajícími Japonci, většinou civilisty. Bylo zřejmé, že muži uškrtili nebo ubodali všechny příslušníky svých rodin včetné dětí, ien

a starců a pak ručními granáty a noži zabili nebo se pokoušeli zabít

* Appleman, Roy E., Burns, James M., Gugeler, Russel A., Stevens, John: Okinawa: The Last Battle. Department of the Army, Washington 1948, str. 60.

sebe. A to vše proto, ie jim bylo líčeno, jak je útočící "barbaři" budou vraždit, mučit a znásilňovat. Američtí vojáci a zdravotníci se okamžitě pokoušeli ještě žijící Japonce zachránit, poskytovali jim ošetření i jídlo. Tragédie pokračovala drastickými scénami, kdy například muž, který zabil svou dceru a ted' viděl jednání "barbarů", se pomátl
, nebo jiní civilisté se doiadovali přístupu k zajatým japonským vojákům, aby se jim mohli pomstít. Bylo to strašné, ale to ještě američtí pěšáci netušili, co zažijí na Okinawě.
Na jiných místech měly události jiný průběh. I po prohlášení ost-
, rovů za obsazené se stovkám japonských vojáků a civilistů podařilo uniknout a skrývali se po řadu týdnů, a dokonce i měsíců v jeskyních, strží ch a hustém porostu hornatého vnitrozemí větších ostrovů, což platilo především o Aka a Tokašiki. Dokonce i poté, co už byla dobyta Okinawa, se Američané marně snaüli přimět japonského velitele na Aka ke kapitulaci. Třeba ale říci, že i když velitel odmítal, všichni jeho vojáci tak tvrdohlaví nebyli a mnoho z nich, zejména Korejců, z ostrova uprchlo a vzdalo se. I na Tokašiki se japonsky mluvící příslušníci zvláštního útvaru americké armády za pomoci zajatých japonských důstojníků pokoušeli dojednat kapitulaci s tamním japonským velitelem, který se i s 300 svými muži odmítal vzdát. Nakonec ale svolil, ie nebude obtěžovat americké vojáky koupající se na pobřežních plážích, které měli Japonci ze svých postavení na dohled- a také na dostřel -, pokud se Američané budou držet stranou od jeho tábora v kopcích. Dohody zřejmě fungovaly k oboustranné spokojenosti, protože Japonci na Tokašiki - stejně jako na Aka - se vzdali, až když jim byl na konci války doručen císařský výnos o ukončení bojových operací. Jejich velitel se nicméně vychloubal, ie mohli ve
,
svých skrýších zůstat ještě deset let. Překvapení Američané při té příležitosti zjistili, že Japonci měli po celou tu dobu k dispozici nejméně jedno dělo výhodně umístěné na západním straně ostrova, odkud byl ideální výhled na kilometr vzdálené kotviště stovek amerických lodí. Nevystřelili - a přežili.
Zatímco ve skupině Kerama byl obsazován jeden ostrov za druhým, vydali se v noci z 26. na 27. března příslušníci průzkumného praporu námořní pěchoty, dočasně přičleněného k 77. pěší divizi, ke skupině Keise Šima, ležící mezi Kerama Retto a Okinawou. Keise Šima sestává ze tří nízkých písčitých ostrůvků, z nichi největší má délku málo přes 800 metrů. Jejich význam pro nadcházející vylodění na Okinawě byl dán jejich polohou, nebof jsou vzdáleny asi 11 mil jihozápadně od pláü Haguši a 5 mil západně od města Naha a 155mm děla (pro která měli Američané přezdívku "dlouhý Tom")

56 5'7
♀

by z nich mohla ostřelovat celoujižní část Okinawy. Poté co průzkumníci nenašli ani japonské vojáky, ani civilisty a žabí muži z Podmořské demoliční flotily vytvořili bezpečné průchody v korálové bariéře, se časně ráno 31. března na ostrůvcích vylodil 2. prapor 306. pluku a hned za ním dorazil konvoj tankových a středních výsadkových lodí, vezoucích obojživelné traktory se dvěma prapory 420. skupiny polního dělostřelectva XXlV. sboru. Čtyřiadvacet děl bylo během dne umístěno do palebných postavení a za rozbřesku dne L byla připravena k zahájení palby. Japonce, kteří celou operaci mohli sledovat z vyvýšenin na Okinawě, vůbec nenechávala klidnými. Generálporučík Ušidžima nařídil, aby o půlnoci 31. března byla nepřátelská dělostřelecká postavení ostřelována a poté zlikvidována vyslanými údernými skupinami pěchoty a námořnictva. Hodinu po půlnoci sice začaly na ostrůvky dopadat 150mm granáty, nezpůsobily však žádné škody a útočné skupiny se neobjevily vůbec. Ušidžima a jeho velitelé si i poté, co

došlo k vylodění na okinawských plážích, byli dobře vědomi hrozby představované americkými těžkými děly umístěnými v tak výhodném postavení, ale jak se ukázalo, nebylo v silách 32. armády se jich zbavit. Později byl například objeven další Ušidžimův rozkaz, nařizující velitelí námořních ženijních oddílů, aby v noci 6. dubna "zabránil nepříteli využívat palebná postavení na Keise Šima". Žádnou útočnou akci v uvedenou noc - a ani jinou noc - však Američané nezaznamenali.

Dne 30. března začala plavidla transportní skupiny (součást Útočné skupiny pro západní ostrovy kontradmirála Kilanda) nalod'ovat jednotky 77. divize, které obsazením Kerama Retto splnily svůj úkol. Pouze na ostrově Zamani zůstal jeden prapor k jeho obrané před eventuálním japonským útokem. Odpoledne 2. dubna transportní lodi od Kerama Retto odpluly.

Vyuüvání ostrovní skupiny k účelu, který měl na mysli viceadmirál Turner, když trval na jejím obsazení, začalo okamžitě. Dva vjezdy do hlavního kotviště, do úžiny Kerama, byly uzavřeny sítěmi a bóje vyznačovaly přístupové plavební koridory. Již 29. března dorazily do úžiny Aka dvé eskadry letectva námořní pěchoty, každá o 15 létacích člunech, a spolu s nimi zakotvilo v úžině 7 tendrů pro hydroplány. Připlouvaly pomocné lodi, lodi cisternové, opravárenské, zásobovací, LST speciálně upravené pro přepravu munice, eskortní letadlové lodi přivážející náhradní letouny a mnoho dalších typů plavidel různého určení. Do kotviště pravidelně vplouvaly bitevní lodi, křižníky a torpédoborce k doplnění pohonných hmot a munice, minolovky a strážní čluny tu trávily krátké chvilky odpočinku, zakrátko sem připlouvaly k základním opravám plavidla poškozená útoky kamikaze.

Kotviště v Kerama Retto sice nebylo ušetřeno občasných návštěv japonských letounů, ale jak Američané konstatovali, bylo s podivem, ie kamikaţe věnovali tomuto soustředění plavidel tak málo pozornosti. Na druhé straně je třeba říci, že Američané udělali vše, aby kotviště ochránili, a to jak hustým rozmístěním protiletadlových zbraní, tak neustálou přítomností palubních stíhaček z eskortních letadlových lodí. I piloti kamikaze zřejmě pochopili, že užjen pokus o proniknutí do blízkosti Kerama Rettoje vlastně sám o sobě sebevražedným aktem. Od zbytků původních ostrovních posádek v podstatě nebezpečí nehrozilo, snad až na řídké případy, kdy japonský odstřelovač vystřelil na americké vojáky na pobřeží. Jiné potíže z této strany byly zcela výjimečné, jako například událost v noci z 1. na 2. dubna, kdy se u pobřeží Zamami dva Japonci vyšplhali na palubu LST-884 po nákladové síti visící na boku, zanechané tam nepozorností posádky, zabili hlídku a uprchli. Jiný Japonec byl nalezen v podpalubí poškozeného torpédoborce, do kterého vnikl dírou proraženou vjeho přídi.

lţTeutralizace nepřátelských sil

Od října 1944 do dubna 1945 provedli Američané v Tichomoří řadu operací zaměřených na neutralizaci japonských námořních a letec kých sil v oblasti jejich největšího soustředění, tj. na Formose, v souostroví Rjúkjú a na domácích japonských ostrovech.

První těžký úder zasadil Okinawě již 10. října 1944 58. operační svaz rychlých letadlových lodí viceadmirála Mitschera. V rámci operací předcházejících americkému vylodění na Leyte vyplul svaz z Ulithi s úkolem napadnout japonské letecké a námořní základny na Formose, v souostroví Rjúkjú a na severním Luzonu. Mitscher učinil všechna opatření, aby nepřítele překvapil: svaz se k Rjúkjú blížil z jihovýchodu ve stopě tajfunu; skupina křižníků a torpédoborců byla vyslána k provedení diverzního útoku na ostrov Marcus, ležící 1500 mil východně od Okinawy, s úkolem předstírat zahájení velké operace; letouny z letišť v Marianách zintenzivnily útoky na Iwodžimu, aby Japoncům znemožnily provádět z tamních letišf letecký průzkum a Mitscherův svaz předčasně objevit. V čtyřech operačních skupinách svazu plulo 9 těžkých a 8 lehkých letadlových lodí, 5 rychlých bitevních lodí, 4 těžké a 7 lehkých křižníků, 3 protiletadlové křižníky a 58 torpédoborců. Tato mohutná úderná síla se za rozbřesku 10. října objevila před Okinawou. Japonce se sice úplně překvapit nepodařilo, ale mnoho jim to platné nebylo. První vlny palubních letounů bombar-

59
♀

dovaly a ostřelovaly raketami a palubními zbraněmi letiště Jontan, Kadena, Ie Šima a hlavní město Naha. Následovaly útoky na přístavní zařízení, lodi a další cíle. Většina nepřátelských letounů byla zastižena na zemi, včas vzlétnout se podařilo jen několika. Kromě Okinawy Američané napadli i cíle na ostrovech Kume, Mijako, Amami O-Šima, Tokuno a Minami. Od rozednění do soumraku provedly letouny 38. svazu 1356 vzletů. Přitom vypálily 652 raket a 21 torpéd a svrhly 541 tun pum. Sestřelily 23 nepřátelských letounů a 88 jich zničily na zemi, potopily 20 nákladních lodí, 45 menších plavidel, 4 miniponorky, eskortní torpédoborec, zásobovací lod' pro ponorky a minolovku. Když nálet skončil, město Naha bylo v plamenech a čtyři pětiny z jeho hustě zastavěných 533 akrů rozlohy se změnily v trosky. Byl to jeden z nejtěžších útoků, které do té doby 38. svaz provedl v jednom dni. Za to zaplatil 21 palubními letouny a 5 piloty a 4 členy osádek - ostatní se podařilo zachránit. S výjimkou ponorek a letadlové lodi Hornet, která v dubnu 1942 dopravila do vzdálenosti 800 mil východně od japonských břehů bombardéry B-25 podplukovníka Doolittla k náletu na Tokio, nepronikla od počátku války v Tichomoří ještě žádná americká lod' tak hluboko do vnitřní zónyjaponské obranyjako 38. operační svaz 10. října 1944.

K dalšímu napadení Okinawy došlo až v roce 1945. V souvislosti s vyloděním na Luzonu obdržel velitel ted' už 3. lod'stva admirál William F. Halsey Nimitzův souhlas k útoku 38. operačního svazu viceadmirála McCaina na Formosu s cílem zničit nepřátelské letectvo, které by mohlo proti invazním silám zasáhnout. Současně měly být provedeny i nálety na cíle na Luzonu a v souostroví Rjúkjú včetně skupiny Sakišima a Okinawy. Útok, k němuž došlo ve dnech 3. a 4. ledna, ale neměl tak ničivé následky jako operace uskutečněná před třemi měsíci, neboť tentokrát na Okinawu udeřila jen jedna operační skupina 38. svazu (operační skupina 38.3 kontradmirála Fredericka C. Shermana se dvěma těžkými a dvěma lehkými letadlovými lod'mi), která navíc ještě musela část svých sil dát k dispozici pro nálety na střední Formosu.

Znovu se americké letadlové lodi v rámci podpory filipínského tažení objevily v oblasti Formosy a Rjúkjú za necelé tři týdny. Opět šlo o akci zaměřenou především na paralyzování nepřátelských leteckých základen na Formose. Až v závěru operace, 22. ledna, měl 38. operační svaz napadnout cíle v souostroví Rjúkjú. Na Okinawě měla sice být bombardována letiště a lodi nacházející se v přístavu Naha, ale prvořadým úkolem bylo pořízení fotografií ostrova pro potřeby připravované operace ICEBERG. Krátce po šesté hodině ranní, půl hodiny

; před východem slunce, již vzlétly průzkumné letouny a během dne palubní letouny provedly 682 vzletů, 47 z nich s fotografickým poslá-
ním. I když v některých případech snímkování překazilo špatné po-
časí, 80 procent prioritních oblastí se nafotografovat podařilo. Japon-
ské letouny se během celého dne vůbec neobjevily a asi 28 jich bylo
' zničeno na okinawských letištích. V osm hodin večer se 38. operační
svaz začal vracet k Ulithi. I když, pokud se týkalo Okinawy, žádná
z obou lednových operací neměla rozsah náletů z 10. října 1944, byl
po obsazení ostrova nalezen deník japonského důstojníka, který si
22. ledna 1945 rozhořčeně zapsal:
"Letouny Grumman, Boeing a North American nepřetržitě přilétají jeden za druhým. K čertu s tím, přivádí mě to k šílenství! Zatímco některé létají nad námi dokola, velcí mizerové míří nad letiště a shazují pumy. Divokost bombardováníje strašlivá. Skutečné mě to přivádí k zuřivosti. Je po třetí hodině odpoledne a útok stále pokračuje. Co je to k čertu za mizery? Bombardovat od 6 do 18!"*
Ve druhé polovině února 1945 opustil svaz rychlých letadlových lodí, po další z pravidelných změn operující jako 58. operační svaz (o půlnoci na 26. ledna admirála Halseyho vystřídal admirál Spruance a 3. lod'stvo se stalo 5. lod'stvem, viceadmirála McCaina vystřídal viceadmirál Mitscher a 38. operační svaz se stal 58. operačním sva-

zem), oblast Iwodžimy a zamířil na sever, k domácím japonským ostrovům. Po několika náletech na Tokio zhoršené počasí přinutilo viceadmirála Mitschera další útoky na japonské hlavní město přerušit, a zatímco jedna operační skupina svazu se vracela k Ulithi, tři zamířily na jihozápad k Rjúkjú. Dne 1. března palubní letouny napadly Okinawu, Kerama Retto a ostrov Amami O-Šima. Na Okinawě se dostalo největší pozornosti městu Naha, ale bombardována a ostřelována byla i řada jiných cílů. Velmi důležité bylo i opakované fotografování Okinawy a dalších ostrovů skupiny, a protože tentokrát počasí Američanům přálo, podařilo se udělat tisíce fotografü, které posloužily k vytvoření map, jimiž byly do konce měsíce vybaveny všechny útočné jednotky Spojeného expedičního svazu připravující se na zahájení ICEBERGU.

V souvislosti s líčením událostí předcházejících bitvě o Iwodümu byla zmíněna směrnice Císařského generálního hlavního stanu z 20. ledna 1945. Ta mimo jiné přikazovala, aby hlavní síly letectva byly uchovány pro okamžik, kdy se nepřítel vylodí na domácích ja-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Last Battle, str. 46.

60 I 61
♀

ponských ostrovech. V tom případé letectvo masovými údery, při kterých bude zvláštní důraz kladen na útoky prováděné sebevražednými piloty kamikaţe, zničí nepřátelské invazní lod'stvo. Dne 6. února 1945 se představitelé japonské armády a námořnictva dohodli na soustředění všech leteckých sil císařství na domácích ostrovech, v souostroví Rjúkjú a na Formose. Současně zdůraznili nutnost zintenzivnit výcvik pilotů kaniikaţe. Japonci doufali, že do 1. dubna (i když termín útoku na Okinawu odhadovali poměrně přesně, v tomto případé jde o náhodnou shodu dat) budou s to shromáždit kolem 2000 letounů a že se jim také podaří zvýšit produkci leteckých továren, která vzhledem k americkým náletům klesla v lednu na 1900 a v únoru dokonce na 1260 vyrobených letounů. Ani ne dva týdny po dohodé japonských generálů a admirálů,19. února, došlo k vylodění na Iwodžimě. Jak víme, přínos japonského letectva k obraně Iwodžimy byl prakticky nulový a 22. března vrchní velení ostrov obětovalo.

Po Iwodžimé málokdo v Tokiu pochyboval, ie k další spojenecké invazní operaci dojde v souostroví Rjúkjú. V tom případé, na rozdíl od Iwodžimy, hodlalo japonské vrchní velení užít proti útočníkům všech prostředků, které mu ještě zbývaly. Pod krycím názvem Operace "TEN GO" byly plánovány masové útoky, při kterých mély být americké výsadkové síly napadeny jak konvenčními bombardéry, tak letouny kamikaţe. Nová směrnice Císařského generálního stanu z 20. března označovala Rjúkjú za "ohnisko rozhodující bitvy při obraně vlasti". Když zpravodajská služba informovala vrchní velení, že z atolu Ulithi začínají vyplouvat námořní svazy mířící k Japonsku, nařídil velitel Spojeného lod'stva admirál Tojoda veliteli 5. letecké flotily, dislokované na ostrové Kjúšú, viceadmirálovi Matomeovi Ugakimu, aby svoje letouny soustředil proti nepřátelským transportním lodím. Tojodova úvaha byla logická - nedorazí-li výsadkové jednotky k cíli, vylodění se nekoná. Ale Ugaki neméně logicky namítl, že pokud nevyšle letouny, aby napadly jakékoliv blížící se nepřátelské plavidlo, především letadlové lodi, mohou být - zatímco budou čekat, až připlují transportní lodi - všechny zničeny na letištích. Tojoda tento argument nakonec uznal, ale japonští velitelé promarnili důležitý čas: na palubách rychlých letadlových lodí amerického 58. operačního svazu, který 14. března vyplul k japonským břehům, se už připravovaly ke startu stovky stíhaček a bombardérů. Protože jak v průběhu právě začínajících operací 58. svazu, tak po celou dobu trvání bitvy o Okinawu hráli významnou úlohu piloti sboru kamikaţe, je na místě se stručně zmínit o vzniku, organizaci a metodách boje této nejpovětnější složky japonských ozbrojených sil za 2. světové války.

; Od počátku bojů v Tichomoří se stávalo, že japonští piloti, je-
! jichž letadla byla poškozena nebo oni sami utrpěli zranění a ne-

měli už nadéji se vrátit na základnu nebo na letadlovou lod', se pokoušeli narazit svým letounem na americkou lod' nebo jiný zvolený cíl. Ale organizované sebevraiedné útoky a jejich rozvoj až do stadia, kdy v závérečném období války představovaly hlavní japonskou ofenzivní zbraň, nelze hodnotit jinak než jako produkt hlubokého zoufalství.

V červnu 1944, v průběhu bitvy ve Filipínském moři, se zhroutily poslední naděje Japonců, že byjejich námořní letectvo mohlo pokračovat v boji s Američany konvenčními prostředky. V jednom dni ztratili tři letadlové lodi, více než 400 palubních letounů s 445 muži osádek a více než 100 letounů z pozemních základen. Materiální ztráty byly obrovské, ale ještě závažnější byl fakt, že Japonci přišli o téměř všechny zkušené letce. Novým pilotům se už nedostalo ani řádného výcviku - povětšinou končili výcvik s tím, že zasahovali cíle jen asi s desetiprocentní úspěšností, navíc méli už zastaralé letouny a vybavení. Tváří v tvář skutečnosti, že jejich letci jdou na téměř jistou a zbytečnou smrt, přičemž povětšinou nejsou schopni nepřítele nějak vážněji ohrozit, museli velící důstojníci námořního letectva usilovné hledat účinnější a jistější způsob boje. Nebylo divu, že někteří z nich začali zvažovat možnost útoků, při kterých by se piloti pokusili zasáhnout cíl nikoliv pumou nebo torpédem, ale přímo letounem.

Během léta 1944 kontradmirál Sueo Obajaši, velitel 3. divize letadlových lodí, a námořní kapitán Eičiró Ijó, velitel letadlové lodi Čijoda, poprvé předložili tento návrh viceadmirálu Džisaburó Ozawovi, veliteli skupinyjaponských letadlových lodí. Silnou podporu dodaljejich argumentům čin kontradmirála Masafumiho Arimy, velitele 26. letecké flotily, který - jak Japonci tvrdili - 15. října 1944, při útoku amerických letadlových lodí na Luzon, provedl jako pilot střemhlavého bombardéru první sebevražedný nálet. V japonském námořnictvu získal reputaci muže, který nárazem na letadlovou lod' Franklin "zapálil pochodeň" osvětlující cestu dalším kamikaze. Ve skutečnosti ale byl jeho letoun - spolu s asi devatenácti dalšími - při této akci americkou stíhací ochranou sestřelen a žádný z nich se nedostal natolik blízko, aby mohl na skupinu letadlových lodí zaútočit.

Rozhodujícím impulzem k vytvoření jednotek kamikaze se stalo bezprostřední ohrožení Filipín americkou invazí a žalostně slabé síly, kterými jí mohlo japonské velení čelit. Nicméné Tokio bylo rozhodnuto udržet Filipíny za každou cenu, neboť jejich ztráta by odřízla Japonsko od zdrojů nafty a dalších surovin přicházejících z jiho-

62 I 63
♀

východní Asie. Všichni japonští velitelé se shodli, ie odvrátit nebezpečí vylodění je moiné jen za předpokladu vyřazení nepřátelského palubního letectva, neboť bez této hlavní úderné, ale i obranné síly nebudou Američané s to velkou invazní akci provést. Protoie japonské bitevní lodi a křüníky by byly potopeny dříve, nei by se k operačním skupinám americkým letadlových lodí přiblűily, spočinula hlavní odpovědnost za jejich zničení na 1. letecké flotile umístěné na Filipínách. Ta ale neměla ke zvládnutí takového úkolu dostatek letounů.

Dne 9. září 1944 napadly americké palubní letouny velkou japonskou leteckou základnu Davao na ostrově Mindanao a způsobily tam rozsáhlé škody. Aby Davao ochránili, Japonci okamžitě přesunuli většinu svých stíhaček z Luzonu najih, na ostrov Cebu. Navíc se zdálo, že americké letadlové lodi se mezitím už stáhly. Ostraütost polevila a o to nepříjemnějším překvapením byl nenadálý útok na Cebu, k němuž došlo o dva dny později a během kterého američtí piloti zastihli více než sto japonských zeke nastavěných na vzletových drahách jedno vedle druhého. Více než 50 jich zničili a mnoho dalších poškodili; jediným úderem byly vyřazeny více než dvě třetiny japonského stíhacího letectva.1. letecká flotila sice okamžitě žádala Tokio o posily, ale když 17. října na Filipíny dorazil její nový velitel viceadmirál Takadžiró Óniši, celá flotila (námořní obdoba letecké armády) měla v bojeschopném stavu jen 30 zeke a 30 bombardérů. V den, kdy Óniši převzal velení flotily, byl též informován o zahájení

Operace "ŠO" (strategický plán pro svedení bitvy s nepřítelem ohro-
iujícím Filipíny) a o tom, že má zabezpečit její leteckou část.
Viceadmirál Óniši byl jedním z nejzkušenějších japonských letců.
Jako pilot bojoval v Číně, pomáhal plánovat útok na Pearl Harbor
a náležel k nejbližším pomocníkům admirála Isorokua Jamamota
v době výstavby námořního letectva. Tento energický, arogantní, ale
velmi schopný důstojník dobře věděl, že se stávajícími silami (počet
letounů, které měl v tu dobu k dispozici, zhruba odpovídal síle letec-
ké skupinyjedné americké těžké letadlové lodi) není schopen takový
úkol splnit. Podobně jako Ozawa, i Óniši byl už před časem upozor-
něn na možnost sebevražedných akcí. Již v červnu 1944 mu řekl veli-
tel 341. letecké skupiny fregatní kapitán Motoharu Okamura: ;V naší
současné situaci jsem pevně přesvědčen, že jediným způsobem, jak
obrátit vývoj událostí v náš prospěch, je uchýlit se k metodě útoků,
při kterých budou naše letouny na cíle naráiet. Není jiné cesty. Pro
tuto moinost záchrany vlasti bude dostatek dobrovolníků a já bych
rád takové operaci velel. Dejte mi 300 letounů a změním průběh vál-
ky."* 19. října navštívil Óniši vrchního velitele Spojeného lod'stva ad-
mirála Tojodu a oznámil mu, že nevidí jinou možnost odstranění
hlavního nebezpečí, tj. amerických letadlových lodí, než zahájení se-
bevražedných útoků. Přes určité výhrady Tojoda nakonec Ónišimu
dal svolení k vytvoření prvních útočných skupin. Ještě týž den odpo-
ledne se viceadmirál odebral na letiště Clark Field na Luzonu, hlavní
filipínskou základnujaponských stíhačů, kde se nacházela 201. stíha-
cí skupina, a vysvětlil svůj záměr velícím a štábním důstojníkům. Po
počátečním zaváhání s Ónišiho argumenty souhlasili a 23letý poru-
čík Jukio Seki byl vybrán za velitele uskupení nazvaného Útočný sbor
"Šimpu".** Prvních 24 dobrovolníků, kteří vytvořili čtyři sekce prv-
ní jednotky Útočného sboru, v literatuře obvykle nazývaného Speci-
ální útočný sbor, se přihlásilo okamžitě. Následující den fregatní kapi-
tán Nakadžima, adjutant 201. stíhací eskadry, odletěl na ostrov Cebu,
kde zorganizoval druhou jednotku Speciálního útočného sbonz.
Jak správně kapitán Okamura předvídal, sbor kamikaze a stejně
tak i jiné sebevražedné útvary, o kterých ještě bude zmínka, nikdy
netrpěly nedostatkem dobrovolníků. Extrémní patriotismus a vše-
obecné akceptování zásady, ie císaři a vlasti je třeba sloužit i za cenu
dobrovolného obětování života, byly základem tradic předválečného
Japonska.
K prvnímu užití Speciálního útočného sboru došlo 21. října 1944.
Šestnáct letounů odstartovalo k napadení amerických letadlových
lodí podporujících vylodění na Leyte, ale špatná navigace způsobila,
že nepřítele nenašly, a kromě jednoho se všechny vrátily na základ-
nu. Letoun který se nevrátil, mohl být tím, který v časných ranních
hodinách 21. října narazil na příd' amerického těžkého křižníku Aus-
tralia, přičemž kromě rozsáhlých škod bylo 19 námořníků včetně ve-
litele lodi zabito a dalších 54 jich bylo zraněno. Následovaly tři dny
neúspěšných vzletů, ale 25. října skupina deseti kamikaze potopila
jednu eskortní letadlovou lod' a pět jich poškodila. Tento úspěch se
zdál myšlenku sebevražedných náletů víc nei ospravedlňovat a vice-

* Polmar, Norman, Allen, Thomas B.: World Wor II Random House, New York 1991,
str. 463.
** "Šimpu" je druhý způsob čtení japonských znaků označujících "kamikaze" nebo-
li "boiský vítr". Američané při překladu znaků uüvali výraz "kamikaze" a ten při
označování sboru pilotů-sebevrahů nakonec převládl. Pojmenování "boiský vítr"
mělo připomínat událost z roku 1281, kdy k Japonsku připlouvalo lod'stvo mongol-
ského dobyvatele Kublajchána, kterému by Japonci nedokázali čelit. Zachránil je
ale
tajfun - "boiský vítr" -, rozpoutaný Synem nebe, bohem Tenši, který nájezdníky
zni-
čil.

64 ţ 65
♀

admirál Óniši odletél do Japonska, kde pro né žádal tolik letounů,

kolik jen bude možno. Současné byly vytvářeny nové skupiny Speciálního útočného sboru, které byly vybavovány různými typy letounů, kromé obvyklých stíhaček zeke i bombardéry včetně bombardérů torpédových a střemhlavých. 2. letecká flotila, která dorazila na Filipíny 23. října a provedla konvenčním způsobem několik neúspěšných náletů na nepřátelské lod'stvo, splynula o tři dny později s 1. flotilou a též začala s intenzivním budováním skupin kamikaze. Armádní letectvo se připravovalo následovat příkladu námořního letectva. Hlavním typem letounu užívaným skupinami kamikaţe se stala stíhačka zeke (v prvních letech války nazývaná zero) nesoucí 275kilogramovou pumu. Po bitvě ve Filipínském moři, ve které byla zničena naprostá většina japonských palubních bombardérů, se staly jádrem námořního letectva právé stíhačky zeke. Proto jich bylo pro skupiny kamikaze k dispozici nejvíc a kromě toho, vzhledem k rychlosti a manévrovatelnosti, mély při útoku nejvétší šanci prorazit hradbou amerických hellcatů. Zeke ale nebyly jediným letounem užívaným pro sebevražedné nálety. Jak docházely na Filipíny střemhlavé jednomotorové bombardéry typu Ajči D3A (ve spojeneckém kódu l!a!), novější typy bombardéru Jokosuka D4Y1 (ve spojeneckém kódu Jzidv) a dvoumotorové střední bombardéry typu Jokosuka PlY1 (ve spojeneckém kódu Frances), byly též přidélovány skupinám Speciálního útočného sboru. Pozdéji, za bojů o Okinawu, piloti kamikaze usedali i do kabin jiných letounů, například torpédových bombardérů typu Nakadžima BSN2 (ve spojeneckém kódu Kate) i modernějšího typu Nakadžima B6N 1 (ve spojeneckém kódu Tenţan) a Nakadžima B6N2 (ve spojeneckém kódu Jill), středních dvoumotorových bombardérů typu Micubiši G4M 1 (ve spojeneckém kódu Bettv) a Micubiši G3M2 (ve spojeneckém kódu Nell), používány byly i letouny dalších typů včetně průzkumných létacích člunů.

V následujících třech měsících bitvy o Filipíny byli Američané vystaveni nepřetržitému náporu sebevražedných náletů. Nicméné za situace, kdy řada kamikaţe neunikla americké obraně a kdy i každý úspěšný nálet znamenal ztrátu letounu a osádky, Speciálnímu sboru rychle ubývalo sil. Začátkem ledna 19451. letecká flotila provedla poslední nálet s pěti zeke a poté byla přemístěna na Formosu. K větším útokům kamikaţe v průběhu filipínského tažení došlo ještě 13. ledna, kdy byla poškozena eskortní letadlová lod' Salamaua a torpédoborec Bagley, a úplně poslední sebevražedný nálet u Filipín byl uskutečněn 25. ledna. Od 25. října 1944 do 25. ledna 1945 kamikaze provedli 447 útoků. Z nich 201 bylo dokončeno, 67 letounů sestřelila

americká stíhací ochrana a protiletadlová palba a 179 se jich vrátilo na základny poté, co se jim nepodařilo objevit cíle. Američané ztratili 2 eskortní letadlové lodi a 3 torpédoborce a 23 letadlových lodí, 5 bitevních lodí, 9 křižníků, 23 torpédoborců a 27 dalších plavidel bylo poškozeno. Přitom bylo 738 mužů zabito a 1300 zraněno.

Aby mohly útoky kamikaze pokračovat, zřídili Japonci na Formose výcvikové středisko, kde osádky letounů procházely sedmidenním výcvikem v taktice sebevražedných náletů. Při útoku mélo být standardné užíváno dvou způsobů přiblížení se k cíli: bud' z velké výšky, ze které se asi pět mil před cílem letoun prudce vrhl dolů, nebo letoun přilétal ve výšce kolem deseti metrů nad hladinou, aby unikl radaru, v blízkosti cíle vystoupal na 400-500 metrů a poté se téměř kolmým pádem zřítil na cíl. Druhý způsob, při kterém útočící letoun dopadl na palubu lodi, byl považován za účinnější než první, při němž letadlo zpravidla narazilo na pancéřovaný bok. U nejvyhledávanějších cílů, tj. u letadlových lodí, byl za optimální místo nárazu považován střední výtah, sloužící k vyvážení letounů z podpalubních hangárů na letovou palubu a k jejich svážení z paluby dolů. Při jeho zásahu byla zpravidla vyřazena celá letová paluba, a tím znemožněny jakékoliv operace palubních letounů.

V období následujícím po dobytí Filipín a za bojů o Iwodžimu kamikaţe prakticky nezasahovali, výjimkou byl útok z 21. února, kdy letouny náležející k 3. letecké flotile, dislokované v oblasti Tokia, potopily eskortní letadlovou lod' Bismarck Sea a poškodily letadlovou lod' Saratoga. Pak se schylovalo k útoku na Okinawu. Tu, i když leží mimo skupinu čtyř velkých ostrovů Hokkaido, Honšú, Šikoku a Kjúšú, všeobecné považovaných za "domácí japonské ostrovy", k nim lze

v podstaté též přiřadit, neboť její statut jedné z japonských prefektur z ní činil organickou součást struktury japonského státu. Japonci se na obranu Okinawy připravovali úmérné této skutečnosti - zatímco pozemní síly měly na ostrové bojovat do posledního muže, japonské námořnictvo vypracovalo plány masových sebevražedných leteckých útoků na americké lod'stvo. Ke konci měsíce března se Japoncům skutečně podařilo k obraně Okinawy shromáždit na 2000 letounů, které rozdělili do čtyř leteckých flotil: 300 letounů měla l. flotila na Formose, 800 3. flotila rozmísténá kolem Tokia, 600 5. tlotila na Kjú-šú a 40010. flotila na Honšú.

58. operační svaz amerických rychlých letadlových lodí, který 14. března vyplul z Ulithi, mířil k japonskému Vnitřnímu moři, sevře-nému ostrovy Kjúšú, Šikoku a Honšú. Jeho úkolem bylo maximálně

66 ţ 67
♀

oslabit japonské letectvo, představující vážnou hrozbu pro invazní síly, které za dva týdny dorazí k Okinawé. Mocný svaz tvořilo 10 těž-kých a 6 lehkých letadlových lodí, 8 rychlých bitevních lodí,16 křiž-níků a desítky torpédoborců a dalších plavidel.16. března svaz dopl-nil palivo z nádrží tankových lodí. Následující den se objevilyjapon-ské průzkumné letouny, ale k napadení svazu nedošlo. Za rozbřesku 18. března byly z části torpédoborců vytvořeny dvě skupiny a pod ochranou palubních stíhaček jedna zaujala postavení 30 mil severně od hlavních sil svazu a druhá 30 mil západné. Jejich úkolem bylo sle-dovat radarem oblohu a okolní vody a včas varovat hlavní síly před eventuálním nebezpečím. V 5.45, kdy operační svaz dosáhl prostoru asi 100 mil východné od jižního cípu Kjúšú, odstartovaly z letových palub první stíhačky, které zamířily k letištím na Kjúšú. Béhem hodi-ny odstartovaly další a za nimi bombardéry včetně bombardérů tor-pédových. K překvapení amerických pilotů byla stíhací obrana nad cílovou oblastí celkem slabá a i na letištích se nacházel jen malý po-čet letounů. Aniž to američtí letci v tu chvíli ještě věděli, důvod byl jednoduchý: Japonci, včas informováni o blížícím se nepříteli, vyslali svoje letouny k útoku na jeho letadlové lodi. Americké bombardéry proto shodily první náklad pum na letištní zařízení, na hangáry a ka-sárna. Během dne dostaly další útočné vlny rozkaz proniknout dál do vnitrozemí a napadnout cíle, na které podle původního plánu mélo dojít až příští den. Výsledkem bylo 102 sestřelených japonských le-tounů, 275 zničených nebo poškozených na zemi a těžké škody způ-sobené hangárům, dílnám a dalším letištním objektům.

Velitel 5. letecké flotily viceadmirál Ugaki nechal vzlétnout k proti-útoku 50 ze svých pracně nashromáiděných letounů. I když při tako-vém počtu útočníků na tak mocné uskupení, jakým byl 58. operační svaz, nelze hovořit o těžkém náletu, Japonci útočili s velkou agresivi-tou a rozhodností. Jednotlivé bombardéry se vynořovaly z úkrytů v mracích a vrhaly se na letadlové lodi. Hlavní nápor směřoval proti operační skupiné 58.4 kontradmirála A. W. Radforda, křüující asi 75 mil jižně od ostrova Šikoku. I .když hlídkující stíhačky 12 nepřá-telských letounů sestřelily a protiletadlová palba napadených lodí jich zničila dalších 21, několika Japoncům se přece jen podařilo dosáh-nout cíle. Už v 7.25 byla zasažena Enterprise, ale svržená puma na-štěstí neexplodovala. Ve stejnou dobu se kamikaze v dvoumotorovém bombardéru betty, snažil narazit na letadlovou lod' Intrepid: v po-sledním okamüku byl sice sestřelen, ale v takové blízkosti paluby, že při jeho explozi byli 2 muži zabiti a 43 zranéni a hořící trosky způso-bily požár na hangárové palubé. Krátce po jedné hodině odpolední

68

zaútočily na letadlovou lod' Yorktown tři bombardéry judy. Dva ji svými pumami nezasáhly, ale třetímu se to podařilo. Puma svriená přímo na signální můstek pronikla palubou a explodovala v pod-palubí u lodního boku, ve kterém prorazila dva velké otvory. Součas-

ně bylo 5 muiů zabito a 26 dalších zraněno.
Následujícího dne,19. března, vyslal viceadmirál Mitscher část letounů k náletům na letiště na ostrovech Honšú a Šikoku, ale hlavní údery směřovaly proti základnám japonského válečného lod'stva v Kobe, Kure a Hirošimé v západní části Honšú, kde kotvila nejvýznamnější plavidla Spojeného lod'stva včetně obří bitevní lodi Jamato a letadlové lodi Amagi. Nálety na námo-ní základny přinesly jen omezený úspěch, zejména kvůli mimořádně těžké a přesné protiletadlové palbé - například jedna ze skupin útočících na Kure ztratila 13 letounů. Jamato se podařilo poškodit jen lehce, těžce poškozena byla jedna eskortní letadlová lod' a dalších čtrnáct japonských válečných lodí utrpělo škody různého rozsahu. Několik obchodních a pobřeiních plavidel bylo potopeno a poškozeno ve Vnitřním moři.
Už krátce po odstartování prvních útočných vln se nad 58. operačním svazem objevily nepřátelské letouny a jako obvykle se jejich zájem soustředil na letadlové lodi. Tentokrát byla postižena operační skupina 58.2 kontradmirála R. E. Davisona. Letadlová lod' Wasp právé ukončila nejvyšší stupeň pohotovosti a dvé třetinyjejích palubních stíhaček a bombardérů jü vzlétly k náletům na určené cíle, kdyi se nad ní v 7.10 znenadání objevil japonský letoun. Japonec, řítící se téměř kolmo dolů, svrhl těsně nad lodí pumu, která pronikla na hangárovou palubu, kde způsobila výbuch jednoho ze zaparkovaných letounů, prolétla skrz ubytovací prostory posádky na palubě číslo 2 a explodovala na palubé číslo 3 v lodní kuchyni, kde se právé kuchaři a jejich pomocníci chystali vydávat snídani. Na péti palubách vypukly požáry, živené leteckým benzinem stékajícím z hangárové paluby na paluby nüší. Přestoie byly na šesti místech narušeny rozvody
, vody, organizace záchranných prací byla dokonalá a záchranné čety vykonaly doslova zázrak: za patnáct minut požáry uhasily a v 8 hodin již na letové palubě mohly přistávat letouny. Mimořádné těžké ztráty ale postihly posádku:101 muiů bylo zabito na místě nebo pozdéji zemřeli následkem utrpených zranění a 269 dalších bylo zraněno. Několik minut po osmé hodině zaútočil další Japonec, jehož letoun minul Wasp jen o pár desítek centimetrů, zachytil o palubní jeřáb a explodoval těsné u lodního boku. I přes značné oslabení posádky a různá poškození pokračoval Wasp ještě několik dnů v bojové činnosti; poté odplul k opravám.

69
♀

Vlajkovou lodí kontradmirála Davisona byla letadlová lod' Franklin. V 7.08 hodin, právě když z její paluby startovala druhá útočná vlna, ji zasáhly dvě pumy svriené letounem, kterému se podařilo přiblížit zcela nepozorované, obdobně jako Japonci, který napadl Wasp. Třeba říci, že útočníci měli na své straně velkou výhodu - vrstvu mraků visící ve výšce asi 500 metrů, ze které se náhle vynořovali, a hlídky na lodích je zpravidla zahlédly až v posledním okamžiku. První puma explodovala na hangárové palubě, zničila přední palubní výtah a způsobila rozsáhlé škody jak v hangáru, tak na palubě číslo 3: mezi zaparkovanými a plně vyzbrojenými letouny vypukl požár. Všichni, kdo se nacházeli v této části hangárové paluby, byli zabiti a oheň se rychle šířil. Druhá puma explodovala po nárazu na letovou palubu. Výbuch vytrhl a odsunul na stranu zadní palubní výtah a v ohni se ocitly další letouny. Zakrátko celou lod' zahalovaly plameny a mraky těikého černého kouře.
Velitele Franklinu, kapitána Leslieho H. Gehrese, srazila první exploze na podlahu můstku. Když se zvedl a zahlédl, že přední část lodi na pravoboku je v plamenech, nařídil plný obrat vpravo, aby vítr vál z levé strany, a oheň nezachvátil letouny na letové palubě. Poté co Gehres sešel z můstku a viděl, že na zádi lodi šlehají ještě hrozivější plameny, přikázal obrat doleva a o třetinu snížit rychlost. Oheň ale už stejné zachvátil letouny připravené ke startu a začaly vybuchovat jejich pumy a munice. Viceadmirál Mitscher, zdržující se na letadlové lodi Bunker Hill, nemohl zpočátku Franklin vidět, protože byl skryt pod horizontem, nicméně napočítal šest velkých explozí, o nichž nepochyboval, že k nim došlo na hořící lodi. O jeden

z nejdramatičtějších zážitků se na Franklinu postaraly rakety, kterými byl vyzbrojen tucet plameny zasažených stíhacích bombardérů nacházejících se na letové palubě. Rakety se rozlétávaly všemi směry a očití svědci popsali situaci, kdy je míjely v těsné blízkosti, jako nejděsivější divadlo, které kdy zažili. Kdykoliv se ozval svistot letící rakety, lehali si muži protipožárních družstev instinktivně na palubu, coi se znovu a znovu opakovalo. A1e nevybuchovaly jen rakety: než byly zdolány požáry na zádi lodi, explodovala tam všechna munice připravená v muničních boxech a na stanovištích děl.

Kontradmirál Davison přikázal lehkému křižníku Santa Fe poskytnout Franklinu pomoc a kapitánu Gehresovi doporučil zvážit vydání rozkazu k přípravě posádky k opuštění lodi. Poté, aby mohl pokračovat ve velení skupině, přestoupil se svým štábem a kontradmirálem G. F. Boganem, pobývajícím na Franklinu jako pozorovatel, na torpédoborec, kterýje převezl na letadlovou lod' Hancock. Kapitán Gehres však byl přes všechnu zdánlivou beznadějnost situace rozhodnut učinit vše, aby lod' zachránil. Ale vědom si toho, jaká nebezpečí hrozí, rozkázal, aby na palubě zůstali jen klíčoví důstojníci, příslušníci záchranných a protipožárních družstev a specialisté obsluhující důležitá zařízení, všem ostatním nařídil lod' opustit. Stovky mužů sešplhávaly po lanech nebo skákaly na hladinu, kde je sbíralo několik torpédoborců. Krátce po půl desáté se přiblížil Santa Fe, když předtím vytáhl z vody námořníky, které žár a plameny přinutily skočit z paluby Franklinu ještě před vydáním rozkazu k opuštění lodi. Velitel křižníku kapitán Hal C. Fitz se citlivou manipulací se stroji a kormidlem snažil manévrovat tak, aby se obě lodi držely v těsné blízkosti, ale aby na sebe nenarazily. V tu dobu se již podařilo lokalizovat požáry ohrožující přední část letové paluby Franklinu a začalo přemísťování zraněných na palubu Santa Fe. Špatná zpráva ale přišla ze strojovny: kapitánu Gehresovi bylo ohlášeno, že vzhledem k nesnesitelnému horku a kouři musí být evakuována. Po zastavení strojů letadlová lod' zpomalovala a kolem desáté hodiny znehybněla úplně. Muži pracující na její záchraně zatím podávali fantastické výkony a v poledne již mohl kapitán Gehres oznámit kontradmirálu Davisonovi, že prakticky všechny požáry jsou pod kontrolou, náklon je stabilizován na 13 stupních a všichni zranění jsou evakuováni. Santa Fe, který zůstal u Franklinu tři hodiny, převzal 826 mužůjeho posádky již v prvních 30 minutách.

Kapitán Gehres, přesvědčen, ie Franklinu už nehrozí nebezpečí potopení ani dalších poiárů a explozí, požádal - současně s hlášením o stavu lodi - o vzetí do vleku. Velitel svazu viceadmirál Mitscher souhlasil a pověřil tím těžký křižník Pittsburgh. Santa Fe se vzdálil krátce po poledni, kdy připlul Pittsburgh, z jehož paluby bylo na Franklin přetaženo silné ocelové lano. Poté bylo třeba zvládnou obtížný manévr - letadlovou lod' o výtlaku 27 000 tun obrátit na jižní kurz, a to za silného východního větru. Podařilo se. Pak stroje těžkého křižníku pozvolna zvyšovaly otáčky a nakonec obě lodi pluly rychlostí šesti uzlů a chráněny Santa Fe a skupinou torpédoborců zamířily na jih.

Záchranným a opravárenským družstvům se zatím na Franklinu podařilo natolik odvětrat podpalubní prostory, že se do strojoven a kotelen mohli vrátit muži obsluhy. Ve tři hodiny ráno 20. října stroje letadlové lodi znovu zabraly a první strojní důstojník hlásil, že je schopna vyvinout rychlost dvou uzlů. To ovšem bylo málo k samostatné plavbě, proto zatím dál zůstávala ve vleku. V 9.32 dopoledne byla obnovena funkce kormidelního stroje a v 1 I hodin už byl Fran-

70 I 71
♀

klin schopen dosáhnout patnáctiuzlové rychlosti. To dovolilo ve 12.35 vlečné lano odpojit a dál už letadlová lod' pokračovala vlastními silami. Se zastávkami na atolu Ulithi a v Pearl Harboru na Havaji zvládla 12 000 mil dlouhou plavbu do Spojených států, kde byla opravena.

Franklin byl nejvážnéji poškozenou americkou letadlovou lodí, kterou se podařilo zachránit za celou 2. světovou válku; byl v daleko

horším stavu než Lexington za bitvy v Korálovém moři a Yorktown po bitvě u Midwaye, přičemi jak Lexington, tak Yorktown se potopily. V análech námořní války není zaznamenán druhý případ, kdy by se těžká lod' vrátila do přístavu po tak rozsáhlém poškození. Velitel 5. lod'stva admirál Spruance poslal 24. října kapitánu Gehresovi rádiovou depeši, ve které pravil, že statečnost, obětavost a schopnosti projevené velitelem a posádkou při záchrané jejich lodi zaslouží nejvyšší ocenění.

Nicméné nálet japonských letounů na Franklin si vybral krutou daň v řadáchjeho posádky: 724 mrtvých nebo nezvěstných a 265 zraněných. Mezi zabitými byl i kapitán Arnold J. Isbell, který se vyznamenal za bojů v Atlantiku, kde velel uskupením stíhajícím nacistické ponorky. Na Franklinu pobývaljen dočasně, čekal na přesun na letadlovou lod' Yorktown (nástupce plavidla stejného jména potopeného v bitvě u Midwaye), na nů měl převzít velení. Ztráty posádky Franklinu jsou nejvyšší, jaké utrpéla americká lod', která přežila útok nepřítele, a pokud jde o potopená plavidla, vyšší byly pouze ztráty provázející tragédü těžkého křüníku Indianapolis z 29. července 1945. Při tom, jak uvádí historik kontradmirál Morison, mohlo být na Franklinu o 300 mrtvých víc nebýt statečného úsilí lodního kaplana korvetního kapitána Josepha T. O'Callahana, který kromé toho, že uděloval poslední pomazání, organizoval a řídil protipožární týmy a spolu se dvěma námořníky pronikl do podpalubí, kde zaplavili sklad 127mm délostřeleckých granátů hrozící výbuchem. Obdobně se zachoval i poručík Donald A. Gary, který objevil kolem 300 mužů uvéznených v naprosté tmé v prostoru lodní jídelny; našel východ a chodbami naplněnými dusivým kouřem se třikrát vrátil, než je všechny vyvedl do bezpečí. Křižníky a torpédoborce vytáhly z vody nejméně 1700 mužů.

Jak bylo později konstatováno, sebevětší statečnost by sama o sobě nestačila k záchrané velké lodi zachvácené tak rozsáhlými poiáry, jak tomu bylo v případé Franklinu. Bylo třeba védét, jak s ohněm bojovat. A nejen Franklin, ale i řada jiných plavidel postižených u Okinawy útoky kamikaze vděčila za záchranu vylepšení protipožárních

zařízení a protipoiárnímu výcviku, zavedenému v americkém válečném námořnictvu v letech 1942-1943. Původní impulz k zásadním změnám vzešel od poručíka Harolda J. Burka, zástupce náčelníka hasičského sboru města New York, záloiního důstojníka válečného , námořnictva. První krok byl učiněn, kdyi Burke přesvédčil kontradmirála Edwarda L. Cochrana, náčelníka výstrojní správy námo'rnictva, ie pomocí nové vyvinutých rozprašovačů, upevněných na konce požárních hadic, je moino uhasit plameny daleko dříve nei obvyklým proudem vody. Poté Burke a poručík Thomas A. Kilduff z bostonského hasičského sboru, též záložní důstojník námo¬nictva, vyškolili na 260 instruktorů a na kaidé námořní základné ve Spojených státech a na několika základnách v Tichomoří zřídili školy, vybavené dokonce i modely lodí ve skutečné velikosti. Nei se vydala nová válečná lod' na moře, musela její protipožární druistva projít výcvikem v některé z těchto škol. Jeho hlavním cílem bylo zbavit námořníky strachu z ohné a naučit je, ie pokud budou řádné vybaveni protipožární maskou a přilbou, pokud budou mít pénové přístroje a na hadicích víceúčelové trysky, mohou se přiblížit až k ohniskům požárů , a zůstat nezraněni. Velké letadlové lodi, běžné vybavené 14 čerpadly zásobujícími vodou protipožární rozvody, dostaly dvě další čerpadla poháněná samostatnými benzinovými agregáty, což jim umoiňovalo pracovat i po vyřazení lodních strojů a generátorů vyrábějících elektřinu. Na Franklinu jedno z nich poté, co po zastavení strojů všechna ostatní čerpadla ochromil výpadek elektřiny, nepřetrütě po osm hodin chrlilo vodní mlhu do prostoru zasaženého poiáry. Lodi byly dále opatřeny výkonnými čerpadly k odčerpávání vody, též poháněnými samostatnými benzinovými agregáty, hadice a spojky v celém válečném námoinictvu byly standardizovány, záchranná družstva byla vybavena acetylénovými aparáty k řezání ocele a dostatečným počtem dýchacích přístrojů.

Odpoledne 19. března se začal 58. operační svaz od japonských břehů stahovat na jih. Palubní letouny ale dál vzlétaly, jednak

k ochrané skupiny eskortující poškozený Franklin, jednak k dalším náletům na letiště na Kjúšú s úkolem nedovolit Japoncům vyslat silnější letecké uskupení k napadení odplouvajícího svazu. Do večerních hodin bylo 97 japonských letounů zničeno ve vzdušných bojích a protiletadlovou palbou a podle hlášení velitelů útočných skupin jich bylo dalších 225 zničeno nebo poškozeno na zemi. Na řadě letišť na Honšú, Šikoku a Kjúšú zůstala po odletu amerických útočných vln v troskách většina jejich zařízení a vybavení.

72 73
♀

Dopoledne 20. března proběhlo klidné, zato odpoledne bylo pro 58. svaz rušné. Na operační skupinu kontradmirála Davisona, doprovázející Franklin, zaútočil nepřátelský letoun ve 14.45. Stíhačka zeke nalétala na levobok letadlové lodi Hancock a protiletadlové kanony zahájily palbu, kdyi byla vzdálena asi 500 metrů. V tu dobu se těsně vedle letadlové lodi zdržoval torpédoborec Halsey Powell, který čerpal z jejích nádrü pohonné hmoty. Torpédoborec bleskurychle odpojil hadice a začal se vzdalovat, kdyi zasažený a hořící kamikaze poté, co minul letovou palubu Hancocku, dopadl na jeho hlavní palubu těsné vedle baterie 127mm děl. Při nárazu byl vyřazen kormidelní stroj, a kdyi se doslova v poslední vteřiné podařilo odvrátit srážku s Hancockem, nezbylo než snížit rychlost na pouhých 10 uzlů. Na Halsey Powellu bylo 12 muiů zabito a 29 zraněno, a to lze ještě hovořit o velkém štěstí, neboť puma, kterou kamikaze nesl, prorazila trup, anü explodovala. Mezi 16 a 20 hodinou napadlo Davisonovu operační skupinu kolem 15 nepřátelských letounů, nezaznamenaly však iádný úspěch. V 16.26 zaútočil jeden Japonec na letadlovou lod' Enterprise, jeho puma ji minula, ale na letové palubě vypukly poiáry způsobené "přátelskou" protiletadlovou palbou sousedních plavidel, která se až do posledního okamüku snaüla útočící letadlo sestřelit. Poškození letové paluby mélo za následek narušení operací nočních stíhačů.

Po celou noc japonské hlídkové letouny americký operační svaz sledovaly, ale k útoku došlo ai v odpoledních hodinách 21. března. Kolem 14 hodiny radar ohlásil, že ze severozápadu se blíží velké uskupeni nepřátelských letadel. Okamžitě odstartovaly další stíhačky k posílení stíhací ochrany svazu, až jich nakonec bylo ve vzduchu kolem 150. Čtyřiadvacet stíhaček z letadlových lodí operační skupiny 58.1 objevilo japonské letouny ve vzdálenosti 50 mil. Američtí piloti okamüté zaútočili. Japonců bylo 48, mezi nimi 18 středních dvoumotorových bombardérů betty, které mély pod břichem zavéšeny sebevraiedné letounky ohka.

Obdobně jako důstojníci japonského námořního letectva, kteří navrhli a nakonec uvedli v život Speciální útočný sbor sebevražedných pilotů, zabýval se myšlenkou, jak zvrátit nepříznivý průběh války, i podporučík Micuo Ota. I on se jako námořní letec účastnil na konci roku 1943 a na začátku roku 1944 bitev, ve kterých bylyjaponské pozemní i námořní letecké síly drceny palubními letouny z amerických letadlových lodí. Došel k závéru, že proti těmto nanejvýš nebezpečným plavidlům, hlavní zbrani postupujícího nepřítele, nelze účinně zasahovat konvenčními nálety bombardovacích nebo torpédových letounů, že je třeba užít pilotovaných bomb. Se souhlasem nadřízených a za pomoci Aeronautického výzkumného institutu tokijské univerzity Ota vypracoval první plány, které byly v srpnu 1944 předloieny velení japonského válečného námořnictva. Byly schváleny a v rámci takzvaného projektu Marudai byla zahájena výroba sebevražedných letounků, které dostaly název ohka, coi v japonštině znamená "třešňový květ" (Američané jim dali název, který povaiovali za vhodnější, a to baka, což je japonský výraz označující blázna).

V období mezi zářím 1944 a březnem 1945 bylo vyrobeno 775 kusů letounků ohka model 11. U tohoto sebevražedného letounku-bomby tvořila zadní část pohonná jednotka sestávající ze tří raketových motorů na tuhé palivo, v přední části bylo umístěno 1330 kilogramů výbušniny; mél malá křídla, průhledný kryt pilotního prostoru a malý dvouploutvový ocas. Ohky byly zavéšovány do otevřené pumovnice

dvoumotorových bombardérú betty, které je dopravovaly do vzdálenosti zhruba 40 kilometrů od cíle: pilot mohl do ohkv přestoupit i za letu. Po vypuštění klouzala ohka zpočátku bezmotorovým letem a v blízkosti cíle pilot zapjal raketové motory, které letounku daly rychlost asi 645 kilometrů za hodinu při vodorovném letu a až 900 kilometrů při závěrečném střemhlavém útoku. Vzhledem k této rychlosti jej prakticky nebylo moino zasáhnout protiletadlovou palbou. Pozdéji začala výroba modelu 22, coi byla menší verze modelu 11 pouze s 600 kilogramy výbušniny, a k jeho přepravě byly určeny dvoumotorové bombardéry francis. Aby mohly být vypouštěny z větší, a tím i bezpečnější vzdálenosti od cílů, byly modely 22 opatřeny motokompresorovými motory. Bylo jich vyrobeno jen padesát a k jejich operačnímu nasazení nikdy nedošlo. Následoval takzvaný střední typ; model 33 s bojovou hlavicí o váze 800 kilogramů, který měly přepravovat čtyřmotorové těžké bombardovací letouny typu Nakadüma G8N 1 (ve spojeneckém kódu Rita). Protože ale potůe v posledním období války, konkrétně nedostatek hliníkových slitin, dovolily postavit jen nékolik prototypů bombardéru rita, byla ukončena i výroba ohkv model 33 a hned nato i modelu 43, který mél být katapultován z vynořených ponorek. Celkem Japonci vyrobili 807 sebevražedných letounů ohka. I kdyi tato zbraň nikdy nesplnila naděje do ní vkládané, určité nebezpečí představovala především z toho důvodu, že nesla daleko víc výbušniny než letouny kamikaze, coi byly povětšinou zeke s 275kilogramovou pumou. Kdyby proto Američané v době, kdy je ohroiovaly ohkv, véděli o jisté skutečnosti související s potopením japonské letadlové lodi Šinano, určité by je potéšila; dozvěděli se o ní však ai po válce. Šinano, kolos o výtlaku 68 000 tun,

74 ţ 75
♀

přestavéná bitevní lod' třídy Jamato, vyplula 28.11.1944 z Jokosuky na svoji první plavbu a již následující den ji jižně od Osaky potopilo šest torpéd vypálených americkou ponorkou Archerfish. Spolu s největší letadlovou lodí světa kleslo ke dnu i 50 prvních letounů ohka, nacházejících se na její palubě a převážených na Formosu.
K vyuüti sebevraiedných letounů vytvořilo japonské vrchní velení nový úderný sbor - obdobu Speciálního útočného sboru kamikaze -, nazvaný džinrai butai (Sbor boiského hromu). Jeho velitelem se stal fregatní kapitán Motoharu Okamura, jeden z nejslavnějších japonských stíhačů, který si z velkého množství nabízejících se dobrovolníků vybral především piloty stíhaček a střemhlavých bombardérů.
Když 21. března 1945 japonský průzkumný letoun ohlásil, ie 350 mil jihozápadně od Kjúšú zahlédl tři americké letadlové lodi plující velmi pomalu a téměř bez ochrany (!), viceadmirál Ugaki, velitel 5.
I letecké tlotily, měl za to, že nastala ideální příležitost k vyzkoušení nové zbrané - letounků ohka. Nařídil fregatnímu kapitánovi Okamurovi zaútočit. Ohkv byly na letecké základně Kanoja na Kjúšú zavéšeny pod osmnáct bombardérů betty, k jejichž ochraně se nakonec podařilo shromáždit 55 stíhaček zeke. Bombardéry betty už samy o sobě byly zastaralé a zatíženy těžkými ohkami téměř nemohly manév-
, rovat. Okamura, vědom si toho, že mají-li prorazit ochrannou clonou amerických hellcatů, musí mít silný stíhací doprovod, nepokládal ani 55 stíhaček za dostatečný počet a navrhoval operaci z tohoto důvodu zrušit. Ale Ugaki, který se dostavil, aby osobně sledoval start "božského hromu", na provedení útoku trval. Letouny tedy zahájily startovací manévr a situace se rychle začala vyvíjetještě hůř, než si i skeptický fregatní kapitán Okamura dokázal před chvílí představit. Osm zeke kvůli technickým závadám vůbec nevzlétlo a ze stejných důvodů se jich dalších 17 krátce po startu muselo vrátit. Skupinu bombardérů, vedenou korvetním kapitánem Goro Nonakou, nakonec doprovázelo jen 30 zeke. Když se na ně 50 mil od amerického operačního svazu vrhly hellcaty, nastalo pravé peklo. První bombardér byl sestřelen snad v počátečních vteřinách střetnutí, většina pilotů ostatních bombardérů rychle pochopila, že nemají šanci ve svém poslání pokračovat, a po odhození sebevražedných letounů (jejich piloti byli v tu dobu stále ještě na palubách mateřských bombardérů) se snažili

o únikové manévry. 13 z nich bylo sestřeleno v rychlém sledu, jen čtyři betty zmizely v mracích pronásledovány americkými stíhači I a nikdy už je nikdo neviděl. Zničeno bylo i 15 zeke, zbytek uprchl. Američané ztratili dva letouny. Tak neslavně skončila první akce japonských sebevražedných letounů. Nicméné ještě o nich uslyšíme.

Po odraiení japonského pokusu o útok pokračoval 58.Operační svaz dál v jihozápadním kurzu a 22. března se setkal jüně od Okinawy se zásobovací skupinou kontradmirála D. B. Bearyho. Doplnil palivo, zásoby a převzal nové letouny a piloty náhradou za ztracené stroje a letce. Viceadmirál Mitscher chtěl být dobře připraven na nad- ; cházející akce související se zahájením vylodění na Okinawě. Tentýž den Mitscher 58. svaz reorganizoval, snížil počet jeho operačních skupin ze čtyř na tři a skupinu 58.2 pověřil samostatným úkolem, ochranou poškozených letadlových lodí Franklin, Enterprise a York town při jejich plavbě na Ulithi. Současné bylo oznámeno, že od 18. do 22. března zničily palubní letouny svazu 528 nepřátelských letadel, poškodily 16 hladinových plavidel a zničily nebo poškodily mnoiství hangárů, skladišť, doků i továren. Úspěšnost právě skončené operace zakrátko potvrdil i fakt, ie celý týden po vylodění na Okinawě nebyli Japonci schopni invazní síly svým letectvem vážněji ohrozit. Ve dnech 23. března ai 1. dubna se 58.Operační svaz zdržoval v prostoru zhruba 100 mil východně od Okinawy. Kromě útoků na samotnou Okinawu provádély palubní letouny pravidelné nálety na ; okolní ostrovy včetně Kerama Retto.23. března se pokusila napadnout operační skupinu 58.4 kontradmirála Radfordajaponská ponorka RO-41. Torpédoborec Haggard, jehoi sonar její přítomnost odhalil, ji napřed zasypal hlubinnými pumami, a když se vynořila, tak na ni najel. Ponorka se převrátila, potopila a několik podvodních explozí bylo neklamnou známkou jejího konce. Torpédoborec si ale při nárazu natolik poškodil příd', že musel odplout k opravám.24. března operační skupina 58.1 vyslala 112 letounů k útoku na japonský konvoj zpozorovaný ve vzdálenosti asi 150 mil severozápadně od , Okinawy. Piloti hlásili, ie všech osm lodí konvoje potopili, což poválečná zjištění potvrdila.29. března vyslaly všechny tři operační skupiny, zdržující se ve vzdálenosti asi 120 mil jüně od Kjúšú, silné svazy stíhaček k útoku na letiště v jižní části ostrova. V následujících dvou dnech, zatímco operační skupina 58.1 doplňovala palivo, napadaly palubní letouny skupin 58.3 a 58.4 japonská postavení na Okinawě a zajišťovaly stíhací ochranu lodím Spojeného expedičního svazu, které v tu dobu už dorazily do cílové oblasti.

Dne 24. března, kdy jedna skupina minolovek začala čistit vody u Kerama Retto, zahájila hlavní část Flotily minolovek kontradmirála Sharpa svou práci ujihovýchodního pobřeží Okinawy. Po odminování prvního širokého přístupového koridoru k plážím u města Minatoga připluly bitevní lodi 58. operačního svazu New Jersey, Wis-

76 77
♀

consin, Missouri, Massachusetts a Indiana doprovázené 11 torpédoborci; celé uskupení bylo dočasně organizováno jako 59. operační svaz. Čerstvě vyčištěným koridorem se lodi přiblížily k pobřeží a začaly ostrov ostřelovat. Japonci na Okinawě měli poprvé možnost pocítit následky palby 406mm lodních děl. Objevily se i palubní letouny 58. svazu, které zaútočily na pobřežní zařízení. Později odpoledne, kdy se 59. svaz vrátil k hlavním Mitscherovým silám, minolovky v plnění svého úkolu pokračovaly.

Během těchto operací dorazil 24. března z Ulithi Ostřelovací a krycí svaz (54. operační svaz) kontradmirála M. L. Deya a Obojživelný a podpůrný svaz (52. operační svaz) kontradmirála W. H. P. Blandyho. Obě uskupení začala zaujímat postavení podle předem určených dispozic a 54. operační svaz vyslal jednu skupinu bojových plavidel krýt minolovky čistící vody u Kerama Retto a druhou se stejným úkolem ke břehům Okinawy.

Zatímco se mohutný 58. operační svaz zdržoval ve vodách Tiché-

ho oceánu východné od souostroví Rjúkjú, připraven utkat se s nepřátelským lod'stvem, pokud by se přiblížilo z východu, většina plavidel 52. operačního svazu byla soustředěna ve Východočínském moři, kde stráüla přístupy k Okinawé od západu a od severu s úkolem jednak odrazit útok, pokud by přišel z tohoto směru, jednak zabránit jak posilování, tak eventuální evakuaci Okinawy. V případě potřeby si operační svazy byly schopny rychlým přesunem svých plavidel kolem severního cípu Okinawy vzájemně přispét na pomoc.

Ostřelování Okinawy zahájily lodi 54. operačního svazu již 25. března, kdy sejejich děla zaměřila najihovýchodní pobřeží. Palba ale byla vedena ze značné vzdálenosti, protože odminovávání pobřežních vod, započaté předchozího dne, zdaleka ještě neskončilo. Teprve v následujících dnech se mohla bojová plavidla přiblížit více k pobřeü, a palba nabyla jak na přesnosti, tak na intenzitě. Na západní straně ostrova Japonci položili na přístupech k plážím Haguši široké minové pole a do jeho likvidace nebylo ani v tomto prostoru možno začít s účinným ostřelováním. Vody u západních pláží i na dalších vybraných místech byly odminovány až večer 29. března a kontradmirál Blandy (vrchní velitel všech námořních sil u Okinawy do dne L, potom velení převzal viceadmirál Turner) prohlásil, že pravděpodobné šlo o největší vyčišťovací akci dosud provedenou v souvislosti s výsadkovou operací. Vystaveny neustálému nebezpečí nepřátelských leteckých útoků uskutečnily americké minolovky 75 samostatných operací, při kterých prozkoumaly asi 3000 čtverečných mil vodní plochy a nalezly a zničily 257 min.

Podobně jako minolovky, i Podmořská demoliční flotila, náležející k Obojživelnému podpůrnému svazu a tvořená skupinami ABLE a BAKER, rozdělila zpočátku svoji pozornost mezi Kerama Retto a příbřežní vody Okinawy. Vzhledem k nečekaně rozsáhlému zaminování okinawských vod musel být nástup žabích muiů do tohoto prostoru, plánovaný na 28. března,0 den odložen.29. března začala skupina ABLE, která již ukončila svou práci v Kerama Retto, prozkoumávat pláže určené k demonstračnímu vylodění a skupina BAKER pláže Haguši. Žabí muže chránily palubní letouny, které pobřeü bombardovaly,Ostřelovaly kulomety a raketami, a kde toho bylo
! třeba, svrhávaly kouřové pumy, aby skryly činnost potápěčů před pátravými zraky nepřítele. Velkou podporu jim skýtaly i tři linie bojo-
Í vých plavidel, která pobřeží zasypávala palbou svých zbraní. První linü, vzdálenou něco přes 1000 metrů od pobřeží, tvořily pěchotní vylod'ovací čluny, vyzbrojené 40mm rychlopalnými kanony, asi 1500
; metrů za nimi se nacházela linie torpédoborců, pokrývajících palbou 40mm kanonů a 127mm děl pobřeží do hloubky 300 metrů; 1000 metrů za torpédoborci byly rozmístény bitevní lodi a křižníky, připravené svými protiletadlovými děly a bateriemi pomocné výzbroje ne-
; utralizovat území až do hloubky 1000 metrů. Pokud se ze břehu ozvala kulometná nebo minometná palba, zpravidla byla rychle umlčena. U pláží Haguši potápěči skupiny BAKER objevili kolem 2900 dřevěných kůlů zakotvených pod hladinou v korálové bariéře. Tyto kůly O průměru asi 15 centimetrů a délce od jednoho a půl do dvou a půl metru byly rozmístény po obou stranách řeky Biši ve vzdálenosti asi metr a půl od sebe a ve třech, na některých místech i ve čtyřech řadách za sebou. Ve dnech 30. a 31. března žabí muži náložemi tetranolu kůly zničili - kromé asi 200 kusů,0 nichž předpokládali, že vy-
, lodění ohrozit nemohou.

Vzhledem k již zmíněným rozsáhlým minovým polím, bránícím těžkým lodím v přiblížení se k okinawským břehům, začalo intenzivní předinvazní ostřelování ostrova až 29. března.Osmapadesátiletý kontradmirál M. L. Deyo, velitel Ostřelovacího a krycího svazu (54.Operační svaz), vedl nejmocnější námořní palebné uskupení, jaké se zatím v Tichomoří podílelo na krytí a podpoře invazní operace.54. svaz sice nedisponoval iádným z moderních bitevních kolosů, ty se nacházely v doprovodu rychlých letadlových lodí 58.Operačního svazu - a jak pravil kontradmirál Morison, v následujících dvou měsících jejich děla nevystřelila na nic většího než najaponské letadlo -, ale i tak představoval impozantní sílu. Zahrnoval 10 starších bitevních lodí, z nichž tři byly vyzbrojeny 406mm, šest 356mm ajedna 305mm děly,

78 79
♀

dále 7 těžkých a 3 lehké křižníky a 32 torpédoborců. Během sedmi dnů předcházejících dni L vypálily lodi 54. svazu na Okinawu 27 226 granátů ráie od 127 milimetrů výše. Byla zničena nebo těice poškozena všechna známá stanoviště japonských pobřežních děl a ve snaze odhalit další postavení japonské obrany střílela lodní děla na útesy a skalnaté hřebeny, ze kterých byl výhled na vylod'ovací pláie, ale tato taktika se setkala s úspěchem jen v pár případech. Po celou dobu předinvazního ostřelování nepřátelská děla neodpovídala, a tak kromé min představovaly jediné ohrožení amerických lodí japonské letouny. Zatím ještě neútočily masově, ale objevovaly se každý den.

Navzdory útokům palubních letounů na nepřátelská letiště provedlo v týdnu od 26. do 31. března zhruba 100 japonských letadel asi 50 náletů na plavidla Spojeného expedičního svazu. Řada útočících letadel se pokusila na americké lodi narazit: byla to předzvést událostí, které měly brzy přijít. Japonci se povětšinou objevovali časné ráno nebo za měsíčního svétla - měsíc byl v oněch dnech v úplňku. Po přiblížení se k cíli se zpravidla rozdélili a útočili bud' jednotlivě, nebo ve dvojicích. Většinajaponských letadel přilétala z letišť na Formose a s oblibou napadala hlídková plavidla nebo předsunuté torpédoborce, sloužící jako stanice včasného radarového varování, jen výjimečně útok mířil na formace těžkých lodí. Bránící se lodi a stíhací ochrana sestřelily 42 nepřátelských letounů a z těch, které provedly sebevražedný nálet, jich zvolené cíle zasáhlo 9 a 10 jich dopadlo v těsné blízkosti. Způsobené škody byly většinou lehké, ale několik amerických lodí utrpélo vážná poškození a citelné ztráty postihly i jejich posádky.

Za rozbřesku 27. března zaútočilo na plavidla Ostřelovacího a krycího svazu sedm kamikaze: jeden z nich si vybral bitevní lod' Nevada. Několikrát zasažen protiletadlovou palbou a v plamenech explodoval přímo nad lodí a hořící vrak narazil na hlavní palubu před délovou věží číslo 3. Obé její 356mm děla i tři 20mm protiletadlové kanony, nacházející se hned vedle, byly vyřazeny,11 námořníků bylo zabito a 49 zraněno. Druhý kamikaze dopadl těsně vedle levoboku bitevní lodi Tennessee, třetí vedle lehkého křižníku Biloxi a čtvrtý křüník Biloxi zasáhl na čáře ponoru a na dvou místech prorazil jeho pancéřovou obšívku. Puma, kterou Japonec nesl, skončila v jednom ze zaplavených podpalubních prostorů, naštěstí ale neexplodovala. Posádka křižníku neutrpěla žádné ztráty a lod' byla v kotvišti Kerama Retto brzy opravena. Takové štěstí neměl torpédoborec O'Brien, který byl tu noc vyslán, aby nad Kerama Retto vystřeloval osvétlovací granáty; i na něj za úsvitu zaútočil kamikaze. Po náletu bylo 28 mužů

80

jeho posádky mrtvých, 22 nezvěstných, 76 zranených a způsobené škody byly tak vážné, že lod' musela odplout k opravám do Spojených států. K dalšímu náletu s vážnými následky došlo ráno 31. března, kdy jednotka palebné podpory číslo 5 kontradmirála Allana E. Smithe (jedna ze šesti jednotek Ostřelovacího a krycího svazu) odplouvala zaujmout určené postavení. Zaútočili na ni čtyři kamikaze. Stíhací ochrana sestřelila dva, bitevní lod' New Mexico třetího, ale čtvrtý dopadl na těžký křižník Indianapolis, vlajkovou lod' velitele 5. lod'stva admirála Spruance. Vrak letounu způsobil jen menší poškození palubních nástaveb, ale jeho puma prorazila několik palub, zdemolovala část jídelních a ubytovacích prostor, kde 9 mužů zabila a 20 zranila, a poté explodovala v naftovém bunkru, přičemž došlo k poškození hřídele číslo 4. Indianapolis stále ještě mohl plout sníženou rychlostí a většina jeho děl mohla střílet, ale oprava poškozeného hřídele v kotvišti Kerama Retto se nepovedla, a křižník musel odplout k opravě na západní pobřeží Spojených států. Admirál Spruance přenesl svoji vlajku na New Mexico. Indianapolis byl první těžkou lodí vyřazenou kamikazem při operaci ICEBERG - a jak uvidíme, také poslední, která byla za 2. světové války potopena.

V předinvazní fázi operace ICEBERG zajišťoval leteckou ochranu jednotlivých uskupení Spojeného expedičního svazu a podporu jejich činnosti 58. operační svaz rychlých letadlových lodí viceadmirála Mitschera, jehož palubní letouny útočily na Okinawu ui ve dnech 23. až 25. března, a Podpůrná skupina eskortních letadlových lodí (operační skupina 52.1) kontradmirála Durgina, jejíž hlavní síly dorazily k Okinawé ve dnech 25. a 26. března. Letouny obou uskupení měly v této fázi následující úkoly: každodenné útočit na cíle na Okinawé; zajišťovat bojovou stíhací ochranu všem expedičním silám; v součinnosti s hydroplány bitevních lodí a křižníků provádět letecké pozorování pro potřeby námořní dělostřelby; provádět fotografický průzkum a protiponorkové hlídkování.

Všechny letecké operace byly řízeny a koordinovány velitelem Jednotky řízení letecké podpory kapitánem Eltonem Parkerem, nacházejícím se na palubě velitelské výsadkové lodi Estes kontradmirála Blandyho. Na téže lodi bylo umístěno i středisko pro vyhodnocování a distribuci získané fotodokumentace. Když v den L předal kontradmirál Blandy velení všech námořních sil v oblasti Okinawy viceadmirálu Turnerovi, nahradil kapitána Parkera kapitán Whitehead, který organizoval leteckou podporu z Turnerovy velitelské lodi Eldorado. Palubní letouny rychlých letadlových lodí 58. operačního svazu pro-

váděly denně v průměru pět náletů na Okinawu, přičemž se především zaměřily na cíle, které byly mimo dosah palby lodních děl. Ale za jejich hlavní přínos operaci byl považován podíl na zajišfování bojové stíhací ochrany výsadkových sil; tento úkol plnily až do doby, než byly na obsazených okinawských letištích soustředěny dostatečné letecké síly, které jej mohly převzít. Stíhačky 58. svazu přitom sestřelily podstatně víc nepřátelských letounů než protiletadlová obrana ohrožených či napadených lodí a bezjejich včasných a energických zásahů by k plavidlům invazního lod'stva proniklo daleko víc útočníků, a úměrně tomu by vzrostly i ztráty a způsobené škody. Platilo to zejména o období po 6. dubnu, kdy kamikaţe začali útočit masově.

Eskortní letadlové lodi operační skupiny kontradmirála Durgina se zapojily do zajišfování bojové stíhací ochrany 26. března. Od toho dne palubní letouny skupiny také pořídily velké množství fotografü pro lodní dělostřelce a jejich dílem byla i většina pumových náletů na Okinawu provedených před dnem L. Od 28. do 31. března byly nálety těsně koordinovány s předpokládanými potřebami vylodění a letouny z eskorních letadlových lodí uskutečnily řadu útočných operací provedených přímo podle konkrétních požadavků velení 10. armády. Američané stále věnovali velkou pozornost okinawským letištím: jen 29. března na nich zničili 27 nepřátelských letadel a dalších 24 zničili nebo poškodili s největší pravděpodobností; do dne L jich na zemi zasáhli 80. Kromě letišť palubní letouny napadaly postavení japonských děl porůznu roztroušených v severní části Okinawy, bombardovaly mosty, kotviště ponorek, shromaždiště "obojživelných tanků" - ukázalo se, žejde o sebevražedné čluny -, ničilyjaponská zařízení napalmem a raketami. Do dne L provedly palubní letouny z rychlých i eskortních letadlových lodí v oblasti Okinawy celkem 3095 vzletů proti pozemním a námořním cílům.

Po celou tu dobu se zdálo nejen pozorovatelům na minolovkách, na výsadkových člunech přivážejících k pobřeží žabí muže a na plavidlech ostřelujících ostrov, ale i pilotům průzkumných a útočících letounů, že Okinawa je zcela liduprázdná. Nikdo se neobjevil na úhledně obdělaných políčkách, ve vesnicích nebylo vidět žádné lidi, dokonce ani zvířata. Jestli se někde nacházela nějaká vojenská zařízení, byla opuštěna nebo dokonale zamaskována. Námořní historik admirál Ivlorison napsal, že "kdyby Japonci byli křesťané, člověk by věřil, že jsou všichni v kostele".* Ale podle odhadů zpravodajské

* Morison, S. E., kontradm.: Victanţ in tlie Parifir (Nistarr or L'.S. Nava! Operations in
WW ll, sv. XN), Little, Brown and Co., Boston 1975. str.136.

služby jen vojáků mělo být na Okinawě nejméně 60 000 - ve skuteč-
nostijich tam bylo kolem 100 000 (asi 67 000 příslušníků pozemních
vojsk, 9000 námořníků a 24 000 Okinawanů povolaných do armády).
Američané měli neodbytný pocit, že nepřítel chystá nějaké nepříjem-
né překvapení, a každý se ptal, kde k čertuje, co zamýšlí? Na Ie Šimě,
ostrůvku u západního pobřeží Okinawy, Japonci vybudovali velké le-
tiště. Letecký průzkum ale hlásil, žeje úplně opuštěné a z pořízených
fotografií bylo patrné, že přistávací dráhy jsou plné kráterů po pu-
mách a jsou přes ně vykopány příkopy, činící je nepoužitelnými. Ni-
kde nebylo vidět člověka a na americké letouny prolétající nad ost-
růvkem nevystřelilo jedno dělo. K nejistotě o skutečném stavu věcí
přispéla i výpověď japonského důstojníka, který byl zachráněn a zajat
po potopení sebevražedného člunu, kterým se pokoušel napadnout
americká plavidla. Japonec tvrdil, že Ie Šima byla evakuována. O dva
týdny nato musela 77. pěší divize usmrtit 3000 japonských vojáků,
než jej obsadila.

Na operacích předcházejících vylodění na Okinawě se podílelo
i uskupení letadlových lodí britského Královského námořnictva, kte-
ré ve dnech 26., 27. a 31. března útočilo na japonské základny na os-
trovech Sakišima Gunto v jižní části souostroví Rjúkjú.
Podle základní dohody uzavřené západními spojenci o strategic-
kém řízení válečného úsilí byla prvořadým úkolem porážka nacistic-
' kého Německa a teprve poté měly být všechny síly vrženy proti Ja-
ponsku. Nicméně když na podzim roku 1943, po skončení rozhodují-
cí fáze bitvy o Atlantik a po neutralizaci italského lod'stva ve Středo-
i
moří, se průběh námořní války v evropských vodách vyvinul jedno-
značně ve prospěch Spojenců, došla londýnská admiralita k závěru,
že vzhledem k celkové situaci není už třeba držet celé válečné lod'stvo
v domácích vodách. Winston Churchill navrhl prezidentu Roosevel-
tovi vyslání britské eskadry do Tichomoří. Nebylo by správné nepři-
pustit, že jedním z důvodů byla upřímná snaha splatit pomoc, které
se Británü od počátku války od Spojených států dostávalo. Ale určitě
' neméně závažným důvodem byla potřeba spoluúčastí na porážce Ja-
ponska obnovit britskou prestiž na Dálném východě a smazat pachuť
neúspěchů, které Brity v této části světa postihly v letech 1941 a 1942,
a samozřejmé si i zajistit právo spolurozhodovat o poválečném uspo-
řádání věcí.
Že není Churchillovým návrhem nijak zvlášť nadšen, neskrýval
vrchní velitel lod'stva Spojených států admirál Ernest King. Britští
historikové mu často vytýkají, že jeho postoje poznamenala žárlivost

pociťovaná vůči britskému válečnému námořnictvu, které po staletí
hrálo prim na všech světových mořích. Ted', když zdaleka nejmocněj-
ším lod'stvem vládly Spojené státy a Britové se v podstatě ocitli v roli
chudých příbuzných, měl být King rozhodnut učinit vše pro to, aby
tento stav zůstal zachován natrvalo. Není vyloučeno, že admirál King
z těch či oněch důvodů britské námořnictvo nemiloval, ale argumen-
ty, které proti jeho rozsáhlejšímu nasazení v Tichomoří uváděl, byly
věcné, závažné, a jak se ukázalo, i opodstatněné. King tvrdil, že Krá-
lovské námořnictvo, operující v relativně malém prostoru evropských
a atlantských vod s tomu odpovídajícím výcvikem, zkušenostmi a vy-
bavením, nemůže být v krátké době přebudováno tak, aby mohlo
úspěšně bojovat v obrovských prostorách Pacifiku. Americké Ticho-
mořské lod'stvo v tu dobu už tvořila plavidla speciálně vyvinutá pro
potřeby Tichomoří a jejich velitelé a posádky měli tříleté zkušenosti
z bojů v tomto prostoru, kdežto pro Brity to bude něco úplně nové-
ho. A zejména měl King obavu, že britské lod'stvo nebude schopno
se o sebe postarat a Američanům přibude spousta potíží s jeho záso-

bováním.

Nicméně když se Churchill, Roosevelt a Spojený výbor amerických a britských náčelníků štábů sešli na konferenci OCTAGON, konané v Quebecku v září roku 1944, jedním z projednávaných témat se stala účast Královského námořnictva ve válce v Tichomoří. King byl stále proti a zejména zdůrazňoval, že v době, kdy sami Američané už mají problémy se zásobováním svých obrovských sil operujících v Tichomoří, byla by pro ně velkou zátěží povinnost starat se i o britské lod'stvo. Ale Churchill a britští admirálové byli natolik rozhodnuti vidět své lodi v Pacifiku, že slíbili vytvořit vlastní zásobovací skupinu, která se o potřeby bojových plavidel postará. Tím bylo rozhodnuto a 16. září Spojený výbor náčelníků štábů předložil Roosseveltovi a Churchillovi memorandum, které konstatovalo:

"Souhlasíme s účastí britského lod'stva na hlavních operacích proti Japonsku za předpokladu, že bude vyváženě sestavené a schopné podpory z vlastních zdrojů. O způsobu jeho užití v hlavních operacích bude rozhodováno případ od případu v souladu s převládajícími okolnostmi."*

Dne 22. listopadu byl velitel britského Východního lod'stva dislokovaného v Indickém oceánu admirál sir Bruce Fraser (předtím byl v evropských vodách velitelem Domácího lod'stva a mimo jiné řídil v prosinci 1943 operaci, při které byl v Severním ledovém oceánu

* Morison, S. E.: Victort' in the Pacific. str. 103.

potopen německý bitevní křižník Scharnhorst) jmenován vrchním velitelem nově vytvořeného britského Tichomořského lod'stva a 10. prosince zřídil v australském Sydney svoje velitelství. Protože podle rozhodnutí učiněného na OCTAGONU mělo nové lod'stvo operovat pod americkým vrchním velením, přiletěl Fraser o šest dnů později se svým štábem do Pearl Harboru na první konferenci s admirály Nimitzem, Spruancem a jejich štáby. Setkání bylo korunováno vydáním společného "Memoranda o porozumění", deklarujícího ochotu obou lod'stev ke spolupráci. Bylo dohodnuto, že prvním příspěvkem britského lod'stva k válečnému úsilí Spojenců v Tichomoří bude jeho nasazení ve Filipínském moři a na přístupech k Japonsku v rámci operace ICEBERG. Bude přitom plnit podobné úkolyjako 58. operační svaz viceadmirála Mitschera, ale se zaměřením na jiné cíle než americké uskupení a nezávisle na něm.

Britské Tichomořské lod'stvo bylo sestavováno v ceylonském přístavu Kolombo. Jehojádrem se stala eskadra kontradmirála sira Philipa L. Viana, tvořená letadlovými lod'mi Illustrious, Indefatigable, Victorious a Indomitable o výtlaku 23 200 tun, ke kterým se měly později ještě připojit Formidable a Implacable, lodi o výtlaku 27 000 tun. Tato plavidla byla projektována v roce 1936 s ohledem na možnost války s Německem a Itálü a pokládalo se za nejvýš pravděpodobné, že jejich operačním prostorem budou vody nacházející se v dosahu nepřátelského letectva umístěného na pozemních základnách. Byla proto opatřena silně pancéřovanými letovými palubami, které měly být schopné odolávat pumám. U prvních čtyř postavených letadlových lodí (třída Illustrious) to ale mělo za následek omezení hanj gárových prostorů na jeden jediný hangár. Každá z nich mohla proto nést jen asi 50 letounů - na rozdíl od amerických letadlových lodí třídy Essex, schopných ve dvou hangárech umístit kolem sta letounů: jejich letové paluby však byly lehké konstrukce a ze dřeva. U pozdějších britských letadlových lodi Implacable a Indefatigable již byly hangárové prostory o půl hangáru rozšířeny, a proto na nich mohlo být 72 palubních letounů. V době vzniku Tichomořského lod'stva probíhal program přezbrojení britského námořního letectva americkými stíhačkami typu Corsair a Hellcat a torpédovými bombardéry typu Grumman TBF-1 (bojové jméno Avenger). Nahrazovaly stíhačky typu Supermarine F.Mk.III (bojové jméno Seafire) a Hawker F.Mk.IIC (bojové jméno Sea Hurricane), které byly ne zrovna povedenými adaptacemi stíhaček Královského letectva pro námořní účely, stejně jako byly neúspěšné torpédové bombardéry typu Fairey Mk.II (bojové jméno Barracuda). Přezbrojení bylo nutné, neboť britským letad-

♀

lům nejenže chybéla robustnost potřebná pro palubní letouny, ale i jejich zásoba paliva byla menší, než tomu bylo u amerických letadel, což omezovalo jejich akční rádius. Vianovu skupinu letadlových lodí doprovázely torpédoborce, křižníky a bitevní lodi, které bohužel byly pomalejší než ve stejnou dobu vyrobené americké bitevní lodi.

Lod'stvo soustředěné v Kolombu dostávalo na podzim a v zimě roku 1944 konečnou podobu a procházelo výcvikem. Jeho připravenost byla prověřována při sérii útoků na naftová pole využívaná Japonci na Sumatře a na Jávě. Když 16. ledna 1945 opustilo Ceylon a zamířilo do Sydney, mělo následující složení: I. eskadra bitevních lodí viceadmirála sira H. B. Rawlingse s bitevními lod,mi King George V. a Howe; I. eskadra letadlových lodí kontradmirála sira Philipa Viana s Illustrious (36 stíhaček,16 bombardérů), Indefatigable (49 stíhaček, 20 bombardérů), Victorious (37 stíhaček, 14 bombardérů) a Indomitable (29 stíhaček,15 bombardérů); 4. eskadra křižníků kontradmirála E. J. P. Brinda s lehkými křižníky Swiftsure, Black Prince, Argonaut, Euryalus (Black Prince, Argonaut a Euryalus náležely do kategorie takzvaných protiletadlových křižníků), novozélandským lehkým křižníkem Gambia a se skupinou 15 torpédoborců kontradmirála J. H. Edelstona.

Vrchní velitel britského Tichomořského lod,stva admirál Fraser byl služebně starší než kterýkoliv z amerických admirálů sloužících v Tichomoří včetně Nimitze, nebylo proto vhodné, aby mu některý z nich přímo rozkazoval. Z toho důvodu se trvale zdržoval na svém velitelství v Sydney, zatímco lod'stvu na moři velel z paluby bitevní lodi King George V. viceadmirál Rawlings. Postavení Britů v Tichomoří nebylo jednoduché vzhledem k již zmíněným výhradám admirála Kinga a vzhledem ke skutečnosti, že i když se snažili sebevíc, bez rozsáhlé americké pomoci se obejít nedokázali. V této citlivé situaci sehrály velkou roli osobní vlastnosti britských velitelů. Kontradmirál Vian byl komplikovaný případ. Do Tichomoří přišel se skvělou a zaslouženou - reputací prvotřídního bojovníka, což všichni vědéli a respektovali. Jinak ale bylo těžké s ním vyjít: on sám měl za to, že jej každý musí brát takového, jaký je, a vůbec se nesnažil o vytvoření dobrých vztahů s Američany, kteří jej nakonec nazývali neurvalým bastardem. Naštěstí druzí dva klíčoví důstojníci byli jiného založení. Fraser byl v jednání klidný, uvolněný a přitom vysoce kompetentní, s velkou dávkou osobního kouzla, kterým získával své partnery; velmi dobrý, až přátelský vztah navázal s admirálem Nimitzem. Důvěru Američanů získal v plné míře i viceadmirál Rawlings, zejména když

se přesvědčili, že přes všechny velké potíže se snaží udělat vše pro to, aby lod,stvo pod jeho velením dostálo svým závazkům.

Ze Sydney se britské lod'stvo přemístilo do předsunutého kotviště v přístavu Seeadler na ostrově Manus v Admiralitních ostrovech, kde pokračoval výcvik posádek. Britské válečné lodi nebyly dostatečně vybaveny k pobytu v klimatických podmínkách charakterisovaných vlhkým horkem a námořníci si v podpalubí vytrpěli své. Také se naplno ukázaly potíže se zásobováním předvídané admirálem Kingem. Z 69 lodí takzvané služební eskadry (při začlenění do amerického 5. lod,stva označené jako 112. operační svaz) kontradmirála Douglase B. Fishera - oné zásobovací skupiny zmiňované Winstonem Churchillem na OCTAGONU - připlulo s bojovými lod,mi na Manus jen 27 plavidel a další se z těch či oněch důvodů zdržela, nebo se nakonec neobjevila vůbec. Třeba říci, že zdržení řady zásobovacích lodí způsobili dělníci v sydneyských docích, se kterými byly potíže průběžné; prostě válka neválka, když se jim zdálo, že pracují příliš nebo za málo penéz, začali stávkovat a mnohdy, aby byla zajištěna nakládka či vykládka materiálu, na který čekala bojující vojska, museli na jejich místa nastoupit vojáci. Pak se i stávalo, že před rozlícenými vojáky musela dokaře chránit policie.

Jako by těžkostí britského lod'stva v Tichomoří nebylo dost, mezi nejvyššími americkými veliteli vznikl spor ohledně jeho užití. Admirál lod,stva King stále prohlašoval, že vzhledem k nedostatečné

schopnosti Britů zabezpečit své lod,stvo materiálně by nebylo dobré nasadit je v prostoru klíčových akcí směřujících přímo proti domácím japonským ostrovům. Namísto toho by Britům nejraději určil za operační oblast Indonésü s hlavní základnou v Brunejské zátoce na Borneu a pověřil je námořní podporou dobývání Bornea. To velmi vítal vrchní velitel oblasti jihozápadního Tichomoří generál armády MacArthur, jehož síly mély Borneo obsadit, a žádal, aby se britské lod,stvo stalo součástí 7. lod,stva, které náleželo podjeho velení. Vrchní velitel oblastí Tichého oceánu admirál lod,stva Nimitz chtél na druhé strané užít britské letadlové lodi v rámci svých bojových akcí v souostroví Rjúkjú, konkrétné k zajištění levého křídla invazních sil při operaci ICEBERG. Britové, včetně admirála Frasera a ministerského předsedy Churchilla, kteří samozřejmě v žádném případě nechtěli hrát vedlejší roli na vedlejší scéné v Indonésü, byli zajedno s Nimitzem. První námořní lord a náčelník štábu britského válečného námořnictva admirál A. B. Cunningham se dokonce snažil tuto záležitost vyřešit s admirálem Kingem v průběhu konference na Jalté, ale konečné rozhodnutí musel učinit Výbor amerických náčelníků

86 gţ
♀

štábů. Diskuse ve Washingtonu se táhly ještě celý měsíc a až v polovině března 1945 na nátlak Britů a admirála Nimitze Výbor koneč-
í
ně rozhodl, ie britské Tichomořské lod'stvo se bude podílet na operacích proti Rjúkjú.14. března dostal admirál Fraser z Londýna rozkaz, aby se "hlásil do služby" u admirála Nimitze. Tak se britské lod'stvo stalo oficiálně operační součástí amerického 5. lod'stva, a i kdyi taktická kontrola zůstávala viceadmirálu Rawlingsovi, podléhalo admirálu Spruancemu a bylo označeno jako 57. operační svaz. Nelze ale než souhlasit s názorem, že označení britského Tichomořského lod'stva za operační svaz bylo především záležitostí vzájemné anglosaské ohleduplnosti, nebof bitevní a letadlové lodi britského uskupení se mohly sotva rovnat jedné operační skupině amerického 58. operačního svazu viceadmirála Mitschera.* V nadcházející operaci ICEBERG byl 57. svaz pověřen úkolem neutralizovat japonská letiště v ostrovní skupině Sakišima v jüní části souostroví Rjúkjú.
Po začlenění do 5. lod'stva museli Britové přejít na americký informační a komunikační systém. Zpočátku byla na každou britskou bojovou lod' umístěna americká komunikační skupina a viceadmirálu Rawlingsovi byl jako styčný důstojník přidělen kapitán E. C. Ewen, předtím velitel jedné z amerických letadlových lodí. Rawlings hlásil admirálu Fraserovi, ie aby mohl bezproblémově komunikovat s americkými taktickými formacemi, bylo třeba do seznamu britských signálů přidat jeden jediný, a ie jeho velící důstojníci si rychle zvykli uüvat v operačních hlášeních americké termíny. Uspokojivě se vyřešilo i zásobování britského svazu některými üvotně důležitými surovinami: americké námořnictvo například začalo na Ulithi přivážet zvláštní dodávky mazacích olejů a leteckého benzinu určené pro Brity. Admirál Fraser mohl - bezpochyby se značným ulehčením - informovat londýnskou admiralitu, že zásobovací služba Nimitzova Tichomořského lod'stva bere britský závazek, obsažený v memorandu Spojeného výboru náčelníků štábů z 16. září 1944 a konstatující, že britské lod'stvo bude schopné podpory z vlastních zdrojů, velmi liberálné.
Dne 18. března 57. operační svaz opustil Manus a 20. března dorazil na Ulithi, kde z amerických zásob doplnil pohonné hmoty. 23. března vyplul z Ulithi a u mysu Engaño, severovýchodní výspy filipínského Luzonu, se setkal se svým logistickým uskupením (112. operačním svazem). Po tankování na moři odplula zásobovací plavidla do Leytského zálivu, kde jim byla jako předsunuté kotviště vyhrazena zátoka

* Foster, Simon: Okinawa. Mustang, Plzeit 1995, str. 120.

, San Pedro, a 57. svaz zamířil do určené operační oblasti nacházející

se 100 mil jižně od Mijako Retto, východní části skupiny Sakišima. Za rozbřesku 26. března udeřily britské palubní stíhačky a bombardéry poprvé na letiště v Mijaka Retto. Večer se operační svaz stáhl dál na jih, ale po rozednění se vrátil a jeho letouny znovu vzlétly k útokům na letiště a japonská plavidla nacházející se v pobřeiních vodách. Ještě před polednem byl vyslán torpédoborec Undine, chráněný skupinou stíhaček, aby našel osádku bombardéru avenger, který poté, co byl zasažen japonskou protiletadlovou palbou, spadl do moře asi 56 mil od pozice svazu. Torpédoborec letce nejen našel, ale zachránil i pilota amerického corsairu, který už byl ve vodě víc než 48 hodin. Odpoledne hlásila americká ponorka Kingfish, ie vylovila pilota dalšího britského avengeru. Zprávy o tajfunu blűícím se od jihu přiměly viceadmirála Rawlingse zrušit nálety plánované na 28. března a místo toho svaz doplňoval palivo a munici, aby byl plně připraven neutralizovat japonská letiště v Sakišima Gunto ve dnech od 31. března do 2. dubna, což bude kritické období pro výsadek na Okinawě. Po tři dny, co se 57. operační svaz od Sakišima Gunto vzdálil, jej zastoupily palubní letouny americké Podpůrné skupiny letadlových lodí kontradmirála Durgina. 31. března ráno již byl svaz opět v akci. Vi-. ceadmirál Rawlings při té příležitosti uül taktiku vyzkoušenou Američany a vyslal 30 mil před hlavní síly protiletadlový křižník Argonaut vy'oavený posledním typem radaru. Křižník, doprovázenýjedním torpédoborcem, měl za úkol hlásit přibližující se nepřátelské letouny a také hlídat, aby se Japonci nepřidali k britským letadlům vracejícím se z náletů a neproklouzli s nimi k lodím svazu. Je třeba říci, že přes všechny nedostatky, které Brity trápily, se velmi snažili, aby byli společné věci užiteční a aby svěřené úkoly splnili. Ve dnech 26., 27. a 31. března provedlyjejich letouny 345 vzletů, svrhly na cíle na Sakišima Gunto více než 81 tun pum a vypálily více než 200 raket. Skutečnost, že 57. operační svaz významně omezil možnosti nepřítele využívat letecké síly umístěné na letištích v jižní části Rjúkjú, nezanedbatelné ulehčila situaci amerických invazních sil u Okinawy.

V noci z 31. března na 1. dubna početná uskupení transportních, nákladních, vylod'ovacích i bojových plavidel překonávala poslední míle své dlouhé plavby. Před rozedněním zaujmou postavení v určených zónách ve Východočínském moři před plážemi Haguši. K mohutnému úderu se připravovaly i skupiny palebné podpory a letadlových lodí, které na cíle na Okinawě útočily už několik dnů. Admirálové Blandy a Deyo zatím nic nevěděli o tom, že generálporučík

88 89
♀

Ušidžima se rozhodl ponechat za pláiemi Haguši jen zadržovací jednotky a obranu ostrova soustředit v prostoru východně a jižně od hlavního města Naha a na poloostrově Motobu. Po demonstracích zdrcující síly, které Američané předvedli při předchozích vylod'ovacích operacích, japonský generál pochopil, ie je to jediný způsob, jak prodloužit bitvu o Okinawu a způsobit nepříteli citelné ztráty. Americkým velitelům se však zdálo nemoiné, že by Japonci, v podstatě bez boje, odevzdali dvě velká letiště nacházející se hned za plážemi Naguši. Předpokládali, ie obráncijsou zakopáni na plážích i za nimi a připraveni vylod'ující se invazní vojska krvavě přivítat. Proto zejména bitevní lodi, křižníky a torpédoborce Ostřelovacího a krycího svazu kontradmirála Deya chystaly na ráno dne L nejmocnější palebnou podporu, jaké se kdy vylod'ujícím se vojskům dostalo.

Den L

V časných ranních hodinách l. dubna 1945, na Hod boü velikonoční, se ve vodách obklopujících ostrov Okinawu shromáždilo více než 1300 lodí Středotichomořských výsadkových sil. Většina z nich se nacházela na západní straně ostrova ve Východočínském moři, před plážemi Haguši, a menší část na druhé straně ostrova, před plážemi Minatoga, kde měla předstírat vylodění 2. divize námořní pěchoty.

Rozbřesk odhalil téměř jasnou oblohu, vál mírný východní vítr a moře bylo klidné, s téměř neznatelným příbojem. Teplota nepřesahovala 23 stupně Celsia, což uvítalo mnoho amerických pěšáků, kteří zažili boje v džunglích. Těžko si bylo možno představit lepší podmínky pro zahájení invazní operace.

Japonci sledovali na obzoru se vynořující obrovské lod'stvo, kterému nemohli v plavbě k Rjúkjúskému souostroví nijak zabránit, i kdyi o něm byli z hlášení ponorek včas informováni. Už dlouho a správné předpokládali, jaký cíl si nepřítel po Iwodžimě vybere k vylodění. Poslední pochybnosti, pokud ještě nějaké zůstávaly, zmizely poté, co byla Okinawa intenzivně ostřelována a bombardována, co byla obsazena vedlejší skupina Kerama Retto, na Keise Šima rozmístěna děla a co podmořské demoliční oddíly dva dny prozkoumávaly pláže Haguši. Ráno,1. dubna, sto tisíc obránců Okinawy vědělo, že velká a možná rozhodující bitva začíná.

1 na americké straně byli muži, pohlűející v prvních záblescích ranního světla k ostrovu zvolna vystupujícímu ze tmy, povětšinou vážní a zamlklí. Především nikdo nedokázal s jistotou odhadnout, co

je na Okinawě čeká. Z modelů, které studovali na lodích během plavby, bylo patrno, ie terén zvedající se za vylod'ovacími plážemi skýtá bohaté moinosti k organizování obrany. Dozvěděli se o venkovských usedlostech, které jsou obehnány vysokými zdmi, a o tisících zvláštních okinawských hrobek, vyhloubených v zemi a obezděných tak, ie každá z nich mohla posloužit jako bunkr. Průběh obsazování Kerama Retto byl sice povzbudivý, ale převládalo přesvědčení, že v případě Okinawy budou Japonci první napadený "domácí" ostrov bránit všemi silami a všemi prostředky. Po Iwodžimě všichni věděli, co taková obrana znamená, a navíc na Okinawě bylo třeba zlomit odpor několikrát početnější posádky.

Hodina H byla stanovena na 8.30. V 4.06 vydal velitel Spojeného expedičního svazu viceadmirál Turner rozkaz ;Vylod'te invazní vojska!". Zatímco na dopravních, tankových a výsadkových lodích, zakotvených v překladovém prostoru, započaly přípravy k vyložení tisíců mužů a stovek vozidel, 10 bitevních lodí, 9 křižníků, 23 torpédoborců a 177 dělových výsadkových člunů zahájilo v 5.30, dvacet minut před rozbřeskem, předinvazní ostřelování okinawského pobřeü. Do hodiny H vypálily 44 825 dělostřeleckých granátů ráže od 127 mm, 33 000 raket a 22 500 minometných nábojů. Šlo o nejtěžší koncentraci námořní dělostřelby bezprostředně předcházející vylodění, jaká kdy byla zaznamenána. V 6.50 z palub letadlových lodí 58. operačního svazu, nacházejícího se asi 70 mil východně od Okinawy, vzlétly letounyjednak k úderům na cíle na Okinawě, jednak, a to především, s úkolem zabránit japonským leteckým silám z Kjúšú v napadení invazních sil. Více než 500 letadel 58. operačního svazu se mezi 7 a 10 hodinou ranní v den L podílelo na podpoře vylodění. V 7.45 udeřily na pláže a okolní obranná zařízení letouny z eskortních letadlových lodí kontradmirála Durgina, přičemž bombardéry shodily velké množství napalmových pum.

V překladovém prostoru vládla horečná, ale přísně organizovaná aktivita. Vojáci šplhali po sítích zavěšených na bocích transportních lodí do čekajících invazních plavidel, zatímco již naloiené obojživelné traktory a obrněná obojüvelná vozidla opouštěla otevřené přídě tankových výsadkových lodí (LST). Ve stejnou dobu vyjížděly ze zaplavených mezinástavbových palub dokových výsadkových lodí (LSD) na hladinu čluny vezoucí tanky. Další tanky, opatřené plovacími zařízeními T-6, se jeden za druhým vynořovaly z příd'ových vrat tankových lodí, formovaly se do vln a vydávaly se k výchozí linü. Šlo o střední tanky typu Sherman, k jejichž korbám byly přivařeny prázd-

né nádrie podobné barelům, které je držely na hladině; tanky byly dále opatřeny velmi jednoduchým "kormidlem" a ve vodě - stejně jako na pevné zemi - vyuüvaly k pohonu svých pásů. Kdyi dosáhly

pláží, nepotřebné plovací nádrže uvolnily explozemi malých elektricky iniciovaných náloží. Jak před plážemi Haguši, tak před klamnou pláü Minatoga organizovaly pohyb na výchozí linü řídící čluny, signalizující pokyny praporky umístěnými na stožárech. V 8.00 hodin byly praporky staženy a téměř osm mil dlouhá linie invazních plavidel před plážemi Haguši se dala do pohybu.

Současně najihovýchodním pobřeží u města Minatoga zahajovala Demonstrační skupina CHARLIE kontradmirála Jeraulda Wrighta předstírané vylodění, které mělo odpoutat pozornost nepřítele od pláü Haguši. Klamná operace simulovala skutečnou invazní akci do všech detailů. Pod ochranou kouřové clony přiváželo sedm vln, každá tvořená 24 invazními výsadkovými čluny, k pobřeží 2. divizi námořní pěchoty generálmajora Thomase E. Watsona. V okamžiku, kdy čtvrtá vlna překračovala výchozí linü, všechny čluny změnily kurz o 180 stupňů a začaly se od pobřeü vzdalovat. Bylo přesně 8 hodin 30 minut, chvíle, kdy první Američané vstupovali na pláže Haguši. Do 15.00 hodin byly čluny s pěšáky 2. divize jü zpátky na palubách mateřských lodí. Následující den se předstíraný nájezd na pláže u Minatogy opakoval a poté 2. divize od východního pobřeží odplula. Během obou předstíraných nájezdů Japonci reagovali jen čtyřmi dělovými výstřely, ale skutečností je, ie po několik velmi důleütých dnů ponechávali v blízkosti Minatogy v očekávání vývoje situace značné síly. Nicméně tokijský rozhlas hrdě sděloval, že ráno v neděli l. dubna byl na východní straně Okinawy zmařen pokus o vylodění, při kterém nepřítel utrpěl těiké ztráty.

První vlnu, která se vydala čtyřuzlovou rychlostí z výchozí linie k plážím Haguši, vzdáleným 3500 metrů, tvořily silně vyzbrojené pěchotní výsadkové "dělové" čluny, které zasypávaly pobřeží palbou svých minometů, raketometů a 40mm rychlopalných kanonů. Přidala se i 155mm děla z ostrůvků Keise. Poté co dosáhly příbřeiní korálové bariéry, odbočily dělové čluny do stran a skrze ně proplouvaly obojživelné traktory a za nimi tanky opatřené plovacím zařízením, které až do výjezdu na pláže ostřelovaly podezřelá místa svými 75mm houfnicemi. V tu dobu již těžká lodní děla přenesla palbu do vnitrozemí a nad pobřežím se objevily dvě skupiny palubních letounů, kaidá o 64 letadlech, které ještě v poslední minutě pokropily pláže a prostory bezprostředně za nimi kulometnou palbou. V okamüku,

i

kdy obojživelné traktory vjížděly na břeh, byla celá oblast vylodění již tři hodiny pod nepřetržitou palbou.

Jak se výsadková plavidla a vozidla přibližovala k pobřeü, pěšáci útočných jednotek napjatě čekali, kdy se ozvou japonská děla, minomety a kulomety. Kromě toho, že občas dopadl na hladinu ojedinělý dělostřelecký granát nebo minometná střela, nedával o sobě nepřítel vědět a celá operace zatím spíš připomínala rozsáhlé cvičení nei útok na ostrov obsazený sto tisíci fanatických obránců. První vlny obojüvelných traktorů neměly díky svým pásům žádné problémy, navíc řadu překážek v příbřežních vodách demoliční oddíly v předchozích dnech odstranily a se zbytkem nastražených dřevěných kůlů si tanky snadno poradily. Určité obavy ale vyvolávala nejistota, zda budou korálovou bariéru schopny překonat výsadkové čluny, a to i přesto, že příliv vodní hladinu o něco zvedl. Obava se potvrdila. Zatímco bariéra nebyla překážkou pro pásová vozidla, čluny na většině míst zastavila a při pokusech pokračovat hrozilo těmto plavidlům poškození nebo i potopení. Nezbylo, než aby vojáci útočných jednotek z výsadkových člunů přestupovali na obojüvelné traktory, které se po vyložení nákladu vracely prázdné od pobřeü; kyvadlovou dopravu mezi bariérou a plážemi zajišťovaly obojživelné traktory po několik hodin. Bylo skutečně štěstím, že se Japonci rozhodli v této fázi do průběhu vylodění nezasahovat, jinak by tisíce mužů přemísťujících se nedaleko pobřeü z jednoho typu plavidel do druhého zcela určitě postihly citelné ztráty.

Přesně v 8 hodin 30 minut vjížděly obojživelné traktory s prvními vojáky divizí armády a námořní pěchoty na určené vylodóvací pláie. Současně začala lodní děla vystřelovat kouřové granáty a oblaka kouře

zahalila kopce nacházející se východně od pláží, zejména za letištěm Jontan, odkud mohli Japonci celou oblast vylodění sledovat. Pláže Haguši rozdělovalo ústí řeky Biši na část severní ajižní. Na severní části se vylod'oval III. výsadkový sbor námořní pěchoty: zleva (od sevéru) na plážích Zelená 1 a 2 a Červená 1, 2 a 3 to byla 6. divize generálmajora Shepherda a na plážích Modrá 1 a 2 a Žlutá 1 a 21. divize generálmajora Pedra A. del Valleho. Jižně od ústí řeky Biši se vylod'oval XţÚV. armádní sbor: na pláüch Purpurová 1 a 2 a Oranžová 1 a 2 7. divize generálmajora A. V. Arnolda a na nejjünějších pláüch Bílá 1, 2 a 3 a Hnědá 1, 2, 3 a 4 96. pěší divize generálmajora J. L. Bradleyho. Sama řeka Biši tvořila hranici operačních oblastí III. výsadkového a XxiV. armádního sboru.

Jednotlivé invazní vlny připlouvaly podle plánu, ani nepředpokládaná potíž, která přiměla část výsadkových jednotek přestupovat

92 (ţ: 93
♀

z člunů na traktory, naštěstí nezpůsobila vážnější zdržení. Vítr zatím odvál kouř a prach zvířený ostřelováním a bombardováním a američtí pěšáci mohli poprvé zblízka pohlédnout na pobřeží ostrova, který méli dobýt. Asi 20 metrů od mořského břehu se podél pláží táhla 3 metry vysoká vlnolamová zed'. Na řadé míst už byla narušena předinvazní dělostřelbou a ted' v ní ženisté vylodění s prvními vlnami proráželi náložemi další průchody a průjezdy. V patách postupujících pěšáků projíždély rozbitou zdí silné vyzbrojené obojživelné traktory a zaujímaly postavení k ochrané boků útočících jednotek. Za nimi se valily tanky a obojživelná kolová vozidla (DUKW) přivážející lOSmm minomety, munici a zásoby. S výjimkou pobřežních útesů nacházejících se u ústí řeky Biši se terén od pobřeží jen pozvolna zvedal, ale ani po několika stech metrech převýšení nepřesáhlo 17 metrů. Kolem pláží byla jen sporá vegetace, za vlnolamem však začínala pečlivě kultivovaná krajina táhnoucí se až ke kopcům na obzoru, které nyní z větší části zahaloval umélý kouř. Dál za nimi, ve vnitrozemí, bylo na řadé míst možno zahlédnout sloupyjiného kouře, tentokrát nikoliv umélého, ale zvedajícího se nad hořícími vesnicemi zapálenými dělostřelbou. Příznaky válečné zkázy ale na postupující Američany v tuto chvíli působily daleko méně než nečekaný pocit vyvolaný příjemným počasím, až mírumilovnou idylou obdělaných polí, klidem, který zavládl poté, co skončila předinvazní kanonáda, výbuchy pum a rachot leteckých kulometů, a v neposlední řadě absencí všech známek lidského života. Tuto atmosféru zejména silné vnímali vojáci jednotek, které prošly téikými boji v tropických džunglích naplněných vlhkým dusnem, pachem zahnívající vody, tlení a množstvím hmyzu přenášejícího malárü.

Vylodění zatím probíhalo s neuvéřitelnou snadností. Jen občas se ozvalo nepřátelské délo a na plážích bylo nalezeno pár min, ale nikde ani stopy po obráncích. Pro Američany, očekávající těžké boje už na pobřeží, byla stávající situace víc než příjemným překvapením. Kde je nepřítel? Důstojníci tázavě pohlíželi jeden na druhého a krčili rameny. Ozvaly se i hlasy, že jde o velkou léčku, kdy se Japonci snaží útočníky vlákat do vnitrozemí, zbavit je obezřetnosti a pak tvrdé udeřit. Protoie ani to se nedalo vyloučit, byla činěna náležitá zabezpečovací opatření: boky předmostí chránily obojživelné traktory a tanky, dopředu byly vysílány početné průzkumné oddíly a nad celou oblastí neustále křižovaly průzkumné letouny, mající mimo jiné za úkol včas odhalit jakékoliv soustřed'ování nepřátelských sil.

Hodinu poté, co na okinawskou pláž vstoupil první Američan, jich už bylo na ostrově více než 16 000 a příliv pokračoval. Vzhledem

k příznivému vývoji situace vydal viceadmirál Turner ve 14 hodin rozkaz pokračovat ve vykládání bez jakéhokoliv omezení. Tato "generální" vykládka trvala po celou noc. Na ostrov byly kromě vojsk, munice, zásob a materiálu všeho druhu přepraveny i těžké stavební mechanismy, jako buldozery a jeřáby, a značné množství tanků včetné tanků plamenometných. Se začínajícím odlivem se objevilo nebezpečí, že invazní plavidla, která v zájmu snazšího vyložení přivážené-

ho nákladu najela bud' těsně k plážím, nebo dokonce až na jejich okraje, se nebudou moci vlastními silami od pobřeží odpoutat. Proto připlulo několik středních výsadkových člunů speciálně vybavených k provádění záchranných prací a opatřených silnými navijáky. Když velitel invazního plavidla oznámil, že má potíže s odplutím, čluny upevnily lano a uvázlé plavidlo odtáhly na hlubší vodu.

Vylodéné jednotky okamžité zahajovaly postup do vnitrozemí a jejich bezprostředním cílem bylo obsazení dvou letišť Kadena a Jontan, nacházejících se asi půl druhého kilometru za plážemi. V 10.00 hodin dopoledne hlídky 17. plukovní bojové skupiny 7. pěší divize dosáhly letiště Kadena. Bylo zcela opuštěno a Američané je celé obsadili během půlhodiny. Krátce nato se už linie fronty 7. divize posunula více než 200 metrů za letiště. Se stejnou snadností obsadil 4. pluk 6. divize námořní pěchoty v 11.30 ve svém operačním sektoru větší letiště Jontan. Jediný odpor, se kterým se při tom námořní ; pěšáci setkali - a který snadno překonali -, představovalo několikjaponských lehkých kulometů s pár vojáky. Na vzletových drahách ležely vraky zničených letounů, ale jinak byly v překvapivé dobrém stavu, slibujícím možnost brzkého zprovoznění. Japonci všechno letištní zařízení odvezli, budovy byly prázdné a v protiletadlových palebných postaveních se nacházely atrapy děl. I námořní pěšáci 6. divize pokračovali po obsazení letiště Jontan v postupu zalesněným a kopcovitém terénem, který se prostíral za ním. V několika případech, kdy narazili na jeskyně obsazené Japonci, museli povolat na pomoc tanky, ale postup se nezastavil.

1. divize námořní péchoty už před desátou hodinou dopolední obsadila v levé části svého sektoru vesnici Sobe, první z určených prioritních cílů. Na pravé hranici svého sektoru získala divize pod vesnicí Hiza neporušený důležitý most přes řeku Biši a stejně neporušené byly i mosty přes menší říčky. Američané se sice i v těchto případech nepřestávali divit pasivité obránců, ale vysvětlení je nasnadě - generálporučík Ušidžima si byl dobře vědom toho, že nahradit zničený most přes nevelkou řeku je pro nepřítele s jeho vybavením natolik

94 ţ: ': 95
♀

snadné, že nemá význam se takovými záležitostmi zabývat. Navíc v případé mostu přes Biši možná hrála roli i skutečnost, že japonský velitel nemél to srdce bez vážného vojenského důvodu zničit vzácnou kamennou stavbu pocházející z dvanáctého století.

Do 15.30 odpoledne měl již III. výsadkový sbor na předmostí většinu podpůrných jednotek a polního dělostřelectva.11. dělostřelecký pluk 1. divize ztratil tři houfnice a 15. dělostřelecký pluk 6. divize jednu, když silné zatížená obojživelná vozidla DUKW, kteráje převážela, ztroskotala na korálové bariéře. Do setmění ale byla ostatní děla v palebných postaveních a připravena k akci. Nelze v této souvislosti nevzpomenout, s jakými potížemi a za jak těžkých zrát bylo před pár týdny dopravováno na pevninu polní dělostřelectvo divizí námo`rní pěchoty bojujících na Iwodžimě. Mezi 16. a 17. hodinou, kdy byl postup zastaven, se pěšáci III. výsadkového sboru střetli jen s 15 japonskými vojáky, ale v různých úkrytech objevili 675 civilistů, většinou starých lidí a dětí, které převedli do bezpečného prostoru.

7. pěší divize, operující na druhé strané řeky Biši, napravo od I. divize námořní péchoty, pronikla během dne pět kilometrů do vnitrozemí, přičemž vyřadila několikjaponských pevnůstek a ztratila tři tanky, které najely na miny. Na jižní strané pláží zastavila 96. pěší divize postup až na říčce za vesnicí Čatan a na pahorcích ležících severozápadné od vesnice Futema. Obě divize XXIV. sboru ukončily ofenzivní akce kolem 17. hodiny. Protože jak jednotky námořní pěchoty, tak armády postupovaly během dne různou rychlostí, především v závislosti na charakteru terénu, nacházely se večer mezi jejich liniemi nezanedbatelné mezery. Ty byly před setměním zajištěny záložními jednotkami a taktickým rozmístěním tanků a automatických zbraní.

I když z výšin u města Šuri, nacházejících se o něco dál najih, mél nepřítel dokonalý výhled na vylod'ovací pláže a na obrovské invazní

lod'stvo soustředéné u pobřeží, nevyvinul kromě drobných zadržovacích akcí a pár výstřelů z děl a minometů v den L žádnou významnější obrannou aktivitu. Bylo zřejmé, že okinawská posádka ve všech případech striktně dodržela rozkaz neútočit na vylod'ující se Američany, neodkrývat předčasně svá postavení a vyčkat, až nepřítele zdecimuje letectvo ze základen na Formose a Kjúšú. Je pravda, že se japonští letci pokusili invazní síly napadnout, ale bylo zcela zřejmé, že se pořádještě nevzpamatovali z následků zničujících náletů provedených ve dnech 18. a 19. března 58. operačním svazem rychlých letadlových lodí na hlavní letiště na ostrově Kjúšú. I když nepostrádali odvahu a agresivitu, vzlétlo jich málo a jen ojediněle se jim podařilo proniknout obranným valem hlídkujících stíhaček 58. svazu.

I

:. .

96

Torpédové bombardéry 58. operaóního svazu, tentokrát vyzbrojeny 18 padesátikilovými pumami, odlétají z letadlové lodi Bunker Hill k předinvaznímu náletu na Okinawu

Letadlová lod' Franklin hořící po náletu kamikaze 19. 3.1945
♀

První úder přišel těsně před šestou hodinou ranní a nesměřoval proti hlavnímu uskupení výsadkových sil před plážemi Haguši, ale proti Demonstrační skupině, právě končící přípravy ke klamnému vylodění na jihovýchodním pobřeží. Kamikaze narazil na levý bok tankové výsadkové lodi LST-884, která mimojiné měla na palubě 300 námořních pěšáků. Vypukl velký požár, a když začala explodovat uskladněná munice, nezbylo než lod' dočasně opustit. Za pomoci záchranných čet a hasicího zařízení z jiných plavidel byl oheň do 11. hodiny zdolán, ale 24 námořníků a námořních pěšáků bylo zabito a 21 jich bylo zraněno. Druhý kamikaze na třech místech prorazil trup transportní lodi Hinsdale, přičemž bylo 16 muiů zabito a 39 zraněno a došlo k rozsáhlému poškození strojovny. Z kotviště v Kerama Retto připluly dvě vlečné lodi, které jak LST-884, tak Hindsale odtáhly do bezpečí. Je paradoxem, ie Demonstrační skupina, která se v počáteční fázi operace skutečných bojových akcí vůbec neměla účastnit, utrpěla v den L největší ztráty. Po tomto útoku se ai do pozdního odpoledne nad invazními pláiemi a lod'stvem neobjevilo jediné nepřátelské letadlo. V podvečer se od ostrova začaly dál na volné moře stahovat lodi palebné podpory a spolu s nimi i většina transportních lodí; jen šest z nich, které ještě nedokončily vylodění přepravovaných vojáků, se spolu s ochranným doprovodem zdrielo o něco déle. V tu chvíli se objevilo několik kamikaze. Až na jednoho byli zneškodněni protiletadlovou palbou. Ten v 19.13 dopadl na palubu bitevní lodi West Virginia: při následné explozi byli 4 muži posádky usmrceni, 23 zraněno, byla poškozena lodní kuchyně a prádelna, ale jinak zůstal bitevní kolos plně bojeschopný.

Den L operace ICEBERG svou úspěšností překonal veškerá očekávání. Už ve 14.00 hodin velitel Spojeného expedičního svazu viceadmirál Turner odeslal admirálu Spruanceovi a admirálu lod'stva Nimitzovi hlášení, ve kterém konstatoval: ;Vylod'ování pokračuje na

všech pláüch, postup do vnitrozemí je úspěšný a setkává se s malým odporem. Předmostí je zabezpečeno... Na plážích bylo vyloděno přiblüně 50 000 vojáků..."* Večer bylo na Okinawě již více nei 60 000 vojáků 10. armády včetně záložních pluků všech čtyř útočných divizí. Bylo vyloděno a do palebných postavení rozmístěno veškeré divizní dělostřelectvo, stejně tak byly vyloděny i jednotky protiletadlového dělostřelectva a kolem 15 000 muiů pracovních a pomocných jednotek; na ostrově se již nacházel i velký počet tanků, z nichž značná část se hned zapojovala do bojových akcí. Bylo získáno předmostí

* Morison, S. E.: Victorv in the Pacific, str.154.

97

Ct<krová homole - západní bašta obrany Šuri při pohledu od severu

Tank odváü vojáka zraněného béhem útoku 29. pluku 6. divize námoř. pěchoty na Cukrovou homoli
♀

o šířce téměř 14 kilometrú a hloubce od tří a půl do čtyř a půl kilometru. Podle hlášení, která obdriel viceadmirál Turner, ztráty za celý den činily 28 padlých, 27 nezvéstných a 104 zraněné.

Upevňování předmostí

Po celkem klidné noci, kdy se jen občas ozvala dávka z japonského kulometu, výstřel z děla či minometu, obnovily jednotky 10. armády v den L+1 postup v 7.30 ráno. Opět převládalo velmi dobré počasí, ranní slunce brzy rozptýlilo přízemní mlhu a viditelnost byla neomezená. Protože zahájení útoku nepředcházela iádná palebná příprava, mohlo se dělostřelectvo od prvního okamžiku soustředit na podporu útočící pěchoty vedením palby podle konkrétních požadavků přicházejících od velitelů jednotlivých praporů. Palubní letouny z eskortních letadlových lodí přilétly již v 6 hodin ráno.

V levé (severní) ěásti pláží pokračovaly hlavní síly 6. divize námořní pěchoty v postupu na východ, napříč ostrovem. Jen l. prapor 29. pluku (zbytek pluku zatím zůstával v záloze velitele sboru) zamířil podél pobřeží dál na sever s úkolem obsadit poloostrov Zampa, na jehož špici hodlal viceadmirál Turner zřídit radarovou stanici. Turner chtél také využít západní pobřeží poloostrova jako další vykládací pláž, nebof měl v úmyslu vykládat - kde to jen bude možné - zásoby a válečný materiál vždy co nejblíže bojujícím vojskům, aby nebyla nutná dlouhá přeprava po špatných ostrovních komunikacích. Vzhledem k velmi slabému nepřátelskému odporu obsadil prapor poloostrov už v půl jedenácté dopoledne, ale zjistil, že západní pláže nejsou pro vykládku vhodné. Byla proto vyslána 6. průzkumná rota k prozkoumání severního pobřeží poloostrova. Svůj úkol splnila ještě před polednem. S japonskou obranou se vůbec nesetkala, ale objevila 50 civilistů, kteří byli přemísténi do sběrného tábora. A co bylo nejdůležitčjší: velitel roty major Anthony Walker hlásil, že pláže kolem vesnice Nagahama na severním pobřeží budou vykládání materiálu a zásob plně vyhovovat. Na pravém křídle 6. divize však musel 4. pluk, postupující v nerovném terénu, čelit stále se zvyšujícímu odporu obránců. V 11 hodin narazil na silná a vzájemně se podporující nepřátelská postavení, vybudovaná na obou úbočích rozsáhlé rokle. Palba japonských kulometů a ručních zbraní byla tak intenzivní, že v čele postupující četa, která utrpěla značné ztráty, byla schopna svých 1? zraněných evakuovat do bezpečí až po čtyřech hodinách. Když ani vyžádaná dělostřelecká palba, ani nálety palubních letounů

nedokázaly japonské obranné pozice neutralizovat, nezbylo námořním pěšákům než použít osvědčené metody útoku plamenomety, granáty a náložemi. Teprve potom byla cesta k dalšímu postupu uvolněna. Při této akci bylo zabito na 250 Japonců.

Zatímco se pěšáci útočných jednotek 6. divize probíjeli k východnímu pobřeží, k městu Išikawa a zátoce Čimu, upravil 6. ženijní prapor, pracující na letišti Jontan, už v 15.00 jednu 9 metrů širokou a 1000 metrů dlouhou vzletovou a přistávací dráhu natolik, že na ní mohl přistát první letoun 6. průzkumné eskadry letectva námořní pěchoty. Pozdéji odpoledne přilétlo z eskortních letadlových lodí a tankových výsadkových lodí 19 letounů určených k dělostřeleckému pozorování. Do 4. dubna byly všechny tři vzletové dráhy letiště Jontan schopny sloužit k nouzovým přistáním stíhacích letounů. 8. dubna (den L+7) dosedlo na letišté Jontan první čtyřmotorové dopravní letadlo, které přiletělo z Guamu a zahájilo pravidelnou evakuaci zraněných.

Dne 3. dubna (den L+2) prozkoumaly hlídky 1. praporu 29. pluku 6. divize námořní pěchoty celý poloostrov Zampa, nepřítele ale nenašly. Zatím 4. a 22. pluk, podporovány tanky, pokračovaly zpočátku na východ a kolem poledne se osa jejich postupu začala stáčet na sever k vesnici Nakadomori, ležící na západním pobřeží. Velitel divize generálmajor Shepherd současně vyslal průzkumnou rotu, posílenou četou tanků, k východnímu pobřeží, k městečku Išikawa. Spojnice Nakadomori-Išikawa představuje nejužší místo ostrova: od ní na severovýchod se táhne Išikawská šíje. Průzkumníci se vrátili před setměním a hlásili, že po celou dobu nenavázali kontakt s nepřítelem, pouze v blízkosti Išikawy na ně bylo několikrát vystřeleno. Znamenalo to, že vstup na šíji není opevněn, dokonce vůbec není bráněn. Do 17.00 hodin, kdy 6. divize zastavila útok, postoupily její 4. a 22. pluk v průměru o 6500 metrů, a to navzdory obtížnému terénu, který převládal v prostoru východně od letišté Jontan. K podobné obtížným situacím, s jakými si musel předchozího dne poradit 4. pluk, 3. dubna nedošlo. Levý bok 6. divize byl večer pevně zachycen u vesnice Nakadomori na západní straně vstupu na Išikawskou šíji, a to znamenalo, že v tomto místé divize dosáhla linie, ke které se méla podle plánů operace ICEBERG probojovat až za 12 dnů. Po celý den už také operovaly z letiště Jontan lehké pozorovací letouny typu Sentinel a před polednem tam nouzově přistál hellcat z letadlové lodi Hancock. Podle pilotova hlášení stavjedné dráhy v tu dobu už dovoloval přistání i vzlet všech typů palubních letounů. Předpokládalo se, že další dráhy budou stíhacím letounům k dispozici béhem 24 hodin.

98 ţ :;::-:. 99
♀

V plánech operace ICEBEREG byla uvedena řada zabezpečovacích a organizačních opatření, která měla vejít v platnost poté, co útočné jednotky dosáhnou v den L+10 (11. dubna) určité linie. Vzhledem k velmi příznivému vývoji situace po celý den 3. dubna zrušil velitel invazních vojsk generálporučík S. B. Buckner všechna tato omezující opatření a nařídil III. výsadkovému sboru, aby v co nejkratším čase dosáhl linie původně stanovené až pro den L+25 (26. dubna). Velitel sboru generálmajor Geiger nato 6. divizi přikázal, aby 4. dubna obsadila linü, které měla být podle plánovačů ICEBERGU dosažena až v den L+15 (16. dubna), a připravila se na postup k linü, jejíž dosažení bylo původně plánováno až na den L+20 (21. dubna).

Za stále trvajícího příjemně chladného a jasného počasí obnovila 6. divize útok v 7.30 ráno 4. dubna s tím, že jí byl ze zálohy sboru uvolnén její 29. pluk. Generálmajor Shepherd jej ale zatím podržel jako zálohu divize. Nepřítel nekladl vůbec žádný odpor, a kdyi bylo zřejmé, že úkol stanovený velitelem sboru, tj. dosažení linie původně určené pro den L+15, bude splněn ještě před polednem, dostal 22. pluk, postupující podél západního pobřeží Išikawské šíje na sever, rozkaz překročit ji a pokračovat dál. Zatím na pravém křídle divizního sektoru vstoupil ve stejnou dobu 4. pluk plukovníka Alana Shapleyho do městečka Išikawa, nacházejícího se v zátoce Čimu na

východním pobřeží. Velitel divize poté 4. pluku nařídil zkonsolidovat síly a po boku 22. pluku též zamířit na sever. Ve 13 hodin oba pluky znovu vyrazily. Kolony pěchoty a tanků se doslova hnaly vpřed, a když večer 6. divize postup zastavila, měla obsazeno 7000 metrů Išikawské šíje a dosáhla linie přetínající ji od vesnice Jakada na západním pobřeží k vesnici Jaka na pobřeží východním. Zásobovací linie divize, překonávající početné strže a strmá údolí v hornatém terénu, byly v tu dobu již pod obrovským tlakem, ale stále ještě se dařilo útočícím jednotkám dodávat nejpotřebnější materiál - tj. munici, jídlo a vodu.

Vpravo od 6. divize operovala 1. divize námořní pěchoty generálmajora del Valleho. Také ona postupovala v den L+I rychle a vypořádat se musela pouze s nevýrazným odporem příslušníků japonského 1. speciálně ustaveného pluku. Útvar s tímto neobvyklým názvem zřídilo velení 32. armády čtyři dny před americkým vyloděním a jeho velitelem se stal podplukovník Tokió Aojanagi. Pluk měl 3473 mužů: byli to jednak vojáci jednotek, které zajišťovaly chod letišť, a jednak příslušníci boeitai, z nichi jen polovina byla ozbrojena puškami. Ve výzbroji pluku bylo 55 lehkých kulometů a 18 granátometů a jeho nejtěžšími zbraněmi bylo 10 těžkých kulometů a pět 20mm dvouúčelových rychlopalných kanonů. Většina vojáků pluku neměla žádný výcvik, a dokonce i ti, kteří sloužili v pravidelných armádních jednotkách, neprošli pěchotním výcvikem ani na takové úrovni, aby byli schopni obsluhovat kulomety. Když generálporučík Ušidžima stáhl své bojové jednotky na jih, pověřil 1. speciálně ustavený pluk zabezpečením závěrečného provozu na letištích Jontan a Kadena. Pak měl pluk letiště úplně zničit a ustoupit do postavení, odkud by mohl Američanům účinně bránit v jejich obnově. Jednotlivé prapory pluku byly proto rozmístěnyjak v operačním pásmu 6. divize námořní pěchoty, tak 1. divize, a dokonce i v sektoru 7. pěší divize. Ve 14 hodin v den L vydal podplukovník Aojanagi všem praporům rozkaz držet každé postavení, provádět noční diverzní akce, zničit všechny mosty a budovat protitankové překážky. Podplukovník také vyhlásil, že všichni muži musí plnit své povinnosti ve víře v jisté vítězství. Přestože byl velící důstojník rozhodnut udělat vše pro zpomalení postupu nepřítele, brzy se ukázalo, že za dané situace je to jen zbožné přání. Jeho muži byli nejen špatně vyzbrojeni, ale na všech úrovních postrádali kompetentní velení, a ke všemu ještě úplně selhalo spojení. Když americký postup přerušil únikové cesty, vedoucí k hlavním silám soustředěným na jihu, celý 1. speciálně ustavený pluk se zhroutil. Větší část jeho vojáků zřejmě uprchla do kopců v severní části ostrova, na jih se podařilo proniknout jen několika, 26 jich bylo zajato a jen 1. divize námoroí pěchoty jich nakonec v řadě šarvátek
i...

ve svém sektoru usmrtila 663. Z těch, kteří přežili, pár pokračovalo v odporujako odstřelovači nebo záškodníci oblečení do civilních oděI '' vů, většina se však rychle zbavila uniforem a vmísila se mezi civilní obyvatelstvo.

Když 2. dubna (den L+I) v 16 hodin zastavila I. divize námořní pěchoty postup, nejenže již bylo na Okinawě zřízeno její velitelství- stejně jako velitelství všech ostatních útočných divizí -, ale dosáhla linie, která měla být obsazena až v den L+5. Závažným problémem, s nímž se však divize v den L+1 potýkala a který hrozil zpomalit zatím mimořádně úspěšný postup, bylo zásobování. Rychlost, s níž námořní pěšáci obsazovali další a další kilometry území, a tím se vzdalovali od zásobovacích skladů na pobřeží, spolu s nedostatkem dob_ rých cest a kopcovitým terénem působily vážné komplikace. Velká pásová výsadková vozidla (LVT) naložená materiálem a zásobami nemohla být - právě kvůli velmi špatným cestám - vysílána hlouběji

do vnitrozemí, a tak jedinými dopravními prostředky, použitelnými v této fázi operace k zásobování vojsk v přední linü, byly düpy a malá

obojživelná pásová vozidla WEASEL (lasičky), zmíněná již v souvislosti s boji na Iwodžimé. A velkou část zásob musely přepravovat zvlášf vytvořené týmy nosičů. Zoufale chyběla nákladní auta, proto jejich vykládání na plážích Haguši dostalo přednost před vším ostatním.

Ráno 3. dubna (den L+2) pokračovaly všechny tři pluky 1. divize v rychlém postupu. Vzhledem ke stále se rozšiřujícímu operačnímu prostoru a vzhledem k tomu, že pořád nebylo možno určit sílu nepřítele a lokalizovat centrum jeho obrany, byly dopředu i do stran vysílány početné motorizované průzkumné hlídky. Jedna z nich dosáhla ve 13.00 hodin základny poloostrova Katčin na východním pobřeží a poté pokračovala podél pobřeží na severozápad, ai k hranici operačního pásma 6. divize námořní péchoty. Před setměním se průzkumná skupina vrátila a její velitel hlásil, že na celé dlouhé trase objevili jedinou známku nepřátelské aktivity, a to slabě bráněný protitankový příkop. V I7 hodin generálmajor del Valle nařídil ukončit operace a v prostoru nejvhodnějším pro obranu se připravit na nadcházející noc.

7. pluk plukovníka Edwarda W. Snedekera, který během dne v těžkém terénu bez cest postoupil 2500 metrů, dobyl těsně před vydáním rozkazu o zastavení operací silné hnízdo nepřátelské obrany, disponující kromé ručních zbraní i těžkými minomety a 20mm kanonem. Pluk proto obdržel povolení vyuüt příznivé situace, vzniklé vyřazením nepřátelského postavení, a pokračovat v útoku. Plukovník Snedeker nařídil 3. praporu podplukovníka Edwarda H. Hursta, do té doby tvořícímu plukovní zálohu, aby vyrazil k vesnici Hizaonna, nacházející se na vyvýšeninách nad východním pobřežím ostrova, poblíž hranice s 6. divizí. Během postupu se opozdila četa 8lmm minometů. Začalo se stmívat a rota K, která ji kryla, ztratila v členitém terénu kontakt s hlavními silami ,praporu. Ve tmě a bez map nebyla rota K ani po opakovaných pokusech s to se zorientovat a připojit se k praporu. Za této situace podplukovník Hurst rotě rádiem přikázal zakopat se a do rána zůstat na místé. Japonci, kteří se přes den střetnutím spíš vyhýbali, než abyje vyhledávali, se ted' chopili příležitosti a izolovanou rotu napadli. Počet útočníků se dal ve tmě těžko odhadnout, ale po celou noc zuřivé doráželi podporováni minometnou a kulometnou palbou. Ai před polednem 4. dubna dostal záchranný oddíl vyslaný podplukovníkem Hurstem situaci pod kontrolu. V nočním boji 3 vojáci roty K padli a 24 jich bylo zraněno.

Na konci dne L+2 postoupila I. divize námořní péchoty o 2500 až 4500 metrů a u východního pobřeží zaujala postavení, které podle plánů ICCEBERGU méla dosáhnout až za 8-13 dnů.

Ani 4. dubna ráno (den L+3) neméla 1. divizejasno v tom, kde se v jejím operačním pásmu nalézá hlavní linie japonské obrany. Stejně jako v předchozích dnech obnovila postup bez palebné přípravy. Opět byl charakterizován značným územním ziskem a jen v ojedinélých případech se námořní pěšáci setkali s nevýrazným odporem nepřítele. Postup byl tak rychlý, že zásobovací kolony nedokázaly v terénu bez cest držet krok s útočnými jednotkami a například velitel 7. pluku plukovník Snedeker musel už brzy po poledni požádat o letecký shoz zásob. 5. pluk, operující ve střední části divizní linie, dosáhl brzy odpoledne východního pobřeží Okinawy v prostoru zátoky Čimu, 7. pluk dorazil k pobřeží severné od 5. pluku a navázal kontakt s jednotkami sousední 6. divize a 1. pluk obsadil béhem odpoledne celý poloostrov Katčin. Poté všechny tři pluky už jen upevňovaly dosažené pozice. Toto opatření se ukázalo jako prozíravé zejména v případě 7. pluku, do jehož postavení se v noci opakovaně pokoušeli proniknout Japonci, vyzbrojení puškami, granáty, bajonety a bambusovými oštépy. Neuspěli a před americkou linü zanechali 45 mrtvých.

Béhem svého čtyřdenního tažení napříč Okinawou usmrtila 1. divize 79 japonských vojáků, 2 zajala a objevila 500-600 civilistů, kteří byli internováni. Po celou dobu překonávala jen chabý odpor nepřítele, uplatňujiciho zadržovací taktiku a navíc se nevyznačujícího zvláštními kvalitami; konkrétně tomu tak bylo v případé 1. speciálné
; ustaveného pluku podplukovníka Aojanagiho. Klíčová otázka "Kde
; je ten obávaný nepřítel?" zůstávala stále nezodpovězena. Největší

' optimisté prohlašovali, že došlo ke strategickému omylu a že Japonci Okinawu vyklidili a stáhli posádku do Japonska nebo se připravují na Američany na jiném ostrově, například na Formose. Jiní měli za to, že zatímco vylodění na plážích Haguši zakrývala ranní mlha a umělý kouř, přiměla klamná, ale nijak neskrývaná akce proti plážím Minatoga generálporučíka Ušidžimu soustředit všechny síly do této oblasti. Někteří stále trvali na teorü, podle níž Japonci zatím šetří síly, vyčkávají, až Američané vylodí maximum vojsk, techniky a zásob, a pak zahájí rozhodný protiútok. Taková chvíle ale už nastala, Japon-
' ci jí nevyužili a nic nepodnikli ani později. Američané sice zatím tápali, ale už brzy měli zjistit, že nepřátelská posádka se na Okinawě nachází, že je silná a že má dobře uvážený plán, jak na invazi reagovat.

102 103
♀

Večer 4. dubna bylo 1. divizi nařízeno, aby jeden její prapor převzal příští den od 29. pluku 6. divize obranu letiště Jontan. Kromě toho byl 5. dubnajejí 7. pluk (kromě 3. praporu) převeden do zálohy III. sboru a do doby, než bude rozhodnuto o jeho dalším využití, byl pověřen obranou města Išikawa. Velitel sboru generálmajor Geiger se témito opatřeními snažil uvolnit ruce 6. divizi námořní pěchoty pro její tažení do severní části ostrova.

Jižné od řeky Biši a napravo od 1. divize námořní pěchoty se prostírala operační zóna XXIV. armádního sboru se 7. pěší divizí v levé (severní) části a 96. pěší divizí v pravé (jüní) části. Nejen námořní pěchota, ale i armádní divize naplno vyuüly počátečního neočekávaně slabého odporu nepřítele. Do 14.00 hodin 2. dubna (den L+1) pronikl 17. pluk 7. divize napříč ostrovem, zaujal postavení na výšinách nad zátokou Nakagusuku na východním pobřeží a na pobřeží samé vyslal hlídky. Pluk postupoval tak rychle, že jednotky operující napravo a nalevo od něj zůstaly pozadu. 32. pluk, nacházející se napravo, vyrovnal linü později odpoledne, když předtím byl jižně od vesnice Koza nucen zlikvidovat za pomoci tanků odolné ohnisko nepřátelské obrany. Komplikovanější situace vznikla na levé straně, kde 17. pluk sousedil s 1. divizí námořní pěchoty. Protoie námořní pěšáky zdržel těžký terén a váznoucí zásobování, vytvořila se na hranici sborů mezera široká téměř 5500 metrů, kterou z rozkazu velitele 7. divize generálmajora Arnolda musel vyplnit její 184. pluk. Nicméně sejiž den po vylodění podařilo Okinawu rozdělit na dvé části ajaponské jednotky na severu izolovat od hlavních sil nacházejících se na jihu.

Jednotky 96. péší divize, operující na jižním křídle amerického předmostí, postupovaly v den L+ 1 dvěma proudy: jednak napříč ostrovem na východ, jednak podél západního pobřeží na jih. Při pronikání do vnitrozemí narazily na hustě zalesněné hřebeny, ale kromě min a pastí na tanky, rozmístěných na několika málo existujících cestách, je nepřátelská aktivita zpočátku neobtěžovala. První vážnější odpor museli Američané zdolávat severovýchodně od vesnice Futema. Tam byla japonská postavení, nacházející se na jednom z hřebenů, zlikvidována až po zásahu letectva, lodních děl a tanků.

Dne 3. dubna (den L+2) provedly obě divize XXIV. sboru obrat doprava a s konečnou platností zamířily na jih; 96. divize po západní straně a 7. divize po východní strané ostrova. 7. divize zanechala svůj 17. pluk strážit týl a 32. pluk, postupující souběžně s pobřežím zátoky Nakagusuku, pronikl během dne až do vzdálenosti 4500 metrů,

obsadil vesnici Kuba a zastavil se před Pahorkem 165, nejvyšším bodem v linü pobřeiních hřebenů. Po celý den postupovala ve svém pásmu i 96. divize: setkala se jen s malými skupinami nepřátelských vojáků, jejichž nekoordinovaný odpor bez potűí překonávala. 4. dubna (den L+3) tlak obou armádních divizí najih pokračoval, tentokrát ale už byly nuceny čelit zesilujícímu odporu. 7. divize bojovala celý den, než zlomila odpor obránců Pahorku 165, podporovaných polním dělostřelectvem, a do večerních hodin postoupila o necelých 1000

metrů. I postup tří pluků 96. divize zadržovala těiká kulometná, minometná a dělostřelecká palba. Nicméně do večerních hodin XţV. sbor dosáhl linie, kterou měl podle plánovačů ICEBERGU obsadit " :.:, až 11. dubna.

I následujícího dne, 5. dubna (den L+4), zaznamenaly obě divize sboru narůstající nepřátelský odpor. Na levém křídle se 7. divize utkávala se stále početnějšími skupinami nepřátelských vojáků, rozmístěnými na hřebenech a pahorcích u východního pobřeží. Přesto pronik la na jih o dalších asi 2500 metrů a po širokém obratu, který proved la před dvěma dny, kdy měnila postupovou osu z východní na jižní, se jí už téměř podařilo vyrovnat linü s 96. divizí. Na západním (pravém) křídle, kde bojovala 96. divize, byljeden praporjejího 382. pluku poté, co postoupil o asi 800 metrů, zastaven intenzivní palbou přicházející z kopcovitého terénu před ním, druhý prapor téhož pluku musel před polednem, po překonání asi 400 metrů, dokonce za pomoci tanků a polního dělostřelectva odvracet nepřátelský protiútok.

Podél pobřeü postupující 383. pluk se neúspěšně pokoušel prorazit e skrze silná japonská obranná postavení umístěná na hřebenech a chránící pobřežní silnici a přístupy k vesnici Kazaku, ležící severně od města Šuri. Pluk přitom ztratil čtyři tanky: jeden najel na minu a tři zničila japonská protitanková palba. Na rozdíl od předcházejících dnů, kdy se každodenní postup počítal na kilometry, pronikla v den L+4 96. divize do nepřítelem drženého prostoru v průměru jen kolem 400 metrů.

V průběhu prvních pěti dnů bojů na Okinawě 10. armáda usmrtila .

nebo zajala na 2200 japonských vojáků - především v operační zóně XXIV. armádního sboru - a sama měla kolem 300 padlých a zraněných. Zatím se ale Američané setkávali jen s předsunutými výspami japonské obrany, skutečná bitva o Okinawu měla teprve přijít. 7. a 96. divize, zkušené a řadou tvrdých bojů zocelené jednotky, nasazené na hlavním směru amerického postupu, nyní stály na prahu nejtěžší a nejdelší bitvy, kterou měly v této válce vybojovat.

104 105
♀

Rychlý postup americké 10. armády umoinil jü v prvních dnech po vylodění obsadit zátoku Čimu na východní straně Okinawy a celou severní část pobřeü zátoky Nakagusuku. Poté co minolovky Obojüvelného podpůrného svazu kontradmirála Blandyho vyčistily pobřežní vody, hodlal viceadmirál Turner v co nejkratší době obě zátoky využítjako kotviště ajejich pobřeží jako další vykládací pláie. V první fázi ale bylo třeba zjistit, zda se na šesti malých ostrůvcích stráücích vjezdy do zátok, na takzvaných Východních ostrovech, nacházejí japonské posádky, a pokud ano, v jaké síle. Získáním potřebných informací byl pověřen průzkumný prapor námořní pěchoty majora Jamese L. Jonese, což byla tatáž jednotka, která před dnem L prováděla průzkum ostrůvků Keise Šima.

Vzhledem k tomu, ie dosavadní zpravodajské poznatky naznačovaly, že ze všech šesti Východních ostrovů nepřítel opevnil pouze Cugen Šimu, byla proto vybrána za první cíl. Cugen Šima má délku jen asi 2500 metrů a šířku 1200 metrů, ale její umístění jihovýchodně od poloostrova Katčin jí umožňovalo účinné kontrolovat vjezd do zátoky Nakagusuku. Povrch ostrova je převáině plochý, jen na jihu nad vesnici Cugen se tyčí vysoký hřeben. Letecký průzkum objevil na hřebenu a kolem vesnice řadu obranných postavení. Krátce po půlnoci z 5. na 6. dubna připluly k ostrovu rychlé transportní lodi (APD) s průzkumným praporem na palubách. Roty A a B přestoupily na gumové čluny a ve 2 hodiny ráno 6. dubna se vylodily na jeho západním pobřeží. Hned nato námořní pěšáci narazili na čtyři civilisty, z nichi dva zadrieli, dvěma se ale podařilo uprchnout a varovat posádku. Během pár minut se Američané ocitli pod palbou japonských kulometů, umístěných jak u vesnice Cugen, tak v síti zákopů v severozápadní části ostrova. Brzy se přidaly i minomety, a kamkoliv

se námořní pěšáci hnuli, všude byli ostřelováni. Protože úkolem průzkumu bylo získat informace a ne se pouštět do boje, nařídil major Jones kolem třetí hodiny ranní oběma rotám nastoupit do člunů a ostrov opustit. Při akci byli dva námořní pěšáci roty A zabiti a osm zraněno.

Tentýi den večer Jonesovi muü pokračovali v průzkumu dalších ostrovů skupiny. 15 minut po půlnoci se celý prapor vylodil na nejseverněji položeném ostrově Ike Šima. Protože se na něm kromě jednoho civilisty iádní další Japonci nenacházeli, vstoupila v 5.30 ráno 7. dubna rota B na břeh ostrova Takabanare Šima, kde bylo jen asi 200 vydéšených civilistů. Ve stejnou dobu dvě čety roty A navštívily ostrov Heanza Šima a poté na gumových člunech přepluly na Hamahika Šimu. Na obou ostrovech b lo téi 'en několik set civilistů. Po
y l

setmění se rota B nalodila na transportní lod', kteráji převezla do blízkosti posledního ostrova, Kutaka Šima, leücího jižně od Cugen Šimy. Kdyi průzkumníci pádlovali k pobřeží Kutaka Šimy, překvapil je silný příboj, v němž se tři čluny převrhly, přičemi se jeden námořní pěšák utopil. Na ostrově nebyli ani japonští vojáci, ani civilisté, a tak se rota v 1.00 ráno 8. dubna stáhla.

Zatímco námořní pěšáci prověřovali situaci na posledních ostrovech skupiny, žabí muü ui 7. dubna zkoumali východní pobřeží Cugen Šimy z hlediska jeho vhodnosti pro vylodění útočných jednotek. K obsazení Východních ostrovů byla určena 27. pěší divize. Z informací získaných průzkumem majora Jonese ale vyplynulo, ie bude nutno bojovat pouze o jeden ostrov: není tedy třeba nasazovat celou divizi, ke splnění úkolu postačí jeden její pluk. K útoku na Cugen Šimu byl nakonec vybrán 105. pluk. Poté mohl velitel 10. armády generálporučík Buckner vyhovět iádosti velitele XXIV. sboru generálmajora Hodge a nařídit vylodění zbývajících dvou pěších pluků 27. divize na Okinawě, kde měly podpořit zahajovanou ofenzivu. Dne 9. dubna, v době, kdy je výsadkové lodi přivážely na Oranžové pláže, připravovala se u Kerama Retto k akci Podpůrná a útočná skupina pro Východní ostrovy. Bylo rozhodnuto, že v první fázi bude vyloděn pouze 3. prapor 105. pluku; zbývající dva prapory zůstanou připraveny jako plovoucí záloha a k jejich nasazení dojde, ai kdyi to bude situace vyžadovat.

I kdyi byl poté, co letecký průzkum objevil na Cugen Šimě nepřátelská obranná postavení, ostrov už ode dne L nepravidelně ostřelován lodními děly a napadán palubními letouny, vylodění stanovené-
i. mu na 10. dubna předcházela intenzivní palebná příprava, na níž se podílel těžký křižník Pensacola, dva torpédoborce a tři dělové čluny. Navíc v 8.30 přilétlo 12 letounů z eskortních letadlových lodí, které napadly část pobřeží vybranou k vylodění ajejí okolí palubními zbraněmi. První výsadkové čluny, přivážející pěchotu a obojživelné traktory, připluly k Cugen Šimě v 8.39. Zpočátku byl nepřátelský odpor slabý, ale jak Američané opustili pláže a vydali se do vnitrozemí, začali se Japonci, ukrytí v zákopech, v rozvalinách vesnice Cugen a na hřebenu nad ní, zuřivě bránit. Boj trval celý den a pokračoval i v noci, kdy vyloděnému praporu způsobila značné ztráty palba japonských minometů. Po rozednění 11. dubna Američané vyrazili k rozhodnému útoku. Situaci ztěžoval hustý déšť, který pomáhal skrýtjaponská obranná postavení a komplikoval vedení podpůrné palby. Nicméně v 15.30 byl organizovaný odpor zlomen a krátce nato se mohl 3. prapor nalodit a vrátit na Kerama Retto. V boji o ostrov Cugen

108 G ;ţs.' 109
♀

Šima padlo 11 Američanů, 3 zůstali nezvéstní a 80 jich bylo zraněno. Podle odhadů - přesné číslo se zjistit nepodařilo - bylo zabito 234 Japonců, žádný nebyl zajat, a jak bylo pozdéji zjištěno, třem japonským vojákům se podařilo uprchnout na Okinawu.

Obsazením Cugen Šimy byl uvolněn vstup do zátoky Nakagusuku, což umožnilo vykládat zásoby a válečný materiál pro potřeby XXIV. sboru i na východním pobřeží, a významně se tím ulehčilo přetíže-

ným západním plážím. Současně byly zpřístupněny i pláže zátoky Čimu a niořské včeliţje zakrátko upravily natolik, že k nim mohly přirážet velké tankové výsadkové lodi, přivážející z Marian stavební materiál a těžké mechanismy potřebné k výstavbě letišť a cest.

Útoky ze vzduchu i z moře

Už při plánování ICEBERGU si byli Američané dobře vědomi toho, že invazní síly budou s největší pravděpodobností vystaveny hrozbě těžkých útoků ze vzduchu i z moře, neboť Okinawa se nachází v blízkosti hlavních japonských domácích ostrovů, na kterých byly soustředěny prakticky všechny zbývající síly císařského letectva a námořnictva. Největší nebezpečí hrozilo ze stranyjaponského letectva rozmístěného na letištích na Kjúšú, na Formose a v Šanghaji a Američané mu hodlali čelit nasazením Taktického letectva 10. armády, protiletadlového dělostřelectva pozemních sil, protiletadlovými bateriemi bojových i invazních plavidel, palubními letouny z eskortních letadlových lodí, silami britského operačního svazu a především silami mocného 58. operačního svazu.

Díky brzkému obsazení letišf Jontan a Kadena mohlo Taktické letectvo 10. armády pod velením generálmajora Francise P. Mulcahyho zahájit operace z pozemních základen podstatně dřív, než plány ICEBERGU předpokládaly. Generál se přemístil se svým štábem na Okinawu již 2. dubna a na polovině cesty mezi obéma letišti umístil své velitelské stanoviště. Zatímco pozemní personál stavěl ubytovací baráky, dílny a sklady, mořské včeli, opravovaly vzletové dráhy. Letiště Jontan bylo pro letouny Taktického letectva připraveno 7. dubna a tentýž den na něj z eskortních letadlových lodí přilétla 311. stíhací eskadra námořní pěchoty. Letiště Kadena, kde byly dráhy daleko víc poškozeny bombardováním a dělostřelbou, si vyžádalo víc práce a situaci ztěžovalo i to, že korálovou drť pro zpevnění povrchu bylo třeba přivážet z větší dálky. Nicméně jeho dráhy byly za suchého počasí schopny provozu už 9. dubna a od 1. května mohly sloužit

i za dešté. Na Okinawu se poté přesunuly další stíhací eskadry 31. a 33. letecké skupiny námořní pěchoty. Podle původního záměru mělo Taktické letectvo převzít plnou odpovědnost za leteckou obranu Okinawy hned po skončení vylod'ovací fáze. Ale rozsah japonské letecké ofenzivy zahájené 6. dubna a úspěchy sebevražedných náletů kamiţaze, které směřovaly především proti námořním cílům, způsobily, že operační řízení všech amerických leteckých sil v souostroví Rjúkjú bylo až do zabezpečení celé oblasti ponecháno v rukou námořnictva. A stejně jako pro palubní letouny operující z letadlových lodí, i pro Taktické letectvo 10. armády se po několik nejbližších týdnů stala prvořadým úkolem obrana proti hrozbě kamikaze.

Před 6. dubnem se japonské letouny objevovaly nepravidelně. Nicméně udeřily už v 19.30 dne L, v době, kdy se transportní lodi stahovaly na noc od okinawských břehů dál na volné moře.15 minut poté, co se dala do pohybu transportní lod' Alpine, jí kamikaze prorazil v boku dvé velké díry, 16 mužů zabil a 27 zranil. Krátce po půlnoci se stala cílem útoku další transportní lod' Achernar, na kterou dopadlyjak pumy, tak japonský letoun, přičemž byla lod' vážně poškozena a 5 mužů bylo zabito a 41 zraněno. Ráno obě lodi vyloüly zachráněnou část nákladu a odpluly k opravám.

Dne 2. dubna transportní skupina FOX komodora T. B. Brittaina nalodila na Kerama Retto část 77. pěší divize, která před pár dny ostrovní skupinu obsadila, a zamířila na jih, do oblasti, kde měla vyčkat dalších rozkazů. V 18.30, ve vzdálenosti 126 mil od Kerama Retto, zaútočilo nejméně deset kamikaze. Jeden jen o vlas minul Chilton, velitelskou lod' komodora Brittaina. Druhý Japonec narazil na můstek transportního torpédoborce Dickerson, přičemž kromě velitele lodi a výkonného důstojníka zabil dalších 52 důstojníků a mužů a 15 námořníků těžce zranil. Když se podařilo uhasit požáry, byl Dickerson odtažen zpět ke Kerama Retto. Ale brzy bylo zřejmé, že naděje na jeho záchranu je mizivá, proto byl na volném moři potopen.

Krátce po útoku na Dickerson se tři kamikaze vrhli na útočné dopravní lodi Goodhue a Telfair. Jeden explodoval po zásahu protileta-

dlovou palbou, druhý, též zasažen, sice narazil na palubu Telfairu, ale sklouzl po ní a spadl do moře, přičemž jednoho muže zabil a 16 zranil. Třetí Japonec si to namířil na můstek Goodhue. Intenzivní protiletadlová palba jej ale vychýlila z kurzu, takže jen zdemoloval hlavní stožár, dopadl na výložník zadního 30tunového jeřábu a nakonec skončil v moři; nicméně 5 vojáků a 19 námořníků zahynulo, 35 vojáků a 84 námorníků bylo při tomto útoku zraněno. V 18.38 zaútočil nikým včas nezpozorovaný dvoumotorový bombardér Nakadžima P IYI

110 111
♀

(ve spojeneckém kódu Fran) na Henrico, vlajkovou lod' 50. transportní divize. Kamikaze narazil na můstek a současně explodovaly dvě pumy, které nesl. Zahynul velitel 50. divize, velitel lodi, velitel přepravovaného 305. pěšího pluku a mnoho dalších příslušníků posádky i důstojníků a mužů 305. pluku. Těžce poškozená lod' byla odtažena do Kerama Retto.

Včasné varování před blížícími se japonskými letouny zajišťovala hlídková stanoviště torpédoborců vybavených výkonnými radarovými aparaturami.16 stanovišť bylo rozmístěno v okruhu od 15 do 100 mil od centrální stanice, nacházející se na severním výběžku poloostrova Zampa nad vylod'ovacími plážemi divizí námořní pěchoty. Jejich radary strážily oblohu ve dne v noci. Jakmile obrazovky zachytily pohyb nepřátelských letounů, řídící důstojníci stíhací ochrany, kteří byli přítomni na každém hlídkovém stanovišti, předávali potřebné údaje letadlům bojové stíhací ochrany a ta okamžitě zasahovala. Bojovou stíhací ochranu nad Okinawou a okolními vodami vykonávaly stíhačky z eskorních letadlových lodí operační skupiny kontradmirála Durgina; v případě potřebyjich bylo možno proti přibližujícímu se nepříteli nasměrovat až 120. Díky tomuto ochrannému systému byla jednak velká část japonských letadel směřujících k Okinawě sestřelena dřív, než se k ostrovu přiblížila, a jednak byla plavidla zdržující se v pobřežních vodách a vojska na plážích varována před hrozícím nebezpečím.

Hlídkové torpédoborce byly prvním cílem, se kterým se japonští piloti letící k Okinawě setkali, a mnozí z nich neodolali a hned zaútočili. I nad torpédoborci po většinu doby kroužily letouny stíhacího krytí, a jakmile to po dni L situace dovolila, tak k nim pro zvýšení jejich ochrany viceadmirál Turner připojil dělové čluny a další menší ozbrojená výsadková plavidla. Útok na víceméně osamělý torpédoborec ajeho doprovod představoval projaponské letce menší riziko než pokračovat k Okinawě a přitom celou dobu čelit houfům amerických stíhaček a těžké protiletadlové palbě. Stovky námořníků z napadených plavidel, zajišťujících systém včasného varování, proto položily při výkonu této služby život, ale životy tisíců mužů a mnoho lodí Spojeného expedičního svazu přitom zachránily.

Ještě za tmy ráno 3. dubna byl na hlídkovém stanovišti číslo 1 napaden torpédoborec Prichett. Za pomoci nočního stíhače se podařilo dva Japonce sestřelit a menší poškození, způsobené na zádi lodi explozí svržené pumy, bylo opraveno v kotvišti Kerama Retto. Téhož dne odpoledne nový 2200tunový torpédoborec Mannert L. Abele

vykonával spolu se dvéma podpůrnými výsadkovými čluny službu na stanovišti číslo 4 severozápadně od Okinawy. Začalo se stmívat a stíhací ochrana se právě stáhla. Prvních deset dnů po dni L, až do chvíle, kdy z obsazených okinawských letišť mohly operovat noční stíhačky, byla doba stmívání slabým místem americké stíhací obrany. Letecké skupiny eskortní letadlových lodí kontradmirála Durgina nebyly pro noční operace vybaveny a 58. operační svaz viceadmirála Mitschera neměl tolik nočních stíhaček, aby mohl pokrýt celou rozsáhlou oblast. Proto po setmění zůstávala plavidla na radarových hlídkových stanovištích bez stíhací ochrany, a to byla doba, kterou si kamikaze s oblibou vybírali k útokům. V 16.30 dva střemhlavé bombardéry judy napadly Mannert L. Abele, zatímco třetí bombardér nad torpé-

doborcem kroužil, zřejmě k odpoutání pozornosti. První útočník byl sestřelen protiletadlovou palbou v bezpečné vzdálenosti, druhý, též zasažen, přelétl jako ohnivá koule nad zádí a dopadl na hladinu. Třetí Japonec několik vteřin nato svrhl pumu, která lod' minula, a poté odlétl. Mannert L. Abele tentokrát vyvázl, ale jeho čas se stejně nachyloval. 3. dubna Japonci zaútočili i na eskortní letadlové lodi. V 17.44 hlídky na Wake Islandu zahlédly pět zprava se blížících letounů. Dva se dostaly dostatečné blízko, aby mohly zaútočit. Oba sice při náletu lod' minuly a skončily v moři těsně vedle trupu, ale jeden z nich po nárazu na hladinu explodoval a v lodním boku vznikl pod čarou ponoru otvor o rozměrech 5.5x13.5 metru. Wake Island musel odplout k opravám na ostrov Guam.

;. Dne 4. dubna se zhoršilo počasí a japonské letouny se prakticky vůbec neobjevily. Ale večer viceadmirál Turner varoval všechny součásti Spojeného expedičního svazu, že příští den může dojít k těžkým útokům nepřátelského letectva z letišť na ostrově Kjúšú. Vycházel při tom ze zkušenosti potvrzené při téměř všech dosavadních vylod'ovacích operacích v Tichomoří, kdy silné japonské protiútoky ze vzduchu vždy začínaly v den D+4. Admirál se nemýlil a mělo tomu tak být i na Okinawě. Ale dvě skutečnosti si vynutily posunutí začátku japonské letecké ofenzivy z 5. na 6. dubna. Zaprvé 5. dubna silně pršelo a obloha byla zatažená. Zadruhé, a to především, každý den navíc byl japonskému velení vítaný ke shromáždění dostatečného počtu letounů, neboť při útocích amerického 58. operačního svazu ve druhé polovině března bylo zničeno i velké množství letadel určených k obraně souostroví Rjúkjú.

Úspěchy nově vytvořeného Speciálního útočného sboru sebevražedných pilotů kamika.:e dosažené od října 1944 do ledna 1945

112 113
♀

v bitvě o Filipíny sice nemohly zvrátit vývoj událostí, ale upevnily ve velení japonských ozbrojených sil i u propagandou zpracovávané veřejnosti přesvědčení, že totojejediná a správná metoda,jak čelit americkým úderným a invazním silám, námořním obzvláště. Poté co na počátku roku 1945 Císařský generální hlavní stan stáhl z Filipín zbytky armádního a námořního letectva, aby posílil obranu domácích ostrovů a souostroví Rjúkjú, byly od poloviny března brigády a pluky 6. letecké armády a námořní eskadry 5. letecké flotily spojeny pod jedním taktickým velitelstvím v čele s vrchním velitelem Spojeného lod'stva admirálem Soemuem Tojodou. Tojoda měl v tu dobu k dispozici asi 1815 letounů. Pak přišlo ve dnech 18. a 19. března střetnutí s 58. operačním svazem rychlých letadlových lodí, který vyrazil k japonským břehům s cílem před zahájením ICEBERGU paralyzovat japonské letecké síly. Japonci ztratili přes 500 letounů, ale vycházející z hlášení svých pilotů věřili, že poškodili pět velkých amerických letadlových lodí. Doufali, že hlavní údernou sílu nepřítele načas výrazně oslabili, a tím oddálili její účast na dalších operacích - a že na tomto úspěchu mají největší zásluhu právě kamikaze. Rychlost, s jakou se 58. svaz vrátil do akce, když kryl vylodění ve skupiné Kerama Retto, sice Japonce nepříjemně překvapila, ale jejich víru v účinnost Speciálního útočného sboru to neovlivnilo.

V souvislosti s očekávaným útokem na Okinawu naplánovalo japonské velení pod krycím názvem Operace "TEN GO" leteckou ofenzivu, při které měly být americké invazní síly vystaveny zdrcujícím úderům a klíčovou roli měli sehrát kajniţate. Na rozdíl od Filipín, kde ještě šlo o víceméně spontánní akce, měly tentokrát být útoky pečlivě připraveny a koordinovány. Podle původních záměrů hodlali Japonci pro "TEN GO" shromáždit na 4500 letadel, ale z důvodů již zmíněných jich před 6. dubnem měli na Kjúšú k dispozici jen 699, z nich 355 kamika.:e. S těmito silami zahájil admirál Tojoda za úsvitu v pátek 6. dubna první z deseti naplánovaných masových leteckých útoků, které dostaly název kikusui* a měly skončit až 22. června.

Ještě před rozedněním se pokusilo 14 japonských letounů napadnout pumami a palubními zbraněmi okinawská letiště obsazená Ame-

ričany. Japonci se domnívali, že na Jontanu a Kadeně jsou už rozmístény nepřátelské letouny, a chtěli je zničit dřív, než začnou útočit kamikaţe. Nálet sice vyvolal rozruch, ale způsobil jen menší poško-

* Kikţ<siii znamená "plovoucí chryzantéma" a znaky vyjadřující toto slovo mél ve svém erbu japonský hrdina z 15. století, který se v boji se zdrcující přesilou přidal na
stranu císaře.

i:..:
I

zení vzletových drah a ve svém hlavním záměru neuspěl vůbec - eskadry stíhaček Taktického letectva totiž ještě z eskortních letadlových lodí na Okinawu nepřelétly. V dopoledních hodinách vzlétlo z Kjúšú proti 58. operačnímu svazu, zdržujícímu se v tu dobu poblíž ostrova Amami-O-Šima, více než 100 japonských stíhaček a bombardérů. Úderné uskupení mělo za úkol zaměstnat silnou bojovou stíhací ochranu operačního svazu a odpoutat pozornost od sebevrahů mířících k plážím Haguši a k plavidlům nacházejícím se v pobřežních okinawských vodách.

Hlavní nápor začal kolem 3 hodiny odpolední, kdy se k Okinawě blížilo na 200 kamikaţe doprovázených značným počtem konvenčních bombardérů a stíhaček. Trval pět hodin a na rozdíl od minulosti, kdy kamikaţe útočili téměř výlučně na americké letadlové lodi, a od nedávných dnů, kdyjejich hlavním cílem byly konvoje transportních lodí, vrhali se tentokrát na plavidla všech typů. I když bylo příjemné počasí, viditelnost brzy silné omezil kouř z hořících letounů a lodí mísící se s kouřovou clonou, zahalující prostor, ve kterém se zdržovala většina transportních a nákladních lodí. Celá operační oblast, až po linü zaujímanou torpédoborci radarových hlídek, se stala bojištěm. Kromě řítících se kamikaze, padajících pum a torpéd ohrožovalo námořníky na odkrytých stanovištích a vojáky na plážích ještě jedno nebezpečí: z oblohy padal smrtící déšf úlomků protiletadlových granátů, vystřelovaných stovkami děl umístěnými jak na plážích, tak na palubách napadených lodí. Protiletadlové palbě padly za oběť i tři vlastní stíhačky, které při pronásledování japonských letounů vlétly do vražedné palebné přehrady.

Severně od Okinawy se na radarovém hlídkovém stanovišti číslo 1 nacházel torpédoborec Bush a na stanovišti číslo 2 torpédoborec Colhoun. Oba torpédoborce se staly prvními americkými plavidly, která se střetla s "plovoucími chryzantémami", přilétajícími v jihozápadním kurzu od ostrova Kjúšú. Bush vykonával na svém stanovišti službu od l. dubna a Colhoun od 3. dubna a třeba říci, že za celou tu dobu byla pro obě lodi klidná chvilka vzácností. Nejinak tomu bylo i 6. dubna, kdy od druhé hodiny po půlnoci do šesti do rána japonské letouny bombardovaly Colhoun celkem jedenáctkrát; naštěstí jejich pumy pokaždé lod' minuly. Dopoledne proběhlo v relativním klidu. Až kolem třetí hodiny odpolední se od severu blížil svaz 40 až 50 v různých výškách letících nepřátelských letadel mířících přímo k Bushi. 12 dalších Japonců si vybralo za cíl torpédoborec Cassin Young nacházející se dál na východ, na stanovišti číslo 3.

114 ţţ: 115
♀

Těsně před třetí hodinou sestřelil Bush dva střemhlavé bombardéry val a další dva protiletadlovou palbou odehnal. O 13 minut později se objevil nízko nad hladinou letící torpédový bombardér jill. Velitel Bushe fregatní kapitán R. E. Westholm okamžité nařídil prudký obrat, aby mohl na útočníka zamířit hlavní děla, která po provedení manévru zahájila palbu v době, kdy byl letoun vzdálen 6000-7000 metrů. Poté co se Japonec - stále se držící 3-12 metrů nad hřebeny vln - přiblížil, soustředily se na něj všechny protiletadlové zbraně, ale zastavit se jej nepodařilo. Narazil na palubu mezi oběma komíny

a jeho puma explodovala v přední strojovné, kde zabila všechny, kdo se tam nacházeli, a stejně tak i většinu mužů zdržujících se v obou přilehlých kotelnách. Dírami v trupu začala do lodi vnikat voda a netrvalo dlouho a torpédoborec se naklonil o 10 stupňů. Krátce po zničení strojovny se Bush zastavil a také byla přerušena veškerá dodávka elektřiny. Naštěstí pára unikající z proraženého potrubí uhasila většinu požárů v podpalubí a po uvedení pomocného dieselového generátoru v chod byla částečně obnovena i dodávka elektrického proudu. Zatímco na zádi byli ošetřováni zranění, desítky námořníků se chopily ručních pump a všichni pracovali do úmoru, aby udrželi průnik vody pod kontrolou: v tuto chvíli ještě věřili, že se lod' podaří zachránit.

Když v 15.30 zachytila radiostanice Colhounu zprávu, že Bush potřebuje pomoc, velitel Colhounu fregatní kapitán G. R. Wilson nařídil okamžitě vyplout rychlostí 35 uzlů a spolu s ním přelétaly i čtyři stíhačky poskytující jeho stanoviště stíhací bojovou ochranu. Na Eldoradu, vlajkové lodi viceadmirála Turnera, mezitím hlavní koordinátor stíhací ochrany Spojeného expedičního svazu rozhodl o vyslání dalších stíhaček, ale ty se už na polovině cesty střetly s houfem japonských letounů. Boj na obloze se rozhořel s takovou divokostí, že američtí piloti spotřebovali munici a palivo dřív, než se k mohli k oběma torpédoborcům přiblížit.

Colhoun dorazil v 16.35 k Bushi, který znehybnělý, nakloněný a stále ještě z větší části zahalený kouřem působil dojmem, že se potápí. Fregatní kapitán Wilson signalizoval poblíž se nacházejícímu výsadkovému člunu, aby se připravil k převzetí posádky Bushe, a sám se snažil zaujmout postavení mezi těžce poškozeným plavidlem a blížící se další skupinou asi 15 nepřátelských letounů. Hned natojeden val opustil formaci a mířil přímo k Bushi. Velitel torpédoborce věděl, že náraz dalšího kamikaze užjeho lod' zřejmě nepřežije, a proto nařídil asi 150 mužům hasícím v podpalubí poiáry a čerpajícím vodu, aby okamžitě vyšli na palubu a opustili lod'. Na blížícího se Japonce nebylo možno vzhledem k naklonění Bushe zamířit hlavní děla, ale 40mm rychlopalné kanony proti němu vrhly takový uragán oceli, že nepřátelský pilot zřejmě pochopil, že bude sestřelen dřív, než dosáhne cíle, a tak raději změnil kurz a začal se vzdalovat.

Ve stejnou dobu Colhoun pálil ze všech hlavní na útočící zeke, které jej ale v posledním okamžiku minulo a skončilo ve vodě. "Jeden je vyřízen, jedenáct dalších nám jde po krku," jen poznamenal fregatní kapitán Wilson. Přesně tak tomu bylo. Druhé japonské letadlo zasáhl 127mm granát ve vzdálenosti asi 3500 metrů, z jeho levého křídla vyšlehl plamen, po chvíli letoun začal ztrácet výšku, a přestože se jej pilot zjevně snažil dotáhnout k cíli, nakonec dopadl na hladinu a potopil se. Přední hlavní děla torpédoborce se mezitím už zaměřovala na třetí zeke, nalétávající zprava na příd'. Hned první salva jej zasáhla a letoun se zřítil do vody 50 metrů od pravoboku. V tom okamžiku hlídky oznámily čtvrté zeke blížící se k přídi z levoboku. Kapitán Wilson nařídil plný obrat kormidla, ale už bylo pozdě. Hořící letoun skončil na hlavní palubě, zabil obsluhy dvou 40mm kanonů a jeho puma explodovala v zadní kotelně, kde usmrtila všechny přítomné a přerušila parovod vedoucí do přední strojovny. Strojní důstojník podporučík John A. Kasel ještě stačil otevřít rozvodový ventil, takže zadní strojovně zůstala dodávka páry zachována, a díky tomu mohla lod' plout rychlostí 15 uzlů. Horečně pracující posádce Colhounu se téměř podařilo dostat všechny požáry pod kontrolu, když byl v 17.17 ohlášen další, během 15 minut už pátý nálet. Tentokrát přilétaly dva valy a jedno zeke. První bombardér byl sestřelen 200 metrů od levoboku, druhý lod' minul a hned nato jej zničila palba z paluby Bushe a z invazního člunu. Stíhačka zeke však byla úspěšná. Po dopadu na palubu Colhounu ji prorazila a skončila v přední kotelně, kde výbuch její pumy zničil oba kotle a pod čarou ponoru se rozšklebil otvor lx6 metrů, a co bylo nejhorší, exploze zlomila torpédoborci kýl. Zastavily se stroje, bylo přerušeno veškeré spojení i dodávka elektřiny, lod' ještě nějakou dobu plula setrvačností a pak znehybněla. Nezdolná záchranná družstva se však vrhla do práce s neuvěřitelnou obětavostí a energü. Hasicími přístroji, naplněnými kysličníkem uhličitým a pěnou, byly lokalizovány požáry, zranění byli vynášeni z ohrožených míst a ošetřováni, torpéda a hlubinné pumy, ke kterým se

přibližoval oheň, byla svrhávána přes palubu a nakonec se dělostřeleckému důstojníkovi podařilo obnovit i spojení s 1., 2. a 4. dělovou věží.

V 17.25 však Japonci zaútočili znovu: byl to šestý nálet na Colhoun a čtvrtý na Bush. Tři letouny nalétávaly na pravobok, tři na levobok

a jeden na zád' Colhounu. Všechna jeho 127mm děla bylo nyní nutno ovládat ručně a jejich zaměřování vyžadovalo takové úsilí a námahu, že i mladí a statní námořníci museli být střídáni po dvou minutách. Stíhačku zeke se podařilo sestřelit ve vzdálenosti 150 metrů. Další dva letouny sice zasáhla palba 40mm protiletadlových kanonů, ale jen je lehce poškodila, takže mohly v útoku pokračovat. První z nich, střemhlavý bombardér val, zachytil křídlem o zadní komín, odrazil se, dopadl na dělo číslo 3, poté na palubu a z ní spadl do moře. Po nárazu vraku letounu na hladinu explodovala jeho puma a výbuch protrhl v lodním boku otvor o průměru jednoho metru, kterým se do zadní části podpalubí začaly valit spousty vody. Druhý Japonec Colhoun minul, ale podařilo se mu po neúspěšném manévru nabrat výšku a poté se vrhl na nedaleký Bush, který se už mohl bránit jen palbou 40mm kanonů. Letoun prolétl těsně kolem můstku a dopadl na hlavní palubu mezi komíny. Náraz torpédoborec téměř rozpůlil, pohromadě jej udriel jen kýl. Nicméně námořníci, kteří před necelou hodinou lod opustili, se nyní po provazových žebřících šplhali zpátky na palubu a pustili se do hašení ohňů. Téměř se jim podařilo plameny zvládnout, když v 17.40 zaútočila stíhačka zeke. Dělo číslo 4 z Colhounu se ji pokusilo zasáhnout a poté - naposledy - se ozvaly i 20mm a 40mm kanony Bushe. Japonce se však zastavit nepodařilo; poté co minul Bush o půl druhého metru, se opět zvedl, provedl obrat a vrhl se na torpédoborec znovu. Přesně v 17.45 narazil na levobok a způsobil velký poiár, který mimo jiné zachvátil i lodní jídelnu, kde uhořeli nebo byli smrtelně popáleni všichni zranění, kteří tam po prvních útocích našli dočasné útočiště. Celá příd' se ocitla v plamenech, začala explodovat munice a ruční pumpy, se kterými se protipožární čety snažily s ohněm bojovat, ted' už nemohly pohromu odvrátit.

Ale ani za prakticky beznadějné situace, ve které se oba torpédoborce nacházely, se jejich posádky nechtěly vzdát. Colhoun, na kterém už zbývaly k hašení jen z ruky do ruky podávané kbelíky, se sice pomalu potápěl, ale přišla povzbudivá zpráva, že mu připlouvá na pomoc torpédoborec Cassin Young a vlečná lod'. Na Bushi korvetní kapitán Westholm stále věřil, že ohně na hlavní palubě po nějaké době samy vyhoří, a protože podpalubí rozdělovaly protipožární příčky, že se tam nakonec podaří požáry uhasit. Hrozilo sice, že v neklidném moři se lod' může rozlomit, ale ani to nepovažoval houževnatý velitel za konec - byl přesvědčen, že obé části by se udržely na hladině a bylo byje možné odtáhnout. Navzdory všem optimistickým úvahám se ale před 18 hodinou začala příd' Bushe nebezpečně ponořovat. V tu chvíli se objevil další kamikaze ve stíhačce zeke. Zřejmě došel k závěru, že s Bushem se už není třeba zabývat, a proto se vrhl na Colhoun. Jak se letoun přibližoval, byl sice protiletadlovou palbou několikrát zasažen a začal hořet, ale útok dokončil. Zachytil o kormidelnu a dopadl na palubu na levoboku. Kontradmirál Morison jen suše konstatuje: "Colhoun byl už tak těžce poškozen, že tento dodatečný úder jeho situaci o mnoho nezhoršil."*

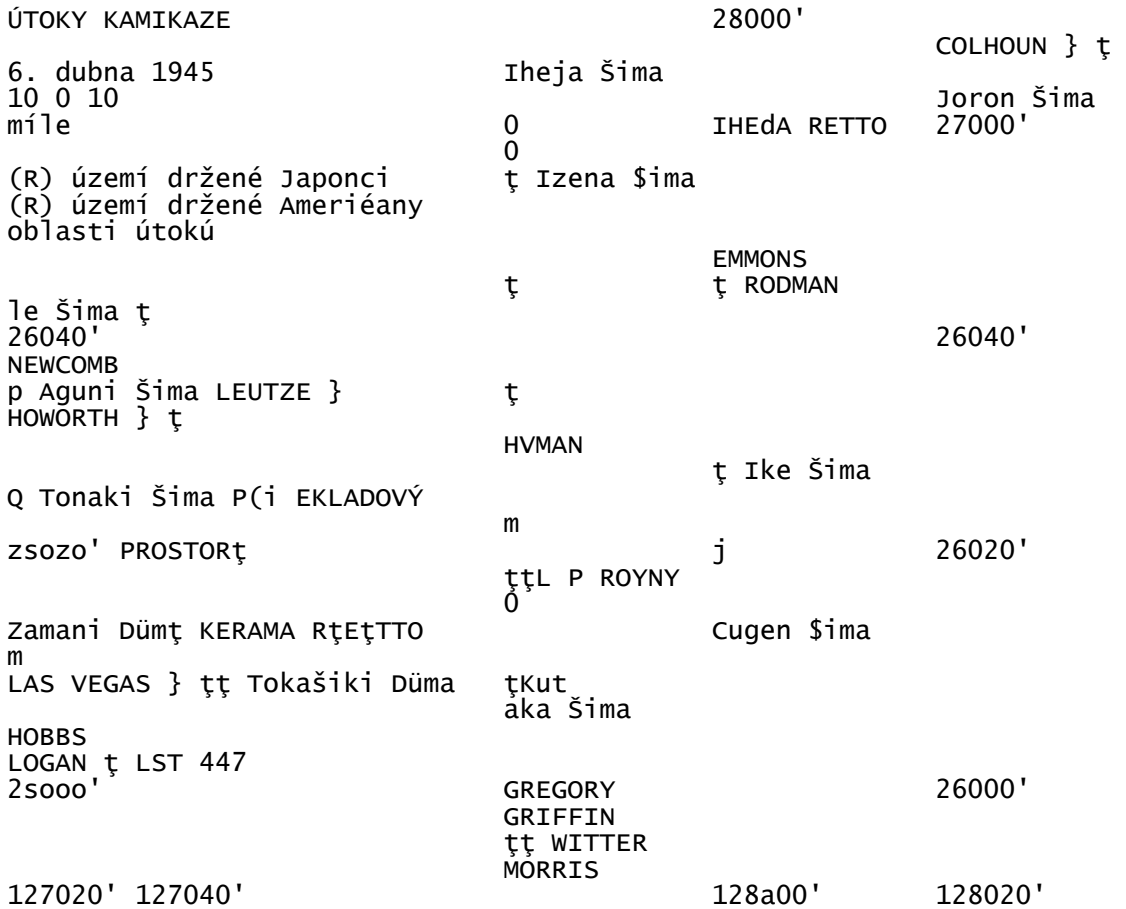
Začínalo se stmívat. Poté co odplul LCS-64 (Landing Craft, Support - podpůrný výsadkový člun) z mnoha trosečníky z Bushe, z nichž řada byla vážně zraněna a potřebovali co nejrychlejší pomoc, se v blízkosti obou zdevastovaných torpédoborců žádné jiné americké plavidlo nenacházelo, zato na potemnělé obloze se stále objevovaly stíny japonských letounů. Osud Bushe se naplnil v 18.30 po nárazu velké vlny. Střední část lodi se úplně zbortila, příd' a zád' se zvedly, až svíraly úhel 135 stupňů, a zakrátko nato se nad torpédoborcem zavřely vody.

Když v tu dobu na Colhounu fregatní kapitán Wilson obdržel

všechna hlášení o škodách a vyslechl názor výkonného důstojníka a šéfů jednotlivých oddělení, došel k závéru, že lod' není možno zachránit, a proto nařídil její opuštění. Když v 19 hodin dorazil Cassin Young, Wilson požádal jeho velitele, aby napřed začal zachraňovat trosečníky z Bushe. Stejného úkolu se ujal i LCS-84, který připlul s Cassin Youngem. Průběh záchranných prací velmi ztěžovalo stále sílící vlnobití, nicméně mezi 20.15 a 21 hodinou Cassin Young vytáhl z vody asi 200 trosečníků. Mezitím se ke Colhounu přiblížil LCS-87 a převzal všechny, kdo se nacházeli na jeho palubě, kromě záchranného družstva složeného ze čtyř důstojníků a 17 mužů. Ti se stáleještě pokoušeli hasicími přístroji omezit šlehající plameny, ale bylo to beznadějné úsilí, navzdory vší snaze požár sílil. Když ve 23.20 dorazila z Kerama Retto vlečná lod' Pakana, Colhoun už měl náklon 23 stupňů a jeho zád' byla zaplavena až po dělovou věž číslo 4. Protože vlečná lod' nebyla vybavena výkonnými pumpami, bylo jasné, že všechna další snaha o záchranu Colhounu je marná. Fregatní kapitán Wilson proto nařídil, aby LCS-87 převzal i muže záchranného družstva ještě pobývající na palubě, a když se to stalo, požádal Cassin Young, aby Colhoun potopil. Po několika výstřelech 127mm děl vypálených z bezprostřední blízkosti zmizel kouřem zahalený a nakloněný torpédoborec pod hladinou. Z jeho posádky zahynulo nebo bylo nezvěstných 35 mužů a 21 jich bylo zraněno.

* Morison, S. E.: Victorr in the Pacific, str.190.

118 ţ 119
♀

V zoufalé situaci se nacházeli ti trosečníci z Bushe, ke kterým dosud zachránci nedorazili. K tomu, aby se udrželi na hladiné, kde vlny ui dosahovaly výšky kolem 4 metrů, méli jeden veslový člun, několik

plovacích sítí, které se stále trhaly a převracely, a pár gumových nafukovacích záchranných vorů. Vory se nakonec ukázaly pro nešťastníky bojující o život pravým požehnáním, a díky jim se také většina z nich zachránila - například jen jednoho voru se po celou dobu držělo 37 mužů. Nejhůře na tom byli námořníci, kteří během náletů kamikaze utrpěli rozsáhlé popáleniny. Nyní, ve slané vodě a v dorážejících vlnách, strašlivé trpěli a řada z nich to také nevydržela: vyvlékli se z plovacích vest a zmizeli pod hladinou. Veslového člunu si naštěstí ve 21.30 povšimla hlídka na LCS-84 a záchranné práce byly obnoveny, brzy na to se připojila i vlečná lod' Pakana a jeden hlídkový člun. Vše se muselo dít ve tmě, nebof stále bylo slyšet hluk motorů japonských letounů: útok kikusui pokračoval i v noci a tragédie tro-

4.

sečníků jako by neměla mít konce. Jak se záchranná plavidla přibližovala, někteří z nešťastníků v obavě, že nebudou zpozorováni, jim plavali vstříc, ale na zmítající se hladiné jim brzy došly síly a utopili se, jiní byli zachyceni otáčejícími se šrouby nebo zemřeli poté, co je vlny přirazily k bokům záchranných lodí. Umírali i mnozí z těch, kdo byli nakonec nalezeni a vytaženi z vody; měli tak těžká zranění, že je nemohla zachránit ani okamžitá pomoc. Z 26 důstojníků nacházejících se na palubé torpédoborce Bush jich zahynulo 7, včetné velitele 98. divize torpédoborců fregatního kapitána J. S. Willise, a z 307 námořníků jich nepřežilo 87.

Ostřelovací a krycí svaz (54. operační svaz) kontradmirála M. L. Deya byl až do odpoledních hodin útoků kamikaze ušetřen. Část jeho bitevních lodí, křižníků a torpédoborců podporovala u východního pobřeží Okinawy operace eskorních letadlových lodí 52. operačního svazu kontradmirála Blandyho a část se zdržovala u západního pobřeží, kde poskytovaly palebnou podporu bojujícím útočným divizím. Kolem 16.35 se Deyo s hlavními silami svazu přiblűil k plážím Haguši, kde se k němu měly připojit bitevní lodi Idaho a vlajková lod' admirála Spruance New Mexico. V tu dobujiž na překladovou oblast u západních pláží tvrdě doráiely japonské letouny a námořníci z palub bitevnieh lodí s potěšením sledovali, jak stíhací ochrana v rychlém sledu sestřelila čtyři z nich přilétající od Ie Šimy. Jak na plážích, tak na desítkách lodí burácela děla a kanony a celý prostor, připomínající pekelný kotel, pokrýval kouř, v němž se na bezpočtu míst objevovaly záblesky u ústí pálících protiletadlových zbraní. Útočícím ja-

120 121
♀

ponským letounům se postavila do cesty skutečná hráz z rozžhavené oceli, a když například po páté hodině jich pét proniklo clonou stíhací ochrany a blížily se k plážím, palba lodních děl čtyři z nich promptně zničila. Určité problémy ale působili dělostřelci obsluhující protiletadlové kanony na transportních a nákladních plavidlech. Přece jen postrádali výcvik, disciplínu a zkušenosti svých kolegů z bojových lodí, a tak v zápalu bitvy často ohrožovali vlastní letadla a stříleli i v takových úhlech, že zasahovali paluby okolních plavidel.

Podle dispozic vydaných kontradmirálem Deyem se měl svaz na noc stáhnout do blízkosti ostrova Ie Šima a tam vytvořit obrannou formaci, kdy těžké lodi budou proplouvat v kruhu o průměru zhruba 10 000 metrů a torpédoborce vytvoří vnější kruh asi o 3500 metrů dál. Stanovenou formaci začalo v pozdním odpoledni zaujímat 9 bitevních lodí a křižníků a 7 torpédoborců, 4 těžké lodi a 6 torpédoborců se vzhledem k určitým potížím v komunikaci opozdilo. V 17.53 radar torpédoborce Leutze ohlásil skupinu letounů vzdálených v tu chvíli asi 8 mil. V 18.00 na né torpédoborec zahájil palbu a během pár okamžiků se přidala i 127mm děla a 40mm čtyřkanony ostatních plavidel nacházejících se v blízkosti. Asi 12 torpédových bombardérů kate a stíhaček typu Nakadüma Ki-43 (ve spojeneckém kódu Oscar) přilétalo tak nízko nad hladinou, že v poslední fázi útokuje radar už nedokázal sledovat a hlášení o nich podávalyjen hlídky pozorujícíje dalekohledy. Japonci si vybrali za cil torpédoborce Leutze a Newcomb

tvořící součást vnějšího kruhu obranné formace.
První útočící kafnikaţe narazil na zadní komín Newcombu, druhý byl sestřelen a třetí, nesoucí těžkou pumu nebo torpédo, dopadl v 18.06 na střední část paluby Newcombu, prorazil ji a skončil hluboko v podpalubí. Obrovská exploze zcela zdemolovala obě strojovny a zadní kotelnu. Se zřejmým úmyslem dílo zkázy dokončit se z levoboku blížil další kamikaţe. I když se jej protiletadlové kanony na přídi Newcombu snažily zastavit, Japonec narazil na přední komín. Celý střed lodi, který již byl v plamenech, nyní pokropil benzin z explodujících nádrží letounu, plameny vyšlehly do výše mnoha desítek metrů a torpédoborec úplně zmizel ve velkém oblaku kouře. Na palubách okolních lodí méli za to, že se potopil.
K napadenému Newcombu okamžité tyrazil Leutze, aby svými protiletadlovými zbranémi podpořil jeho obranu. Jak ale Newcomb zahalil kouř, domnívali se i na Leutze, že se potopil nebo potápí, a začali připravovat ke spuštění záchranné čluny. Když ale Leutze připlul ještě blíž, ukázalo se, že Newcombje stále na hladiné, a i když se najeho palubě ohnivá záplava už prostírala od můstku až po délovou věž čislo 3, posádka jej odmítala opustit. Velitel Leutze, poručík Leon Grabowsky,* se bez ohledu na riziko odvážně přiblížil až těsně k návětrné straně hořící lodi a v 18.11, pouhých 10 minut po nárazu prvního kamikaze, již byly z Leutze na palubu Newcombu přetaženy hadice, aby pomohly v boji se zuřícími požáry. V 18.15 ale zaútočil
,...
1ţ
na Newcomb v pořadí už pátý kamikaze. Jednomu z manuálné obsluhovaných 127mm děl Newcombu se jej sice podařilo v posledním okamžiku zasáhnout, ale ne sestřelit. Exploze granátu letoun vychýlila z kurzu natolik, že příd' Newcombu minul, ale zlomyslný osud se postaral o to, že dopadl na zád' Leutze, kde explodoval.
Ted' se ocitl ve vážných potížích i Leutze. Na zádi oheti zachvátil šachty sloužící k přísunu munice ze skladišť k délům a vzhledem k zablokování kormidla se lod' stala neovladatelnou. Kromě toho výbuch japonské pumy roztrhl lodní bok v takovém rozsahu, že se voda valila do podpalubí 17 proděravělými komorami. Zád' Leutze se začala nořit do vody. Ale i za této situace Grabowsky dál ponechal jedno záchranné družstvo, aby pomáhalo hasit požáry na Newcombu, zatímco dvé další družstva se pokoušela dostat pod kontrolu zaplavování vlastní lodi, mimo jiné i tím, že byla z paluby shazována do vody veškerá postradatelná zátéž. Až když ke druhé strané Newcombu připlul torpédoborec Beale a jeho požární hadice začaly chrlit na palubu hořící lodi proudy vody, Grabowsky informoval Newcomb stručným signálem: "Stahuji se, jsem ve vážném nebezpečí potopení."
V 18.42 poručík Grabowsky požádal kontradmirála Deya, aby mohl svrhnout do moře všechna torpéda a hlubinné pumy: lodi stahované pod hladinu obrovskými spoustami pronikající vody bylo v tu chvíli třeba ulehčit i za takovou cenu. Kontradmirál souhlasil a zakrátko mohl Grabowsky signalizovat, že věří, že se průnik vody do podpalubí podařilo zastavit.
Ve 20.05 připlula minolovka Defense, která sama byla krátce po 18 hodině lehce poškozena útoky dvou kamikaze, nicméně byla schopna vzít Leutze do vleku. Při pomalé plavbě ke Kerama Retto velitel minolovky korvetní kapitán Gordon Abbot oznamoval na základnu: "Lituji, že se zpozdím, poškrábal jsem dva kamikaze, když jsem je bral na palubu, a ted' táhnu torpédoborec."** Defense dora-
* Když byl dřívější velitel Leutze fregatní kapitán B. A. Robbins váiné zranén za bojů
o Iwodümu - lod' byla zasaiena palbou japonských pobřeiních baterü -, vystřídal
jej mladý. ale velmi schopný a energický poručík Grabowsky, který teprve v roce 1941
absolvoval Námořní akademü Spojených států.
** Morison. S. E.: Victorr in tiie Pacific, str.184.

122 123
♀

zila s Leutzem ke Kerama Retto 7. dubna ve 2.30 ráno.Vzhledem k rozsahu poškození byly ztráty posádky Leutze naštěstí relativně mírné, jen 7 mužů zahynulo a 24 jich bylo zraněno.

Se stejnou statečností a obětavostí, s jakou bojovala o záchranu své lodi posádka Leutze, čelili japonským útokům a jejich následkům i námořníci na Newcombu. Výkonný důstojník poručík A. G. Capps poté, co byl vytažen zpod trosek spadlého kamikaze, lokálně řídil palbu 1. děla a potom organizoval hašení požárů; lékař poručík J. J. McNeil, záložní důstojník, odnesl do bezpečí několik těžce zraněných mužů a pak v důstojnické jídelně operoval akutní případy, zatímco kolem se odehrával všechen zmatek probíhající bitvy; v této práci pokračoval bez přestávky až do rána příštího dne. Podporučík D. W. Owens, též rezervista, organizoval a osobně se podílel na hašení požáru muničního skladu, hrozícího výbuchem. Ze 78 prostých námořníků, kterým byla v hlášení o akci vyslovena speciální pochvala a uznání, uved'me jen dva příklady ilustrující obrovskou obětavost řadových příslušníků posádky: požárník Francis J. Nemeth se snažil zajistit rozvod páry až do okamžiku, kdy kvůli šířícímu se ohni již nemohl ze svého stanoviště uniknout a uhořel; pomocný strojník Richard C. Tacey byl zabit padajícími troskami, kdyi se pokoušel uvolnit cestu k záchraně několika mužům, chyceným v kotelně do pasti šlehajících plamenů.

Posádce Newcombu se podařil obdivuhodný výkon: uhasila všechny ohně dřív, než připlula vlečná lod' Takesta, která torpédoborec odtáhla do kotviště v Kerama Retto. Tam byly Newcomb i Leutze zakotveny vedle opravárenské lodi Egeria, a kdokoliv na oba těžce zdevastované torpédoborce pohlédl, neubránil se podivení, jak mohlo nějaké plavidlo takovou pohromu přežít. Obě lodi byly ohořelé, nástavby poničené a nebyl na nich snad čtverečný metr, který by nebyl poznamenán hlubokými šrámy. Na zádi Leutze se ještě povalovaly rozházené zbytky vraku kamikaze. Newcomb přišel o komín číslo 2 a komín číslo 1 se silně nakláněl na pravou stranu, celá paluba za středovými nástavbami byla zmačkána a zprohýbána a zád' vyčnívala jen 15 centimetrů nad hladinu. Posádka Newcombu zaplatila za souboj s japonskými letouny tvrdou cenu: zahynulo nebo bylo nezvěstných 40 mužů a 24 jich bylo zraněno. Po umí_stění obou lodí v suchém doku experti nějakou dobu zvažovali, zda má vůbec význam je opravovat, nakonec ale opraveny byly.

Námořně-letecká bitva, která se 6. dubna rozhořela kolem Okinawy, postihla i několik plavidel vykonávajících protiponorkovou

hlídkovou službu. Jižně od Okinawy proplouval torpédoborec Gregory, devět mil od něj, na dalším stanovišti, eskortní torpédoborec Daniel T. Griffin, přestavěný na rychlou transportní lod' (APD - High Speed Transport), a eskortní torpédoborec Witter. V 16.12 zaútočily dva valy. Jednoho Gregory sestřelil, ale druhý dopadl na Witter, způsobil rozsáhlé škody a zabil šest námořníků. Gregory a vlečná lod' právě doprovázely ochromený Witter na Kerama Retto, když na dalším protiponorkovém stanovišti se stal obětí japonského útoku torpédoborec Morris. Kamikaze dopadl mezi jeho dvě přední dělové věže a benzin vytékající z nádrží letounu pronikl do podpalubí, kde vznikly velké požáry. Morrisu okamžitě připluly - se svým protipožárním vybavením - na pomoc Griffin a další torpédoborec Richard P. Leary: i když ohně na Morrisu vypadaly zpočátku hrozivě, do 20.30 se je podařilo dostat pod kontrolu. Ale 13 mužů jeho posádky bylo zabito a 45 utrpělo zranění; v mnoha případech šlo o rozsáhlé popáleniny.

Severně od poloostrova Zampa na západní straně Okinawy proplouval v 16 hodin lehký křižník St. Louis a asi 1600 metrů od něj torpédoborec Howorth. V tu dobu se k překladovému prostoru blížila skupinajaponských letounů. Poté co obě plavidla zahlédli, rozhodli se kamikaze na né zaútočit; naštěstí neúspěšně. Protiletadlová palba vedená jak z paluby křižníku, tak torpédoborce zasáhla jeden letoun, který se zřítil do moře 25 metrů za zádí St. Louisu. V 16.23 se pokusil střemhlavý bombardér val narazit na Howorth, prolétl ale jen mezi jeho komíny a skončil ve vodě. Po odražení tohoto náletu byl nějakou dobu klid. Ale už v 17 hodin, kdy Howorth hlídkoval mezi zátokou Nago a ostrovem Ie Šima, nedaleko místa, kde byly napade-

ny Newcomb a Leutze, zachytila jeho radiostanice hlášení, že torpédoborec Hyman, nacházející se na sousedním protiponorkovém stanovišti, byl zasažen a potřebuje pomoc. Velitel Howorthu fregatní kapitán E. S. Burns okamžitě nařídil vyplout k Hymanu. Lod' ani nedokončila změnu kurzu, když se na ni zaměřily dvě skupiny stíhaček zeke, každá o čtyřech letounech. První, který útočil pomalým klouzavým letem, byl sestřelen ve vzdálenosti 200 metrů. Dva při pokusu dopadnout na palubu Howorthu lod' minuly a zmizely v moři. Čtvrtý, při téměř kolmém pádu, též minul zád', ale tak těsně, ie křídlem zavadil o okraj paluby a skončil na hladině, kde se rychle potopil. Další byl sestřelen asi 250 metrů od levoboku. Šestý útočník narazil na zaměřovač hlavních děl, přičemž bylo 9 mužů zabito,14 zraněno a vypukl požár. Zatímco záchranná družstva měla plné ruce práce s jeho hašením, 40mm protiletadlové kanony sestřelily za zádí dalšího Japonce. Howorth už ted' nebyl schopen pokračovat na po-

124 ţ 125
♀

moc Hymanu a byl nucen odplout do kotviště Kerama Retto k opravě.

Na Hyman zaútočily čtyři japonské letouny v 16.12, kdy připlouval do určeného hlídkového prostoru severovýchodné od Ie Šimy. Tři z nich se jeho dělostřelcům podařilo sestřelit, ale v 16.27 narazilo zero na torpédomety v prostoru mezi komíny. Následoval obrovský výbuch, kdy nepochybně explodovaly i hlavice torpéd, a voda zalila celou přední strojovnu. Hyman byl poškozen tak vážně, že bylo nutno přivolat torpédoborec Rooks, abyjej eskortoval do Kerama Retto. Rooks sám se během dne podílel na zničení pěti kamikaze. I během plavby do Kerama Retto byly obě lodi napadeny, Japoncům se je ale nepodařilo zasáhnout.

Na východním pobřeží u zátoky Čimu, na protiponorkovém stanovišti označeném jako A-2, hlídkoval torpédoborec Purdy fregatního kapitána Franka L. Johnsona. V 17.30 dostal zprávu, že na vedlejším stanovišti se stal obětí nárazu kamikaţe torpédoborec Mullany. Půl hodiny nato velitel Skupiny ochrany Jižního útočného svazu kapitán Frederick Moosbrugger Purdymu nařídil plout Mullanymu na pomoc. Purdy vyrazil rychlostí 30 uzlů. V 18.45 uviděl Mullanyho, který - neschopen pohybu a opuštěn posádkou - hořel na řadě míst. Kolem proplouvalo několik minolovek, vytahujících z vody trosečníky. Fregatní kapitán Johnson nařídil malým minolovkám, aby se vzdálily, přivolal na pomoc rychlou minolovku Gherardi a požádal viceadmirála Turnera o vyslání vlečné lodi a zajištění bojové stíhací ochrany po dobu záchranných prací, které okamžitě zahájil. V tu dobu vystoupil z člunu na palubu Purdyho velitel Mullanyho fregatní kapitán A. O. Momm a informoval Johnsona v tom smyslu, že podle jeho názoru nelze Mullanyho zachránit. Johnson však byl rozhodnut pokračovat. V 19.30 se Purdy přiblížil těsně k hořící lodi a začal ji zalévat proudy vody ze svých požárních hadic. Když bylo po nějaké době zřejmé, že se daří ohně lokalizovat, fregatní kapitán Momm se se záchranným družstvem vrátil na palubu své lodi, která naléonec dokázala doplout do Kerama Retto vlastní silou. Je mimo pochybnost, že rozhodnost a schopnost správné posoudit situaci, projevená fregatním kapitánem Johnsonem, zachránila válečnému námořnictvu Spojených států jeden torpédoborec. Kontradmirál Morison, který situaci popisuje, se sice o dalším osudu fregatního kapitána Momma nezmiňuje, ale protoie v závěrečném přehledu okinawské operace je u torpédoborce Mullanyho uváděn jiný velící důstojník, je nanejvýš pravděpodobné, že byl Momm vyměněn.

Letecká ofenziva, kterou Japonci spustili v odpoledních hodinách

6. dubna, byla svým rozsahem zcela mimořádná a především masová účast sebevražedných kamikaze vytvářela situace, s jakými se americké námořnictvo dosud nesetkalo. Kamikaze útočili na všechny druhy lodí bez rozdílu.

Skupina šesti minolovek, podporovaná dvěma rychlými minolovkami Rodman a Emmons, odminovávala kanál mezi západním pobřežím Okinawy a severněji položenou skupinou ostrůvků Iheja Ret-

to, když ji napadlo početné uskupení kamikaze. První si vybral za cíl Rodmana a dopadl na jeho příd'. Puma, kterou Japonec nesl, explodovala pod palubními nástavbami,16 mužů bylo zabito nebo nezvěstných a 20 zraněno, ale strojovna zůstala netknuta a požáry se podařilo dostat pod kontrolu do 16. hodiny. Hned nato ale na lod' narazily dva další japonské letouny, které původně mířily k Emmonsu a v posledním okamžiku změnily cíl. Obzvlášf ničivé účinky měl útok jednoho z nich, který narazil na kabinu velitele fregatního kapitána W. H. Kirvana a zdemoloval nástavby. Emmons spěchal poskytnout Rodmanu pomoc, když jeho radar ohlásil novou skupinu blížících se nepřátelských letadel. Emmons proto začal kolem zasažené lodi kroužit, abyji zaštítil svou protiletadlovou palbou, a v následném souboji s nalétávajícími kamikazejich sestřelil šest! Na scéně se objevila i silná skupina corsairů stíhací obrany z jedné z rychlých letadlových lodí 58. operačního svazu. Corsairy se vrhly najaponské letounyjako dravci a námořníci Emmonsu napočítali nejméně dvacet sestřelených nepřátelských letadel. Emmons svou protiletadlovou palbou, především 127mm děly, jich srazil do moře dalších šest, než byl sám smrtelně zasažen. I když se piloti corsairů zoufale snažili napadené lodi ochránit a při pronásledování Japonců vnikali i do prostoru pokrývaného protiletadlovou palbou lodních děl, nebylo v jejich silách zastavit všechny kamikaze pohrdající životem.

V rychlém sledu byl Emmons, přestože plul poměrně vysokou rychlostí 25 uzlů, zasažen pěti japonskými letouny a čtyři další jej minuly jen o pár metrů. Dva Japonci prakticky současně narazili na zád' lodi, přičemž se její část i s kormidlem odtrhla. Třetí dopadl na přední dělo a prorazil v přídi velký otvor. Čtvrtý udeřil na levoboku pod můstek, vrak letounu pronikl až do prostoru bojového informačního střediska, kde zabil pět důstojníků a deset mužů obsluhujících toto mozkové centrum lodi. Kormidelnu, do které se uchýlil velitel korvetní kapitán Eugene N. Foss a většina důstojníků a mužů majících svá stanoviště na můstku, nyní zachvátil požár, a všichni proto běželi zpět na můstek - ten ale už neexistoval. Mužům ohrožovaným plameny proto nezbylo než se vrhnout z paluby do vody. Pátý kami-

126 127
♀

kaze přilétl v 18.33, napřed ostřeloval lod' ze svých palubních zbraní a poté narazil do nástaveb. Vzhledem k tomu, že zraněný velitel Foss byl ve vodě, výkonný důstojník byl zabit a starší poručík zraněn, ujal se velení lodi dělostřelecký důstojník poručík J. J. Griffn. Situace byla zlá: prakticky ve všech prostorách, od předního 127mm děla ai po zád', řádil oheň, pohotovostní munice explodovala, naklonění lodi už dosahovalo 10 stupňů a zdálo se, ie se zád' ponořuje. Na druhé straně ale hasicí systém, rozstřikující vodu ve skladech munice, fungoval, strojovna byla jen lehce poškozena a obsluhy děl mohly za lokálního řízení pokračovat v palbé: dělo číslo 3 právé sestřelilo šestého kamikaze. Poručík Griffin nařídil umístit zraněné na záchranné vory a k odlehčení lodi dal shodit z paluby vše, co bylo možno uvolnit. Po nějaké době se podařilo dostat pod kontrolu poiáry v nástavbách, ale velký oheň zuřící v prostoru přídě nebylo možno zvládnout vzhledem k nedostatečnému tlaku v požárních hadicích. Když vysadil levý stroj a v 19.30 zaburácel výbuch v jednom z muničních skladišf, Griffin nařídil opustit lod'.

Emmons mohl být pravděpodobné zachráněn, kdyby se mu dostalo včasné pomoci hasicí a čerpací technikou jiných plavidel, ta se ale v blízkosti nenacházela a všechny vlečné lodi byly zaměstnány řadou dalších těžce poškozených plavidel - Rodman měl tak právě jen sílu, aby doplul ke Kerama Retto, a minolovky, ostřelované přelétajícími Japonci, sbíraly trosečníky. Přitom se zejména vyznamenala malá minolovka PGM-11, která se odváině přiblűila až těsně k hořící a na mnoha místech explodující lodi a kolem 20. hodiny převzala z její paluby posledních 60 mužů. Ai o dvě hodiny později připlula na místo další rychlá minolovka Ellyson. Emmons hořel, ale ještě se držel na hladině. Záchranné druistvo, připravené na palubě Ellysonu, ale nemohlo na Emmons přestoupit vzhledem k vysokým vlnám,

a protože opuštěnou lod' hnal příboj k pobřeží Okinawy obsazené-
mu Japonci, nařídil viceadmirál Turner potopit ji dělovou palbou.
Osm z 19 důstojníků a 53 z 237 mužů posádky Emmonsu bylo zabi-
to nebo byli nezvěstní a tři další důstojníci pozdéji zemřeli následkem
utrpěných zranění.
  Kontradmirál Morison napsal: "Pochybuji, že by někdo mohl plně
pochopit následky zoufalého běsnění sboru kamikaze, pokud tomu
nebyl přítomen nebo nebyl v nemocnici, kde byli ošetřováni přeživší
trosečníci. Muü zranění při těchto útocích byli většinou strašlivě
popáleni. Nei se jim dostalo první pomoci, protrpěli mučivou agó-
nü, a když byli vrieni přes palubu, mohly uplynout celé hodiny, nei
jim mohl zdravotník poskytnout pomoc. Důstojníci zdravotnické

128

služby vykonali zázraky, když dokázali zraněné udržet naživu do
doby, než se jim dostalo náležité péče. A mnoho mužů v týlových
nemocnicích, kteří ve svých obvazech vypadali jako mumie, dýchali
trubičkou a byli vyživováni nitrožilně, zatímco se jejich těla hojila,
bylo zachráněno jen díky novým metodám léčby popálenin."*

  Je s podivem, že japonské letectvo věnovalo ve dnech před 6. dub-
nem relativně malou pozornost kotvišti ve skupiné Kerama Retto,
kde se stále zdržovalo množství plavidel včetně muničních lodí a tan-
kerů. K prvnímu vážnému útoku došlo 6. dubna v 16.27, kdy se tan-
ková výsadková lod' LST-447 - poté co vyložila na okinawských plá-
žích svůj náklad - vracela ke Kerama Retto. Ve chvíli, kdy byla vzdá-
lena míli a půl odjižního vjezdu do kotviště, zahlédlajejí posádka dva
nepřátelské letouny letící ve výšce 60 metrů nad hladinou a rychle se
přibližující. Protiletadlové kanonyjedno z obou zeke zasáhly ve vzdá-
lenosti asi 2700 metrů. Z jeho ocasu se vyvalil černý kouř. Japonský
pilot si zřejmě uvědomil, že ke kotvišti už nedolétne, a proto zamířil
k LST-447. Přestoie byl ještě zasažen kulometnou palbou z paluby
ohrožené lodi, dovedl svůj útok do konce a narazil na její bok asi
60 centimetrů nad čárou ponoru. Jeho bomba pronikla do podpalu-
bí, kde mohutná exploze způsobila úplnou pohromu a vypukly tak
rozsáhlé požáry, že po deseti minutách velitel nařídil opuštění lodi.
Eskortní torpédoborec a jedna vlečná lod' se sice přiblížily s úmys-
lem začít ohně hasit, ale vzhledem k tomu, že lod' vezla velké množství
motorové nafty, bylo brzy jasné, že je všechna snaha marná. LST-447
hořela ještě 24 hodin, než se potopila, a z její posádky 5 mužů zahy-
nulo a 17 bylo zraněno.
  Zhruba ve stejnou dobu, kdy byla napadena LST-447, se na rejdě
jižního vjezdu do úüny Kerama, hlavního kotviště, nacházela eskort-
ní letadlová lod' Tulagi a tři lodi typu VICTORY,** naložené munici
- Las Vegas, Logan a Hobbs. Na tato plavidla se zaměřila pozornost
skupiny kamikaze. Jeden původně směřoval k Tulagi, pak ale prudce
změnil kurz a narazil na Logan. V 18.45 další kamikaze dopadl na

* Morison, S. E.: bielon in tiie Paeific, str. 195.
** kodi typu VICTORY byla rychlá obchodní plavidla, vyráběná od roku 1943
v šesti lodénicích ve Spojených státech. Celkem jich bylo vyrobeno 531, převáiné
pro
obojüvelné operace. Byly to lodi podobné předchozímu typu LIBERTY, ale moder-
nější a podstatné rychlejši. V nákladní verzi mély nákladovou kapacitu 15 580
tun.
jako útočné transportni lodi (APA) mohly vézt kolem dvaceti výsadkových člunů
a disponovaly přepravními prostory pro 1600 vojáků. Parní turbíny jim umoiňovaly
rychlost 17 uzlů (lodi LIBERTY dosahovalyjen 11 uzlů). Vétšinou byly vyzbrojeny
127mm délem na zádi a různým počtem 40mm a 20mm protiletadlových kanonů.

129
♀

zadní část můstku Hobbse. Na obou lodích vypukly požáry a jejich
posádky, tvořené příslušníky obchodního lod'stva, je rychle opustily.

Ve chvíli napadení Logana a Hobbse vykládala posádka Las Vegas, na rozdíl od ostatních dvou muničních lodí složená z příslušníků válečného námořnictva, na pravoboku i levoboku střelivo do výsadkových člunů. Kamikaze, který se na Las Vegas zaměřil, její protiletadlové kanony sestřelily a lod' vyvázla nepoškozena. Vzhledem k rychlému opuštění svých lodí utrpěly posádky Loganu a Hobbse jen malé ztráty, ale lodi samotné byly zničeny totálné. Hořící a explodující se po zbytek dne potácely po hladiné a nakonec byly potopeny palbou dél bojových plavidel. Ztráta Loganu a Hobbse však mohla ohrozit průběh celé okinawské operace. Obě lodi připluly ze Spojených států, kde byly naloženy prakticky veškerým 81 mm minometným střelivem, které v tu dobu bylo ve Státech k dispozici. Po jejich potopení vznikl kritický nedostatek tohoto důležitého druhu munice, a aby byl alespoň částečné odstraněn, bylo nutno do konce bojů na Okinawu letecky dopravit 117 tun 81 mm minometných nábojů z různých míst celého tichomořského válčiště, zejména z rezerv uložených v Marianách a v jižním Tichomoří.

Podle odhadů provedených štábem velitele Spojeného expedičního svazu viceadmirála Turnera zaútočilo odpoledne 6. dubna 1945 na lodi svazu 182 japonských letounů. Z nich 55 sestřelila stíhací bojová ochrana, 35 lodní protiletadlová palba a 24jich bylo zničeno při sebevražedných náletech. Tentýž den 58. operační svaz rychlých letadlových lodí zničil 249 útočících letounů: jen piloti z letadlové lodi Essex jich sestřelili 65. Tyto odhady se zřejmé příliš nelišily od skutečného stavu věcí, neboť Japonci sami uvedli, že k prvnímu a největšímu z útoků kikL<sui uüli 355 kamikaze a 341 konvenčních bombardérů, přičemž kamikaze se na základny nevraceli.

Američané ztratili 6. dubna tři plavidla typu torpédoborců, jednu tankovou výsadkovou lod' a dvé muniční lodi. Osm plavidel typu torpédoborců, jeden eskortní torpédoborec a jedna minonoska (Defense) byly vážně poškozeny a těžké ztráty utrpély i jejich posádky. Japonci, jako obvykle, při výčtu svých úspěchů silně přeháněli a tvrdili, že potopili 60 nepřátelských plavidel, včetné dvou bitevních lodí a tří křižníků, a 61 jich vážně poškodili. I když kamikaze představovali velkou hrozbu, je nutno říci, že při nasazení téměř 700 letounů se Japoncům - vzhledem ke skutečné způsobeným škodám - obzvláštního úspěchu dosáhnout nepodařilo.

Následujícího dne, 7. dubna, nálety pokračovaly, ale už v daleko menším rozsahu. Jeden kamikaze narazil na bitevní lod' Maryland: obrnénec prakticky nepoškodil, ale 16 mužů posádky zahynulo a 37 jich bylo zraněno. Dvacet nepřátelských letounů se pokusilo napadnout plavidla nacházející se v překladovém prostoru, neuspély však a 12 jich bylo sestřeleno: 6 stíhací ochranou a 6 palbou lodních děl. Jeden letoun z této skupiny zaútočil na torpédoborec Bennett, nacházející se na radarovém hlídkovém stanovišti. Při dopadu 3 muže zabil, 18 jich zranil a tak vážné poškodil strojovnu, že Bennett musel v doprovodu dalšího torpédoborce odplout ke Kerama Retto. Na eskortní torpédoborec Wesson, zdriující se poblíž Ie Šimy, zaútočil z mraků se vynořivší kamikaze ve chvíli, kdy lod' odrážela nálet tří jiných japonských letounů. Po nárazu vypukly požáry, došlo k zaplavení strojovny a stroje se načas zastavily. Po horečném úsilí celé posádky se nakonec chod strojů podařilo částečně obnovit a lod' doplula na Kerama Retto sice jen s jedním otáčejícím se hřídelem, ale vlastní silou.

Dne 8. dubna, kdyi první útok kikusui končil, zaznamenali kamikaze jen jeden úspěch, a to v případé torpédoborce Gregory, zdržujícího se na radarovém hlídkovém stanovišti číslo 3. Japonec se objevil v podvečer, a přestože intenzivní kulometná palba odtrhávala z blížícího se letounu kusy plechů, útok dokončil a dopadl na střední část lodi před přední kotelnou. Hned nato nalétávali dva další kamikaze, , byli však sestřeleni. Oheň, který vypukl po nárazu prvního útočníka, byl brzy zdolán a Gregory též dokázal doplout do Kerama Retto bez pomoci. Večer 8. dubna velitel 5. lod'stva admirál Spruance blahopřál eskortním letadlovým lodím k mimořádnému výkonu a dokonalé spolupráci projevené v průběhu odrážení třídenního japonského útoku. Současně ale informoval admirála lod'stva Nimitze, že situace týkají-

cí se náhrad pilotů a letounů není dobrá, a pokud budou japonské útoky pokračovat, může se stát kritickou. Žádal, aby eskortní letadlové lodi přepravily k Okinawě piloty a letouny i za cenu, že v jiných oblastech Tichomoří bude nutnojejich počet dočasně snížit. Spruance zdůraznil, že situace se stává obzvlášť váinou pro torpédoborce a dţalší plavidla bojové ochrany, na která se zatím japonské nálety především soustřed'ují, a není vyloučeno, že by se i mohla ţymknout z rukou.

Již bylo zmíněno, že britské Tichomořské lod'stvo, které se pod názvem 57. operační svaz stalo součástí amerického 5. lod'stva, mělo v rámci operace ICEBERG na starosti neutralizacijaponských letec-kých sil nacházejících se na letištích v ostrovní skupině Sakišima

130 G: : 131
♀

Gunto, v jižní části souostroví Rjúkjú. Palubní letouny z letadlových lodí Illustrious, Indefatigable, Victorious a Indomitable, tvořících 1. eskadru kontradmirála sira Philipa Viana, udeřily na nepřátelská letiště 26., 27. a 31. března.1. dubna, v den L, Japonci provedli protiútok, a i Britům se tak dostalo příležitosti seznámit se s kaţnikaze.

V 6 hodin 40 minut ráno operační svaz vyslal první vlnu stíhaček k pokračování v náletech na letiště v Sakišima Gunto. O deset minut nato ohlásil radar formaci nepřátelských letounů přilétajících od západu a vzdálených 75 mil. Stíhačky mířící k Sakišima Gunto byly okamžité přesměrovány útočníkům v ústrety a další stíhačky v rychlém sledu opouštély paluby letadlových lodí. Obé letecká uskupení se setkala asi 40 mil od operačního svazu a vzápětí se čtyři japonské letouny zřítily v plamenech do moře. Tento první náraz ale nedokázal nepřátelskou formaci rozvrátit a kamikaţe, pronásledováni corsairy, hellcaty a seafiry, se dál blížili k britskému svazu, který napadli v 7.05. Jeden letoun přelétl nízko nad letadlovou lodí Indomitable pále ze všech svých palubních zbraní, přičemž šest námořníků zranil ajednoho zabil; poté obrátil pozornost k bitevní lodi King George V., které ale nedokázal nijak ublížit. Hned nato jiný Japonec narazil na základnu palubního ostrova letadlové lodi Indefatigable. 14 mužů její posádky zahynulo a 16 bylo zraněno, ale ocelová letová paluba odolala: jen krátkou chvíli byla mimo provoz a poté jen s menšími potíţemi dál umožňovala starty a přistávání palubních letounů. Těsné vedle torpédoborce Ulster explodovala na hladiné 250kilogramová puma a tlaková vlna prorazila přepážku mezi strojovnou a zadní kotelnou. Poškození bylo natolik vážné, že Ulster musel být odtažen novozélandským torpédoborcem Gambia na Leyte. Vzhledem k intenzitě stíhací a protiletadlové obrany se útočníkům žádného dalšího úspěchu už nepodařilo dosáhnout.

Ve 12.15 vzlétla z letadlových lodí útočná skupina k náletu na letiště nacházející se na Išigaki, největším ostrově skupiny Sakišima. Několik japonských letounů se podařilo překvapit, nestačily vzlétnout a byly zničeny na zemi. V 17.15 se na radarovém monitoru objevil světlý bod, označující přítomnost neznámých letadel ve vzdálenosti 15 mil severozápadně od operačního svazu. Okamžité jim byly vyslány v ústrety hellcaty. Ukázalo se, že jde o dvě nepřátelská letadla, která se ale před britskou stíhací ochranou dokázala ukrýt v mracích, a jeden z nich po pár minutách napadl letadlovou lod' Illustrious. Její velitel kapitán C. E. Lambe bleskurychle nařídil kormidelně provést prudký obrat. Velká lod' sice změnila kurz jen o pár metrů, ale jako kámen padající Japonec už nedokázal zareagovat. Jen koncem křídla zachytil o okraj letové paluby a skončil v moři, kde jeho pumy neškodně explodovaly. Exploze vymrštila na palubu části letounu, v nichi byly nalezeny pokyny pro piloty kamikaze, určující mimo jiné prioritu jejich cílů a uvádějící řadu dalších podrobností. Pro britské i americké zpravodajské důstojníky to bylo v každém případě velmi zajímavé čtení.

Po zkušenosti ze dne L, kdy Japonci z letišť v Sakišima Gunto vzlétli hned za rozbřesku, vyslal kontradmirál Vian následující den ještě za tmy, v 5.10, po dvou letounech, aby hlídkovaly u ostrovů Išigaki a Mi-

jako, odkud bylo možno s nejvétší pravděpodobností očekávat útok. Vzhledem k poruše v rádiovém spojení se však průzkumné letouny musely vrátit, ale naštěstí se Japonci 2. dubna po celý den neobjevili. Po náletu stíhaček na všechna letiště v Sakišima Gunto, který Vian nařídil v odpoledních hodinách, se 57. operační svaz od ostrovní skupiny vzdálil k doplnění paliva a jeho úkol dočasně převzaly eskortní letadlové lodi Podpůrné skupiny kontradmirála Durgina. Špatné počasí ale tankování natolik ztížilo, že bylo dokončeno až 5. dubna.

Dne 6. dubna se Britové k Sakišima Gunto vrátili, ajako před čtyřmi dny, ještě před rozbřeskem, se vydaly dvojice stíhaček na průzkumnou misi. Nic se však nedělo. Až v 17. hodin se objevily čtyři japonské letouny. Střemhlavý bombardérjudy stíhací ochrana sestřelila ještě v bezpečné vzdálenosti a jen jednomu kamikaţe se podařilo zaútočit na Illustrious. Kapitán Lambe zopakoval úspěšný úhybný manévr a nalétávající letoun se jen otřel o nástavby ostrova, způsobil malé poškození a dopadl na hladinu. Během dne obdržel viceadmirál Rawlings, povéřený taktickým velením svazu, depeši od admirála Nimitze. Velitel Tichomořského lod'stva upozorňoval, že vše nasvědčuje tomu, že se nepřítel rozhodl reagovat na vylodění na Okinawé masovými útoky kamikaţe. Rawlings proto zrušil bombardování letiště na Išigaki, naplánované na 7. dubna, všechnu pozornost soustředil na odražení očekávaných útoků a nad Sakišima Gunto pouze hlídkovaly alubní stíhačky. Když jejich piloti zjistili, že Japonci už zasypali všeţny díry na vzletových drahách svých letišť, způsobené předchozím bombardováním, vzlétly tři palubní bombardéry, aby dráhy opět na nějakou dobu vyřadily. Jinak nebyli Britové 17. dubna obtěžováni, jedinou výjimkou bylo sestřelení nepřátelského střemhlavého bombardéru poblíž Illustrious a zničení dalšího ve značné vzdálenosti od lodí svazu. Bylo zřejmé, že Japonci se v této fázi boje o Okinawu rozhodli vrhnout všechno své letectvo proti americkým expedičním silám a Britové zatím zůstávali na okraji jejich zájmu - a po pravdě řečeno i možností.

132 133
♀

Večer 7. dubna britský svaz opět doplňoval palivo a operace se protáhla až do 9. dubna. Po tu dobu jej u Sakišima Gunto zastoupily americké eskortní letadlové lodi Sangamon, Suwannee, Chenango a Santee pod velením kontradmirála W. D. Sampla. Když se 9. dubna britský svaz vracel k Sakišima Gunto, byl viceadmirál Rawlings seznámen s obsahem depeše odesílané admirálem Spruancem admirálu Nimitzovi. Spruance navrhoval, aby 11. a 12. dubna Britové zaútočili na cíle v severní části Formosy, nebof podle všech zjištění právě z Formosy startují nejzkušenější japonští piloti k náletům proti lod'stvu soustředénému u Okinawy. Spruance dál navrhoval, aby jižní část Formosy si vzalo na starost letectvo jihozápadnětichomořského velitelství, umístěné na Luzonu, a o Sakišima Gunto že se prozatím postarají eskortní letadlové lodi skupiny kontradmirála Durgina. Nimitz souhlasil.

57. operační svaz dosáhl pozice 30 mil od Formosy, určené ke startu jeho úderných uskupení, v 6 hodin ráno 11. dubna. Počasí ale bylo tak špatné, že nezbylo než zahájení operace odložit na následující den.12. dubna vzlétlo ze čtyř letadlových lodí 48 bombardérů doprovázených 41 stíhačkami a ve dvou vlnách zamířily k formoským letištím. První vlna své poslání splnila, druhou vlnu ale natolik zaskočily zcela nevyhovující povětrnostní podmínky, že byla nucena zvolit náhradní cíle, a to velkou chemickou továrnu a přístav ve městě Kürun. Příštího dne byly nálety opakovány a poté se operační svaz stáhl k dalšímu tankování. Béhem útoků na severní Formosu Britové sestřelili 16 japonských letounů a sami ztratili tři.

Dne 13. dubna měla skončit první etapa nasazení britského Tichomořského lod'stva po boku amerických námořních sil. Vzhledem k dalším masovým útokům na americké 5. lod'stvo, zahájenýmjaponským letectvem 14. dubna, navrhl viceadmirál Rawlings admirálu Spruanceovi její prodloužení s tím, že se britský svaz vrátí k Sakišima Gunto. Spruance neměl námitek a Formosu nadále ponechal celou

na starosti jihozápadnětichomořským leteckým silám. Až 20. dubna Britové oblast souostroví Rjúkjú opustili a zamířili do zálivu San Pedro na Leyte ke krátkému odpočinku a doplnění zásob a munice.

Potopení bitevní lodi damato

V pátek dne 6. dubna 1945, v den zahájení Operace "TENGO`; se 58. operační svaz rychlých letadlových lodí viceadmirála Marka A. Mitschera zdržoval v prostoru asi 70 mil severovýchodně od Okinawy. Ještě o dalších 30 mil dál na severovýchod se na předsunutých radarových hlídkových stanovištích nacházelo šest torpédoborců a na obloze přelétaly stíhačky bojové stíhací ochrany. Japonci útočili i na plavidla 58. svazu, ale stíhací ochrana a protiletadlové dělostřelectvo je zatím dokázaly ve všech případech ubránit, i když čtyřem napadeným letadlovým lodím, dvěma křižníkům a dvěma torpédoborcům
t
musela pomoci i ona nezbytná troška štěstí, když se sestřelení kamikaze zřítili do vody vždyjen pár metrů odjejich boků. Kromě obrany svazu se palubní stíhačky podílely i na ochraně výsadkových sil u okinawského pobřeží, kterou vykonávaly spolu s letouny z eskortních letadlových lodí Podpůrné skupiny kontradmirála Durgina. Již bylo zmíněno, že piloti 58. svazu hlásili 6. dubna zničení 249 nepřátelských letounů, a je třeba říci, že i kdyby byl skutečný počet sestřelených japonských letadel poloviční, a to byl jistě, šlo by o velký úspěch. Svaz přitom ztratil za celý den jen dva letouny.
Odpoledne 6. dubna hlídkovala ponorka Tichomořského lod'stva Threadfin před průlivem Bungo, jižním vjezdem do japonského Vnitřního moře, nacházejícího se mezi ostrovy Honšú, Šikoku a Kjúšú. V 17.45 zahlédla hladinové uskupení tvořené dvěma velkými a asi šesti malými nepřátelskými plavidly, plující rychlostí 25 uzlů v jihozápadním kurzu. V souladu s rozkazy vydanými pro tuto operační
' plavbu se velitel ponorky nepokoušel o útok, ale vyslal hlášení o kontaktu, které bylo zaznamenáno i 58. operačním svazem. Krátce nato zpozorovala japonské uskupení i ponorka Hackleback a též podala hlášení. Z Vnitřního moře vyplouvala bitevní superlod' Jamato doprovázená lehkým křižníkem Jahagi a osmi torpédoborci. Jejím úkolem bylo v rámci Operace .`TENGO" napadnout za rozbřesku 9. dubna u pláží Haguši "zbytky" amerických expedičních sil, které přežily masové nálety ka>nikaze. Tak zněla oficiální verze operačního rozkazu. Jaká byla skutečná představa velení Spojeného lod,stva o charakteţu mise, na kterou byla vyslána pýcha japonského válečného námormctva, nejlépe osvětluje skutečnost, že Jamato byla opatřena pohonnými hmotami dostačujícími pouze pro plavbu k Okinawě.
V zoufalé snaze zvrátit vývoj věcí byla superlod' obětována stejně jako stovky pilotů kamikaze.
V první polovině třicátých let došel generální štáb japonského vá-
,
lečného námořnictva k závěru, že bez ohledu na omezení výstavby bojových plavidel stanovené mezinárodními smlouvami by Japonsko, připravující se na zahájení rozsáhlých výbojů, mělo postavit nové válečné lodi, které by byly mocnější než cokoliv, čím bude disponovat každá jiná námořní mocnost. V říjnu 1934 byla Námořní projekční

134 135
♀

kancelář pověřena vypracováním plánů bitevní superlodi s hlavními dély ráie 460 mm a rychlostí 30 uzlů. Na konci března 1937, tři měsíce poté, co přestaly platit všechny omezující smlouvy, byly plány dokončeny a 4. listopadu 1937 byl ve speciálně vybudovaném suchém doku v loděnici v Kure položen kýl nové lodi. Šlo o Jamato. Krátce nato byly zahájeny práce na stavbě sesterské superlodi Musaši. Stavba obou plavidel probíhala za maximálního utajení z obavy, aby se Američané předčasně nedozvěděli, co je proti nim připravováno, a nezahájili stavbu podobných monster. Jamato byla spuštěna na vodu 8. srpna 1940 a vstoupila do služby 16. prosince 1941, osm dní

po vypuknutí války v Tichomoří. Musaši byla spuštěna na vodu 1. listopadu 1940 a vstoupila do služby 5. srpna 1942. Třetí lod' této třídy, nazvaná Šinano, byla spuštěna na vodu 8. října 1944 a vzhledem ke ztrátám, které do té doby postihly flotilu japonských letadlových lodí, byla přestavěna na letadlovou lod'.

Šinano ale nikdy nedostala příležitost stát se operační jednotkou. 28. listopadu 1944 vyplula z Tokijského zálivu na zkušební plavbu a v 20.48 večer ji zpozorovala hlídkující americká ponorka Archerfish. Šinano plula rychlostí asi 20 uzlů za stálých změn kurzu, a právě toto kličkování, považované za základní opatření proti útokům ponorek, se jí stalo osudným. Šinano byla pro ponorku příliš rychlá, takže Archerfish neměla šanci dostat se do vhodného útočného postavení, ale v jistém momentu, při změně kurzu v rámci kličkování, se ve 3 hodiny ráno 29. listopadu letadlová lod' k ponorce přiblížila na vzdálenost 1300 metrů. Vznikla perfektní příležitost k útoku a Archerfish vypálila šest torpéd. Nato, v očekávání útoku hlubinnými pumami, se ponořila, nicméně její posádka zaznamenala šest explozí (některé prameny uvádějí, že Šinano zasáhla jen čtyři torpéda) a zvuky připomínající bortící se pláty kovu. Když se v 6.14 ráno ponorka vynořila, hladina byla prázdná. Velitel Archerfshe, fregatní kapitán J. F. Enright, v tu chvíli vůbec netušil, jaký úlovek se mu podařil: svým nadřízeným ohlásil jen potopení.eskortní letadlové lodi. Až později vyšlo najevo, že šlo o Šinano, která se stala největším plavidlem,jaké kdy bylo potopeno ponorkovými torpédy. Řada námořních odborníků se ale shodla, že Šinano bylo po útoku Archerfishe možno zachránit a že se lod' stala obětí špatného a neefektivního postupu záchranných prací. Japonci během války zahájili stavbu i čtvrté lodi třídy Jamato, ale při asi třicetiprocentní rozestavěnosti se rozhodli nepokračovat a do září 1942 ji rozebrali.

Bitevní lod' Jamato měla délku 263 metry a šířku 39 metrů. Standardní výtlak činil 68 000 tun a při vybavení zásobami paliva a vody

do kotlů výtlak dosáhl 72 809 tun. Její hlavní výzbroj tvořilo devět 460mm děl umístěných ve třech trojhlavňových věžích, dvou v přední části a jedné na zadní části paluby. Tato děla byla při elevaci 45 stupňů schopna vystřelit protipancéřový granát o hmotnosti 1460 kg do vzdálenosti 42 026 metrů: granát ji překonal za nepatrně víc než jednu a tři čtvrtě minuty. Ráže nejtěžších děl amerických bitevních lodí nepřesáhla 406 mm, jejich projektily měly hmotnost 1350 kg a dostřel o několik tisíc metrů kratší. Japonci proto předpokládali, že lodi třídy Jamato budou s to ničit protivníka na vzdálenost, z níž je ještě nebude svými děly schopen ohrozit, a že 460mm granáty prorazí i nejsilnější pancéřování a vážné poškodí trupy nepřátelských plavidel i pod čarou ponoru. Pomocná výzbroj sestávala z dvanácti 155mm a dvanácti 127mm děl, raketometů a početných protiletadlových zbraní. Protiletadlová výzbroj byla neustále posilována a v posledních měsících existence lodi zahrnovala čtyřiadvacet 127mm děl a stodvaapadesát 25mm kanonů.

Čtyři parní turbínové stroje o celkovém výkonu 150 000 HP skýtaly Jamatu maximální rychlost 27 a půl uzlu a standardní plavební rychlost 25 uzlů. Nebylo to sice generálním štábem požadovaných 30 uzlů, ale i tak šlo o rychlost úctyhodnou. Optimálního poměru rychlosti k mohutnému pancéřování a celkové hmotnosti lodi bylo dosaženo elektrickým svařováním namísto nýtování a unikátním tvarem trupu, jehož hlavním rysem byla obrovská zakulacená příd'. Pancéřování Jamata mělo celkovou hmotnost 22 895 tun. Hlavní pancéřový pás, kryjící ve střední části lodi její boky, dosahovai tloušťky 410 mm a odspodu se na něj napojoval druhý o síle 75 až 200 mm. Příd' a zád' chránily na bocích pláty silné 300 až 340 mm. Horizp ntální pancéřování paluby mělo tloušfku 200 mm, oddělení kort delních strojů zajišfovaly z boku pláty silné 350 mm, seshora je kryl pancíř o síle 200 až 300 mm. Hlavní dělové věže byly opatřeny čelním pancířem silným 650 mm, bočním 250 mm, zadním 190 mm a horním 270 mm. Plný počet posádky činil 3332 mužů.

Hlavní takticko-technické charakteristiky Jamata se nelišily od parametrů Musaši, šlo o lodi stejné třídy, a co bylo řečeno o vlastnostech Jamata, platilo i o Musaši. Ale v době, kdy Jamato vyplula na svou poslední plavbu, vrak Musaši již pět měsíců spočíval na dně

Sibujanského moře uprostřed Filipínského souostroví. Po americkém vylodění na filipínském ostrově Leyte v říjnu roku 1944 vyslali Japonci proti nepřátelským invazním a je podporujícím námořním silám prakticky celé své lod'stvo. Jeho důležitou součástí byl 1. úderný svaz viceadmirála Takea Kurity, k němuž náležely i Jamato a Musaši. Ve

dnech 17.-25. října došlo k námořní bitvě - největší v dějinách válek na moři -, ve které japonské lod'stvo utrpělo ztráty, z nichž se už nikdy nevzpamatovalo; některými autory je bitva o Leytský záliv nazývána rozsudkem smrti nad císařským válečným námořnictvem. Jednou z velkých lodí, jejichi osud se v této bitvě naplnil, byla i Musaši. Dne 24. října od ranních hodin napadaly palubní letouny z několika amerických letadlových lodí ustupující Kuritův svaz, proplouvající Sibujanským mořem. Obzvláštní pozornosti se dostalo Musaši. Během dne byla zasažena 19 leteckými torpédy a 17 pumami. To bylo příliš i na obrovskou bitevní lod', jednu ze dvou největších na světě. V odpoledních hodinách již nepracovaly stroje a do podpalubí se hrnuly proudy vody, které nebylo možno zastavit. Za této situace dostal velitel lodi kontradmirál Tošihei Inoguči rozkaz najet na břeh nedalekého ostrůvku: Japonci doufali, že se poté může podařit průnik vody omezit, provést nejnezbytnější opravy a lod' odtáhnout do bezpečí. Ale vzhledem k přerušení dodávek páry a elektřiny už Musaši nemohla manévrovat, příd' se nořila do vody, a když náklon dosáhl 30 stupňů, dal Inoguči rozkaz k jejímu opuštění. V 19.35 se lod' převrátila na levobok a potopila. 39 z jejích 112 důstojníků a 984 z 2287 námořníků zahynulo, ostatní zachránily japonské torpédoborce. Jamato utrpěla v bitvě o Leytský záliv pouze dva zásahy pumami a bezpečně se vrátila na základnu.

Situaci na Okinawě, zejména skutečnost, ie se americké invazní síly hned po vylodění zmocnily letišť Jontan a Kadena, kterých dlouho užívalo japonské námořní letectvo, nesl generální štáb císařského námořnictva velmi těžce. Naléhal proto na svého partnera, generální štáb pozemních vojsk, aby okinawská posádka přešla do protiútoku a alespoň nepříteli znemoinila využívat letiště. Velitel japonských vojsk na Okinawě generálporučík Ušidüma však namítal, že nemůže zahájit ofenzivní akce tváří v tvář hrozbě amerických bitevních a letadlových lodí: tvrdil, ie jedna bitevní lod' má palebný potenciál odpovídající dělostřelectvu sedmi pěších divizí. Nato vrchní velitel Spojeného lod'stva admirál Tojoda 4. dubna rozhodl, že k podpoře protiútoku na Okinawě užije všech leteckých sil, které má k dispozici, a současně nařídil vytvoření Speciálního námořního útočného svazu, tvořeného Jamatem a eskadrou torpédoborců; svaz měl napadnout nepřátelské námořní síly zdržující se u západního pobřeží Okinawy. Jeho velitelem byl ustanoven viceadmirál Seüči Itó, původně zástupce náčelníka generálního štábu námořnictva a poté velitel 2. lod'stva. Nakonec bylo rozhodnuto, že Jamato, které velel kontradmirál Kosaku Ariga, bude doprovázena 2. eskadrou torpédoborců kontradmirála Keizó Komury, tvořenou osmi torpédoborci a lehkým křižníkem Jahagi.

Admirál Tojoda informoval o nadcházející operaci depeší ze dne 5. dubna všechny hlavní sloiky Spojeného lod'stva. Uváděl zde: "Osud našeho císařství závisí na této jediné akci. Nařídil jsem Speciálnímu námořnímu útočnému svazu provést u Okinawy nejtragičtější a nejheroičtější útok celé války. Pro tuto akci soustředíme naše císařské námořní síly a dáme plný průchod skvělým tradicím císařského námořnictva, abyjeho sláva zůstala uchována v paměti na věky."* Tojoda a všichni další zasvěcení dobře věděli, proč jsou uváděna slova o "heroismu" a především "tragice" celé operace: vzhledem k nedostatku paliva byly téměř plné jen nádrže torpédoborců; Jamato a Jahagi je měly naplněny jen z poloviny - znamenalo to, že návrat hlavních jednotek svazu se nepředpokládá.

Speciální námořní útočný svaz opustil 6. dubna v 15.20 základnu Tokujama najüním pobřeü ostrova Honšú. V 18.00 hodin se posád-

ka Jamata shromáždila a byla výkonným důstojníkem seznámena s výzvou admirála Tojody všem muiům, aby zahajovanou operaci povaiovali za bod obratu v průběhu války. Nato posádka zazpívala národní hymnu a třikrát zvolala banzai na počest císaře. Svaz proplul Vnitřním mořem, průlivem Bungo a podél východního pobřeží ostrova Kjúšú zamířil vodami Tichého oceánu na jihozápad. Už ve Vnitřním moři jej zahlédl americký bombardér B-29 a později odpoledne dvě americké ponorky strážící průliv Bungo. V 18.30 dva japonské létací čluny, které pro svaz zajišťovaly letecký průzkum, upozornily viceadmirála Itóa na dvě americké ponorky, zdriující se u výjezdu z ptůlivu Bungo, a jednu u východního pobřeží Kjúšú. Proto takéjakmile svaz opustil do určité míry bezpečný prostor průlivu - vytvořil v 19.50 obrannou formaci, z původně plánované trasy, kopírující východní pobřeü Kjúšú, odbočil dál na volné moře a za neustálého kličkování směřoval rychlostí 20 uzlů k mysu Sata, nejjižnější výspě Kjúšú, poté v západním kurzu k ostrůvku Kusakiki Šima, který měl obeplout a pokračovat v jižním kurzu k Okinawě. Od 20.20 radar a akustické lokátory na japonských lodích zachycovaly známky toho, že se americké ponorky pokoušejí svaz sledovat, a ve 21.30 hodin bylo zachyceno spojenecké rádiové hlášení informující o jeho pohybu. Ko-

* Námoini kapitán Kazunari Mijo: Death ora Behemoth, Histori' of the Serond World
War. sv. 6, č.12, Purnell & Sons Ltd., Londýn 1968, str. 2561.

138 j 139
♀

lem půlnoci přišla z velitelství Spojeného lod'stva potěšující zpráva, že během dne se při velkých náletech podařilo japonskému letectvu potopit několik nepřátelských lodí včetné lodí letadlových. Že byla zcela nepravdivá, to už většina námořníků na lodích Speciálního námořního útočného svazu neměla možnost zjistit.

Když se ve 2 hodiny ráno %ţ dubna svaz vracel na svůj původné plánovaný kurz a směřoval Van Diemenovou úžinou k mysu Sata, měl viceadmirál Itó za to, že se mu nepřátelské ponorky už podařilo setřást. V 6.00 hodin ráno, za rozbřesku, vytvořily torpédoborce kolem Jamata kruhovou obrannou formaci a nad ní křižovaly dva létací čluny protiponorkové hlídky. Itó předpokládal, že se americkému 58. operačnímu svazu letadlových lodí, nacházejícímu se východné od Okinawy, vyhne a před rozedněním 8. dubna dorazí k oblasti západních výsadkových pláží. Ze by se něco takového mohlo podařit při intenzité amerického leteckého průzkumu a poté, co pohyb svazu byl ohlášen ponorkami, bylo zhola nepravděpodobné a nezbývá než se divit, proč se japonští velitelé alespoň nepokusili plavbě své největší lodi zajistit leteckou ochranu, nebof i když na tom nebyli dobře, jisté možnosti stále měll. Pfitom věděli, co to znamená ponechat lodi bez stíhací ochranyţ v již zmíněné bitvé o Leytský záliv v takové situaci ztratili Musaší a řadu dalších plavidel. Žádné rozkaořnímu útočnému svazu letecké krzy, zajišťující Speciálnímu náţ y
tí, ale nevydal ani velitel Spojeného lod'stva admirál Tojoda, ani jeho náčelník štábu kontradmirál Rlunosuke Kusaka, který navíc v době, kdy svaz vyplouval, pobýval na velitelství 5. letecké armády. Jak naznačují japonské zdroje, Kusaka nehodlal oslabením úderné síly ohrozit operace 5. letecké armády namířené proti americkým letadlovým lodím. Nakonec jen velitel letecké armády ze své vlastní iniciativy vyslal 7. dubna dopoledne, tnezi 6.30 a 10.00 hodinou, dvakrát po desíti stíhačkách, aby sestřelily americký průzkumný letoun, který v tu dobu Itóův svaz sledoval.

Když dostal velitel 58. operačního svazu rychlých letadlových lodí viceadmirál Mitscher zprávu o plavbé Jamata a jeho doprovodu, bylo mu okamžité jasné, kam míří a co má v úmyslu. Byl ale rozhodnut postarat se o to, aby se japonské uskupení příliš daleko nedostalo.

IIned po hlášeních ponorek nařídil Mitscher všem čtyřem operačním skupinám svazu, aby se přesunuly do vhodného postavení severovýchodně od Okinawy, odkud Itóův svaz napadnou. Operační skupina 58.4 kontradmirála A. W. Radforda, která 6. dubna doplňovala pohonné hmoty, se k hlavním sílám svazu připojila v noci na 7. února a pouze operační skupina 58.2 kontradmirála R. E. Davisona, která

140

též čerpala palivo, se nestihla akce proti japonskému uskupení účastnit. Za rozbřesku 7. února vyslaly operační skupiny 58.1 a 58.3 letecký průzkum a jinak měly všechny úderné letouny příkaz zůstat na palubách letadlových lodí do doby, než budou známy jeho výsledky.
V 8.23 letoun z Essexu zahlédljaponské uskupenífjihozápadně od ostrovní skupiny Košiki Retto. O 9 minut později odeslal hlášení udávající kurz nepřítele 300 stupňů a jeho rychlost 12 uzlů. Ve skutečnosti Jamato, obklopená torpédoborci a s lehkým křižníkem Jahagi plujícím na konci formace, udržovala rychlost 22 uzlů.
Velitel 5. lod'stva admirál Spruance, který byl s hlášením též seznámen, předal zjištěné údaje veliteli Ostřelovacího a krycího svazu (54. operační svaz) Spojených expedičních sil kontradmirálu Deyovi s komentářem, že byjaponské uskupení pro nej mohlo být vhodným soupeřem. Ani velmi podrobné dílo historika kontradmirála Mo-
; ; risona nevysvětluje, proč Spruance v podstatě vyzval Deya, aby se Jamatu postavil, když hlavní úderná síla lod'stva, 58. operační svaz letadlových lodí, již činil přípravy k jeho napadení. Lze se jen dohadovat, že opatrností známý Spruance nechtěl nic ponechat náhodě a že Deyův svaz byl pro něj pojistkou, že japonská bitevní lod' s nesmírnou ničivou kapacitou svých hlavních děl k Okinawě v žádném pnpade nepronikne. Na druhé straně ale Spnzance, takjak to obvyk le cmil nechal jednoho z nejzkušenějších amerických námořních velitelu viceadmirála Mitschera postupovat podle vlastní úvahy a do jeho rozhodování nezasahoval. Deyo v 10 hodin 30 minut svolal poradu velících důstojníků na palubu Eldorada, vlajkové lodi viceadmirála Turnera, na které bylo rozhodnuto, že proti japonskému uskupení bude nasazeno 6 bitevních lodí, 7 křižníků a 21 torpédoborců.
Kontradmirál Deyo hodlal se svými bitevními lod'mi zaujmout postavení-mezi blížícím se japonským uskupením a oblastí, ve které se nacházela většina amerických transportních a nákladních plavidel, a zabránit Japoncům pokračovat v plavbé. Při odpoledním přesunu do určeného prostoru zaútočil na bitevní lod' Maryland japonský bombardér a jeho puma, která dopadla na dělovou věž číslo 3, vyřadila véž dočasné z činnosti.
I když Deyův 54. operační svaz představoval velkou sílu, ani kontradmirál, ani důstojníci jeho štábu nemohli být zcela klidní. Stále jim tanula na mysli mimořádná palebná kapacita Jamata, jehož 460mm déla méla dostřel 42 000 metrů, zatímco 406mm déla, jimiž byla opatřena většina Deyových lodí, méla dostřel jen 38 400 metrů
i a 356mm děla bitevní lodi Tennessee dokonce jen 33 800 metrů.
Hrozilo, že Jamato může americké bitevní lodi ostřelovat-

141
♀

a zasahovat - ze vzdálenosti, kdy sama bude ještě mimo ohrožení. Další nebezpečí představovala rychlost a vzhledem k jeho mohutnosti i předpokládaná odolnost Jamata. I při váiném poškození může proniknout až do vzdálenosti potřebné k napadení americké invazní flotily.

Od rozednění 7. dubna zakrývala téměř celou oblohu vrstva mraků držících se ve výšce 1000 ai 1200 metrů, na některých místech je ale od tmavozelené hladiny Východočínského moře oddělovalo jen pár set metrů. Pod příkrovem mraků byla viditelnost dobrá, jen občas narušená krátkými dešťovými přeháňkami. Byly to ideální podmínky pro letecký průzkum a útok, ale velmi nepříznivé podmínky

jak projaponské letouny snažící se průzkumníky zničit, tak pro obranu japonského uskupení před leteckým napadením. Průzkumným letounům skýtaly mraky v případě nebezpečí úkryt a útočníci z nich mohli kdykoliv a z kteréhokoliv směru vyrazit. Viceadmirál Itó se také poté, co byl poprvé zaznamenán slídící nepřátelský letoun, snažil častými změnami kurzu a rychlosti nepřítele zmást, jeho snaha však nepřinesla úspěch. Velký podíl na tom měli dva piloti letounů náležejících k 21. průzkumné eskadře námořní pěchoty, umístěné na letišti v Kerama Retto. Poté co japonské uskupení objevili, je nepřetržitě sledovali po pět hodin a o jeho pohybu podávali pravidelná hlášení. Obě cataliny neušly pozornosti Japonců, a dokonce na ně začala střílet hlavní děla Jamata, ale sestřelit ani odehnat se je nepodařilo: když začalo být příliš horko, unikly do mraků.

Viceadmirál Mitscher byl sice o plavbě nepřítele neustále informován, ale aby nic neponechal náhodě, vyslal v 9.15 skupinu 16 stíhaček s úkolem nespustit Japonce z očí. Rozkaz ke startu útočných vln viceadmirál vydal v 10.00 hodin. Z palub letadlových lodí operačních skupin 58.1 a 58.3 vzlétlo 280 letounů, mezi nimi 98 torpédových bombardérů. Start 53 letounů z letadlové lodi Hancock se o 15 minut opozdil, hlavní útočné formace se již vzdálily a letounům z Hancocku, k velkému žalu jejich pilotů, se nakonec nepodařilo Jamato najít. Operační skupina 58.4 kontradmirála Radforda, podílející se na zajišťování bojové stíhací ochrany nad Okinawou, mohla pro útok na japonské uskupení poskytnout jen 106 letounů. Ale pozice vhodné ke startu útočných vln dosáhla až v 9.45, a to způsobilo, ie její letouny dorazily do cílového prostoru se značným zpožděním, až v samém závěru operace.

Teprve krátce před polednem obdrželi na Jamatu depeši, že japonský pozorovatel na ostrůvku Kikaidžima, nacházejícím se ve skupině

Amami Šoto, viděl v 10.45 asi 250 palubních letounů mířících na severozápad. Další zpráva tohoto pozorovatele, odesílaná v 11.30 a hovořící o druhé velké letecké formaci mířící na sever, téi došla na Jamato se značným zpoiděním. Ve 12.10 hlásil torpédoborec Asašimo, který vzhledem k poruše na strojích značně zaostal za hlavními silami svazu a byl mimo dohled, ie na něj útočí nepřátelské letouny. Ve 12.21 vyslal torpédoborec poslední hlášení o více než 30 letounech zahlédnutých východně od jeho polohy. Už před polednem zaznamenal radar Jamata blížící se letecké formace. Ve 12.32 se uskupení asi 150 letounů vynořilo z mraků ve vzdálenosti asi 13 mil odjaponského svazu. Ted' byla nejvhodnější příleütost pouüt novou zbraň, protiletadlové granáty nazvané san-šiki. Tyto granáty Japonci nedávno vyvinuli k ochraně velkých bojových lodí, především bitevních, před útoky skupin nízko letících letounů. Vystřelovány z těžkých děl hlavní výzbroje měly ve špici časovaný detonátor nastavený tak, aby granát explodoval před blűícím se uskupením nepřátelských letadel. Granát obsahoval kolem 6000 kovových projektilů o průměru 25 mm, které byly při explozi vymrštěny a pokryly zónu tvaru kónusu do výšky 900 metrů a šířky 400 metrů. San-šiki mohly být vystřelovány až do vzdálenosti něco přes 25 000 metrů. Ve chvíli, kdy jimi dělostřelci Jamata nabili 460mm děla a granáty měly prokázat svou účinnost, se ukázalo, že mraky brání odhadu vzdálenosti cílů a jejich
tf .
zaměření a ani radar neskýtal dostatečné údaje, které by umoiňovaly palbu skrze neprůhlednou vrstvu.

V okamžiku, kdy první vlna amerických letounů zahájila útok, japonský svaz zvýšil rychlost na 24 uzly a protiletadlová děla, kanony a velkorážní kulomety spustily ohlušující palbu. Hlavní děla nestříela proto, že nepřátelská letadla ui byla příliš blízko, ale především proto, že otřesy působené výstřely 460mm granátů by znemoinily zaměřování protiletadlových zbraní menších ráü. Vzhledem k tomu, že nebyli ohrožováni stíhací ochranou, mohli američtí piloti nálety opakovat a vyhledávat nejvhodnější příleütost k zásahu. V první fázi se stíhačky i bombardéry zaměřily na paralyzování protiletadlových
; zbraní Jamata, útočily na ně palbou palubních kulometů i pumami.

Ostatní lodi japonského svazu se mezitím pokoušely o individuální úhybné manévry, což ale silně ochromilo koordinovanost jejich obranné palby. Ve 12.41 nařídil viceadmirál Itó zvýšit rychlost na

maximum. V tu chvíli na zád' Jamata dopadly první dvě pumy, které zdemolovaly tamní postavení protiletadlových kulometů. O čtyři minuty později ji zasáhlo první torpédo, které roztrhlo na přídi na levoboku pancéřovou obšívku a do lodi začala pronikat voda. Oba zása-

hy si pozdéji připisovali piloti z letadlové lodi Bennington. Letouny ze San Jacinta v tu dobu zasáhly pumou a torpédem torpédoborec Hamakaze; jeho příd' se vzápětí začala nořit do vody a po krátké chvíli se potopil. A do třetice se torpédo zabořilo na pravoboku do zádě křižníku Jahagi a po explozi se zastavily stroje. Následovalo další torpédo a zásah pumou, a křižník na hladině znehybněl.

Během kratičké přestávky mezi útoky amerických letounů, několik minut před 13. hodinou, viceadmirál Itó přikázal všem lodím svazu nabrat kurz přímo k Okinawě. Japonský velitel se pokusil o to, z čeho měl obavu kontradmirál Deyo - dokud je ještě Jamato plavbyschopná, přiblížit se k cílové oblasti a napadnout americké výsadkové lod'stvo. Kontradmirál Komura, velitel eskadry torpédoborců, se v tu dobu snaül přestoupit se svým štábem z nehybného křižníku Jahagi na torpédoborec, ale zabránil mu v tom přílet nové formace asi jednoho sta nepřátelských letounů, které se blížily ze tří směrů: z východu, z jihovýchodu a ze západu.

Mezi 13.00 a 14.17 trval téměř nepřetržitý útok. Přesně ve 13.00 byl těžce poškozen torpédoborec Suzucuki. Přívalu pum a torpéd byl ale především vystaven hlavní cíl, bitevní lod' Jamato. Přestože jich řada cíl minula, krátce po 13. hodině dvě torpéda narazila na levobok a kromé jiných škod byl vyřazen radiokomunikační systém. Viceadmirál Itó proto musel svou depeši adresovanou velitelství Spojeného lod'stva odesílat prostřednictvím jednoho z torpédoborců. Žádal admirála Tojodu nebo mu doporučoval - rozdíl je těžko určitelný -, aby vzhledem ke škodám, které Speciální námořní útočný svaz utrpěl, byl změněn termín operace. Je to výstižný příklad japonského způsobu vyjadřování, kdy Itó už téměř s jistotou védél, ie k Okinawě se nikdy nedostane, ale tento fakt veliteli Spojeného lod'stva sděloval s patřičnou šetrností. V době odesílání depeše letouny druhé vlny zasadily smrtelný úder torpédoborci Kasumi. Kontradmirál Komura se znovu pokusil přenést svou vlajku z Jahagi najinou lod', ale opét neuspěl vzhledem ke třetímu náletu asi 150 letounů včetně mnoha torpédových bombardérů, prováděnému se zřejmým zámérem skoncovat s oběma velkými plavidly - samozřejmé v první řadě s Jamatem.

Přes silnou protiletadlovou výzbroj byla obrana bitevní lodi téměř neúčinná. Jednak byli zkušení američtí letci téikým soupeřem a jednak, a to především, její protiletadloví dělostřelci neabsolvovali prakticky žádný výcvik, který by simuloval bojové situace, a ted' napadáni ze všech stran nebyli schopni se zorientovat a míhající se nepřátelské letouny zasahovat. Ve 13.33 zaútočilo kolem dvaceti torpédových letounů na levobok Jamata a mezi 13.37 a 13.44 jej zasáhlo

pét torpéd. Přes silné pancéřování byl levobok na řadé míst proražen a do podpalubí se valila voda v takovém množství, ie ani zaplnění zátéiových nádrží na pravoboku nedokázalo zabránit rychle se zvyšujícímu naklonění lodi. Navíc kormidlo zůstalo zablokováno v poloze vlevo. Za této situace velitel lodi kontradmirál Ariga nařídil zaplavit největší a nejníže položené prostory na pravoboku, tj. strojovnu a kotelnu. Muži nacházející se v téchto částech lodi byli sice telefonicky varováni, ale zřejmě pozdě, neboť voda valící se jak rozervaným bokem, tak otevřenými zaplavovacími ventilyjich stovky zaskočila a všichni se utopili; mnohým z nich zabránila v úniku pára a horká voda prýštící z poškozených kotlů. Tato obéf ale nepřinesla očekávaný účinek, naklonění na levobok se vyrovnat nepodařilo. Kormidlo se sice po velkém úsilí mechaniků a opravářů vrátilo do středové polohy, ale pak už s ním nebylo moino pohnout, což drasticky omezilo manévrovatelnost Jamata. Vzhledem k zaplavení podpalubí, ponoření lodi a jen jednomu pracujícímu šroubu se také výrazně snížilajeho rychlost.

Při náletu čtvrté vlny letecká torpéda prorazila levobok Jamata na dalších místech a nejméně deset pum zasáhlo palubu. Byla zaplavena i místnost radiostanice, která měla být vodotésná, a od toho okamüku mohla bitevní lod' komunikovat s ostatními plavidly svazu jen vlajkovými a svételnými signály. S lehkým křižníkem Jahagi už nebylo možno se spojit vůbec: pohybu neschopná lod' sice projevila odolnost srovnatelnou s odolností bitevních lodí, ale poté, co ji zaţa' hlo 7 torpéd a 12 pum, se potopila.

Paluba Jamata nyní skýtala pochmurný pohled. Pokrývala ji zméť zprohýbaných a popraskaných ocelových plátů, částí nástaveb, zdemolovaných zařízení a nad tím vším čněly v podivných úhlech hlavně děl a kanonů. Hlavní déla už nebylo možno vzhledem k naklonění lodi užít vůbec a akceschopnými zůstávalo jen pár protiletadlových kanonů a kulometů. Odevšad se ozývalo volání a sténání zraněných a pohromou se stala ničivá exploze, která zasáhla lodní ošetřovnu: všichni, kdo se tam nacházeli, byli zabiti, včetně lékařů a zdravotníků.

Ve 14.00 začal poslední nálet na Jamato. Piloti torpédových bombardérů se i ted' účelově soustředili na levobok bitevní lodi, což mělo za následek, že při četném proražení obšívky a proděravění trupu vnikala voda na této strané do podpalubí v obrovském množství, a způsobila naklonění, které žádným způsobem nebylo možno vyrovnat a které vyřadilo z akce řadu děl. Torpédové bombardéry typu

-. Avenger s torpédy, střemhlavé bombardéry typu Curtis SB2C (bojové jméno Helldiver), vyzbrojené 500kg a 125kg pumami, stíhačky hell-

144 I, .:.: 145

cat, nesoucí SOOkg pumy, nalétaly v celých houfech a pomalu se pohybující a téměř bezmocná lod' už neměla žádnou šanci. Do 14.02 dopadly tři pumy na střední část Jamata a hned nato zasáhlo torpédo zád'. Ozvala se hromová detonace, která otřásla celou lodí. Bylo přerušeno veškeré spojení s můstkem, do kormidelny se nahrnula voda, kormidlo zůstalo zablokováno v krajní levé poloze a naklonění se zvýšilo na 35 stupňů. Na stožáru se objevila vlajka signalizující žádost o pomoc. Co se v těchto okamžicích dělo na palubě, popisuje jeden z mála důstojníků, kteří zkázu lodi přežili, podponzčík Micuru Jošida:

"Jako když čekaly na tento okamžik, vynořily se z mraků nepřátelské letouny, aby zasadily ránu z milosti... Nebylo možné jim uniknout... Slyšel jsem kapitána (kontradmirál Asiga - pozn. M. H.), jak marně volá: ‚Držte se, muži, držte se!` ... Slyšel jsem výkonného důstojníka hlásit zlomeným hlasem kapitánovi: ‚Korigovat naklonění není možné! ` ... Muži byli na palubě promícháni v jednom chumlu, ale skupina štábních důstojníků se z houfu vymanila a šplhali k vrchnímu veliteli na poslední poradu. Admirál Itó se snažil udržet na nohou. Jeho náčelník štábu se napřímil a salutoval. Následovalo dlouhé ticho, během kterého si oba muži vážně pohlíželi do očí. Itó se pak rozhlédl kolem a podal svým štábním důstojníkům ruku. Nato se rozhodným způsobem odebral do své kajuty. Kapitán se staral o záchranu císařova portrétu."*

Bylo 14.20. Kontradmirál Ariga nařídil posádce, aby se odebrala na palubu, a sám se nechal přivázat k podstavci kompasu. Naklonění lodi bylo nyní takové, že paluba svírala s hladinou téměř pravý úhel a bojová vlajka byla jen pár metrů nad hřebeny vln. Projektily těžkých děl se ve skladištích začaly převalovat, narážely na přepážky a vzápětí došlo k prvnímu výbuchu, který vrhl k nízkým mrakům sloup ohně a kouře. Ve 14 hodin 23 minut se bitevní superlod', kterou zasáhlo

10 torpéd, 6 pum a bezpočet projektilů z palubních zbraní útočících letadel, začala nořit pod hladinu a trvalo jen pár vteřin, než zmizela v hlubinách. Na místě zkázy zůstalajen velká olejová skvrna a o život zápasící trosečníci. Z posádky o 2767 mužích se jich zachránilo jen 269 a řada z nich byla zraněna. Aznerické letouny se stáhly kolem

14.25, poté co letci na vlastní oči viděli zánik největší válečné lodi na světě. Mitscherův 58. operační svaz vyslal proti Itóovu Speciálnímu námořnímu útočnému svazu celkem 386 letounů (180 stíhaček, 75 bombardérů a 131 torpédových bombardérů). Za jeho likvidaci zaplatil

* Morison, S. E.: Victorr in Ihe Parijic, str. 206.

lzso nso
TOKUJAMAţ O
zso '
.;,ttvStttu ţ ţt5ooţ o ţţ $IKOKU
ţOuelpart ţ rován &2g zo-
t7to
KJÚŠÚ s
22o
G
B
6 ţ ţţo
, ţ T ţadarový kontakt ponorkami
17 operaértiho svazu .
zeo ţ t iaP. svez zGb Í
pnizkum. letounemţ
Otţ7Z Essem Kotiki Reno 0_000
Japonci osffeluji j ţo820 0600
U. S. létací tlun ţ
\ .
l2oo Kusakakio a ;emenova úžina
jaD. svaz ţr ţ Šima o
napaden7\\1 Osumi Gunto Tanega 5ima
dAMATO POTOPENA
t_923)
3o^ é / \ 7 0 J /
o o ţl.oi/
\ o Tokara Gunto

\ ţţ /
2_ Gţ /
29o y ţ
\ O
\ J5/
1 /
6 ţ ţ 0 ţ.P5/
Amamit0-5ima e
28o 6\ l \
_1200 t600 /
\ 7 z dugAa PLAVBA OPERAČNÍHO
D oeoo / SVAZU "JAMATO"
/
Sů. Iţ6fů6i 7 2000 tViCeadmirál Seüči Itó)
nu soo
0400 6. dubna S.-7. dubna 1845
, oooo
O OKINAWA 7
727o A 12e 129o 130o 131o 132o 133o l3/o

♀

ztrátou čtyř bombardérů, tří torpédových letounů a tří stíhaček. Z osádek zničených letounů zahynuli díky dokonale organizovaným záchranným akcím pouze čtyři piloti a osm dalších letců.

Jeden z amerických pilotů měl obzvlášf dobrou moinost sledovat poslední chvíle a potopeníjaponské superlodi. Byl to podporučík W. E. Delaney, pilot avengeru z letadlové lodi Belleau Wood. Bombardér svrhl na Jamato pumu z tak malé výšky, že explodovala dřív, než se stačil vzdálit, a plamen, který při výbuchu vyšlehl, letadlo zapálil. Tříčlenné osádce nezbylo než vyskočit. Dva její členové měli potíže

s padáky a při dopadu na hladinu se utopili, Delaneymu se ale podařilo nafouknout záchranný vor, a tak se stal svědkem smrtelného zápasu Jamata. Vor s trosečníkem zahlédli poručíci J. R. Young a R. L. Simms, piloti dvou catalin námořní pěchoty, kteří japonský svaz sledovali od ranních hodin. Zatímco Simms se snažil upoutat pozornost nepřátelských torpédoborců, Young přistál, dojel po hladině k Delaneymu, jehož vor už byl nebezpečně ohrožován spoustou japonských trosečníků, vzal pilota na palubu, šťastně vzlétl a bez újmy přistál na letišti Jontan na Okinawě. Asi o dvě hodiny později dosedla mezi trosečníkyjiná catalina, vyzvedla pár z nich z vody a odvezla je jako válečné zajatce k výslechům, prováděným americkými zpravodajci. Dá se říci, ie tito japonští námořníci měli štěstí: jejich üvoty byly zachráněny.

Kromě Jamata, křižníku Jahagi, torpédoborce Hamakaze, potopeného na samém počátku amerických náletů, a torpédoborce Asašimo, potopeného krátce poté, co ve 12 hodin 21 minut odeslal svoji poslední depeši, že je napaden, byly další dva japonské torpédoborce Isokaze a Kasumi poškozeny tak těžce, že je během návratu na základnu Sasebo na západním pobřeží ostrova Kjúšú museli Japonci sami potopit. Do Saseba dovedl kontradmirál Keizo Komura pouze čtyři plavidla své eskadry torpédoborců, ale i ta měla různě vážná poškození; nicméně dosáhla bezpečí. Eskadra ztratila při potopení Jahagi 446 mužů, s Asašimem kleslo ke dnu 330 mužů a z posádek zbývajících sedmi torpédoborců zahynulo 391 důstojníků a mužů.

Japonci nevyslali Speciálnimu námořnímu útočnému svazu na pomoc žádné stíhačky, i když velitelství 5. letecké armády bylo o průběhu amerických náletů informováno. Všechnyjeho letouny byly zaměstnány útoky na letadlové lodi 58. operačního svazu. Tím, že vypluli proti Jamatu, jim Američané do jisté míry ulehčili situaci, neboť se přiblížili k japonským ostrovům, a zkrátili tak vzdálenost, kterou museli japonští piloti ze svých letišť překonávat. Po skončení akce

Japonci oznámili potopení dvou a poškození dalších dvou amerických letadlových lodí. Jako obvykle silně přeháněli: vážněji byla poškozena pouze letadlová lod' Hancock.

12 minut po poledni 7. dubna zahájil Hancock palbu na nepřátelský letoun, vzdálený asi 1000 metrů. Letadlo poté, co přelétlo nad jeho přídí, provedlo obrat a útok opakovalo. Svržená puma zasáhla přední část letové paluby, zatímco letoun sám dopadl na její zadní část, kde okamžitě vypukl poiár mezi zaparkovanými letadly. I exploze pumy - kromě toho, ie prorazila letovou palubu - zapálila na palubě se nacházející letouny a oheň se přenesl i do přední části hangárové paluby. Ale už ve 12.30 hlásil velitel záchranných čet, že požáry jsou pod kontrolou, a o půl hodiny později mohli z palub nedaleko se zdriujících lodí zahlédnoutjen občasné chuchvalce kouře, jediný náznak toho, že před krátkou dobou měl Hancock vážné problémy. Při náletu kamikaze 72 mužů posádky zahynulo a 82 bylo zraněno, ale v 16.30 už letadlová lod' dokázala zajistit přistání svým letounům vracejícím se z akce proti Jamatu.

Když byl admirál Tojoda informován o potopení Jamata, odvolal rozkaz k protiútoku, který měla provést okinawská posádka a jehož zahájení bylo podle požadavku generálporučíka Ušidžimy vázáno na účinný zásah proti americkým bojovým lodím. Tragické střetnutí Speciálního námořního útočného svazu s americkým 58. operačním svazem rychlých letadlových lodí bylo poslední bitvou, kterou válečné lodi císařského japonského námořnictva svedly, poté už docházelo jen k ojedinělým izolovaným akcím jednotlivých plavidel. Operace, při které byla zničena slavná Jamato - aniž bylo dosaženo jakéhokoliv úspěchu, který by takovou ztrátu odůvodnil -, vyvolala spoustu kritiky jak v tu dobu, tak i později. Admirál Tojoda po válce vyjádřil svoje stanovisko k celé záležitosti slovy: ; Věděl jsem velmi dobře, jaký bude osud lodí bez leteckého krytí a ie pravděpodobnost úspěchu je velmi malá. Přes to všechno jsme museli takové riziko podstoupit. Měl jsem za to, že byla-li byť slabá šance na úspěch, museli jsme učinit vše, co mohlo pomoci našim vojskům na Okinawě. Bez ohledu na to, jak je tento názor odsuzován, já nebudu uvádět nic na svoje ospravedlnění kromě toho, že v tu dobu jsem tak jednat

musel."*

* Kapitán Kazunari Mijo: Death of a Behemoth, Historiţ of the Second World War, sv. 6, č. 12, str. 2563.

148 ţ. '' 149
♀

Dobývání severní Okinawy a poloostrova Motobu

;Všechna omezení vašeho postupu na severjsou zrušena," informoval velitel 10. armády generálporučík Buckner velitele III. výsadkového sboru námořní pěchoty generálmajora Geigera 3. dubna, kdy se 6. divize blížila k linü Nakadomori-Išikawa, označující vstup na Išikawskou šíji a do severní části Okinawy. Tato depeše představovala důležitou změnu operačních plánů. Původné mělo být obsazení poloostrova Motobu a severu Okinawy provedeno až ve druhé části operace, po dobytí jižní části ostrova. Bucknerova instrukce je však přesunula do první fáze a dovolila III. sboru postupovat na sever ve stejnou dobu, kdy na jihu XXN. sbor zahajoval úporný boj s obránci Šuri. Důvodem Bucknerova rozhodnutí byla snaha neposkytnout nepříteli příležitost zorganizovat síly a připravit a opevnit obranná postavení. Generálporučík vědél, že velitel japonských jednotek na severu plukovník Takesiko Udó urychlené cvičí Okinawany pro vedení partyzánské války. Navíc hrozilo nebezpečí, že se Japoncům může podařit přisunout do severní části Okinawy posily z jiných ostrovů rjúkjúského řetězce nebo ze samotného Japonska, a této hrozbě bylo možno čelitjen obsazením severookinawského pobřeží a tamních přístavů.

Odpoledne 4. dubna jednotky 6. divize sestupovaly z korálových útesů lemujících západní pobřeží Okinawy v jejím nejužším místě a před sebou mély na sever se táhnoucí pruh Išikawské šíje, po které se stahovaly k poloostrovu Motobu neuspořádané skupinky Japonců. Jižné od linie Nakadomori-Išikawa se soustřed'ovaly americké tanky, ženisté budovali sklady munice a pohonných hmot a pomocí buldozerů upravovali cesty. Práce ženistů méla klíčový význam, nebof bylo jasné, že o rychlosti dalšího postupu na sever - dosud činil v průměru víc než šest kilometrů za den - bude rozhodovat zajištění přísunu zásob a munice. Od linie Nakadomori-Išikawa vedly k poloostrovu Motobu jen dvé úzké cesty: jedna,podél východního pobřeží a jedna podél pobřeží západního. Jejich rozšíření bylo velmi obtížné, nebof často se vinuly těsně kolem pobřežních vlnolamů a strmých úbočí kopců. Po těchto jednosmérných cestách, na kterých podle hlášení leteckého průzkumu Japonci navíc zničili většinu mostů, méla nyní 6. divize přepravovat vojska, vozidla, zásoby, děla a tanky.

Postup po šíji zahájil 5. dubna v 9.00 ráno 22. pluk. Jeho bojové skupiny, tvořené pěchotou a tanky, pronikaly na sever po východním i západním pobřeží a do vnitrozemí vysílalyjen nékolikačlenné hlídky. Když pluk dosáhl linie Acutabaru-Čimu, zastavil se a k východnímu

150 ţ 151
♀

pobřeží se začal přesunovat 4. pluk a k pobřeží západnímu 29. pluk. Po celý den byl japonský odpor naprosto zanedbatelný, až v noci na 6. dubna se 30 až 40 nepřátelských vojáků pokusilo proniknout do amerických linü, byli však všichni zabiti nebo zahnáni zpět.

Dne 6. dubna, zatímco 22. pluk přešel do divizní zálohy, 29. a 4. pluk pokračovaly dál na sever. Do 16.00 hodin, kdy přerušil operace, postoupil 4. pluk o šest a půl kilometru a na západním pobřeü 25. pluk dosáhl vesnice Čuda; cesta přetínající v těchto místech ostrovní šíjí představovala v den L+5 severní linü fronty nejen pro jednotky 6. divize, ale

i pro III. sbor a 10. armádu. Námořní pěšáci se při tom setkali jen s jednotlivými japonskými vojáky nebo nepočetnými skupinkami a hlavní překážkou, zejména v sektoru 4. pluku, se staly zničené mosty; například najednom místé museli ženisté vybudovat 40 metrů dlouhé přemostění, než mohla vozidla pokračovat dál.

Následujícího dne, postupujíce za průzkumnými oddíly a tanky, dorazily hlavní síly 29. pluku do pobřežního městečka Nago, ležícího na jižní straně základny poloostrova Motobu. Předvoj pluku pokračoval k vesnici Taira na severní straně základny a její dosažení znamenalo odříznutí poloostrova od zbytku Okinawy. Další jednotky pluku vyrazily z Naga po jüním pobřeží poloostrova na západ, k vesnici Awa. Zde se poprvé objevily známky sílícího odporu nepřítele a námořní pěšáci se dostali do šarvátek ne už s jednotlivými japonskými vojáky nebo izolovanými skupinkami, ale začala je ohrožovat organizovaná palba ručních zbraní, vedená z připravených obranných postavení. Průzkumná rota, jejíž příslušníci se při rychlém postupu vezli na tancích, pronikala po pobřežní cestě dál na západ, ale vzhledem ke zničeným mostům museli pěšáci tanky brzy opustit a pokračovat pěšky. Ve stejnou dobu podél pobřeží pomalu proplouvalo pět ozbrojených pěchotních výsadkových člunů, které z kulometů a raketometů ostřelovaly útesy a pahorky nacházející se před postupující pěchotou. Po dosažení zcela opuštěného městečka Suga se průzkumnící vrátili. K jejich překvapení na né nebyl za celou dobu vypálen jediný výstřel. Později zajatý Japonec ale tvrdil, ţže je obránci sledovali, ale nechali je projít a se zahájením palby - a odhalením palebných postavení- čekali, až dorazí hlavní nepřátelské síly.

Poloostrov Motobu byl pro Američany do velké míry neznámým územím. Jednu část jeho fotografií pořídil letecký průzkum v době, kdy byl zakryt mraky, na dalších se nepodařilo rozpoznat ani hlavní cesty, nebof je skrýval hustý stromový porost. Ai ukořistěnípaponské mapy pomohlo odhalit síť využitelných cest. Námořní pěšáci ale brzy zjistili, že střed Motobu tvoří pahorkatina, přecházející vjehojihozápadní části v komplex skalnatých strü a hřebenů, nazvaný Jae-Take; hřebeny zde dosahují výšky až 500 metrů. Nižší hřebeny byly husté zalesněny, vyšší pokrývala tráva a pár zakrslých stromů. Obyvatelstvo tvořili převážně zemědělci, obdělávající terasovitá políčka na svazích ;. kopců. Všechna důleütéjší městečka se nacházela na pobřeží, ve vnitrozemí měly taktický význam jen Manna, vzdálená asi dva a půl kilometru od západního pobřeží, a Itomi, ležící tři kilometry severovýchodně od Jae-Take. Na severní straně poloostrova Japonci využili chráněného přístavu jako základny pro miniponorky a sebevraiedné čluny.

Dne 8. dubna letecký průzkum a pečlivé vyhodnocení nových leteckých snímků potvrdily, že nepřítel si vybral jako svoje hlavní obranné postavení skalnatý útvar Jae-Take. K likvidaci této nepřátelské bašty, k zajištění boků a týlu jednotek, které na ni zaútočí, a k pokračování v postupu k severnímu konci Okinawy musel velitel 6. divize generálmajor Shepherd provést určitá organizační opatření. Protože Motobu, včetné Jae-Take, měl obsazovat 29. pluk, povolal Shepherd z divizní zálohy 22. pluk a umístil jej vedle 4. pluku na současnou severní linü divizní fronty, přetínající Okinawu od západního k východnímu pobřeží těsné za Motobu. Z této linie pokračovaly během následujících pěti dnů 22. a 4. pluk - převážně formou vysílání průzkumných oddílů - na sever, zatímco tři prapory 29. pluku vytvořily tři proudy připravené k postupu do nitra poloostrova Motobu. 29. pluk vyrazil ráno 9. dubna. V první fázi bylo jeho snahou s konečnou platností odhalit postavení nepřítele. Na levém křídle, podél jižního pobřeží poloostrova, pronikal k městu Toguči 3. prapor podplukovníka Ermy A. Wrighta, středem postupoval směrem k městu Itomi 1. prapor podplukovníka Jeana W. Moreaua a na pravém křídle, podél severního pobřeží, 2. prapor podplukovníka Williama G. Robba.

2. prapor na severu se setkal jen se skupinami nepřátelských vojáků, se kterými si rychle poradil, a zničil nékolik vozidel a zásobovací sklad. Další dva prapory měly situaci podstatně těžší. V pásmu 3. praporu byly cesty - vzhledem k minám, zátarasům a různým překážkám - prakticky neprůchodné. Všechny mosty byly zničeny a na cestách vytvořili Japonci explozemi výbušnin početné krátery, sloužící

nyní jako protitankové pasti. Tyto překážky zřizovali na úzkých cestách v místech, která vzhledem k charakteru terénu nemohly tanky objet, a když cesta procházela údolím, tak se velké díry nacházely vždy v oblasti rýiových polí, kde těžké tanky - při pokusu se jim vyhnout - zpravidla uvázly. Japonci též s oblibou ničili úseky silnic ve-

152 153
♀

denych po pobřežních útesech, a jak brzy se skřípěním zubů američtí ženisté zjistili, zeminu k zasypávání takových děr musela nákladní auta přivážet z velkých vzdáleností; a že právě toto nastane, jejich japonští "kolegové" samozřejmě předpokládali. Ani l. praporu se nedařilo. Narazil na silné uskupení nepřítele a večer 9. dubna, kdy jej od města Itomi dělilo jen 500 metrů, byl nucen zastavit a zakopat se.

Dne 10. dubna obsadil 2. prapor na severu přístav Unten, kde se nacházela základna miniponorek a torpédových člunů. Základna byla opuštěna i s množstvím všemožného vybavení a zásob a podle výpovědi Okinawanů asi 150 mužů její posádky uprchlo do hornatého vnitrozemí. l. prapor zatím pronikl do Itomi a v pahorkatině severně od města objevil početná a dobře připravená postavení - která nepřítel též opustil. Když ale námořní pěšáci pokračovali na západ, k městu Manna, z hřebenů je Japonci začali ostřelovat s takovou intenzitou, že byli nuceni stáhnout se k Itomi, a toještě si tento ústup museli vybojovat v tvrdém střetnutí s nepřátelským oddílem, který se vynořil v jejich týlu. 3. prapor na jihu obsadil na pobřeží město Toguči, ale průzkumný oddíl vyslaný do vnitrozemí k městu Manna byl v úzké soutěsce zaskočen hustou minometnou a kulometnou palbou. Nicméně oba prapory,1. v oblasti Itomi a 3. v oblasti Toguči, nyní od sebe oddělovala vzdálenost necelých pěti kilometrů a hornaté baště Jae-Take hrozilo obklíčení.

Na velitelství 6. divize, umístěném ve městě Nago, mohli 1 l. dubna zpravodajští důstojníci zakreslit na mapě poloostrova Motobu ovál označující prostor, ve kterém se s téměř už stoprocentní pravdépodobností nacházela hlavní japonská obranná postavení a také hlavní nepřátelské síly. Další intenzivní průzkum prováděný kolem Jae-Take přinesl nové informace o japonské obraně. Plukovník Udó zřejmě zvolil taktiku pasivní rezistence, kdy nehodlal svoje muže nasazovat mimo komplex Jae-Take: chtél je šetřit a stejně tak i munici a zásoby a ze své hornaté bašty vést gerilovou válku zaměřenou spíš na zdržovaní Američanů než na jejich zničení. Udóovo velitelské stanoviště, nacházející se v dlouhé rokli, bylo rádiem a telefonem spojeno se strategicky rozmístěnými předsunutými postaveními. Na válku v hornatém terénu byli Japonci navíc dobře připraveni, znali všechny stezky a měli koně, což byl v daném prostředí nejlepší dopravní prostředek.

Viceadmirál Turner nařídil, aby byl rychle obsazen výběžek Bise, severozápadní výspa poloostrova Motobu, kde méla být umístěna radarová stanice. 12. dubna se vydala ověřit situaci 6. průzkumná rota. Postupovala podél pobřeží na sever, a protože se setkala jen se

slabým odporem, výběžek obsadila a v pozdním odpoledni byla její postavení posílena další rotou.

Zatímco jednotky 29. pluku prověřovaly situaci na poloostrově Motobu a připravovaly se k útoku na Jae-Take, 22. pluk na východním pobřeží a 4. pluk na západním pobřeü sevemí Okinawy postupovaly k výběžku Hedo, nejsevemějšímu cípu ostrova. Průzkum 2. praporu 22. pluku, jedoucí na nákladních autech a tancích a setkávající se jen s příležitostnými a neúčinnými nepřátelskými pokusy o obranu, dosáhl výběžku Hedo v 21.10 dne 13. dubna. Jakmile dorazil zbytek praporu, námo'rní pěšáci začali svá postavení opevňovat a byly vyslány hlídkyjak do kopcovitého vnitrozemí, tak po východním pobřeží na jih. Když se 19. dubna setkaly s oddíly postupujícími z jihu, znamenalo to, že celá severní část Okinawy - od Išikawské šíje - je pod kontrolou Američanů. Zbývalo jen sérü vyčišfovacích operací zbavit vnitrozemí roztroušených skupinek Japonců, pokoušejících se pokračovat v záškodnické válce.

V okamžiku, kdy se námořní pěšáci přiblížili k homatému komplexu Jae-Take, reagovali Japonci zuřivým odporem, výrazně se lišícím od chabé obranné aktivity, kterou se v prostoru sevemí Okinawy vyznačovali do té doby. Že jde o klíčovou pozici obránců, potvrdili i anglicky mluvící Okinawané, zadržení v noci z 12. na 13. dubna. Vypovědéli, že v hornatém terénu zvedajícím se nad silnicí Manna-Toguči se nachází asi 1000 japonských vojáků s velitelem plukovníkem Udó a mezi nimi je i dělostřelecká jednotka kapitána Kirujamy. Předchozí i tyto čerstvé poznatky ověřil intenzivní bojový průzkum a 6. divize mohla poté s jistotou situovat japonská obranná postavení do homatého prostoru o rozloze asi l Ox 13 kilometrů, jemui vévodila hora Jae-Take, ze které měl nepřítel perfektní výhled nejen na celý poloostrov, ale i na okolní ostrovy a zátoku Nago. Závěrečná informace zpravodajského oddělení divize hovořila o posádce tvořené přibližné 1500 japonských vojáků a nazvané podle velitele Skupina Udó. Jádrem tohoto uskupení byly oddíly 44. samostatné smíšené brigády i :ž~ţ. a kromě péchoty do něj byly začleněny i kulometné jednotky, lehké a střední dělostřelectvo, námořníci ze základny Unten a okinawští odvedenci. Kromě 75mm a 150mm děl měl plukovník Udó k dispozici i dvě námořní děla ráže 152mm, schopná ostřelovat pobřežní cesty až do vzdálenosti 16 kilometrů jižně od základny poloostrova Motobu, ostrov Ie Šimu a celou zátoku Nago.

Vzhledem k těmto informacím velitel 6. divize generálmajor Shepherd rozhodl, že dobytí bašty Jae-Take by bylo nad sílyjednoho, byť

156 157
♀

posíleného pluku. Na východním pobřeží Okinawy proto dočasně ponechal jen 3. prapor 4. pluku a 1. a 2. praporu rozkázal přemístit se do západní části poloostrova Motobu. Do doby, než jednotky 4. pluku dorazí, přikázal Shepherd veliteli 29. pluku plukovníku Victoru F. Bleasdalovi pokračovat bojovým průzkumem v odkrývání postavení nepřítele. Bleasdale se znovu pokusil obsadit silnici Itomi-Toguči, odstranit mezeru, která dělila 2. prapor pluku, nacházející se u Toguči, od 1. praporu, operujícího u městečka Itomi, a tím oblast Jae-Take od severu izolovat. Ale jakmile 1. prapor začal postupovat směrem k městu Manna, ležícímu zhruba na polovině cesty z Itomi do Toguči, byl zaskočen palbou 20mm kanonů, přicházející z okolních výšin. Pod silnou palbu se ve stejnou dobu dostaly i hlídky 3. praporu 22. pluku, pokoušející se prověřit situaci mezi městečkem Awa najižním pobřeží poloostrova a Jae-Take. Celou hodinu trval souboj japonských a amerických dělostřelců, a teprve po jeho skončení se hlídky mohly stáhnout, a to ještě pod ochranným příkrovem palby praporních 8lmm minometů. Japonská děla se zaměřila především na postavení 2. praporu divizního dělostřelectva, který připravila o 32 mužů, včetně velitelů dvou baterü a výkonného důstojníka třetí baterie, zničila skladiště střeliva a dvé lOSmm houfnice. Požáry a explodující munice přinutily celý prapor přemístit se do náhradních postavení. Nezbylo než přivolat letectvo, které napadlo předpokládanájaponská palebná postavení pumami a palubními zbraněmi, a byly vyslány nové hlídky ke zjištění postavení nebezpečných a dobře ukrytých japonských minometů. Potvrdil se odhad generálmajora Shepherda, že likvidace obránců Jae-Take vůbec nebude jednoduchou záležitostí.

Ani přesun dvou praporů 4. pluku, prováděný po celý den 13. dubna, nebyl snadný. V první fázi bylo nutno po primitivních cestách překročit Okinawu z východního na západní pobřeží. Po obtížném přesunu bylo 2. praporu podplukovníka Reynoldse H. Haydena, který dosáhl Motobu jako první, nařízeno pokračovat po jihozápadním pobřeží poloostrova až téměř k Toguči. Prapor tam dorazil v 17 hodin. I. prapor, který jej následoval, zaujal před setměním postavení u městečka Awa. Během dne byl ze severu Okinawy odvolán i 3. prapor 4. pluku a též se začal nákladními vozidly přesunovat na Motobu, kde zpočátku tvořil divizní zálohu.

Generálmajor Shepherd plánoval na ráno 14. dubna zahájení ko-

ordinovaného útoku, kdy dva prapory 4. pluku spolu se 3. praporem 29. pluku vyrazí na východ k oblasti Jae-Take a 1. a 2. prapor 29. pluku budou do stejného prostoru směřovat z vnitrozemí od východu. Vznikne situace, kdy dva útočné pluky budou mířit k cíli nacházejícímu se mezi nimi, což způsobí značný problém polnímu dělostřelectvu - hrozilo nebezpečí, že granáty podporující postup jednoho pluku, pokud přeletí cíl, dopadnou do operačního prostoru pluku druhého. Naštěstí hora Jae-Take vytvářela mezi oběma pluky masivní přehradu, přesto ale bylo třeba neustálé koordinace palby a pozornosti dělostřelců na obou stranách.

Útok byl zahájen 14. dubna (den L+13) v 8.30 po leteckém bombardování a intenzivní dělostřelecké přípravě, provedené jak polním, tak i námořním dělostřelectvem. V operačním prostoru 4. pluku plukovníka Alana Shapleyho měly 1. a 2. prapor 4. pluku a 3. prapor 29. pluku v první fázi obsadit 250 metrů vysoký hřeben, ležící asi 1000 metrů ve vnitrozemí a ovládající západní pobřeží a po něm vedoucí silnici. Útočící námořní pěšáci sice museli čelit palbě kulometů, minometů a lehkého dělostřelectva, ale celkově byl nepřátelský odpor slabší, než očekávali. Ještě před polednem hřeben obsadili a pokračovali dobýváním dalšího. To už obrana sílila, i když i této fázi postupu předcházela palebná příprava a dva letecké útoky. Jak už se stalo pravidlem, Japonci měli opět na své straně všechny výhody rozeklaného terénu, pokrytého hustým porostem jehličnanů a keřů. Bojovali v malých, skrývajících se skupinách, které vytvářely obrannou clonu na přístupech k hlavním postavením.

_ Japonští vojáci využívali všemožných úskoků a triků, aby postup Američanů zpomalili a rozvrátili. Ze svých úkrytů měli zpravidla dolrý přehled o pohybu útočníků a obvykle nechali část námořních pěšáků projít úsekem, který měli pod kontrolou, a až když tohoto prostoru dosáhl velitel postupující jednotky se svým štábem, spustili vražednou kulometnou a minometnou palbu. Důstojníci představovali nejvyhledávanější cíl. Bylo nebezpečné držet mapu, mít pistoli namísţ"~. to karabiny nebo pušky či třeba jen udělat rukou nařizující pohyb.
i:::ţ:

Tak byl například zabit major Bernard W. Green, velitel 1. praporu
i ţ' 4. pluku, v místech, kde celou půlhodinu už nepadl výstřel. Nikdo jiný nebyl ani zraněn, přestože řada dalších amerických vojáků se zdržovala kolem. I když se na hřebenech a v roklích nacházela spousta Japonců, bylo těžké se k nim přiblížit a odhalit je. "Bylo to jako bojovat s duchy," prohlásil jeden z amerických důstojníků. Malé skupiny nepřátel, zpravidla vyzbrojené těžkým a několika lehkými kulomety, často měnily v hustém porostu svá postavení, a když námořní pěšáci zasypali prostor, ze kterého byli ostřelováni, hustou palbou, po jeho dosažení našli nanejvýš krvavé skvrny, ale ani živé, ani mrtvé
I
nepřátele.

Východně od Jae-Take vyrazila útočná kolona 29. pluku z Itomi

♀

po silnici směrem k Toguči a likvidovala japonská postavení, objevená průzkumem v předchozích čtyřech dnech. Jak se útok rozvíjel, bylo zřejmé, ie postup na západ bude jak obtížný, tak i draze zaplacený. Po překonání asi 800 metrů byl v pozdních odpoledních hodinách v čele útočící 1. prapor zastaven zdrcující palbou, přicházející z kopcovitého terénu, a 2. prapor byl nucen přesunout se k ochraně jeho ohroieného boku; poté oba prapory zaujaly obranná postavení pro nadcházející noc.

Útočné manévry, provedené námořními pěšáky 15. dubna, ale navzdory tuhému nepřátelskému odporu vytvořily podmínky k závěrečné ofenzivní akci. Kdyi byl po celodenním boji útok v 16.30 přerušen, dosáhl 4. pluk postavení sousedících na jihovýchodě bezprostředně s Jae-Take. Za tento úspěch však námořní pěšáci zaplatili značnými ztrátami, vojáci, neustále šplhající nahoru a dolů po úbočích srázných hřebenů, byli velmi unaveni a také evakuace zraněných a přísun zásob se stávaly stále obtűnějšími. Nicméně mnoho japon-

ských postavení bylo už zničeno, včetně řady využívaných jeskyň, a bylo napočítáno 1120 zabitých japonských vojáků. Plukovník Udó, zřejmě u vědomí blížící se poráiky, rozhodl v noci z 15. na 16. dubna přejít na vysloveně gerilové operace a také se pokusit ze smyčky stahující se kolem Jae-Take uniknout do jiného horského komplexu v severní části Okinawy.

Dne 16. dubna zahájilyjednotky 6. divize útok na nepřátelská postavení na Jae-Take vedený ze tří stran. Zatímco 29. pluk pokračoval v tlaku od východu, 4. pluk s 3. praporem 29. pluku postupoval od západu a jihozápadu. Kaidý z těchto útočících proudů měl přímou podporu jednoho praporu polního dělostřelectva. Od časného rána 1. prapor 4. pluku, podporován letectvem a polními a námořními děly, vystupoval po úbočí Jae-Take. Podpůrná palba nutila Japonce zůstávat v úkrytech a čelní oddíly praporu zpočátku pronikaly po zalesněných svazích zřejmě nezpozorovány. Ai když byli námořní pěšáci vzdáleni necelých 100 metrů od vrcholu hřebenu a ocitli se na odkryté skalnaté plošině, zasáhlaje těiká palba ručních zbraní a snesl se na ně déšť ručních granátů a minometných střel. Bez moinosti krytí byli nuceni se stáhnout do zalesněného prostoru. Vzhledem k náporu vyvíjenému ostatními útočícími jednotkami, které mezitím provedly řadu účinných obchvatných manévrů, a díky silné blízké podpoře 60mm minometů 1. prapor 4. pluku zakrátko postup obnovil. Nakonec, v 17.30, jeho dvě roty dosáhly vrcholu Jae-Take. Bylo to ale draze zaplacené vítězství, více než 50 námořních pěšáků padlo nebo bylo zraněno a navíc - když se objevily neklamné známky toho,

že se Japonci přeskupují a připravují k protiútoku - útočným jednotkám docházela munice. Naštěstí soustředěná palba divizního dělostřelectva a podpora minometů a kulometů sousedního 2. praporu nepřítele paralyzovaly natolik, že se podařilo získat životně důležitý čas a munici a stejně zoufale chybějící pitnou vodu vojákům 1. praporu dopravit. Byla to doslova vraiedná akce, provedená s vypětím všech sil, které se účastnili prakticky i všichni příslušníci štábu praporu, šplhající se stejně jako prostí vojáci na téměř 500 metrů vysoký vrch s nákladem munice a vody na zádech či na ramenou. I velitel praporu podplukovník Fred D. Beans, který vystřídal den předtím zabitého majora Greena, se při výstupu do první linie zařadil s kanystrem vody mezi své potem zbrocené podřízené. Nahoru byla vynášena též nosítka a při sestupu se kaidý z "nosičů" zapojil do evakuace zraněných. Doplnění spotřebované munice bylo provedeno v pravý čas, neboť v 18.30 nepřítel reagoval na obsazení vrcholu Jae--Take zuřivým protiútokem banzai. Kolem stovkyjaponských vojáků se vyřítilo z lesnatého porostu, ale znovu zasáhlo podpůrné dělostřelectvo a kulomety 2. praporu. Japonský oddíl byl zničen do posledního muie. Ve večerních hodinách námořní pěšáci sice pevně drželi horu Jae-Take, ale větší část celého obranného komplexu ještě stále ovládali Japonci.

Zatímco 4. pluk plukovníka Shapleyho obsazoval Jae-Take z jihu a západu, 29. pluk, v jehož čele vystřídal předchozího dne plukovníka Bleasdaleho plukovník William J. Whaling, útočil na japonskou
i baštu od severovýchodu. Postupu Whalingových muiů Japonci kladli neméné urputný odpor. Z bunkrů, povětšinou obložených kmeny stromů, ale někdy i chráněných betonem, z kulometných, minometných a dělostřeleckých postavení, ukrytých ve skalních rozsedlinách a jeskyních na úbočích kopců, zasypávali útočící námořní pěšáky smrtící palbou. Nebylo ale jiné možnosti než za podpory těžkých
I : zbraní a letectva likvidovat jednu pozici nepřítele za druhou a pomalu se posunovat vpřed.

Dne 17. dubna vedl útok proti severovýchodní části Jae-Take 1. prapor 29. pluku. V cestě mu stál strmý skalnatý kopec, ze kterého Japonci měli námořní pěšáky jako na dlani, a jejich palba byla tak intenzivní, ie dopředu nedokázaly proniknout ani hlídky. Velitel praporu podplukovník Jean W. Moreau považoval za této situace čelní útok za sebevraiedný, a vyslal proto útočný oddíl, aby horu obešel a pokusil se napadnout japonské pozice z týlu. Současně požádal bitevní lod' Tennessee o palebnou podporu. 356mm hlavní děla bitevní lodi a 127mm děla její pomocné výzbroje spustila děsivou kanonádu.

160 !ţ 161
♀

Kolem poledne oznamoval kouřový granát z druhé strany hory, že vyslaný oddíl dosáhl jejího vrcholu, a lodní děla zmlkla. Oddíl zabil 8 Japonců během výstupu a 32 dalších v boji o ovládnutí vrcholu, více než 100 mrtvých nepřátelských vojáků však bylo nalezeno v kráterech po explozích granátů z Tennessee.

4. pluk, vzhledem ke stále ještě trvajícímu nedostatku munice a zásob, zahájil 17. dubna útok až kolem poledne. Mířil na sever, k silnici Itomi-Toguči. Bylo evidentní, že Japonci akceptovali skutečnost, že boj o Jae-Take prohráli, a snažili se z pasti, kterou nyní představovala obklíčená bašta, uniknout, aby mohli pokračovat v boji na jiných místech. Oddíly 4. pluku proto rychle postupovaly po stezkách, na kterých se setkávaly jen s izolovanými skupinami opozdilců. Ke svému velkému překvapení nacházeli námořní pěšáci pracně vybudovaná opevněná obranná postavení opuštěná a stahující se nepřítel zanechal za sebou scénu vyznačující se všemi známkami nekoordinovaného ústupu včetně nepohřbených mrtvých. Po celé oblasti byl poházen válečný materiál, opuštěny zůstaly i sklady potravin, zbraní a oděvů a bylo objeveno i velitelské stanoviště plukovníka Udóa, opatřené složitým komunikačním systémem. Při dalším postupu objevil 1. prapor 4. pluku v místě dotyku s 3. praporem 29. pluku, postupujícím napravo od něj, palebná postavení dvou 203mm námořních děl, pěti dalších děl, osm jeskyň plných munice a mrtvá těla asi 300 japonských vojáků, zabitých americkou dělostřelbou a nálety útočících letounů.

Večer 17. dubna vše nasvědčovalo tomu, že nepřítel již není schopen a ani se nesnaží svá postavení držet a jen se pokouší zachránit před naprostým zničením. Bylo zřejmé, že dobytí Jae-Take znamenalo zlomení páteře japonské obrany na poloostrově Motobu. Po čtyřech dnech bojů se 18. dubna činnost jednotek 6. divize na Motobu soustředila na reorganizaci, doplňování zásob a zajišťování obsazeného území. Následující den zahájily 4. a 29. pluk závěrečný postup k severnímu pobřeží poloostrova. Předcházel mu nálet corsairů námořní pěchoty, které napadly napalmem, pumami, raketami a palubními kanony a kulomety všechna objevená postavení japonských děl a ohniska odporu, která by mohla postup ohrozit. Dne 20. dubna (den L+19), po překonání nevýrazné obrany, dorazili námořní pěšáci k severnímu pobřeží, a tím také skončil organizovaný nepřátelský odpor na poloostrově Motobu. Za jeho ovládnutí zaplatila 6. divize námořní pěchoty 207 padlými, 757 zraněnými a 6 nezvěstnými vojáky. Japonských mrtvých bylo napočítáno přes 2000. Veliteli divize, generálmajoru Shepherdovi, zbývalo stanovit jednotkám posádkové

a hlídkové sektory a pokračovat ve vyčišťovacích operacích v celém prostoru severní Okinawy, kde stále ještě zůstávalo dost japonských vojáků na to, aby jejich organizované záškodnické akce představovaly vážné nebezpečí.

Napadáním hlídek, konvojů nebo izolovaných malýchjednotek se neregulérní oddíly Japonců snažily nepřítele zadržovat a vyčerpávat. Po pádu Jae-Take a poté, co námořní pěšáci obsadili celou severní Okinawu, nabyly partyzánské aktivity na rozsahu. V podmínkách rozeklané divočiny a při nedostatku cest a informací nebylo ani pro moderní armádu snadné, byť byla nesrovnatelně silnější, tomuto nebezpečí čelit. Intenzivní hlídkování ale přinášelo výsledky, povětšinou byly likvidovány nepočetné skupiny Japonců nebo i jednotlivci, ale došlo i k několika rozsáhlejším akcím. 22. dubna hlídky usmrtily 35 nepřátelských vojáků, snažících se uniknout z poloostrova Motobu, aještě početnější skupina - podle odhadu tvořená třemi pěšími druistvy, třemi družstvy lehkých kulometů a jedním minometným družstvem - byla v následujících dnech zaskočena v kopcovité oblasti východně od města Nago, kde Japonci dokonce využili předem připravených jeskyň a bunkrů. Námořní pěšáci si museli vyžádat podporu dělostřelectva, než se jim podařilo nepřítele vyhnat z úkrytů a zničit.

Dne 27. dubna byla v sektoru 22. pluku 6. divize zpozorována kolona asi 200 Japonců, postupující podél východního pobřeží k Iši-

kawské šíji: s největší pravděpodobností šlo opět o vojáky, kteří přežili boje na Motobu a nyní se snažili proniknout k hlavním silám na jihu ostrova. Následující den nasadil velitel 22. pluku plukovník Merlin F. Schneider k jejímu zničení dva posílené prapory. Japonci byli obklíčeni a po tříhodinovém boji jich zůstalo 109 mrtvých na místě a další byli zabiti při pronásledování. Japonští záškodníci se objevovali na severní Okinawě i dlouho poté, ale byli postupně likvidováni, zejména když Američané zlepšením sítě komunikací zvýšili svou pohyblivost a náložemi výbušnin zdemolovali desítkyjeskyň a zděných okinawských hrobek, sloužících nepříteli jako úkryty. Zbylí japonští vojáci se nakonec povětšinou vmísili mezi civilní obyvatelstvo a skončili v internaci.

Obsazení ostrova Ie Šima

Po rychlém postupu III. výsadkového sboru do severní části Okinawy a na poloostrov Motobu rozhodlo velení 10. armády, že je možné, a dokonce žádoucí uspíšit útok proti ostrovu Ie Šima. Bylo totiž už

162 Iţ 163
♀

jasné, že severní Okinawa může být obsazena postupem po pevnině - nebude proto třeba provádět vylod'ovací operace - a stejně tomu bylo i s poloostrovem Motobu. Výsadková plavidla byla tedy k dispozici pro akci proti Ie Šimě. Stejného názoru byl i velitel Spojeného expedičního svazu viceadmirál Turner, který už 10. dubna jmenoval velitele Severního útočného svazu kontradmirála Reifsnidera velitelem Útočné skupiny Ie Šima. Původně mělo obsazení Ie Šimy, stejně jako obsazení severní části Okinawy, představovat druhou fázi okinawské operace. Dne 11. dubna, po úspěšném vývoji situace na severu,10. armáda fázi 1 a fázi 2 spojila a nařídila 77. pěší divizi vylodit se na Ie Šimě 16. dubna.

Velitel 77. divize generálmajor Andrew D. Bruce a jeho štáb dokázali spolu se štábem kontradmirála Reifsnidera během dvou dnů vypracovat plány vylodění. Pro 77. divizi to byla již druhá výsadková operace v průběhu necelého měsíce. Po obsazení Kerama Retto na konci března strávili muži 77. divize dva týdny čekáním na další rozkazy na palubách transportních lodí, křižujících v oblasti asi 300 mil jihovýchodně od Okinawy. Tato oblast byla považována za dostatečně bezpečnou před nepřátelskými leteckými útoky, ale bohužel jí bylo třeba napřed dosáhnout. Dne 2. dubna, kdy lodi odplouvaly od Kerama Retto, je napadla skupina osmi kamikaze. Všechny japonské letouny byly sice zničeny, ale tři z nich až při nárazu na dvě transportní lodi a jeden transportní torpédoborec. Daleko nejhůře byla postiiena útočná transportní lod' Henrico, vlajková lod' 50. transportní divize. Japonský pilot, který dopadl se svým bombardérem fran vyzbrojeným dvěma pumami na její můstek, by jistě byl s výsledkem svého útoku spokojen - kdyby se o něm mohl dozvědět. Byl zabit velitel transportni divize kapitán Elmer Kiehl, velitel lodi kapitán W. C. France a 48 mužů její posádky,120 dalších bylo zraněno. Citelné ztráty utrpěli i naloděni příslušníci 305. pluku 77. divize: zahynul velitel pluku plukovník Vincent J. Tanzola, který pluk vedl už v těžkých bojích na Guamu a na Leyte, operační a personální důstojník pluku a řada dalších příslušníků štábu; většina štábních důstojníků, kteří útok přežili, byla zraněna. Lod' sama, kromě výbuchu kamikazeještě váiné poškozena následným poiárem, se sice udržela na hladině a mohla být odtažena zpět do kotviště Kerama Retto, tam ale setrvala až do konce války. Celkové ztráty 305. pluku při tomto náletu činily 22 mrtvých, 76 zraněných a 10 nezvěstných. Jeho novým velitelem byl jmenován podplukovník Joseph B. Coolidge a z jiných jednotek byla k 77. pěší divizi přemísténa řada důstojníků, aby mohl být obnoven jeho zdecimovaný štáb. Nicméně navzdory všem ztrá-

164

tám byl pluk v době plánování útoku na Ie Šimu plně připraven k bojovému nasazení.
Ostrov Ie Šima leží asi tři a půl míle od západního pobřeží poloostrova Motobu a dvacet mil severně od okinawských pláü Haguši. Má oválný tvar, délku přes 8 a šířku přes 5 kilometrů. Celý ostrov obklopuje podmořská korálová bariéra. Na severu a severozápadě se pobřeü od mořské hladiny prudce zvedá, tvoří je útesy se spoustou jeskyň. Ale na jihu řada pláží pokračuje do vnitrozemí jen mírným stoupáním. Ty byly vybrány k vylodění jednotek 77. divize a od východu označenyjako Zelená a Červená 1 až 4. Vzhledem k tomu, že korálová bariéra nejméně bránila v přístupu k plážím Červená 3 a Červená 4, byly určeny k vysazení těžké techniky. Povrch Ie Šimy tvoří z větší části plošina jen na pár místech narušená nízkými pahorky a kromě několika pruhů polí pokrytá vysokou travou a skupinami stromů. Pouze ve východní části se náhle zvedá 180 metrů vysoká vápencová hora Iegusugu - americkými vojáky celkem příznačně nazvaná věž -, z níž je dokonalý výhled na celý ostrov. Najejím jižním úpatí leží městečko Ie, v dubnu 1945 tvořené asi třemi stovkami domů. Východně od Iegusugu a Ie, zhruba ve středu ostrova, Japonci vybudovali letiště se třemi 1700 metrů dlouhými vzletovými drahami, které se svým vzájemným postavením podobaly římské číslici XI. Na zhruba 50 metrů vysoké plošině mělo letiště ideální polohu: žádné překážky nebránily letounům při přistávání a při vzletu se zase ocitly nad vodní plochou s neomezeným prostorem pro nabrání výšky. S ovál-
nou plošinou a horou Iegusugu, připomínající palubní nástavbu, vyhlűela Ie Šima jako obrovitá zakotvená letadlová lod'. Získání tohoto výtečně umístěného letiště bylo také hlavním důvodem pro obsazení ostrova - letouny z něj operující mohlyjednak podporovat americké síly bojující na Okinawě a jednak útočit na cíle v Japonsku.
Informace získané průzkumnými lety, prováděnými nad Ie Šimou v lednu 1945, naznačovaly, že posádku tvoří asi dva pěší prapory a personál letiště. Při podrobném zkoumání fotografü byla objevena obranná zařízení jak na letišti, tak u městečka Ie a v prostoru mezi jižními plážemi a západním pobřežím; a i když američtí zpravodajští důstojníci předpokládali, že obzvlášť na hoře Iegusugu se musí nacházet spoustajaponských postavení, žádná tam odhalena nebyla. Jak se blížil den L, další fotografie ukazovaly, že děla, předtím umístěná ve viditelných palebných postaveních, zmizela a celý ostrov přestal jevit
;

jakékoliv známky života. Na vzletových drahách letiště se před dnem L objevily zákopy a díry, vojáky ale vidět nebylo; průzkumné letouny, které od 27. března do 15. dubna denně a ve výšce korun stromů pro-

létávaly nad Ie Šimou, zahlédly za celou tu dobu jen pět lidí. Někteří důstojníci 10. armády měli za to, že ostrov je opuštěn, velitel 77. divize generálmajor Bruce ajeho štáb však byli skeptičtější a také odmítli doporučení velení 10. armády, aby na Ie Šimu vyslali jen dvě průzkumné roty a ještě k tomu za bílého dne. Zpravodajští důstojníci divize nevěřili zdánlivému klidu, podezřívali nepřítele, že připravuje velkou past. Nezmýlili se.
Posádce Ie Šimy se podařilo mistrovské dílo v oboru kamufláže. Na ostrově bylo téměř 7000 lidí, hora Iegusugu skrývala množství palebných postavení, městečko Ie bylo přeměněno v pevnost a okolní terén byl plný upravených jeskyň, tunelů a bunkrů. Ještě v listopadu 1944 se na Ie Šimě nacházel pouze 50. letištní prapor, ale ke konci roku už Japonci začali s intenzivními přípravami k obraně. Z poloostrova Motobu se vrátil na Ie Šimu 1. prapor 2. pěšího svazku 44. samostatné smíšené brigády, který byl nazván Skupina Igawa podle svého velitele majora Masašiho Igawy, a 50. letištní prapor byl přeměněn na jednotku pozemních vojsk a přejmenován na 50. speciálně zřízený pěší prapor. I když posádka na Ie Šimě byla formálně součástí japonského obranného uskupení na Motobu a měla podléhat plu-

kovníkovi Udóovi, ve skutečnosti veškerou obranu ostrova řídil major Igawa. Igawa musel mít mimořádný přesvědčovací a organizační talent, neboť během celé operace ICEBERG Američané v žádném jiném případě nezjistili, že by Okinawané bojovali v takovém počtu a tak statečně po boku regulérních japonských jednotek, jako tomu bylo na Ie Šimě. Jak se později vyjádřili důstojníci 77. divize, ve většině případů nebylo rozdílu mezi tím, jak bojovali civilisté ajakjaponští vojáci.

Jádrem ostrovní posádky bylo 930 mužů Igawova 1. praporu posíleného asi 350 muži bývalého letištního praporu. Ten se měl poté, co na Ie Šimě zničí vzletové dráhy, přemístit na Okinawu, ale vylodění na plážích Haguši jej přinutilo zůstat a bojovat po boku Igawových mužů. Do počtu zhruba 2000 doplnili posádku příslušníci pozemního personálu letiště, ženijního oddílu a 580 mužů pracovního praporu okinawských odvedenců, který na Ie Šimě pobýval od února 1945. Stejně jako se nepodařilo opustit Ie Šimu příslušníkům letištního praporu, neuspěl ani plán evakuovat všech 8000 civilních obyvatel ostrova. Než americké letouny zničily prakticky všechna japonská plavidla nacházející se v okinawské ostrovní skupině, bylo jich odvezeno jen asi 3000.

První měsíce roku 1945 strávili muži majora Igawy tím, že za pomoci stovek civilistů ostrov opevňovali. Z domů a zděných hrobek

vytvořili bunkry, hřebeny a svahy pahorků provrtali zákopy, tunely a palebnými postaveními, v terénních vlnách a živých plotech vybudovali skrytá postavení jak pro jednotlivé střelce, tak i pro kulomety a minomety. Minomety v některých případech umístili až v 8 metrů hlubokých slujích, takže po několika výstřelech je bylo možno stáhnout a zabránit jejich zaměření a zničení. Početné přírodou vytvořené jeskyně ve vápencových skalách Japonci opatřili ocelovými dveřmi a propojili spojovacími tunely; některé jeskyně měly až tři patra a z každého z nich vedly východy k palebným postavením. Začátkem března došlo velení japonské 32. armády na Okinawě k závěru, že proti rozhodnému útoku nepřítele nebude možno Ie Šimu bránit déle než několik dnů, a proto nařídilo zničení letiště. Napříč vzletovými drahami byly prokopány zákopy a protitankové příkopy a exploze rozmístěných náloží vytvořily na řadě míst hluboké krátery. Pro případ, že by nepřítel chtěl provést vzdušný výsadek, byla celá oblast

r

letiště poseta minami. Pokud se týkalo zaminování, a to nejen prostoru letiště, byli Japonci velmi vynalézaví. Kromě standardních min užili letecké pumy s různými typy detonátorů, od tlakových po časované, do země zahrabali nálože opatřené terakotovými nebo dřevěnými schránkami, takže je detektory min reagující na kov nemohly odhalit, a použili i zakopaných barelů s benzinem.

V plánu obrany ostrova, vypracovaném majorem Igawou a jeho štábem, měl sehrát významnou roli i pokus nepřítele zmást. Vzhledem k nejvhodnějšímu terénu a podmínkám k vedení obranných bojů byla obranná postavení soustředěna především ve městě Ie a na hoře Iegusugu. Tím se stal střed východní části ostrova opevněnou baštou, zatímco v západní části zůstávalo jen několik ohnisek odporu a položené miny. Z Ie a Iegusugu bylo také možno přímo kontrolovat vylod'ovací pláže, nacházející se v jihovýchodní části ostrova (byly to pláže Červená 3 a 4, na nichž se později vylod'ovala těžká technika). Japonci doufali, že se jim podaří Američany nalákat, aby se vylodili právě na těchto plážích, a tam je zdrcující palbou zničit. Proto bylo třeba nepřítele přesvědčit, že kromě toho, že jihotýchodní pláže jsou k vylodění nejvhodnější, nejsou nijak zvlášť bráněny, zatímco méně vhodné pláže na jihu a jihozápadě jsou chráněny silně. To byl také důvod, proč vůbec nebyli ostřelováni američtí průzkumníci zjišťující před vyloděním situaci na jihovýchodních plážích

,

a proč neviděli žádné náznaky obrany - jeden z nich se dokonce procházel po pláü, aniž by Japonci jakkoliv reagovali. Piloti průzkumných letounů, prolétávající nad touto oblastí ve výšce 30 metrů, též nezjistili žádné známky nepřátelské aktivity. Na druhé straně, na plážích najihu

166 167

a jihozápadé ostrova (pláže Zelená a Červená 1 a 2), se průzkumný oddíl ocitl pod silnou palbou. Lest se ale nezdařila. Štáb 77. divize došel ke správnému závéru, že jihovýchodní pláže budou plně pod kontrolou japonských postavení nacházejících se ve městě Ie a na hoře Iegusugu, a počáteční vylodění proto musí být provedeno na jižních a jihozápadních plážích, byť vzhledem ke korálové bariéře hůře přístupných, ale zato vzdálenějších od centra obrany.

Výsledkem tohoto rozhodnutí byl polní rozkaz, vydaný 12. dubna generálmajorem Brucem, aby se 16. dubna 305. plukovní bojová skupina vylodila na plážích Červená 1 a Červená 2 a ve stejnou dobu aby 306. plukovní skupina vstoupila na pláž Zelená. Zatímco 305. pluk bude postupovat na východ s cílem zabezpečit pláže Červená 3 a Červená 4, 306. pluk zamíří na severovýchod a obsadí letiště. Poté oba pluky zaútočí na oblast města Ie. Postup budou podporovat dva prapory 105mm houfnic ajeden prapor 155mm děl polního dělostřelectva 77. divize, které budou vylodény den před dnem L na ostrůvku Minna Šima, nacházejícím se 4 míle jižné od Ie Šimy.

Od 25. března ostřelovala bojová plavidla 5. lod'stva Ie Šimu v nepravidelných intervalech. Systematické ostřelování začalo 13. dubna, kdy připlula bitevní lod' Texas, dva křižníky a čtyři torpédoborce a pod palbou se ocitla především oblast kolem města Ie. Večer dorazilo šest středních výsadkových lodí vyzbrojených raketomety a 40mm kanony a po celou noc dopadaly rakety a granáty na horu Iegusugu a na Ie. Stejné tomu bylo i v následujících dvou dnech. Od počátku měsíce dubna útočily na Ie Šimu i stíhačky a lehké bombardéry námořního letectva. Po dvou dnech špatného počasí byly od 13. dubna letecké útoky obnoveny a zintenzivněny. Během 13. až 15. dubna bylo proti ostrovu provedeno 292 vzletů, při nichž letouny svrhly na cíle odhalené průzkumem a vyhodnocením leteckých fotografů 35 tun pum a vypálily 830 raket.13. a 14. dubna provedli žabí muži podmořských demoličních oddílů za denního světla a pod ochranou palby lodních děl a útočících letounů průzkum všech pláží. V noci z 12. na 13. obojživelný průzkumný prapor námořní pěchoty přistál na ostrůw ku Minna a obsadil jej. 15. dubna zde zaujaly palebná postavení tři prapory polního dělostřelectva. Současně byla na ostrůvku upravena provizorní vzletová dráha pro tři malé letouny určené k dělostřeleckému pozorování.

Za rozbřesku 16. dubna zahájily předinvazní ostřelování Ie Šimy 2 bitevní lodi, 4 křižníky a 7 torpédoborců. Ozbrojené výsadkové čluny zasypaly vybrané výsadkové pláže raketami a minometnými střelami, kromé toho dopadaly na pláže a jejich okolí tisíce projektilů vystřelovaných 40mm a 20mm kanony a kulomety podpůrných invazních plavidel. Pét minut před hodinou H přilétlo 16 stíhaček, které ostrov bombardovaly, ostřelovaly raketami a svrhávaly barely napalmu, měnící úseky o stovkách čtverečných metrů v ohnivé peklo; kromé nich další stíhačky a bombardéry kroužily nad ostrovem, připraveny podpořit vylod'ující se jednotky.

Do 6.50 byly z tankových výsadkových lodí vyloženy obojživelné traktory, které krátce nato vyrazily z výchozí linie, vzdálené asi 3500 metrů od pobřeží, k určeným plážím. Moře bylo klidné a viditelnost velmi dobrá. Traktory minuly křižníky, torpédoborce a ozbrojené čluny, a jak se první vlna přiblížila k Ie Šimé, bojová plavidla přenesla podpůrnou palbu dál do vnitrozemí. V 7 hodin 58 minut, dvě minuty před stanovenou hodinou H, vstoupil 1. prapor 305. pluku na pláž Červená 1 na jižním pobřeží ostrova a o tři minuty nato se 3. prapor 305. pluku vylodil o 500 metrů dál na západ (nalevo) na pláži Červená 1. Vojáci útočných praporů rychle pronikali z pláží přes vysoké písečné duny do vnitrozemí. Když asi po 400 metrech překročili silnici lemující pobřeží, obrátil se 1. prapor na východ, 3. prapor pokračoval ještě néjakou dobu dál do vnitrozemí a pak též zamířil na východ a podél jižního okraje letiště postupoval k městu Ie.

V 8.07 dorazila na více než 500 metrů širokou Zelenou pláž na jihozápadním pobřeží ostrova výsadková vozidla, přivážející I., 2.

a 3. prapor 306. pluku. Během tří následujících hodin postoupili vojáci 306. pluku 1800 metrů do vnitrozemí a dosáhli západního okraje letiště. 3. prapor, který zpočátku tvořil plukovní zálohu, vyslal hlídky na západní pobřeží ostrova. Po zlikvidování několika skupin nepřátelských vojáků, skrývajících se v zákopech a pár jeskyních, zahájil i 3. prapor postup a mířil koridorem mezi severním pobřežím Ie Šimy a severním okrajem letiště do východní části ostrova. Rychlý postup všech tří praporů 306. pluku pokračoval i během odpoledne 16. dubna. Pluk obsadil celé letiště a s vážnějším odporem se setkal až na jeho východním konci, kde pěšáci museli za pomoci obojüvelných traktorů vyřadit několik japonských pevnůstek. Do soumraku, kdy 306. pluk útok zastavil, postoupil 5000 metrů a jeho operační zóna zahrnovala dvě třetiny délky Ie Šimy.

305. pluk v jižní části ostrova mél situaci složitější. Po opuštění pláží a zahájení postupu podél jižního pobřeží na východ se oba jeho útočné prapory dostaly do palby ručních zbraní a kulometů, umístěných na západních přístupech k městu Ie a v jeskyních a v opevněných hrobkách nacházejících se na úbočích pahorků pod

170 ţ 171
♀

náhorní plošinou. V tuto dobu bojovali hlavně pěšáci a ženisté, nebof vzhledem k hustému zaminování celého prostoru nemohly obojživelné traktory a samohybná děla zatím významněji zasáhnout. Do večera postoupil l. prapor po jüním pobřeü jen málo přes 700 metrů, 3. prapor, jehož trasa postupu tvořila velký oblouk, pronikl z pláže Červená 1 asi o 1500 metrů dále. V noci se nepřítel pokusil o protiútok v pásmu 3. praporu. Podporováni palbou minometů a 70mm děl postupovali Japonci k americké linü v malých skupinách, vyzbrojeni ručními zbraněmi, zaostřenými kůly, vaky plnými ručních granátů a doslova stovkami náloží, z nichž mnohé byly upravené minometné náboje. Když se přiblížili, vrhali náloie nebo je odpalovali v těsné blízkosti Američanů bez ohledu na to, že sami byli zabiti. Dokonce se stal zcela neuvěřitelný případ, kdy jednomu z amerických vojáků zlomila ruku letící noha na kusy roztrhaného Japonce.* Některé z těchto lidských bomb uspěly, ale většina útočníků byla včas zneškodněna. Po hodinovém, převážně ve tmě se odehrávajícím lítém boji se nepřítel stáhl a před postaveními 3. praporu zůstalo 152 mrtvých japonských vojáků.

Následujícího dne,17. dubna, obnovil 305. pluk postup s cílem obsadit vyvýšeniny za plážemi Červená 3 a Červená 4.1. prapor, postupující podél pobřeží, se setkaljen se slabým odporem a do poledních hodin pronikl o více než 700 metrů na východ. Pro 3. prapor byla počáteční fáze útoku též úspěšná, pak ale byl jeho postup zpomalen těžkou kulometnou palbou, vedenou z jeskyti nacházejících se v korálových svazích na jeho levém boku. Po zásahu tanků byla tato ohniska japonského odporu vyřazena a pomalý postup pokračoval; do 12.45 se 3. prapor přiblížil k východnímu okraji města Ie. 306. pluk zůstával během dne na dosažených pozicích v severní části ostrova, aby umožnil 305. pluku vyrovnat linü fronty, a současně svou palbou podporoval jeho postup.

Při plánování útoku na Ie Šimu nebylo počítáno s účastí 307. pluku, třetího pěšího pluku 77. divize. Ten byl 10. armádou určen k provedení předstíraného vylodění, které se mělo uskutečnit v souvislosti s útokem vjüní části Okinawy, jehož zahájení bylo stanoveno na 19. dubna. Když ale velitel 77. divize generálmajor Bruce 16. dubna viděl sílící japonský odpor, došel k závěru, ie 307. pluk potřebuje, mají-li být co nejrychleji zajištěny pláie nacházející se jihozápadně od města Ie, tj. pláie Červená 3 a 4, určené k vylodění tanků a další těžké bojové techniky. Kromě toho bylo po ovládnutí letiště záhodno, aby byla na

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa.. The Last Battle, str. 160.

ostrově v co nejkratší době i ženijní technika, potřebná k jeho uvedení do provozu. Odpoledne 16. dubna proto Bruce poiádal velitele

10. armády generálporučíka Bucknera o uvolnění dvou praporů 307. pluku s tím, že je pro plánovanou klamnou operaci na Okinawě vrátí do poledních hodin 18. dubna. Buckner souhlasil.

2. a 3. prapor 307. pluku se vylodily na pláüch Červená 3 a 4 v poledne 17. dubna. Již při vstupu na břeh se pěšáci dostali do silné kulometné a minometné palby, přicházející z úbočí vyhaslé sopky Iegusugu. Nicméně ve 13.00 oba prapory vyrazily na severovýchod s úkolem projít postaveními 1. praporu 305. pluku a pokračovat k městu Ie. Během dvou hodin postoupily o 400 metrů a přitom čelily stále sílícímu odporu. Postupovaly v mírně se zvedajícím otevřeném terénu, kde je nepřítel z pozorovacích a palebných stanovišť na hoře Iegusugu měl jako na dlani. Brzy se také ukázalo, že kromě postavení na Iegusugu a v jejím blízkém okolí se nejsilnější japonské obranné pozice nacházejí na výrazném hřebenu, vzdáleném asi 650 metrůjihozápadně od Iegusugu, a na malé vyvýšenině na západní části tohoto hřebenu, na které stála rozlehlá betonová budova. Vyvýšenina byla americkými pěšáky nazvána Kopec vládniho paláce a hřeben si brzy vysloužil název Krvavý hřeben. Později odpoledne, kdy prapory 307. pluku pronikly do města Ie, narazily na zátarasy z ostnatého drátu a spoustu min a musely tvrdě bojovat o každý dům. Miny a trosky bránily v užití samohybných děl, a když se ienisté snažili cestu vyčistit, nepřítel je zahrnul vražednou kulometnou palbou. Nakonec se předsunuté oddíly 307. pluku probojovaly až do vzdálenosti 600 metrů jižně od Kopce vládniho paláce, ale protože v takové blízkosti Krvavého hřebene nebyly s to konsolidovat svá postavení pro nadcházející noc, nezbylo jim než se stáhnout do vhodnějších pozic asi 400 metrů od pláží. Ztráty narůstaly a bylo zřejmé, že boj o ovládnutí Ie Šimy bude trvat déle, nei se předpokládalo, a vítězství bude draze zaplaceno.

I když generálmajor Bruce a členové jeho štábu připlouváli na Ie Šimu každý den, divizní velitelství zůstávalo i nadále na palubě generálovy velitelské lodi, vybavené komunikačním zařízením, které umoiňovalo lepší řízení a koordinaci pozemních, námořních a leteckých akcí. Přímé řízení pozemních operací na ostrově Bruce svěřil svému zástupci brigádnímu generálu Edwinu H. Randleovi, který se na Ie Šimé vylodil hned první den a zřídil svoje malé předsunuté velitelství na velitelském stanovišti 305. pluku. Ve večerních hodinách 17. dubna obdržel Bruce od Randlea hlášení, že pokud se nemá obsazení ostrova podstatně zdržet, bude třeba přítomnosti 307. pluku

172 173
♀

i v následujících dnech. Velení 10. armády Bruceho žádosti o ponechání pluku na Ie Šimě vyhovělo. Operační plán pro 18. dubna proto stanovil, ie 307. pluk spolu s 305. plukem budou pokračovat v útoku na město Ie z jihu, zatímco 306. pluk napadne od západu a od severu horu Iegusugu, tyčící se nad ním. Po dva dny měly pluky 77. divize svádět mimořádné tvrdé boje v prostorujižně a západně od Iegusugu a překonávat nejurputnější nepřátelský odpor, s jakým se kdy setkaly.

18. dubna vyrazil 306. pluk v 7.30 ráno, 307. pluk o hodinu později. Do večerních hodin se 306. pluk probojoval až do vzdálenosti necelých 300 metrů od úpatí Iegusugu. 307. pluk obsadil během dne větší část otevřeného terénu před Krvavým hřebenem, ale za cenu těžkých ztrát a až za účinné pomoci 305. pluku. Rozsáhlá minová pole opět bránila plnému využití obrněných vozidel a dělostřelectvo bylo proti zakopaným, opevněným a v ruinách ukrytým japonským postavením prakticky neúčinné. Byl to boj pěšáků, o jehož obtížnosti svědčí i to, že za celý den 3. prapor 305. pluku postoupil jen o 350 metrů. 18. dubna také japonský kulometčík, skrytý za liniemi 3. praporu, zabil slavného válečného korespondenta Ernieho Pyla. Pyle, doprovázen velitelem praporu, přijížděl k frontové linü v džípu, když se z korálových teras lemujících cestu ozval nepřátelský kulomet. Oba muži z vozidla vyskočili a ukryli se v příkopu. Pyle zvedl po chvíli hlavu, a v tom okamžiku ho další dávka zasáhla do spánku, těsně pod

okrajem přilby. Až po třech hodinách usilovného pátrání bylo zamaskované kulometné hnízdo objeveno a zničeno. Ernie Pyle byl pohřben na Ie Šimě na hřbitově 77. divize.

18. dubna se objevily vážné problémy i na vylod'ovacích plážích. Od chvíle, kdy vojáci útočných jednotek vstoupili na ostrov, bylo jejich zásobování komplikované a jen s velkými obtížemi se jim dostávalo toho nejnutnějšího. Důvodem byla skutečnost, že masivní korálovou bariéru v příbřeiních vodách u prvních vylod'ovacích pláží mohla zdolat pouze obojživelná auta DUKW, pásová invazní vozidla a malé čluny, a to ještě jen v určitých hodinách, když byl nejvyšší příliv. Daleko přístupnější pláie Červená 3 a Červená 4 se nepodařilo zabezpečit 16. dubna, jak předpokládal původní plán, neboť první pokusy zmařila silná nepřátelská palba. Až když se následující den na nich vylodil 307. pluk, bylo moino začít s vykládáním těžkých nákladů a techniky. Teprve 17. dubna večer byly na břehu první bedny se zásobami. Tím ale potűe neskončily. Ze svých postavení ve městě le, na Krvavém hřebenu a na hoře Iegusugu mohli Japonci

176

obě pláže, nacházející se přímo pod nimi, ostřelovat intenzivní minometnou palbou. Navíc se v noci ze 17. na 18. dubna pokoušeli na pláže proniknout a byli odraženi jen spojeným úsilím pěšáků a ženistů z pobřeiních pracovních oddílů. Ai od 21. dubna bylo možno považovat pláže Červená 3 a Červená 4 za bezpečné.

Dne 19. dubna, stejně jako po oba předchozí dny, bylo hlavní bojové úsilí zaměřeno proti nejsilnějšímjaponským pozicím na Krvavém hřebenu, na které od jihozápadu útočily 305. a 307. pluk. 306. pluku na severu bylo přikázáno dočasně zůstat na dosažené čáře, neboť při dalším postupu by se ocitl v linü palby lodních děl, podporujících operace 305. a 307. pluku. Japonci na Ie Šimě vedli obranné boje způsobem známým z jiných tichomořských ostrovů: bylo nutno dobývat jeskyni za jeskyní, ničit jedno hnízdo odporu za druhým, svádět těžké boje o každý metr území, čelit divokým protiútokům prováděným oddíly v síle čet až rot, odhalovat a likvidovat ukryté jednotlivce nebo malé skupinky, zůstávající za zády postupujících útočných jednotek, a zneškodňovat nepřátelské vojáky pokoušející se v noční tmě pronikat do amerických linü. Japonci měli na Ie Šimě jen pár těžkých zbraní, ale o to účinněji využívali minometů, protitankových děl, lehkých a těžkých kulometů; kde jim tyto zbraně chyběly, bojovali náložemi, granáty a dokonce oštěpy. Na rozdíl od bojů ve skupině Kerama Retto zažívala 77. divize na Ie Šimě situaci, kdy vojáci regulérních japonských jednotek měli fanatickou podporu civilistů, dokonce i žen, které se nejen podílely na obraně jeskyň a tunelů, ale účastnily se i sebevraiedných protiútoků. Po celém ostrově Japonci rozseli tisíce min: nejvíc jich bylo v oblasti letiště, podél pláží, na cestách a samozřejmě v nejintenzivnéji hájeném prostoru západně od města Ie. Mnoho min bylo vyrobeno z leteckých pum a při jejich využití se naplno uplatnila japonská vynalézavost: puma byla například umístěna na dno vyhloubené jámy zapalovačem nahoru a nad lehce zakrytou jámou byl na dvou tyčkách zavěšen kámen. Od jedné tyčky vedl drát k nedaleko ukrytému japonskému vojákovi, který v okamžiku, kdy se nadjámou ocitlo projűdějící americké vozidlo, za drát zatáhl, kámen spadl na zapalovač a puma explodovala. Tento "vynález" dokázal odhodit a převrátit i l5tunový obojživelný traktor. Ani spojené úsilí 305. a 307. pluku nedokázalo 19. dubna rozvrátit nepřátelskou obranu. Na severovýchodě a na východě útočné prapory sice téměř dosáhly úpatí hory Iegusugu, na jihu a na západě od hory a od města Ie útočily na Krvavit hřeben, smyčka se stahovala, ale postup byl pomalý a vykupován těžkými ztrátami. Generálmajor Bru-

177
♀

ce se rozhodl situaci změnit. Původní plán dobytí hlavní nepřátelské

obranné bašty na ostrově, hory Iegusugu, předpokládal útok vedený z jihu a ze západu. Tak také v prvních dnech po vylodění útočné prapory postupovaly. Když ale neočekávaně tvrdý nepřátelský odpor začal tento plán hatit, bylo třeba rozhodnout, zda není výhodnější útočit ze severu. Pozemní průzkum ale nebyl vzhledem ke smrtící palbě možný a letecké fotografie neskýtaly dostatečné informace o profilu terénu. Generálmajor Bruce proto v odpoledních hodinách 19. dubna nastoupil na palubu hlídkového člunu a vydal se podél pobřeží na průzkum osobně. Poté rozhodl, že hlavní nápor bude nadále veden z operačního pásma 306. pluku, tj. ze severu. Události následujícího dne potvrdily, že slabý článek v japonském obranném systému se skutečně podařilo nalézt.

V 8.50 ráno 20. dubna začalo polní dělostřelectvo ostřelovat nepřítelem držený prostor těsně před liniemi útočných jednotek. V 9.00 palba ustala, ale útok nezačal; šlo o lest, kdy Američané čekali, až se Japonci, předpokládajíce, že palebná příprava skončila, vrátí z úkrytů do svých obranných postavení. Po 10 minutách děla znovu zaburácela a na Japonce 15 minut dopadala lavina oceli. Teprve potom američtí pěšáci vyrazili. Útok 306. pluku vedl jeho 1. prapor podporovaný tanky a ženisty. Američané pronikli minovým polem, chránícím úpatí hory Iegusugu, překonali protitankový příkop a začali šplhat vzhůru po úbočí. Jednu jeskyni za druhou a bezpočet bunkrů likvidovala přímá palba podpůrných těžkých zbraní, plamenomety, nálože a ruční granáty. Do poledních hodin útočníci zdolali 200 metrů. Pak však bylo třeba se zastavit a zreorganizovat vyčerpané a prořídlé jednotky. Po dalším palebném přepadu, drtícím svahy a temeno Iegusugu, byl ve 14.30 postup obnoven. Tentokrát jej po skalnatém srázu vedli vybraní muži s horolezeckým výcvikem, kteří se drali nahoru nic nedbajíce na déšf granátů a náloží, které na ně seshora vrhali zoufale se bránící Japonci. Jejich odpor byl tak urputný, že přes všechno úsilí se 306. pluku do setmění nepodařilo horu dobýt. Ovládl však více než polovinu jejího severního úbočí a na této čáře se také začal připravovat k odražení eventuálního nočního protiútoku.

Zatímco 306. pluk dobýval ze severu Iegusugu, 305. a 307. pluk útočily na jižní svahy Krvavého hřebene. Po těžkém boji, trvajícím několik hodin, obsadil 2. prapor 307. pluku budovy na Kopci vládního paláce a I. prapor 305. pluku dobyl ještě vyšší vrch, nacházející se dál na východě. Obou těchto cílů Američané nakrátko dosáhli již předchozího dne, ale nakonec byli vytlačeni a přinuceni ustoupit. Tentokrát, bohatší o zkušenost, že někdy je snazší cíl obsadit než udržet,

začali dosažené pozice okamžitě zajišfovat. Do druhého patra betonového skeletu jinak úplně zničené budovy, nazvané ; Vládní palác", umístili kulomety, pokrývající nebezpečný prostor směrem k Iegusugu, a zaujali obranná postavení v nehluboké proláklině severně od obsazených budov. Na hřeben byla vytažena i polní děla a oslabené jednotky posílili ženisté. Velitelé obou pluků byli rozhodnuti udělat vše pro to, aby tentokrát už nemuseli ustupovat. Že zabezpečovací opatření nebyla bezdůvodná, potvrzovalo i to, že během jejich provádění bylo nutno odrazit dvě nepočetné, ale fanaticky bojující skupiny Japonců, kterým se mimo jiné podařilo náložemi zničit dva tanky.

V noci z 20. na 21. dubna zkoumaly malé skupiny Japonců americké linie kolem Krvavého hřebene a Kopce vládního paláce ve zřejmé snaze objevit v obranném systému slabé místo. Ve 4.30 ráno zahájily japonské minomety intenzivní palbu a v 5.30 vyrazilo proti západnímu křídlu amerických postavení 300 až 400 nepřátelských vojáků. Postupovali v kolonách: jedna se blížila ze severu a dvě další ze severozápadu a ze západu. Zatímco japonské minomety stále ještě střílely, procházeli útočící vojáci - s nimiž šly i ženy ozbrojené oštěpy- vlastní minometnou palbou, aniž na okamžik zakolísali. Hlavní nápor směřoval proti pozicím roty G 2. praporu 307. pluku. Jedna její četa odolala, ale druhá náraz nevydržela, a Japonci pronikli až k velitelství praporu, umístěnému na západní straně Kopce vládního paláce. Příslušníci velitelství, ženisté, kteří se nacházeli poblíž, a zbytky roty G bojovali o život. Velitel praporu, štábní důstojníci, písaři, kuchaři a řidiči vytvořili na vrcholu kopce obrannou linü, proti které se v sebevražedném útoku hnali Japonci vrhající ruční granáty a nálože. Někteří z nich pronikli až do vzdálenosti 5 metrů od velitelského stano-

viště, ale improvizovaná linie vydržela. Velkou zásluhu na tom měl vojín první třídy Martin O. May, kulometčík roty H 2. praporu. Vyznamenal se již před dvěma dny, kdy při vynuceném ústupu své jednotky z Krvavého hřebene dobrovolně držel postavení a kryl ústup. Nyní pálil ze svého kulometu do dotírajících Japonců a poté, co exploze minometné střely kulomet vyřadila a jeho samotného vážně zranila, se bránil ručními granáty až do chvíle, kdy byl znovu zraněn, tentokrát smrtelně. Za svoji statečnost byl May posmrtně vyznamenán Medailí cti.

Hodinu trval nelítostný boj muže proti muži, než Američané zatlačili Japonce zpět a získali ztracené pozice. Za rozbřesku protiútok skončil. Většina nepřátel byla zabita za americkými liniemi; v pásmu roty G bylo nalezeno 280 mrtvých, dalších 84 v pásmech rot F a E. Ale i Azneričané utrpěli citelné ztráty: rota G, silně oslabenajiž před-

178 I 179
♀

chozími boji o Krvavv hřeben, méla ráno 21. února jen 36 bojeschopných vojáků, roté H jich zbývalo 49 a rotě E 57. Ze dvou kulometných čet roty H zůstalo 19 akceschopných mužů a z osmi těžkých kulometů zbyly dva. 2. prapor 307. pluku ztratil do této chvíle 30 důstojníků, což byla téměř polovina jejich celkového počtu. Nicméné Krvavý hřeben byl ovládnut s konečnou platností. Zbývalo zneškodnit izolované skupiny obránců stále ještě kladoucí odpor ve městě Ie na úpatí hory Iegusugu. Tohoto úkolu se ujal 3. prapor 307. pluku a hned od ranních hodin 21. začal po krátké dělostřelecké přípravě plamenomety, bazukami a náložemi ohniska odporu likvidovat. Béhem tří hodin zničil 12 samostatných nepřátelských obranných postavení a dosáhljižního úpatí Iegusugu. Horu nyní bylo možné napadnout i z tohoto směru.

Ráno 21. dubna také pokračoval útok 306. pluku, vedený na úbočích Iegusugu silami tří praporů z východu, severu a severozápadu. Po vyřazení řady jeskyň a bunkrů se hlídce 1. praporu podařilo navzdory palbě japonských odstřelovačů překonat více než 15 metrů vysoký strmý skalnatý útes, poslední překážku, a v 10.25 jeden člen hlídky vystoupil na samý vrchol Iegusugu. Nemaje žádnou tyč, na níž by upevnil americkou vlajku, mával jí až do okamžiku, kdy Japonci, stále se ještě držící na svazích hory, spustili tak divokou palbu, že se celá hlídka musela dočasně stáhnout. I když na jednom místě bylo nakrátko dosaženo vrcholu, na úbočích Iegusugu pokračovaly líté boje po celý zbytek dne. Útočící prapory byly nyní tak blízko jeden druhého, že bylo třeba dokonalé koordinace jejich akcí, aby nedošlo ke vzájemnému ostřelování. Tlak na poslední japonská postavení na hoře zesílil zejména poté, co byl zahájen útok i po jižním úbočí. Ve 13.45 oznámil brigádní generál Randle veliteli divize generálmajoru Brucemu, že veškerý organizovaný nepřátelský odpor je zlomen. Obecně tomu tak bylo, ale neorganizovaný odpor pokračoval, Japonci se ještě drželi na jihovýchodní straně Iegusugu. Vzhledem k tomu, že šlo o malý prostor, nebylo možno použít dělostřelectvo a silné bylo omezeno i využití samohybných 75mm houfnic. Jak bylo v takových případech obvyklé, nastoupili pěšáci s ručními zbraněmi, granáty, plamenomety a demoličními náloiemi. Odpoledne 21. ledna se do vyčišfovacích akcí na Iegusugu zapojily všechny jednotky. Japonci ještě stále zůstávali v podzemních úkrytech a chodbách, z nichž vyráželi k náhlým přepadům; Američané proto východy z úkrytů systematicky vyhazovali do vzduchu a zavalovali. V 17.30 byla Ie Šima prohlášena za obsazenou. Generálmajor Bruce při té příležitosti prohlásil, že poslední tři dny byly ve znamení nejurputnějších bojů, jaké kdy vidél.

Celých pět dnů poté, co bylo oznámeno, že je ostrov dobyt, vojáci 77. divize likvidovali na různých místech se nacházející skupiny nepřátelských vojáků, ničili bunkry a jeskyně vhodné pro pokračování v odporu, zneškodňovali tisíce min, nebo alespoň označnvali jejich umístění, a pohřbívali mrtvé. Během těchto akcí byly zabity stovky nepřátelských vojáků, mnoho z nich stále ještě na hoře Iegusugu- poté co opustili podzemní úkryty -, další v jejím okolí, ve městě Ie

a v jeskyních na pobřeží. Poslední za pozornost stojící bojovou akci na ostrově provedli Japonci v noci z 22. na 23. dubna, kdy skupina vojáků spolu s civilisty včetně žen, všichni ozbrojeni puškami, granáty a náložemi, vyrazila z nitra Iegusugu proti postavením 306. pluku. Všichni byli zabiti a Američané přitom neutrpěli žádné ztráty.

Během šestidenní bitvy o Ie Šimu zahynulo 4706 Japonců a 149 jich padlo do zajetí. Mnoho mrtvých byli civilisté, ale bylo téměř nemožné rozpoznat je od vojáků jak v boji, tak později při pohřbívání. Američané odhadovali, že po boku regulérních vojáků bojovalo na 1500 civilistů vybavených zbraněmi a uniformami. Ztráty 77. divize činily do 24. dubna 1120 mužů, z toho 172 padlých, 46 nezvěstných a 902 zraněných. Od 25. dubna bylo zřejmé, že s eventuálními zbytky nepřátel, skrývajících se ještě na pár místech, si už dokáže poradit posádka pověřená správou ostrova. V první fázi bylo k zajištění posádkové služby vyčleněno velitelství 305. pluku a 1. prapor tohoto pluku. Pro zbytek 77. pěší divize ale ukončení operací na Ie Šimě neznamenalo nástup na odpočinek. Ve dnech 25. až 28. dubna převezly tankové výsadkové lodi divizi na Okinawu, kde jí bylo třeba k posílení XXIV. sboru, bojujícího s obranou nepřátelské bašty Šuri.

Jakmile skončily vyčišťovací akce, začaly na Ie Šimě intenzivní práce na přestavbě a rozšíření letiště. Po počátečním zdržení, kdy bylo třeba zneškodnit velké množství min, ženisté rychle opravili dráhy vybudované Japonci a začali s výstavbou nových. Potřebný stavební materiál poskytly korálové hřebeny a ruiny města Ie. Náhorní plošina skýtala dostatek prostoru nejen pro vzletové, ale i pro pojížděcí, spojovací a pomocné dráhy a detašovaná stanoviště letadel a na svažujícím se terénu po jejích okrajích byly postaveny ubytovací objekty pro personál letiště. Práce rychle pokračovaly a už 10. května se na Ie Šimu přemístila jedna stíhací skupina. V polovině měsíce května byly plně operační všechny vzletové a pojížděcí dráhy a byl nainstalován radar a zařízení protileteckého varovného systému. Tím samozřejmě výstavba letiště neskončila, dále bylo rozšiřováno a do 14. června již z něj operovaly tři stíhací skupiny a jedna eskadra nočních stíhačů. Předpoklad spojeneckých plánovačů, že Ie Šima se sta-

180 ţţ 181
♀

ne ideální základnou pro podporu operací na Okinawě a pro přípravu pozdějších útoků na Japonsko, se potvrdil.

XXIV. sbor míří k ţturi

Divize XXIV. sboru postupující do jižní části Okinawy - 7. divize po východní straně ostrova a 96. divize po straně západní - obsadily večer 5. dubna (den L+4) linii spojující vesnici Tomai na východním pobřeü s vesnicí Ojama na pobřeží západním. Podle rozkazu velitele sboru generálmajora Johna R. Hodge měly do 7. dubna dosáhnout horského masivu táhnoucího se napříč ostrovem od vesnice Ouki na západě k hřebenu Urasoe-Mura na východě. Již 4., ale zejména 5. dubna bylo možno zaznamenat sílící odpor nepřítele. Ale ani velící generál, ani jeho štábní důstojníci si zatím neuměli v plném rozsahu představit, co výsadková vojska v následujících dnech a týdnech čeká, a ani nepředpokládali, že stanovené linie nebude dosaženo za tři dny, ale po velkém úsilí a po těžkých ztrátách až za tři týdny, a to ještě jen zčásti.

7. divizi, konkrétně jejímu 184. pluku, který vyrazil 6. dubna po desetiminutové dělostřelecké přípravě, stál v cestě asi 150 metrů vysoký hřeben, kterému vévodila korálová špice, nazvaná - stejně jako podobný útvar na ostrově Ie Šima - věţ. Japoncům sloužila za pozorovatelnu a s největší pravděpodobností to bylo místo, kde v roce 1853 vztyčil americkou vlajku komodor Matthew C. Perry, vyslaný navázat obchodní styky s izolovaným japonským císařstvím a v podstatě je otevřít západnímu světu. Protože hřeben s l,ě?i dominoval okolnímu terénu a byl z něj dokonalý výhled na všechny světové strany, Japonci jej přebudovali na důležité předsunuté obranné postave-

ní, obsazené 1. rotou 14. samostatného pěšího praporu. Rota, které velel nadporučík Seidü Tanigawa, sestávala z velitelství a dvou střeleckých čet, což bylo celkem 110 mužů. Její třetí četa, nacházející se asi půldruhého kilometru dál v týlu, tvořila zálohu praporu.

Jádrem obrany bylo 8 lehkých kulometů a 2 kulomety těžké, umístěné u základny hřebene. Hluché prostory, nepokrývané palbou kulometů, strážili pěšáci v zákopech a okopech, vyzbrojení ručními zbraněmi a dostatkem ručních granátů. Všechna důležitější obranná postavení spojovala síf zákopů a tunelů, umožňujících v případě potřeby přesuny i pod zemí. Na vrcholu hřebene se nacházely čtyři SOmm minomety a na odvráceném jižním svahu další tři. Na hřebenu měla 62. divize také pozorovatelnu pro své dělostřelectvo. Hlavní

přístupy chránila minová pole a zátarasy z ostnatého drátu. Nadporučík Tanigawa samozřejmě nemohl doufat, že se stovkou mužů Američany zastaví, ale byl rozhodnut přinutit je zaplatit za vítězství vysokou cenu.

l. prapor amerického 184. pluku vyslal k čelnímu útoku na hřeben roty B a C. Vojákům dvou čet se po tvrdém boji podařilo vyšplhat se až téměř na vrchol, ale když začali do vchodů jeskyň a tunelů vhazovat ruční granáty, Japonci reagovali jako roj sršňů a zahájili protiútok doprovázený silnou minometnou palbou. Obé čety vydržely útočitjen 15 minut a pak byly vzhledem k hrozivě narůstajícím ztrátám nuceny ustoupit. O hodinu později vyrazili američtí pěšáci k druhému útoku, podporovanému palbou 105mm a protitankových děl, těžkých kulometů, 60mm, 8lmm a 106mm minometů a bazuk. Přes tuto masivní podporu ani tentokrát neuspěli - Japonci přečkali hlavní nápor smrtící palby ukryti v tunelech, a když skončil, vrátili se do obranných postavení.

Ještě během dopoledne nařídil podplukovník Daniel G. Maybury, velitel 1. praporu, třetí útok, jehož čelo tvořila rota B. Nadporučík Tanigawa, řídící obranu z pozorovatelny na Věži, Američany znovu zastavil. Ale ve stejnou dobu se rota C šplhala k vrcholu hřebene od západu obtížnějším, ale částečně krytým terénem, a aby jí ulehčil, nechal podplukovník Maybury do tohoto prostoru soustředit veškerou podpůrnou palbu. Tak se stalo, že zatímco Tanigawa sledoval a odráiel postup roty B, dosáhla rota C vrcholu bez ztráty jediného muže! Poté fosforovými granáty a plamenomety systematicky ničila jedno japonské obranné postavení za druhým. Tanigawa sice během boje žádal své nadřízené o palebnou podporu, ale nebyla mu poskytnuta, a už se nikdy nedozvěděl proč; padl a s ním všichni jeho vojáci. Obsazení hřebene s vě?i si vyžádalo nemalé úsilí, a to šlo jen o předsunuté stanoviště s nepočetnou posádkou, které se nedostalo žádné podpory a posil. A přitom bylo stále zřejmější, že od 6. dubna začaly jednotky XXIV. sboru vnikat do obranné zóny Šuri, ve které se nacházejí tucty postavení, jako byl Tanigawův hřeben, která budou hájena stejně fanaticky, ale navíc s plnou podporou dělostřelectva a v případě potřeby budou posilována záloiními jednotkami.

Na západní straně ostrova bojovala 96. pěší divize. Na jejím pravém křídle představovala hlavni překážku postupu vyvýšenina nazvaná Kaktusovýţ hřeben, ze které Japonci nejen ovládali značnou část vnitrozemí, ale i několik set metrů západního pobřeží. Přístup k hřebenu chránil protitankový příkop, ostnatý drát a minové pole a bránilyjej oddíly 13. samostatného pěšího praporu 63. brigádyjaponské

182 ţ 183
♀

62. divize. Jak se ukázalo, samostatné pěší prapory, které japonské velení užívalo k hájení předsunutých postavení, byly svým složením pro tento úkol velmi vhodné. Každá z pěti střeleckých rot samostatného praporu byla vybavena 9 lehkými kulomety a 9 ručními granátomety; kulometná rota měla 10 těžkých kulometů a dělostřelecká rota byla vyzbrojena dvéma 75mm děly a dvěma 70mm houfnicemi. 63. brigáda měla tři samostatné pěší prapory -12.,13. a 14. - a všechny byly nasazeny v prostoru, na který XXIV. sbor útočil od 4. dubna. Každý z nich původné tvořilo asi 900 mužů, ale po doplnění oki-

nawskými odvedenci a příslušníky oddílů boeitai dosahoval jejich stav 1200 mužů.

Když se Američané pokusili 5. dubna Kaktusovv hřeben obsadit, nepomohla jim ani podpora tanků a museli se stáhnout. Novému útoku, zahájenému ráno 6. dubna, předcházel nálet palubních letounů z eskortních letadlových lodí, které japonská postavení zasypaly pumami. Ale jakmile americká pěchota vyrazila, dostala se do stejné těžké palbyjako před 24 hodinami. Za této situace se 2. prapor 383. pluku rozhodl k čelnímu útoku, vedenému přímo skrz nepřátelskou palebnou přehradu. Seržant Francis M. Rall později napsal: "Uvědomili jsme si, že jediným způsobem, jak uniknout z palby minometů, je dostat se tam, odkud palba přichází. A proto jsme se zvedli a ve vlnách, střílejíce ze všeho, co jsme měli, a vrhajíce granáty po tuctech, jsme napadli japonská postavení."* Touto taktikou americké verze útoku bantai dobyl 2. prapor západní část Kaktusového hřebenu a následujícího dne, 7. dubna, obsadiljeho zbytek. Ale sotva 383. pluk překonaljednu překážku, narazil na další: pár set metrů za KaktL<sovvm hřebenem se nacházel Hřeben Kazaku, pojmenovaný podle stejnojmenné vesnice ležící u jeho úpatí.

I operace 382. pluku, postupujícího napravo od 383. pluku, charakterizovaly urputné boje muže proti muži, které působily oběma zápolícím stranám těžké ztráty. Pluk se často ocital v palbě přicházející zepředu, zleva i zprava a večer 8. dubna se jeho postup zastavil úplně.

Už 7. dubna bylo americkým velitelům jasné, že XXIV. sbor vstupuje do hlavní zóny obranyjaponské 32. armády s bezpočtem připravených obranných postavení. Velitel sboru generálmajor Hodge proto požádal o přidělení dalších praporů dělostřelectva. Velitel 10. armády generálporučík Buckner souhlasil a vědom si toho, že dělostřelectvo III. sboru námořní pěchoty není v severní části Okinawy dosta-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinaţţa: The Last Battle, str.110.

tečně využito, nařídil přesun pěti praporů 155mm děl a 155mm a 203mm houfnic na jih.

V noci ze 7. na 8. dubna odrazily jednotky XXIV. sboru jen pár menších pokusů nepřítele o proniknutí do svých pozic. Japonci původně plánovali na 6. dubna velký protiútok, který se měl uskutečnit současně s první ze série operací kikusui pilotů kamikaze. Ale když jejich letecký průzkum ohlásil velký americký konvoj nacházející se jižně od Okinawy, zaměřili se na něj a koordinovaný útok kamikaze a pozemních sil byl odložen na noc 8. dubna. Situace se však opakovala, tentokrát se stal lákavějším cílem konvoj ohlášený z prostonz západně od Okinawy, a poté byl pozemní protiútok odložen na neurčito. Bez letecké podpory se generálporučík Ušidžima neodvážil vyrazit, zejména když střízlivěji uvažující důstojníci jeho štábu před podobným hazardem opakovaně varovali. Ale bylo jen otázkou času, než obhájci rozhodné protiakce získají vrch.

Ve dnech 8. a 9. dubna vedl v operačním pásmu 7. divize ve východní části ostrova útok 184. pluk. Během dvou dnů postoupil o 1400 metrů, přičemž mimo jiné obsadil i pahorek posetý obezděnými okinawskými hrobkami, z nichž prakticky každá obráncům sloužila jako odolný bunkr. Podél východního pobřeží postupoval 32. pluk, který se 9. dubna přiblížil k okraji vesnice Ouki. 7. divize tím ve svém pásmu zlikvidovala hlavní japonská předsunutá postavení a vnikla do první linie nepřátelské obrany. Od té chvíle se setkávala se stále sílícím odporem a její další postup na jih byl již výrazně pomalejší.

Uprostřed fronty XXIV. sboru útočily tři prapory 382. pluku 96. divize na hřebeny dominující vesnicím Kaniku a Nišibaru, nacházejícím se pod nimi. Přesná palba vzájemně se podporujícíchjaponských kulometů, minometů a děl, vedená z řady pevnůstek a jeskyň, kontrolovala všechny přístupové koridory a přibíjela americké pěšáky k zemi. Do večera 9. dubna se 382. pluku nepodařilo dosáhnout určených cílů a utrpěl tak těžké ztráty, že řadajeho rot dosahovala pouhých 60 procent bojové síly. V ještě horším stavu se ve stejnou dobu nacházel 383. pluk 96. divize, jehož efektivnost klesla na 45 procent.

Po dva dny se pluk snažil zachytit se na Hřebenu Kakazu, nejodolnějším nepřátelském obranném postavení, s jakým se dosud 96. divize setkala. Američtí pěšáci se k jeho úpatí prodírali hustým porostem a byli decimováni uzavírací palbou předem přesně zastřílených japonských zbraní. Ale přes všechny potíže nakonec 9. dubna útočné roty 1. a 3. praporu 383. pluku vrcholu hřebene dosáhly. Okamžitě však na ně dopadla bubnová palba přicházející z ruin vesnice Kakazu

186 ţ 187
♀

a japonský 13. samostatný pěší pluk zahájil sérii divokých protiútoků. Po větší část dne se Američané obklíčeni na vrcholu hřebene drželi, jejich řady však rychle řídly a vzhledem k neprostupné japonské palebné bariéře k nim nemohly proniknout posily. Nakonec, když jim došla munice, byli nuceni se stáhnout ai na linü, na které se nacházeli předchozího večera. 23 padlých, 47 nezvěstných a 256 zraněných byla cena zaplacená 9. dubna 383. plukem za pokus dobýt Hřeben Kakazu.

Dne 9. dubna se začaly přemísfovat ze severní části ostrova na jih k přímé podpoře XXIV. sboru tři prapory 105mm houfnic I1. (dělostřeleckého) pluku 1. divize námořní pěchoty. 12. dubna se jako poslední přesunul 1. prapor vybavený 75mm houfnicemi. Ve stejnou dobu obdriel XXIV. sbor další významnou posilu: ze zálohy 10. armády byla pro něj uvolněna 27. pěší divize (kromé 105. pluku). Její velitel generálmajor George W. Griner se se svým štábem hlásil u velitele sboru Hodge 9. dubna ve 13.00 a během noci začaly přijíždět konvoje s muži 106. a 165. pluku divize, s divizním dělostřelectvem a speciálními jednotkami; divize se prozatím utábořila v prostorujižně od letiště Kadena a čekala na rozkaz k bojovému nasazení.

Obnovený útok zahájený XXIV. sborem ráno 10. dubna musel čelit nejen intenzivní nepřátelské obraně, ale i dešťům hnaným silným větrem. 7. divize, útočící podél východního pobřeží, se poblíž vesnice Ouki setkala s minovými poli, protitankovými příkopy a palbou ze vzájemně se podporujících bunkrů a béhem dne postoupila o pouhých 350 metrů. 96. divize zatím pokračovala v boji o Hřeben Kakazu, započatém předchozího dne. Operaci osobně řídil zástupce velitele divize brigádní generál Claudius M. Easley. Poté co den před tím nestačily k obsazení Hřebene Kakazu síly jednoho pluku, generál rozhodl, že tentokrát, po půlhodinové palebné přípravě provedené polním a námo`rním dělostřelectvem, zaútočí dva pluky: 381. na západní část hřebene a 383. na část východní. Špatné počasí sice znemožnilo očekávanou podporu tří eskader palubních stíhaček a rozmočený terén podstatně omezil i užití tanků, nicméně do 11. hodiny dopolední se podařilo dosáhnout vrcholu hřebene v jeho západní části. Pozice Američanů ale nebyla bezpečná, nepřítel měl stále dost sil k provedení protiútoku a mocnou oporu v kulometné a minometné palbě. Východní část hřebene se do večerních hodin dobýt nepodařilo; 2. prapor 381. pluku, který se o to úporně snažil, zaznamenal malý územní zisk, ale nepřátelský protiútokjej nakonec vrhl zpět. Boj o Hřeben Kakazu uvázl ve slepé uličce: Japonci sice postup Američanů zastavili, ale vyhnat je z hřebene jako předchozí den nedokázali.

Na této situaci se nic nezměnilo ani 11. dubna. Až 12. dubna se 96. divize pokusila hřeben dobýt s konečnou platností. Poté co letouny bombardovaly a ostřelovaly raketami jeho vrchol a odvrácené úbačí, kde se nacházela většina japonských minometů a oddíly záloh, vyrazil 381. pluk s 1. praporem v čele. Japonci ale počkali, až letadla odletí, a pak spustili nejtěžší minometnou palbu, jakou dosud 96. divize zažila. Více než hodinu dopadaly v intervalech netrvajících ani jednu vteřinu minometné střely na kamenité svahy. Třikrát se američtí pěšáci pokoušeli probít vpřed, ale minomety, palba z kulometů a ručních zbraní a vrhané nálože a granáty je pokaždé zastavily. Zatímco se dva pluky 96. divize marně pokoušely vyrvat nepříteli Hřeben Kakazu, tři praporyjejího 382. pluku, bojující ve střední části fronty XXIV. sboru, byly ve dnech 9.-12. dubna zuřivou japonskou obranou rovněž přinuceny svůj postup téměř zastavit.

7. divize, operující ve východní části ostrova, postoupila 9. a 10. dubna o několik set metrů a útočila na pobřežní vesnici Ouki, kterou Japonci přeměnili na silnou baštu odporu, chráněnou dělostřeleckou palbou, minovým polem, bunkry a pásem zákopů. K tomu všemu po celou dobu padal na útočící pěšáky studený, na kůži pronikající déšť, a po pravdě řečeno, všichni se cítili mizerně. Nicméně 11. dubna vstoupily oddíly 1. praporu 32. pluku, těsně následující pohyblivou palebnou přehradu, do vesnice. Podpůrné tanky však zadržel zaminovaný protitankový příkop: okamžitě se na ně zaměřila japonská děla a minomety a granáty zabíjely i ienisty snažící se miny zneškodnit. Nepřátelské palbě se podařilo Američany v Ouki odříznout od posil. Ocitli se ve stejné situaci jako nedávno předsunuté oddíly útočící na Hřeben Kakazu a po několika hodinách urputného boje jim nezbylo než se z vesnice stáhnout.

Série neúspěšných útoků, k nimž došlo v operačních pásmech obou divizí XXIV. sboru, byla až do 19. dubna, kdy sbor zahájil rozsáhlou ofenzivu, posledním pokusem o průlom. Ve dnech 11. a 12. dubna se většina jednotek obou divizí podílela na likvidaci menších skupin ţ'. nepřátelských vojáků dosud zůstávajících v postaveních, která útočţ né jednotky zpočátku obešly. Současně byly vysílány hlídky k prozkoumání japonských pozic, proti nimž bude při obnovení útočných operací směřovat hlavní nápor.

Navzdory úspěšným obranným bojům, které japonská 32. armáda sváděla ve dnech 9.-12. dubna v jižní části Okinawy, si její velení dobře uvědomovalo, že v principu jde o negativní strategü. Japonské ztráty byly podstatně vyšší než americké; podle odhadu zpravodajské-

ho oddělení XXIV. armády padlo do 16.00 hodin 12. dubna kolem 5750 Japonců, ale jen 451 vojáků XXIV. sboru a celkové ztráty sboru činily přibližné 2900 mužů včetně 241 nezvěstných a 2198 zraněných. Na japonské straně byly navíc citelně postiženy některé z nejlepších bojových jednotek; například 12. samostatný pěší prapor byl do 12. dubna zredukován na 475 bojeschopných mužů, což bylo jen o něco málo víc než třetina jeho původního stavu. V uváděné době XXIV. sbor také ukořistil nebo zničil 37 japonských děl včetně 20 děl protitankových, 8 minometů, 32 granátometů, 79 kulometů, 262 pušky a nezanedbatelné množství munice a zásob. I když tyto ztráty, ať na lidech či materiálu, ještě nepředstavovaly žádné katastrofální ohrožení celkové bojové síly nepřítele, důležité bylo, že 32. armáda - na Okinawé zcela izolovaná - je nemohla nahradit, zatímco americké ztráty nahrazovány být mohly a také byly. Americká nadvláda na moři a ve vzduchu jasně určila, že možnosti nepřítele jsou přímo úměrné jeho zásobám zbraní a munice a samozřejmě počtu vojsk. A v tomto směru čas jednoznačně pracoval pro Američany. Pravděpodobně tato úvaha dodala v první polovině dubna a poté znovu v květnu váhu argumentům té části důstojníků 32. armády, kteří se dožadovali provedení protiútoku, který by přinesl rozhodující vítězství.

Již 6. dubna, při poradě štábu armády, navrhovala agresivnější část jeho členů zahájit široce založený protiútok, který hy Američany z jižní Okinawy vyhnal. Výpad měla vést 62. divize a cílovou oblastí se měl stát prostor severovýchodně od letiště Jontan. 24. divize měla útočit na sever po východním pobřeží a 44. samostatná smíšená brigáda měla tvořit zálohu. Proti tomuto plánu se opět kategoricky postavil náčelník operačního oddělení 32. armády plukovník Hiromiči Jahara a několik dalších důstojníků. Namítali, ie i když v první fázi protiútok uspěje, útočící jednotky se ocitnou v prostoru, kde nebudou mít žádné připravené pozice a budou vydány na milost a nemilost zdrcující palbě amerického polního i námořního dělostřelectva a leteckému bombardování. A opustí-li vojska určená k protiútoku svá postavení na jihu, zůstane tato oblast nechráněna před nebezpečím eventuálního dalšího nepřátelského vylodění. 6. dubna se Jaharovi a jeho stejně smýšlejícím kolegům ještě podařilo návrhy "jestřábů" odmítnout. Ti ale ani v následujících dnech neskrývali výhrady proti

obranné strategü, a když byl po 9. dubnu postup Američanů na přístupech k Šuri v podstaté zastaven, volání po velkém protiútoku obnovili. Na další poradé štábu armády, konané v noci z 9. na 10. dubna, vyslovil navzdory protestům plukovníka Jahary generálporučík Ušidžima s protiútokem souhlas.

Po přehnané optimistických informacích o úspěších prvního masového útoku kamikaze ve dnech 6.-7. dubna bylo rozhodnuto využít druhého z deseti naplánovaných úderů kikusui, k němuž mělo dojít 12. dubna, a protiútok 32. armády zahájit téhož dne večer. Útočné jednotky proniknou do týla amerických vojsk a způsobí jim co největší škody a konečná cílová oblast se bude nacházet v prostoru asi 1500 metrů od vesnice Futema. Pro útok měly být užity čerstvé jednotky: 22. pluk 24. divize se v noci na 12. dubna přesune z poloostrova Oroku do nástupního postavení a večer napadne levé křídlo amerického XXIV. sboru. 62. divize dodá tři čerstvé prapory, dva budou útočit po silnici mezi Kakazu a Nišibaru a třetí po západním pobřeží. 5. dělostřelecké velitelství dostalo za úkol podpořit protiútok silným palebným přepadem. Vážnou hrozbou chystané operace se však mohlo podle japonských štábních důstojníků stát americké polní a námořní dělostřelectvo; z dřívějších akcí dobře věděli, že Američané často dokázali protiútok rozvrátit již v prvních minutách, kdy do nástupního prostoru připravujících se vojsk soustředili smrtící palbu. Toto riziko mělo být tentokrát minimalizováno taktikou, při níž se v podstaté od počátku japonské a americké jednotky promíchají a americkou dělostřelbu paralyzuje obava z ohrožení vlastních voj sk.

Smrt májméno kamikaze

Spojený útok letectva a pozemních sil zahájily časně ráno 12. dubna formacejaponských letounů. Už v 6.00 hodin sejich objevilo 25: přilétaly od severu a jako obvykle byla první postižena plavidla na radarových hlídkových stanovištích. Tmavou oblohou ještě křižovaly noční stíhačky z Enterprise a zakrátko se k nim připojily další stíhačky, které po vyhlášení poplachu rychle odstartovaly z obsazených okinawských letišť. Podařilo se jim ale sestřelit jen čtyři Japonce a tři skupiny nepřátelských letounů zamířily k plážím Haguši. Tam je však přivítala tak intenzivní protiletadlová palba, především lodních baterü, že nálet skončil fiaskem.

Kolem poledne se asi 30 střemhlavých bombardérů val zaměřilo na radarové hlídkové stanoviště číslo 1, obsazené torpédoborci Cassin Young a Purdy a čtyřmi podpůrnými čluny. Ve 13.40 byl jeden kamikaze sestřelen jen pět metrů od levoboku Cassin Youngu, vzápětí nato se zřítil do moře druhý. Ale třetí narazil ve 13.46 na ráhno na levoboku, roztříštil se a jeho vrak zasáhl přední kotelnu, kterou vyřa-

dil z činnosti; přitom jednoho muže usmrtil a 59 jich zranil. Prakticky v tutéi dobu zaútočil se sluncem v zádech jiný kamikaze na Purdyho. Protiletadlové baterie zahájily palbu ze všech hlavní a podařilo se jim letoun sestřelit ještě v dostatečné vzdálenosti od lodi. Pak následovala chvíle klidu a poškozený Cassin Young zamířil ke Kerama Retto. Ve 14.45, krátce po jeho odplutí, zaútočili Japonci na stanoviště číslo 1 znovu. Stíhací ochrana se s nimi sice střetla hned, jakmile se objevili na horizontu, nicméně řada z nich bariérou stíhaček proklouzla. Kamikaze, který si vybral za cíl LCS(L)-33 (podpůrný vylod'ovací člun), urazil při náletu jeho rádiovou anténu a skončil ve vodě. V 15.00 zaútočily na člun z druhé strany dva valy. Jeden se podařilo sestřelit ve vzdálenosti 500 metrů, druhý ale dopadl doprostřed paluby a celé plavidlo se okamžitě ocitlo v plamenech. Protoie byly současně vyřazeny z činnosti vodní pumpy, zraněnému veliteli poručíku C. J. Booneovi nezbylo než nařídit jeho opuštění. Při náletu byl jeden člen posádky zabit a 29 zraněno. Pozornosti nepřátelských le-

tounů neunikl ani vylod'ovací člun LCS(L)-57 poručíka H. L. Smithe. První útočník na člun narazil těsné před baterü 40mm protiletadlových kanonů; druhý jej sice minul a dopadl na hladinu, ale natolik blízko jeho levoboku, že v ném prorazil díru; třetí Japonec zasáhl příd' člunu a tři další byli sestřeleni. Brzy se ukázalo, že situace není tak katastrofální, jak se zdálo na první pohled, LCS(L)-57 měl neuvěřitelné štěstí: jen dva členové jeho posádky byli zabiti a šest zraněno a člun doplul do kotviště Kerama Retto vlastní silou.

V dobé, kdy LCS(L) bojovaly o život, val pronásledovaný třemi letouny stíhací ochrany mířil k Purdymu. Kdyi se japonský bombardér přiblížil asi na 8000 metrů, torpédoborec přerušil palbu, aby nezasáhl vlastní stíhačky, a obnovil ji, ai když Japonec zkrátil vzdálenost na 6000 metrů. Nakonec, po zásahu 127mm granátem, japonský pilot ztratil nad svým strojem vládu a dopadl na hladinu asi 6 metrů od lodi, odrazil se a skončil těsně u jejího boku, kde se potopil. Naneštěstí ale puma, kterou nesl, explodovala. Výbuch smetl z paluby 10 mužů, bylo přerušeno spojení mezi můstkem a kormidelnou, došlo k výpadku elektřiny a 13 námořníků bylo zabito a 27 zraněno. Za zraněného velitele fregatního kapitána F. L. Johnsona převzal velení Purdyho velitel 126. divize torpédoborců kapitán C. A. Buchanan, který se nacházel na jeho palubě, a zle pošramocená lod' se pomalu sunula k plážím Haguši.

Na jednom z dalších stanovišf včasného varování hlídkoval torpédoborec Mannert L. Abele s velitelem fregatním kapitánem A. E. Parkerem. Mél tu pochybnou čest stát se první americkou bojovou

lodí potopenou sebevražedným letounem ohka. Ve 14.45 na Mannert L. Abele dopadl kamikaze ve stíhačce zeke. Zdemoloval zadní strojovnu, výbuch jeho pumy zlomil lodi kýl a hnací hřídele a téice poškozený torpédoborec zůstal na hladiné, neschopen pohybu. Minutu poté narazila na pravobok před předním komínem ohka, pronikla do kotelny číslo 1 a tam explodovala. Celá střední část lodi se změnila v hromadu pokrouceného a rozervaného kovu, zád' a příd' se oddělily. Torpédoborec se potopil tak rychle, ie pét minut po nárazu už zůstalo na hladiné jen pár trosek a trosečníků ostřelovaných a bombardovaných japonskými letouny, které jim kroužily nad hlavami. "Puma dopadla tak blízko, že mne exploze vymrštila z vody a slyšel jsem, jak muži kolem křičí bolestí," uvedl jeden ze zachránéných trosečníků podporučík David Adair.*

Ale i téch pár minut, co se ještě vrak torpédoborce držel na hladiné, stačilo poručíkovi George L. Wayovi, kterého exploze ohky vrhla přes palubu, aby se vyšplhal zpátky, pomohl uvolnit několik záchranných vorů a otevřel průlezové poklopy, čímž umoinil uniknout mnoha námořníkům, kteří by zůstali uvéznéni v podpalubí. Naštěstí se na tomto hlídkovém stanovišti rovnéž nacházely dvé LSM(R) (střední výsadkové lodi vyzbrojené raketomety), o nichi velitel Mannert L. Abela fregatní kapitán Parker prohlásil, že jejich cena jako podpůrných plavidel se rovnala jejich váze ve zlatě. Ty okamüté připluly zachraňovat trosečníky a přitom sestřelily dva japonské letouny, které stále nehodlaly skončit s ostřelováním nešťastníků bojujících ve vodě o holé životy. Třetí Japonec zaútočil na LSM(R)-198, narazil na její zadní část za velitelskou věží, zdemoloval vétšinu palubních zařízení a čtyři muže zranil. Lod' ale dál pokračovala v záchranných pracích, stejné jako druhé výsadkové plavidlo číslo 190. Při potopení torpédoborce Mannert L. Abele 6 mužů zahynulo, 73 jich bylo nezvěstných a 35 zranéných.

Poté co viceadmirál Turner obdržel hlášení, že poškozený Cassin Young musel opustit hlídkové stanoviště číslo l, přikázal, aby se na toto důležité stanoviště, nacházející se na hlavním směru příletu nepřátelských letounů startujících z letišť na domácích japonských ostrovech, přemístily ze stanovišté číslo 2, umísténého asi 24 míle východnč, torpédoborce Stanley a Lang. Během přesunu sestřelily stíhací bombardér val. Na obloze zápolila skupina palubních stíhaček s formací japonských letounů. když se z chumlu míhajících se letadel náhle vynořila ohka. I když se ji protiletadlovým automatickým zbra-

* Morison. S. E,.: l3ruirr in tlre Pnci/ic, str. ?24.

192 ţţ
♀

ním podařilo zasáhnout - což byl obdivuhodný výkon při rychlosti, kterou se ohki. pohybovaly -, narazila na příd' Stanleye na pravoboku asi metr a půl nad čarou ponoru. Letounek naložený výbušninou pokračoval napříč podpalubím a explodoval u levoboku. Přestože byly přední podpalubní prostory úplně zdemolovány, už za 10 minut torpédoborec dokázal manévrovat ve snaze vyhnout se dalšímu sebevrahovi v létající pumé. Ten se rychlostí kolem 900 kilometrů v hodiné nad ním přehnal v takové blízkosti, ie srazil vlajku ze stožáru, a i když se Japonec evidentně snažil let ovládat, nedokázal to a ve vzdálenosti asi 2000 metrů od Stanleye dopadl na hladinu a roztříštil se na kusy. Poté torpédoborec obdržel rozkaz zamířit na jih, k prostoru soustředění transportních plavidel u pláží Haguši. Stanley překonal prvních pár mil, když se nad ním rozpoutal nelítostný souboj mezi péti zeke a palubními letouny bojové stíhací ochrany, posílené čtyřmi corsairy námořní pěchoty z Okinawy. Jedna japonská stíhačka náhle boj přerušila a zamířila přímo ke Stanleymu. Okamžitě se za ní vydal corsair, ale pronásledování přerušil, když torpédoborec zahájil protiletadlovou palbu. Japonský letoun, mnohokrát zasažen projektily 40mm kanonů, se nad přídí Stanleye doslova rozpadl, část vraku skončila na palubě, část na hladině vedle přídě a jeho puma na druhé straně přídě ve vzdálenosti necelých péti metrů. Přes několikrát hrozící katastrofu torpédoborec Stanley nakonec vyšel z utkání s japonskými letouny šťastné: jen tři muži jeho posádky byli zraněni a poškození přídě bylo v kotvišti Kerama Retto opraveno během pár dnů.

Od okamžiku, kdy se 12. dubna kolem 13. hodiny objevila první velká skupina kamikaţe, útočili Japonci na americká plavidla v okolí Okinawy nepřetržitě. Ve 14.53 minolovka Jeffers (přestavěný torpédoborec) zahájila na hlídkovém stanovišti číslo 12 palbu na přibližující se dvoumotorový bombardér. Ten v závěrečné fázi náletu uvolnil ohkcc, která minolovku naštěstí minula a skončila v moři necelých 50 metrů od ní. Jeffers potom odplul na místo, kde se potopil Mannert L. Abele, a pomáhal zachraňovat trosečníky. Ve 14.50 proplouvala nedaleko ostrova Kuba Šimá ve skupiné Kerama Retto minonoska (též přestavěný torpédoborec) Lindsey fregatního kapitána T. E. Chamberse, když na ni narazily dva střemhlavé bombardéry val. Celá příd' ai po dělovou věž číslo 1 byla totálné zničena - prakticky zmizela, 51 mužů posádky zahynulo nebo bylo nezvéstných a 51 bylo zraněno. Vypadalo to, že pro Lindsey není záchrany, nicméně se ji pracovním četám z opravárenských lodí v Kerama Retto podařilo vyspravit natolik, že mohla být odtažena na Guam, kde byly opravy dokončeny. V odpoledních hodinách jeden val napadl i minolovku

Gladiator, minul ji, ale dopadl na hladinu tésné vedle a jeho trosky pokropily palubu a způsobily menší poškození. Ve 14.45 zaútočila japonská stíhačka Nakadžima Ki-27 (ve spojeneckém kódu Nate) na eskortní torpédoborec Rall, vykonávající protiponorkovou hlídku. Kamikaţe narazil na pravobok ve střední části lodi a jeho puma pronikla do podpalubí, kde explodovala. 21 mužů bylo zabito, 38 zraněno, vznikly rozsáhlé škody, ale strojovny a kotelny naštěstí zasaženy nebyly a lod' zůstala i nadále bojeschopná.

Vzhledem k tomu, že druhý útok kikicsui, zahájený 12. dubna, nebyl překvapením - i proto, že kamikaze, jehož letoun byl 6. dubna sestřelen a který vyskočil na padáku (!), se po zajetí a po převezení na letadlovou lod' Hornet vychloubal, že 11. dubna začne další masový nálet -, mohli američtí velitelé včas učinit některá opatření. Ostřelovací a krycí svaz (54. operační svaz) kontradmirála M. L. Deya se ráno 12. dubna nerozdělil - jak bylo obvyklé - do menších taktických skupin o několika plavidlech, z nichi každá plnila konkrétně stanovený úkol. Respektoval instrukci viceadmirála Turnera, aby vzhledem k hrozbé silných nepřátelských leteckých útoků byly lodi neustále v pohybu a zaujaly postavení nejvhodnější k obrané. Deyo proto rozmístil svá plavidla tak, aby byla schopna si protiletadlovou palbou vzájemně poskytovat co nejúčinnější podporu. Deset bitevních lodí

a tři těžké a tři lehké křižníky udržovaly kruhovou formaci o průměru 9000 metrů a 6000 metrů od ní proplouvalo 12 torpédoborců; je tře-
I
ba říci, že jich bylo žalostně málo, ale tato užitečná plavidla v té dobé chybéla v celém Tichomoří.

Ráno a celé dopoledne početné hlídky obhlížely dalekohledy oblohu a obsluhy radiolokátorů sledovaly obrazovky svých přístrojů. Přešlo poledne, námořníci zůstávající na bojových stanovištích obédvali sendviče a mohutné lodi stále kroužily mezi Okinawou, ostrovy Kerama Retto a Ie Šima, "jako by byly na vyhlídkové plavbě",* jak napsal kontradmirál Morison - a nic se nedělo. Mnozí se už začali ptát, zda to není jen další z japonských lstí. Ve 13.26 ale červená poplachová světla a klaksony oznamovaly, že se nepřítel blíží. Informace přišla z předsunutých radarových hlídkových stanovišf. Celou hodinu ale ještě trvalo, než se objevili kamikaze, kteří pronikli přes hlídkové torpédoborce a stíhací ochranu. Radar ukázal několik skupin svétlých bodů a ve 14.48 torpédoborec Porterfield hlásil, že má tři
; nepřátelská letadla na dohled. Palbu zahájilo současně několik plavidel a krátce nato se jeden Japonec zřítil v plamenech. Ve 14.50 byly

* Morison, S. E.: Virtori in the Pacific, str. 2?6.

zpozorovány tři torpédové bombardéry jill blížící se k americkému námornímu uskupení zleva a pouhých pét metrů nad hladinou. Japonci mířili k torpédoborci Zellars, za nímž ve vzdálenosti asi 2000 metrů plula bitevní lod' Tennessee. Dva útočníky soustředěná protiletadlová palba sestřelila, když se nacházeli 3000 a 1800 metrů od Zellarsu. Pak se všechny hlavné obrátily ke třetímu. Bylo vidět zásahy 40mm granáty, ale letoun pokračoval dál, až narazil na levobok torpédoborce v prostoru muničního skladiště číslo 2. Vzápětí se objevil sloup plamenů a kouře. Posádka se okamžitě pustila do velkého boje o záchranu své lodi. Protipožární družstva lokalizovala ohně, mechanici a strojníci se snažili obnovit dodávku elektřiny pro nejdůležitější zařízení, zdravotníci poskytovali první pomoc a přemísťovali zraněné ze zdevastovaných a ohrožených částí lodi na bezpečnější místa. Do 15.00 byly požáry uhašeny a ve stejnou dobu připlul torpédoborec Bennion, který vyslal na palubu Zellarsu svého chirurga. V 15.40 se Zellars dal do pohybu a brzy dosáhl rychlosti 15 uzlů; 29 námořníků ale bylo zabito, 37 zraněno a torpédoborec byl nucen odplout k rozsáhlým opravám na západní pobřeží Spojených států.

Námořníci z paluby bitevní lodi Tennessee, vlajkové lodi velitele svazu kontradmirála Deya, právé s obavami sledovali náraz kamikaze na Zellars, když jejich pozornost upoutalo pět japonských letounů, které přelétly nad těžce poškozeným torpédoborcem a blížily se k Tennessee. Kouř nad Zellarsem a exploze 127mm granátů ztěžovaly zaměření protiletadlových zbraní, nicméně první Japonec byl sestřelen na levoboku ve vzdálenosti asi 3500 metrů. Tři další, kterým se téměř podařilo dosáhnout cíle, zničila palba 127mm děl na poslední chvíli, když už byli vzdáleni 500 až 100 metrů. Pátý nalétal v úhlu 45 stupňů na příd' a 127mm granát jej zasáhl, když se nacházel asi 1000 metrů od lodi. Letoun minul příd' a na pravoboku zmizel pod hl.adinou. Tento kainikaţe měl pravděpodobně odpoutat pozornost od střemhlavého bombardéru val, který se ve stejnou dobu téi řítil v ostrém úhlu k hladiné, v závěrečné fázi sestup vyrovnal a směřoval přímo proti velitelskému můstku: Byl zahlédnut, když mu k cíli chybělo necelých 2500 metrů, a okamžitě se k němu obrátily dva 40mm čtyřkanony a osm 20mm protiletadlových kanonů na pravoboku. Jedno z rychlopalných čtyřčat jej zasáhlo a ustřelilo mu levé kolo jeho pevného podvozku. To pravděpodobně zachránilo üvot všem mužům přítomným v tu dobu na velitelském můstku včetně kontradmirála Deya. Zbývající kolo se totiž stalo jakýmsi kormidlem, jehož byť minimální účinnost stačila k tomu, aby se letoun od sledovaného kurzu lehce odchýlil. Křídlem zachytil o podpéry na pravé strané můstku

a dopadl na stanoviště jednoho 40mm čtyřkanonu, obsluhovaného námořními pěšáky, střílejícími až do posledního okamžiku. Poté vrak sklouzl k zádi, kde zdemoloval 20mm kanony a kde rozstříknutý hořící benzin pokropil několik dělostřelců, a nakonec se letoun zastavil před dělovou věží číslo 3. Jeho 125kilogramová puma prorazila palubu a explodovala v ubytovacích prostorách poddůstojníků, které se okamžitě ocitly v jednom plameni. Poddůstojník W. A. Dean, který v této části lodi velel záchrannému družstvu, byl zabit, když se snažil odtáhnout do bezpečí zraněného muže. Jednoho námořníka exploze vyhodila do vzduchu a přistál na věži 127mm děla. Tam ze sebe chladnokrevně a bez jakékoli známky paniky strhal benzinem nasáklý hořící oděv a čekal, až jej muži z požárního družstva polijí proudem vody.

V bojových situacích zpravidla není nouze o dramatické události, ale dobrodružství, které potkalo mířiče 40mm kanonu desátníka námořní pěchoty W. H. Putnama, bylo určité zážitkem zcela ojedinělým. Když se Putnam snažil před řítícím se kamikaze ukrýt za ochranným štítem děla, klopýtl a přepadl přes palubu. Poté co se vynořil na hladinu, uviděl vedle sebe trosky japonského letounu a kolem hořící benzin. Proto se znovu ponořil, odplaval pod vodou, co mohl nejdál, a podruhé se vynořil u záchranného voru. Když se do něj vyšplhal, zjistil, že se tam nachází bezhlavé tělo japonského pilota, které vymrštěno při nárazu jeho letounu na hladinu dopadlo na samočinně uvolněný vor; že se něco takového může stát, bylo sice naprosto neuvěřitelné, ale stalo se. V této společnosti jako z hororu strávil desátník Putnam několik hodin, než jej nalezl kolem proplouvající torpédoborec a pozdéji předal na Tennessee. Materiální škody, které bitevní lod' při náletu karnikaze utrpěla, nebyly velké, do konce útoku kikusui se dál podílela na protiletadlové obrané svazu a po provizorní opravě pokračovala ve službé. Protože ale nepřátelský letoun dopadl na odkrytou část paluby, postihly citelné ztráty posádku a námořní pěšáky obsluhující protiletadlové zbrané: 23 důstojníků a mužů bylo zabito, 106 zraněno, mezi zraněnými bylo 33 těžce popálených, z nichž dva zemřeli už první noc. Všichni muži z obsluhy děl, na něž kamikaze přímo narazil, byli bud' usmrceni, nebo zranéni a oddíl námořní pěchoty na Tennessee byl tímto útokem zredukován na polovinu. Vážné zraněn byl i její velitel kapitán A.. L. Adams, ale když pozdě večer byli mrtví pohřbiváni do moře, kapitán podporován dvěma svými muži stál na palubé a salutoval. Kan2ikaze napadli i bitevní lodi New Mexico a Idaho, ale obrnéné kolosy se ubránily, i když v případě Idaha sestřelený torpédový bombardér jill explodoval na hladině tak

196 ' ţ: 197
♀

blízko lodního boku, že se v podpalubním skladišti rozbilo několik beden piva, což posádka nesla velmi těžce.

První nálet trval pouhých 10 minut, ale obrazovky radiolokátorů neustále oznamovaly přítomnost nepřítele. Kolem čtvrté hodiny odpolední bitevní lod' West Virginia sestřelila dva útočníky a torpédoborec Hutchins jednoho. Ve 20.40 celou oblast ozářily japonské svétlice. Zkušený kontradmirál věděl, že s největší pravděpodobností bude následovat útok torpédy, a proto okamžitě všem lodím nařídil provést ostré změny kurzu. Zakrátko dvé silné detonace za zádí Tennessee a Idaha oznamovaly, že svržená japonská letecká torpéda minula cíle a explodovala v brázdě zvířené mohutnými šrouby obou bitevních lodí. Další torpédo projelo několik metrů za zádí torpédoborce Rooks.

Druhého útoku kiku.scei, uskutečněného 12. dubna, se kromě 185 kacnikaţe účastnilo i dalších 150 stíhaček a 45 torpédových bombardérů. Když časně ráno viceadmirál Turner varoval všechny síly Spojeného expedičního svazu před hrozícími nálety, dodal: "Nedovolte jim vrátit se!". Některým z nepřátelských letounů se sice podařilo se vrátit, ale lodi operující pod Turnerovým velením jich spolu se stíhací bojovou ochranou zničily kolem 147 a dalších 151 sestřelených Japonců uváděl 58. operační svaz rychlých letadlových lodí.

Den 12. dubna 1945 se však stal stejně jako pro celé Spojené státy

a jejich spojence černým dnem i pro americké námořní, letecké a pozemní síly operující v oblasti Okinawy: přišla zpráva, že zemřel prezident Roosevelt. V pátek 13. dubna ji hned po rozednění oznámily tlampače na všech lodích a v táborech v týlu a rychle pronikla i k vojákům na předsunutých stanovištích.* O události se samozřejmě dozvěděli i Japonci a zareagovali svým osobitým způsobem - rozšířili v amerických linüch letáky s textem: "Musíme vyjádřit hlubokou lítost nad smrtí prezidenta Roosevelta. Zde na Okinawě jeho smrt souvisí s americkou tragédü. Museli jste vidět potopení nebo poškození 70 procent vašich letadlových lodí a 73 procent vašich bitevních lodí, což způsobilo ztrátu 150 000 mužů. Nejen bývalý prezident, ale i kdokoliv jiný by zemřel z přemíry strachu poté, co by se dozvěděl o tak ničivých škodách. Strašlivé ztráty, které způsobily smrt vašemu vůdci, vás na tomto ostrově zbaví vší ochrany. Japonské Speciální útočné sbory potopí vaše lodi až po poslední torpédoborec. V nejbližší budoucnosti toho budete svědky."**

* Roosevelt zemřel 1?. dubna v 15.35 hodin času platného pro atlantské pobřeü Spojených států. coi bylo ve 4.35 ráno 13. dubna okinawského času.
** Appleman. Burns, Gugeler, Stevens: Oţ-ina`sa: The Lasr Bntlle, str. 125.

Kazaku, Urasoe-Mura a další

Zatímco nad vodami obklopujícími Okinawu probíhala 12. dubna velká námořně-letecká bitva, na ostrově samém se připravoval protiútok. Japonci v co největší tajnosti umísťovali do výchozích postavení u linie fronty čerstvé jednotky. Už jen přesun představoval obtížnou operaci, kdy vzhledem k naprosté americké vzdušné nadvládě bylo třeba chránit je před bombardováním a ostřelováním. Japonští vojáci, obtěžkáni 55 kilogramy výstroje, munice a zásob, se přes den ukrývali v polích cukrové třtiny a v noci postupovali v hustém dešti a po kluzkých stezkách na sever. Podplukovník Masaru Jošida, velitel 22. pluku, který se začal přesunovat z poloostrova Oroku už 10. dubna, instruoval hned poté, co obdržel příslušný rozkaz, své vojáky: "Přestože budete postupovat ve tmě po špatných cestách a za neustálého ostřelování, tajemství našeho plánu musí zůstat zachováno až do posledního okamžiku. Pochodujte v klikaté, ‚úhořovité` linü. I když jdete do neznámého terénu, nepůsobte po zaujmutí místa žádný hluk, i v tvrdé zemi vykopejte úkryty a do rozednění je dokonale zamaskujte."* V poslední chvíli ale došlo k určité změně původních dispozic. Plukovník Jahara a další konzervativně uvažující důstojníci považovali celý plán útoku za přehnaně ambiciózní a nakonec se jim podařilo zredukovat síly, které se na něm mély podílet, ze šesti praporů na čtyři. Především poukazovali na fakt, že se Američané stále ještě mohou vylodit v oblasti Jonabaru, a proto tam musí zůstat nezbytné zálohy.

Krátce po setmění 12. dubna se nad linü fronty rozzářily různobarevné světlice. Americkým zpravodajským důstojníkům se však před pár dny dostal do rukou ukořistěný japonský signalizační kód, takže mohlijejich význam přesně interpretovat: světlicejednak informovaly všechny japonské síly o začínajícím útoku a jednak určeným jednotkám nařizovaly jeho zahájení. Krátce nato spustilo japonské dělostřelecťvo mohutnou kanonádu.105mm a 150mm granáty dopadaly těsně za americké linie po celé délce fronty: jen v pásmu 96. divíze, v prostoru drženém 381. plukem, byl jejich počet odhadován na víc než 1000, v pásmu 383. pluku na 1200; 3. prapor 184. pluku 7. divize hlásil dopad dvou set 105mm granátů během pěti minut. Pak vyrazila japonská pěchota.

Proti postavením americké 7. divize, konkrétně proti jejímu 32. a 184. pluku, útočili vojáci japonského 22. pluku a jednotky 62. divi-
* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinan.a: The Last Battle, str. I31.

niknout nepřátelskou linü. Když je však osvětlovací granáty, vystřelované děly bojových lodí, zbavily ochranného příkrovu tmy, američtí pěšáci je mohli zahrnout tak vražednou palbou minometů, kulometů a ručních zbraní, ie útok zcela ztroskotal.

Ale na úseku fronty obsazeném 381. a 383. plukem 96. divize byl japonský výpad dobře organizován a veden s velkou rozhodností. Dělostřelecká a minometná přípravná palba trvala od 19. hodiny večerní téměř do půlnoci a poté Japonci vyrazili po četách nebo i rotách. Rozpoutal se nelítostný boj. Především příslušníci japonského 272. samostatného pěšího praporu, který dostal za úkol vyhnat Američany z obsazené části Hřebene Kakazu, se snažili prorazit za každou cenu. Vyzbrojeni kulomety a ručními minomety se drali úžlabinou oddélující dvě části hřebenu. kde se jim postavilo do cesty minometné druistvo 1. praporu 381. pluku, vedené štábním seržantem Beaufordem T. Andersonem. Seržant nařídil svým mužům využít úkrytu skýtaného jednou z okinawských hrobek a sám začal na japonskou kolonu, pohybující se ve stísněném prostoru a nemající možnost rozptýlení, házet ruční granáty. Když mu granáty došly a Japonci se stále drali vpřed, Anderson přikročil k dosud nezaznamenanému způsobu boje: z beden plných nábojů pro minomety bral jeden za druhým, po uvolnění bezpečnostní závlačky uhodil nábojem o zed', kterou měl za zády, čímž inicioval nárazový zapalovač. a stylem hráče amerického fotbalu náboj hodil. Tímto způsobem vrhl seržant Anderson doprostřed nepřátel patnáct minometných střel, a zastavil tak jejich postup. Ráno bylo v úžlabině nalezeno pětadvacet mrtvých nepřátelských vojáků, vybavených spoustou munice a výbušnin. Seržant Anderson byl vyznamenán Medailí cti. Po několika hodinách boje se Japoncům ani v pásmu 96. divize nepodařilo prorazit a byli přinuceni se stáhnout.

Následujícího dne, l3.dubna, 7. divize zaznamenávala přesuny Japonců před svou linü, ale k útoku.nedošlo. Až kolem půlnoci napadla postavení 184. plukujedna rotajaponského 22. pluku, která byla do té doby držena v záloze. Útočníky však v krátké dobé rozprášila dělostřelecká, minometná a kulometná palba. Ve 3 hodiny 15 minut ráno 14. dubna Japonci zaútočili naposled proti postavením 96. divize, opět zhruba silou jedné roty, ale poté, co ztratili téměř 1?0 mužů, ustoupili. Za rozbřesku protiútok, od kterého si řadajaponských velitelů tolik slibovala, skončil. Znamenal totální neúspěch a podle hlášení XXIV. sboru bylo ve dva dny trvajících bojích 1594 nepřátelských vojáků zabito a 4 zajati. 32. armáda byla nucena vrátit se k obranné strategü.

Z japonských map a dokumentů, které se na Okinawě podařilo ukořistit během prvních dvou týdnů, ui mohli zpravodajští důstojníci 10. armády získat poměrně přesný obraz o síle nepřítele a jeho obranných plánech. Odhady z doby před dnem L, kdy se předpokládalo, že se na ostrově nachází asi 65 OOO nepřátelských vojáků, bylo nutno opravit na nejméně 72 OOO. Stejně tak už bylo jasné, že dobytí hlavního nepřátelského obranného prostoru, tj. pevnosti Šuri, bude náročnou operací, vyžadující velký počet vojsk a obrovské množství materiálu.

Velitel XXIV. sboru generálmajor Hodge už nepochyboval, že má-li být obranná linie 32. armády proražena, je třeba užít všechny síly sboru, a proto nařídil, aby od 19. dubna útočily tři pěší divize. Čtyři dny, od 15. do 18. dubna, byly věnovány přípravě ofenzivy. Zatímco americká děla a houfnice nepřestávaly ostřelovat nepřátelská předsunutá postavení a předpokládané oblasti soustředění japonských vojsk. z týlu proudily ve dne v noci k linü fronty kolony nákladních aut a obojživelných vozidel DUKW naložených municí a zásobami. K frontě přijižděly i obrněné plamenomety, zbraň, která měla být na Okinawě použita poprvé právě při nadcházejícím útoku. Přicházely i čerstvé jednotky. ?7. pěší divize, vyloděná 9. dubna na plážích Haguši, se nyní přemísťovala do postavení na pravém (západním) křídle fronty, kde měla vystřídat jednotky 96. pěší divize a ještě před zahájením hlavního útoku překvapivým výpadem prolomit v tomto prostoru nepřátelskou obranu. K bojovým jednotkám bylo též odesláno 1117 mužú posil, kteří dorazili na Okinawu ze Saipanu 13. dubna. Přesto se ale v tuto chvíli všem armádním divizím - na rozdíl od divizí námořní pěchoty - nedostávalo pěšáků: už na Okinawu připlouva-

ly s neúplnými stavy a po čtrnácti dnech bojů se situace ještě zhorši-
la - 27. divize měla o téměř ?000 mužů méně, než byl tabulkový stav,
96. divizi chybělo 1000 mužů a 7. divizi téměř 400.
Nicméně po příchodu 27. divize provedl generálmajor Hodge roz-
sáhlé přesuny a základní dispozice jednotek před zahájením útoku
byla následující: pravé křídlo fronty (u západního pobřeží) obsadila
27. divize generálmajora Georga W. Grinera, jejíž 106. pluk měl vy-
razit z vesnice Učitomari přes úzkou Mačinatskou zátoku k vesnici
Mačinato a k Hřebenu Urasoe-Mura, nacházejícímu se východně od
ní; 105. pluk měl zaujmout výchozí postavení nalevo od 106. pluku,
na obsazené části Hřebene Kakazu, dobýt celý hřeben, město Kaka-
zu za ním a pokračovat proti Hřebenu Urasoe-Mura, kde se spojí se
105. plukem. Ve střední části fronty sboru bude útočit 96. pěší divize:
její 381. pluk na Hřeben Nišibaru a nalevo od něj 38?. pluk na tak-

200 ţ, 201
♀

zvaný Hřbitovní hřeben (američtí pěšáci jej tak pojmenovali vzhledem
ke spousté hrobek nacházejících se na jeho svazích). Na levém (vý-
chodním) křídle fronty bude postupovat 7. pěší divize; její 184. pluk
obsadí vesnici Tanabaru a úplně nalevo, u východního pobřeží, zaú-
točí 32. pluk na takzvaný Obţorovi' hřeben, vypínající se jižně od ves-
nic Ouki a Išin.

27. divize neměla na pravé straně fronty lehkou situaci, zejména
její 106. pluk, nacházející se úplně vpravo, na severní straně Mačinat-
ské zátoky. Japonci ze svých postavení na výšinách na protější straně
zátoky mohli pohodlně sledovat každé jeho hnutí, a protože úspěch
útoku závisel i na momentu překvapení, bylo utajení příprav obrov-
ským problémem. Na druhé straně generálmajoru Grinerovi usnad-
nily volbu taktiky ukořisténé dokumenty, vydané velitelstvím japon-
ské 62. divize. Informovaly totiž podřízené jednotky, že "nepřítel sice
ani v noci nepřerušuje palbu, ale jen velmi výjimečně provádí v noci
ofenzivní akce". Generál se proto rozhodl pro noční útok, zejména
když při něm mohla divize zúročit úsilí věnované před připlutím na
Okinawu právě nácviku akcí prováděných v noci. Po překročení Ma-
činatské zátoky totiž Američané budou nuceni překonat asi 1000
metrů odkrytého terénu, než dosáhnou úpatí Hřebene Urasoe-Mura;
pokud by útočili za denního světla, nepřítel byje mohl naprosto zde-
cimovat soustředěnou palbou.
Ještě s jedním závažným problémem si musela 27. divize poradit
pí-ed zahájením útoku, a byl o to komplikovanější, že Japonci nesmě-
li pojmout podezření, že se něco chystá. Přes zátoku Mačinato bylo
třeba vybudovat v noci z 18. na 19. dubna čtyři přemostění: lávku pro
přechod pěchoty, dva takzvané Bailevho mostv* v délce třiceti metrů
pro podpůrné těžké zbrané a most z gumových pontonů schopný
unést dvouapůltunová nákladní auta naložená zásobami. Vybudová-
ní mostů během jedné noci a ve tmě bylo obtížné už samo o sobě
a situaci zhoršoval fakt, že prapor divizních ženistů dosud neměl
s Bailei.ho ţnostv žádnou zkušenost. Divize totiž opustila Spojené stá-
ty dřív, než začal být tento typ mostních konstrukcí užíván, takže se

x Bailerho nrost byl sestavován z ocelových segmentů dlouhých 3 metry. které moh-
ly být sešroubovány tři vedle sebe. Most mohl překlenout vzdálenost ai 80 metrů
a jeho třicetimetrovou sekci schopnou unést tanky o váze 30 tun mohli zkušení ie-
nisté bojových jednotek sestavit během tří hodin. Konstrukce byla pojmenována po
pracovníku britského ministerstva zásobování siru D. C. Baileym. který ji doporučil
britské armádé. a vzhledem k jeji jednoduchosti a snadnosti montáže ji převzali
i Američané.

s nimi ženisté nemohli při výcviku seznámit, a v Tichomoří zatím
bojovala na malých ostrůvcích, kde nebylo třeba budovat větší pře-

mostění. Naštěstí k 27. divizi nedávno přibyl ženijní důstojník, který se podílel na stavbě Baileyho mostů během operací Spojenců v Tunisku. Pod jeho vedením nyní ženisté strávili v týlovém prostoru několik dnů jejich opakovaným sestavováním a rozebíráním.

V 16.07 hodin odpoledne 18. dubna vybuchl 200 metrů východně od Mačinatské zátoky kouřový granát. Vítr vanoucí západním směrem během krátké doby rozprostřel clonu kouře nad většinou vodní plochy. Dopadlo několik dalších granátů a skryta v bílém kouři se přes zátoku přeplavila ze severní strany na stranu jižní rota amerických pěšáků. Výpad Japonce natolik překvapil, že do setmění se Američanům podařilo obsadit vesnici Mačinato a začali Japonce vyhánět z předsunutých stanovišf nacházejících se na útesech nad pobřežím a na okolních výšinách, aby jim tak zabránili sledovat stavby mostů a přesun dalších jednotek. V 19.30 začala k zátoce přijíždět nákladní auta s díly Baileyho mostů, s gumovými pontony a materiálem na lávku pro pěchotu. Více než stometrová lávka byla dokončena před půlnocí, oba Bailevho mosty do tří hodin ráno 19. dubna, pouze u pontonů způsobil příliv zdržení a most byl dokončen až v poledne 19. dubna. Krátce po půlnoci z 18. na 19. dubna se začal po lávce na jižní stranu zátoky přesunovat proud pěšáků 106. pluku, mířících přímo k severozápadnímu konci Hřebene Urasoe-Mura. Ještě za tmy překonali kritický otevřený prostor a po úbočí hřebene se vyšplhali až na jeho vrchol, aniž nepřítel cokoliv tušil - při rozednění zaskočili řadu japonských vojáků sedících kolem ohníčků a připravujících si snídani. Teprve první výstřely Japonce vyburcovaly. Urasoe-Mura však mezitím dosáhly další oddíly 106. pluku a zahájily postup do prostoru, kde se měly setkat s jednotkami 105. pluku, útočícími na východní část hřebene.

V době, kdy vojáci 106. pluku 27. divize už pronikali na Hřeben Urasoe-Mura, generální útok XXIV. sboru teprve začínal. Jak se zvedla ranní mlha, zaútočilo na nepřátelská obranná postavení, shromaždiště vojsk a zásobovací uzly 650 letounů z letadlových lodi a z obsazených letišť. Svrhly 482 tun pum, vystřelily 3400 raket a více než 700 000 nábojů z palubních kulometů a kanonů. Byl to největší nálet provedený k podpoře jedné operace během celého okinawského tažení. Navíc z moře začalo japonské pozice ostřelovat 6 bitevních lodí, 6 křižníků a 6 torpédoborců. V 6.00 hodin ráno se připo-

202 ţ 203
♀

jilo 27 praporů polního dělostřelectva s celkem 324 děly ráže od 75 do 203 mm; na devítikilometrové linü fronty od západního k východnímu pobřeží připadalo na každých 30 metrů jedno dělo. Po 20 minutách se děsivá kanonáda přenesla asi o 500 metrů za linü fronty, zatímco americká pěchota předstírala zahájení útoku. Ale v 6.30 se dělostřelba na dalších deset minut znovu soustředila na japonská postavení na linü fronty a těsně za ní - šlo o lest, která měla japonské vojáky přimět předčasně opustit úkryty a obsadit obranná postavení v domnění, že útok skutečně už začal, a jakmile to učiní, nechat na ně dopadnout uragán oceli. Bohužel se Japonce vylákat nepodařilo. Během 40 minut ostřelování jen polní dělostřelectvo vypálilo do japonských linü 19 000 granátů a zdálo se, že není možné, aby v prostoru vystaveném takové ničivé smršti někdo přežil; většina nepřátelských vojáků to však dokázala. Ukryti v jeskyních v komplexu hřebenů čekali, až ostřelování skutečně skončí, a pak nastoupili připraveni svést s útočníky urputný boj. To se jim také beze zbytku podařilo. Brigádní generál Josef R. Sheetz, velící generál dělostřelectva XXIV. sboru, později odhadoval, že ranní dělostřelecká příprava zabila kolem 190 Japonců;100 granátů bylo třeba ke zneškodnění jednoho nepřátelského vojáka. Po zahájení útoku americká pěchota zpočátku zaznamenala určitý územní zisk, ale jak se Japonci po skončení náletů a palebné přípravy vrátili ke svým dělům, minometům a kulometům, postup se zpomaloval, až se na většině míst zastavil úplně.

Na levé (východní) straně fronty prošel 32. pluk 7. divize, podporován tanky a obrněnými plamenomety, vesnicí Ouki, přiblížil se k úpatí Obţorového hřebene a začal zdolávat jeho úbočí. Japonci však okamžitě provedli sérü protiútoků, kterými Američanům zabránili jak v dosažení vrcholu hřebene, tak v jeho obejití.184. pluk, bojující napravo od 32. pluku, byl zase zastaven těžkou palbou vedenou z korálových skalisek, chránících přístup k vesnici Tanabaru a nazvaných Shalnaté ţitesi,. Večerní hlášení 7. divize muselo konstatovat, že územní zisk v jejím pásmu je prakticky nulový.

382. pluk 96. divize, nacházející se ve středu ostrova, zpočátku postoupil asi o 500 metrů, pak ale byl zastaven palbou ručních zbraní a kulometů z palebných postavení nacházejících se na Hřbitovním hřebenc<. Za vyuüití vší dostupné podpory tanků a polních děl 1. prapor pluku nakonec obsadil a udržel severní konec hřebene, ostatní dva prapory však postoupilyjen nepatrně. 381. pluk časně ráno pronikl téměř bez odporu asi 300 metrů do nepřátelského území, poté se však ocitl v těžké kulometné a minometné palbě, přicházející jak

zleva ze Hřbitovniho hřebene, tak zepředu z Hřebene Nišibaru. Intenzita a přesnost nepřátelské palby další postup po zbytek dne úplně znemožnily, a předsunuté jednotky se dokonce musely v pozdním odpoledni stáhnout. Bylo odhadováno, že jen do operačního prostoru 381. pluku Japonci během dne vystřelili 2200 8lmm minometných nábojů.

V operačním pásmu 27. divize na západním pobřeží ostrova se 1. a 2. praporu 106. pluku, jak víme, podařilo ještě za tmy, po překroče-
, :.,.
ní Mačinatské zátoky, proniknout na západní konec Hřebene Urasoe--Mura a po rozednění se k nim připojil i 3. prapor. Při pokusu postoupit dál najih podél pobřežní silnice číslo 1 všakjednotky pluku narazily západné od silnice na prostor posetý nepřátelskými obrannými postaveními, ať už šlo o jeskyně, tunely, okopy či využité hrobky. Tato bašta japonského odporu brzy vešla ve známost jako Itemská kapsa.

106. pluk byl přinucen se zastavit a až do večerních hodin se marné
I :- snažil postup obnovit.

105. pluk 27. divize zahájil v 7.30 ráno 19. dubna útok na Hřeben Kakazu, nacházející se na hranici s operačním pásmem 96. divize. Jen překonání dvěstěmetrové vzdálenosti k jeho úpatí bylo zaplaceno těžkými ztrátami. Hřeben, který po více než týden blokoval postup 96. divize, se nyní stal stejně vážným problémem i projednotky 27. pěší divize. Na pomoc zle tísněné pěchotě vyrazila v 8.30 obrněná vozidla. Ve skupinách o třech až čtyřech zamířila údolím mezi hřebeny Kakazu a Nišibaru - kudy také vedla důležitá silnice číslo 5 z Ginowanu do Šuri - k vesnici Kakazu, nacházející se na jižní straně stejnojmenného hřebene. Celkem se do akce zapojilo 30 tanků, útočných děl a obrněných plamenometů. Japonci správně odhadli, že Američané se budou snažit využít prolákliny mezi obéma hřebeny k průniku tanků, a dobře se připravili. Jejich hlavní snahou bylo oddělit tanky od pěchoty, a tím je zbavit ochrany před útoky sebevrahů s náložemi. Kolem silnice rozmístili kulomety, protitanková děla a 81 mm minomety, dokonce vytvořili dva speciální oddíly o 10 mužích, které vyslali na začátek úvozu, kde měli v boji zblízka americké
j pěšáky zastavit. Záměr se zdařil. Osamocené tanky sice dosáhly vesnice Kakazu, kterou srovnaly se zemí, a útočily i na nepřátelská postavení v jejím okolí, přitom jich však bylo 22 ze 30 zničeno minami, 47mm protitankovými děly a náložemi, které japonští vojáci upevňovali najejich pancíře. Ve 13.30, když už bylo zřejmé, že se pěchotě nepodaří držet s tanky krok, přišel rozkaz k jejich stažení. Ztráta 22 tanků byla největší ztrátou, jakou americká obrněná vozidla během bojů na Okinawě utrpěla v jedné akci. V některých případech

by se osádky poškozených tanků mohly zachránit, kdyby je chránila pěchota; Japonci totiž po otevření poklopů věží ochromených vozidel naházeli dovnitř ruční granáty. Všechny tři prapory 105. pluku

27. divize se nakonec pokusily Hřeben Kakazu obejít zprava a napadnout jej z týlu. Byly ale zastaveny urputnou obranou a do večerních hodin nedokázaly prorazit.

Američtí velitelé museli přiznat, že ofenziva, které předcházela nevídaná palebná příprava a mohutné letecké údery, neuspěla. Japonské obranné linie se na žádném úseku nepodařilo prolomit, všude byly útočící jednotky odraženy. Dokonce i na západním křídle, kde 27. divize postoupila nejdál, většinou šlo o nepřítelem neobsazenou planinu; jakmile však útočníci ohrozili úbočí hřebenů za ní, byli zastaveni. I na ostatních místech zaznamenal ranní postup pouze zisk území nacházejícího se mezi výchozí linü a nepřátelskými obrannými postaveními. Za tento chabý úspěch zaplatil XXIV. sbor 19. dubna 720 mrtvými, nezvěstnými a zraněnými.

Nálada amerických vojáků nebyla ráno 20. dubna (den L+19) nejlepší. První den ofenzivy jasně napovědél, že proniknutí japonskou obranou k Šuri nebude záležitostí jednoho nebo dvou dnů, ale že si vyžádá velké úsilí a bude draze zaplaceno.

Velitel 27. divize generálmajor Griner nasadil do nového pokusu o průlom na pravé strané divizní fronty 165. pluk plukovníka Gerarda W. Kelleyho a nařídil mu postupovat za každou cenu, i kdyby to znamenalo řadu nepřátelských ohnisek odporu obejít a jejich likvidaci ponechat na později. Necelé dva kilometry na jih od výchozích postavení pluku se nacházelo letiště Mačinato a asi šest a půl kilometru za ním hlavní město Naha. Protože letecké fotografie neukazovaly žádné znepokojující soustředění japonských obranných zařízení nebo zvlášť obtížný terén, byl štáb 165. pluku přes všechny dosavadní zkušenosti zpočátku naladěn optimisticky; v pátek 20. dubna ráno přinesl výkonný důstojník pluku podplukovník Joseph T. Hart velkou tabuli s nápisem Conrovovo letiŠiě (podplukovník Gardiner Conroy, bývalý velitel 165. pluku, byl zabit v listopadu 1943 za bojů o atol Makin v Gilbertově souostroví) s tím, ie předpokládá, že ji večer umístí na letišti Mačinato. Dodal, že v sobotu večer se už pluk bude veselit v Naze.

Boj byl zahájen v 7.30 ráno a už po několika hodinách byla zřejmá předčasnost veškerého optimismu. Dva prapory 165. pluku, směřující k vesnici Gusukuma, se dostaly do vražedné palbyjaponských minometů a kulometů a ztráty hrozivě narůstaly. Centrem nepřátelské-

ho odporu se stal prostor již zmíněné Itemské kapsy, nacházející se severně od Gusukumy. Ze středu kapsy se jako loukotě obrovitého kola rozbíhaly čtyři nízké hřebeny a celý útvar skýtal ideální podmín-
i ky k vedení obranných bojů. Japonci si to dobře uvědomili již před řadou měsíců, kdyjejich vojáci spolu s Okinawany v něm vybudovali množství chráněných postavení, povětšinou spojených tunely, a dokonce i podzemní ubytovací prostory a ošetřovnu.Obranu kapsy zajišfovalo nejméně 600 japonských vojáků posílených několika sty Okinawanů. Z Itemské kapsv mohli Japonci ovládat velký kus pobřeží jak na sever, tak i na jih a stejně tak i celou oblast přiléhající k důležité silnici číslo 1. Není nutné a ani možné detailně popisovat urputné boje, které 165. pluk sváděl den za dnem s obránci Itemské kapsv. Protiútok střídal útok, malé skupiny Američanů a Japonců se střetaly v boji muže proti muži na desítkách míst; boj trval až do okamžiku, kdy jedna strana byla doslova vyhlazena, a byl veden ručními granáty, pažbami pušek, a když došla munice, i japonskými zbraněmi. Nepřátelská protitanková děla a sebevrazi útočící na obrněná vozidla náložemi výbušnin bránili každému pokusu tanků a samohybných děl prodrat se dopředu a podpořit pěchotu. Až 26. dubna, po sedmi dnech úporného zápasu, se Američané - povětšinou bojující bez podpory tanků - z několika stran přiblížili k srdci kapsy. Do večera vyhnali nepřítele z vesnice Gusukuma a vyřadili jeskyně, z nichž Japonci po celou dobu úspěšně ostřelovali silnici číslo I, v podstatě jedinou přístupovou cestu pro tanky a zásobovací vozidla. Ještě první dva tanky, které 27. dubna pronikly do prostoru kapsy, zničilo japonské 47mm protitankové dělo. V 16.37 byla Itemská kapsa prohlášena za obsazenou, ale v podzemních úkrytech Japonci přežívali ještě po celé týdny a čas od času se z jeskyň a tunelů vynořovali. Generálmajor Griner, nespokojen s pomalým postupem 165. pluku, kladl

jeho veliteli plukovníku Kelleymu za vinu vydávání zmatených dispozic, a tím i způsobení dezorganizace jednotek, což se projevilo na výkonnosti celého pluku. Se souhlasem velitele sboru proto 27. dubna zbavil Kelleyho velení.

Zatímco 165. pluk 27. divize bojoval o ovládnutí Itemské kapsv, další dva pluky této divize se spolu s jednotkami 7. a 96. divize snažily prolomit vnější linü, chránící přístup do hlavní oblasti odporu japonských vojsk kolem města Šuri. Těiké boje, sváděné ve dnech 20. až 24. dubna, jen potvrdily to, co se naplno ukázalo již 19. dubna, že totiž ani metr z dobývaného území Japonci nepostoupí, aniž by vyčerpali veškeré možnosti obrany, a budou klást odpor do posledního

206 Iţ:: 207

muže. Japonskou vnější linü v podstatě tvořila soustava kopců a hřebenů táhnoucich se napříč ostrovem od vesnice Ouki na východním pobřeží k zátoce Mačinato na pobřeží západním. Hřebeny jako Obţoroiţi`, Tanabaru, Nišibaru a Kakazu představovalyjejí hlavní opěrné body. V západní části ostrova ji ještě posiloval rozlehlý Hřeben Urasoe-Mura a po celé délce ji navíc chránila předsunutá postavení rozmístěná na výšinách, jako byl Hřbitoi,ni hřeben nebo Skalnaté citesi; nacházející se na hranici operačních pásem 7. a 96. divize.

7. pěší divizi, operující na levém křídle fronty XXIV. sboru, bránil v postupu po východním pobřeží na jih Obţoroi;i` hřeben a na druhé straně jejího operačního pásma tvořily překážku Skalnaté iitesv. Mezi těmito dvěma baštami byla rozseta řada betonových bunkrů a opevněných palebných postavení. Uprostřed fronty, v operačním pásmu 96. divize, se stal hlavní překáikou postupu Hřeben Nišibaru - v podstatě pokračování Hřebene Kakazu - a Hřbitovní hřeben, stále ještě vzdorující, přestože 382. pluk již obsadil jeho severozápadní svahy. Na západě, v pásmu ?7. divize, byl - kromě Iteniské kapsiţ - centrem nepřátelského odporu Hřeben Kakazu.

Boje probíhajíci po celé linü fronty sboru ve dnech 20. až 24. dubna byly jedny z nejlítějších za celé okinawské tažení. Každý den byl charakterizován nepřetržitými útoky proti jeskyním, tunelům, obsazeným hrobkám a postavením vyhloubeným na úbočích hřebenů a chráněným vzájemně se podporujicí palbou. Američané využívali v nejvyšší možné míře polni dělostřelectvo, minomety a obrněné plamenomety, nemluvé už o podpoře ze strany letectva a námořního dělostřelectva, ale nakonec rozhodovaly výpady pěchoty provázené těžkými ztrátami a povětšinou zakončované uütím přenosných plamenometú a obrovského mnoistvi ručních granátů, mnohdy vrhaných i na vzdálenost pouhých několika metrů.

O5ţorori hfehen v pásn>u 7. divize hájil japonský 11. samostatný pěší prapor. elitní jednotka, která se vyznamenala jli za bojů v Číně. Sestával z pěti střeleckých rot a připojených rot polního dělostřelectva. minometú a kulometú. Prapor měl púvodně 1400 mužů, ale v době zahájení americké ofenzivy.19. dubna. byl jeho stavjü zredukován na 800 až 1000 vojákii. Po celodenním boji 19. dubna, kdy američtí pěšáci na Ohţorori` lii.eben opakované útočili, se jeho stav ještě snűil: dvé roty byly prakticky úpině vyhlazeny a ostatním třem ziţstalo zhruba po padesáti bojeschopných mužích. Nicméné zbytek 11. praporu dál kladl urputný odpor. za který si vysiouü(pochvalu udělenou velitelem 6?. divize. Ai v noci z ??. na 23. dubna byl vystřídán ??. plukem. což bvla prvni jednotka japonské ?4. divize nasazená na frontě. Asi 300 muiů 11. praporu, kteří přeüli boje na východním pobřeží, bylo přesunuto do středu ostrova, k Hřebenu Urasoe-Mura, kde se v následujících dnech podíleli na obraně vesnice Maeda.

Ui večer 19. dubna se jedna četa roty K 32. pluku 7. divize, vystupující po severním úbočí Obzorového hřebene, probojovala až do vzdálenosti několika metrů od jeho vrcholu, po němi vedla úzká stezka. Ale Japonci opakovanými protiútoky vedenými z odvrácené strany hřebene Američanům zabránili vrchol obsadit. Situace se změnila až 22. dubna, kdy se podařilo celý hřeben obejít. Na jeho jižní straně

byly objeveny tři linie zákopů a řada vyuüvaných jeskyň. Ke své-
mu velkému překvapení američtí pěšáci zahlédli jen několik japon-
ských vojáků, ale o to víc nalezli v jeskyních uloienych mrtvých
a spolu s nimi značné mnoiství zbraní a munice. Bylo zřejmé, ie ja-
ponské velení nakonec došlo k závěru, že Obzorový hřeben jü není dál
udržitelný, rozhodlo nemrhat silami, opustit jej a zaujmout nová vý-
hodnější postavení.
Na pravé straně divizního pásma útočily po celý den 22. dubna
jednotky 184. a 17. pluku 7. divize na Skalnaté útesy. Oba korálové
útvary, tyčící se nad terénem, byly provrtány jeskyněmi a tunely se
spoustou kulometných a minometných palebných postavení. Ameri-
čané přisunuli ai do vzdálenosti 700 metrů od skalisek 155mm houf
nici. Po zásazích těžkými granáty se odlamovaly celé bloky korálu, ale
; Japonci soustředili na postavenou houfnici tak silnou palbu těikých
kulometů, ie dva muže z její obsluhy zabili a zbytek přinutili hledat
úkryt společně s velitelem 7. divize generálmajorem Arnoldem, kte-
rý se náhodou nacházel poblíž. Nato se ke Skalnatým Lítesům přiblí-
žily plamenometné tanky, které začaly spalovat jejich úbočí ihavou
kombinací napalmu a benzinu. V tom okamüku se z jedné jeskyné
vyřítilo osm japonskýeh vojáků s náloiemi v rukou, nei ale stačili
k tankům doběhnout, byli zabiti.
Sotva se rozptýlil černý kouř zahalující skaliska, vyrazila ke zteči
' americká pěchota, dosud se drücí těsně za tanky. Opět se ale objevili
Japonci, začali na útočníky házet ruční granáty a zahrnuli je palbou
z kulometů a granátometů. Z čety, která zteč vedla, zůstalo v nékolika
minutách naüvu nebo nezraněných jen 12 mužů. Na další četu, kte-
rá jí spěchala na pomoc, se rovněž sneslo krupobití ručních granátů.
Současně byljaponskou dělostřelbou zasažen a zapálenjeden plame-
nometný tank. Bylo 12.00 hodin a kapitán Charles Murphy, velitel
roty B 1. praporu 17. pluku, ke které obě čety náleiely, nařídil útok
zastavit v úmyslu pokračovat v 16.00 odpoledne po reorganizaci zde-

208 ţ..K 209
♀

cimovaných jednotek a po evakuaci zraněných. V 16.00 obě čety,
podporované dvěma středními a třemi plamenometnými tanky,
opravdu útok obnovily. Mezitím se pod ochranou kouřové clony po-
dařilo 155mm houfnici, která byla do té doby paralyzována japon-
skou kulometnou palbou, přemístit do bezpečnějšího postavení.
V rychlém sledu vypálila 34 granáty. Japonci ale bojovali dál a do
večera rota B utrpěla takové ztráty, že byla na 40 procentech bojové-
ho stavu. Následujícího dne, 23. dubna, poté, co byla na skaliska sou-
středěna palba všech těžkých zbraní, které byly k dispozici, včetně děl
bojových lodí, a poté, co jejich povrch znovu sežehávaly plamenomet-
né tanky, zahájil rozhodující zteč celý zbytek 1. praporu. K všeobec-
nému překvapení se nesetkal s téměř žádným odporem - Japonci
stejné jako v případě Obzorového hřebene v noci ustoupili, a tak byly
Skalnaté Lítesv konečně obsazeny.

Ve střední části fronty XXIV. sboru zažívala těžké chvíle 96. pěší
divize. Hned 20. dubna ráno musel l. praporjejího 382. pluku čelit
pokusu Japonců získat zpét postavení na severní straně Hřbitovniho
hřebene, obsazené Američany předchozího dne. Po odraiení nepřá-
telského útoku byl l. prapor vystřídán 3. praporem a ten se pomalu
probojovával podél hřebene od jeho severního konce ke konci jižní-
mu, přičemž postupně likvidoval nepřátelská postavení v jeskyních
a opevněných hrobkách. V I1. hodin dopoledne část 3. praporu spo-
lu s l. praporem 381. pluku zaútočily i na Hřeben Nišibaru, nacháze-
jící se jihozápadně od Hřbitovniho hřebene. Útok, kterému nepředchá-
zela palebná příprava, Japonce překvapil, a díky tomu se už v 11.25
objevili první američtí vojáci na vrcholu Hřebene Nišibaru. Tento
úspěch přimél velitele 381. pluku plukovníka Michaela E. Hallorana
přikázat 2. praporu pluku, aby se ve 13.00 pokusil na pravém boku
divizního pásma proniknout dál na jih údolím mezi hřebeny Nišiba-
ru a Kakazu. Prapor postoupil ani ne 200 metrů, když na něj tvrdě
dopadla palba děl a minometů umístěných na Hřebenu Kakazu,

ovládaném Japonci. Zejména palba velkorážních minometů, kterých právě v tomto prostoru nepřítel soustředil značný počet, prakticky 2. praporu zabránila v jakémkoli pohybu. Útok se nezdařil a Japonci se 20. dubna bránili na frontě 96. a 27. divize tak úspěšně, že ztráty obou divizí překonaly ztráty na straně nepřítele; byl to jediný případ v bitvě o Okinawu, kdy americké útočné jednotky mély větší ztráty než bránící se jednotky nepřátelské.

Ani 21. dubna se situace v zásadě nezměnila a večer jižní stranu Hřebene Nišibaru a stejnojmennou vesnici najehojižním úpatí stále

drželi Japonci, kteří během dne provedli několik zuřivých protiútoků. Přitom početní stav 382. pluku 96. divize už byl jen poloviční a následující den měl být vystřídán 383. plukem. Po vystřídání nebyl schopen ani nově nastoupivší 383. pluk nepřátelskou obranou prorazit, a to navzdory těžkým ztrátám - například během pouhé půl hodiny byli zabiti nebo zraněni čtyři velitelé jeho rot. Několik lehkých a' tanků, které mu přispěchaly na pomoc, nedokázalo překonat roklinu nacházející se před hřebenem. Přinuceny zůstat stát alespoň kropily jeho úbočí a okolní výšiny tisíci střelami ze svých kulometů, to ale ke zneškodnění japonských děl a minometů nestačilo. Až 23. dubna dorazil obrněný buldozer, který vytvořil přes roklinu přechod, a konečně mohly projet i střední tanky a obrněné plamenomety. I s touto významnou podporou však pěchota postoupilajen nevýrazně. Japoncům se stále dařilo útoky odrážet a organizovat protizteče, kdy na Američany vrhali stovky ručních granátů a náloü. Nicméně 23. dubna večer bylo možno zaznamenat první neklamné příznaky toho, že japonská obrana v operačním prostoru 7. a 96. divize začíná slábnout. Po velkém úsilí se na hřebenech už pevné zachytily čtyři americké prapory, které měly pod kontrolou všechny vrcholy kromě hřebene před vesnicí Tanabaru a nejjižnější výspy Hřebene Nišibaru. Tyto cíle ale byly obsazeny 24. dubna, a ve srovnání se situací převládající po řadu předchozích dnů celkem snadno, neboť Japonci v noci z 23. na 24. stáhli své hlavní síly dál najih.

Dlouhý a vysoký Hřeben Urasoe-Mura představoval dokonalý, přírodou vytvořený obranný komplex, jehož pravá (západní) část se nacházela v operačním pásmu 27. divize a levá (východní) část v pásmu 96. divize. V pásmu 27. divize tvořily klíčová obranná postavení, hájená japonským 21. samostatným pěším praporem a oddíly 1. pluku těžkých minometů, vesnice Isó, ležící najižní straně Hřebenu Urasoe-Mura, a především vysoká skála, nacházející se severovýchodně od vesnice a označená jako Západni věţ. Věž hřeben přečnívala o 12 až 15 metrů a byla prošpikována jeskyněmi, trhlinami, rozsedlinami a různě velkými dírami - coi téměř vše Japonci dokázali vyuüt k obranným účelům. Přiblížit se k Západní věži bylo obtížné z kterékoli strany a zdálo se, že je úplně imunní proti dělostřeleckému a minometnému ostřelování. Navíc z ní do všech směrů vybíhaly tunely, některé končily na jihu ve vesnici Isó, jiné, mířící na západ, ústily až ve vzdálenosti 200 metrů. Obdobný útvar, též přeměněný v mocné ohnisko odporu a nazvaný llýchodni věž, se nacházel 500 metrů jihovýchodně od Západfţí věţe. Obé skaliska spojovala cesta, vedoucí

po vrcholu Hřebene Urasoe-Mura. Na ní Japonci vybudovali mohutný a silně zaminovaný zátaras.

Nejprudší boje se ráno 20. dubna rozhořely právě kolem obou věží, kde bojovaly 2. a 3. prapor 105. pluku 27. divize. Zejménajaponská děla, ukrytá v jeskyních na úbočích věží, působila útočícím Američanům velké problémy. Kolem poledne se osobně ujal řízení boje velitel 105. pluku plukovník W. S. Winn a oběma praporům nařídil, aby útočily bez ohledu na intenzitu japonské palby - věděl, že pokud se k nepřátelským postavením pěchota neprobojuje co nejdříve a ne-

umlčí je, budou ztráty každou hodinou dál děsivě narůstat. Japonci se bránili zuřivě. Američtí pěšáci byli nuceni šplhat vzhůru po úbočích obou věží se stoupáním 35 až 50 stupňů v dešti ručních granátů, střepin minometných a dělostřeleckých projektilů a v neustávající palbě ručních zbraní - obránci stříleli tak rychle, jakjen dokázali své zbraně nabíjet. Dvě roty 2. praporu se dokonce ocitly v obklíčení, z něhož se nakonec probojovaly jen jejich zle pocuchané zbytky. Během dne se sice podařilo obsadit vesnici Isó a dosáhnoutjižní strany Západni i I!itchodní věte, ale večer obě bašty stále ještě ovládali Japonci. Ztráty utrpěné 27. divizí 20. dubna byly největší, jaké kteroukoli z armádních divizí postihly na Okinawě v jednom dni.

Dne 21. dubna boj o kontrolu nad Hřebenem Urasoe-Mura a nad oběma věiemi pokračoval. Proti Uvchodní věti byly nasazeny 1. a 2. prapor 105. pluku a proti Západni věti 3. prapor 105. a 1. prapor 106. pluku. Američanům významně pomohla náhoda, kdyi předchozího dne našli u zabitého japonského důstojníka mapu s vyznačenými minovými poli, položenými na cestě vedoucí z vesnice Mačinato na vrchol Hřebene Urasoe-Mura. Do 9 hodin ráno 21. dubna ženisté stihli cestu odminovat, a tím ji uvolnit ai k zátarasu před vrcholem hřebene. Do poledních hodin byl zlikvidován i zátaras, ve 14.00 se s velkými obtížemi dostaly na vrchol hřebene tanky a obě věže se ocitly pod palboujejich kanonů a kulometů. Přesto ale boj o hřeben ajeho dvě věie pokračoval ještě celé dva dny. Uttchodni vět byla dobyta pozdě odpoledne 23. dubna po urputném bojí muie proti muü, vedeném i bajonety a pažbami pušek, v němž bylo béhem jedné hodiny zabito více než 100 Japonců. Závěrečný útok vedl štábní seržant Nathan S. Johnson, který při ném údajně sám usmrtil více než 30 nepřátelských vojáků. Boj o Západní vět skončil, když přesné o půlnoci z 23. na 24. dubnajaponský trubač zatroubil signál vyzývající zbytek obránců k protiútoku. Z jeskyní a dér se vynořilo asi posledních 30 Japonců, kteří se s pokřikem banţai hnali proti Američanům. Padli do jednoho.

Dne 20. dubna, v době kdy 2. a 3. prapor 105. pluku 27. divize krvácely na Hřebenu Urasoe-Mura, byl 1. prapor vyslán, aby zlikvidoval kapsu japonského odporu, zahrnující Hřeben Kakazu a vesnici přiléhající k němu z jihu. Do vesnice Kakazu pronikly americké tanky již předchozího dne, a než byly po těžkých ztrátách přinuceny ustoupit, srovnalyji se zemí, ale Japonciji přesto nevyklidili. Američané nakonec 19. dubna jak hřeben, tak vesnici obešli, ale ještě ten den večer si 96. divize, bojující nalevo od 27. divize, stěžovala na potíže, které jí působí japonská palba vedená z postavení nacházejících se na Hřebeni Kakazu. Velitel XttV. sboru proto ráno 20. dubna nařídil veliteli 27. divize generálmajoru Grinerovi Kakazskou kapsu do večera zneškodnit. Zpočátku se věci vyvíjely dobře,1. prapor 105. pluku, pověřený tímto úkolem, zahájil útok na západní straně hřebene a před 17. hodinou téměř dosáhl jeho východního konce. Nestačil ale své poslání dokončit, neboť byl odvolán, aby následující den posílil 2. prapor, bojující na Hřebenu Urasoe-Mura. Vzhledem k tomu, že Hřeben Kakazu byl prakticky dobyt, zůstala k vyčištění vesnice Kakazu jen rota A. Ta vyslala průzkum o 16 mužích, kteří prošli ruinami, a protože nevidéli žádného Japonce a nebylo na ně ani jednou vystřeleno, ohlásili veliteli pluku plukovníku Winnovi, že nepřítel vesnici opustil. Skeptický plukovník ale nařídil veliteli roty kapitánu Louisi F. Ackermanovi situaci ještě jednou prověřit. Byla vyslána nová hlídka a ani ta nezjistila nic podezřelého. Když však za ní vkročil do troskami pokryté ulice kapitán Ackerman, ozvala se divoká palba. Ackerman byl zasažen do zad, celá hlídka byla rozprášena a čtyři muži zabiti, když se pokoušeli těžce zraněného kapitána odnést. Rozbořená vesnice se stala nastraienou smrtící pastí.
Do zbytku Kakazské kapsv se v noci z 20. na 21. dubna stáhli i japonští vojáci, kteří vyklidili poslední neudržitelná postavení na Hřebenu Urasoe-Mura. Japonci na strategických místech rozestavili kulomety a minomety a americký útočný oddíl, který začal ráno postupovat proti vesnici Kakazu, dosáhl do 12.00 teprve jejího okraje, když silná palbajeho další pohyb vpřed úplně zastavila. Byla přivolána četa tanků, ale i s jejich podporou Američané po tříhodinovém boji svádéném v ruinách vesnice postoupili o pouhých 50 metrů. Útočné jednotky byly proto staženy a v 16.00 se na vesnici zaměřilo

polní dělostřelectvo. Kdyi ale po skončení mohutného palebného přepadu pěchota zahájila nový útok, Japonci se opět vynořili z podzemních úkrytů a podruhé ji zastavili.
Neočekávaný vývoj situace v Kakaţské kapse působil 27. divizi váiné problémy a silně znepokojil i velení XXIV. sboru. Za linü fronty

♀

divize, která už neměla žádné zálohy, zůstávala silná ohniska nepřátelského odporu, a co bylo nejhorší, mezi Hřebenem Kakazu v operačním pásmu 27. divize a Hřebenem Nišibaru v pásmu 96. divize zůstávala podél silnice číslo 5 široká mezera. Japonci ji mohli kdykoli využít k protiútoku, a pokud by se jim podařilo - což se nedalo vyloučit - proniknout oběma divizím do týla, mohlo to mít velmi vážné následky. Večer 21. dubna proto velitel sboru nařídil zástupci velitele 27. divize brigádnímu generálu Williamu B. Bradfordovi, aby osobně převzal řízení operací proti Kakaţské kapse, a udělil mu pravomoc koordinovat v tomto prostoru bojovou činnost jednotek jak 27., tak i 96. divize.
V noci z 21. na 22. dubna japonská děla ostřelovala postavení 105. pluku a před rozedněním Japonci zahájili protiútok. Musela zasáhnout bojová plavidla, která celý prostor ozářila světlicemi a poté palbou svých těžkých děl přispěla rozhodujícím způsobem ke zmaření nepřátelské akce. Ale 22. dubna, po téměř celodenním boji, byl velitel 27. divize generálmajor Griner, nemaje vlastní zálohy, nucen v odpoledních hodinách požádat sbor o poskytnutí praporu z jeho záloh. Divizi se už nedostávalo sil ke zlomení urputného odporu, který Japonci v Kakaţské kapse stále kladli. Generálmajor Hodge přikázal 3. praporu 17. pluku 7. divize, aby se okamütě začal přesunovat. Situace se ale zhoršovala tak rychle, že než posila dorazila, musel Griner nařídit 102. ženijnímu praporu, zdržujícímu se u zátoky Mačinato, aby se připravil k boji jako jednotka pěchoty. Nejenže stále zůstávala více než 1000 metrů široká mezera mezi 27. a 96. divizí, ale vytvořila se i ničím nekrytá mezera mezi 105. a 106. plukem 27. divize. Generálmajoru Grinerovi nezbývalo než z postavení v oblasti zátoky Mačinato odvolat 2. prapor 165. pluku a ten do 21.30 hodin mezeru mezi 105. a 106. plukem uzavřel. Alespoň jednu nebezpečnou situaci se podařilo vyřešit, ale způsobem, který nebylo možno nazvat jinak než krizovým.
Generál Hodge, plně si védom nebezpečnosti situace, která se kolem Kakazské kapsi. vytvořila, se ţv noci 22. dubna rozhodl k radikálnímu řešení. Ze 7., 27. a 96. divize vyčlenil síly odpovídající čtyřem pěším praporům, podpořil je jednotkami tanků, obrněných plamenometů, útočných děl a 105mm minometů opatřených chemickou municí. Celé toto uskupení podřídil brigádnímu generálu Bradfordovi s rozkazem, aby 24. dubna zahájil proti japonským postavením v Kakaţské kapse rozhodný útok. Američany ale překvapilo, a neměli pro to v tu chvíli vysvětlení, proč v noci na 24. dubna japonské dělostřelectvo ostřelovalo postavení XXIV. sboru nejintenzivnější palbou,

jakou sbor dosud zaznamenal, když poté nenásledoval žádný výpad, žádná ofenzivní akce. Záhada však byla brzy objasněna.
V 7.30 ráno, ještě za tmy a v dešti, po 13 minut trvající palebné přípravě, Bradfordovy jednotky vyrazily. Očekávaly tvrdý boj, ale ke svému velkému údivu se nesetkaly s žádným odporem - zatímco burácela jejich děla, Japonci se v noci z Kakazské kapsy stáhli. Během dvou hodin byla obsazena vesnice Kakazu a zbývající část hřebenu. Američané našli v jeskyních uložená mrtvá těla asi 600 nepřátelských vojáků a nezjištěný počet dalších svých padlých Japonci pohřbili v jiných jeskyních, jejichž vchody vyhodili do vzduchu. Došlo konečně i ke spojení linie 27. a 96. divize, a tím k uzavření mezery, která po několik dnů a nocí nedopřávala americkým velitelům klidu. Nikdy víc už Japonci na Okinawě neměli takovou příležitost způsobit nepříteli velké problémy jako mezi 19. a 23. dubnem. Američtí analytici hodnotící situaci byli přesvědčeni, že japonské velení nabízející se možnosti nevyužilo proto, že téměř všechny jeho pěší zálohy se nacháze-

ly vjižní části ostrova, stále ještě připraveny čelit případnému vylodění na plážích Minatoga.

Kakazská kapsa nebyla jediným do té doby urputně vzdorujícím ohniskem odporu, které Japonci v noci na 24. dubna opustili. Na východní straně fronty se 7. divize při obsazování strategicky důležitého vrchu 178 setkalajen se sporadickou dělostřelbou, palba z ručních zbraní se neozvala vůbec. Padlí Japonci byli pohřbeni, zbraně z palebných stanovišť odstraněny, muniční sklady byly prázdné, což vše svědčilo o plánovaném a spořádaném ústupu. Obdobně i ve střední části fronty, v operačním pásmu 96. divize, zůstalo jen pár japonských opozdilců. Američané bez potíží obsadili 1500 metrů dlouhý Hřeben Tanabaru a vesnici stejného jména jižně od něj, stejně tak i Hřeben Nišibaru a opevněný Vrch 143. Některé jednotky postoupily ještě dál najih, překročily silnici číslo 5, spojující Ginowan na severu s Šuri na jihu, a zaujaly postavení u východního konce Hřebene Urasoe-Mura. Snadný postup divizí XXIV. sboru byl narušen pouze na západním pobřeží, kde 27. divize sváděla těžké boje o ovládnutí Itemské kapsu

Nebylo pochyb, že Japonci využili v noci z 23. na 24. dubna husté mlhy, která pokryla většinu jižní Okinawy, a pod ochranou intenzivní palby svého dělostřelectva (do operačního prostoru každého amerického pluku dopadlo nejméné 1000 granátů) se stáhli z postavení tvořících vnější linü obrany města Šuri, kterou tak dlouho- a třeba říci, že úspěšně - bránili. Prvních pět dnů po zahájení americké ofenzivy bojovali se vší rozhodností a Američané považovali

za úspěch, když na některých místech po celodenním boji postoupili o pár desítek metrů, a někde nepostoupili téměř vůbec. Ale večer 23. dubna muselo velení japonské 32. armády konstatovat, že linie je na řadě míst prolomena, na dalších místech prolomení bezprostředně hrozí a nelze mu zabránit, a že většina obranných zařízení je natolik poničena, že každá snaha dál je hájit by byla jen mrháním silami. Japonci se proto rozhodli soustředit na obranu druhé linie, táhnoucí se od vesnice Gusukuma u západního pobřeží přes vesnice Maeda, Koči a Onaga k pobřeží východnímu. A protože průnik 27. divize do Itemské kapsv už ohrožoval západní křídlo i této druhé linie, tak v tomto prostoru neustupovali a sváděli tvrdé obranné boje až do 27. dubna.

V době kdy 7., 96. a 27. pěší divize, navzdory obrovské podpoře poskytované letectvem a námořnictvem, jen s vypětím všech sil a za těžkých ztrát pronikaly první nepřátelskou obrannou linü, znovu ožily diskuse o vhodnosti či nevhodnosti vylodění v jižní části Okinawy, které by umožnilo japonská vojska v oblasti Šuri obklíčit.

Otázka druhého vylodění byla zvažována od začátku bitvy a novým impulzem se stalo doporučení, které velení 10. armády předložil velitel 77. pěší divize generálmajor Andrew D. Bruce. Po obsazení ostrova Ie Šima méla být divize nasazena na Okinawě a generál navrhoval, aby byla vyloděna na plážích u Minatogy na jihovýchodním pobřeží. Odvolával se na zkušenosti z vylodění 77. divize v Ormockém zálivu za bojů o Leyte, které nemalou měrou přispělo k porážcejaponských vojsk na tomto filipínském ostrově. Generálporučík Buckner ale nové vylodění odmítl. Opíral se při tom především o stanovisko zástupce náčelníka štábu 10. armády pro logistiku, který tvrdil, že vzhledem ke korálovým bariérám v příbřežních vodách a k nedostatkům samotných pláží by vojskům vyloděným na jihu Okinawy nemohl zajistit zásobování municí a navíc že je celá tato oblast příliš ohrožena nebezpečím nepřátelského protiútoku. Zpravodajský důstojník armády potvrdil, že Japonci stále drží natjihu zálohy, představované především 24. divizí a 44. samostatnou smíšenou brigádou. Kromě toho budou vylod'ovací pláže pod palbou nepřátelského dělostřelectva umístěného na okolních výšinách, přičemž vzhledem ke vzdálenosti od linie hlavní fronty nemohou vylod'ující se vojska spoléhat ani na přísun posil, ani na podporu dělostřelectva XXIV. sboru. V neposlední

řadě hrála roli i skutečnost, ie kolem 21. dubna, kdy byla 77. divize po skončení operací na Ie Šimě k dispozici, snížily těžké ztráty a vyčerpání výkonnost všech tří dalších armádních divizí bojujících na

hlavní frontě natolik, že neměl-li tlak na nepřítele polevit, byl nejvyšší čas začít jejich jednotky střídat.

Ještě závažnější problém než nasazení 77. pěší divize představovalo využití divizí námořní pěchoty. 2. divize námořní pěchoty tvořila na počátku okinawské operace plovoucí zálohu 10. armády. Dne 9. dubna admirál Nimitz rozhodl o jejím návratu na Saipan.14. dubna byla vyňata ze zálohy 10. armády a vrácena pod řízení III. výsadkového sboru, ale zůstávala na Saipanu. Tehdy i později tvrdila řada vysokých důstojníků, že 2. divize měla být užita k vylodění na jihovýchodním pobřeü Okinawy. Navrhoval to i velitel Sboru námořní pěchoty Spojených států generálporučík Vandegrift, když spolu s admirálem Nimitzem a náčelníkem jeho plánovacího oddělení kontradmirálem Forrestem P. Shermanem navštívili 21. dubna Okinawu. Generálporučík Buckner ale vylodění 2. divize najihu odmítal v podstatě ze stejných důvodů jako vylodění 77. péší divize. Buckner byl přesvědčen, že důležitější je posílit hlavní frontu a že vylodění najižních plážích by bylo vzhledem k již zmíněným zásobovacím potížím komplikované, a nakonec není iádoucí ani takticky. Protože se Vandegriftovi nedostalo podpory ani od Nimitze, ani od Shermana, Buckner svoje stanovisko prosadil. Šlo o konzervativní řešení, které se vyhnulo všem rizikům dalšího vylodění, a bylo tím také rozhodnuto o základní taktice bitvy o Okinawu: v první fázi frontální útok vedený ze severu dvěma armádními sbory proti obranné zóně Šuri a ve druhé fázi její obklíčení a likvidace.

Původní verze plánu operace ICEBERG stanovila, že po dobytí Okinawy obsadí V. výsadkový sbor námořní pěchoty ostrov Mijako, součást skupiny Sakišima Gunto, ležící severně od Formosy. V. sbor ale utrpěl na Iwodžimě tak těžké ztráty, že 13. dubna bylo 10. armádě nařízeno použít III. výsadkový sbor námořní pěchoty na Okinawě jen v míře, která by neznemožnila jeho eventuální nasazení namísto V. sboru proti ostrovu Mijako. Krátce nato ale Výbor náčelníků štábů ve Washingtonu rozhodl o odložení útoku na Mijako na neurčito. To znamenalo, že III. sbor může být na Okinawě užit bez omezení, o čemž 26. dubna admirál Nimitz informoval generálporučíka Bucknera. Hned následujícího dne Buckner oznámil svůj úmysl v co nejkratší době užít 1. divizi námořní pěchoty k vystřídání oslabené 27. pěší divize, která bude prozatím pověřena posádkovými povinnostmi v obsazené severní části ostrova. Tím bude uvolněna i 6. divize námořní pěchoty, která se ze severu přemístí do shromažd'ovacího prostoru u vesnice Čibana ve střední části Okinawy a vyčká rozkazu k nasazení na frontě.

218 ţ 219
♀

Na poradě, konané 28. dubna na velitelství 10. armády, Buckner informoval zástupce III. výsadkového sboru, že 30. dubna bude 1. divize námořní pěchoty generálmajora del Valleho dočasně přičleněna ke XţţIV. sboru a vystřídá jeho 27. pěší divizi. Když bude kolem 7. května, po přesunu ze severu, připravena k nasazení na frontu i 6. divize námořní pěchoty, vrátí se 1. divize pod řízení III. sboru. Obě divize námořní pěchoty poté vytvoří na pravém křídle fronty operační pásmo III. výsadkového sboru a generálporučík Buckner bude od té chvíle řídit frontu tvořenou dvěma sbory - III. výsadkovým a XXIV. pěším.

Útok na druhou ůnü obrany ţuri

Posun fronty na jih, uskutečněný 24. dubna (den L+23), znamenal konečnou likvidaci první linie, chránící obrannou zónu kolem města Šuri. Pouze na západní straně, v prostoru Itemské kapsy v operačním pásmu 27. divize, Japonci odolávali ai do 27. dubna. V pásmech 96. a 7. divize ustoupili na další linü připravených postavení rozhodnuti

pokračovat v taktice obranných bojů, nutících nepřítele tvrdě platit za každý metr dobytého území. Američané ale nehodlali poskytnout Ušidžimovým vojákům čas k vydechnutí a velitel XXIV. sboru generálmajor Hodge nařídil od šesté hodiny ranní 26. dubna obnovit útok po celé šíři fronty.

Poté co zlomila nepřátelský odpor v Itemské kapse, strávila vyčerpaná 27. divize zbývající dny měsíce dubna průzkumem japonských postavení a upevňováním pozic. Když byla podle Bucknerova rozhodnutí v 6.00 ráno 30. dubna k XXIV. sboru připojena 1. divize námořní pěchoty, začal její I. pluk a 1. tankový prapor na západním pobřeží okamžitě střídat 165. pluk 27. divize. Ve stejné době 5. pluk námořních pěšáků zaujímal postavení dosud držená 105. a 106. plukem 27. divize. Dne 1. května ve 14.00 hodin převzal velitel 1. divize generálmajor Pedro A. del Valle oficiálné odpovědnost za operační pásmo do té doby obsazené 27. divizí.

Ale i nepřítel přisunoval k západnímu pobřeží posily. 26. dubna nařídil generálporučík Ušidžima 44. samostatné smíšené brigádě zaujmout postavení na řece Asa, severně od hlavního města Naha, v týlu japonské 62. divize. Ušidžima věděl, že 62. divize, silně oslabená v předchozích bojích, by s největší pravděpodobností samajiž nedokázala čelit dalšímu americkému tlaku ohrožujícímu západní pobřeží.

Japonský vrchní velitel uvažoval správně, neboť čerstvá 1. divize námořní péchoty si stanovila za bezprostřední cíl dosažení severního

břehu řeky Asa a ráno 2. května zaútočila. Ale výrazně se zhoršilo počasí, byla zima a hustý déšf změnil terén v moře lepkavého bláta. Bláto pronikalo i do mechanismu zbraní, které se stávaly nefunkčními, například jedna z útočných rot mohla v určitou chvíli použít pouze jeden ze svých lehkých kulometů. 2. a 3. května námořní pěšáci postupovali po pobřežní plošině podél letiště Mačinato a po celou dobu jim působila značné ztráty japonská palba přicházející zleva, z výšin ve vnitrozemí. Bylo jasné, že dokud tato nepřátelská postavení nebudou paralyzována, bude postup pomalý a ztráty velké. Večer 3. května proto generálmajor del Valle nařídil změnit směr útoku z jižního na jihovýchodní a napadnout výšiny obsazené Japonci.

Na levém křídle fronty XXIV. sboru, u východního pobřeží, měla 7. divize od 23. dubna proti sobě nového protivníka, a to 22. a 89. pluk japonské 24. divize. Tyto čerstvé jednotky vystřídaly 62. divizi, jejíž zbytky se po třech týdnech nepřetržitého boje přesunuly na západní stranu Okinawy. Nicméně pokračování útoku, zahájeného ráno 25. dubna, probíhalo překvapivě úspěšně a 17. pluk 7. divize, útočící na pravé (západní) straně divizního pásma, překonal téměř 600 metrů nebezpečného otevřeného terénu. Problémy nastaly, když americké jednotky začaly obsazovat severní stranu asi 500 metrů dlouhého Hřebene Koči, ležícího mezi vesnicemi Koči a Onaga. Jak na hřebenu, tak na okolních kopcích se nacházelo velké množství japonských obranných postavení a z nich přicházející hustá minometná palba postupující Američany nejen zastavila, ale přinutila je i ustoupit. I 32. pluk 7. divize, operující na východním pobřeží nalevo od 17. pluku, nemohl pokračovat v postupu, neboť jeho pravý bok byl vystaven silnému japonskému ostřelování, přicházejícímu z Hřebene Koči a vesnice Onaga. Po několik následujících dnů zůstávala situace v podstatě nezměněna. 28. dubna se sice 17. pluku podařilo obsadit vesnice Koči a Onaga, ale důležitý hřeben Japonci udrželi. Na kterékoli místo, kde se Američané pokusili prorazit, nepřítel dokázal soustředit smrtící minometnou a kulometnou palbu. Když se například ráno 30. dubna rota E 3. praporu 17. pluku pokusila postoupit, po pár metrech se ocitla v křížové palbě asi osmi japonských těžkých kulometů, nacházejících se před ní a po obou stranách. Hned nato udeřila koncentrovaná minometná palba. Dvacet mužů roty bylo v následujících minutách zabito, v jednom družstvu zůstali naživu jen dva vojáci. Neustávající ostřelování úplně znemožnilo poskytnout pomoc zraněným, záchranné týmy k nim nemohly proniknout, stáhnout se nedokázali ani ti, kdo smrti nebo zranění zatím unikli. Polo-

♀

ženou kouřovou clonu v zápětí odvál silný vítr. Nakonec shodil zdecimované rotě prostředky první pomoci lehký průzkumný letoun, a aby je vítr neodnesl, musel jeho pilot navzdoryjaponskému ostřelování sestoupit až na výšku kolem 15 metrů. Teprve po setmění se podařilo zraněné evakuovat. Boj o Hřeben Koči pokračoval i v prvních dnech měsíce května. Po palebné přípravě a za pomoci plamenometných tanků, kterým upravil cestu obrněný buldozer, zaútočil 3. května na hřeben od východu 1. prapor a od západu 3. prapor 17. pluku. Všechno úsilí ale bylo marné, masovým užitím děl, minometů a kulometů a fanaticky vedeným bojem zblízka Japonci svá postavení opět uhájili.

Dlouhý Hřeben Urasoe-Mura zasahoval do operačního pásma 27. divize (posléze pásma 1. divize námořní pěchoty) na západní straně fronty a do operačního pásma 96. divize ve střední části fronty. Jeho část, nacházející se v pásmu 96. divize, byla nazvána Hřeben Maeda podle jména vesnice ležící u jeho odvrácené (jižní) strany. 25. dubna 96. divize po celý den prozkoumávala Hřeben Maeda a jeho okolí a její dělostřelectvo ostřelovalo objevená nepřátelská postavení nebo i místa, kde by se nacházet mohla. Během dne bylo jen v pásmu 381. pluku protijaponským pozicím vypáleno 1616 dělostřeleckých granátů a terén spalovaly napalmové pumy. 383. pluk byl rozmístěn před levou stranou hřebene u silnice číslo 5 a 381. pluk přímo proti jeho střední části. Dominantu střední části hřebene představoval obrovský monolit, nazvaný Jehlová skála. Na východ od něj, oddělen sedlem a vzdálen asi 200 metrů, byl Pahorek I50 a dalších asi 150 metrů dál na východ, opět za sedlem, Pahorek 152. Ten představoval bod, ve kterém se celý komplex Hřebene Urasoe-Mura stáčel najihozápad, a ohyb kopírovala silnice číslo 5, vedoucí z Ginowanu k Šuri.

Útok proti Hřebenu Maeda začal ráno 26. dubna. 381. pluk, bojující kolem Jehlové skáh; byl zastaven a jeho předsunuté roty se ocitly pod tak těžkou palbou japonskýcţ kulometů, že jim nezbylo než se stáhnout, a jen na vytvoření ochranné clony kryjící jejich ústup bylo spotřebováno čtyři sta 8lmm a lOSmm kouřových minometných nábojů. Jednotky 383. pluku byly úspěšnější a do večera pronikly na Pahorek Iţ0 a I5? a začaly ostřelovat Japonce na jižní straně hřebene. Současně vjely tanky a obrněné plamenomety do vesnice Maeda.

Postup 383. pluku ale vyvolal ve štábu 32. armády okamžitou a divokou reakci, nebof udržení Hřebene Maeda mělo pro Japonce mimořádný význam - jednak z něj bylo možno obhlédnout všechna japonská postavení prakticky až k městu Šuri a jednak výhled na sever skýtal možnost sledovat dění v amerických linüch. Už v 16.00 hodin 26. dubna proto vydal generálporučík Ušidžima rozkaz: "Nepřátelská pěchota následující tanky proniká od 13.00 hodin do jižního a východního sektoru Maedy. 62. divize vyšle v oblasti se nacházející jednotky k útoku na nepřítele postupujícího v sektorech Maedy a očekávám, že jej rozhodným způsobem odrazí."* Ve stejnou dobu dostala sousední 24. divize rozkaz spolupracovat s 62. divizí bez ohledu na hranice vymezených operačních oblastí. O dvě hodiny později Ušidžima novým rozkazem opakoval nutnost zlikvidovat nepřítele, který prorazil u Maedy, a 24. divizi nařídil přesunout večer hlavní síly do prostoru severně od Šuri. Japonci byli rozhodnuti Hřeben Maeda udržet stůj co stůj a následující čtyři dny sejim to skutečné dařilo; oba útočné pluky americké 96. divize se jen nepatrně posunovaly vpřed a například 29. dubna na celé divizní frontě stíhal jeden japonský protiútok druhý. V ten den už v 5.15 ráno Japonci, vyzbrojeni převážně ručními granáty, ale také oštěpy, napadli postavení 2. praporu 383. pluku s takovou divokostí, že než byl výpad odražen, ztratila jedna četa roty G 21 ze svých 30 mužů. Američané sice krváceli, ale Japonci dopadali daleko hůř; jen při odrážení dvou protiútoků usmrtil 383. prapor přibližně 265 nepřátelských vojáků a později odpoledne, kdy zasáhly i tanky a obrněné plamenomety, jich bylo zabito dalších více než 200.

Dne 29. dubna začaly na linü fronty přicházet 306. a 307. pluk 77. pěší divize, aby vystřídaly oba pluky 96. divize, a 30. dubna v po-

ledne převzal velitel 77. divize generálmajor Andrew D. Bruce odpovědnost za operační pásmo 96. divize. Čerstvé jednotky přišly v pravý čas, například bojeschopnost 381. pluku 96. divize byla v době střídání asi čtyřicetiprocentní, jeho ztráty činily 1021 mužů, z toho 536 jich bylo zabito nebo zraněno během posledních čtyř dnů za bojů o Hřeben Maeda. Z některých čet zůstalo jen 5 nebo 6 vojáků a o stavu jejich vyčerpanosti svědčí, že mnohým z nich nezbývaly síly na to, aby při opouštění bojové linie dokázali snést svoji výzbroj a vybavení z úbočí hřebene k cestě, kde na ně čekala nákladní auta, kteráje měla odvézt do týlu.

307. pluku 77. divize připadl nejtěžší úkol - čelní útok na japonská postavení nacházející se ve střední části Hřebene Maeda a kolem Jehlové skály,. Složitost a možnosti japonského obranného systému na hřebenu dokumentuje událost ze 2. května, kdy tank vypálil šest fos-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Last Battle, str. 275.

forových granátů do vstupu jedné jeskyné využívané Japonci a během 15 minut mohli pozorovatelé vidět, jak se na více než 30 (!) místech, kde byly vchody a východy na jeskyni napojených tunelů, objevil kouř. Každému útoku čelil protiútok, odehrál se bezpočet soubojů charakterizovaných užitím velkého množství ručních granátů a vrhaných náloží.

V noci z 30. dubna na 1. května přinesli vojáci 1. praporu 307. pluku čtyři patnáctimetrové žebříky a pét nákladových sítí, které si vypůjčili od námořníků. Po rozednění rota A umístila žebříky ke skalní stěně na východním konci hřebene, ale každý muž, který po nich začal vystupovat, byl japonskou palbou zabit nebo zraněn. Rota B méla se sítémi více štěstí a dvěma jejím četám se s jejich pomocí podařilo do večera dosáhnout vrcholu hřebene. Kolem půlnoci ale Japonci udeřili s takovou rozhodností, že Američany z vrcholu vytlačili. Pét dnů trvalo, než mohl velitel 1. praporu podplukovník Gerald D. Cooney ohlásit, že prapor Jehlovou skálu a vrchol hřebene ovládl; v oněch péti dnech pronikli jeho muži k oběma cílům devétkrát a osmkrát se museli stáhnout, než nakonec dokázali obsazený prostor udržet. V jedné takové situaci, kdy navzdory těžkým ztrátám museli opět ustoupit, američtí pěšáci kleli a přísahali, že už je nic na světě nepřinutí škrábat se na hřeben ještě jednou. Ale jak vzpomínal jeden z velitelů čet, "o pét minut později už znovu vyrazili a házeli ruční granáty tak rychle, jakjen dokázali uvolňovat pojistky".*

Těžké boje pokračovaly i 4. a 5. května. 1. praporu se 4. května podařilo náložemi výbušnin vyřadit sloütý komplexjaponských tunelů a jeskyň a udržet se i proti opakovaným protiútokům. Jen toho dne prapor usmrtil kolem 600 nepřátelských vojáků. Jeden z nejpozoruhodnéjších výkonů podal vojín první třídy zdravotník Desmond T. Doss. Doss byl příslušníkem sekty adventistů a jeho přesvédčení mu zakazovalo užít zbraň. Nicméně za nejlítéjších bojů o vrchol Hřebene Maeda, v jehož držení se obé strany několikrát vystřídaly, zůstával na místě i poté, co ostatní američtí vojáci ustoupili. Opakovaně se pohyboval jen několik metrů od vchodů do jeskyň obsazených Japonci, poskytoval pomoc zraněným, na improvizované lanové sedačce je spouštél přes okraj hřebene a odnášel je do úkrytů doslova před ústími japonských zbraní. I když Doss nikdy nevystřelil nebo nehodil granát, byl vyznamenán Medailí cti, nejvyšším vyznamenáním za statečnost projevenou v boji s nepřítelem.

Dne 5. května začali Američané pronikat na odvrácenou stranu

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinan.a: The Last Batt/e, str. 281.

Hřebene Maeda a ničili tam jedno japonské postavení za druhým. V noci Japonci provedli několik protiútoků ve snaze získat ztracené pozice zpátky. K nejzuřivějšímu boji došlo v prostoru drženém

3. praporem 307. pluku; při odrážení fanaticky útočících Japonců jich tady američtí pěšáci zabili 250, většinou v boji muže proti muži. 6. května, když prapory 307. pluku postoupily ještě dál na jih, bitva o Hřeben Maeda skončila. Ale za toto vítězství Američané zaplatili vysokou cenu. Jen u l. praporu 307. pluku bylo během 36 hodin zraněno osm velitelů rot; prapor zahájil 29. dubna útok asi s 800 muži, 7. května jich opustilo hřeben 324. Současné bylo odhadováno, že v sedmidenní bitvě o hřeben usmrtila 77. divize kolem 3000 nepřátelských vojáků.

Zatímco na Hřebenu Maeda a na několika dalších místech americký útok v prvním týdnu měsíce května pokračoval, na většiné fronty XXIV. sboru byl náhle přerušen, když Japonci zahájili překvapivou protiofenzivu.

daponci plánţjí protiútok

V průběhu již několik týdnů trvajících bojů v jüní části Okinawy utrpély obé válčící strany citelné ztráty. Útočící Američané sice draze platili za každý metr získaného území, ale bránící se Japonci ztráceli nesrovnatelně víc. Jejich 62. divize, která v dubnu čelila hlavnímu náporu, byla na konci měsíce zredukována na méné než polovinu své původní bojové kapacity. Většina vyšších důstojníků japonské 32. armády sice posuzovala své vyhlídky do budoucna pesimisticky, ale do určité míry je povzbuzovala skutečnost, že i po 30 dnech bojů zůstávaly jejich hlavní síly stále ještě víceméně nedotčeny, což byla od porážky na Guadalcanalu bezprecedenční situace. Především šlo o většinu jednotek 24. divize, 44. samostatnou smíšenou brigádu a 5. dělostřelecké velitelství. Začal převládat pocit, že tyto jednotky by měly být užity při široce založeném protiútoku, který nepříteli způsobí tak těžké ztráty, že to situaci na Okinawé od základu změní.

V rozlehlém krytu, vybudovaném 30 metrů pod starobylým hradem ve městé Šuri, bylo umístěno velitelství 32. armády. V noci 2. května se v těchto prostorách shromáždili klíčoví důstojníci armády, aby učinili zásadní rozhodnutí. Štáb velitele armády generálporučíka Ušidžimy nebyl v otázce budoucího postupu jednotný. Náčelník štábu generálporučík Čó tvrdil, že nazrál čas k rozhodnému úderu. Stejně uvažovala i řada dalších důstojníků unavených a znechucených

224 ţ 225
♀

obrannými boji, mezi nimi například i velitel 62. divize generálporučík Fudžioka. Na druhé straně operační důstojník armády, senior štábu, plukovník Jahara kategoricky obhajoval svoje přesvědčení, že jedině správné je pokračovat v obranné taktice, ale v podstatě zůstal se svým názorem osamocen. Nakonec, jako před třemi týdny, zastánci útočné taktiky prosadili svou.

Obava z druhého amerického vylodění v oblasti Minatogy najihovýchodním pobřeží vázala v tomto prostoru po dlouhou dobu značné japonské síly. Ale už kolem 20. dubna začalo být zřejmé, že 62. divize, tehdy bojující na východní straně fronty, svá postavení proti náporu XXN. sboru dlouho neuhájí, pokud se jí nedostane posil. Stejně tak bylo zřejmé, že bude-li 32. armáda i nadále držet většinu svých siljižně od čáry spojující město Naha na západním pobřeží s městem Jonabaru na pobřeží východním, obrana Šuri se brzy zhroutí. A protože hlavní úkol 32. armády spočíval v prodlužování bitvy o Okinawu s cílem způsobit nepříteli co největší ztráty, bylo nutno v zájmu pokračování boje posílit nejlépe připravené a nejodolnější obranné postavení na ostrově - baštu Šuri. Ušidžima proto vydal příslušné rozkazy a víme, že 22. dubna se začaly 24. divize a 44. samostatná smíšená brigáda přesunovat na sever. 24. divizi se současně vrátilo řízení jejího 22. pluku, dočasně přiděleného 62. divizi. Zdecimované zbytky 62. divize potom zaujaly postavení mezi vesnicí Maeda a západním pobřežím s tím, že z prostorujižně od řeky Asajim bude krýt týl a současně chránit přístupy k městu Naha 44. brigáda. 24. divize a 44. brigáda ukončily přesuny do nových pozic do 27. dubna. Tato

opatření ale neměla území pod čarou Naha-Jonabaru úplně zbavit přítomnosti japonských vojsk. K ochraně poloostrova Oroku stále zůstávala Skupina námořní základny kontradmirála Oty a na poloostrově Činen na druhé straně Okinawy se nacházely obranné jednotky sestavené z oddílů dělostřelectva, ženistů, zásobování a služeb. Pokud by se Američané přece jen na jihu Okinawy vylodili, tak rozkaz 32. armády nařizoval, aby se tam umístěné jednotky za boje stáhly do obranného perimetru Šuri. Taková byla celková situace a dispozice vojsk na japonské straně fronty na počátku měsíce května 1945, kdy bylo hluboko pod hradem Šuri rozhodnuto o provedení velkého protiútoku.

Jeho plán měl ambiciózní, a po pravdě řečeno, od počátku nereálné cíle: zničit americký XXIV. sbor a dosáhnout oblasti kolem vesnice Futema, kde, jak Japonci předpokládali, bylo umístěno velitelství 10. armády; ve skutečnosti se tam nacházelo velitelství 96. pěší divize. Zahájení ofenzivy bylo stanoveno na 5.00 hodin ráno 4. května.

Čelo útoku měly tvořit tři pluky 24. divize - 89., 22. a 32. - podporované 27. tankovým plukem. 44. samostatná brigáda, která se 3. května přesune do prostoru severovýchodně od Šuri, bude zpočátku postupovat za 32. plukem a po dosažení západního pobřeží u vesnice Ojama se stočí na jih, izoluje americkou 1. divizi námořní pěchoty a s pomocí 62. divize ji zničí. Ofenzivu podpoří 5. dělostřelecké velitelství generálmajora Wady, jehoi děla, houfnice a minomety se v noci ze 3. na 4. května přemístí z úkrytů do volného prostoru, což jim zajistí široké pole palby. Do plánů ofenzivy byla zapojena i Skupina námořní základny: kontradmirál Ota dostal rozkaz vytvořit čtyři útočné pěší prapory, které měly být připraveny k okamžitému nasazení podle pokynů 32. armády. Plán počítal i s překvapivým úderem do týla amerického XXIV. sboru. V noci ze 3. na 4. května nastoupí v přístavu Naha na bárky a malé čluny 26. pluk námořních ženistů a vylodí se na pobřeží u vesnice Ojama, za zády americké 1. divize námořní pěchoty. Ve stejnou dobu příslušníci 26., 28. a 29. námořní útočné eskadry přebrodí příbřežní korálovou bariéru, obejdou postavení 1. divize, proniknou na břeh a podpoří vylodění 26. pluku; celkem se mělo akcí na západním pobřeží účastnit kolem 700 mužů. Stejnou operaci provede na východním pobřeží v týlu americké 7. divize 23. pluk námořních ženistů podporovaný 27. námořní eskadrou, dohromady asi 500 mužů. Oba pluky infiltrují zázemí nepřítele malými oddíly, které budou granáty a náložemi ničitjeho zařízení, vozidla a jiné vhodné cíle a napadat velitelská stanoviště. Když vše půjde dobře, setkaji se jednotky obou pluků ve střední části ostrova a připojí se k postupující 24. divizi.

Čas plovoucích chryzantém

Japonská 32. armáda při přípravě své ofenzivy do značné míry spoléhala na účinnou podporu letectva z letišť na Formose a na domácích ostrovech. První skupiny bombardérů z Kjúšú napadly 3. května letiště Jontan a Kadena v naději, že na nich zastihnou letouny amerického Taktického letectva. Po těchto "úvodních" náletech zahájili Japonci v 18.00 hodin pátý velký útok poeticky pojmenovaný kikusui aneb plovoucí chryzantéma, na němž se podílelo 125 letadel, pilotovaných převážně sebevražednými kamikaze. Ajako ve všech předchozích případech postihl hlavní úder americké lodi na předsunutých radarových hlídkových stanovištích.

Na stanovišti číslo 10 se kromě jiných plavidel nacházel i torpédo-

226 ţ 227
♀

borec Aaron Ward, veterán mnoha námořních bitev. V 18.22, po prvních zprávách o zvýšené aktivité japonského letectva, byl na lodi vyhlášen nejvyšší stupeň bojové pohotovosti. Pár minut nato se objevil střemhlavý bombardér val. Ui ve vzdálenosti 6500 metrů byl zasažen palbou protiletadlových děl. Letoun, za nímž se táhla stuha černého

kouře, přešel do klouzavého letu a dopadl na hladinu asi 100 metrů od pravoboku torpédoborce. Nárazem se roztříštil a jeho motor, vrtule a část jednoho křídla vylétly do vzduchu a skončily na zadní palubní nástavbě; škody byly naštěstí zanedbatelné. Hned nato byl druhý kamikaze sestřelen 1100 metrů od levoboku. Ještě ani nedopadl na hladinu, když na zád' Aaron Wardu zaútočila stíhačka zeke. Po zásahu protiletadlovou palbou začala hořet, ale pokračovala v letu, svrhla pumu, která explodovala v zadní strojovné, a letoun sám narazil na levobok vedle zadního stanoviště 40mm protiletadlových kanonů. Kolem se rozlil hořící benzin a 127mm dělo číslo 3 bylo vyřazeno z činnosti. Kromé toho můstek přestal ovládat kormidlo, které od té chvíle muselo být obsluhováno ručně z nouzového stanovišté na zádi. V následujících 20 minutách protiletadlová obrana torpédoborce ostřelovala ještě několik dalších přelétajících japonských letounů, ale žádný z nich už jej nenapadl. Záchranná a protipožární družstva tím získala čas k uhašení ohňů, zastavení průniku vody do podpalubí a poskytnutí pomoci zraněným.

V 18.59 se celé hlídkové stanoviště číslo 10 stalo cílem dalšího a mimořádné zuřivého japonského náletu: ze šesti plavidel, která na něm vykonávala sluibu, nakonec unikla poškození jen dvě. Dělostřelci Aaron Wardu zasáhli střemhlavý bombardér 127mm granátem a letoun se ve vzduchu rozpadl. V 19.04 byl sestřelen dvoumotorový bombardér betty a hned poté zaútočily dva střemhlavé valy. Jeden zřejmě mířil na velitelský můstek, ale minul jej, přetrhl stěžňové lano a několik antén, přerušil přívod páry k parní píšťale a poté zmizel v moři nedaleko přídé. V 19.30 další val, přestože byl několikrát zasažen, prorazil díru v lodním boku: mořská voda okamžité zaplavila přední kotelnu a stroje se zastavily. To ale ještě nebyl konec. Béhem pár vteřin pátý útočník, vzhledem k valícímu se kouři až do poslední chvíle nezpozorovaný, dopadl na palubní nástavby uprostřed lodi a minutu poté stíhačka zeke zasáhla zád' na pravoboku, kde vypukl další velký požár. Aaron Ward nyní spočíval na hladině téměř bez pohybu, na mnoha místech šlehaly plameny a explodovala munice a k hašení požárů měla lod' jen jeden dieselový generátor umístény na přidi. Dílo zkázy završil v 19.21 sedmý kamikaze, který prolétl palbou 40mm kanonů a dopadl k základné komína číslo 2. Následný

výbuch zničil komín, jeden ze svétlometů a dva 20mm protiletadlové kanony. V 19.35 připluly k hořícímu torpédoborci dva velké výsadkové čluny LCS(L) a s jejich pomocí a za nadlidského úsilí posádky, snaücí se o záchranu lodi navzdory munici vybuchující na všech stranách, se do 20.24 podařilo požáry zvládnout. Ve 21.06 vzala Aaron Ward do vleku minonoska Shannon a rychlostí péti uzlů jej táhla ke Kerama Retto. Tam obé plavidla dorazila příští den ráno v 7.23 a na velitele Aaron Wardu, fregatního kapitána W. H. Sanderse, tam čekala depeše od admirála lod'stva Nimitze: Všichni obdivujeme lod', která se odmítla poddat. Blahopřeji k vašemu skvélému výkonu."* Po šesti týdnech oprav byl Aaron Ward ve stavu, kdy s jedním pracujícím strojem dokázal doplout do New Yorku. Tam ale příslušná komise konstatovala, že nezbytná generální oprava by byla neekonomická, a torpédoborec byl proto vyřazen ze služby. V utkání s japonskými sebevrahy bylo 45 příslušníků jeho posádky zabito, zůstalo nezvěstných nebo na utrpéná zranění zemřelo a 49 dalších bylo zraněno.

Spolu s Aaron Wardem sloužil 3. května na radarovém hlídkovém stanovišti číslo 10 i torpédoborec Little fregatního kapitána Madisona Halla. Zhruba ve stejnou dobu, kdy japonské letouny napadly AaronWard, zaútočily i na Little ajeho posádka odhadovala, že sijej zvolilo za cíl 18 až 24 nepřátelských pilotů. V 18.43 se kamikaze zabořil do levoboku a jeho uvolněný motor zdemoloval zadní nízkotlakou turbínu a kondenzátor. Druhý letoun rychlopalné kanony sice sestřelily, ale netrvalo ani minutu a třetí narazil zhruba do stejného místa jako první a strojovnu postihla další rozsáhlá poškození. Vzápětí čtvrtý Japonec zasáhl uprostřed lodi levobok a náraz vytrhl z usazení kotel číslo 3. Hned nato pátý kamikaze, řítící se z oblohy téměř kolmým pádem, dopadl na zadní torpédomety. U uložených torpéd explodovaly zásobníky stlačeného vzduchu a bud' při nárazu motoru letounu, nebo jeho pumy vybuchly kotle číslo 3 a 4, což mělo podle výpovědi členů posádky s největší pravděpodobností za násle-

dek přelomení lodního kýlu. Little na hladiné znehybněl, veškeré zdroje energie byly vyřazeny a po celé lodi přestalo fungovat spojení. Torpédoborec se rychle ponořoval. V 18.50 se již voda převalovala přes hlavní palubu a fregatní kapitán Hall nařídil opuštění lodi. O pět minut pozdéji, pouhých dvanáct minut od prvního zásahu, se Little potopil. 6 námořníků záhynulo, 24 jich bylo nezvéstných a 79 zraněných.

Na hlídkovém stanovišti číslo 10 se nacházela i LSM(R)-195

* Morison, S. E.: Virtori in the Pacirr, str. 252.

228 Iţ 229
♀

(střední výsadková lod' opatřená raketomety). V 19.10, kdy spéchala na pomoc torpédoborcům Aaron Ward a Little, na ni dopadl nepřátelský letoun. Náraz přivedl k výbuchu uloiené rakety, celá lod' vzplanula, a protože byl vyřazen z činnosti jak hlavní rozvod vody, tak i pomocná čerpadla, nezbývalo než ji opustit. Potopila se po hromové explozi a 8 členů její posádky bylo zabito nebo zůstalo nezvěstných a 16 jich bylo zraněno. Na stejném stanovišti jen o vlas unikl katastrofé výsadkový člun LCS(L)-25, který se též vydal na pomoc obéma zasaženým torpédoborcům: kamikaze se zřítil těsně vedle jeho boku. Člun byl poškozen, 3 muü jeho posádky zabiti a 12 zraněno, ale dokázal vlastní silou dosáhnout kotviště Kerama Retto, kam přivezl i řadu trosečníků z Aaron Wardu a Little. Tak byly v jednom dni a na jednom radarovém hlídkovém stanovišti vyřazeny dva torpédoborce a dvé další plavidla a 86 muiů jejich posádek zahynulo. Přitom stanovišté číslo 10 nebylo jediné, které Japonci toho dne napadli.

Následujícího dne, 4. května, útok kikc<sui pokračoval a opét nejvíc utrpéla plavidla na radarových hlídkových stanovištích. Na stanovišti číslo 12 se nacházel torpédoborec Luce fregatního kapitána J. W. Waterhouse. Ui v 7.50 ráno se na obrazovce jeho radaru objevila řada bodů, označujících nepřátelské letouny. Několikjich sestřelila bojová stíhací ochrana, ale v 8.08 dva prorazily a Luce na né zahájil palbu, když byly vzdáleny více nei 7000 metrů. Jeden se zřítil jen pár metrů od jeho pravoboku a exploze pumy způsobila krátké přerušení dodávky elektřiny, čími byly mimojiné vyřazeny z činnosti i všechny radiolokátory. Druhý Japonec nalétal na levobok. Vzhledem k výpadku elektřiny bylo nutno protiletadlová déla obsluhovat manuálné a jen některá z nich dělostřelci stihli zamířit předtím, nei letoun narazil na pravobok v blízkosti děla číslo 3. Do podpalubí se začalo hrnout takové množství vody, že v 8.14, kdy zád' již byla pod hladinou, nařídil fregatní kapitán Waterhouse opuštění lodi. O pouhou minutu pozdéji se Luce potopil. Jeho posádka byla postižena mimořádně tézce:149 námořníků bylo zabito nebo nezvéstných, stav 57 zraněných (včetné velitele) vyžadoval hošpitalizaci a 37 dalších utrpélo lehčí zranění. Z celkového počtu 335 příslušníků posádkyjen 93 zůstali nezraněni. Na stejném hlídkovém stanovišti byla potopena i výsadková lod' LSM-190, přičemi 13 jejích muiů zahynulo a 18 bylo zraněno.

Ještě hůř než hlídkové stanovišté číslo 12 bylo 4. května postiženo stanovišté číslo 1 s torpédoborci Morrisonem a Ingrahamem, třemi LCI(L) a střední výsadkovou lodí LSM(R)-194 opatřenou raketomety. V 7.15 byla stíhací ochrana vyslána k zastavení první skupiny blížících se nepřátelských letounů. Jeden střemhlavý bombardér val pronásledován čtyřmi corsairy zamířil k Morrisonu. Přestože mnohokrát zasaien, přelétl nad jeho přídí, zavadil o délo číslo 2 a můstek a poté zmizel ve zpěněné brázdě za zádí, ani ne deset metrů za kormidlem.

Po pár minutách si další val, opét hnán corsairy, též vybral za cíl Morrison a byl protiletadlovou palbou vedenou z jeho paluby sestřelen ve vzdálenosti více nei 2000 metrů. Stejná situace, kdy se japonští piloti se stíhačkami bojové stíhací ochrany v patách v posledních vteřinách své existence snažili zasáhnout Morrison, se během hodiny opakovala ještě třikrát. Ale přestože v jednom případě puma a ve druhém letoun dopadly v jeho těsné blízkosti, mél torpédoborec zatím štěstí. To jej však opustilo před půl devátou ráno, kdy se na něj

vrhly dvě stíhačky zeke. První zachytila o zadní komín, skončila u základny komína předního a její puma explodovala v kotelné číslo I. Druhá stíhačka po nárazu na 127mm dělo číslo 3 dopadla na palubu, prorazila ji, protrhla i lodní bok a do zadní strojovny se začala valit voda.
I přes tato poškození bylo zřejmé možno Morrison zachránit, pak ale přišla smrtící rána a ke znechucení amerických námořníků ji zasadily muzeální dvouplovákové hydroplány s dřevěnou kostrou a plátěným potahem. Sedm se jich pomalu blížilo v malé výšce. Jednomu, několikrát zasaženému, se při přeletu nad zádí odlomila obě křídla a dopadla na hlavy obsluhy 20mm kanonů, zatímco trup se zřítil na stanoviště 40mm čtyřkanonu a na dělovou věž číslo 3. Náraz způsobil v manipulační místnosti věže explozi střelného prachu, která vyrvala 127mm dělo z jeho usazení. Druhý veterán nalétal na zád' torpédoborce pronásledován corsairem, a když už se zdálo, ie jej nic nemůže zachránit, jeho zřejmé velmi zkušený pilot provedl neuvěřitelnou věc: ve stopé ted' už pomalu se pohybující lodi dosedl na hladinu, poté, co jej rychle se ženoucí corsair přelétl, z hladiny odstartoval a narazil na dělo číslo 4, kde se stalo totéž, co v případé děla číslo 3 - vznítily se a explodovaly připravené dávky střelného prachu. Do zdemolovaného podpalubí se začala hrnout voda v takovém množství, že velitel fregatní kapitán J. R. Hansen pochopil, že na záchranu ui není ani pomyšlení. Rozkaz k opuštění lodi vydal v posledních minutách; torpédoborec se začal zádí napřed nořit do vln, příd' se zvedla k obloze a deset minut po útoku stařičkých hydroplánů se potopil. Podobné jako v případě Luce, i posádka Morrisonu utrpěla těžké ztráty: 153 muiů bylo zabito nebo nezvěstných. Z celkového počtu 331 námořníků se jich podařilo zachránit jen 178, z nich 108 bylo zraněno a na následky zranění jich později zemřelo ještě šest.

230 ;:: 231
♀

Na Ingraham, druhý torpédoborec na stanovišti číslo 1, dopadla stíhačka zeke těsně vedle délové věže číslo 2. Náraz měl za následek zaplavení přední kotelny;14 mužů zahynulo a 37 bylo zraněno. Hůř skončila raketová výsadková lod' LSM(R)-194 zasažená kamikazem v 8.50; vzápětí po nárazu se potopila a 13 mužů zůstalo nezvěstných a 23 zraněných.

Na hlídkovém stanovišti číslo 14 se 4. května nacházel torpédoborec Shea fregatního kapitána C. C. Kirkpatricka. I když bylo stanoviště vzdáleno 50 mil severozápadně od pláží Haguši, až k němu se rozprostřela kouřová clona vytvořená ráno u pláží, aby ukryla před zrakyjaponských pilotů transportní a nákladní plavidla. Kouř hnaný větrem a držící se při hladině snížil viditelnost kolem torpédoborce asi na 2000 metrů. V 8.57 zpozorovaly hlídky na horní hranici kouřové clony ve vzdálenosti 9000 až I 1000 metrů dvoumotorový bombar dér betty. Stíhací ochrana letoun okamžitě napadla, ale náhle se z kouře vynořila ohka, kterou ještě stačil vypustit. Sebevražedný letounek se přibližoval obrovskou rychlostí a rychlopalným kanonům se přes všechnu snahu nepodařilo jej zasáhnout. Narazil na pravoboku na můstkovou nástavbu, prolétl jí a na druhé straně paluby explodoval. Výsledkem bylo 27 mrtvých a 91 zraněných, ale torpédoborec nakonec dokázal vlastní silou doplout k plážím Haguši, kde se mu dostalo nejnezbytnější pomoci.

Japonské nálety na hlídková radarová stanoviště připravilyjen 4. května americké námořnictvo o dva torpédoborce, dvě střední výsadkové lodi a 370 důstojníků a námořníků. Úspěchy kamikaze během útoků kikiisui vyvolaly znepokojení ve štábu velitele Tichomořského lod'stva a oblasti Tichého oceánu admirála Nimitze. Když večer došla čerstvá hlášení, Nimitz se otázal náčelníka plánovacího oddělení štábu kontradmirála Forresta P. Shermana, zda si myslí, že kamikaze mohou v blízké budoucnosti přesunout svou pozornost z torpédoborců na hlídkových stanovištích na větší ryby. Sherman odpovédél, že to neočekává, a dodal: "Když soustředíte údery na jedno místo, srazíte muže dřív, než když jej otloukáte pó celém téle." Nato Nimitz pozna-

menal: "Af je to tak nebo tak, dokážeme vyrábět torpédoborce rychleji než oni letadla."* Nimitzův optimismus se bohužel ukázal "příliš optimistický".

Na americké hlídkové torpédoborce sice dopadaly nejtvrdší údery, ale zdaleka nebyly jedinými obéfmi náletů kikusui, prováděných

* Morison, S. E.: b'ictonţ in tlie Paeific. str. 256.

v rámci velké japonské letecké ofenzivy s kódovým označením Operace "TEN GO". Americkému 58. operačnímu svazu rychlých letadlových lodí se 4. května těžké útoky z větší části vyhnuly, ale stejné štěstí už neměl britský 57. operační svaz viceadmirála Rawlingse.

Po doplnění zásob a pohonných hmot, provedeném koncem dubna na základné na Leyte, se britský svaz 1. května vrátil do jižní části Rjúkjúského souostroví, aby další dva nebo tři týdny pokračoval v operacích proti japonským základnám na ostrovech skupiny Sakišima Gunto a na Formose. Časné ráno 4. května, poté co torpédoborce natankovaly palivo z nádrží letadlových lodí, vzlétly první úderné skupiny palubních letounů proti letištím na ostrovech Mijako a Išigaki. Kromé toho viceadmirál Rawlings rozhodl užít proti Mijako i bitevní lodi a křižníky. Nepochyboval sice, ie letecké bombardování bude tentokrát účinnější než ostřelování lodními děly, ale mél za to, že délostřelcům na velkých lodích dlouhotrvající nečinnost neprospívá a je třeba je i morálně povzbudit aktivní účastí na bojové akci. V 10.00 se viceadmirál s ostřelovací skupinou, tvořenou bitevními lod'mi King George V. a Howe a doprovodnými křižníky, odpoutal od letadlových lodí, zamířil k ostrovu Mijako a v poledne začal s pětačtyřicetiminutovým ostřelováním jeho letišť Nobara a Sukuma.

Toto dočasné oslabení protiletadlové ochrany letadlových lodí využil nepřítel k útoku, na kterém se podílelo 16 až 20 letounů, z nichž některé byly zcela evidentné určeny k tomu, aby sehrály roli návnady a odpoutaly pozornost. V 11.31 dopadla stíhačka zeke na letovou palubu poblíž ostrova letadlové lodi Formidable. Mezi letouny zaparkovanými na palubé vypukl velký požár, a i když kamikaze prorazil v ocelové palubé jen malý otvor, stačilo to k tomu, aby jím prolétly střepiny do kotelny, kde způsobily natolik závainá poškození, že lod' zpomalila na 18 uzlů. Při náletu bylo 8 mužů zabito, 47 zraněno a bylo zničeno 11 letounů. Brzy se však podařilo škody v kotelně odstranit a ve 12.54 již byla Formidable schopna vyvinout rychlost 24 uzlů.

V 11.34 byla další stíhačka zeke zpozorována na pravoboku u přídě letadlové lodi Indomitable. Poté co se dostal do husté protiletadlové palby, přerušil kamikaze útok a skryl se v mracích. Za okamžik se mu ale odvaha vrátila, znovu se objevil a hnal se k Indomitable. Její velitel kapitán J. A. S. Eccles nařídil ostrou změnu kurzu, a japonský letoun, již zapálený palbou automatických zbraní, dopadl na hladinu necelých 10 metrů od přídé. Pozdéji stíhací ochrana sestřelila ještě dva nebo tři nalétávající Japonce a dalších útoků už zůstaly letadlové lodi uchránény. Ostřelovací skupina se k nim připojila v půl třetí odpoledne.

232 ţ 233
♀

Otvor v palubě Formidable byl zacelen tak rychle, že už v 17.00 mohly přistávat palubní letouny. I v tomto případé se projevila výhoda pancéřovaných letových palub britských (etadlových lodí, kdy při dopadu na ně se kamikaze zpravidla roztříštil na kusy a způsobil relativně malé škody.* Na rozdíl od Britů američtí lodní konstruktéři pancéřování letových palub zavrhli s odůvodněním, že jeho váha ovlivňuje stabilitu lodí a je snižován i počet letadel, která lod' může umístit do podpalubních hangárů. Když ale řítící se letoun narazil na dřevěnou palubu americké letadlové lodi, obvykle po jejím proražení skončil na hangárové palubě a následkem byla těžká, někdy i fatální poškození. Jak se nechal slyšet styčný důstojník amerického válečného námoi-nictva přítomný na palubě britské letadlové lodi Indefatiga-

ble: "Když kamikaţe zasáhne americkou letadlovou lod', je z toho šest měsíců oprav v Pearl Harboru. Na britské letadlové lodi stačí zavolat: ‚Zametači ke košťatům!"`**

Dne 5. května britské palubní letouny opět napadly japonská letiště v Sakišima Gunto a tentokrát zůstal 57. operační svaz pozornosti kamikaze ušetřen. Až do 25. května se Britové drželi zavedeného operačního schématu: dva dny náletů a dva dny doplňování zásob a munice. Po krátkém období počasí zcela nevhodného pro letecké operace znovu udeřili na Sakišima Gunto 9. května. Tentokrát Japonci odpovéděli. V 16.54 se zřítil na letovou palubu letadlové lodi Victorious první kamikaze a o dvě minuty nato druhý, ten ale po palubě jen sklouzl a zmizel v moři. Třetí Japonec, který zaútočil v 16.57, byl sestřelen. Z posádky lodi Victorious zahynuli 3 muži a 19 jich bylo zraněno, materiální škody byly naštěstí malé. V 17.05 dopadl kamikaze mezi letouny zaparkované na letové palubě letadlové lodi Formidable; 7 letadel bylo zničeno, vzniklé ohně se však podařilo zlikvidovat v neuvěřitelně krátké době patnácti minut. Protože Formidable už zbývalo jen 15 akceschopných letounů, odplula k jejich doplnění a spolu s ní i Victoriuos. Ale o tři dny později už byly obě letadlové lodi zpět u Sakišima Gunto. Palubní letouny provedly další nálety na ostrovní cíle ve dnech 12.-13. a 16.-17. května a Japonci po celou tu dobu operační svaz nenapadli. K posledním úderům vzlétla letadla

* O stavbé čtyř silné pancéřovaných letadlových lodí s pancířem letové paluby o síle 76 mm rozhodla britská admiralita ve druhé poloviné třicátých let a všechny byly pozdéji zařazeny do 57. operačního svazu. Jisté není bez zajímavosti, ie ocelové plá-
ty pro letové paluby plavidel, která se stala pýchou britského válečného lod,stva, olr jednala zemé s proslavenými ocelárnami - v ostravských Vítkovicích. Kde ty loňské sněhy jsou!

** Foster, Simon: Okinaţsa, Mustang 1995, str. l20.

z britských letadlových lodí 24.-25. května a v tu dobujiž byl provoz na rozbombardovaných letištích skupiny Sakišima Gunto natolik omezen, že spojenecké velení došlo k závěru, že už jim dál není třeba věnovat pozornost. 25. května britský 57. operační svaz odplul do Sydney, kde byly provedeny potřebné opravy, zaceleny všechny šrámy utrpěné během nasazení v operaci ICEBERG a posádky si užívaly odpočinku před účastí v očekávaném vylodění na domácí japonské ostrovy.

Zmařené naděje

Hned po setmění 3. května zaburácela děla japonské 32. armády a začala mohutná palebná příprava, předcházející pečlivě naplánované ofenzivě. Jak noci ubývalo, intenzita nepřátelské kanonády zesilovala a nejvíc granátů dopadalo na předsunutá postavení americké 7. a 77. divize. Krátce po jedné hodině ranní 4. května zahájily osádky obrněných obojživelných vozidel střežící západní pobřeží poblíž letiště Mačinato palbu na neidentifikované postavy pohybující se v příbřežních vodách. O hodinu později hlídky I. divize námořní pěchoty oznamovaly přítomnost neznámých bárek mířících k pobřeží nad ústím řeky Asa. Většina japonských námořních ženistů, kteří se měli vylodit v týlu 1. divize u vesnice Ojama, měla totiž problém s překonáním příbřežní bariéry a zabloudila. Když se pokoušeli vstoupit na břeh, americké hlídky vyvolaly poplach a na přeplněné čluny a bárky se snesla smršť kulometné a minometné palby. Z malého počtu Japonců, kterým se podařilo vylodit, byla většina zabita na pobřeü a po rozednění byli zlikvidováni poslední. U jednoho padlého japonského vojáka námořní pěšáci našli poštovního holuba. Nechali ho odletět se vzkazem projaponské velení: ‚Vracíme vám holuba. Litujeme, že nemůžeme vrátit vaše ienisty."*

Zhruba ve stejnou dobu, kdy na západním pobřeží neslavně skon-

čil pokus japonského 26. pluku námořních ženistů dostat se Američanům do týla, snažili se na východním pobřeží o totéž příslušníci 23. pluku. I jejich čluny byly včas zpozorovány plavidly hlídkujícími v zátoce Nakagusuku a celou oblast okamžitě ozářily světlice. Japonci se ocitli pod palbou palubních zbraní a z pobřeží je začaly ostřelovat oddíly 7. divize, strážící oblast letiště Jonabaru. Jen asi dvaceti nepřátelským vojákům se podařilo proniknout na břeh a brzy byli

* Nichols, Shaw': Okiiiaua: ţ3ctorr iit the PaciJir, str. l47.

zabiti i oni. Pár Japonců, jejichž čluny unikly pohromě, se rychle stáhlo a za sebou zanechali kolem 400 padlých. Obé akce, kterými měla být japonská ofenziva zahájena, skončily totální katastrofou.

Ještě nikdy během svého dlouhého pobytu na tichomořském válčišti nebyla americká 7. pěší divize - nyní bojující na levém (východním) křídle fronty XXN. sboru - vystavena takovému ostřelování jako v noci ze 3. na 4. května. Japonci užili všech druhů zbraní, od děl velkých ráží až po 20mm kanony, a ve stejnou dobu se pod příkrovem tmy blížila k americkým linüm nepřátelská pěchota. V 5.00 hodin ráno 4. května, poté co se na obloze objevily dvě červené signální rakety, útok začal. Zpočátku se podařilo Američany málem překvapit, protoie nepředpokládali, že by Japonci mohli zahájit útok v palbě vlastního dělostřelectva. Když se ale zorientovali, postavili se na rozhodný odpor a nárazu odolali. Po rozednění se kolem 2000 japonských vojáků 89. pluku 24. divize, kteří se pokoušeli proniknout otevřeným terénem po jihozápadní straně letiště Jonabaru, stalo ideálním cílem pro americká polní děla a minomety. Do 8.00 byli Japonci na celé čáře fronty 7. divize odraženi a v jejich řadách zavládl zmatek. Na některých místech se sice snažili pokračovat v útoku, neboť rozkazy, které dostali, jim nařizovaly prorazit za kaidou cenu, ale to už byly jen nekoordinované akce a americká palba je kosila po stovkách.

Zatímco 7. divize odrážela nepřátelský útok ve východním sektoru fronty, 77. pěší divize mu čelila v její části střední. Tam se 32. pluk japonské 24. divize, podporovaný tanky a ženisty, snažil o průnik, který mohl být pro průběh nepřátelské ofenzivy rozhodující, neboť kdyby se zdařil, umožnil by 44. samostatné smíšené brigádě izolovat 1. divizi námořní pěchoty na západním pobřeží. Od počátku měli ale Japonci velký problém s podporou útočící pěchoty obrněnými vozidly. Během noci se sice jejich lehké tanky přesunuly ze Šuri po silnici číslo 5 na sever až k linü fronty, ale poté co se na silnici zaměřila palba amerického dělostřelectva, střední tanky už je nedokázaly následovat. Byly přinuceny k velké objížd'ce v tak obtížném terénu, že nakonec se k pěchotě připojily jen dva. Podobné potűe Japonci měli i s nákladními auty a dělostřelectvem.

Útok 32. pluku zahájil hned po rozednění jeho 3. prapor podporován 9 lehkými tanky. Japonci ale neměli dost sil k uskutečnění rozhodného průlomu. V této fázi sehrálo hlavní roli americké polní dělostřelectvo, neboť poté, co vyřadilo několikjaponských tanků, razance útoku ochabla. Nakonec byly zničeny všechny nepřátelské tanky

a pěchota rozdrobená na malé skupiny se ocitla v podobné situaci jako vojáci 89. pluku - její nedostatečně organizované a koordinované akce neměly naději na úspěch. Už v 8 hodin ráno oznamoval velitel 3. praporu rádiem na velitelství pluku, že nemá podporu tanků a že další postup je vzhledem k nepřátelské palbě velmi obtížný.

Japonci byli ze strany amerického polního i námořního dělostřelectva - a po rozednění i letectva - skutečně vystaveni děsivému tlaku a jejich ofenzivní manévry, prováděné rotami a prapory, byly v řadě případů rozvráceny už v samém počátku. Palbu na ně soustředilo 16 praporů divizního dělostřelectva a 12 praporů 155mm děl a 155mm a 203mm houfnic. Z moře se připojila děla bojových plavi-

del včetně 356mm baterü bitevních lodí New York a Colorado; kromé toho výsadková plavidla proplouvající kolem pobřeží poskytovala na iádost velitelů pozemních jednotek palebnou podporu svými minomety, raketomety a 20mm rychlopalnými kanony. Jakmile se rozednilo, přilétly první ze 134 palubních letounů určených k podpoře divizí XXIV. sboru a do 19.00 hodin svrhly na postavení japonských vojsk a dělostřelectva 77 tun pum, vystřelily 450 raket a spotřebovaly 22 900 kusů kulometné a kanonové munice.

I když se 4. května oba úderné plukyjaponské 24. divize - 89. na východním křídle a 32. ve střední části fronty - marně snažily proniknout americkou linü, velitel divize generálponzčík Amamija odmítal uvažovat o zastavení ofenzivy. Navzdory všem ztrátám nařídil provést další pokus o průlom v noci ze 4. na 5. května. S velkou pravděpodobností Amamiju povzbudila akce 1. praporu 22. pluku divize, jehož útočné pásmo se nacházelo mezi 89. a 32. plukem. Aniž o tom měli Američané tušení, pronikly předsunuté hlídky 1. praporu poblíž vesnice Koči téměř 1000 metrů za linie XXIV. sboru. Po setmění se sice stáhly k hlavním silám, ale Amamija mohl mít oprávněně za to, že se v nepřátelské hradbé podařilo objevit slabé místo; události následujících hodin mu daly za pravdu.

Obnovený útok začal ve 2 hodiny ráno 5. května a jeho ostří směřovalo západné od silnice číslo 5 proti postavením 306. pluku americké 77. divize. První nápor odrazila palba polního dělostřelectva, ale asi o tři hodiny později Japonci znovu vyrazili podporováni tanky. I kdyi netrvalo dlouho a šest japonských tanků bylo zničeno, pěchota v útoku pokračovala. Nicméně ještě před rozedněním měl 306. pluk situaci pod kontrolou a dopoledne bylo v jeho sektoru nalezeno 248 mrtvých japonských vojáků a spousta opuštěných zbraní a munice. Jen malému zbytku útočníků se pod ochranou kouřové clony podařilo ustoupit.

236 237
♀

V době, kdy na západní straně silnice číslo 5 zuřil urputný boj, na její straně východní se u vesnice Koči asi 500 japonských vojáků proplížilo na severovýchod, překročili hranici mezi americkou 77. a 7. divizí a v operačním pásmu 7. divize obsadili městečko, nebo spíš větší vesnici Tanabaru a hřeben nacházející se za ní. Byl to nejhlubší průnik, jaký se Japoncům během jejich ofenzivy podařil, a dostali se téměř 2000 metrů za linü XXIV. sboru. Hřeben Tanabaru, dominující přilehlému terénu, byljedním ze silných ohnisekjaponského odporu v první obranné linü zóny Šuri a ve skutečnosti jej Američané nikdy nedobyli. Japonci jej sami opustili v noci 23. dubna při generálním ústupu z první linie.

Úkol zlikvidovat nepřítele ve vesnici Tanabaru a na Hřebeni Tanabaru připadl 17. pluku 7. divize. Ukázalo se ale, že to nebude snadné, nebof Japonci na hřebeni využili jeskyň a chráněných palebných postavení, která tam zůstala tak, jak je před čtrnácti dny opustili, a protože měli dostatek zbraní a munice včetně 75mm houfnice a těžkých kulometů - je s podivem, že se vší touto výzbrojí dokázalo 500 mužů projít, aniž je Američané zpozorovali, ale stalo se - mohli dlouho vzdorovat. Už v odpoledních hodinách 5. května sice Američané za podpory tanků pronikli vesnicí Tanabaru, a jeden oddíl dokonce v podvečer dosáhl vrcholu hřebene, příštího dne ráno byl ale přinucen ustoupit. Kolem poledne 5. května sledoval z pahorku poblíž velitelství 17. pluku výkonný důstojník pluku podplukovník Albert V. Hartl dalekohledem několik japonských vojáků, kteří se objevili na vrcholu asi 500 metrů vzdáleného Hřebene Tanabaru. Podplukovník ležící na břiše na né několikrát vystřelil z poloautomatické karabiny, když k němu přiběhl radista a volal, že právě zachytil zprávu o začínající kapitulaci německých vojsk v Evropě. "Dobře," pravil nevzrušeně podplukovník, "ted' ještě zbývá vyhnat Japonce z toho hřebenu, a máme to za sebou."* Tři dny trval boj za liniemi XXIV. sboru, než Američané Hřeben Tanabaru ovládli; než se tak stalo, museli zabít 462 japonských vojáků, bojujících do posledního dechu.

Večer 5. května už generálporučík Ušidžima věděl, že ofenziva, do níž byly vkládány takové naděje, neuspěla. Jeho vojska zaplatila za pokus vymanit se ze sevření americké 10. armády těžkými ztrátami, a přitom kromě omezeného a jen dočasného úspěchu v oblasti Tanabaru byla všude odražena. Japonský velitel si uvědomil, že nezbývá

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Gast Battle, str. 300.

238 ţ.ţ.. 239
♀

než se vrátit k taktice obranných bojů, a vydal proto rozkaz další útočné operace zastavit. Štáb 32. armády poté zachvátila hluboká deprese. 6. května Ušidžima zavolal do své pracovny pod hradem Šuri plukovníka Jaharu a se slzami v očích mu slíbil, že nadále se už bude vždy řídit jeho radami. Jak po válce Jahara řekl americkým vyšetřovatelům, eítil, že právé skončená operace byla rozhodující událostí bitvy o Okinawu: 32. armáda zcela zbytečně obětovala tisíce vojáků a množství techniky a munice. I generálporučík Čó, který byl pokládán za ztělesnění bojového ducha japonské armády, se vzdal naděje na vítězství a přiznal, ie porážka je jen otázkou času. A tento pesimismus se po žebříčku hodností a funkcí přenášel až k nejnüším velitelům. Jeden japonský poručík napsal do svého deníku: "Když jsme se dozvěděli o neúspěchu 24. divize, pochopili jsme, že jsme odsouzeni k zániku."*

Japonci ztratili v průběhu neúspěšné ofenzivy více než 5000 vojáků včetné příslušníků pluků námořních ženistů. Vétšina padlých byli zkušení veteráni. 24. divize vyšla z operace výrazně oslabena, například bojová kapacita jejího 32. pluku klesla 5. května na 30 procent a dvou jeho praporů na 15 procent. 27. tankový pluk už nemohl bojovatjako mobilníjednotka: šest středních tanků, které mu zůstaly, bylo změněno na statická ohniska odporu a umísténo severozápadné od Šuri. Americké dělostřelectvo a letectvo zničilo na 59japonských děl a 32. armáda ui nikdy nebyla schopna takové koncentrace palby, jaká předcházela nezdařené ofenzivé. Ale i americké ztráty byly citelné: 4. května to bylo 335 padlých a zraněných a 5. května dalších 379. Za pozornost však stojí, že 1. divize námořní pěchoty, která v podstaté nebyla japonskou ofenzivou dotčena, ale ve stejnou dobu útočila na nepřátelská obranná postavení západně od letiště Mačinato, méla 4. května 352 padlých a zraněných, tj. víc, než mély dohromady 7. a 77. pěší divize, které čelily hlavnímu náporujaponského protiútoku. Jasné to dokazovalo, že taktika prosazovaná plukovníkem Jaharou byla v dané situaci a za daného rozložení sil daleko účinnější než agresivní taktika generála Čóa.ţ Japonská ofenziva provedená 4. a 5. května byla fatálním pochybením. Zatímco Američané stále čerpali z obrovských rezerv a z téměř bezedného zázemí, Japonci nemohli nahradit žádného padlého vojáka 32. armády a žádné její ztracené dělo či tank.

* Materiály z wšetiování plukovnika Jahary a tajemníka generálporučíka Cóa Šimady obsaiené v tydenním souhrnu zpravodajského oddélení 10. armády z 1ţ. 8. 1945. Uvedeno v: Appleman, Burns. Gugeler. Stevens: Okinana: T/ie Last Baitle. str. 30?.

240

Americký pěšák si prohlíží japonský lehký tank zničený v průběhu nepřátelského protiútoku 4. kvčtna

Američtí vojáci na Okinawč s ukořisténými japonskými vlajkami
♀

lţTepolevţjící tlak

Dne 6. května (den L+35) obdriely podřízené jednotky od velitelství 10. armády operační rozkaz číslo 7: provést důležité organizační a dislokační změny, které umožní soustředit hlavní síly armády k zahájení generálního útoku proti nepřátelské baště představované městem Šuri a jeho obrannou zónou. Veliteli III. výsadkového sboru generálmajoru Geigerovi bylo přikázáno od 6 hodiny ranní 7. května převzít velení v operačním pásmu 1. divize námořní pěchoty, která se vrací z dočasného přidělení XXIV. sboru zpět ke III. sboru. Geigerovi bylo dál nařízeno, aby přesunul 6. divizi námořní pěchoty z prostoru u vesnice Čibana, kde se zdržovala po stažení ze severní Okinawy, do operačního pásma I. divize, které se tím stane operačním pásmem III. sboru. V rámci přípravy na koordinovaný útok celé 10. armády obsadí v nejbližších dnech oba její sbory výchozí čáru začínající zhruba u vesnice Asa na západním pobřeží a pokračující přes vesnici Dakeši a oblast severovýchodně od Šuri k vesnici Gadža u pobře- ü východního. Velitel 10. armády generálporučík Buckner začne od stejné chvíle vykonávat přímé taktické řízení operací prováděných na fronté dvou armádních sborů.

Dne 6. května ráno zahájil v operačním pásmu I. divize námořní pěchoty její 1. pluk postup na jihovýchod, proti výšinám ovládajícím ústí řeky Asa, konkrétně proti Pahorku 60. Tento na první pohled nevýrazně vyhlížející kopec - kromě toho, že na svých úbočích skrýval řadu Japonci obsazených jeskyň a tunelů - byl chráněn palbou z okolních terénních dominant, jako byl Hřeben Dakeši či Hřeben Wanna. Američtí pěšáci vyrazili v 10.00 dopoledne, podporováni minomety a polním a námořním dělostřelectvem. Okamžitě se ale stali cílem japonských zbraní pálících z obou boků, a dokonce i z postavení nacházejících se za jejich zády. Spojení mezi útočícími četami bylo přerušeno a počet mrtvých a zraněných narůstal. Tanky, které jim přispěchaly na pomoc, se ocitly pod palbou japonských minometů a 47mm protitankových děl: dva byly zapáleny a ostatní poškozeny. Jedné četě se nakonec po obrovském úsilí podařilo dosáhnout vrcholu Pahorki< 60, ale tam na ni dopadla smršť nzčních granátů, vrhaných náloü a projektilů vystřelovaných z ručních minometů. Ostatní jednotky ji vzhledem k vražedné palbě nemohly podpořit a poté, co její ztráty dosáhly 35 mrtvých a zraněných a bylo zřejmé, ie své pozice neuhájí, obdržela krátce po poledni rozkaz ke stažení. Příští den se útok opakoval a námořní pěšáci se podruhé probojovali na vrchol pahorku. Následoval krutý boj zblízka, kdy se nejúčinnějším

241

Pěšáci 96. divize 18. 6. na vrcholu Hřebene Jaedžu-Dake. Vpravo nahoře pruh žluté
látky označuje linü fronty pro orientaci pilotů amerických letounů

Avengery námoiní péchoty nad jižní Okinawou při návratu z náletu na nepřátelská postavení na poloostrové Kijamu
♀

prostředkem k odražení dotírajících Japonců staly pažby pušek, ale v odpoledních hodinách byli Američané znovu přinuceni ustoupit. Až 9. května, poté co se za rozhodujícího přispění tanků, obrněných plamenometů a stovek galonů zapáleného napalmu podařilo neutralizovat většinu nepřátelských postavení na okolních kopcích a hřebenech, byl konečné Pahorek 60 dobyt.

Stejně těiké boje se odehrávaly i v operačních pásmech 77. divize, bojující ve střední části fronty, a 7. divize na východním pobřeží. Po

osazení Hřebene Maeda pokračovala 77. divize metr za metrem podél silnice číslo 5 k Šuri. Její velitel generálmajor Bruce užil všech prostředků, aby postup pěchoty podpořil, včetně toho, že si vyžádal nálety na nepřátelská postavení a jejich ostřelování těžkými lodními děly a 203mm minomety. Když však jeho pěšáci a tanky vyrazili, znovu se setkali s nepolevujícím odporem nepřítele. Postupující Američané nakonec zvolili taktiku, při níž se těžké zbraně zaměřily na paralyzování japonské obrany jen v menším prostoru, ten pěchota obsadila, a vytvořila výběžek, z něhož podporovala stejnou operaci prováděnou po stranách. Na východním pobřeží, v operačním pásmu 7. divize, bylo nutno nahraditjejí vyčerpaný 17. pluk 382. plukem 96. divize, aby mohlo být dokončeno obsazení strategického Hřebene Koči. I když se do 11. května nepodařilo dosáhnout všech cílů stanovených velitelem XXIV. sboru v rámci přípravy na nadcházející velkou ofenzivu, divize sboru zlikvidovaly řadu japonských postavení a linie vedoucí napříč ostrovem od ústí řeky Asa na západním pobřeží po vesnici Gadža na pobřeží východním byla dostatečně upevněna a zabezpečena.

Zpráva o zhroucení nacistického Německa, která přišla 8. května, nevyvolala ani na americké, ani na japonské straně okinawské fronty žádné mimořádné reakce. Už druhý den padal hustý studený déšť a promočení a zimou se chvějící vojáci se především zajímali o svoji malou, ale pro né důležitou válku, nebof v ní dávali v sázku svoje životy a zažívali všechny strázně. ř1 co bylo nejdůležitější, v Tokiu oficiálně prohlásila vláda premiéra Suzukiho, že kapitulace jejího evropského spojence nevyvolá ani nejmenší změnu ve válečných cílech Japonska a že Japonsko bude dál pokračovat ve válce proti USA, Číně a Velké Británü. Ale vítězství nad Hitlerovým Německem neprošlo na Okinawě samozřejmě nepovšimnuto. Na mnoha amerických lodích, pobývajících v okolních vodách, byly slouženy dékovné mše a připojila se i oslavná kanonáda. Přesně ve 12.00 hodin všechna bojová plavidla vypálila "slavnostní" salvu na nepřátelská postavení a současně se tři prapory délostřelectva III. výsadkového sboru zaměřily na místa, kde se podle odhadu zpravodajců nacházela japonská velitelská stanoviště. Následky poledního ostřelování určitě neměly žádný převratný význam, ale jak zaznamenal jeden z pozorovatelů, "rámus to byl pekelný".

Dne 8. května se začal přesunovat na linü fronty 22. pluk 6. divize námořní pěchoty generálmajora L. C. Shepherda a v 15.30 vystřídal dva prapory 7. pluku 1. divize bojující u ústí řeky Asa. V 16.00 Shepherd převzal odpovědnost za úsek fronty přidělený jeho divizi: šlo o pravou (západní) stranu dosavadního operačního pásma 1. divize námořní péchoty.

Po dokončení významných přesunů, kdy na západním křídle ostrovní fronty zaujala postavení 6. divize námořní pěchoty a na křídle východním byla 7. pěší divize stažena do zálohy XXIV. sboru ke krátkému odpočinku a na její místo nastoupila 96. divize, mohl 11. května začít obnovený útok 10. armády. Plán stanovil, že baštu japonské obrany, zónu města Šuri, obklíčí od západu jednotky námořní pěchoty a od východu jednotky armádních divizí, zatímco hlavní nápor povedou armádní a námořní pěšáci ze severu čelně, přímo proti Šuri. Na poradě konané 10. května generálporučík Buckner upozorňoval, že tento manévr nebude znamenat žádnou převratnou změnu ve způsobu vedení boje, jen se zvýší rozsah a razance útočných operací. Generál dále pravil, že když postupující vojska narazí na ohniska odporu, která nebudou s to obsadit tak říkajíc za pochodu a bude je možno obejít, učiní tak a ponechají jejich likvidaci zadním vojům. Všechny přítomné nepochybně potěšil konstatováním, že 10. armáda už má dostatek palebné síly a dostatečné rezervy, aby jedna její nejvíc vyčerpaná divize mohla být vidy stažena do týla k obnovení sil a k doplnění.

Na druhé straně fronty nemusel být generálporučík Ušidžima velkým vojevůdcem, aby pochopil, co nepřítel zamýšlí a k čemu s největší pravděpodobností v nejbližší době dojde. Neváhal proto v nadcházející rozhodující fázi bitvy o Okinawu vrhnout do boje i všechny svoje zálohy a nařídil, aby se hlavní síly 32. armády soustředily v oblasti Šuri. Současně vytvořil centrální linü obrany, zakotvenou na západním pobřeží v prostoru severně od Asata - což vlastně bylo

předměstí města Nahy - a odtud pokračující severně od Šuri na východ přes důležité obranné body, jakými byly vesnice Wana a Išimi a u východního pobřeží takzvaný Kuželový pahorek.
Útok americké 10. armády, i když zpočátku tu byla snaha koordinovat jeho průběh po celé délce fronty, se brzy změnil v sérii víceméně samostatných bojových akcí o ovládnutí významných postavení

242 ţ 243
♀

jak v západním, tak středním a východním sektoru. Deset dnů trvaly urputné boje od Cc<krové homole na západě po Kuželový pahorek na východě. Japonci svá postavení hájili se vší fanatickou urputností a jejich dobývání stálo Američany obrovské úsilí a velké ztráty na lidech i materiálu. Do 21. května, kdy 10. armáda obsadila východní svahy Kirželového pahorkii, a tím na východním křídle prolomila japonskou obranu natolik, že mohl být z této strany zahájen obchvat zóny Šuri, byly na Okinawě svedeny jedny z nejtvrdších bojů.

Generálmajor Shepherd se netajil tím, že bitva o jižní Okinawu bude něco zcela jiného, než s čím se dosud 6. divize v Tichomoří setkala. Veliteli kaidé čety bylo nařízeno, aby svým vojákům přečetl rozkaz, v němž generál upozorňoval, že nepřítel dokáže velmi účinně využívat své dělostřelectvo, že zatím má dostatečné zásoby a že jeho obranné linie nemohou být proraženyjednoduchým frontálním útokem, aniž by za to bylo zaplaceno velkými ztrátami. Shephard nabádal velitele jednotek, aby využívali všech možností ke krytí a maskování, a bude-li to možné, aby dávali přednost obchvatným manévrům a snažili se v tlaku na nepřítele nepolevovat a nedopřávat mu čas k nadechnutí.
Už v ranních hodinách 10. května začal 22. pluk 6. divize u západního pobřeží - po lávce vybudované v noci ženisty - překračovat ústí řeky Asa. Během dne námořní pěšáci obsadili vesnici Asa a za řekou zřídili téměř 2000 metrů široké a 350 metrů hluboké předmostí. V noci z 10. na 11. května ženisté položili přes ústí řeky Baileyho most, který umožnil tankům a dalším těžkým zbraním následovat pěchotu a podpořit ji.11. května pluk dosáhl pobřežních vesnic Amike a Asato, za nimiž se už nacházela Naha, hlavní město Okinawy a celého souostroví Rjúkjú. 12. května se předsunuté oddíly 22. pluku přiblížily - pár set metrů východně od Asata - k výšině nazvané Cukrová homole. Ocitly se tím v prostoru, který Japonci považovali pro obranu zóny Šuri za klíčový, a obránci měli nařízeno držet jej do posledního dechu a poslední kapky krve. Oblast Cc<krové homole netvořily žádné vysoké hřebeny nebo kopce, ale byly to vyvýšeniny poseté vzájemné se podporujícími obrannými postaveními, především jeskyněmi a bunkry propojenými sítí tunelů a skrývajícími palebná postavení kulometů, děl a minometů. 13. května, předtím, než 22. pluk znovu vyrazil, na ně útočily americké letouny raketami, padesátikilovými i čtvrttunovými pumami, ostřelovala je děla jedné bitevní lodi, čtyř křižníků a tří torpédoborců. Ale když útok začal, nijak se to na intenzité nepřátelského odporu neprojevilo a námořní pěšáci za celý den postoupili jen o několik set metrů.

Tvrdé boje o ovládnutí Cukrové homole a přilehlých výšin trvaly řadu dní.15. května odpoledne bylo nutno stáhnout 2. prapor, který dosud tvořil úderné čelo 22. pluku; v průběhu necelých tří dnů ztratil 400 mužů - připomeňme si, že plný stav pěšího praporu námořní pěchoty byl kolem 900 mužů. Nový útok, zahájený 16. května, též neuspěl. Od počátku se vše hatilo. Přílet podpůrných letounů se zpozdil o půl hodiny, což narušilo celý plán akce. Několik tanků určených k přímé podpoře pěchoty zabloudilo a do určeného prostoru vůbec nedorazilo. Dvéma četám námořních pěšáků se nakonec sice podařilo proniknout až na vrchol Cukrové homole, ale znovu se objevily potíže známé z předchozích dnů: japonská postavení na odvrácené straně nedokázalo vyřadit ani polní, ani námořní dělostřelectvo, z několika směrů přicházející protitanková palba znemožňovala americkým tankům manévrovat a působila těžké ztráty i pěchotě, která postupovala spolu s nimi. Především ale hrála roli dokonalá propojenost

japonských obranných postavení, kdy například Američany, kteří dosáhli vrcholu Cukrové homole, přibíjela k zemi palba vedená z okolních vrchů a jiné jednotky, bojující o ovládnutí těchto postavení, se i ocitly ve stejné křížové palbě. Po zuřivém boji, probíhajícím kolem vrcholu Cukrové homole po řadu hodin, byli Američané nakonec přinuceni z pracně dosažených pozic ustoupit.

Veteráni 6. divize později tvrdili, že 16. květen byl dnem nejhorších bojů, jaké zažili za celé trvání bitvy o Okinawu. Dva pluky útočily s maximálním nasazením a oba byly s těžkými ztrátami odraženy. Podle informací, získaných výslechem několika zajatců, japonské'velení dokázalo po celou dobu na ohrožená místa přisunovat posily. Ještě tři další dny trval zápas o ovládnutí několika pahorků u západního pobřeží Okinawy, za normální situace tak bezvýznamných, že ani nebyly zaznamenány na mapách, a Američané pro né museli vymýšlet pojmenování jako Cukrová homole, Koňská podkova, PTllmésični vrch a podobně. Někdy se při tom rovněž uplatnil jejich svérázný humor.

V dopoledních hodinách 18. května se námořním pěšákům konečně podařilo zachytit se na Cukrové homoli natolik pevně, že už je Japonci nebyli s to vyhnat. Následující den musel být zcela vyčerpaný 29. pluk, který spolu s 22. plukem bitvu o Cukrovou homoli vybojoval, vystřídán 4. plukem. Během deseti dnů bojů měla 6. divize námořní pěchoty 2662 bojových a 1289 nebojových ztrát.* V obou útočných plucích padli nebo byli zraněni 3 velitelé praporů a 11 veli-

* Bojové ztráty tvořili padlí a zranéni, za nebojové ztráty byli označováni muü vyřazení vyčerpáním. nemocemi a psychickým zhroucením.

telů rot. Ale ani 19. května ještě nebyl zlomen odpor nepřítele v oblasti Cukrové liomo/e úplně, v některých postaveních Japonci stále odolávali. Následující den byl 4. pluk dokonce nucen čelit protiútoku vedenému v síle asi jednoho praporu. Šest praporů amerického polního dělostřelectva se spolupodílelo na jeho odražení a pluk musel nasadit i část svých záloh. 21. května 4. pluk pokračoval dál najih, ale s nevalným výsledkem, neboť se ocitl pod těžkou palbou japonského dělostřelectva a minometů vedenou z tak zvaných Šurijských výšin, které se nacházely nalevo od něj, už v operačním pásmu sousední 1. divize námořní péchoty. Ukázalo se, že další postup 6. divize bude přímo záviset na tom, jak rychle se 1. divizi podaří Šurijské výšiny dobýt.

Zatímco se 6. divize námořní pěchoty od 11. do 20. května pomalu probojovávala k vesnici a řece Asato a městu Naha,1. divize nalevo od ní se snažila obsadit Šurijské výšiny, chránící město Šuri od severozápadu. Byl to celý komplex obranných postavení s klíčovými body představovanými městečky Dakeši a Wan, stejnojmennými hřebeny a Wanskou roklí. Šlo o terén ideálné vyhowjícíjaponské obranné taktice - s početnými postaveními na odvrácených svazích hřebenů a s možností vzájemné podpory. Generálporučík Ušidžima považoval oblast Dakeši-Wana za natolik důležitou část šurijského obranného perimetru, že nařídil udržet ji za každou cenu. Celý prostor náležel do operační zónyjaponské 62. divize. Ta ale během pěti týdnů prakticky nepřetržitých bojů, napřed na východní části fronty a poté v části střední, utrpěla takové ztráty, že například z jejích deseti samostatných pěších praporů byl I1. prapor zničen úplně, z 21. a 23. praporu zbyla jen torza a celou divizi ted' tvořilo kolem 600 mužů! Ušidžima proto podřídil zbytky 64. brigády divize její 63. brigádě a tu posílil příslušníky ženijních jednotek, jednotkou rychlopalných kanonů a příslušniky skupiny sebevražedných člunů; nakonec měla rekonstruovaná 63. brigáda 6700 mužů. Obranou sektoru Dakeši Ušidžima pověřil 44. samostaťnou smíšenou brigádu a nařídil jí bránit jej do posledního muže.

Na Hřeben Dakeši, připomínající svým tvarem podkovu, zaútočil

7. pluk I. divize námořní pěchoty už 10. května. Byl odražen. Následujícího dne vyrazil znovu a jeho 2. prapor napadl západní stranu hřebene a 1. prapor stranu východní. Námořní pěšáci postupovali v týmech tvořených vždy tankem nebo několika tanky a s nimi spolupracujícím oddílem pěchoty a 2. praporu se v odpoledních hodinách podařilo tímto způsobem dosáhnout vrcholu hřebene. Japonci okamžitě reagovali silnou palbou vedenou z blízkého Hřebene Wana, postup uvázl a 2. prapor se v podstaté nemohl hnout z místa. I evakuace zraněných se ukázala téměř nemožnou, jen zvednout hlavu znamenalo riskovat život. Když japonský plamenomet zasáhl jednoho z námořních pěšáků a několik jeho kamarádů se mu snažilo po-
iţ..~- moci, všichni byli při pokusu přeběhnout pár metrů k hořícímu nešťastníkovi zraněni. Rota postupující v čele praporu ztratila velitele a dvě útočné čety všechny velitele družstev. Přes děsivé oběti se ale Američané na Hřebenu Dakeši udrželi a následující den své pozice ještě upevnili.13. května byl obsazen celý hřeben a pěšáci I. praporu začali pronikat do vesnice Dakeši, aby vytvořili podmínky k útoku na další silné ohnisko japonské obrany - Hřeben Wana. Vesnice se ale ukázala pavoučí sítí vykopaných tunelů, šachet a pevnůstek, mezi ruinami, za zdmi, ve vodních nádržích, všude byli ukrytijaponští odstřelovači. Ceta postupující jako předvoj se ocitla v palbě přicházející ze všech stran. Polní dělostřelectvo a tanky se ji snažily ochránit kouřovou clonou, ale dobře míněný úmysl přinesl další nevýhodu, kdy se Japonci v kouři připlížili až do těsné blízkosti Američanů a ze vzdálenosti několika metrů na ně házeli ruční granáty. Kdyi byl dvéma kamarády odtahován do úkrytu jeden námořní pěšák zraněný tak vážně, že prosil, aby ho zastřelili, výbuch japonského ručního granátu ukončil ţ život všech tří. Poté co ze 49 mužů předsunuté četyjich bylo 32 zabito nebo zranéno, námořní pěšáci ustoupili.14. května byl 2. prapor, který nepřetržitě útočil po čtyři dny, vystřídán 1. praporem. Ten následující den dosažená postavení zkonsolidoval a poté se prakticky celá 1. divize zaměřila na Hřeben Wana a blízkou rozsáhlou rokli.

Ve dnech 10.-13. května, kdy 7. pluk 1. divize bojoval o Hřeben Dakeši, se 1. pluk při postupu na jih přiblížil k Hřebenu Wana, korálovému pásu táhnoucímu se od severního okraje města Šuri na západ a současně tvořícímu severní stranu Wanské rokle. Po obou stranách hřebene se nacházela spousta okinawských hrobek, které se nyní změnily v hustou síf odolných pevnůstek. První útok, provedený 14. května, neuspěl, Japonci námořní pěšáky přinutili ustoupit. Večer téhoi dne byl 1. pluk vystřídán 5. plukem a začaly přípravy k novému útoku, zahájenému 16. května za součinnosti samohybných děl a 12 tanků. Na pokus proniknout do ústí Wanské rokle Japonci okamžité odpovédéli protitankovou palbou, vzápětí zničili dva
' tanky, a Američané byli nuceni se opět stáhnout. Nicméně dělostřelečtí pozorovatelé objevili postavení dvou výtečně umístěných japonských protitankových děl a několik salv 406mm baterü bitevní lodi Colorado rozbilo nepřátelská palebná postavení na padrť.

246 ţ::::ţ. 247
♀

Ukázalo se, že před novým útokem na Wanskou rokli je třeba vyřadit japonská obranná postavení na nevysokém Pahorku 5.i, nacházejícím se jižně od ní, která účinné bránila vstupu do rokle.17. května proti pahorku vyrazil 2. prapor 5. pluku, ale japonské kulomety a minomety americké pěšáky zastavily a 47mm děla zničila a poškodila několik tanků. Další den, poté co polní dělostřelectvo, samohybná děla a tanky vypálily na nepřátelské pozice na západním úbočí pahorku a na Hřebenu Wana více než 7000 75mm a lOSmm granátů, útok pokračoval a 20. května, po boji muže proti muži, byl pahorek konečně dobyt a po ném i Wanská rokle.

Přes obsazení Hřebene Dakeši 7. plukem a přes úspěchy 5. pluku v boji o Wanskou rokli a Pahorek ţ5 Japonci stále pevně drželi Hřeben Wana, třetí z klíčových postavení bránících v přístupu k Šurijským výšinám a poté k samotnému městu Šuri. Útok na Hřeben Wana zahájil 17. května 3. prapor 7. pluku a se střídavými úspěchy v něm pokračoval po tři dny. 19. května večer, kdy již celkové ztráty

7. pluku překročily 1000 mužů, byl vystřídán 1. plukem. Ten hřeben napadl ze dvou směrů a do 21. května jej zčásti obsadil. Boj byl mimořádně tvrdý. Proti jeskyním obsazeným Japonci použili Američané bazuky, fosforové a tříštivé granáty, do rozsedlin nalili a poté zapálili napalm, načež vybíhající nepřátelské vojáky kosila kulometná palba. Na druhé straně i japonské minomety a odstřelovači rozsévali smrt v řadách námořních pěšáků. O půlnoci 21. května Japonci použili lana s kotvami a žebříky k překonání převisu na odvrácené straně hřebene a vpadli do amerických postavení. Rozpoutal se boj o život, kdy nejúčinnější zbraní se jako už mnohokrát ukázaly ruční granáty, které námořní pěšáci vrhali v takovém množství, že si někteří z nich později stěžovali na bolesti v loktech a ramenou. Ráno leželo před americkými postaveními na hřebenu 140 mrtvých japonských vojáků.

1 ve střední části fronty americké 10. armády, v operačním pásmu 77. pěší divize, se 11. května pomţlý postup jednotek vyznačoval pracným překonáváním urputné japonské obrany a malým, nebo někdy i vůbec žádným územním ziskem, dosahovaným po celodenním boji a za cenu citelných ztrát. Velitel divize generálmajor Bruce nasazoval ze svých tří pěších pluků vždy dva, jeden ponechával v záloze a podle vývoje situace prováděl jejich střídání. Zpočátku bojoval na pravé (západní) straně divizního pásma 305. pluk a na levé (východní) straně 306. pluk. Již 15. května byl ale 306. pluk vystřídán 307. plukem, který mimo jiné dostal za úkol obsadit nevýrazný Hřeben Išimi, ležící západně od stejnojmenné vesnice.

Za bojů o Okinawu Američané zahajovali útok zpravidla ráno, v pozdním odpoledni se zakopávali v nových postaveních a v noci drželi svou linü a odráželi eventuální nepřátelské protiútoky. Jen výjimečné docházelo k nočním ofenzivním akcím; jednou z nich byla 16. května pověřena rota E 2. praporu 307. pluku. Ještě před setměním se její velitel nadporučík Theodore S. Bell odebral se svými veliteli čet na praporní pozorovatelnu, umístěnou na korálové špici, ukázal jim Hřeben Išimi, vzdálený asi 1100 metrů jižním směrem, a oznámil, že to je cíl, na který v noci zaútočí. V ubýţvajícím světle se důstojníci snažili vyhledat nejvhodnější postupovou trasu a vštípit si do paměti co nejvíc detailů terénu, který budou muset překonat. Pro nadcházející akci byla rota E posílena kulometným družstvem a střeleckou četou z roty C. Krátce před třetí hodinou ranní 17. května bylo vojákům, z nichž řada náležela k nováčkům, kteří doplnili v předchozích bojích prořídlé jednotky 77. divize a zatím neměli žádné bojové zkušenosti, nařízeno nabít zbrané, zajistit je a nasadit bajonety. Přesné ve 3.00 rota E vyrazila. Za hodinu dosáhla výchozí čáry a tam se k ní připojila přidělená střelecká četa. Prvně bylo třeba projít níţinou dělící útočníky od úpatí hřebene a rozkaz znél nepůsobit žádný hluk a pohybovat se co nejtišeji. I když Japonci celý prostor ovládali, Američané prošli, aniž byli zpozorováni; pomohla jim palba ručních zbraní a dělostřelba ozýţvající se po celou noc všude kolem, a když se na obloze rozzářil osvětlovací granát, zalehli a bez pohybu čekali, až dohoří. K hřebenu dorazili před rozedněním a vystoupili na plošinu tvořící jeho vrchol, asi 120 metrů dlouhou, uprostřed širokou jen asi 10 metrů a na obou koncích se rozšiřující. 3. četa zaujala místo na levé straně, 2. četa ve střední části plošiny, posilová četa na pravé straně a 1. četa chránila týl. Velitelským stanovištěm nadporučíka Bella se stal dolík poblíž středu plošiny. Vojáci se snažili využít zbývajících pár desítek minut noční tmy k zakopání, ale vyhrabat byť mělký okop v korálové a kamenité plošině bylo téměř nemožné.

Do rozednění neměli Japonci o přítomnosti nepřítele na hřebenu vůbec tušení; nad ránem se z nedalekého tunelu vynořil japonský důstojník zabraný do bezstarostného hovoru s dalším Japoncem- oba byli zabiti, aniž si uvědomili, odkud úder přišel. Pak 2. četa objevila skupinu nepřátelských vojáků spících v zákopu, a ani oni si možná neuvědomili, co je poslalo na onen svět. Až výstřely Japonce zburcovaly. Z jeskyň na úbočí vedlejšího pahorku se jich vyrojil značný počet, a když se snažili přeběhnout malé údolí oddělující je od Hřebene Išimi, americké kulomety je zkosily. Nato se na holou plošinu na vrcholu hřebene snesla palba japonských děl, minometů, kulome-

tů i ručních zbraní: Japonci ji ostřelovali ze všech stran, jejich minomety střílely ve strmých úhlech dokonce i z ústí tunelů nacházejících se ve spodní části samého Hřebene Išimi. Američané v tu chvíli nemohli nic víc než se za hromádkami vyhrabaného štěrku tisknout k zemi v nehlubokých dírách, které sejim zatím podařilo s velkou námahou vyhloubit, a z útočníků se v tu chvíli stali obránci.

Hned počáteční hodiny prvního dne na Hřebenu Išimi nepřinesly rotě E nic dobrého. Japonci mohli z okolních postavení celou náhorní plošinu sledovat a v první fázi se rozhodli Američany připravit o automatické zbraně. Jeden těžký kulomet byl rozmetán na kusy už ve chvíli, kdy se jej obsluha snažila upevnit na podstavec, druhý byl vyřazen poté, co vystřílel jediný zásobník. Do 7. hodiny ranní byly zničeny i dva lehké kulomety a ze všech lehkých minometů zbyl do 10.00 hodin jeden. Z pěti radiostanic, které měla rota a u ní se nacházející dělostřelecký pozorovatel k dispozici, jednu zničil výbuch minometné střely, další shořela, dvěma byly ustřeleny antény a jen jedna zůstávala zatím neporušena a umožňovala nadporučíku Bellovi udržovat spojení s velitelstvím praporu. Poté co Japonci palebnou sílu roty výrazně zredukovali, začali se přibližovat, aby dílo zkázy dokonali. 3. četa na exponované pozici ve východní části hřebene odrazila tři bajonetové útoky. Na 2. četu ve střední části náhorní plošiny se zaměřila systematická palba japonských granátometů, vedená z výšiny ležící jižně od Hřebene Išimi. Mrtví američtí vojáci zůstávali ležet tam, kde je zastihl smrtící výstřel či střepina granátu nebo minometného náboje. Z vyhloubených děr byli padlí vystrkováni, aby živí měli lepší možnost úkrytu. Zdravotník, i když sám zranén, se snažil jiným zraněným pomoci, dokud mu nedošly obvazy a ostatní materiál.

Za denního svétla nemohl 307. pluk rotu E posílit, nebof přes terén ovládaný nepřátelskou palbou nikdo živý neprošel. Dělostřelectvo pluku ale Japonce útočící na její pozice nepřetržitě ostřelovalo, a to i za situace, kdy granáty dopadaly tak blízko Bellových mužů, že je zasypávaly sprškou kamenů. Nepřátelské útoky se snažila rozrušovat i intenzivní a přesná palba amerických minometů a těžkých kulometů, kterou nadporučík Bell zatím stále ještě mohl korigovat pomocí zbývající radiostanice. Ostřelování sice působilo Japoncům deroucím se po úbočích Hřebene Išimi velké ztráty, ale jejich tlak nepolevoval. V poledne již 2. a 3. četé zbývala jen polovina bojeschopných mužů a zbytek roty na tom nebyl o mnoho lépe. Nadporučík Bell si uvědomoval, že postavení roztažená po celé délce plošiny nemůže v noci udržet, a proto v pozdním odpoledni nařídil, aby se 2. a 3. četa

stáhly k jeho velitelskému stanovišti a zformovaly kruhovou obranu. Už tento přesun sám, byť na vzdálenost několika desítek metrů, byl obtížný, zejména vzhledem ke zraněným: muži 2. čety odtahovali šest těžce zraněných na plášténkách po zemi, a i tak jednoho z nich přitom zabila dávka z japonského kulometu. V noci byl obklíčené rotě vypraven na pomoc záchranný tým, Japonci jej ale odhalili a napadli a jen pár vojákům se podařilo vrátit do amerických linü. Bellovi muži zatím odrazili několik protiútoků a jen díky pravidelné vystřelovaným světlicím zpozorovali blížícího se nepřítele vždy včas. Nicméně po celou noc na ně střílelo japonské dělostřelectvo a minomety, ani na okamžik nemohli usnout, a tak unavení muži krčící se ve svých okopech čekali, co přinese nový den.

Ráno 18. května, druhý den pobytu roty E na hřebeni Išimi, přišel rádiem rozkaz vydržet a neustupovat. Nadporučík Bell odpovédél stručné: "Vydržíme!" Jeho muži nabili pušky, vedle položili bajonety a připravili se na boj, o němž většina z nich oprávnéné předpokládala, že bude jejich bojem posledním. Kulomety a minomety byly zničeny, neméli ui žádné ruční granáty a ti, co ještě byli schopni boje, sbírali munici, která zůstala u padlých. Nepřítel dorážel celý den. Někteří Američané byli zabiti, když se jen snažili přeběhnout pár metrů z jednoho úkrytu do druhého v naději, že tam budou o trochu lépe chránéni před dopadajícími minometnými střelami. Odevšad se

ozývalo sténání zraněných, které nebylo čím ošetřit, dokonce ani nemohli dostat napít, neboť poslední polní láhev byla vyprázdněna v noci. Největší problémy měli nováčci, kteří přišli 77. divizi posílit nedávno. Nechyběla jim statečnost a obětavost, ale postrádali bojové zkušenosti. Náhle se ocitli v situacích, na které je nemohl dostatečně připravit žádný výcvik, řada z nich kritické momenty nezvládla a nejednoho to stálo život. Byly zaznamenány případy, kdy voják sledoval, jak jeho seržanta napadli dva Japonci, ale byl natolik paralyzován, že nedokázal stisknout spoušť a vystřelit na ně; jiný volal na kamaráda, aby střílel na blížící se nepřátele, přitom sám držel v ruce pušku, a zřejmě si toho vůbec nebyl vědom, jiný zase zamířil na Japonce nacházejícího se několik metrů od okopu a pozdě zjistil, že zapomněl svou zbraň znovu nabít.* To vše byl výsledek nesmírného fyzického a psychického vypětí, kterému byli vojáci bránící se na Hřebenu Išimi vystaveni. Ale ti z nováčků, kteří boj přežili, nakonec z hřebenu sestupovali jako ostřílení veteráni.

Během odpoledne 18. května učinil 307. pluk pokus Bellovu jed-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinana: The Last Battle, str. 337.

notku posílit. Snaül se k ní proniknout oddíl z roty C 2. praporu,
mi ztrátami. Protože není v našich možnostech se o většině z nich byť
překonat otevřený terén k úpatí hřebenu se však podařilo jen jeho
jen letmo zmínit, byla za ně za všechny obsáhleji vylíčena jedna epi-
veliteli a pěti mužům. Když byl velitel oddílu už pouhý metr od oko-
zoda provázející bojovou cestu jedné roty americké armády.
pu nadporučíka Bella, japonský odstřelovač mu prostřelil hlavu. Nově
Zatímco se v operačním prostoru 307. pluku 77. divize bojovalo
příchozí ale přinesli dobrou zprávu: v noci se pokusí dosáhnout hře-
O Hřeben Išimi,305. pluk mířil podél silnice číslo 5 na jih. Nepřítel
bene skupina 80 mužů s nosítky, aby evakuovali zraněné. Když po
však kladl odpor i v situacích zcela beznadějných a 305. pluk musel
setmění japonská palba přece jen o poznání ochabla, dorazili kolem
kromě podpory letectva a námořního dělostřelectva využít i střední
22. hodiny první z nich. Přinesli vodu a munici a Bellovi vojáci se
a plamenometné tanky, samohybné houfnice a polní dělostřelectvo,
mohli po čtyřiadvaceti hodinách napít. Záchranný tým pracoval rych-
aby postup neuvázl ve spleti vzájemně se kryjících ohnisek nepřátel-
le a zkušeně a třeba říci i se štěstím, neboť se mu podařilo oklamat
ské obrany, rozmístěných tak, že nebylo výjimkou, kdyjedno ohnis-
pozornost nepřítele. Během dvou a půl hodiny bylo odneseno osm-
ko mohlo být v případě potřeby podpořeno až pěti či šesti dalšími.
náct nejvážněji zraněných - jedna nosítka museli nést čtyři muži -
21. května poté, co se jeho předsunuté jednotky přiblížily k severnímu
a s nimi odešli i chůze schopní zranění.
okraji města Šuri, byl vyčerpaný 305. pluk vystřídán 306. plukem.
Třetího dne,19. května, Japonci svoje úsilí získat zpět Hřeben Iši-
mi ještě zesílili. Provedli několik útoků, které rota E odrazila jen
Když 1 I. května zahájila 10. armáda útok, bylo v první fázi na hra-
s vypětím všech sil. Pouze mohutná podpora, které se jí dostalo od
nici dotyku 77. a 96. pěší divize nutno neutralizovat silné japonské
polního dělostřelectva, velkorážních minometů a samohybných děl,
pozice nacházející se na čtyřech kopcovitých útvarech, souhrnně na-
ostřelujících obě strany hřebene, Japoncům zabránila zaútočit silami,
zvaných Dickovyţ vrchy; a na dlouhém hřebenu, nazvaném vzhledem
které by Američany smetly z vrcholu. Nicméně ani japonské těžké
k tvaru jeho vrcholu prostě Plošina. Z ukořistěné mapy Američané
zbraně nezahálely a zejména minometná palba si mezi Bellovými
zjistili, že nepřítel považuje tato postavení za součást vnitřní obran-
muži vybírala další a další oběti. Dopoledne však přišla rádiem po-
né linie města Šuri. Bránil je 32. pluk japonské 24. divize, který i po
vzbudivá zpráva, která jim bezpochyby pomohla vydržet a nepřá-
těžkých ztrátách utrpěných v předchozích týdnech byl stále ještě

telskému tlaku odolat: po setmění budou staženi a vystřídáni. Kolem schopen tvrdého odporu, dále 24. dopravní pluk téže divize,29. sapoledne se vyčerpaly baterie nadporučíkovy radiostanice a rota zůstamostatný pěší prapor a 27. tankový pluk. Tankisté však už bojovali la bez spojení. Následující hodiny uplývaly nesmírné pomalu, jako by jako pěšáci, neboť šest posledních tanků, které jim zůstaly po nezdaměl den trvat věčné. Konečně se setmělo, ale pomoc stále nepřichářené protiofenzivě z počátku května, bylo zakopáno jižné od Plošiny zela. Až po 22. hodině se ozvala palba ručních zbraní, neklamná ţ :'. a využito jako ocelové pevnůstky. Z vyřazených tanků ale Japonci vyznámka toho, že se néco děje. Krátce nato se ze tmy vynořili vojáci I : montovali 7.7mm kulomety, které použili k posílení palebné kapaciroty L 3. praporu 306. pluku a nadporučík Bell mohl nařídit odchod ţ :=. ty obrany, a ženisté zaminovali všechny přístupové cesty vedoucí jak z postaveni hájených tři dny. Chránén tmou dorazil zbytek jeho ; :: k Plošině, tak i k Dickovvm vrchzřm.

muiů před rozedněním do vlastních linü. Z 204 důstojníků a mužů Dickovv vrchv ležely v operačním pásmu 96. divize a Plošina posílené roty E, kteří v noci ze 16. na 17. května obsadili vrchol Hře- v pásmu 77. divize.Obé ohniska odporu však tvořila jeden provázabene Išimi, jich 156 padlo nebo bylo zraněno. Ze 129 příslušníků pů- ţ ný obranný komplex a k jejich neutralizaci bylo třeba těsné spoluprávodní roty E zůstali jen 2 důstojníci a 29 mužů. Japonců bylo na Hře- f ::.: ce a koordinace činnosti obou divizí. Útok na Dickovy vrchy, zahájil benu Išimi a kolem néj zabito bránícími se americkými pěšáky a pod- 13. května 382. pluk 96. divize.Opět šlo o mimořádně těžký boj, kdy půrnou palbou několik set.

se japonskému velení zpočátku dařilo ztráty v řadách obránců nahraRota E 2. praporu 307. pluku 77. pěší divize razila na jednom úsezovat a obrana byla schopna tak ničivé palby, že Američané mohli doku fronty cestu dalšímu postupu 10. armády k japonské baště Suri. '' pravovat útočným jednotkám zásoby a munici jedině tím způsobem, Obdobných akcí se událo během okinawského tažení bezpočet ţ že je přivážely tanky.O urputnosti bojů vypovídá i případ jednoho a všechny mély společné základní rysy: nelítostný boj vedený oběma amerického družstva útočícího 14. května v oblasti Dickový,ch vrchcl: protivníky s největší tvrdostí a rozhodností a vždy provázený těžký- ţ " z 23 mužů družstva jich bylo 21 zabito nebo zraněno.O početnosti

252 253
♀

obránců zase svědčí situace, kdy poté, co se plamenometný tank zaměřil na jednu jeskyni, vyběhlo z několika jejích východů na 50 japonských vojáků. Až když se Američanům 18. května podařilo odminovat a ovládnout cestu procházející sedlem mezi Plošinocc a Dickovvmi vrchv a přesunout po ní tanky a samohybné houfnice k ostřelování japonských pozic na odvrácených svazích obou bašt, začala se obrana hroutit. Týmy, v nichž spolupracovaly tanky a pěchota, metodicky ničily jedno japonské postavení za druhým a poslední kapsy odporu na Dickovvch vršich byly zlikvidovány 21. května.

Ve stejnou dobu, kdy 382. pluk 96. divize bojoval o Dickovv vrchy, útočil 306. pluk 77. divize a po něm od ranních hodin 15. května 307. pluk téže divize na Plošincc. Situace byla v podstatě stejná jako v pásmu 96. divize: Japonci se zoufale bránili a Plošina padla až odpoledne 20. května. Zpravodajský důstojník XXIV. sboru plukovník Cecil W. Nist v týdenním přehledu za období 13.-19. května napsal: ;V operacích probíhajících minulý týden, kdy naše jednotky pokračovaly v průniku hlavní obrannou linü nepřítele, Japonci zcela jednoznačně demonstrovali své rozhodnutí raději se nechat totálně vyhladit než ustoupit. Během celého období se od této metody neodchýlili."*

K prvnímu skutečnému průlomu do obranné zóny Šuri došlo u východního pobřeží, lemujícího zátoku Nakagasuku, na levém křídle fronty 10. armády a v levé části operačního pásma 96. divize.

Pár set metrů severně od vesnice Jonabaru se náhle zvedal 160

metrů vysoký kopec, který Američané nazvali Kcţželovv pahorek. Od něj vybíhalo na všechny strany šest dlouhých hřebenů s ostrými vrcholy. Z pahorku a hřebenů směřujících k východu Japonci ovládali asi 400 metrů širokou planinu na pobřeží zátoky Nakagasuku, po níž vedla ze severu na jih důležitá silnice číslo 13. Jen v obranných postaveních na samotném Kccželovécn pahorkci se nacházelo asi 1000 japonských vojáků disponujících.kromě jiné výzbroje i 75mm děly. Obrana celého sektoru byla svěřena 89. pluku japonské 24. divize posílenému 27. samostatným pěším praporem, rotou 3. samostatného kulometného praporu a 23. protitankovou rotou. V prostoru mezi pahorkem a pobřežní vesnicí Jonabaru byl ještě umístěn 29. samostatný pěší prapor.

Úkolem dobýt Kccţeloviţ pahorek byl pověřen 383. pluk 96. divize. Útok zahájený 11. května začal slibně poměrně snadným obsazením

* Appleman. Burns. Gugeler, Stevens: Okinarra: Tlţe Last Battle, str. 351.

jednoho z kopců severně od pahorku, ale v následujících dnech se situace od základu změnila. I když se 383. pluku dostalo mohutné podpory ze strany letectva a námořního i polního dělostřelectva, byl další postup pomalý a velmi draze placený. Američtí velitelé však věděli, že prolomenípjaponské obrany u východního pobřeží skýtájak možnost průniku do nejjižnější části Okinawy, tak, a to především, možnost obklíčit hlavní síly nepřítele soustředěné k obraně zóny Šuri. Již 12. května velitel XXIV. sboru generálmajor Hodge telefonicky nařídil veliteli 96. divize generálmajoru Bradleymu, aby vedl ze severu proti Kuželovémc< pahorku útok co nejrozhodnějším způsobem. "Když se nám to podaří, máme klíč k otevření obrany Šuri," řekl Hodge důstojníkům svého štábu.*

Krátce před polednem 13. května přijel na pozorovatelnu velitele 383. pluku plukovníka E. T. Maye velitel 10. armády generálporučík Buckner, aby osobně sledoval průběh operace. Japonci se bránili se vší svou obvyklou fanatičností, ale američtí pěšáci bojovali neméně urputně. Obrovskou pomoc jim po celou dobu poskytovala děla bojových lodí zdržujících se v zátoce Nakagusuku, která podle požadavků velitelů jednotek pěchoty a hlášení pobřežních dělostřeleckých pozorovatelů a pilotů pozorovacích letounů zasypávala japonské pozice i jednotlivá konkrétní postavení přívalem granátů všech ráží.

" ' Černý humor námořních dělostřelců nakonec vzhledem k hodnotě spotřebované munice překřtil Kuželový pahorek na Pahorek milionu dolarů.

; Už 15. května dosáhly dvě čety amerických pěšáků severozápadního výběžku Kuželového pahorku, tam se v dešti japonské minometné palby zakopaly - a své postavení udržely navzdory několika nepřátelským protiútokům. Plukovník May tuto akci nazval největším projevem odvahy, jakou kdy u jakékoli skupiny mužů viděl.17. května byl nasazen čerstvý 3. prapor 381. pluku 96. divize k útoku na východní stranu pahorku. Nešlo ale jen o likvidaci japonských postavení na

' úbočí Kuželového pahorkc<, současně si prapor musel poradit i s ohnisky odporu na několika nízkých hřebenech přimykajících se k němu. O každou z těchto jinak naprosto zanedbatelných a za pozornost nestojících vyvýšenin byly sváděny tvrdé boje. Američané si však rychle vypracovali metodu, kdy po obsazení jednoho hřebene na něj okamžitě umístili množství 60mm minometů a těžkých kulometů, kterými podpořili výpad proti sousednímu hřebenu. Zatímco dě-

' lostřelecká palba Japoncům bránila přisunout do ohrožených míst

* Tamtéi, str. 356.

posily z týlu, američtí pěšáci s blízkou podporou tanků likvidovali bunkry a obsazené jeskyně. V noci z 20. na 21. května nepřítel provedl několik protiútoků a o intenzitě těchto nočních střetnutí vypovídá fakt, že jen rota L 3. praporu při jejich odrážení spotřebovala 1100

ručních granátů. 21. května 381. pluk dobyl poslednípjaponská postavení přímo ovládající prostor mezi východním úbočím Kuželového paltorku a pobřežím zátoky Nakagusuku. Západní strana pahorku sice stále ještě zůstávala v rukou nepřítele, ale generálům Hodgemu a Bucknerovi už nic nebránilo, aby po doplnění stavu a desetidenním odpočinku, který jí byl dopřán, znovu nasadili do boje 7. pěší divizi s úkolem převzít východní křídlo fronty a zahájit postup podél pobřeží dál na jih. Od 9. května, kdy byla divize staiena z linie fronty, ji posílilo 1691 nováčků a také se k ní vrátilo 546 muiů vyléčených po utrpěném zranění nebo po nemoci. Generálmajor Hodge už 20. května uvedl 7. divizi do pohotovosti a nařídil, aby se rozmístila severně od Kcctelového pahorkc<. Dva dny nato se divize přesunula na linü fronty a napadla japonské pozice u města Jonabaru.

Válka v dešti

Na konci třetího květnového týdne už Američané úspěšné pronikali do vnitřního obranného pásma chránícího Šuri. Mimořádný význam mělo obsazení východní strany Ki<telového pahorkcc, umožňující čerstvě nasazené 7. divizi projít koridorem kolem zátoky Nakagasuku na jih a poté po obratu na západ zahájit obkličování japonských sil v oblasti Šuri. Pokus o rychlé obklíčení Šuri, v něž američtí generálové doufali, ale neuspěl. Kromě zisků dosažených útočnými divizemi 10. armády na obou křídlech fronty Japonci v týdnu od 22. do 29. května svá klíčová postavení uhájili. Hlavní příčinou ztráty razance a uváznutí postupu amerických vojsk se staly nekončící přívalové deště, moře bláta a neprůjezdnost cest. Počasí, které bylo ode dne L po celý měsíc duben a většinu května až neočekávaně dobré, se po 21. květnu úplně změnilo: obloha se otevřela, valily se odtud proudy vody a ostrov Okinawu pokryla vrstva bláta, ve kterém nebylo na provedení velké útočné operace ani pomyšleni.

Mezi městem Jonabaru a Činenským poloostrovem na východním pobřeží se podél zátoky Nakagusuku táhne řetězec kopců a hřebenů zvanýtch Ozatské vrchy. Na nich se nacházející japonská palebná postavení kontrolovala vstup do rozlehlého údolí, vedoucího z jedné

strany ostrova na druhou, od Jonabaru na východě k městu Naha na západě. Právě toto údolí představovalo nejvhodnější trasu pro postup amerických jednotek, které měly z týlu obchvátit Šuri a chytit do smrtící pasti hlavní síly japonské 32. armády. Proto bylo třeba před iţ-:; zahájením obkličovací akce Japonce z Ozatských vrchů vyhnat, a tím otevřít cestu do údolí a současně zabezpečit levý bok a týl jednotek postupujících k Šuri. To byl záměr, jehož provedením velení XXIV. sboru pověřilo 7. pěší divizi. Operace měla začít v noci z 21. na 22. května.

V 19.00 hodin 21. května zaujal 184. pluk, určený velitelem divize generálmajorem Arnoldem do čela útoku, výchozí postavení u Kuželového pahorku. Ale spustil se déšf a ve 2.00 ráno 22. května, kdy pluk vyrážel, už to byl hustý liják. Nicméně - nebo právě proto -1. prapor pluku rychle prošel městečkem Jonabaru a do rozednění dosáhl prvních kopců za ním. Překvapení bylo naprosté a Japonci, kteří za rozbřesku vylézali z úkrytů v jeskyních, aby obsadili okopy a palebná postavení, byli povětšinou pobiti, aniž se zmohli na vážnější odpor. Bylo zřejmé, že japonské velení vůbec nečekalo útok vedený v noci a v proudech deště, a navíc za situace, kdy tanky a těžké zbraně nemohly kvůli rozmoklému terénu postupující pěchotu podpořit. V ná- sledujících dvou dnech 184. pluk proniknl nepřátelskou obranoujižně od Jonabaru až do hloubky 2000 metrů. Tím splnil svůj úkol a začala druhá fáze operace, kdy měl 32. pluk 77. divize projít údolím Jonabaru-Naha a Šuri z jihu odříznout.

Dopoledne 23. května zahájil 32. pluk postup z města Jonabaru na západ. Obrněná vozidla, která měla pěším jednotkám razit cestu a na něž jejich velitelé spoléhali, zůstala v týlu - trvající déšť zadržoval

tanky a útočná děla v nástupním prostoru u Kuželového pahorku. Pěchota se tedy musela spolehnout jen na vlastní síly. Počáteční slibný postup se ve dnech 23. až 26. května, kdy se 32. pluk ocitl před japonskými postaveními tvořícími přehradní linü napříč údolím a opatřenými velkým množstvím protitankových děl a automatických zbraní, téměř zastavil. Kdyby američtí pěšáci měli blízkou podporu tanků, asi by si dokázali s ohnisky odporu poradit, ale tanky vyjet nemohly: jen 26. května spadlo 9 centimetrů srážek a v posledních dnech měsíce to bylo v průměru 2.8 centimetru denně. 32. pluk se sice pokusil 26. května prorazit, ale byl nucen se po těžkých ztrátách stáhnout. Ai 30. a 31. května, po nasazení všech tří praporů v koordinovaném útoku, byl postup obnoven a řada nepřátelských obranných postavení zlikvidována, především za pomoci přenosných plamenometů a náloží výbušnin. Ukázalo se, že počet japonských vojáků brá-

nících Američanům v průchodu údolím Jonabaru-Naha nebyl velký, ale žádný z nich neustoupil ani o krok, jejich odpor skončil až jejich smrtí. Zakrátko vyšlo najevo, že šlo o zadržovací oddíly, kterým bylo nařízeno bojovat do posledního dechu, a tím umožnit hlavním japonským silám vyklizení Šuri a stažení se na jih.

184. pluk, operující jihovýchodně od 32. pluku, byl při svém postupu podél pobřeží na jih zpočátku také nucen překonávat obranu tvrdé se bránícího nepřítele. Když ale průzkumné oddíly vstoupily 30. května na poloostrov Činen a tam se s japonskými vojáky vůbec nesetkaly, bylo zřejmé, že tento prostorjaponské velení nepovažuje pro další boj za důležitý a že bitva o Okinawu bude rozhodnuta jinde.

6. divize námořní pěchoty, bojující na západním křídle okinawské fronty, se po obsazení Cukrové homole ocitla před problémem představovaným Půlměsíčnim vrchem. Byl to nejdále na východ vysunutý výběžek hornatého komplexu, jehož součástí byla i Cukrová homole. Dokud Japonci Půlměsíčni vrch ovládali, nemohla divize pokračovat k Šuri. Když i po několika dnech nepřetržitých útoků obránci vrchu stále odolávali, rozhodl velitel 6. divize jeho dobývání dočasně přerušit. Část svých sil vyčlenil k ochraně svého levého křídla, k udržování kontaktu se sousední l. divizí námořní pěchoty a ke strážení Půlmě- ` síčniho vrchu a hlavní úsilí obrátil k městu Naha a oblasti jižně od něj.

Před dosažením Nahy bylo nutno překročit řeku Asato, která město obtékala ze severu. Silné deště zvedly její hladinu, ale hlídky zjišfující stav v noci z 22. na 23. května hlásily, že stále ještě je možno řeku přebrodit. V 10 hodin dopoledne 23. května padlo rozhodnutí a brzy odpoledne jü byly dva prapory 4. pluku 6. divize na jižním břehu. Nebyla to ale žádná příjemná procházka: o pravém stavu věcí vypovídá i to, že při evakuaci jednoho zraněného z jižního břehu na břeh severní muselo nosítka nést osm mužů po prsa ponořených ve vodé. V noci z 23. na 24. května měl prapor ženistů vybudovat přemostění pro vozidla. Podle zku$eností získaných na Guadalcanalu bylo povoláno pět obojživelných traktorů LUT, které měly být v prou- ' du řeky zakotveny jako pilíře, na něž bude položena dřevěná mostní konstrukce. Při přesunu ale dva LUT najely na miny, a tak bylo nutno zvolit jiný způsob přemostění. Za rozbřesku 24. května proto ženisté začali stavět Baileyho most. Ve 14.30 byl dokončen a ještě před setměním po něm tanky projely na jižní břeh.

Téhož dne překročily dvě průzkumné čety 2. praporu 22. pluku 6. divize řeku Asato na dolním toku a pronikly do severní části Nahy. V liduprázdných ulicích se nesetkaly s žádným odporem nepřítele.

Po této povzbudivé zprávé je 25. května následovala celá průzkumná rota, která prošla západní částí města až ke kanálu oddělujícímuji od části východní. Američané zahlédli jen pár japonských vojáků, kteří se zřejmě při odchodu z města opozdili, ale vůbec se neobjevili odstřelovači, z jejichž palby v rozbořeném městě, skýtajícím bezpočet úkrytů, byla největší obava. Okinawané nalezení v ruinách vypověděli, že v posledních deseti dnech viděli pouze nékolik japonských hlí-

dek o pěti či šesti mužích, jinak bylo město opuštěno. I když se zdá podivné, že 32. armáda nehájila hlavní město celého souostroví, skutečnost byla taková, že Naha neměla pro žádnou z válčících stran větší taktický význam. Městu, položenému na široké pobřežní planině u ústí řeky Kokuba, dominovalyjednak výšiny nacházející sejižně od něj na poloostrově Oroku a jednak dlouhý hřeben obtáčející je na vnitrozemní straně od severovýchodu najihozápad. Těmto terénním útvarům, umožňujícím umístění dobře chráněných postavení, dali Japonci při budování svého obranného systému přednost před otevřeným prostorem hlavního města. A pro Američany představovala Naha jen koridor, přes který je možno podél západního pobřeží postupovat dál na jih.

Dne 27. května začaly jednotky 22. pluku obsazovat západní část Nahy. Příští den ráno pokračovaly k ústí řeky Kokuby a dosáhlyje už v 9.00 hodin. V noci na 28. května ženisté vybudovali tři lávky pro přechod pěchoty přes již zmíněný kanál, táhnoucí se od severu k jihu středem města a dělící je na dvě části, a 29. května přešel do východní části 1. prapor 22. pluku. S odporem nepřítele se 1. prapor setkal až na východním okraji města, kde začínaly první kopce, tvořící součást dlouhého polokruhového hřebenu. Následující den se k 1. praporu připojily i 2. a 3. prapor 22. pluku, a když odpoledne dorazilo i několik tanků, podařilo se v poměrně krátké době většinu japonských ohnisek odporu na výšinách východně od Nahy umlčet.

4. pluk 6. divize, který 23. května překročil horní tok řeky Asato nalevo od 22. pluku a začal postupovat na jihovýchod, zastavily takzvané Kokubské výšiny, tvořící součást polokruhového hřebenu lemujícího město Naha. Kokubské výšiny, končící na jihu u vesnice Kokuba a u stejnojmenné řeky, byly pro Japonce důležité z toho důvodu, že chránily oblast Šuri před obklíčením z jihovýchodu. Proto na nich rozmístili část jednotek stažených z Nahy; jaký význam výšinám velení 32. armády přikládalo, vyplývá i z faktu, že v noci z 22. na 23. května na ně přemístilo z Šuri velitelství 44. samostatné smíšené brigády.

Neustávající deště znemožňovaly nasazení tanků a při opakova-

ných pokusech prorazit obranou Kokubských výšin utrpél 4. pluk, prodírající se blátem, přecházející přes zaplavené rokliny a šplhající se na úbočí pahorků pokrytá rozmočenou hlínou, těžké ztráty. 28. května, poté co počet padlých a zraněných za posledních devět dnů dosáhl 1100 mužů, byl vystřídán 29. plukem 6. divize. Ten hned první ráno vyrazil s takovou vervou, že se do večera přiblížil k řece Kokuba na 800 metrů. V následujících dnech útočily na japonské pozice východně od Nahy jak 29., tak i 22. pluk, ale vzhledem k silnému odporu, zaloienému především na intenzivní minometné a kulometné obranné palbě, už bez valného úspěchu. Situace se zlepšila, když se poslední den měsíce května - navzdory vší vodě a blátu- podařilo 14 středním tankům dosáhnout přední linie. 1. června byl postup obnoven a ještě týž den oba pluky pronikly asi o 1000 metrů na jihovýchod a na jih.

I když úspěchy 7. pěší divize na východním křídle fronty a 6. divize námořní pěchoty na křídle západním nepředstavovaly zásadní zlomy ve vývoji bitvy o Okinawu, kontrastovaly se situací, která ke konci měsíce května vznikla ve střední části fronty, kde operovaly I. divize námořní pěchoty a 77. a 96. pěší divize. Pro všechny tři tyto divize označoval 22. květen začátek týdne plného zklamání z neúspěšných výpadů proti obrannému perimetru Šuri; naplno je totiž zasáhl ochromující účinek vytrvalých dešťů. Připravena o životně důležitou podporu obrněných vozidel mohla pěchota dělat o málo víc než vysílat hlídky a provádět průzkum bojem. I když se Američané snažili, aby tlak na nepřátelská postavení neustával, a občas se podařilo dosáhnout i malých územních zisků, jakmile byla připravována rozsáhlejší ofenzivní akce, nové přívaly deště ji znemožnily. Dna údolí a roklí se změnila v bažiny, do nichž pěšáci v lepším případě zapadali jen po

kolena - například rozsáhlá Wanská rokle připomínala jezero -, a strmá úbočí kopců a hřebenů, těžko přístupná za normální situace, byla nyní zcela nezdolatelná. Okopy vyhloubené na svazích se vzápětí naplňovaly vodou, a i když se výjimečné jejich stěny nesesuly, vodu bylo třeba neustále vybírat. Oděvy a zbraně zůstávaly mokré čtyřiadvacet hodin denné a vojáci neměli žádnou možnost se usušit. Před linü fronty ležela rozkládající se těla nepřátel zabitých v nočních šarvátkách, která nebylo možno pohřbít. Byly problémy se základní hygienou, navíc vojáci často zůstávali hladoví, a v takových podmínkách ani nebylo možno spát. Všechny typy vozidel včetné obojživelných traktorů, a dokonce i buldozerů opatřených širokými pásy nakonec uvázly, navzdory neumdlévající snaze ženistů udržet v použitelném

, ::,.
.

i..

stavu alespoň pár cest. Po většinu doby ztěžovala nízko visící clona mraků i leteckou přepravu základních potřeb a každou bednu potravin nebo munice a každý kanystr s vodou bylo třeba na linü fronty přinášet. Jednotky přemístěné po těžkých bojích o Šurijské výšiny dočasné do zálohy k obnovení sil byly nyní nuceny poskytnout stovky mužů k plnění právě tohoto úkolu. Přepravní oddíly musely běžně překonávat vzdálenost kolem dvou kilometrů - vzdálenost dělící předsunutá skladiště od linie fronty -, a přitom například minometné granáty, které voják nesl z muničního skladu ke zbrani nacházející se v první linü půl dne, byly vystřeleny v jedné nebo dvou vteřinách. Při návratu nosiči odnášeli zraněné a osm mužů po kolena v bahně se střídalo u jedněch nosítek. Za takových podmínek bylo vyloučeno shromáidit zásoby potřebné k zahájení rozsáhlejší útočné operace. Američtí pěšáci sice opouštěli své zaplavené okopy, aby napadali japonské pozice nebo naopak odráželi výpady nepřítele, ale celkové se bojová činnost na středním úseku fronty ocitla v posledním týdnu května ve slepé uličce. Vyčerpaní muži spotřebovávali téměř všechnu svoji energü na to, aby přežili a udrželi dosažená postavení.

Pád Šuri

Byl konec května 1945 a boje o prolomení obranných linü chránících baštu Šuri, centrum japonského odporu na Okinawé, zuřily jü dva měsíce. I poté, co na východní straně ostrova dosáhly americké jednotky Jonabaru a zahájily postup údolím Jonabaru-Naha na západ a co na západním pobřeží bylo obsazeno město Naha a 6. divize námořní pěchoty pronikala dál na jihovýchod, odolával prstenec obranných postavení na výšinách kolem Šuri, bývalého hlavního města celého souostroví Rjúkjú. Američtí štábní důstojníci byli přesvědčeni, že Japonci budou o Šuri bojovat až do vyčerpání všech svých sil a boj skončí teprve smrtí posledního obránce. Ještě 19. května tak zhodnotil situaci na poradě štábu 10. armády náčelník zpravodajského oddělení plukovník Louis B. Ely. 22. května, kdy Ely komentoval postup 7. divize na východě, v prostoru Kuželového pahorku, dovozoval, že japonský odpor nebyl v tomto prostoru tak rozhodný zřejmé proto, že se nepřítel rozhodl držet především Šuri, a k jeho obraně také stáhl hlavní síly. I generálporučík Buckner byl toho názoru, že Japonci soustředili své elitní jednotky kolem Šuri a že nic nenasvědčuje tomu, že by tato postavení hodlali za jakékoli situace opustit. Pravi-

260 ţ- :'. 261
♀

delné zpravodajské hlášení 10. armády z 25. května 1945 konstatuje, že "poznatky získané z ukořistěných dokumentů, od válečných zajatců a z leteckých fotografü naznačují, že nepřítel má v úmyslu bránit oblast Šuri až do konce".* Ve skutečnosti Japonci už několik dnů připravovali evakuaci Šuri.

Kolem 20. května, ještě předtím, než Američané na východě prorazili u Kirželového pahorku, tlak divizí 10. armády, v podstatě nepřetržitě útočících jak na obou křídlech fronty, tak v její střední části přímo proti Šuri, přinutil Japonce začít uvažovat nad tím, zda k obraně Šuri užít všechny zbývající síly. Jen toto opatření skýtalo naději, že boj o Šuri může být ještě nějakou dobu prodlužován. Druhým řešením bylo ustoupit a vojska bránící Šuri stáhnout do postavení nacházejících se dál na jihu. Vývoj situace v následujících dnech a zejména reálná hrozba, že dojde k obklíčení celé obranné zóny Šuri, přiměla velení japonské 32. armády nově posoudit obranné plány, přijaté před více než třemi měsíci.

21. května, v den, kdy americká 96. divize obsadila východní svahy Kuţelového pahorku a otevřela cestu k dalšímu postupu na jih, a především napříč ostrovem na západ, svolal generálporučík Ušidžima do krytu pod šurijským hradem noční poradu. Účastnili se jí vyšší štábní důstojníci a velitelé všech divizí a brigád 32. armády. K projednání byl jediný bod: rozhodnout, zda až do samého konce bojovat v prostoru Šuri, nebo se odtud stáhnout.

I když udržení výšin obklopujících Šuri bylo úhelným kamenem obranné strategie 32. armády vypracované před dnem L, po dvou měsících bojů nazrál čas k jejímu přehodnocení. V Šuri a jeho okolí, v prostoru o průměru kolem 1500 metrů, bylo nyní stěsnáno na 50 000 japonských vojáků. Ušidžima se obával, že jakmile dojde k jejich obklíčení, přestanou být efektivní bojovou silou a budou vydáni na milost a nemilost zdrcující převaze amerického letectva a dělostřelectva. V případě opuštění postavení u Šuri se nabízely dvě další možnosti pro pokračování v organizovanérn odporu: zaujmout nové pozice na poloostrově Činen na východním pobřeží, nebo v nejjižnější části Okinawy na poloostrově Kijamu. Početné pahorky a rozeklaný terén stejně jako nedostatek cest činily poloostrov Činen ideálním z hlediska protitankové obrany; na druhé straně tam ale nebylo tolik připravených jeskyň, bunkrů a dalších obranných zařízení, která by byla schopna pojmout celou 32. armádu, a nedostatečné byly i tamní zásoby munice. Špatná síť komunikací by rychlý přesun vojsk a zásob

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinais.a. The Last Batrle, str. 387.

na poloostrov velmi ztížila a navíc vše nasvědčovalo tomu, že přístup na poloostrov by bylo nutno si vybojovat, neboť relativně slabé japonské síly nacházející se u východního pobřeží by zřejmě nedokázaly oblast přesunu zabezpečit. V úvahách většinyjaponských důstojníků tyto nevýhody nakonec převážily nad výhodami skýtanými poloostrovem Činen.

Zdálo se, že jedinou možnost, jak bitvu o Okinawu prodloužit a způsobit nepříteli další citelné ztráty, představuje soustředění obrany do jižní části, na poloostrov Kijamu, konkrétně do oblasti, které dominovaly hřebeny Juza-Dake a Jaedžu-Dake. Tam se na rozdíl od poloostrova Činen nacházel dostatek obranných postavení vytvořených přírodou i úsilím japonských ženistů, umožňujících rozmístění všech zbývajících jednotek 32. armády. 24. divize, která se v tomto prostoru původně nacházela, tam po svém přesunu na sever k Šuri zanechala velké množství zbraní a munice. Navíc do této oblasti vedlo ze severu několik celkem dobrých silnic, dovolujících v co nejkratším čase provést rychlý přesun vojsk, zásob i techniky. Na druhé straně tyto silnice mohly také usnadnit postup nepřátelských tanků, ale - jak japonští velitelé věřili - jen k začátku nové obranné zóny, dál už jim přehradí cestu obsazené hřebeny, kopce a útesy.

Po zvážení všech možností, které 32. armáda na Okinawě má pro pokračování v boji, už zbývalo jen přijmout zásadní rozhodnutí: zda oblast Šuri vyklidit, či ne. Generálmajor Šigeru Suzuki, velitel 44. samostatné smíšené brigády, sice odchod od Šuri podporoval, ale doporučoval, aby konečný zápas byl sveden na poloostrově Činen, na

kterém byla před dnem L jeho brigáda rozmístěna a kde také jeho muži vynaložili spoustu práce při budováni obranných pozic. Na druhé straně velitel 62. divize generálporučík Takeo Fudžioka opuštění Šuri oponoval. 62. divize tuto baštu dlouho bránila, mnoho jejích důstojníků a vojáků přitom položilo životy a generál měl za to, že zbývajícím by mělo být dovoleno bojovat v těchto postaveních ai do konce. Kromě sentimentálních argumentů měl Fudžioka i několik argumentů věcných, proč hájit Šuri. Především poukazoval na to, že je tam nashromážděn dostatek munice a zásob a při ústupu bude tento materiál bud' třeba zanechat na místě, nebo jen s obrovskými obtížemi přemísťovat. Dále tvrdil, že bude třeba opustit velké množství těžce zraněných a nemocných, a především - ústup odporuje všem tradicím císařské armády. Po nějakou dobu se zdálo, že Fudžioka uspěje. V pokračující diskusi ale nakonec převážil názor, že má-li 32. armáda splnit své poslání, tj. prodlouŭt trvání obranných bojů na co nej-
; delší dobu, je nutno zaujmout nové pozice na poloostrově Kijamu.

262 I 263
♀

Jeho hlavními zastánci byli velitel 24. divize generálporučík Tacumi Amamija a velící důstojník 5. dělostřeleckého velitelství generálmajor Kosuke Wada. Amamija prohlásil, že 24. dopravní plukjeho divize má stále ještě dostatek nákladních aut na to, aby odvezla z Šuri veškerou záložní munici během pěti nocí. Po posouzení všech přednesených argumentů generálporučík Ušidžima rozhodl ve prospěch přesunu armády na jih. Nařídil, aby o půlnoci 23. května byla zahájena evakuace zraněných a odvoz munice; hlavní síly se měly začít stahovat 29. května.

Jakmile rozhodnutí padlo, Japonci učinili vše, aby ústup proběhl spořádaně. Významnou roli sehrál - jak slíbil generál Amamija- 24. dopravní pluk, který měl velké zkušenosti z nočních přepravních operací z doby, kdy byl dislokován v Mandžusku. Když evakuace Šuri začala, z původních 150 nákladních aut užjich pluku zbývalojen 80, ale za pomoci 150 okinawských příslušníků oddílů boeitai, kteří auta nakládali a vykládali, svůj úkol zvládl tak dobře, že obdriel zvláštní pochvalu generálporučíka Ušidžimy. První kolona nákladních aut se zraněnými a zásobami zahájila přesun v noci 22. května, ještě o den dřív, než určoval rozkaz. Mezi 22. a 28. květnem se přemístily na jih spojovacíjednotky s úkolem vybavit spojovací technikou nové velitelství 32. armády, které bude umístěno na Pahorku 89, nacházejícím se pod vesnicí Mabuni, těsně u jižního pobřeží Okinawy. 24. až 25. května opustil Šuri 22. samostatný tankový prapor. Zbytky 27. tankového pluku byly staženy 26. května. Ve stejnou dobu opouštěly Šuri ajižně od ní ležící vesnici Šišina 103. a 105. prapor rychlopalných kanonů; několik kanonů jejich obsluhy rozmontovaly a po částech přenesly do nových postavení. Z hlavních bojových jednotek 32. armády se jako první začala 26. května, dva dny před stanoveným termínem, stahovat 62. divize, přesněji řečeno jejích zbývajících 3000 mužů. 44. samostatná smíšená brigáda, dosud zaujímající postavení na západní straně fronty, proti americké 6. divizi námořní pěchoty, se měla též začít stahovat 26. května, ale vzhledem ke zdržení oddílů námořnictva, pověřených převzetím obrany opuštěné linie do doby, než bude operace ukončena, se její odchod zpozdil o dva dny. Nejdéle zůstávala v původních postaveních 24. divize. Některé její jednotky bojovaly na šurijské frontě až do 30. května, ale hlavní síly divize odcházely ve dnech 27.-29. května. 26.-28. května opustil vnitřní obrannou zónu Šuri i 32. pluk 24. divize a na jeho místo nastoupily zadržovací jednotky.

Aby byl získán čas k dokončení přesunů a zaujetí nových postavení, měly zadržovací jednotky u Šuri bojovat do 31. května. Pak tam

zůstanou jen vyčleněné zadní voje, které měly v první fázi, do večera 2. června, držet provizorní obrannou linü, táhnoucí se od ústí řeky Kokuba přes vesnice Cukasan a Čan a dál až k východnímu pobřeží. O necelé 2000 metrůjižněji se nacházela druhá obranná linie, kterou bylo nutno uhájit do večera 4. června. Poté už bude 32. armáda

v postaveních na hlavní a konečné linü obrany, tvořené čarou probíhající od Itomanu na západním pobřeží přes Junagusuku ke Gušičanu na východě. Námořníkům kontradmirála Minorua Oty bylo nařízeno držet západní stranu ústupového koridoru a začít se stahováním až na zvláštní rozkaz 32. armády.

Většinajednotek 32. armády opustila linü fronty u Šuri do rozedně ní 30. května, a tím úspěšně unikla nebezpečí obkličovacích manévrů americké 10. armády. Generálporučík Ušidžima se svým štábem obsadiljeskyni v nitru Pahorku 89, dvacet kilometrůjižně od dosavadního velitelství pod hradem Šuri, a okamžitě začal organizovat obranu poloostrova Kijamu.

Americký letecký průzkum byl od 22. května až do konce měsíce ochromen neustávajícím deštěm a vrstvou nízkých mraků, které povětšinou zakrývaly oblohu od rána do večera. Nicméně průzkumné letouny vzlétaly každý den, a tak jim ve vzácných okamücích, kdy bylo možno zahlédnout zemi, zvýšený pohyb za nepřátelskými liniemi neunikl. Už 22. května byly zpozorovány velké skupiny lidí směřující na jih, ale protože byli oblečeni do bílých oděvů, Američané je považovali za civilisty odcházející z blízkosti fronty; nedlouho předtím totiž americké velení nechalo shodit letáky vyzývající Okinawany, aby se bílým oblečením odlišili od vojáků, a tím se uchránili nebezpečí, že na né zaútočí americké letouny. I 24. a 25. května letci zaznamenali pokračující pohyb na jih, ale přesvědčení, že jde o civilisty, stále přetrvávalo.

První pochyby se objevily 26. května, kdy se příkrov mraků roztrhl na dostatečné dlouhou dobu, aby bylo možno zjistit, že se přesunují značné vojenské síly. Asi 2000 vojáků bylo zpozorováno mezi poloostrovem Oroku a střední částí ostrova a v tentýž den, v pozdních odpoledních hodinách, byly zahlédnuty další tři až čtyři tisíce Japonců pochodujících od Šuri na jih a na cestách před Jaedžu-Dake bylo zaznamenáno kolem stovky nákladních automobilů. Američtí letci japonské kolony napadli palubními zbraněmi a předali údaje, podle nichž začalo místa soustředění nepřátel ostřelovat polní a námořní dělostřelectvo. Ale těsně před setměním 26. května byla na jihu ostrova zahlédnuta dlouhá kolona Japonců mířící - na sever! Byla roztažena na téměř 4500 metrech silnice a šlo o největší přesun japon-

ské pěchoty, jaký Američané viděli za celé trvání bitvy o Okinawu. Když se ve štábu 10. armády sešla všechna hlášení, nikdo z toho nebyl moudrý; zdálo se, že se Japonci pohybují všemi směry. Většina sice směřovala na jih, ale významnou výjimkou byla kolona postupující opačným směrem. Nakonec převládl názor, že nepřítel využívá špatného počasí, bránícího Američanům v intenzivním leteckém průzkumu i v pokračování útočných operací, ke stažení vyčerpaných jednotek z fronty a k jejich nahrazení čerstvými silami přicházejícími z jihu. Pohyb japonské pěchoty a vozidel byl hlášen i ve dnech 27. a 28. května. Následující den letecké pozorování téměř úplně znemožnily mraky a 30. května už byly za linü fronty zaznamenány jen malé přesuny. Ale téhož dne na poradě štábu 10. armády zpravodajští důstojníci armády a obou sborů předložili společný závěr, kterýjiž zhruba odpovídal reálné situaci: Japonci ponechali na frontě u Šuri jen určitý počet obránců - byl odhadován na 5000 mužů - a hlavní síly stáhli. Klíčová otázka, kam Ušidžima své jednotky přemístil, zatím zůstávala nezodpovězena. Objevily se různé hypotézy, ale jistě nevědél nikdo nic. V každém případě je třeba konstatovat, že se japonské 32. armádé podařilo provést náročnou operaci, aniž měla americká 10. armáda jakoukoli přesnější představu o jejím rozsahu a smyslu.

V posledních dnech měsíce května dotírala na obránce Šuri ze severozápadu 1. divize námořní pěchoty a ze severu a severovýchodu 77. pěší divize. Vysílané hlídky ale nezjistily žádné ochabování odporu, každý pokus Američanů o výpad vítala silná palba a zdálo se, že Japonci jsou rozhodnuti město udržet za každou cenu. Průzkumný

oddíl 5. pluku 1. divize námořní pěchoty se však 28. května vrátil se zprávou, že se pahorky jižně od Wanské rokle, tvořící součást Šurijských výšin, zdají nepřítelem obsazeny slaběji, než tomu bylo dosud. Následující den ráno 1. prapor 5. pluku na označené pahorky zaútočil a překvapivě rychle je obsadil. Námořní pěšáci se nyní nacházeli na západním konci hřebene, na němž asi o 700 až 800 metrů dál na východ stál Šurijský hrad. I když se to zdálo neuvěřitelné, všechno nasvědčovalo tomu, že tato částjaponského obranného perimetruje úplně nechráněna a nic nebrání, aby Američané došli až k hradu. Protože se ale nacházel těsně za hranicí operačního pásma 1. divize, v pásmu sousední 77. pěší divize, a tím i v pásmu XXIV. sboru, požádal velitel praporu prostřednictvím velitelství pluku o povolení hranici překročit. Dostal souhlas a jedna rota námořních pěšáků vyrazila k cíli, který po staletí představoval symbol japonské moci na Okinawě. V 10.15 dopoledne byl hrad obsazen! Později se ukázalo, že námořní pěšáci prošli mezerou, která vznikla při stahování japonských jednotek. Zřejmě to bylo jediné, nebo jak uvidíme, jedno ze dvou pochybení, kterých se Japonci v rámci svého zásadního přeskupování sil dopustili; na všech ostatních úsecích kolem Šuri postavení určená ke krytí ústupu urputně bránili. Chybu ale učinili i Američané a scházelo málo, aby měla tragické následky. 77. divize, v jejímž operačním pásmu se Šurijský hrad nacházel, totiž nebyla o jeho obsazení jednotkami 1. divize včas vyrozuměna a plánovaný nálet, kdy mělo ţ hrad napadnout armádní letectvo, se podařilo odvolat doslova v poslední minutě.

Následujícího dne, 30. května, zůstávaly dva prapory námořní pěchoty držící Šurijský hrad a jižní část města ve svých postaveních, pouze vyslaly průzkum, který se však setkal se silnou palbou nepřátelských kulometů a protitankových děl rozmístěných v severní části města. Protože rozmočený terén nedovoloval příjezd vozidel, zásoby obou předsunutých praporů se brzy začaly povážlivě tenčit. Oddíly nosičů, tvořené příslušníky doplňovacích jednotek, proto zformovaly linü začínající u skladů na pobřeží a vedoucí až k Šuri a tímto způsobem byly do první linie dodány tuny potravin, vody a munice. Řada zcela vyčerpaných nosičů se přitom zhroutila. Ale i při takovém úsilí mohl každý voják dostat na den jen třetinu normální dávky potravy a jednu polní láhev vody. Až pět leteckých dodávek, shozených navzdory nízkým mrakům, kritickou zásobovací situaci jednotek nacházejících se v Šuri částečně vyřešilo.

Oba prapory námořní pěchoty představovaly 30. května jen kapsu v obranné zóné Šuri: ani po okupaci hradu Japonci nestáhli své krycí jednotky. Rozhodující skutečností ale bylo, že mocná bašta Šuri, Američany hodnocená jako ideální k vedení obranných bojů, se poté, co ustoupily hlavní síly, stala jen prázdnou skořápkou a nic na tom nemohlo změnit ani sebeobětování zadržovacích oddílů. 31. května překonala 77. divize na severozápadě překážku tvořenou výběžkem Hřebene Wana, táhnoucího se od stejnojmenné vesnice k městu Šuri, a krátce nato vkročil do městajejí 306. pluk. Námořní pěšáci 1. divize postupovali 306. pluku v ústrety z jihu. V poledne bylo Šuri obsazeno a vyčišfovacími akcemi byl pověřen 305. pluk 77. divize. Žádné jiné město ani vesnice v celém souostroví Rjúkjú nebylo zničeno tak totálně jako Šuri. Podle odhadů na ně polní a námořní dělostřelectvo vypálilo kolem 200 000 granátů, dopadly na ně tisíce minometných střel a útočící letouny shazovaly až půltunové pumy. Po skončení bojů zůstalo stát jen pár zdí dvou betonových budov. Všechno ostatní se

266 ţ 267
♀

změnilo v hromady suti s povalujícími se částmi vojenské výstroje, plynovými maskami, přilbami, ale i civilními oděvy. A všude bylo cítit odpudivý pach rozkládajících se nepohřbených těl. V troskách byl i Šurijský hrad: dokonce i vétšinujeho 6 metrů silných a 12 metrů vysokých hradeb rozbily 356mm a 406mm granáty děl amerických bitevních lodí.

Poslední den měsíce května (den L+60) skončil organizovaný japonský odpor v celé oblasti Šuri. V průběhu dva měsíce trvajících

bojů byly 62. a 24. divize a 44. samostatná smíšená brigáda, které bojovaly v první linü, vystaveny ostřelování americkým námořním i polním dělostřelectvem, leteckým a tankovým útokům a neustávajícímu náporu americké pěchoty, přičemž byly tyto nejlepší jednotky japonské 32. armády zničeny, nebo téměř zničeny. Podle některých odhadů padlo na Okinawě do konce května 72 000 japonských vojáků, z toho 64 000 v boji o opevněnou oblast Šuri. I když pravděpodobně jde o čísla ponékud nadsazená, lze střízlivé odhadovat, že při obraně Šuri ztratili Japonci na 50 000 vojáků, z nichž většina patřila k tém nejlepším. Silné utrpélo i japonské dělostřelectvo, které bylo po celou dobu jedním z prvořadých cílů palby amerických námořních a polních děl a leteckého bombardování. Průběh bitvy o Okinawu také ilustruje velký rozdíl mezi charakterem války vedené v Evropé a v Tichomoří. V Evropě byly zajatecké tábory obou znepřátelených stran přeplněny statisíci vojáků. Na Okinawé Američané zajali do konce května 218 japonských vojáků a většina z nich padla do zajetí proto, že byli těžce zraněni či v bezvědomí, a nemohli spáchat sebevraždu. Japonci se zatím nevzdávali ani ve zcela beznadějných situacích, jejich morálka stále zůstávala vysoká a japonské jednotky znaly jen jeden druh ztrát, a to mrtvé, neboť zranění vojáci bud' svá zranění nepřežili, nebo se vrátili na frontu a byli zabiti.

I Američané utrpěli v dubnu a květnu na Okinawě nejtěžší ztráty za celou válku v Tichomoří. Dvě divize námořní pěchoty, které kromě bojů v severní části ostrova strávily přiblüně měsíc na linü u Šuri, mély na konci května 1718 padlých, 8852 zraněných a 101 nezvéstných. XXIV. sbor, bojující po celou dobu převážně na šurijské frontě, mél 2871 padlých, I2 319 zraněných a 183 nezvěstných. Celkové ztráty 10. armády tedy na konci května roku 1945 činily 26 044 padlých, zraněných a nezvěstných. V každém případě ale mohli američtí velitelé po dvou měsících bojů konstatovat, že najednoho padlého amerického vojáka připadá přibližně deset zabitých Japonců.

Kamikaze znovu na scéně

Zatímco bojová činnost pozemních vojsk na Okinawé byla vytrvalými dešti výrazné utlumena, bitva se svazy nepřátelských letounů star tujících z letišť na domácích japonských ostrovech pokračovala v nezmenšené míře. Kromé prakticky denodenních útoků, prováděných jednotlivými letouny nebo skupinami o nanejvýš dvaceti letadlech, vysílali Japonci v rámci Operace "TEN GO" stovky letadel k náletům označeným jako údery kikusui. Každý z nich trval zpravidla dva dny a hlavní slovo při nich měli sebevražední piloti kamikaze.* Navzdory tomu, že se Japoncům nezdařil zámér zničit americké invazní lod'stvo již béhem měsíce dubna, pokračovaly nálety po celý kvéten a po většinu měsíce června. A přestože postihovaly i 58. operační svaz rychlých letadlových lodí, jejích hlavním cílem se stala plavidla zdržující se v okinawských vodách a letiště na Ie Šimě a Jontan a Kadena na Okinawě, po rekonstrukci důležité základny amerického Taktického letectva.

58. operační svaz byl tvrdé zasažen v průběhu šestého útoku kikusui, provedeného ve dnech 10. a 11. května, ještě před započetím období dešťů.V noci z 10. na 11. května, kdy na torpédoborce na radarových hlídkových stanovištích a na plavidla zdržující se v okinawských pobřežních vodách útočilo na 150 japonských letounů, zaznamenávaly radary 5 8. operačního svazu sice přelety nepřátelských průzkumných letadel, ale nic zatím nenaznačovalo, že by vážnější nebezpečí hrozilo i lodím svazu. Situace se nezménila ani po rozedném. Ale v 10.05 se z nízkých mraků na pravoboku letadlové lodi Bun-

* Přehled útoků kiktţsui provedených v rámci Operace..TENGO":

Útok číslo	Datum	Počet letounů (pouze kamikaze)		
		námořnictva	armády	celkem
1	6.-7. dubna	230	125	355
2	12.- 13. dubna	125	60	185
3	15.-16. dubna	120	45	165
4	27.-28. dubna	65	50	115

5	3.-5. května	75	50	125
6	10.-11. května	70	80	150
7	23.-25. května	65	100	165
8	27.-29. května	60	50	110
9	3.-7. června	20	30	50
10	21.-22. června	30	15	45
		860	605	1465

270 ţ 271
♀

ker Hill, vlajkové lodi velitele svazu viceadmirála Mitschera, vynořila stíhačka zeke. Po krátkém střemhlavém letu dopadla na letovou palubu za výtah číslo 3. Vrak se po dopadu sunul po palubě, narážel na zaparkované letouny, z nichž několik začalo hořet, a nakonec přerazil zábradlí a skončil v moři. Jeho puma pronikla letovou palubou, prorazila horní část boku lodi a explodovala na úrovni palubních ochozů, na nichž se nacházely baterie protiletadlových děl.

V době nárazu zeke byl zpozorován střemhlavý bombardér judy nalétávající na Bunker Hill zezadu. Letoun, řítící se téměř kolmým pádem, prorazil palubu u základny ostrovní nástavby, plameny okamžitě zachvátily chodby a průlezy pod ní a uvolněný motor skončil ve vlajkové místnosti, kde zabil čtrnáct příslušníků viceadmirálova štábu. Letadlovou lod' zakrátko zahalily plameny a kouř od přídě po zád' a oheň pronikl až na třetí palubu. V zoufalém úsilí zbavit se hořících vraků na letové palubě nařídil velitel lodi kapitán G. A. Seitz ostrý obrat o 70 stupňů, a skutečné se podařilo většinu z nich "setřást", což velmi usnadnilo likvidaci plamenů šířících se po letové palubě. Daleko horší a nebezpečnější ale byla situace v podpalubí, kde oheň zachvátil řadu zaparkovaných letounů a spolu s hustým kouřem bránil protipožárním a záchranným družstvům v přístupu na ohrožená místa. K Bunker Hillu připlul lehký křižník Wilkes-Barre s několika torpédoborci a jejich vodní pumpy začaly hasit požáry na hangárové palubě. Některé letouny se odtud podařilo vyvézt na letovou palubu nepoškozeným výtahem číslo 1, a tím byl usnadněn přístup do nejohroženějších prostorů. Až v 15.30 měl kapitán Seitz za to, že dál už situaci dokáže jeho posádka zvládnout sama, a křižník a torpédoborce se vzdálily. O hodinu nato viceadmirál Mitscher přestoupil se zbytkem svého štábu na torpédoborec, kterýjej převezl na letadlovou lod' Enterprise. Bunker Hill se nakonec podařilo zachránit, ale poškození byla tak vážná, že lod' musela odplout do Spojených států ke generální opravě. Vedle Franklinu byl Bunker Hill druhou nejhůře poškozenou americkou letadlovou lodí, která v podstatě přežila svou smrt, nicméně do konce války byl vyřazen. Jeho posádka utrpěla při náletu mimořádné těžké ztráty: 353 mrtvých, 43 nezvěstných a 264 zraněných; z těch, co zahynuli, se desítky udusily v kouři, který zaplnil celé podpalubí.

Po 13. květnu odpluly operační skupiny 58.1 a 58.3 na sever, kde jejich palubní letouny napadaly letiště na ostrovech Kjúšú a Šikoku. Tato akce nepochybné ochromila možnosti japonského letectva, nebof k dalšímu masovému náletu kikusui došlo až 24. května. Při návratu z operace proti japonským letištím však Američany postihla

další rána. Krátce po rozednění 14. května zaútočilo 26 japonských letounů.19 jich sestřelila stíhací ochrana, 6 protiletadlová palba, ale jediný kamikaze, který přežil, dopadl v 6.56 na letovou palubu Enterprise za předním výtahem. V palubě se rozšklebil velký otvor a část se jí vyboulila. Puma, kterou byl letoun vyzbrojen, explodovala 15 metrů hluboko v podpalubí a výbuch mimo jiné zcela zdemoloval přední výtah, jehož části létaly až do výšky 120 metrů. V přední části hangárové paluby a v šachtě výtahu vypukl velký požár, ale zkušená posádka si s ním poradila v obdivuhodné krátké době třiceti minut.13 námořníků bylo při útoku japonského sebevraha zabito a 68 zraněno. Vzhledem k rozsahu poškození to byly ztráty relativně nízké, ale Enterprise, pro kterou to byl už třetí případ zásahu kamikazem a druhý v období pouhých čtyř dnů, nezbylo než odplout k opravám do lodénic ve Spojených státech. Viceadmirál Mitscher se musel opět stěhovat: den po

náletu přemístil svoji vlajku na letadlovou lod' Randolph.

Útoky japonského letectva namířené proti okinawským letištím a lodím Spojeného expedičního svazu, ať už to byly torpédoborce na radarových hlídkových stanovištích nebo bojová, dopravní a zásobovací plavidla operující u okinawských břehů, vyvrcholily ve druhé poloviné měsíce května.

Dne 20. května napadlo americké lodi 35 japonských letounů, z nichž bylo během dne 25 zničeno. Několika se však podařilo pra niknout nad Kerama Retto a nad kotviště nákladních a transportních lodí. Nejhůře přitom dopadl torpédoborec Thatcher, kterému náraz kamikaze zdemoloval část pravoboku a u dna lodi, mezi kýlem a stokami pro odpadovou vodu, zel otvor téměř 2x3 metry. Posádka méla 14 mrtvých a 53 zraněných, ale po provizorním ucpání díry ve dnu Thatcher dokázal doplout vlastní silou do Kerama Retto, kde byl opraven.

Sedmý útok kikusui Japonci zahájili večer 23. května a trval až do 25. května. Horké chvilky zažívala plavidla na radarovém hlídkovém stanovišti číslo 15, na něž japonské letouny útočily v podstatě bez přestávek od 20.30 23. května po dobu sedmi hodin. Japoncí však neuspéli: několik jejich letounů bylo sestřeleno a jediné poškození utrpěl podpůrný výsadkový člun číslo 121 poté, co puma explodovala těsné u jeho boku. Až v 9.04 ráno 25. května hlídky na torpédoborci Stormes zahlédly, jak se z olověných mraků ve vzdálenosti asi 2000 metrů vynořil japonský letoun, evidentně směřující k dalšímu torpédoborci Ammen, plujícímu před Stormesem. Když Stormes zahájil palbu, pilot změnil cíl, provedl náhlý obrat, dopadl na zadní torpédo-

mety Stormesu a jeho puma vybuchla ve skladišti munice pro dělo číslo 3. Okamžitě vypukl požár, který se ale už v 10.55 podařilo lokalizovat, a torpédoborec s dírou v trupu mezi obéma hřídeli šroubů, 21 mrtvými a 6 zraněnými odplouval rychlostí 20 uzlů ke kotvišti u pláží Haguši. V 11.20 narazili dva kamikaze na transportní torpédoborec Bates. Protože se požáry zcela vymkly kontrole, posádka, která měla 21 mrtvých a 35 zraněných, lod' opustila. Později, když oheň ztratil na intenzité, byl torpédoborec odtažen do kotviště u Haguši, tam se ale ještě týž den převrátil a potopil.

V noci z 24. na 25. května se vyjasnilo, což spolu s měsícem v úplňku vytvořilo ideální podmínky pro noční letecké operace. Japonci je také okamžitě využili k útokům na letiště Jontan a Kadena a k leteckému výsadku. Protiletecký poplach byl 24. května na Okinawě vyhlášen ve 20.00 a poslední japonský letoun zmizel z obrazovek radarů ve 24.00. Mezitím Japonci zaútočili sedmkrát. Při prvním náletu se několika útočníkům podařilo proniknout noční stíhací obranou i protiletadlovou palbou a na obé letiště svrhnout pumy. Poté uspěli ještě při třetím, čtvrtém a šestém útoku. Sedmá útočná skupina sestávala z pěti nízko letících dvoumotorových středních bombardérů typu Micubiši Ki-21 (ve spojeneckém kódu Sally,) a přilétala ve 22.30 od ostrova Ie Šima. Okamžitě si ji vzaly na mušku protiletadlové baterie a čtyři letouny se zřítily v plamenech nedaleko letiště Jontan. Pátý letiště dosáhl a bez vysunutého podvozku nouzově přistál na hlavní dráze. Letoun ještě nezastavil a dřel břichem o beton dráhy, když z něj vyskákalo nejméně osm japonských vojáků, příslušníků speciálních výsadkovýchjednotek. Hned, jak se zvedli ze země, začali házet ruční a zápalné granáty na americká letadla zaparkovaná kolem. Oslepující záblesky fosforových granátů a hořící letouny ozářily celé letiště. Než se podařilo útočníky zlikvidovat, byli v nastalém zmatku 2 Američané zabiti a 18 jich bylo zraněno. Ve 23.38 dorazily na letiště armádní jednotky, aby podpořily nepočetný letištní oddíl pro případ, že Japonci budou ve výsadku pokračovat. K tomu ale už nedošlo. Při přepadu bylo 7 amerických letounů (2 corsairy, 4 dopravní a jeden pozorovací) zničeno a 26 (jeden čtyřmotorový liberator, 3 hellcaty a 22 corsairů) poškozeno. Kromě toho se japonským výsadkářům podařilo zapálit dva sklady paliva, obsahující 70 000

galonů* leteckého benzinu. Po skončení akce bylo na letišti nalezeno 10 zabitých japonských výsadkářů a tři další byli objeveni v poničeném letounu: evidentně je usmrtila protiletadlová palba, která

* Americký galon = 3.785 litru.

letadlo poškodila. Následující den hlídky zastřelilyjednoho Japonce na poloostrově Zampa, kam se mu podařilo po noční akci uprchnout. Každý ze čtyř sestřelených bombardérů nesl 14 japonských vojáků, ti ale všichni v hořících vracích zahynuli, což bylo pro Američany štěstím vzhledem k tomu, jaké škody dokázalo způsobit pouhých 11 mužů, kteří přežili nouzové přistání.

Ve stejnou dobu, kdy Japonci provedli výsadek na letišti Jontan, svrhla jejich letadla 50 až 70 pum na letiště na ostrově Ie Šima, ze kterého příslušníci Námořních ženijních praporů, pověstné mořské včelv, vybudovali základnu pro stíhací skupinu letectva námořní pěchoty. Při náletu nebyl nikdo zabit, ale 60 Američanů bylo zraněno. Vzletovým drahám pumy příliš neublížily, mořské včely škody rychle odstranily. Nepříjemnosti však způsobila skutečnost, že řada japonských pum byla opatřena časovanými zapalovači, a muži speciální pyrotechnické jednotky zažili nejednu horkou chvilku, než je všechny zneškodnili.

I při osmém útoku kikusui, který se udál ve dnech 27. až 29. května a byl posledním, při kterém Japonci nasadili více než 100 letounů, byla opět nejvíce postižena plavidla na radarových hlídkových stanovištích. Na stanovišti číslo 5 se nacházely torpédoborce Braine a Anthony spolu se čtyřmi podpůrnými výsadkovými čluny. Vzhledem ke špatnému počasí požádalo ráno 27. května osm armádních stíhaček typu Republic P-47 (bojové jméno Thunderbolt), obstarávajících pro stanoviště číslo 5 bojovou stíhací ochranu, koordinátora letecké ochrany o povolení k návratu na základnu. Poté co dostaly souhlas, stíhačky odletěly. V 7.44 se z mraků vynořily tři nebo čtyři japonské střemhlavé bombardéry val. Protiletadlová palba vedená z palub obou torpédoborců jeden sestřelila. Druhý, zasažený a zapálený, vzápětí přeletěl nad Anthonym, provedl ostrý obrat doleva a narazil na Braine v prostoru muničního skladiště děla číslo 2. Následná exploze zničila kajuty a jídelnu důstojníků. Prakticky ve stejnou chvíli se rozhodl k akci pilot třetího valu, který dosud kroužil před přídí Anthonyho a zřejmě si pečlivě vybíral cíl; ted' se na torpédoborec vrhl jako dravec. Výbuchy granátů protiletadlových děl jej ale dokázaly natolik odklonit, že lod' minul a dopadl asi 15 metrů od jejího pravoboku. Letoun na hladině explodoval a vyvrhl mohutný gejzír mořské vody, na jehož vrcholu se objevilo tělo japonského pilota oblečené do černé uniformy, které spolu s různými troskami dopadlo na palubu Anthonyho. Tím ale potíže stanoviště číslo 5 neskončily. Další val, který pronikl protiletadlovou palbou torpédoborce Braine, narazil na jeho palubu u lodní ošetřovny a uvolněná puma vy-

buchla v kotelně u kotle číslo 3. Podruhé zasažený a na mnoha místech hořící Braine se zastavoval. Šlehající plameny lod' zakrátko rozdělily na tři části, mezi nimiž byla přerušena veškerá komunikace. Zatímco dva výsadkové čluny sbíraly z hladiny námořníky, kteréoheň přinutil vrhnout se do vody, připlul Anthony a až do poledních hodin, kdy byly plameny konečné pod kontrolou, pomáhal hasit ohně. Současně převzal z Brainu zranéné - bylo jich 78 -, vedle 66 zabitých a nezvěstných. Potom vzal Anthony těice poškozený Braine do vleku a táhl jej ke Kerama Retto, dokud nebyl vystřídán vlečnou lodí Ute vyslanou jim v ústrety.

Dne 28. května, stejně jako při sedmém útoku kikusui před třemi dny, věnovalyjaponské letouny obzvláštní pozornost hlídkovému radarovému stanovišti číslo 15. V 6.50 ráno torpédoborce Lowry a Drexler provedly na konci vymezeného sektoru jeden z pravidelných obratů o 180 stupňů. Protože obrazovkyjejich radarů oznamovaly nepřátelská

letadla nacházející se v nevelké vzdálenosti, posádky neustále udržovaly nejvyšší stupeň bojové pohotovosti. Ostražitost byla na místě, neboť útok, k němuž vzápětí došlo, byl na rozdíl od řady jiných dokonale koordinován a prováděn zkušenými piloty řídícími rychlé letouny. Dvoumotorovou stíhačku Kawasaki Ki-45 (ve spojeneckém kódu Nick), která byla zpozorována na pravoboku jako první, sestřelila stíhací ochrana. Další letoun, dvoumotorový bombardér frances, přilétal též z pravoboku a začaly na něj střílet protiletadlové kanony Drexleru. Japonec přelétl Lowryho, ke kterému zřejmě mířil, a už už se zdálo, že skončí v moři, ale v posledním okamžikujej pilot zvedl natolik, že nakloněn na stranu narazil na palubní nástavby Drexleru. Poškodil přitom rozvod páry a kolem místa nárazu se rozlil hořící benzin, oheň se však zakrátko podařilo uhasit. Asi o půl minuty později byl sestřelen druhý frances, nalétávající na Lowryho. V 7.03 se třetí frances hnal na Drexler, ale stíhačka corsair, kterájej v těsném závěsu pronásledovala, zřejmě dokázala natolik rozptýlit pilotovu pozornost, že při prvním náletu torpédoborec minul. Už to vypadalo, že sejaponský bombardér za zádí zřítí na hladinu, ale pilot dokázal pád vybrat, znovu získal výšku a nálet na Drexler opakoval. I když několikrát zasažen střelbou palubních kulometů americké stíhačky a protiletadlovou palbou z ohrožených lodí, nalétl na Drexler zepředu, o vlas minul signální můstek a narazil na nástavby a člunové jeřáby. Protože letoun nesl dvě pumy, následoval obrovský výbuch. Plameny z hořící nafty šlehaly do výše sta metrů, části lodi létaly na všechny strany a za necelou minutu se torpédoborec převrátil a potopil.158 členů jeho posádky zahynulo a 51 včetně velitele fregatního kapitána R. L. Wilsona bylo zraněno.

Když pět minut před půlnocí připlouval za plného měsíčního světla na hlídkové stanoviště číslo 16 torpédoborec Shubrick korvetního kapitána J. C. Jollyho, zahlédly hlídky ve vzdálenosti asi 5000 metrů nízko letící letoun s rozsvícenými pozičními světly. Přes zcela evidentní snahu pilota zmást nepřítele rozsvícením světel, nikdo nepochyboval, že jde o Japonce. Protože ale nebylo jisté, zda pilot torpédoborec zpozoroval, Jolly přikázal snížit rychlost na 10 uzlů, aby se za zádí netvořila zdaleka viditelná zpěněná stopa, a vyčkat. Osm minut po půlnoci 29. května ale letoun náhle změnil kurz a začal se rychle přibližovat. To ui bylo všechno jasné. Protiletadlová děla zahájila palbu, ale útočícího Japonce se zastavit nepodařilo a dopadl na nástavby nad zadní strojovnou. Explodující puma vyrvala v hlavní palubě díru o průměru kolem deseti metrů a zdemolovala prakticky celý pravobok. Zadní strojovnu a přilehlé prostory zatopila pronikající mořská voda a jako obvykle na všech stranách šlehaly plameny. V 1 hodinu 13 minut se přiblížil torpédoborec Van Valkenburgh, aby převzal zraněné. V 1.30 se již přes zád' Shubricku za dělem číslo 4 přelévala voda a korvetní kapitán Jolly nařídil přenést na Van Valkenburgh tajné dokumenty a důležitá elektronická zařízení a za pět minut nato přikázal všem členům posádky, kteří se nepodíleli na záchranných pracích, opustit lod'. V tu chvíli sice situace vypadala velmi vážně, ale s pomocí čerpadel z Van Valkenburghu se další zaplavování podpalubí podařilo zastavit. Ve 2 hodiny ráno dorazil transportní torpédoborec Pavlic s dalšími čerpadly a v 5.10 vzala vlečená lod' Shubrick do vleku a odtáhla jej do Kerama Retto. 32 mužů jeho posádky zemřelo nebo bylo nezvěstných a 28 jich bylo zraněno.

Japonci ztratili při osmém útoku kikusui 114 letounů. Do konce okinawského tažení provedli ještě dva útoky, jeden v prvním a jeden ve třetím týdnu měsíce června, ale ui s podstatně menšími silami, než tomu bylo při všech útocích předcházejících. Za bitvy o Okinawu vyvinulo japonské letectvo nesrovnatelně větší úsilí než v souvislosti s kteroukoli jinou operací v celém průběhu války v Tichomoří. Kromě toho, že Japonci v tomto případě už bránili poslední pozice před branami domácích ostrovů, hrál důležitou roli i fakt blízkosti letišť na Kjúšú a na Formose, což jim umožnilo užít v podstatě všechny typy letounů včetně zastaralých, a ani piloti nemuseli být příliš zkušení. Japonské letectvo provedlo za bitvy o Okinawu celkem 896 náletů. Při nich ztratilo přibližně 4000 letounů, mezi nimi 1900 řízených sebevražednými piloty kamikaze - 1465 kamikaze zahynulo během 10 útoků kikusui a zbytek při sebevražedných náletech prováděných jednotlivci nebo malými skupinami mimo rámec hlavních útoků.

276 ţţ 277
♀

Rozsah a intenzitu japonské letecké ofenzivy nazvané Operace "TEN GO" dokumentují i ztráty, které vjejím průběhu utrpěli Američané: 28 amerických lodí bylo potopeno a 225 poškozeno. Z toho si piloti kamikaze připsali na svůj účet 26 potopených a 164 poškozených plavidel. Nejvíc byly postiženy torpédoborce a eskortní torpédoborce vykonávající službu na předsunutých stanicích včasného radarového varování - o tom, proč tomu tak bylo, jsme se jü zmínili. Údery ale dopadly i na bitevní lodi, křižníky a letadlové lodi, a i když tato velká plavidla zkáze odolala, některým z nich byla způsobena tak závainá poškození, že byla na dlouhou dobu, někdy i do konce války, vyřazena z činnosti a velké byly i ztráty na životech jejich posádek.

Obrana se hroutí

"Ušidžimovi ujel při jeho ústupu z šurijské linie vlak. V podstatě je konec, zbývájen se vypořádat s ohnisky odporu. Neznamená to, žeještě nedojde k těžkým bojům, ale Japonci už nebudou schopni zorganizovatjinou linü obrany,"* prohlásil generálporučík Buckner 31. května, když byl informován o stahování japonských vojsk do jižní části ostrova. Brzy se ale ukázalo, ie tento optimismus je předčasný. Spořádaný ústup Ušidžimovi umožnil vytvořit najihu obranné pásmo, které i když postrádalo dokonalost předchozích postavení 32. armády, přinutilo Američanyještě tři týdny tvrdě bojovat, než se organizovaná nepřátelská obrana zhroutila.

Dokud nebyl znám plný rozsah japonského ústupu z Šuri, měl generálporučík Buckner a jeho štáb za to, že Ušidžima stahuje na jih jen část svých vojsk. Buckner proto nařídil obéma sborům 10. armády dokončit obklíčení oblasti Šuri a rozdělit japonské síly na dvé části - vojska zůstávající v obranné zóně Šuri a vojska nacházející se na jihu Okinawy -, což podstatně ulehčí jejich konečnou likvidaci.

Největší problémy v tu dobu americkým velitelům stále působily husté deště a moře bláta; jen vtposledních dnech měsíce května spadlo 30.5 cm srážek a další bylo možno očekávat. Když například 30. května 10. armáda nasadila 400 nákladních aut na dovoz korálové drti a štěrku ke zpevnění silnice číslo 5, hlavní komunikace vedoucí středem ostrova ze severu na jih, stejně ji 31. května bylo nutno uzavřít a projet se po ní pokusilojen párvozidel. I ostatní zásobovací silnice na východním a západním pobřeží byly téměř neprůjezdné.

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Last Battle, str. 422.

V době, kdy generál Buckner nařídil svým jednotkám provést obklíčovací manévr, byla nákladní auta sunoucí se se zásobami a municí k předním linüm zcela závislá na tom, jak rychle je navijáky a buldozery dokázaly vyprostit z bezpočtu čerstvě vzniklých bažin. Jednotky postupující těsně kolem východního a západního pobřeží měly velkou výhodu v tom, že zásoby jim mohly z týlu do předsunutých skladišť přivézt výsadkové čluny a obojživelné traktory, ale stejně zůstával problém, jak potom potraviny, vodu a munici doručit z těchto skladů k pěšákům na linü fronty. Generál Buckner si postěžoval, že 10. armáda měla velkou smůlu, když špatné počasí přišlo právě v době, kdy se situace lámala v její prospěch, a zástupce náčelníka štábu armády se dal slyšet, že bláto představovalo stejnou překážku postupu a zdrželo 10. armádu stejně jako velký nepřátelský protiútok.

Už večer 31. května byly získány první spolehlivé informace o tom, že se Japoncům ústup od Šuri zdařil, a tím padla naděje, že by se jejich síly mohlo podařit rozdělit. 10. armáda proto změnila plány. Oba její sbory, na západní straně fronty III. výsadkový sbor a na východní straně XXIV. pěší sbor, měly postupovat přímo na jih, přičemi XXIV. sbor tím, že v co nejkratší době přehradí poloostrovní šíji, zabrání Japoncům v eventuálním stažení na poloostrov

Činen. Tento úkol splnila 7. pěší divize do odpoledne 3. června, kdy 1. praporjejího 184. pluku dosáhl vesnice Hjakuna najihovýchodním pobřeží, čímž byl poloostrov od zbytku Okinawy odříznut. Zatím ve střední části fronty postoupily 96. pěší divize a napravo od ní operující 1. divize námořní pěchoty až k vesnicím Čan, Tera a Gisuši. Poté už nebylo nejmenších pochyb, že generálporučík Ušidžima nebude svádět další obranné boje ani na poloostrově Činen, ani ve střední části jižní Okinawy, ale až v rozsáhlém komplexu hřebenů Juza-Dake a Jaedžu-Dake najejím nejjižnějším cípu, zvaném poloostrov Kijamu. Tento hornatý komplex se nacházel v operační zóně III. výsadkového sboru námořní pěchoty. Protože ale vše nasvědčovalo tomu, že se k němu dříve než námořní pěšáci přiblíží divize XXIV. sboru, s platnostÍ od 12.00 hodin 4. června posunul generálporučík Buckner hranici oddělující oba sbory dál na západ, čímž se hřebeny Juza-Dake a Jaedžu-Dake ocitly v operační zóně XXIV. sboru generálmajora Hodge.

Po izolování poloostrova Činen nasměroval generálmajor Hodge své divize na jihozápad. Postupujíc přes rýžová pole a pahorky lemující východní pobřeží, pokročila 7. divize do odpoledních hodin 4. června o dalších téměř 5000 metrů a dosáhla řeky Minatoga. 96. divize, operující západně od ní, posunula linü fronty XXIV. sboru na jih k ves-

278 ţ 279
♀

nici Iwa, ležící přesně uprostřed ostrova; o dalších asi 3000 metrů dál na jih se už nacházely hřebeny Juza-Dake a Jaedžu-Dake. Protože pozemní zásobovací linie byly nyní roztaženy nad únosnou mez, velitelé obou divizí XXIV. sboru využili moiností přepravy po vodě a zásoby a materiál začaly být ve velkém množství vykládány v pobřežní vesnici Minatoga u ústí stejnojmenné řeky. V následujících několika dnech se Hodgeho divize obezřetně, ale vytrvale přibližovaly k posledním postavením organizované nepřátelské obrany na Okinawě, o čemž jasně svědčil tuhý odpor, který musely překonávat a který byl plně srovnatelný s odporem kladeným Ušidžimovými vojáky v době, kdy byli na vrcholu sil.

Když byl prvního dne měsíce června obnoven postup najih, předpokládalo se, že námořní pěchotu III. sboru bude po nějakou dobu zaměstnávat likvidace japonských oddílů, které zůstaly v oblasti Šuri po stažení hlavních sil. Průzkum ale zjistil, že v postaveních kolem Šuri se nacházejí jen malé skupiny obránců, jejichž likvidace nebude velkým problémem. Velitel sboru generálmajor Geiger proto ještě 1. června instruoval velitele 6. divize generálmajora Shepherda, aby během šestatřiceti hodin připravil divizi k výsadkové operaci. Byla to šibeniční lhůta, protože obojživelná operace je náročná a komplikovaná akce, nicméně štáb divize se okamžitě pustil do práce a začal organizovat vylodění na poloostrově Oroku, nacházejícím se jižně od města Naha a od města samotného odděleném zátokou. Po setmění 1. června se jedna průzkumná rota přeplavila na gumových člunech z Nahy na severní pobřeží poloostrova. Po šesti hodinách se průzkumníci vrátili s tím, že poloostrov je sice nepřítelem obsazen, ale ne velkými silami. Aby 6. divizi umožnil plně se soustředit na ovládnutí Oroku, Geiger rozhodl, že od 2. června převezme 1. divize námořní pěchoty generálmajora del Valleho odpovědnost i za dosavadní operační oblast 6. divize s výjimkou města Naha.1. divize rovněž měla postoupit dál na jih, obsadit základnu poloostrova Oroku, a tím jeho obráncům znemožnit jak ustoupit, tak i získat posily.

Vlastně jen nedopatřením došlo k tomu, že poloostrov Oroku Japonci bránili i poté, co se jejich hlavní síly stáhly na jih. Před dnem L za obranu poloostrova o rozměrech asi 4x4.5 kilometru, a především za obranu tamního letiště odpovídalyjednotky námořnictva dislokované na Okinawě. Pár dní před americkým vyloděním z nich vznikla takzvaná Skupina námořní základny pod velením kontradmirála Minoru Oty. Většina jejích sil zůstala i poté na Oroku s úkolem zajistit jeho obranu. Skupina námořní základny byla podřízena 32. armádě

a třeba říci, že spolupráce kontradmirála Oty s generálporučíkem Ušidžimou byla po celou dobu velmi dobrá. Celkově šlo asi o 10 000 mužů, z nichž méně než jednu třetinu tvořili příslušníci japonského válečného námořnictva a většinu odvedení Okinawané nebo členové okinawské Národní gardy. Z námořníků, kteří předtím náleželi k jednotkám námořního letectva, k jednotce miniponorek, jednotce údržby torpédových člunů a k řadě dalších útvarů, jen dvě stě nebo tři sta mužů mělo určitý výcvik ve vedení pozemních bojů. Žádná z těchto jednotek se nepodílela na bojových akcích před zahájením neúspěšného japonského protiútoku 4. května, kdy jich část byla vyslána na linü fronty, kde do konce měsíce utrpěly těžké ztráty. Například 37. oddíl údržby torpédových člunů byl téměř úplně vyhlazen, když za situace, kdy u něj jedna puška připadala na tři muže, byl nasazen do bojů u Šuri a Jonabaru.

V souvislosti s vyklizením Šuri a v rámci rozsáhlého stahování vojsk 32. armáda nařídila, aby se do 28. května Skupina námořní základny přesunula do nových postavení u vesnice Nagusuku, ležící na jihovýchodním konci Okinawy. Vzhledem k nejednoznačné formulaci rozkazu příslušníci Skupiny zničili většinu zbraní a vybavení, které nestačili vzít s sebou, a už 26. května začali s ústupem. Když dorazili do určeného prostoru, zjistili, že je naprosto nevhodný pro vedení boje, na který byli připravováni, a navíc tamní obranná postavení nesnesla srovnání s těmi, která opustili na severu. Rozhořčení mladší důstojníci požádali kontradmirála Otu o povolení návratu na Oroku, nebof, jak tvrdili, chtějí bojovat a zemřít v té části ostrova, která od počátku náležela námořnictvu a kde se nacházejí obranné pozice, které vybudovali vlastními silami. Kontradmirál se dal jejich zápalem přesvědčit a bez konzultace s velením 32. armády nařídil 28. května vrátit se. Přesun byl proveden během jedné noci a na 2000 mužů, jádro Skupiny námořní základny, obsadilo bývalá postavení, jen část námořníků zůstala na jihu, kde se podíleli na obraně linie Juza-Dake - Jaedžu-Dake.

V severovýchodním cípu poloostrova Oroku, na plošině lemující pobřeží, se nacházelo letiště Naha, největší a nejdůležitější ze všech, která Japonci na Okinawě vybudovali. Zbytek poloostrova z větší části zaplňovaly hřebeny a kopce, které ale nikde nepřesahovaly výšku kolem 60 metrů. Údolí mezi kopci, která Okinawané využívali převážně k pěstování cukrové ti-tiny, byla nyní poseta minami a kryta palbou automatických zbraní, umístěných v zamaskovaných palebných postaveních. Generálmajor Geiger zvolil k obsazení Oroku obojživelnou operaci, nebof na jeho severním pobřeží se nacházely vhodné

pláže a také bylo možno maximálně využít palebné podpory bojových plavidel. Důležitá byla i skutečnost, že za situace, kdy většina cest byla stále ještě vyřazena spoustami vody a bláta, výsadková vojska útočící na Oroku bude možno zásobovat z moře. Plány akce byly dokončeny a potřebná organizační opatření provedena do večera 3. května.

Následujícího rána, ve 4.45, začala hodinu trvající palebná příprava, na níž se podílela jedna bitevní lod', dva těžké křižníky, jeden torpédoborec a 15 praporů polního dělostřelectva; jen na kopce nacházející se bezprostředně za plážemi dopadlo na 4300 granátů ráie od 57 do 356 milimetrů. Generálmajor Shepherd určil, že čelo útoku bude tvořit 4. pluk a následovat jej bude 29. pluk. Zatímco dunéla děla, nastupoval severně od ústí řeky Asato do obojživelných tanků 1. prapor 4. pluku a plavidla zamířila podél pobřeží na jih, k severní výspě Oroku. Za sedmi vlnami obojživelných tanků přepravujících pěchotu vypluly 4 velké tankové čluny naložené 20 tanky a 10 středních tankových člunů s těžkými zbraněmi 4. pluku. V 6.00 hodin vstupovali první námořní pěšáci na půdu poloostrova, o hodinu a půl později již dva útočné prapory, čelící pouze slabé palbě ručních zbraní, pronikly 900 metrů do vnitrozemí; vyloženo bylo i 24 tanků a dvé samohybná děla. V 10.00 dostal rozkaz k vylodění i 29. pluk.

V době, kdy se na Oroku vylod'oval 4. pluk, obsadila 6. průzkum-

ná rota ostrůvek Ono-Jama, nacházející se uprostřed zátoky Naha, který sloužil za pilíř pro dva mosty klenoucí se přes zátoku a spojující město Naha s poloostrovem. Oba mosty ale stahující se Japonci vyhodili do vzduchu. Po likvidaci pár nepřátelských vojáků byl ostrůvek během hodiny obsazen a američtí ženisté okamžité začali se stavbou pontonového mostu, který by nahradil zničené mosty japonské, a dokončili jej během čtyřiadvaceti hodin.

Na konci prvního dne postoupily útočné prapory asi 1600 metrů za pláže. Tam ale se už setkaly s organizovanou obranou, především se vyznačující intenzivní palbou rtzzných typů automatických zbraní, od lehkých kulometů až po 40mm kanony. Později Američané zjistili, že většinu těchto zbraní Japonci vymontovali z poškozených letadel, která zůstala na letišti Naha, přizpůsobili je potřebám pozemního boje, umístili do palebných postavení nacházejících se na svazích pahorků a hlavně čnějící z úzkých zamaskovaných střílen ovládaly zaminovaná údolí a všechny přístupy k hlavním obranným pozicím. Desetidenní bitva o poloostrov Oroku se na japonské straně stala bojem špatně vycvičených a ručními zbraněmi nedostatečně vybavených vojáků, bojujících bez jakékoli naděje na konečný úspěch, ale

zato opatřených nadbytkem výkonných automatických zbraní, rozsáhlým systémem podzemních stanovišť a úkrytů a u naprosté většiny z nich i ochotou při jejich obraně zemřít a předtím nepřítele přinutit zaplatit nejvyšší cenu.

Už druhý den po vylodění zastavila 29. pluk postupující ze severu silná obranná palba vedená z pahorků nacházejících se zhruba uprostřed poloostrova. 4. pluk, operující jižně od 29. pluku, byl úspěšnější, proto mu generálmajor Shepherd nařídil provést obkličovací manévr a dostat se do týla japonských postavení ovládajících střední část Oroku. Japonci se ale i tady postavili na rozhodný odpor, a protože bláto a minová pole bránily použití tanků, po dva dny se námořní pěšáci v podstaté nemohli pohnout z místa. Za této situace Shepherd rozhodl o nasazení 22. pluku divize, který vyslal k základné poloostrova s úkolem zaútočit na vzdorující japonská postavení z jihovýchodu. Tři pluky námořní pěchoty se poté soustředily na obklíčení obránců a jejich zatlačení na sever, k pobřeží zátoky Naha u vesnice Tomigusuku. Dlouho se ale vjaponské obraně nedařilo najít slabé místo a každých pár desítek metrů bylo nutno vybojovat proti intenzivní palbé těžkých kulometů a 20mm a 40mm kanonů. Tímto způsobem boj pokračoval až do 10. června, kdy už byli obránci stísněni do prostoru ne většího než l000x2000 metrů. Vystaveni silnému tlaku Japonci v noci z 10. na 11. června provedli několik protiútoků. Byli odraženi a před americkou linü zanechali na dvě stě mrtvých.

I l. června v 7.30 zahájila námořní pěchota rozhodný útok, k jehož provedení generálmajor Shepherd určil osm praporů podporovaných tanky, které se mohly po několika slunných dnech bez deště konečné naplno zapojit do boje. 29. pluk útočil ze západu, 4. pluk z jihu a 22. pluk z jihovýchodu. V tu dobu kontradmirál Ota odeslal generálporučíkovi Ušidžimovi poslední depeši: "Nepřátelské tanky útočí na jeskyni s naším velitelstvím. Skupina námořní základny v tuto chvíli slavně umírá... Jsme vám vděčni za vaše minulé laskavosti a modlíme se za úspěch 32. armády."* Následující den byla japonská obrana prolomena s konečnou platností. Poté co byli přinuceni opustit připravená postavení, hledali japonští vojáci záchranu na pobřežním pruhu zátoky Naha u vesnice Oroku, kde je ale nelítostné kosila americká palba. Objevovaly se také první náznaky ochoty vzdát se, a aby povzbudili váhající, Američané na řadě míst vysílali tlampači výzvy ke kapitulaci. Určitý úspěch to přineslo, jen 12. června se dobrovolně vzdalo 86 nepřátelských vojáků a následující den dal-

* Frank, Shaw: Victorr and Occ:ipation, str. 321.

282 ţ 283
♀

ších 73; byla to zatím největší skupina Japonců, jaká na Okinawě

kapitulovala. 12. června, kdy zkázajeho vojska byla prakticky dokonána, spáchal kontradmirál Ota sebevraždu. V 17.50 toho dne hlásil generálmajor Shepherd veliteli sboru Geigerovi, že organizovaný nepřátelský odpor na poloostrově Oroku skončil.
Dne 15. června, kdy hlídky pátraly po posledních japonských vojácích, kteří ještě mohli v úkrytech přežívat, nalezly v podzemním velitelském stanovišti tělo kontradmirála Oty a pěti důstojníků jeho štábu a v dalších prostorách podzemního labyrintu objevily ještě asi 200 těl mrtvých japonských vojáků. Navzdory tomu, že se Američané mohli na Okinawě jü mnohokrát přesvědčit o dokonalosti japonských obranných zařízení, neubránili se obdivu nad tím, co skrývalo podzemí poloostrova Oroku. Jen na velitelském stanovišti spojovalo kolem 1500 metrů tunelů řadu jeskyň sloužících velícímu důstojníkovi a jeho štábu a všechny byly opatřeny ventilací, elektřinou a posíleny betonovými stěnami. Během deseti dnů bojů o poloostrov Oroku padlo do zajetí kolem 200japonských vojáků, ostatní zahynuli. Na americké straně padlo a bylo zraněno celkem 1608 námořních pěšáků a ztraceno bylo i 30 tanků.

Když 5. června skončilo na Okinawě období dešťů, držely jednotky XXIV. sboru linü dlouhou zhruba 5000 metrů a táhnoucí se od vesnice Gušičan na východním pobřeží na západ k vesnici Juza, kterou procházela hranice operačních oblastí XXIV. a III. výsadkového sboru. Asi 1000 až 1500 metrů před předsunutými postaveními XXIV. sboru se nacházela skalnatá bariéra, začínající u východního pobřeží Pahorkem 9.i, jehož stranu obrácenou k moři tvořil téměř kolmý sráz a který se na vnitrozemské straně svažoval více než padesátimetrovým strmým úbočím k vesnici Hanagusuku. Mezi Hanagusuku a jihozápadně od ní ležící vesnicí Nakaza bylo úzké údolí, které představovalo jediné přerušení celé skalnaté bariéry a jímž procházela silnice. Bariéra pokračovala na západ Hřebenem Jaedžu--Dake s nejvyšším bodem, tyčícím se nad přilehlým údolím do výšky téměř 90 metrů a vzhledem k jeho tvaru nazvaným velké,jablko. Na Hřeben Jaedžu-Dake navazoval Hřeben Juza-Dake, kterýještě dál na západ, už v operační oblasti III. sboru, přecházel v Hřeben Kuniši. Tento přírodou vytvořený obranný val, přetínající jih Okinawy z východu k západu, dlouhý asi 7000 metrů a končící až téměř u západního pobřeží, zvolil generálporučík Ušidüma po stažení od Šuri za hlavní - a také poslední - obrannou zónu na ostrově.
Ve skutečnosti japonská 32. armáda dosáhla svých nových pozic

jen pár dnů předtím, než se k této oblasti přiblížili Američané. Její vojáci obsadili ve dnech 3. a 4. června stovkyjeskyň, skalních rozsedlin, bunkrů a jiných postavení, vybudovaných i na odvrácených stranách hřebenů. Američtí zpravodajští důstojníci odhadovali počet Ušidžimových vojáků asi na 11 000, ale ve skutečnosti disponoval japonský generál silami daleko většími, zhruba trojnásobnými. Kromě jednotek pěchoty je tvořili i muži z dělostřeleckých a minometných oddílů - z nichž mnoho už o své zbraně přišlo -, příslušníci spojovacích, zásobovacích, stavebních ajinýchjednotek, kteří ui přestali vykonávat své funkce, a též značné množství okinawských odvedenců, u nichž je ale třeba říci, že jejich schopnost ani vůle bojovat nedosahovala úrovně příslušníků jednotek pravidelné armády. Poté co všichni zaujali určená postavení, nemohli už nic víc než čekat, až nepřítel zaútočí. O tom, jaký výsledek předpokládal sám generálporučík Ušidžima, vypovídá fakt, že při přesunu z Šuri na jih se jeho velitelství vybavilo zásobami potravin na pouhých dvacet dnů.

Velitelé 7. a 96. divize XXIV. sboru se poté, co ustaly deště, snaüli především doplnit zcela nedostačující stav zásob a munice. Ten spolu s chybějícími obrněnými vozidly, která ve velkém počtu stále ještě vázla v týlu, bránil okamžitému zahájení široce založeného útoku na poslední pásmo japonské obrany. Zatím obě divize prováděly intenzivní průzkum nepřátelských postavení a přeskupovaly síly.
Už jedna z prvních průzkumných akcí, při které Američané učinili jen omezený pokus o průnik do nepřátelských linü, odhalila palebnou kapacitu obránců. Nejblíže Hřebenu Jaedžu-Dake a velkému jablku se nacházel 381. pluk 96. divize. Vedle velkého jablka byl nižší

hřeben, který podle názoru velitele 381. pluku plukovníka Michaela E. Hallorana mohl posloužit jako jakýsi schod, z něji by bylo možno ze západu l,elké jablko napadnout, přesněji řečeno vpadnout tomuto dominantnímujaponskému obrannému postavení do boku. Halloran proto nařídil majoru V. H. Thompsonovi, veliteli 1. praporu, aby uvedenou oblast prozkoumal, a bude-li to možné, aby "schod" obsadil. Ráno 6. června dvě roty 1. praporu vyrazily. Pás rýžových polí, který je odděloval od úpatí hřebenu, překonaly bez větších problémů a začaly šplhat po úzkých stezkách vzhůru. Obránci vyčkali, až se obě útočící roty ocitnou v pásmu, které měli dokonale pokryté přesně zaměřenou palbou, a pakjejich těžké kulomety a dvouúčelové 20mm kanony rozpoutaly pravé peklo. V přívalu smrtící oceli začal major Thompson okamžitě organizovat ústup obou rot. Deset (!) praporů polního dělostřelectva se současně pokoušelo japonská palebná po-

286 ţ 287
♀

stavení umlčet a vystřelovaly kouřové granáty ke krytí zaskočených pěšáků. Ani to ale neznamenalo záchranu, obé roty utrpěly při ústupu těžké ztráty. Po této zkušenosti americké letectvo a polní a námořní dělostřelectvo před zahájením další útočné akce korálové hřebeny v operačním pásmu 96. divize po tři dny bombardovalo a ostřelovalo.

Na východním pobřeží na poloostrově Činen zatím 32. pluk 7. divize ukončil šest dnů trvající vyčišťovací operace, při nichž objevil i na 10 000 skrývajících se okinawských civilistů. Odpoledne 8. června se pluk začal přesunovat na jih, kde měl napadnout Pahorek 95 a rozeklaný korálový hřeben nacházející se těsně u pobřeží. Současně mél 17. pluk 7. divize zaútočit na východní stranu Hřebene Jaedžu-Dake. Zahájení útoku velitel divize generálmajor Arnold stanovil na 7.30 dne 9. června. Předpokládal, že do té doby se už jednak zlepší stav cest a jednak, což bylo velmi důležité, do malého přístaviště zřízeného u ústí řeky Minatoga přivezou výsadkové čluny potřebné zásoby a také dvé roty středních tanků.

Oba pluky vyrazily přesně podle plánu, ale už jen překonání otevřeného terénu před cílovými pahorky se ukázalo velkým problémem. Američtí pěšáci maskovaní trávou, větvemi a rýžovou slámou se po břiše plazili přes pruhy políček, ale nepřátelská kulometná a minometná palba na né dopadala jako krupobití. A tak bylo velkým úspěchem, když do odpoledních hodin jedna rota 1. praporu 17. pluku dosáhla jihovýchodního okraje Hřebenu Jaedžu-Dake a obsazený kus zemé udržela i přes tři noční zuřivé nepřátelské protiútoky.

Ráno 10. června dorazily na čáru fronty tanky. Celý tankový prapor byl určen k podpoře 7. divize a dvé tankové roty k podpoře sousední 96. divize, která toho rána též zahajovala útok na Jaedžu-Dake. Do určité míry se změnil i způsob boje a až do konce bitvy o ostrov americké tanky operovaly daleko volněji a agresivnéji; zejména plamenometné tanky se mohly významnéji podílet na likvidaci nepřátelských ohnisek odporu nacházéjících se v korálových jeskyních. Umožnil to jak vhodnéjší terén a zlepšené počasí, tak skutečnost, že s každým zničeným nepřátelským dělem se zmenšovalo ohrožení obrněných vozidel, a v neposlední řadé sehrály velkou roli i získané zkušenosti, kdy spolupráce týmů tvořených skupinami tanků a pěšáků byla dovedena téměř k dokonalosti. Celkové zlepšení viditelnosti, související se změnou počasí, také umožnilo daleko větší účinnost dělostřelecké palby a leteckého bombardování. Jak řekl jeden z účastníků, bitvu o jižní cíp Okinawy charakterizoval hromový rachot kulo-

288

metů a exploze granátů, raket, minometných střel a pum, provázené záblesky oranžových plamenů.

Druhý den útoku 32. pluku 7. divize na japonská postavení na východním pobřeží začal tím, že hned po rozednění ostřelovaly tři kříž-

níky Pahorek 95, a jakmile pěchota vyrazila, zaměřily se na něj kanony tanků a divizní dělostřelectvo. I když se Japonci opět urputně bránili, do odpoledne útočné roty obsadily všechny vyvýšeniny před Pahorkem 95 a obránci se udrželi jen v několika mimořádně dobře umístěných jeskyních. Protoie plamenometné tanky nedokázaly zaujmout postavení, z nichž by je mohly napadnout, "zaúřadoval" dvoumetrový kapitán Tony Niemeyer, velitel roty C 713. praporu obrněných plamenometů. S jedním vozidlem dojel až k úpatí vrchů a za pomoci dvou seržantů od něj natáhl hadici napojenou na šlehovku až k místu, odkud už mohl ústí jeskyň zasáhnout proudem hořícího napalmu. Vzápětí se z jiných východů vynořilo na 40 Japonců, kteří byli do posledního pobiti. Kapitán Niemeyer pokračoval v této taktice likvidace nepřátelských ohnisek odporu i následující den,11. června, kdy bylo třeba zneškodnit skupinu Japonců opevněných na náhorní plošiné, tvořící vrchol jednoho z kopců před Pahorkem 95. Kapitán se se svými muži a hadicí vyšplhal po téměř kolmém svahu, a protože, jak pravil jeden ze svědků, byli na skále viditelní jak pavouk na holé stěně, americké tanky, dělostřelectvo, minomety a kulomety spustily divokou palbu, abyje ochránily a Japonce zahnaly do úkrytů. Podařilo se a poté, co Niemeyer pokropil celou plošinu ohněm - když se vyčerpala nádrž hořlaviny v jednom tanku, kapitánovi muži na úpatí bleskurychle upevnili hadici na druhý tank -, péchota mohla postoupit o další desítky metrů.

Ve střední části fronty zatím 381. a 383. pluk 96. divize útočily od severu na klíčovou část nepřátelské obranné linie, na hřebeny Jaedžu--Dake a Juza-Dake. Dne 11. června dosáhl 383. pluk vesnice Juza, ležící na úpatí Hřebene Juza-Dake. Mezi rozbořenými zdmi bylo nutno svádét tvrdý boj s obránci a navíc byli útočící Američané po celou dobu ostřelováni z palebných postavení, která se nacházela na hřebenu tyčícím se nad jižní stranou vesnice. Stále sílící japonská palba nakonec přinutila předsunuté oddíly, aby se vpodvečer z vesnice stáhly. 381. pluk se mezitím pokoušel proniknout sedlem oddélujícím velké jablko v Hřebenu Jaedžu-Dake od Hřebene Juza-Dake: šlo o zhruba stejnou oblast, kterou 6. června sondovali vojáci 1. praponz majora Thompsona, nei byli s téikými ztrátami odraženi. Po tři dny trvajícím ostřelování japonských postavení a za podpory tanků byl 10. června

289
♀

útok v tomto prostoru obnoven. Těžký terén a miny brzy tanky zastavily, ale dvé roty 1. praporu se do deváté hodiny dopolední probily až do míst, z nichž byly před čtyřmi dny přinuceny ustoupit. Tentokrát,
I
poté co pod příkrovem umělého kouře dorazily posily z 3. praporu, se tam Američané udrželi. Velitel 381. pluku plukovník Halloran ale rozhodl prozatím územní zisk nerozšiřovat a 11. června dal přednost novému ostřelování nepřátelských postavení na velkém jablku, ze kterých byla protijeho mužům vedena nejintenzivnější palba. Další úder japonské obranné linü se chystal zasadit 17. pluk 7. divize bojující nalevo (východně) od 96. divize.

Velitel 17. pluku plukovník Francis Pachler měl v úmyslu zaútočit na část Hřebene Jaedžu-Dake - nacházející se v jeho operačním pásmu - v noci. Hlavním důvodem byla snaha zbavit Japonce obrovské výhody skýtané dokonalým výhledem, díky němuž měli za denního světla přehled o každém hnutí Američanů a mohli okamžitě reagovat smrtící palbou. Plukovník připravoval akci pečlivě a trval na tom, aby každý voják znal svůj úkol a způsob, jakým jej splní. Protože utajení bylo pro úspěch útoku velmi důležité, neměla mu předcházet žádná palebná příprava. 11. června, den před jeho zahájením, prozkoumávaly vyslané hlídky stezky, kterými by bylo možno na hřeben vystoupit, a demoliční oddíly zlikvidovaly náložemi výbušnin řadu nepřátelských postavení objevených v prostoru, kterým budou útočí-
, cí pěšáci procházet. Přes všechna opatření ale panovala velká obava
; z možného zmatku, který může ve tmě nastat. Nejistota ještě zesíli-

la, když kolem 20. hodiny zpravodajské oddělení divize zachytilo japonskou rádiovou depeši: "Připravte se ve 23.00 k podpoře útoku!"
i O něco později byla přečtena další depeše: "Jsou-li dobrovolníci pro sebevražedný průnik, nahlaste je předtím, než za hodinu od této
i chvíle dojde ke kontaktu."* O přesném smyslu těchto depeší bylo možno jen spekulovat, ale obavy rostly, zejména když od setmění až do 23. hodiny japonské dělostřelectvo střílelo snad ze všech hlavní, což mohlo věstit jen jediné - chystá se protiútok. Ten skutečně začal, ale byl namířen proti postavením 32. pluku a v operačním prostoru Pachlerova pluku Japonci zůstávali v klidu.
Jednotky 17. pluku vyrazily ve čtyři hodiny ráno 12. června. Překvapení se zdařilo a do 8.00 Američané obsadili část Hřebene Jaedžu-Dake. Japonští velitelé totiž udělali neodpustitelnou chybu: aby své vojáky uchránili před nočním nepřátelským ostřelováním, větši-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Last Battle, str. 446.

nu jich z obranných postavení na linü fronty na noc stáhli do jeskyň a tunelů a hodlali je znovu obsadit tak, aby byli připraveni v době, kdy Američané obvykle zahajují útok, což bývalo kolem sedmé hodiny ranní. Bohužel, tentokrát měli Ušidžimovi vojáci smůlu.

Tentýž den, tj. 12. června, plukovník Halloran, velitel 381. pluku 96. divize, ve snaze navázat na úspěch z 10. června a proniknout sedlem oddělujícím nejvyšší body hřebenů Jaedžu-Dake a Juza-Dake, nasadil v 6 hodin ráno do boje po boku 3. praporu i 2. prapor, dosud držený v záloze. Velitel 3. praporu podplukovník D. A. Nolan si ale brzy uvědomil, že čelní útok proti nepřátelským postavením na útesu, který představoval hlavní překážku postupu v jeho úseku, bude s největší pravděpodobností nutno draze zaplatit a přitom výsledek je nejistý. Nařídil proto roté K, aby nepřítele bránícího tato postavení dostatečně zaměstnala, zatímco rota L obejde útes z jihovýchodu, byť přitom musela vkročit do operačního prostoru sousední 7. divize. Tam se na útes vyšplhá a po jeho vrcholu přejde nad nebezpečná japonská postavení a napadne je seshora. Manévr se beze zbytku zdařil a večer, i když Japonci stále ovládali dominantu celého hřebene-Ilelké jablko -, jednotky 7. a 96. divize pronikly obranou japonské 44. samostatné smíšené brigády.

Generálporučík Ušidžima si okamžitě uvědomil nebezpečí hrozícího průlomu a reagoval tak rychle, jak to jen dovolil jeho otřesený komunikační systém a zmatek už zachvacující jednotky v první linü. Jedinou možností, jak situaci zachránit, bylo vyslání posil do ohroženého prostoru, a proto Ušidžima nařídil, aby 62. divize dala 44. brigádě k dispozici dva prapory pěchoty, s jejichž pomocí bude americký klín zlikvidován a ztracené pozice znovu získány. O organizačním rozkladu, který začal 32. armádu zachvacovat, svědčí, že 64. brigáda 62. divize, která měla posily k 44. samostatné brigádě vyslat, vydala příslušný rozkaz k jejich přesunu až večer 13. května, tj. celých 30 hodin poté, co krizová situace na linü fronty vznikla. V tu dobu už byla 44. brigáda tak blízko úplnému zničení, že když posilové prapory dorazily, byly její zbytky začleněny do nich - a nikoliv naopak. Ale ani Ušidžimou provedená opatření nezajistila dostatek vojáků k udržení ve švech praskající obranné linie, a to přesto, že nasazení zmíněných dvou praporů znamenalo vyčerpání možností 62. divize a posledních záloh 32. armády.

Úspěch dosažený 12. června 7. a 96. divizí XXIV. sboru byl sice významný, ale narušil nepřátelskou obrannou linü pouze na jejím východním křídle. Na západní straně jednotky japonské 24. divize

290 ţ 291
♀

vzdorovaly 383. pluku 96. divize a 1. divizi námořní pěchoty natolik úspěšně, že ve dnech 12. až 17. října Američané v tomto prostoru nedosáhli prakticky ničeho. Velký boj se rozhořel o ovládnutí takzvané Juzské špice a Hřebene Kuniši. Juzská špice, nejvyšší bod Hřebenu

Juza-Dake, vyčnívající zhruba 100 metrů nad okolní krajinu, dominovala celé západní části japonského obranného pásma a z postavení na ní umístěných byla vedena většina nepřátelské palby. Její dobytí dostal na starost 383. pluk 96. divize. Na západní stranu špice navazoval Hřeben Kuniši, 1500 metrů dlouhý korálový pás, táhnoucí se k západnímu pobřeží napříč téměř celým operačním pásmem 1. divize námořní pěchoty.

Po tři dny se 383. pluk snažil obsadit vesnici Juza, za níž se nacházel hřeben Juza s Juzskou špicí. Byl to vyčerpávající boj vedený týmy tanků a pěchoty, které kromě silného nepřátelského odporu byly nuceny poradit si i s rozsáhlými minovými poli. Třikrát Američané pronikli do vesnice, ale zuřivá kulometná palba přicházející z Juzské špice je pokaždé přinutila se stáhnout. K prvnímu pokroku došlo až 15. června, kdy čerstvě nasazený 2. prapor 382. pluku 96. divize, který nahradil jeden z praporů 383. pluku, nejenže pronikl vesnicí, ale obsadil i severní svah Juzské špice. Následující den byl stažen do týla zbytek 383. pluku, vyčerpaného 35 dny bojů, a jeho místo zaujal 382. pluk plukovníka M. L. Dilla.

Poté co 1. divize námořní pěchoty postupem najih podél západního pobřeží izolovala poloostrov Oroku a přiblížila se na vzdálenost asi 1500 metrů k Hřebenu Kuniši, staly se i její jednotky cílem silné nepřátelské palby přicházející z hřebene a Juzské špice. Útok na hřeben vedly I. a 7. pluk.1. pluk, postupující na levé straně operačního
;
sektoru divize, překročiljako prvrü hranici nepřátelského obranného
j pásma, za což zaplatil těžkými ztrátami. Například jen dobytí jedno-
I ho z kopců ležících západně od vesnice Juza stálo jeho 1. prapor 125
! mrtvých a zraněných. Obdobná byla i situace 7. pluku, který ve stej-
? ný den dosáhl protáhlých vyvýšenin na severním konci vesnice Tera a musel o ně bojovat neméně urputně. Brzy se ukázalo, že na čelním i odvráceném svahu Hřebene Kunišije množství Japonci obsazených jeskyň, opevněných hrobek a chráněných palebných postavení pro různé druhy zbraní.

Ráno 11. června se oba pluky I. divize nacházely na linü představované spojnicí mezi vesnicemi Tera a Ozato a od hlavního cíle, Hřebene Kuniši, je dělilo asi 1000 metrů povětšinou plochého a přehledného terénu. Před 7. plukem se táhlo široké údolí pokryté loukami a rýžovými poli, které obráncům hřebene umožňovalo vést na útočníky, přicházející od severu a mající jen minimální možnosti ke krytí, přímou palbu. Tanky na tom nebyly o mnoho lépe než pěchota, nebof když se přiblížily k cílové oblasti, mohly vzhledem k charakteru terénu - překážkou byla především rozbředlá rýžová pole- postupovat dál jen po dvou cestách, z nichž jedna vedla po pobřeží a druhá středem hřebene, obě však měla pod účinnou kontrolou japonská protitanková děla.

Boj o Hřeben Kuniši se stal "nejšílenějším, nejzmatenějším a draze zaplaceným střetnutím v bitvě o jižní cíp ostrova Okinawa".* Kdyi ráno 11. června začal 7. pluk překračovat údolí dělící jej od hřebene, brzy byl silnou japonskou palbou zastaven a přinucen ustoupit. Po této zkušenosti se velitel divize generálmajor del Valle a velitel pluku plukovník Edward W. Snedeker rozhodli výpad opakovat až v noci. Oba útočné prapory měly vyslat k obsazení západního konce Hřebene Kuniši po jedné rotě, a když se jim podaří cíle dosáhnout, musí obě roty získaná postavení udržet do rozednění a poté z nich podpořit obnovený postup hlavních sil pluku.

Roty C a F vyrazily ve 3 hodiny ráno 12. června. Překvapivě lehce dosáhly hřebene a teprve tam se střetly s prvními obránci. Zahájená palba a výbuchy ručních granátů ale Japonce zburcovaly a vidina snadno dosaženého úspěchu se s nadcházejícím ránem začala rychle rozplývat. Japonci spustili po celé délce hřebene ohlušující minometnou a kulometnou palbu a přidala se i jejich děla: snažili se za každou cenu zabránit, aby se předsunutým rotám dostalo posil. Plukovník Snedeker se pokusil některá z nepřátelských palebných postavení umlčet nasazením dvou tanků, ale jeden byl vyřazen okamžitě a druhý se musel stáhnout. Obě americké roty už měly řadu mrtvých a zraněných a žádaly o pomoc, ale nepřátelská palba byla tak intenzivní, že údolí před hřebenem se stalo pro každého pěšáka, který do

něj vkročil, smrtící pastí. I pokus proniknout jím pod ochranou kouřové clony ztroskotal. Až odpoledne se několika tankům podařilo ke zdecimovaným rotám přiblížit. Přivezly jim krevní plazmu, vodu a munici a při návratu odvezly několik zraněných. Po této akci velitelé praporů rozhodli užít tanky i k přepravení posil přes kritických 1000 metrů otevřeného terénu. Když tank opustil pomocník řidiče, bylo do jeho útrob možno vtěsnat šest námořních pěšáků. Do setmění se tři tanky vydaly k hřebenu třikrát a přivezly tam 54 vojáků. Po dosažení cíle "pasažéři" vozidla opustili spodními únikovými průle-

* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinawa: The Last Battle, str. 451.

zy ajejich místa zaujali zranění, kterých bylo tímto způsobem evakuováno 22.

Až noční tma umožnila hlavním silám 1. a 2. praporu 7. pluku přiblížit se k Hřebenu Kuniši. Ráno 13. června obsadilo šest rot námořní péchoty jeho dolní část a v těchto postaveních v podstatě zůstaly po celé čtyři následující dny, izolovány od ostatních sil divize. Zásoby a munici jim bylo nutno dodávat leteckými shozy -13. června tak učinilo 29 letounů - nebo je dál přiváiely tanky, na nichž také po celou dobu beze zbytku závisela evakuace zraněných; jen 14. června jich odvezly 110. Zranění, kteří se mohli pohybovat, se dostávali do tanků spodními nouzovými průlezy, což ale nebylo možné u těch, kterým charakter zranění jakýkoli pohyb znemožňoval. Ti byli přepravováni na nosítkách upevněných na zádi tanků a nebylo výjimkou, že než dosáhli stanice první pomoci, byli japonskou palbou zasaženi znovu. Nicméně tanky v úloze obrněných ambulancí a zásobovacích vozidel podaly obdivuhodný výkon, za který ale zaplatily nemalou cenu. Vzhledem k již zmíněné neprůjezdnosti rýžových polí, pokrývajících většinu povrchu kritického údolí, byly nuceny užívat jediné vyhovující cesty nacházející se v pásmu 7. pluku a tu ostřelovala japonská 47mm protitanková děla. Béhem pětidenní bitvy o ovládnutí Hřebene Kuniši bylo 21 amerických tanků zničeno nebo poškozeno. Celkem ale tanky přepravily na hřeben 550 mužů posil a přibližně 90 tun zásob a 1150 námořních pěšáků odvezly do týlu.

Největší koncentracejaponských palebných postavení se nacházela na levé straně Hřebene Kuniši. Aby je paralyzoval a zabránil narůstajícím ztrátám, nařídil velitel 1. pluku plukovník Arthur T. Mason 2. praporu tuto část hřebene obsadit. Ve 3 hodiny ráno 14. června zahájily roty E a G noční útok. Plán akce i její výsledek byly úplně stejné jako v případě dvou rot 7. pluku před dvěma dny. Dvé hodiny po opuštění výchozí čáry roty dosáhly cíle, ale po rozednění nepřátelská palba jejich další aktivitu doslova zmrazila. Zůstaly rovněž odříznuty od hlavních sil a nebylo možno je posílit. Japonci je ostřelovali z ručních zbraní, kulometů a minometů zpředu, z boků, a dokonce i zezadu, neboť námořní pěšáci při svém nočním průniku některá nepřátelská postavení obešli, a ta je nyní blokovala z týlu. Po celý první den byly obě roty zcela závislé na tancích, které jim přivážely zásoby a evakuovaly zraněné.

Navzdory velkému úsilí nepřítele, snažícího se námořní pěšáky ze získaných pozic vytlačit a zničit, přes těžké ztráty, které přitom předsunuté jednotky utrpěly, a přes mimořádná opatření, jež bylo třeba učinit, aby mohly být zásobovány ajejich zranění evakuováni, se oba

pluky 1. divize na Hřebeni Kuniši udržely. 7. pluk se 15. června pokusil obsazený prostor rozšířit, ale i když byl podporován 15 prapory (!) polního dělostřelectva, neuspěl, pouze počet jeho padlých a zraněných vzrostl o dalších 35 mužů. Ve stejné situaci se nacházel i 1. pluk, jehož 2. prapor přišel béhem dvou dnů na Hřebeni Kuniši o 150 mužů a večer 15. června musel být vystřídán 2. praporem 5. pluku.

Dne 16. června se ale objevily první známky oslabení nepřátelského odporu a 7. pluku se podařilo na obou stranách jeho pásma trochu postoupit. K rozhodujícímu zlomu však došlo příchodem jednotek, které po odpočinku v týlu nastoupily do první linie. Především to byl 22. pluk 6. divize námořní pěchoty, který před roz-

břeskem 17. června převzal úsek, na němž dosud bojoval 2. prapor 7. pluku 1. divize. Za součinnosti tanků, letadel a dělostřelectva mohl být ještě týž den postup obou divizí námořní pěchoty na západním křídle fronty 10. armády obnoven. Následující den,18. června, dostalo jejich ofenzivní úsilí významnou podporu nasazením úplně čerstvého 8. pluku 2. divize námořní pěchoty.

Po předstíraném vylodění na jihovýchodním pobřeží Okinawy v den L a den L+ 1 zůstala 2. divize do 11. dubna na palubách transportních lodí, zdržujících se v blízkosti ostrova. Potom odplula na Saipan.14. května ji admirál Nimitz vyňal z operačního řízení 10. armádou a zařadil do záloh oblasti Tichého oceánu. Velitel divize generálmajor Thomas E. Watson současně dostal rozkaz připravitji na vylodění na ostrově Kikai, ležícím severně od Okinawy. 3. června byla tato operace odložena na neurčito a 19. června se divize vrátila pod řízení Velitelstvím námořní pěchoty Tichomořského lod'stva. Vzhledem k citelným ztrátám, které americké lod'stvo - zejména šlo o torpédoborce na radarových hlídkových stanovištích - utrpělo při náletech kamikaze, požádal viceadmirál Turner už počátkem května generálporučíka Bucknera o zvážení, které ostrovy ve Východočínském moři by byly vhodné pro umístění předsunutých radarových stanic včasného varování a řízení bojové stíhací ochrany. Buckner vybral ostrovy Tori, Aguni, Iheja a Kume.12. května obsadila posílená rota 165. pluku 27. pěší divize ostrov Tori. Protože ale bitva o Okinawu vrcholila, měl generál Buckner za to, že není vhodné oslabovat bojující divize 10. armády využíváním jejich jednotek k vedlejším akcím, a požádal proto, aby k vylodění na ostrovech Iheja a Aguni byl vyslán posílený 8. pluk 2. divize námořní pěchoty. Bylo mu vyhověno, 24. května pluk opustil Saipan, do 30. května byl na Okinawě, 2. června obsadil Iheju a 9. června Aguni. Poté zůstal v pohotovosti pro nasazení na okinawské frontě. Když se ukázalo, že k zasazení ko-

nečného úderu Japoncům, zakopaným na poloostrově Kijamu, je třeba čerstvých sil, byli námořní pěšáci 8. pluku plukovníka Clarence R. Wallaceho připraveni.

Zánik 32. armády

Od poloviny měsíce června cítili vojáci americké 10. armády bojující na Okinavě - od velícího generála po pěšáky v předních linüch - na straně protivníka známky nastupujícího rozkladu. Ne že by došlo k oslabenífeho vůle bojovat, ale tenčící se zásoby a zvyšující se nedostatek prostředků nezbytných k úspěšnému vedení boje, zejména některých druhů zbraní, dále problémy se spojením a s koordinací bojových akcí, a především stále se zmenšující počet zkušených a ostřílených veteránů, to vše se zákonitě muselo na odolnosti obrany projevit. Většina nejlepších Ušidžimových vojáků skončila v hromadných hrobech u Šuri a bojové jednotky, které se stáhly najih, ztrácely každý den kolem tisíce mužů. Ti, co přežívali, sice stále ještě představovali vojsko připravené bojovat ai do úplného konce, ale bez potřebné organizace a materiálního zajištění a pod nepřetržitým tlakem divizí 10. armády se jejich čas už nachyloval.

Poté co na levém křídle fronty americká pěchota obsadila Pahorek 95 a východní okraj Hřebene Jaedžu-Dake, oddělovala jednotky XXIV. sboru od velitelství generálporučíka Ušidžimy - podle výpovědí zajatců umístěného v jeskyni na velké korálové římse označené jako Pahorek 89 a nacházející se v nejjižnější části operačního sektoru XXIV. sboru - už jen nízká plošina. Zmíněnou plošinu, jen mírně zvlněnou, pokrývala spousta korálových výčnělků, v některých místech nakupených tak husté, že tvořily nevysoké bariéry. Jen několik korálových vyvýšenin ale bylo dostatečně velkých na to, abyje Japonci mohli využít k úkrytu a k vybudování obranných postavení. V této fázi bitvy o Okinawu představovaly pro útočící Američany nej-

větší problém jednak velké jablko a Juzská špice v operačním pásmu 96. pěší divize a jednak Pahorek l53 a Pahorek 115 v pásmu 7. pěší divize, které se po ztrátě Pahorku 95 a východní části Hřebene Jaedžu-Dake staly klíčovými baštami východní strany nepřátelské obranné linie. Pětidenní bitvu o tyto pahorky a korálem pokryté plošiny, trvající od 13. do 17. června, charakterizovalo masové nasazení tanků, operujících před postupující pěchotou a ostřelujících japonská ohniska odporu a rozbíjejících korálové útvary palbou svých kanonů. Maximálně byly využívány i plamenometné tanky, které nepřátelské vojáky bud' ničily v jejich úkrytech dlouhými zášlehy plamenů, nebo je nutily vybíhat přímo před ústí pušek amerických pěšáků. V uvedených pěti dnech vozidla 713. praporu obrněných plamenometů spotřebovala více nei 37 000 galonů zápalné směsi.

Jak na l,elkém jablku, tak na Juzské špici se nacházela mimořádná koncentrace jeskyň využitých k obranným účelům. Vzhledem k tomu, že řada jich byla pro tanky nedosažitelná, museli si s nimi poradit pěšáci 96. divize sami pomocí ručních granátů, náloží a přenosných plamenometů. Byla to bitva malých demoličních oddílů proti sice už dezorganizovanému, ale o to zoufaleji se bránícímu nepříteli.14. června se podařilo vojákům 381. pluku dosáhnout vrcholu vel kého jablka. Protože neměli dostatek náloží k zavalení vstupů do všech jeskyň, zůstali v některých ukryti obránci, kteří po setmění vyráieli k fanatickým protiútokům. Nikdo z nich však tyto sebevražedné akce nepřežil. Juzská špice padla o dva dny později, 16. června. Následujícího dne dosáhly 17. a 32. pluk 7. divize ve svém pásmu Pahorku 153 a Pahorku 115, ale bylo třebaještě dalšího dne urputných bojů muie proti muži, nei byly poslední zbytky obránců těchto postavení zničeny.

Před setměním 17. června (den L+77) ovládlyjednotky 10. armády linü táhnoucí se po vrcholu Hřebene Kuniši a dál na východ přes hřebeny Juza-Dake a Jaedžu-Dake a přes Pahorek 153 a Pahorek l15 až k východnímu pobřeží. Z těchto postavení mohli američtí vojáci poprvé přehlédnout zbytek území ještě drženého nepřítelem, což bylo málo přes 20 kilometrů čtverečných nejjünější části Okinawy. Japonci, vyčerpaní téměř 80 dny bojů, kdy přes všechno jejich obrovské úsilí, obětavost a pohrdání životem jedna porážka stíhala druhou, a nyní přinuceni opouštět i poslední připravená obranná postavení, se začali měnit z organizované a vysokým stupněm disciplíny charakterizované armády v zoufalý a do beznaděje se nořící dav. 44. samostatná brigáda byla v podstatě zničena, když 32. pluk americké 7. divize obsadil její velitelství na Pahorku 115, a jen pár vojáků uniklo na jih. Zbytky 62. divize se stáhly k obraně Ušidžimova velitelství na Pahorku 89 u vesnice Mabuni na jüním pobřeží. Asi 400 příslušníků 32. pluku japonské 24. divize se skrývalo v jeskyních kolem Hřebene Kuniši a nepočetný zbytek divize ustoupil k diviznímu velitelství u vesnice Medeera, asi 800 metrů jihozápadně od Pahorku 153.

Několik hodin poté, co 17. pluk americké 7. divize obsadil Pahorek 153, vydal generálporučík Ušidžima rozkaz, v němž označil pahorek

296 ţ 297
♀

za klíčové místo, na němž musí být rozhodnut konečný osud celé ar- urputností Japonci bránili i druhé hlavní ohnisko odporu v tomto promády, a nařídil jednomu praporu, aby jej do rána 18. června dobyl storu, Pahorek 85 v pásmu 96. pěší divize. Velkou roli sice stále hrály zpét.* Američané ale pahorek uhájili. Kopie Ušidžimova rozkazu tanky, ale jak tomu bylo ve všech případech, konečná role při likvida- byla ráno nalezena u padlého důstojníka, jednoho z téměř dvou set ci fanatických obránců připadla pěchoté. Přitom se opět udála řada Japonců, kteří při beznadějném protiútoku zahynuli. akcí, jejichž společným jmenovatelem byla bezmezná obětavost, sta- V posledním rozkaze vydaném 32. armádou generál Ušidžima tečnost a mnohdy i naprosté pohrdání nebezpečím. Jeden příklad za 18. června jmenoval jednoho důstojníka velitelem záškodnické orga- všechny. Když 19. června rota E 2. praporu 305. pluku útočila na

nizace Krev a oce! za cisaře, povětšinou tvořené zfanatizovanými oki-
několik stále odolávajících japonských kulometných hnízd, seržant
nawskými studenty, kteří méli vést gerilovou válku poté, co skončí John
Meagher se vyšplhal na tank a naváděl jeho osádku na cíl.
organizovaný odpor 32. armády. Ve stejnou dobu Ušidüma nařídil V tom
okamžiku přibíhal Japonec s protitankovou náloží v ruce.
svým zbývajícím bojeschopným jednotkám přejít do hornatého teré-
Meagher seskočil, probodl ho bajonetem a vrátil se na tank pro kulo-
nu na severu ostrova, kde, jak předpokládal, malé oddílyjiž prováděmet.
Stříleje od boku pak béiel k nejblüší pevnůstce, tam usmrtil šest
ly záškodnické akce. Několik dnů měl trvat přesun po skupinkách,
Japonců obsluhujících těžký kulomet a vrhl se k dalšímu kulometné-
tvořených dvéma ai péti vojáky, kterým bylo doporučeno převléci se mu
hnízdu. Kdyi byl u néj, došla mu munice. Seržant uchopil svou
do civilního odévu a pokud moino se vyhýbat střetům s Američany. zbraň
za hlaveň a jako kyjem jí nepřátelské vojáky pobil. Za tento só-
Pohyb Japonců byl v noci z 18. na 19. června odhalen a jak na linü lový
útok, kterým otevřel 2. praporu cestu k dalšímu postupu, byl ser-
fronty, tak v týlu byla okamžité učiněna protiopatření. Celou jižní žant
Meagher vyznamenán Medailí cti.
část Okinawy od setmění do rozednění ozařovaly světlice snášející se Večer
21. června už přestala existovat ucelená linie fronty a zbyla
pomalu na padáčcích a téměř po celou noc se na různých místech, jen
kapsa u vesnice Medeera. Jinak se asi 15000 až 18000 nepřátel-
kde byli Japonci objeveni,Ozývala palba ručních zbraní a kulometů. ských
vojáků skrylo ve skalních rozsedlinách a štěrbinách mohutných
Noční přesuny japonských vojáků vyvrcholily o několik nocí pozdé- útesů
lemujících jüní pobřeží, v různých jeskyních, troskách bu-
ji, kdy jen 7. divize jich ve svém pásmu usmrtila 502. Ale jen část Ja- dov,
křovinách a příkopech. Někteří čekali na příležitost vzdát se, jiní
ponců se pokusila proniknout na sever, většina zůstala na jihu, kde se
jen snažili před Američany,0 nichi propaganda tvrdila, že zajatce
pokračovali v boji až do hořkého konce. bez
milosti vraždí, uniknout, mnoho okinawských odvedenců se po-

koušelo připojit ke svým rodinám. Ale oddíly obklíčené u Medeery
Dvé divize operující na křídlech fronty americké 10. armády se už ještě
bojovaly a palba jejich kulometů neutichala. I kdyi ztráty Japon-
setkávalyjen s nepravidelným odporem.18. a 19. června postupova- ců
daleko převyšovaly ztráty Američanů, příliš mnoho amerických
la 6. divize námořní pěchoty na západním pobřeží bez vážnějších
vojáků stále umíralo nebo bylo zraněno, af ui je při pročesávání jü- ního
potűí k jihozápadnímu konci Okinawy.Obdobná situace byla i na
cípu ostrova zasáhli odstřelovači, nebo se stali obětí palby po-
;
východním pobřeží, kde 7. péší divize sice musela čelit minometné
sledních japonských téikých zbraní, nebo padli či byli zranéni za
a kulometné palbé, ale již to nebyla integrovaná obrana, a velitel divi- bojů
v ulicích Medeery a vesnice Makabe leücí jižně od ní. Jedním
ze prohlásil, že masa bloudících Civilistů ztěžovala postup jeho vojá- z
téch, kdo zahynuli v posledních dnech bitvy o Okinawu, byl i velitel
ků stejné jako odpor nepřítele. ţ 10.
armády generálporučík Simon B. Buckner.
Ve střední části fronty, kde bojovala 1. divize námořní pěchoty, Brzy
odpoledne 18. června se generál odebral na předsunutou po-
96. péší divize a 305. pluk 77. péší divize, však kladly zbytky japon-
zorovatelnu 8. pluku 2. divize námořní péchoty, nacházející se na ji-
ské 24. divize zahnané do kouta tvrdý odpor v postaveních kolem veli-
hozápadním konci ostrova, aby sledoval čerstvě nasazený pluk v akci.
telství divize, nacházejícího se u vesnice Medeera. Například 5. pluk Celou
tragickou událost podrobně popsal brigádní generál námořní
1. divize útočil na Pahorek 8I, nacházející se těsně u hranice pásem 1.
pěchoty Oliver P. Smith, za bitvy o Okinawu zástupce náčelníka štá-
a 96. divize, čtyři dny, nežjej nakonec 21. června obsadil. Se stejnou bu
10. armády:

"Cestou na frontu generál Buckner potkal Boba Robertse (plukov-
* Appleman, Burns, Gugeler, Stevens: Okinanţa: The Gast Battle, str.458. ník

Harold C. RObertS, velltel 22. pluku 6. diviZe námořní péChoty).

298 ţ 299
♀

Roberts na Bucknera naléhal, aby nejezdil na linü fronty právě v tomto konkrétním úseku, neboť při rychlém postupu zůstalo v týlu mnoho Japonců a navíc z výšin v pásmu 96. divize vede nepřítel poměrně silnou boční palbu. Generál Buckner této rady nedbal (Roberts byl zabit asi o hodinu poté na jiném úseku fronty). Generál vystoupil na hřeben, na němž mél pozorovatelnu podplukovník Paul E. Wallace, velitel 3. praporu 8. pluku. Vpředu operovaly tanky a pěchota a na hřebenu se připravovala k výpadu střelecká rota. Generál Buckner si vybral místo kousek za vrcholem hřebene a za dvéma korálovými balvany, mezi nimiž byla mezera, kterou mohl sledovat dění na bojišti. Nebyl tam dlouho, když granát z japonského 47mm déla zasáhl spodní část balvanu. Za prvním výstřelem následovalo v rychlém sledu pět dalších. Bud' střepina prvního granátu, nebo kus explozí vymrštěného korálu udeřil generála do hrudi. Toto zranění bylo smrtelné. Hubbard (generálův pobočník) s pomocí ostatních důstojníků nacházejících se poblíž odtáhl generála přes vrchol hřebene na bezpečnější místo. Tam už byl námořní zdravotník a lékař dorazil do tří minut. I když byla k dispozici plazma, generál ztratil takové množství krve, že jeho život nebylo možno zachránit."* Generálporučík Buckner zemřel po deseti minutách.

Jakmile náčelník štábu 10. armády brigádní generál Elwyn D. Post dostal zprávu o Bucknerově smrti, okamžité o události informoval velitele oblasti Tichého oceánu admirála lod'stva Nimitze. Podle přání generála Bucknera ohledně jeho nástupnictví doporučil Post do funkce nového velitele 10. armády velitele III. výsadkového sboru námořní péchoty generálmajora Geigera. Dne 19. června byl Geiger povýšen na generálporučíka a současné jmenován velícím generálem 10. armády. Bylo to poprvé, kdy důstojník námořní pěchoty stanul v čele armády. Poté co pod Geigerovým velením proběhly závérečné bojové operace, dorazil v 7.00 ráno 23. června na Okinawu generál Joseph W. Stilwell, do té doby velitel pozemních vojsk Spojených států, a tentýž den generálporučíka Geigera vystřídal.

Nahrazení Geigera Stilwellemţbylo se vší určitostí výsledkem skrývaného, ale trvale existujícího soupeření mezi armádou a Sborem námořní pěchoty Spojených států. Už při plánování operace ICEBERG generálporučík Buckner žádal, abyještě předjejím zahájením byl jmenován jeho zástupce, a prohlásil, že generálmajor Geiger je plně kvalifikován k velení polní armádě. Dopis doporučující Geigerovo jmenování byl admirálu Nimitzovi, veliteli oblasti, v níž měla

* Frank, Shaw: victorr and Occupation, str. 353.

operace probíhat, odeslán služebním postupem, tj. prostřednictvím velícího generála armády Spojených států v oblasti Tichého oceánu generálporučíka Roberta C. Richardsona. Ten Bucknerovi dopis vrátil s poznámkou, že o takovém jmenování by muselo rozhodnout ministerstvo války. Nic dalšího se nedélo až do Bucknerovy smrti. Pak, jak víme, Nimitz jmenoval Geigera, což bylo zakrátko změněno. Řada autorů tvrdí, že Nimitz byl oprávněn ke konečnému jmenování velitele 10. armády, neboť v rámci okinawské operace byla označena jako 56. operační svaz, byla proto operační jednotkou Spojeného expedičního svazu, ten podléhal 5. lod'stvu a to bylo součástí Tichomořského lod'stva admirála Nimitze;10. armáda tedy nespadala pod velení armády Spojených států. Nicméné jeden závažný argument hovořící ve prospéch jmenování generála pozemních vojsk Stilwella jejím velitelem existuje: v době Bucknerovy smrti na Okinawě bojovaly dvé divize ajeden pluk námořní pěchoty, ale čtyři divize pozemních vojsk.

Den poté, co zemřel generálporučík Buckner, padl brigádní generál Claudius M. Easley, zástupce velitele 96. divize. Easley pobýval v první linü a ukazoval na postavení nepřátelského kulometu, když

jej dvě střely zasáhly do čela. Dva generálové se tak přiřadili k více než 7000 mužů, jejichž životy 10. armáda zaplatila vítězství na Okinawě. Na počest svého mrtvého velitele 10. armáda přejmenovala záliv Nakagusuku na východním pobřeží ostrova na záliv Bucknerův.

18. června, v den Bucknerovy smrti, postupovaly americké divize na celém zbytku fronty a koordinované akce tanků a pěchoty ničily jedno japonské postavení za druhým. 6. divize námořní pěchoty zaútočila na západním křídle na Japonci obsazený hřeben u vesnice Kuwanga a přes ostřelování ručními zbraněmi, kulomety a minomety jej odpoledne obsadila. Velké nebezpečí ale představovaly početné skupiny Japonců, kteří zůstali za linií fronty a napadali Američany ze zálohy. Tak byl zabit i velitel 22. pluku plukovník Roberts, důstojník, který marně varoval generálporučíka Bucknera, aby se nevystavoval nebezpečí; zasáhlajej kulkajaponského odstřelovače ve chvíli, kdy z předsunuté pozorovatelny řídil postup svých jednotek. Velitel divize generálmajor Shepherd byl nucen vyčlenit z 22. pluku celé dva prapory, které začaly systematicky pročesávat terén a zneškodňovat rozptýlené nepřátelské vojáky.

5. pluk 1. divize námořní péchoty útočil 18. června na silné nepřátelské postavení nacházející se na kopci u vesnice Makabe. Hned ráno, jak vyrazil první útočný prapor, Japonci odpovédéli intenzivní

palbou, která námořní pěšáky tiskla k zemi, a postup mohl pokračovat, ai když zasáhly tanky. S jejich podporou byl kopec obsazen během hodiny. Tanky ale byly nuceny manévrovat velmi opatrně, nebof právé v prostoru kolem Makabe Japonci pořád ještě disponovali několika protitankovými děly, umístěnými ve výhodných a dobře maskovaných postaveních na okolních výšinách. Zpočátku postupu tanků pomáhala položená kouřová clona, která nepřátelské dělostřelce oslepovala a obrněným vozidlům umožňovala přiblížit se k cílům. Ale situaci vyřešil s konečnou platností jeden zkušený tankový důstojník, který z paluby pozorovacího letounu, přelétajícího nízko nad terénem, postaveníjaponských děl odhalil a potřebné údaje předal polnímu dělostřelectvu, které se již postaralo o další. To jednotkám 1. divize umožnilo ještě do večerních hodin zlikvidovat několik přežívajících kapes nepřátelského odporu.

Dne 19. června zaznamenal velký úspěch 8. pluk 2. divize námořní pěchoty, operující v pravé (západní) polovině pásma 1. divize, když jako první jednotka 10. armády dosáhl v pozdních odpoledních hodinách pod vesnicí Komesu jižního pobřeží Okinawy. 5. pluku 1. divize, operujícímu nalevo od něj, se ten den nedařilo. Od ranních hodin usiloval o obsazení Pahorku 79 a Pahorku 81, nacházejících se severozápadně a severně od vesnice Makabe. Protože do tohoto prostoru Japonci umístili velitelství své 24. divize, bránili jej nyní s takovou urputností, že přes blízkou podporu tanků a samohybných houfnic skončil pluk večerjen pár desítek metrů od postavení, z nichž ráno útok začínal. Ani následující den se nepodařilo obě ohniska odporu dobýt, přestože o intenzitě probíhajících bojů svědčilo i to, že v podvečer se musely tanky podporující útok na Pahorek 81 stáhnout, neboť spotřebovaly veškerou munici.

V noci 20. června vyzval velitel 24. divize generálporučík Amamija své vojáky, aby vytrvali do posledního okamžiku. Žádná výzva ale nemohla změnit skutečnost, že japonskému generálovi už zbývala k obrané sektoru Makabe-Medeera jen směsice dělostřelců, řidičů, zdravotníků, ženistů, příslušníků boeitai a zbytky štábů všech možných jednotek, které původně tvořily mocnou 24. divizi.

Útok, který měl nepřátelský odpor u Medeery zničit s konečnou platností, naplánovali Američané na dopoledne 21. června. Úderné prapory vyrazily v 9.00 hodin a 1. prapor 5. pluku 1. divize dobyl Pahorek 79 v 17.35 odpoledne. Na Pahorek 81 útočil 2. prapor 5. pluku, a tady se ukázala situace obtížnější. Japonci ukrytí v mnoha jeskyních najeho úbočích se zoufale bránili a bylo nutno likvidovatjed-

nu jeskyni po druhé plamenomety a náloiemi. Prapor měl navíc situaci ztíženou tím, že pro podpůrné tanky bylo třeba upravit přístup, a proto dorazily až po 11. hodině dopolední. Bojové úsilí vojáků 2. praporu ale povzbudila zpráva, že Pahorek 81 je posledním ohniskem organizovaného odporu na Okinawě. Tato informace sice nebyla pravdivá, ale přispěla k tomu, že v 17.00 byl pahorek dobyt. Už v 10 hodin 27 minut dopoledne hlásil velitel 6. divize námořní pěchoty generálmajor Shepherd generálporučíku Geigerovi, že v operačním pásmu jeho divize organizovaný odpor nepřítele skončil. Ted' mohl stejné hlášení podat i velitel 1. divize námořní pěchoty generálmajor del Valle. Znamenalo to, že organizovaná obrana nepřítele se zhroutila v celé operační zóné III. výsadkového sboru.

V operační zóně XXIV. sboru útočila na východním křídle fronty 7. pěší divize dvěma proudy: jeden proud, tvořený 184. plukem, mířil od Pahorku 153 na jih, poté postupoval po východním okraji vesnice Medeera a útok skončil na linü dotyku s 1. divizí námořní pěchoty u vesnice Komesu. Druhý proud, jehoi čelo tvořily tři útočné prapory 32. pluku, směřoval podél pobřeží na jih k vesnici Mabuni. Navzdory neustále zdůrazňovaným japonským vojenským tradicím existovali vojáci 32. armády, kteří v tomto pokročilém stadiu beznadějného zápasu o Okinawu nebyli zrovna nadšeni vyhlídkou na smrt za císaře a za vlast. Příslušníci amerických oddílů pro vedení psychologické války spolu se zajatci ochotnými spolupracovat proto vysílali tlampači umístěnými na tancích a na člunech proplouvajících kolem pobřeží výzvy ke kapitulaci. V pásmu 7. divize se v první fázi podařilo přesvědčit 3000 civilistů, aby vyšli z úkrytů. Důležitější ale bylo, že 19. června dobrovolně složilo zbraně 106 japonských vojáků a 283 příslušníků oddílů boeitai. Postup 7. divize poté zpomaloval nejen odpor zbývajících obránců, ale i pohyb tisíců civilistů bezcílně bloudících na všech cestách; i při nejlepší snaze si totiž jejich soustředění a odsun do prozatímních sběrných táborů vyžádaly určitý čas.

Nicméně do večerních hodin 19. června dosáhl 32. pluk vesnice Mabuni a tanky doprovázející útočné jednotky ostřelovaly i jeskyně na Pahorku 89, nacházejícím se mezi vesnicí a pobřežím. Tankisté v tu chvíli nemohli tušit, že generálporučík Ušidžima právě dává na velitelství ukrytém v nitru pahorku večeři na rozloučenou s důstojníky, kteří velitelství opouštějí. Generál s vědomím, ie situace je beznadějná, totiž nařídil i většině štábních důstojníků, aby se pokusili vmísit mezi civilisty a uniknout na sever ostrova, kde budou organizovat partyzánskou válku. Někteří z jeho klíčových poradců a důvěr-

304 ţ 305
♀

níků, jako například operační důstojník štábu plukovník Jahara, dostali za úkol vrátit se do Japonska a podat Císařskému generálnímu hlavnímu stanu podrobné hlášení o průběhu obrany ostrova.

Dál ve vnitrozemí, na pravé straně operačního pásma 7. divize, obkličovalyjejí 184. pluk spolu s 381. plukem 96. divize zjihu ajihovýchodu oblast vesnice Medeera, ve které se nacházelo jedno z posledních ohnisek japonského odporu. Ze severu mířily do téhož prostoru další jednotky 96. divize a severozápadně od Medeery obsazoval 382. pluk 96. divize vesnici Aragaši. V následujících dvou dnech postup obou divizí XXIV. sboru pokračoval bez zvláštních událostí a večer 20. června už v operačním prostoru sboru zůstávaly jen dvě kapsy držené Japonci. Centrem první kapsy bylo velitelství 32. armády na Pahorku 89 u jižního pobřeží a druhou kapsu tvořily na hranici s 1. divizí námořní pěchoty stále ještě odolávající obranná postavení, umístěná na výšinách západně od vesnice Medeera. Likvidace japonských postavení u Medeery byla naplánována na 21. června a měl se na ní podílet i 305. pluk 77. pěší divize. Útok začal ve 12.00 a v 16.30 byl japonský odpor u Medeery zlomen.

Zbývalo dobýt Pahorek 89 a tímto úkolem byl pověřen 32. pluk 7. divize. V ranních hodinách 21. června zaútočil po široké, asi 500 metrů dlouhé plošině, tvořící vrchol pahorku. Jeden vchod do systému místností a tunelů skrytých v pahorku se nacházel v jeho horní části, zhruba uprostřed náhorní plošiny, a druhý ústil na terasu na

stometrovém útesu tyčícím se nad mořem. Kromě vchodů do podzemního komplexu byla na pahorku ještě řada Japonci obsazených jeskyň. Na ně se zaměřily plamenometné tanky a demoliční oddíly a kolem poledne američtí vojáci dosáhli prvního vchodu vedoucího k Ušidžimovu velitelství. Zajatý důstojník souhlasil, že donese generálovi výzvu ke kapitulaci. Zatímco Američané čekali na odpověď, Japonci vchod zevnitř vyhodili do vzduchu a zavalili. Boj tedy pokračoval a obránci vzdorovali až do naprostého konce; jen plamenometné tanky spotřebovaly téměř 5000 galonů zápalné směsi, než byla do večerních hodin náhorní plošina zbavena posledního ohniska odporu.

V tu dobu generálporučík Ušidžima odesílal Císařskému generálnímu hlavnímu stanu poslední rádiovou depeši a náčelník štábu generálporučík Čó naposled vyzýval zbývajících pár vojáků, aby splnili svou povinnost k císaři a vlasti a hrdinně zemřeli. Čó také připravil několik vzkazů, o nichž doufal, že je jeho tajemník Šimada doručí do Japonska - jak Šimadovi, tak náčelníku operačního oddělení plukovníku Jaharovi se nakonec podařilo se zachránit: Američané je zajali

a výpovědi obou mužů objasnily mnohé z činnosti štábu 32. armády za bitvy o Okinawu. Protože už bylo jasné, že je otázkou nanejvýš několika hodin, než Američané obsadí i druhý vchod do podzemí, oba generálové se začali připravovat na smrt. Před půlnocí kuchař naservíroval bohaté jídlo a pak následovaly četné přípitky na rozloučenou s příslušníky štábu. Ve čtyři hodiny ráno 22. června Ušidžima oblečen ve slavnostní uniformě a Čó v bílém kimonu vyšli z jeskyně. Usedli na pruh bílé látky, oba spáchali harakiri a hned nato jim jeden ze štábních pobočníků sfal samurajským mečem hlavy. Jejich těla byla pohřbena do předem připravených hrobů; hlídky 32. pluku je objevily 25. června, v den, kdy Císařský generální hlavní stan v Tokiu oznámil konec bojové činnosti na Okinawě - a také konec 32. armády.

Už ve 13.05 21. června generálporučík Geiger hlásil, že celý ostrov Okinawa je pod kontrolou jeho vojsk. Oficiální ukončení okinawského tažení bylo potvrzeno 22. června (den L+82), kdy v 10.00 se na velitelství 10. armády uskutečnila za účasti všech jejích vyšších velitelů ceremonie vztyčení americké vlajky. Brigádní generál Lawrence E. Schick, zástupce náčelníka štábu armády, přečetl prohlášení o skončení organizovaného odporu a poté byla vlajka na pokyn generálporučíka Geigera vytažena na stožár.

I když velící generál i náčelník štábu japonské 32. armády byli mrtvi a řada důstojníků a vojáků se vzdala, zůstávali jednotlivci nebo i početné skupiny pokračující v odporu. Nový velitel americké 10. armády generál Stilwell považoval za nezbytné je zničit v co nejkratší době, aby mohly síly čerstvě zřízeného Ostrovního velitelství generálmajora Freda G. Wallaceho v bezpečí organizovat vše potřebné pro proměnu Okinawy v mohutnou spojeneckou základnu. Proto už 23. června, v den, kdy převzal velení, nařídil Stilwell na celém území jüní Okinawy provést intenzivní a koordinovanou vyčišťovací akci, která měla trvat deset dnů. Současně byla na čáře Naha-Jonabaru vytvořena nepropustná linie s cílem zajistit, aby ani jeden japonský voják nepronikl na sever. Jednotky námořní pěchoty i armádních divizí v první fázi zlikvidovaly několik poměrně silných, byť naprosto izolovaných ohnisek odporu, kteráještě zůstala najižním konci ostrova. Vstupy do jeskyň byly systematicky uzavírány náložemi výbušnin ajejich obránci, pokud odmítli předchozí výzvy ke kapitulaci, zůstali pohřbeni v těchto podzemních hrobkách. Došlo i ke srážkám s dobře vyzbrojenými skupinami japonských vojáků pokoušejících se proniknout na sever. Americké hlídky též objevily značné množství Japonců skrývajících se v lánech cukrové třtiny. Po vyčištění jižního cípu

Okinawy se Američané vydali od jižního pobřeží na sever a pročesávali terén až po linü Naha-Jonabaru. Čím víc hlídky postupovaly na sever, tím méně nepřátel nacházely a operaci bylo možno ukončit

už 30. června, dřív než se předpokládalo. V jejím průběhu bylo usmrceno 8975 japonských vojáků, 2902 jich padlo do zajetí a zajato bylo i 906 příslušníků pracovních oddílů. Na americké straně si vyčišťovací operace, provedená mezi 23. a 30. červnem, vyžádala 783 padlých a zraněných - k většině těchto ztrát došlo v prvních třech dnech.

Ozbrojené síly Spojených států zaplatily za obsazení Okinawy vysokou cenu: žádná jiná operace provedená proti Japoncům na tichomořském válčišti za 2. světové války si nevyžádala tolik mrtvých a zraněných. Celkové bojové ztráty Američanů činily 49 151 mužů, z toho 12 520 mrtvých a nezvěstných a 36 635 zraněných. Armáda měla 4582 padlých, 93 nezvěstných a 18 099 zraněných; námořní pěchota (včetně Taktického letectva) měla 2938 padlých a nezvěstných a 13 708 zraněných. Nebojové ztráty činily u jednotek armády 15 613 mužů a u námořní pěchoty 10 598 mužů. Aby vojska zůstala bojeschopná, byly v období od 1. dubna do 30. června armádní jednotky doplněny 12 277 muži a námořní pěchota 11 147 muži posil. Citelné údery dopadly i na americké námořnictvo, podporující tím či oním způsobem boj 10. armády. Během 82 dnů, kdy probíhaly pozemní operace, bylo potopeno 36 lodí a výsadkových plavidel a 368 jich bylo poškozeno, převážně následkem náletů sebevražedných kamikaze; současně Američané ztratili od 1. dubna do 1. července 763 letouny.

Vysoké ztráty postihly Američany na Okinawě především proto, že protivníkem byla dobře organizovaná a početná japonská armáda, vedená schopnými veliteli a bránící se v rozsáhlém systému připravených a odolných obranných postavení. Proto také trvala bitva o Okinawu podstatně déle, než plánovači ICEBERGU předpokládali, a každý další den bojů si žádal dalších obětí. Ale na druhé straně bitva demonstrovala sílu spojeneckých pozemních vojsk, námořnictva a letectva a těm v Tokiu, kdo si záchovali základní smysl pro realitu, signalizovala, jak asi bude probíhat, a především jak skončí konečná bitva o domácí japonské ostrovy.

I když Američané utrpěli na Okinawě citelné ztráty, Japonci zaplatili za obranu ostrova daleko víc. Přibližně 110 000 císařských vojáků položilo životy při statečném, ale vzhledem k poměru sil od počátku k neúspěchu odsouzeném pokusu zastavit a zničit útočníky. Dalších 7400 jich padlo do zajetí, mezi nimi více než 200 důstojníků. Podle odhadu zpravodajského oddělení 10. armády zahynulo nebo bylo zraněno i kolem 42 000 civilistů, kteří se stali nechtěnými oběťmi palby amerického polního i námořního dělostřelectva a palubních zbraní či pum letounů. Při masovém nasazení těžkých zbraní a vzhledem k tomu, že civilisté se v mnoha případech zdržovali v těsné blízkosti japonských obranných zařízení a v prostoru nejprudších bojů, nebylo v lidských silách těmto ztrátám zabránit. Pokud se však uchýlili do oblastí, kde docházelo jen k omezené bojové činnosti, byli postiženi nesrovnatelně méně; příkladem může být poloostrov Činen, kde bez vážnější újmy přežilo 10 000 Okinawanů. Do výčtu japonských ztrát přímo souvisejících s bitvou o Okinawu nutno zahrnout i 7800 zničených letounů a 16 lodí. Ale v pravém slova smyslu katastrofou, s níž se musel Císařský generální hlavní stan vyrovnat, byla skutečnost, že nepřítel nyní ovládal 1700 čtverečných kilometrů území vzdáleného pouhých 350 mil od Kjúšú.

Vojenský význam Okinawy byl pro Spojence obrovský. Japonci ztratili poslední vysunutou baštu, která ochraňovala komunikační linie směřující do Koreje, Číny, Indočíny a Singapuru, a odříznuta a vystavena na milost a nemilost spojeneckým útokům ze vzduchu i z moře zůstala i Formosa. Ale daleko nejdůležitější byla skutečnost, že Okinawa vzhledem ke své rozloze umožňovala soustředění velkého množství vojsk, skýtala americkému letectvu četná letiště v blízkosti japonských domácích ostrovů a i námořnictvo získalo základny přímo před branami Japonska. Také hned po skončení bojů zahájili Američané na Okinawě horečnou činnost související s přípravami vylodění na hlavních japonských ostrovech.

308 ţ 309
♀

Konec valky
.

Dne 3. dubna 1945, dva dny poté, co se vojska 10. armády vylodila na Okinawě, vydal Výbor náčelníků štábů ve Washingtonu směrnici, která zásadním způsobem reorganizovala velitelskou strukturu amerických ozbrojených sil v Tichomoří. Veliteljihozápadnětichomořské oblasti generál armády Douglas MacArthur byl jmenován vrchním velitelem všech armádních sil s výjimkou 20. letecké armády (Strategického letectva) a pozemních vojsk na Aljašce a vjihovýchodním Tichomoří. Všechny námořní síly s výjimkou těch, které operovaly v jihotichomořské oblasti, byly převedeny pod organizační vedení admirála lod'stva Chestera Nimitze. Tato reorganizace znamenala, že za strategického řízení Výborem náčelníků štábů bude MacArthur odpovídat za řízení všech pozemních operací a Nimitz za řízení všech námořních operací na tichomořském válčišti. Každý z nich bude oprávněn zřizovat kombinované operační svazy a ve sféře své působnosti jmenovat velitele. Za daného uspořádání zůstávala třetím samostatným velitelstvím v Tichomoří 20. letecká armáda s hlavním úkolem bombardovat Japonsko v souladu s pokyny udílenými Výborem náčelníků štábů generálu armády Henrymu H. Arnoldovi, veliteli leteckých sil armády Spojených států. Uvedenou směrnicí Výbor současně pověřil MacArthura, aby zaprvé dokončil okupaci Luzonu a provedl všechny operace, které přispějí k osvobození celého filipínského souostroví a k porážce Japonska. zadruhé, aby vypracoval plány na okupaci severního Bornea australskými jednotkami, a zatřetí, aby naplánoval a připravil operaci proti domácím japonským ostrovům, přičemž v její námořní a výsadkové části bude spolupracovat s admirálem Nimitzem. .

K dalším rozsáhlým změnám došlo poté, co dne 10. července 1945 Výbor náčelníků štábů nařídil deaktivaci XX. a XXI. velitelství bombardovacího letectva, do té doby operujících z letišť v Číně. Výbor rozhodl, že personál i letouny XX. velitelství budou zařazeny do 8. letecké armády generálporučíka Jamese H. Doolittla, čerstvě převelené z Evropy na Okinawu. Eskadry XXI. bombardovacího velitelství přejdou pod 20. leteckou armádu generálporučíka Nathana F. Twininga, dislokovanou na letištích v Marianách. 8. a 20. letecká armáda se

spojí a vytvoří Strategické letectvo Spojených států, kterému bude velet generál Carl A. Spaatz, čímž vznikne nejmohutnější uskupení bombardérů, jaké kdy historie poznala. lZízení Strategického letectva si podrží Výbor náčelníků štábů a bude je vykonávat prostřednictvím velícího generála armádního letectva Henryho H. Arnolda. Ve stejný den, tj.10. července, předal admirál Nimitz 7. leteckou armádu, jejíž eskadry se nacházely na Iwodžimě, v Marianách a v souostroví Rjúkjú, veliteli Dálnovýchodního letectva generálu Georgeovi C. Kenneymu, který byl po celé dosavadní trvání bojů v Tichomoří velitelem letectva MacArthurovyjihozápadnětichomořské oblasti. Nimitz také nařídil generálmajoru Louisi E. Woodsovi, veliteli Taktického letectva na Okinawě, operovat ve spolupráci s 8. leteckou armádou. Dálnovýchodni letectvo generála Kennyeho bylo 13. července ještě rozšířeno a nakonec je tvořila 5. letecká armáda, jejíž hlavní síly se nacházely v souostroví Rjúkjú, a 13. letecká armáda, rozmístěná na Filipínách. V rámci připravovaného vylodění na ostrově Kjúšú mělo Dálnovýchodní letectvo zajišfovat taktickou podporu invazi a Strategické letectvo provádět strategické bombardování domácích japonských ostrovů. Po těchto organizačních úpravách byly hlavní síly armádního letectva v Tichomoří soustředěny do dvou mohutných celků: Dálnovýchodního a Strategického letectva. V Číně nadále zůstávala 14. letecká armáda, podléhající Východnímu leteckému velitelství generálporučíka Georga E. Stratemeyera.

V souvislosti s uváděnými rozsáhlými organizačními změnamije třeba zmínit i opatření učiněné 27. května 1945 admirálem Nimitzem, kdy velitel 5. lod'stva admirál Spruance byl vystřídán admirálem Halseym a velitel jeho nejdůležitější součásti, 58. operačního svazu rychlých letadlových lodí, viceadmirál Mitscher viceadmirálem McCainem. 5. lod'stvo se tím stalo 3. lod'stvem a 58. svaz 38. svazem. Byla to další z pravidelné se opakující změn ve velení lod'stva a operačního svazu - důvody, proč Nimitz tyto změny prováděl, již byly zmíněny.

Vţlodění na Borneu a vyčišťovací akce vjihozápadním Tichomoří

Současně s tím, jak pokračovaly práce na plánech invaze do Japonska, snažil se generál MacArthur dokončit osvobozování Filipín a uskutečnit vylodění na ostrově Borneo, uložené směrnicí Výboru náčelníků štábů; tyto operace hodlal provést v co nejkratší době, aby svému štábu i vojskům umožnil se poté plně soustředit na přípravu útoku na Japonsko.

Borneo, široké asi I10 a dlouhé 1450 kilometrů, bylo největším, i kdyi současně nejřidčeji osídleným ostrovem Nizozemské Východní Indie. Prakticky celé, včetně hornatého vnitrozemí, je pokrývaly tropické pralesy a bažiny. Ostrov Borneo byl pro Japonce nesmírně důležitý jak z vojenského, tak - a to především - z ekonomického hlediska. Bylo odhadováno, že například v letech 1943 a 1944 dodávky z Bornea pokrývaly 40 procent japonské spotřeby nafty a 25.3 procenta spotřeby olejů. Hlavní naftová pole se nacházela na východním pobřeží v oblasti města Samarinda, dále na ostrůvku Tarakan a na

západním pobřeží v oblasti Brunejské zátoky. Obsazením Bornea Japonci získali kromě surovin i důležité strategické pozice, které ovládaly jižní námořní trasy, vedoucí Jihočínským a Jávským mořem a Makassarským průlivem a spojující metropoli s Malajskem, Barmou a Thajskem. Na pobřeží Bornea se nacházely překládací a zásobovací základny pro japonské lodi a letouny, pravidelně se pohybující na těchto dopravních tepnách impéria. V prvních měsících roku 1945 američtí zpravodajci odhadovali, že na Borneu je umístěna posádka asi 25 000 až 30 000 mužů japonské 37. armády a námořnictva.

Američané hodlali osvobozením Bornea dosáhnout několika strategických cílů: zbavit Japonsko zdrojů nafty a kaučuku, přerušitjeho spojení s rozsáhlými oblastmi jihozápadního Tichomoří a v neposlední řadě umožnit Britům, aby si v Brunejské zátoce - nacházející se v oblasti Britského severního Bornea - mohli zřídit hlavní předsunutou základnu svého Tichomořského lod'stva; je pravda, ie britští náčelníci štábů nebyli nijak nadšeni, protože správně pochopili, že je tím Američané hodlají vystrnadit z dosavadní hlavní zásobovací základny na Filipínách, ale v podstatě neměli na vybranou.

K provedení útoku na Borneo byl určen australský I. sbor generálporučíka sira Leslieho Morsheada, tvořený 6., 7. a 9. divizí. Sbor byl v rámci přípravy operace - která, jak se ukázalo, byla poslední velkou obojživelnou akcí provedenou v Tichomoří - přesunut do Moluckého souostroví, konkrétně na ostrovy Halmahera a Morotai. Odtud se 27. dubna 1945 Australané vydali k malému ostrůvku Tarakan, nacházejícímu se těsně u severovýchodního pobřeží Bornea. Ráno 1. května se na Tarakanu vylodila posílená 26. brigáda australské 6. divize a jeden prapor nizozemské armády, podporovány americkým letectvem a americkými a australskými křižníky a torpédoborci, soustředěnými v Tarakanské útočné skupině kontradmirála Forresta B. Royala. I když početná japonská obrana kladla vylodění silný odpor, zabránit mu nedokázala. Japonci se nakonec stáhli do nepřístupných

312 ţ 313
♀

oblastí ve střední části ostrova, kde vzdorovali po řadu týdnů; organizovaná obrana na Tarakanu skončila 21. června a posledních 300 japonských vojáků složilo zbrané až po 14. srpnu 1945.

Pét týdnů po útoku na Tarakan provedli Australané druhý úder. 20. a 24. brigáda 9. divize a přidělené tankové, kulometné a další samostatné jednotky, celkem 29 000 mužů, se ráno 10. června vylodily v prostoru Brunejské zátoky. K cíli je z Morotaie dopravila plavidla Brunejské útočné skupiny, které - stejné jako předtím Tarakanské skupině - velel kontradmirál Royal. Transportní a nákladní lodi chránilo 5 křižníků, 23 torpédoborců, 3 fregaty a 12 torpédových člunů. Vylodění osobně sledovali MacArthur, velitel australského I. sboru

generálporučík Morshead a generál Kenney, jehož Dálnovýchodní letectvo operaci poskytovalo taktickou podporu. Po ovládnutí Brunej-

ské zátoky Australané postupovali po západním pobřeží ostrova na jih - pronásledujíce ustupující zbytkyjaponských vojsk - a 20. čer-

na obsadili velká naftová pole v prostoru Seria-Miri, 150 kilometrů jižně od Brunejské zátoky. Protože většina nádrží a rafnerü zůstala téměř nedotčena, mohli holandští naftoví odborníci zařízení brzy uvést do provozu. Další postup byl zaměřen na obsazení celé severozápadní části ostrova, a po pravdé řečeno, kde to jen bylo možné, dávali Japonci na západním pobřeží přednost ústupu a zdaleka neprojevili takovou odolnost jako jejich druhové při obraně Tarakanu. Do konce měsíce června Australané obsadili kolem 13 000 čtverečných kilometrů severozápadního Bornea a v jejich rukou se ocitla důležitá naftová pole, strategicky významná Brunejská zátoka a nejvýznamnější část ostrovní železniční sítě.

Třetí a nejsilnější úder, vedoucí k likvidaci japonské nadvlády nad Borneem, byl zaměřen na oblast Balikpapanu na východním pobřeží, kde se nacházelo jedna z nejbohatších světových nalezišť ropy. 26. června opustila ostrov Morotai Balikpapanská útočná skupina kontradmirála A. G. Nobleho, čímž začala největší výsadková operace prováděná pod velením generála MacArthura od vylodění v Lingayenském

zálivu na Luzonu dne 9. 1. 1945. 29. června dorazila útočná skupina k pobřeží Balikpapanu a bojová plavidla zahájila předinvazní ostřelování, nejintenzivnější, k jakému došlo vjihozápadnětichomořské oblasti za celou válku. Křižníky a torpédoborce 7. lod'stva Spojených států a lodi australského a holandského lod'stva vypálily na pobřežní linü více než 45 000127mm a 152mm granátů. To ale nebylo zdaleka vše: japonská postaveníjiž po dvacet dnů bombardovaly letouny Královského australského letectva a americké 5. a 13. letecké armády - v průměru svrhly 200 tun pum denně.

Dne 1. července vojáci 18. a 21. brigády australské 7. divize vstoupili na pobřeü, 25. brigáda zatím zůstávala na palubách invazních plavideljako "plovoucí" záloha. Během šesti hodin Australané vytvořili předmostí dlouhé pět kilometrů. 4. července již obsazovali letiště nacházející se téměř 25 kilometrůjižně od Balikpapanu. I na Borneu Japonci využívali všech možností skýtaných terénem k vybudování opevněných jeskyň a tunelů, doplňovaných bunkry, zákopy a maskovanými palebnými postaveními, i když třeba říci, že tento obranný systém nebyl zdaleka tak propracovaný jako to, s čím se například setkali Američané na Iwodžimě nebo na Okinawě. Ale podobnějako Američané na řadé tichomořských ostrovů, i Australané na Borneu japonská obranná postavení systematicky likvidovali nasazením plamenometných tanků, polního dělostřelectva a maximálním využitím podpory letectva, torpédoborců a raketových člunů operujících v pobřežních vodách. Dne 18. července Australané obsadili Sambodžu, velké naftové pole nacházející se 50 kilometrů jižně od Balikpapanu, a další bojové akce v tomto prostoru už povětšinou představovaly pouhé šarvátky s roztroušenými zbytky nepřátel, snažícími se zachránit útěkem do džungle.

Na konci července, zhruba tři měsíce od prvního vylodění, bylo na Borneu dosaženo všech hlavních cílů a poražený nepřítel se stáhl do nepřístupného vnitrozemí. Byly získány dvě velké námořní základny - Brunejská zátoka a Balikpapan -, sedm významných ropných polí, rafinerie a také velké zásoby válečného materiálu a vybavení, které za sebou zanechala ustupující japonská armáda. Do kapitulace Japonska činily ztráty japonských vojsk na Borneu 5693 padlých a bylo zajato 536 nepřátelských vojáků. Spojenci měli během celého tažení 436 mrtvých, 3 nezvěstné a 1460 zraněných. Japonské posádky na Celebesu, Bali, Jávé, Sumatře, v Malajsku a Indočíně zůstaly po ztrátě Bornea ještě izolovanější od metropole a jejich budoucnost už nabízela jen dvě možnosti: kapitulaci nebo konečnou likvidaci.

Při úspěšném tažení po severním pobřeží Nové Guineje, uskutečněném v první poloviné roku 1944 a vyznačujícím se taktikou slavných "žabích skoků", obešla MacArthurova vojska v mnoha případech a na řadě míst japonské posádky a podobně tomu bylo i na různých ostrovech obsazovaných v jihozápadním Tichomoří. Na konci roku 1944 tak v Šalomounově souostroví, na Nové Británü, Novém Irsku a ve Východní a Západní Nové Guineji zůstávalo na 110 000 nepřátelských vojáků. Když po dosažení západního konce Nové Gui-

neje obrátil MacArthur pozornost k Filipínám a pro tuto velkou operaci potřeboval všechny vojáky své 6. armády, ponechal konečné zúčtování s Japonci přežívajícími v obejitých kapsách na Australanech. Pokynem z 12. července 1944 pověřil vrchního velitele australských vojsk generála sira Thomase Blameyho odpovědností za "nepřetržitou neutralizaci"* japonských sil nacházejících se ve zmíněných oblastech. Jakých taktických metod ke splnění tohoto poslání australští velitelé užijí, ponechával MacArthur na nich. V listopadu a prosinci 1944 australská 1. armáda nahradila americké jednotky a převzala plnou odpovědnost za operace ve třech hlavních oblastech, v nichž se odříznutá japonská vojska nacházela: na Nové Guineji, Nové Británü a na ostrové Bougainville v Šalomounové souostroví. Jak se ukázalo, Blamey si termín "neutralizace" vyložil ve značně ofenzivním

duchu navzdory tomu, že poté, co byly dvě australské divize odveleny pro potřeby filipínské operace, disponoval jen čtyřmi divizemi, z nichž tři byly domobranecké.

Do Aitape na severovýchodním pobřeží Východní Nové Guineje Blamey odeslal australskou 6. divizi, která odtud v prosinci 1944 měla postupovat na východ a v prostoru Wewaku zničit zbytky tří divizí generálporučíka Hatazóa Adačiho. Adačiho síly byly odhadovány na 35 000 mužů, ale šlo o vojáky špatně vyzbrojené, podvyživené, nemocné a navíc psychicky deptané řadou měsíců beznadějné izolace. Wewak dělilo od Aitape zhruba 170 kilometrů těžkého tropického terénu a na Australany brzy dolehly potíže. Jednak vznikly velké problémy se zásobováním jednotek, vzdalujících se postupem do vnitrozemí od skladů na pobřeží, jednak vražedné podmínky džungle způsobily, že mnoho vojáků onemocnělo a především si všichni uvědomovali, že pro tak náročnou a draze placenou operaci v podstaté není žádný vážný strategický, a vlastně ani taktický důvod. A takové vědomí nepřidá na výkonnosti ani nejlepším vojákům na světě. Postup byl proto velmi pomalý a k obsazení Wewaku došlo až v květnu 1945, šest měsíců po zahájení operace. Nicméně když válka skončila, ve vnitrozemí Východní Nové Guineje stále ještě zůstávaly zbytky Adačiho vojáků, i když se jejich počet ve srovnání se stavem na začátku australské operace snížil na jednu pětinu. Australské bojové ztráty činily ani ne 1500 padlých a zranených, ale nemoci vyřadily více než 16 000 mužů.

Na ostrov Nová Británie v Bismarckově souostroví byla vyslána

* Hart, B. H. Liddel: Histonţ of the Second World War, Macmillan Publishers Ltd, London 1992, str. 718.

australská 5. divize. V listopadu 1944, kdy tam Australané dorazili, Američané již ovládli pét šestin tohoto velkého ostrova. V jeho zbývající části se nacházelo kolem 70 000 Japonců, soustředěných převážné na severovýchodním konci, v prostoru ještě nedávno mimořádné významné námořní a letecké základny Rabaul. Velitel 5. divize generálmajor A. N. Ramsay uvaioval pragmaticky: postoupil až k šíji oddělující tak zvaný Gazelí poloostrov s Rabaulem od zbytku ostrova, šíji neprodyšné přehradil a silnou japonskou posádku nechal pomalu chátrat a rozkládat se. "Neutralizaci", o které hovořil MacArthur, Ramsey tak zvládal s minimálními ztrátami a obtížemi až do konce války, kdy rabaulská posádka kapitulovala. Po válce se potvrdilo, že útok na Rabaul by se s největší pravděpodobností stal krvavou a draze placenou akcí, neboť početné kopce a výšiny kolem rabaulského přístavu byly plné podzemních a jiných obranných postavení opatřených velkými zásobami munice a výbušnin.

Největším ostrovem Šalomounova souostroví je Bougainville, nacházející se v jeho západní části. I na Bougainvillu zůstávala americkým letectvem a lod'stvem, především ponorkami, od okolního světa odříznutá početná japonská posádka rozmísténá kolem přístavu Buin na jeho jižním konci. Hlavní činností japonských vojáků už dlouho nebylo nic významnějšího než pěstování zeleniny a rybolov, neboť uživit se bylo vjejich situaci základní potřebou. Na Bougainvillu se vylodil australský II. sbor v čele s generálmajorem S. G. Savigem, tvořený 3. divizí a dvéma brigádami. Ani tady nebyla akutní potřeba rozsáhlých ofenzivních akcí, ale Savige zahájil začátkem roku 1945 útok. Postup byl pomalý, Japonci svoji "potravinovou základnu" urputné bránili, boje se protáhly na šest měsíců a nakonec byly stejně přerušeny rozsáhlými záplavami, které postihly celou oblast. Průběh operace se příliš nelišil od situace 6. divize na severním pobřeží Nové Guineje, neboť i na Bougainvillu australští vojáci nejevili příliš nadšení pro boj, který nepokládali za nutný. Z mnoha bitev v Tichomoří i na jiných válčištích, dokonce až v Africe, kterých se za 2. světové války. Australané účastnili, víme, že dokázali bojovat jako lvi s obrovskou statečností a obětavostí a bez ohledu na obtíže a ztráty.

Vždy ale byli přesvédčeni, že je toho třeba, a tento pocit zcela evidentné postrádali ke konci války na pár ostrovech, kde ještě přežívaly izolované a v podstatě bezmocné trosky poražených japonských armád.

317
♀

OLYMPIC A COROlţTET

První vážné úvahy týkající se konkrétních aspektů útoku na domácí japonské ostrovy se objevily na konci roku 1944, nebof teprve smérnicí Výboru náčelníků štábů ze 3. října 1944, nařizující obsazení Luzonu, Iwodžimy a Okinawy, bylo rozhodnuto o budoucí strategü Spojenců v Tichomoří a bylo také vyjasněno, ze kterého směru bude veden konečný úder proti Japonsku. Poté byly vypracovány předběžné plány určující základní metody, jimiž bude Japonsko přinuceno k bezpodmínečné kapitulaci: zaprvé bylo nutno neustále snižovat jeho možnosti a vůli k odporu pokračujícími údery ze vzduchu i z moře a zadruhé bylo třeba obsadit hlavní průmyslové centrum císařství, nacházející se na ostrově Honšú. Rozhodující akce, tj. vylodění na japonských ostrovech, méla být provedena ve dvou fázích: zaprvé invazí na nejjižnější japonský ostrov Kjúšú (krycí název operace OLYMPIC), ke které dojde kolem 1. prosince 1945, a zadruhé invazí na ostrov Honšú (krycí název operace CORONET), uskutečněné kolem 1. března 1946.

Ve dnech 30. ledna až 2. února 1945 se na ostrově Malta ve Středozemním moři sešli členové Spojeného výboru britských a amerických náčelníků štábů (porada předcházela konferenci představitelů ; Velké trojky" na Jaltě) a 9. února předali prezidentu Rooseveltovi a ministerskému předsedovi Churchillovi návrh strategie, která by v horizontu 18 měsíců po porážce Německa přivodila porážku Japonska. Návrh se v zásadé nelišil od předběžných plánů a doporučoval: "Po skončení okinawské operace získat další pozice k zintenzivnění blokády a leteckého bombardování Japonska v zájmu vytvoření situace, která umožní provést útok na Kjúšú, který tím, že bude vázat a zničí vojska nepřítele, dál omezí jeho možnosti a vytvoří vhodné taktické podmínky pro rozhodující útok proti průmyslovému srdci Japonska, vedený přes Tokijskou nížinu."*

Rozhodnutí o invazi do Japonska oponovalo několik vysokých důstojníkůjak amerických poze-ních vojsk, tak i lod'stva a letectva, kteří se domnívali, že ke sražení císařství na kolena postačí námořní a letecké útoky a blokáda. Ale většina amerických stratégů včetně generála MacArthura, který měl celé operaci velet, trvala na tom aby práce na přípravách invaze pokračovaly. Již zmíněná instrukce Výboru amerických náčelníků štábů ze 3. dubna 1945 mimo jiné pověřila

* Reporls of General MacArthur (The Campaigns of.ţLIacArthtrr in ihe Pacific), sv. I,
Washington 1966, str. 395.

ČÍNA

/
ţiJ

r

Soul

i KOREA

jap 16.
armada
(la pes an.l

ţ5
r7 ţle

wcHooa o o
ČÍNSKÉ
MOŘE

Mys

ţ5 ţ
ţP
QOOţ

US V VÝSAOK. SBOR US 40 div ţ US XI SBOR
3. div namor Péoh. (vyloOění 2 Dé4i div.
26. a 27. l0./ 1 tank div.

SOVĚTSKÝ
i SVAZ
t

OPERACE OLVMPIC zaháieni 1.11. 7945

US I. SBOR
3 p8ií div.

oo

tţ pţs. aiţ.l
HOKAIDÓ
ţ SapPoro
Hakodate

US IX. SBOR
3 pé5i div

PLÁN OPERACÍ
OLYMPIC
A CORONET

e 9e0 km

318 ţ 319
♀

MacArthura, aby začal s detailním plánováním vylodění. Po celý duben a květen generálův štáb - v těsné spolupráci se štábem admirála Nimitze - proto na plánech intenzivně pracoval. Návrhy pod kódovým označením PLÁN DOWNFtrLL vyústily ve směrnici vydanou Výborem náčelníků štábů 25. května 1945. Směrnice formálně potvrdilajak provedení invaze ve dvou fázích (OLYMPIC a CORONET), tak i MacArthurovo pověření jejím velením. Významnou změnou ale byl přesun data zahájení operace OLYMPIC z 1. prosince na 1. listopad 1945: důvodem byla snaha provést vylodění za vhodnějšího listopadového počasí. Po dosažení bezprostředních cílů obou fází PLÁNU DOWNFALL měly spojenecké ofenzivní akce pokračovat až do doby, než bude veškerý organizovaný odpor najaponských ostrovech zlomen.

I když plánovači jak ve Washingtonu, tak ve štábech vrchních velitelů v Tichomoří považovali směrnici z 25. května za předběžnou, doznala už jen málo změn. 18. června dal nový prezident Harry S. Truman pokyn k přezkoumání odhadů týkajících se předpokládaných ztrát, které si invaze do Japonska vyžádá. Dosavadní odhady se totiž diametrálně lišily: ministr války Henry L. Stimson například tvrdil, že ztráty dosáhnou až jednoho milionu mužů. Většina vysokých důstojníků však byla toho názoru, že útok na Kjúšú bude provázen ztrátami v rozsahu 30 000 až 50 000 mužů, ztrátami zhruba stejnými, jaké si vyiádaly boje na filipínském Luzonu. Ukázalo se, že názoryjsou tak rozdílné a výše ztrát závislá na tolika faktorech - z nichž některé zatím vůbec nebylo možno upřesnit -, že prezidentem poiadovaná studie nakonec nebyla nikdy dokončena.

PLÁN DOWNFlLL předpokládal nasazení celkem 5 milionů spojeneckých vojáků a největší soustředění letounů a plavidel, k jakému kdy došlo v souvislosti s jednou operací. Naprostou většinu vojsk budou tvořit Američané, i když na pozdějším stadiu bojů na ostrově Honšú se budou podílet i tři divize Britského společenství národů (britská, australská a kanadská). Tažení se účastní i několik britských leteckých eskader a již před útokem na Kjúšú se k Nimitzovým silám připojí britské Tichomořské lod'stvo.

Vylodění na Kjúšú mély provést síly, které se již v Tichomoří nacházely. V dubnu 1945 sestávaly z 19 pěších, jedné jízdní a jedné výsadkové divize a 53 leteckých skupin. Předpokládalo se, že z Evropy přibude dalších 10 pěších a 5 tankových divizí, 72 leteckých skupin a 17 eskader. První z nich ale mély dorazit do západního Tichomoří až v poslední čtvrtině roku 1945. Nakonec do japonské kapitulace dorazily jen tři - 97. pěší a 13. a 20. tanková divize.

320

Americké tanky ostřelující japonská postavení v jüní části Okinawy. Tank uprostřed
skupiny byl poškozen zásahem protitankového děla a další tři jej chrání před sebevra-
iednými útoky Japonců

Vojáci l0. armády pohřbívají svého velitele generálporučíka Bucknera, který padl 18. června
♀

Formace corsairů a hellcatů přelétají nad Tokijským zálivem během kapitulaění ce-
remonie. Vlevo dole bitevní lod Missouri

MacArthur určil k prvnímu úderu v rámci operace OLYMPIC zkušenou 6. armádu generálporučíka Waltera Kruegera, která právě nabírala síly po vyčerpávajících bojích na Luzonu. Vylodění na Kjú-šú méla 6. armáda provést čtyřmi armádními sbory o celkovém po-čtu téměř půl milionu mužů: I. sborem (generálmajor Innis P. Swift), sestávajícím z 25., 33. a 41. pěší divize, celkem 93 226 muži; V. vý-sadkovým sborem (generálmajor Harry Schmidt), sestávajícím ze 2., 3. a 5. divize námořní pěchoty, celkem 98 814 muži; IX. sborem (generálmajor Charles W. Rider), sestávajícím ze 77., 81. a 98. pěší divize, celkem 79155 muži, a XI. sborem (generálporučík Charles P. Hall), sestávajícím z I. jízdní a 43. pěší divize a z pěší divize Ameri-cal, celkem 112 648 muži.

K 6. armádě mélaještě náležet 40. pěší divize (21897 muiů), kte-rá ve dnech těsné předcházejících hlavnímu výsadku (předpokládalo se, ie půjde o 26. a 27. října) obsadí několik malých ostrůvků ujiho-západního pobřeží Kjúšú, dále 11. výsadková divize (14 641 mužů), 158. plukovní bojová skupina (7566 mužů) a 29 209 mužů specializo-vaných jednotek. Kruegerova vojska přepraví k cíli a vylodí plavidla 5. lod'stva pod velením admirála Spnzance. Jak víme, existovalo do-sud jen jedno lod,stvo, které se podle toho, zda mu velel Spruance, nebo Halsey, nazývalo 5. nebo 3. lod'stvem, a po poslední organizač-ní změné, provedené Nimitzem dne 27. května 1945, operovalo v Tichomoří 3. lod'stvo v čele s Halseym. Pro potřeby obrovské invaz-ní operace ale Nimitz rozhodl vytvořit v rámci Tichomořského lod'-stva Spojených států úplně nové 5. lod'stvo, jehož hlavním úkolem bude zajištění přepravy statisíců vojáků a statisíců tun válečného matriálu, zatímco Halseyho 3. lod'stvo, ve kterém byla soustředěna většina amerických velkých letadlových a bitevních lodí, se postará o bojovou ochranu a podporu vylodění.

Zahájení druhé etapy dobývání japonských domácích ostrovů, operace CORONET, bylo předběžně stanoveno na 1. března 1946, kdy mělo dojít k vylodění na nížině Kantó (někdy též nazývané To-kijskou nůinou) na ostrově Honšú. Tato oblast byla vybrána proto, ie skýtala řadu vhodných pláží; byla to nejrozsáhlejší plošina v Ja-ponsku, umožtiující plné využití spojenecké převahy v tancích a mechanizovaných prostředcích; měla dobré přístavy k zásobování bojujících vojsk a byla průmyslovým, dopravním a politickým cent-rem celé říše. Spojenečtí plánovači byli přesvédčeni, že ztráta tohoto prostoru přinutí i nejzarytější císařské válečníky uznat, že válku pro-hráli. I když řada detailů byla v plánech operace CORONET do kon-ce války změněna, zásadní koncepce - vylodění na Honšú provedou

321

Generál Jošidžiró Umezu, náčelník generálního štábu japonských pozemních sil, podpisuje kapitulaění listiny sledován generálem armády MacArthurem (u mikro-fonu) a zástupci spojeneckých zemí
♀

dvé americké armády pod přímým velením generála MacArthura-zůstala nezměněna. Šlo o l. armádu generála Courtneyho H. Hodge-se, tvořenou XXIV. sborem generálporučíka Johna R. Hodge (7., 27. a 96. pěší divize) a III. výsadkovým sborem generálporučíka Roye Geigera (1., 4, a 6. divize námořní pěchoty), a 8. armádu generála Roberta L. Eichelbergera, tvořenou X. sborem generálmajora Franklina L. Sieberta (24., 31. a 37. pěší divize), XN. sborem gene-rálmajora Oscara W. Griswolda (6., 32. a 38. pěší divize) a XIII. tan-

kovým sborem generálmajora Alvana C. Gillema (13. a 20. tanková divize).

Všechny tyto jednotky, s výjimkou tankových divizí, mély bohaté zkušenosti z bojů v Tichomoří. Leteckou podporu jim zajistí 40 leteckých skupin, rozmístěných na obsazených nebo čerstvé vybudovaných letištích na - v tu dobu již dobytém - ostrově Kjúšú, a letouny z letišť v Marianách, na Iwodžimé a v souostroví Rjúkjú.

Přípravy na poslední bitvu

Ještě na počátku roku 1945 se v podstatě nedalo mluvit o připravenosti domácích japonských ostrovů na odražení nepřátelského vylodění. Plánům obrany čtyř největších ostrovů - od jihu k severu Kjúšú, Šikoku, Honšú a Hokkaidó - nebyla až do pádu Saipanu v červenci roku 1944 vůbec věnována pozornost. I poté se přípravy omezily na užití letectva a námořnictva a velmi málo opatření se týkalo eventuálních operací pozemních vojsk. I tyto polovičaté kroky byly brzy narušeny obrovskými ztrátami, které utrpělo v průběhu bojů o Filipíny letectvo a námořnictvo, a pokud se týkalo pozemních vojsk, bylo v tu dobu na uvedených čtyřech hlavních japonských ostrovech k dispozici jen 11 divizí (včetně jedné tankové) a 3 brigády. Důležité pobřežní oblasti sice byly zčásti chráněny vybudováním palebných postavení těžkého dělostřelectva, ale celková a srozumitelná strategie obrany domácích ostrovů stále chybéla.

Až v poloviné ledna 1945 si japonské nejvyšší velení naplno uvědomilo, že vzhledem k vývoji situace je nezbytné stanovit zásadyjednotné obranné politiky. 20. ledna proto Císařský generální hlavní stan zveřejnil pokyny k vedení budoucích operací. Po úvodním prohlášení, že konečná a rozhodující bitva bude vybojována na domácích ostrovech, bylo požadováno okamžité vytvoření opevněného obranného pásma zahrnujícího Iwodžimu, Formosu, Okinawu, oblast Šanghaje a pobřeží jižní Koreje. Na Filipínách měl být kladen odpor co

nejdéle s cílem zadržet postup nepřítele k vyjmenovaným klíčovým pozicím. Když dojde i k jejich napadení - a že se tak dříve či později stane, o tom nepochybovali ani nejzarytější optimisté -, budou bránény do posledního muže, aby byl pro vojska rozmístěná na domácích ostrovech získán čas k přípravě na poslední bitvu, k níž podle odhadů japonských stratégů mělo dojít na podzim roku 1945.

Na základě této generální obranné direktivy bylo konečné zahájeno budování obrany domácích ostrovů. Na konci července 1945 se zvýšil rozsah pozemních sil nacházejících se v Japonsku na 30 divizí první linie, 24 divizí pobřežní obrany,* 23 samostatných smíšených brigád, 2 tankové divize, 7 tankových brigád a 3 pěší brigády. Obzvláštní pozornost byla věnována přípravám obrany oblasti Tokio--Jokohama-Nagoja na ostrově Honšú.

Vývoj událostí v měsíci dubnu I945 naznačoval, že k invazi do Japonska může dojít už na konci léta či začátkem podzimu. Japonci již ztratili všechny důležité pozice ve Filipínském souostroví, padla Iwodžima, Američané se pevně zachytili na Okinawě, Rusové začali posilovat svá vojska na Dálném východě. Německo bylo krok od porážky a v Tokiu si dobře uvědomovali, že vítězství Spojenců v Evropě uvolní obrovské množství vojsk a válečné techniky pro nasazení v Tichomoří.

V zájmu urychlení příprav na invazi vydal Císařský generální hlavní stan 8. dubna plán nazvaný Operace "KECU", který stanovil zásady využití veškerého zbývajícího potenciálu císařství pro potřeby konečné bitvy. Plán především zdůrazňoval nezbytnost podřídit všechny aspekty života celé země válečnému úsilí. Dalším jeho požadavkem bylo vytvoření podmínek k rychlému posílení vojsk v ohrožených oblastech ostrova Kjúšú a na nížině Kantó na Honšú, o které japonské velení správně předpokládalo, že vzhledem ke svému klíčovému významu bude nejpravděpodobnějším místem spojeneckého útoku. Když se nepřítel vylodí na Kjúšú, budou do ohroženého prostoru okamžité přesunuty čtyři divize z oblasti Nagoji, Kobe a Ósaky, ze západní části Honšú a z ostrova Šikoku. Když bude jako první

* ,. Divize pobřeiní obrany" byly organizovány speciálně pro úěel označený jejich
názvem. I kdyi jim chybělo těiké délostřelectvo a mobilnost pravidelných bojových
divizí, měly nad nimi na druhé straně převahu v palebné kapacitě pěchoty dostateě-
ně opatřené ruěními zbraněmi věetně kulometů, 75mm a 80mm minometů a hor-
skými a protitankovými děly. Výcvik divizí pobřeiní obrany nebyl tak komplexní jako
u pravidelné armády, ale plně dostaěoval k plnění přiděleného úkolu - k obraně po-
břeü.

322 323
♀

napadena oblast Tokio-Jokohama (nížina Kantó), bude osm posíle-
ných divizí - 3 ze severního Honšú, 3 z úseku Kobe-Ósaka a 2 z Kjú-
šú - přemístěno do prostoru prefektur Nagano a Macumoto severo-
západně od Tokia a Jokohamy. Nicméně si všichni uvědomovali po-
tíže spojené s přesunem těchto posil. Bylo totiž nutno předpokládat,
že v tu dobu již Američané zničí všechny pozemní komunikace a zne-
možní přepravu po vodé, a proto se budou divize přesunovat převáž-
né pěšími pochody s minimální možností využít železnice nebo lodi.
Odhady proto uvádély, že dopadne-li první úder na Honšú, bude tře-
ba 65 dnů k přesunu jednotek z Kjúšú do oblasti Nagoji a dalších 10
dnů bude trvat, než dorazí do předpokládaného prostoru bojů.*

V dubnu 1945 také došlo k reorganizaci struktury velení japon-
ských sil, kterou si vyžádalo neustálé zvyšování počtu vojsk soustře-
d'ovaných na domácích ostrovech. Císařský generální hlavní stan roz-
dělil Japonsko na východní a západní armádní oblast s generálním
velitelstvím v každé z nich. Východní Japonsko připadlo pod 1. gene-
rální velitelství v čele s maršálem Genem Sugijamou a podléhala mu
11. armáda (severní Honšú), 12. armáda (Tokio-Jokohama) a 13. ar-
máda (Tokio). Odpovědnost za obranu západního Japonska převza-
lo 2. generální velitelství maršála Šunrokua Haty, sestávající z 15. ar-
mády (Kobe-Ósaka, západní Honšú, Šikoku) a 16. armády (Kjúšú).
Bylo zřízeno i Generální velitelství letectva k řízení leteckých opera-
cí v Japonsku a Koreji. 1. generální velitelství a Generální velitelství
letectva bylo umístěno v Tokiu a 2. generální velitelství v Hirošimě.**
Kontrolu nad 6. leteckou armádou, rozmistěnou v západním Japon-
sku, si i nadále podrželo velení japonského Spojeného lod'stva.

Navzdory všem obrovským potížím se Japoncům do léta roku
1945 podařilo provést řadu účinných opatření k posílení obrany-
schopnosti domácích ostrovů. Tím, ie využili zbývajících armádních
i námořních stíhaček a bombardérů, výcvikových i průzkumných le-
tounů, nashromáždili k odražení předpokládaného spojeneckého
útoku na ostrov Kjúšú přibližně 8000 letounů a věřili, že do září jich
budou mít ještě o 2500 víc. Velkou pozornost vénovali výcviku no-
vých pilotů, který byl ale zúžen na potřeby sebevražedných útoků.
Námořnictvo se soustředilo na zintenzivnění výroby speciálních se-
bevražedných člunů a miniponorek. Sebevražedných člunů měli Ja-
ponci nakonec 3300 a předpokládali, že každý z nich zničí jednu

* Reports qf General ;llacArthur. sv. I, str. 403.
** Generální velitelství zhruba odpovídalo americké skupiné armád a japonská ar-
máda americkému armádnímu sboru.

nepřátelskou lod' - takže teoreticky zlikvidují celé invazní lod'stvo!
Pokud se týkalo pozemních vojsk, proti 650 000 spojeneckých voják
ků prvního sledu mohli Japonci soustředit 2 300 000 mužů pravidel-
ných jednotek a věřili, že v případě nutnosti postaví obrovskou armá-
du o 28 milionech dobrovolníků z řad civilního obyvatelstva, byť by
byli vyzbrojeni jen bambusovými oštěpy.

Spojenci však měli na své straně klíčovou výhodu v naprosté převaze bojové techniky, kdy nadvláda jejich letectva a lod'stva byla zdrcující: například jen pro počáteční fázi OLYMPIKU bylo určeno 9000 moderních letounů, 20 těžkých letadlových a 9 bitevních lodí, 22 křižníků a 80 torpédoborců - japonské lod'stvo však disponovalo už jen asi 19 bojeschopnými torpédoborci.

Příval nelze zastavit

Spojenecká letecká a námořní ofenziva proti Japonsku získávala na začátku léta 1945 na intenzitě ajejím úkolem bylo připravit podmínky pro plánovanou invazi na Kjúšú. V polovině května provedly stíhačky umístěné na ostrově Ie Šima první nálety na jižní Japonsko a od té chvíle koordinované útoky 5. a 7. letecké armády sílily, až dosáhly rozsahu dosud v Tichomoří nezaznamenaného. Když 21. června ustal organizovaný nepřátelský odpor na Okinawě, stačily dva týdny na to, aby i odtud mohly vzlétat bombardéry a stíhačky obou leteckých armád k velkým náletům na Kjúšú s cílem neutralizovat nepřátelské letectvo, ničit komunikace a izolovat ostrov od zbytku Japonska.

Nebyly zanedbávány ani cíle v Číně. Ve dnech 17. a 18. července byl proveden těžký nálet na Šanghaj, kdy 7. letecká armáda vyslala z Okinawy více než 200 liberatorů, mitschellů, thunderboltů a invaderů (Invader - bojové jméno dvoumotorového bombardéru typu Douglas A-26) k útoku na toto velké průmyslové centrum obsazené nepřítelem. Zatímco se 7. armáda soustředila na Šanghaj, letouny 5. a 13. letecké armády napadly ze základen na Filipínách Formosu, Amoy, Swatow, Kanton a Hongkong. Dálkové bombardéry z Marian nepřestávaly útočit na samotné Japonsko, měníce jeho velká města a průmyslové oblasti v trosky a spáleniště.

Na zničujícím tlaku, kterému bylo v letních měsících roku 1945 Japonsko vystaveno, se významně podílelo i spojenecké námořnictvo. Po skončení okinawského tažení se 3. lod'stvo admirála Halsey-

ho chystalo udeřit na srdce Japonska z bezprostřední blízkosti, z domácích japonských vod, což na jedné strané svédčilo o síle a sebevědomí amerických operačních svazů a na straně druhé o naprosté nedostatečnosti japonské obrany. Po dvou týdnech údržby, oprav a doplňování zásob na Leyte vyplul I. července 38. svaz rychlých letadlových lodí viceadmirála Johna S. McCaina na jih. V tu dobu jej tvořily tři operační skupiny: skupina 38.1 kontradmirála T. L. Spragua, skupina 38.3 kontradmirála G. F. Bogana a skupina 38.4 kontradmirála A. W. Radforda. V každé z nich se nacházely tři těžké a dvé lehké letadlové lodi a chránilo je mohutné uskupení bitevních lodí, křižníků a torpédoborců. Admirál Halsey napsal: "...vyplouvali jsme z Leyte se všeobecnými pokyny: zaútočit na nepřátelské domácí ostrovy, zničit zbytky válečného i obchodního lod'stva nepřítele a jeho vzdušné síly, ochromit jeho továrny a komunikace. Naše letouny udeří na vnitrozemí, naše velká děla budou ostřelovat cíle na pobřeü a společně se postarají o to, aby každý Japonec pocítil válku na vlastní kůži."*

Operační svaz směřoval do oblasti jižně od Iwodžimy, kde 8. července lodi doplnily palivo z nádrží čekajících tankerů, 10. července dosáhly operačního prostoru a neprodlené udeřily na Tokio a jeho okolí. Vlny stíhaček a bombardérů útočily na vojenské cíle v oblasti hlavního města a zasypávaly je pumami a raketami. Více než 1000 palubních letounů se podílelo na náletech trvajících celý den, kterým Japonci vůbec nedokázali čelit; byla to největší demonstrace síly námořního letectva od počátku války. Současně s letouny z letadlových lodí zaútočilo na průmyslové závody hluboko v japonském vnitrozemí 500 až 600 superpevností B-29 ze základen v Marianách. Podporučík Henry J. O'Meara, pilot 88. stíhací skupiny z letadlové lodi Yorktown, popsal své zážitky z náletu na okolí Tokia takto:

"Udeřilijsme na letiště Katori a Konoike na pobřeží Honšú. Tokijská nížina byla tak husté poseta letišti, že z kteréhokoli místa ve výšce 1500 metrů bylo vidét deset nebo dvanáct vzletových drah. Nepřátelské letectvo nekladlo iádný odpor, i když nékolik našich letadel bylo poškozeno protiletadlovou palbou. Naši piloti zjistili, že Japonci se svým letectvem zacházejí velmi opatrně. Letouny byly obratně zamaskovány na detašovaných stanovištích a umístény v obezdených úkrytech nacházejících se někdy více než tři kilometry od samotných letišť. Nalezení a zničení těchto letadel bylo prvořadým úkolem naší

* Halsey. William F., Bryan, J.: Adrniral Halser s Storr. Whittlesey House, McGraw-
-Hill Book Comp.,1947, str. 257.

eskadry a třeba říci, že vzhledem ke koncentraci nepřátelské protiletadlové palby i úkolem obtížným. Nicméně jen v samotném Konoike naši piloti během dvou útoků zničili nebo poškodili 20 nepřátelských letounů a nezjištěný početjich vyřadili třináct a půl tunami tříštivých pum."*

Po tomto útoku se 38. operační svaz stáhl k doplnění paliva a připravil se k další sérü úderů proti cílům v severní části Honšú a na ostrově Hokkaido, které pomohl identifikovat fotografický průzkum provedený letouny 20. letecké armády. Ponorky pátraly po eventuálních minových polích, neboť plavidla 38. svazu měla i tentokrát operovat nedaleko pobřeží. První nálety na tuto část Japonska dosud uchránénou vétších potíží byly naplánovány na 13. července. Zhoršené počasí si ale vynutilo odklad - až následující den, po částečném zlepšení počasí, provedly palubní letouny 1391 vzletů. I když letadlové lodi křižovaly ve vzdálenosti pouhých 80 mil od japonských břehů, nepřátelské letectvo nereagovalo, objevil se jeden osamělý bombardér betty, který byl sestřelen, a další zničila stíhací ochrana. Podle podaných hlášení bylo na zemi zničenojen 25 japonských letadel, ale američtí piloti si vše vynahradili při útocích na nepřátelská plavidla. Při náletech na přístavy Muroran a Hakodate v jižní části Hokkaida potopili torpédoborec Tačibana, 2 eskortní torpédoborce a 8 pomocných vojenských plavidel; torpédoborec Janagi, 3 doprovodná a 4 pomocná plavidla poškodili. Současně bylo potopeno 20 obchodních lodí, včetné 7 velkých převozních plavidel obstarávajících přepravu mezi ostrovy Hokkaido a Honšú, a 21 jich bylo poškozeno. Při této operaci ale palubní piloty postihla citelná ztráta, když zahynul velitel letecké skupiny letadlové lodi Randolph fregatní kapitán Richard G. Crommelin, jeden z péti bratrů sloužících ve válečném námořnictvu. Při průletu mraky se jeho letoun srazil s jiným letounem a zřítil se.

Dne 15. července nálety pokračovaly. Jejich významným úspěchem bylo úplné přerušení trajektového spojení mezi přístavy Hakodate na jižním konci Hokkaida a Aomori na severním konci Honšú, neboť přes 65 mil široký průliv, oddélující oba ostrovy, bylo železničními trajekty převáženo 30 procent uhlí vytéženého na Hokkaidu a dodávaného průmyslovým závodům na Honšú. 8 z 12 velkých trajektů bylo potopeno, dva proděravéné dosedly na mélčinu a další dva, v tu dobu opravované, byly vážné poškozeny. Kromé toho bylo potopeno 70 uhelných nákladních člunů, 11 silné poškozeno a ke dnu kleslo i 10 ocelových nákladních lodic a 7 dalších bylo poškozeno.

* Morison, S. E.: Victonţ in the Pacirc, str. 311.

326 327
♀

Tyto ztráty, které Japonci v daném stadiu války už nebyli vůbec s to nahradit, anebo jen zčásti a s obrovskými potížemi, snížily kapacitu uhelné přepravy z Hokkaida na Honšú o dobrých 50 procent.

Ve stejnou dobu, kdy útočila palubní letadla, se těžké bojové lodi 38. operačního svazu natolik přiblížily k japonským břehům, že je jejich déla poprvé mohla ostřelovat přímou palbou. Cílem se staly

železárny a ocelárny v Kamaiši, městě o 40 000 obyvatelích, ležícím na západním pobřeží severní části Honšú. Tovární objekty, nacházející se v úzkém údolí řeky Otatari, bylyjen těžko zasažitelné při leteckém bombardování a tak větším poškozením dosud úspěšně unikaly.
14. července se ostřelovací skupina kontradmirála Johna F. Shafrotha s bitevními lod'mi South Dakota, Indiana a Massachusetts, těžkými křižníky Quincy a Chicago a devíti torpédoborci nezpozorována přiblűila k pobřeží na vzdálenost 25 000 metrů a ve 12.10 zahájila palbu. Ostřelování pokračovalo bez přerušení dvě hodiny a nepřítel se nijak nebránil. Americké lodi vypálily 802 406mm, 728 203mm a 825127mm granátů, a přestože zakrátko kouř z mnoha požárů celé údolí zahalil a znemožnil i letecké pozorování, cíle byly tak přesné zaméřeny, že to účinnost palby v podstatě neovlivnilo. Ui před americkým útokem omezily nedostatečné dodávky surovin produkci oceláren v Kamaiši zhruba na polovinu a nyní vedly škody způsobené palbou lodních děl k úplnému zastavení výroby. Skupina kontradmirála Shafrotha, posílená dvéma dalšími téikými křüníky, se ke Kamaiši znovu vrátila 9. srpna a ještě jednou ocelárny podrobila dvouhodinovému ostřelování. Spolu s Američany se tehdy na akci podílela i operační skupina britského námořnictva kontradmirála E. J. P. Brinda se dvéma lehkými křižníky Newfoundland a Gambia a třemi torpédoborci; útok byl proveden ve stejný den, kdy došlo ke svržení druhé atomové pumy.

Dne I5. července operační jednotka kontradmirála Oscara C. Badgera, tvořená bitevními lod'mi Iowa, Missouri a Wisconsin, lehkými křižníky Dayton a Atlanta a osmi torpédoborci, ostřelovala v Muroranu na Hokkaidu závody spalečnosti Nihon Steel a ielezárny Waniši, které byly druhým největším producentem koksu a surového železa v Japonsku. Při hodinu trvající akci bylo kromě granátů menších ráží vypáleno 860 granátů 406milimetrových, každý váücí přes jednu tunu. Nepřítel se ani v tomto případě nepokusil o odpor. Podle odhadů způsobilo ostřelování ztráty rovnající se produkci koksu za dva a půl měsíce a jen o néco menší byly ztráty produkce surového ieleza. Velké škody utrpélo i samotné město Muroran.

Po ukončení operací ve dnech 14. a 15. července se 38. operační svaz stáhl k doplnění paliva. V tu dobu se k němu připojil 37. operační svaz britských letadlových lodí viceadmirála Rawlingse, který připlul ze Sydney, kde lodi prošly nezbytnou údržbou. Spojená lod'stva plánovala na 17. a 18. července úder na Tokio, ale mraky, které 17. července potáhly oblohu, způsobily, že jen dvě z vyslaných útočných vln nalezly určené cíle. V noci ze 17. na 18. července operační jednotka kontradmirála Badgera, posílená bitevními lod'mi North Carolina a Alabama, napadla šest hlavních průmyslových závodů v Hitači, městě ležícím asi 140 kilometrů severovýchodné od Tokia. Ostřelování zahájené kolem půlnoci na značnou vzdálenost - od 21 do 32 kilometrů - se dělo v hustém dešti, který znemožňoval jak letecké pozorování, tak i osvétlení cílů. Nicméně jen 406mm děla vystřelila na Hitači 1239 granátů a dva lehké křižníky vypálily 293152mm granátů na elektronická a radarová zařízení umísténá nékolik kilometrů od Hitači. Po amerických plavidlech připlula k pobřeží britská bitevní lod' King Georg V. se dvěma torpédoborci a ostřelovala velkou japonskou továrnu nacházející se necelých 15 kilometrů severné od Hitači. Během tohoto útoku amerických a britských lodí dopadlo na oblast Hitači více nei 2000 tun dělostřeleckých granátů. Škody způsobené nočním ostřelováním nebylo možno dobře odlišit od škod způsobených nálety, které na stejné cíle provedly v červnu a poté 19. července superpevnosti B-29, ale bylo zjištěno, že v napadených závodech se výroba prakticky zastavila, bylo přerušeno železniční spojení, dodávky elektřiny a vody. ÍZada Japonců dokonce považovala ostřelování lodními děly za hrozivéjší než nálety letectva.

Dne 18. července s počasí poněkud zlepšilo a více než 1500 palubních letounů z britských a amerických letadlových lodí zaútočilo na pobřežní oblasti Tokijského zálivu - byla to největší akce palubního letectva za celou válku. Hlavní úder mířil na kotviště válečného námořnictva v Jokosuce a cílem číslo 1 se stala mohutná bitevní lod' Nagato, zakotvená těsně u pobřeží, maskovaná a chráněná protileta-dlovými bateriemi. Ty byly jako první neutralizovány koordinovaným

náletem bombardérů a poté na Nagato zaútočily stíhačky z Yorktownu vyzbrojené pumami. Třeba říci, že bitevní kolos se standardním výrtlakem 33 800 tun se příliš poškodit nepodařilo, zničen byl až za rok při zkouškách atomové pumy u atolu Bikini. Kromé poškození Nagata byla v jokosuckém kotvišti potopena ponorka I-372, torpédoborec Jaezakura, dvé eskortní plavidla a torpédový motorový člun. Poté 38. operační svaz odplul k doplnění spotřebovaného paliva a munice. Pravdépodobně šlo o nejvétší zásobovací operaci, jaká kdy byla na moři provedena: trvala tři dny a zásobovací plavidla operační

328 ţ 329
♀

skupiny 30.8 kontradmirála D. B. Bearyho poskytla bojovým lodím svazu 6369 tun munice, 379 157 barelů nafty, 1635 tun potravin a jiných zásob, 99 náhradních letounů a 412 důstojníků a mužů nahradilo ztráty v řadách posádek lodí a příslušníků palubního letectva. Dne 23. července se už 38. operační svaz vracel k japonským, břehům a tentokrát měl útočit na cíle ve Vnitřním moři. Nálety ve dnech 24. a 28. července náležely k nejtéžším, jaké palubní letectvo provedlo za celou válku: jen 24. července uskutečnily palubní letouny 1747 vzletů. Většina těikých lodí, které ještě císařskému námořnictvu zůstávaly, byla zakotvena v malých zátokách na základnách v Kure a Kobe, což komplikovalo útoky bombardérů, nicméně čas se naplnil i pro tato plavidla, která s americkým lod'stvem sváděla boje už od počátku roku 1942 a zatím všechna nebezpečí přežila. Bitevní lodi Haruna, Ise a Hjuga, které úspěšné prošly mnoha bitvami, byly nyní poškozeny tak těžce, že je zalila voda, dosedly na dno zátok a posádky je s konečnou platností opustily. Stejný osud potkal těžké křižníky Tone a Aoba a dva starší křižníky. Poškozen byl i lehký křižník Kitagami, pét torpédoborců a řada menších plavidel. Na novou letadlovou lod' Amagi, nacházející se v Kure, útočilo spolu s první vlnou palubních letounů i 11 liberatorů a bezprostředné nato následovala druhá vlna o 30 palubních letounech. S konečnou platností byly vyřazeny i letadlové lodi Kacuragi a Rjúhó. Nálety pokračovaly i v noci, ale příchod špatného počasí operace palubních letounů ukončil 25. července ve 13.05 hodin. Japonské letectvo po celou dobu proti útočníkům nezasáhlo, šetřilo síly k odražení očekávané invaze. V noci z 24. na ?5. července vnikly křižníky 17. divize kontradmirála J. Caryho Jonese do zátoky Kü Suido, oddělující Šikoku od Honšú, a napadly základnu hydroplánů v Šionomisaki na nejjižnějším cípu ostrova Honšú. 29. a 30 července, kdy většinu Tokijské nížiny zahalil déšť
' a mlha, se palubní letouny zaměřily na cíle na severním pobřeží ostrova Honšú, konkrétně na námořní základnu Maizuru. Přitom potopily eskortní torpédoborec, dvě menší válečná plavidla a dvanáct obchodních lodí a poškodily mnoho,dalších plavidel.
Poslední den měsíce července byl hlášen blížící se tajfun a admirál Halsey radikálně změnil plány. Poté co lod'stvo podjeho velením prošlo 5. června silným tajfunem a vyšetřování, které následovalo, označilo Halseyho a dva velitele jeho operačních skupin za osoby odpovědné za tajfunem potopená a poškozená plavidla, a málem byli všichni včetně Halseyho zbaveni velení - a třeba říci, že Halseyho zachránila jen a jen jeho reputace a obrovská popularita, kterou měl jak ve válečném námořnictvu, tak u americké veřejnosti -, admirál už

nechtěl nic riskovat. Tentokrát se operační skupiny letadlových lodí rychle stáhly z předpokládané dráhy tajfunu do pozice 25 stupňů severní šířky a 137 stupňů východní délky, daleko najih od břehů Honšú. Tam se také v prvních dnech měsíce srpna opét setkaly se zásobovacími plavidly. Pak přišel od admirála Nimitze rozkaz vrátit se do vod u severního Honšú a zničit hlášené soustředění nepřátelského letectva. Jak potvrdily pozdější informace, bylo to prozíravé opatření, neboť japonské námořnictvo shromáždilo kolem 200 bombardérů a plánovalo, že tyto letouny provedou se 2000 vojáky sebevražedných jednotek na palubách nouzové přistání na hlavních základnách superpevností B-29 v Marianách a přepravovaní vojáci se pokusí letiště a superpevnosti zničit.
K útokům nařízeným Nimitzem došlo 9. srpna, v den svržení ato-

mové bomby na Nagasaki. Přesné instruovaní piloti prolétávali nad korunami stromů a vyhledávali zamaskovaná japonská letadla nacházející se v krytech. Hlásili. že jich zničili nejméné 251 a poškodili dalších 141; i když uváděná čísla mohou být nadsazená, faktem je, že k nouzovým přistáním s vojáky destrukčních oddílů na Saipanu, Tinianu a Guamu nedošlo. Ani v průběhu této operace japonské letectvo proti americkým letadlovým lodím nezasáhlo: jedinou výjimkou byl kamikaţe, který napadl torpédoborec Borie a málem způsobil jeho zkázu.

Borie se se třemi dalšími torpédoborci nacházel na předsunutém radarovém hlídkovém stanovišti asi 50 mil jihovýchodně od 38. operačního svazu, když se ve 14.56 objevil střemhlavý bombardér val a namířil si to na jeho zád,. Všechny čtyři lodi zahájily palbu, ale Japonec útok dokončil a dopadl na Borie mezi stožárem a 125mm dělem. Okamžitě vypukl požár, který se šířil tak rychle, že bylo dokonce nutno vyklidit velitelský můstek, nicméně protipožární družstva a záchranné čety jej dokázaly během dvou hodin lokalizovat a lod' zachránit. Útok kamikaţe si vyžádal životy 48 mužů posádky a 66 jich bylo zraněno.

I 10. srpna pokračovaly nálety na severní Honšú, tentokrát se soustředily na dvě nově objevenájaponská letiště. Večer obdržel 38. operační svaz zprávu o tom, že Japonsko v zásadě přijalo podmínky Postupimské deklarace a jedná se o podrobnostech. Admirál Halsey, věren své pověsti, měl za to, že pokračování v útocích na domácí ostrovy bude nejlepší cestou, jak přimět japonskou vládu, aby kapitulaci neoddalovala, a také v tomto smyslu jednal. Po doplnění paliva, plánovaném na 1 l. srpna, hodlal znovu udeřit na oblast Tokia. 11. srpna také pozval na poradu, konanou na vlajkové lodi Missouri, velitele

330 ţ 331
♀

britského operačního svazu viceadmirála Rawlingse. Zatímco Rawlingsova vlajková lod' King George V. doplňovala - po Halseyho nabídce - palivo ze stejného tankeru jako Missouri, oba admirálové ajejich štáby konzultovali příští operace. Později odpoledne Rawlingsovi došla depeše od vrchního velitele britského Tichomořského lod'stva admirála Frasera, že admirál Nimitz souhlasí, aby v rámci příprav na námořní fázi okupace Japonska byl určitý počet britských lodí zařazen do amerického 38. operačního svazu. Bitevní lod' King George V., letadlová lod' Indefatigable a křižníky Gambia a Newfoundland s deseti torpédoborci proto vytvořily pod velením Rawlingse operační skupinu 38.5, která se hned následující den stala součástí 38. operačního svazu viceadmirála McCaina. Zbytek britského lod'stva, kromě Fraserovy vlajkové lodi Duke of York, která se v tu dobu nacházela na Guamu, odplul na základnu na ostrově Manus v Admiralitních ostrovech.

Opětovná hrozba tajfunu si vynutila odložení připravovaných útoků na Tokio z 12. na 13. srpna, kdy odstartovaly v podstatě všechny letouny, které se na palubách spojeneckých letadlových lodí nacházely. 38. operační svaz poté hlásil, že 254 japonských letounů bylo zničeno na zemi,149 dalších poškozeno a stíhací ochranajich sestřelila 18. Dne 14. srpna viceadmirál McCain doplnil palivo a příští den ráno, ve 4.15, začaly z palub jeho lodí znovu vzlétat vlny stíhaček a bombardérů k novému náletu na Tokio, který, jak se ukázalo, byl poslední. O dvě hodiny později, v době, kdy se letouny první vlny objevily nad japonským hlavním městem, obdržel Halsey od Nimitze naléhavou depeši, která nařizovala útoky zastavit, neboť spojenecké velení bylo informováno, žejaponský císař slíbil kapitulovat. Viceadmirál McCain na Halseyho pokyn okamžitě nálet zrušil a letouny povolal zpět. Druhá vlna svrhla své pumy do moře, ale první vlna obdržela rozkaz neútočit v okamžiku, kdy se nacházela nad jedním z letišť v blízkosti Tokia. Velitel formace sice stačil vydat příkaz k zastavení akce, ale v tom okamžiku se na jednu skupinu šesti hellcatů z Yorktownu vrhlo 15 až 20 Japonců. Rozpoutal se divoký boj, poslední větší letecké střetnutí 2. světové války, a přestoie měli Japonci výraznou převahu, podařilo se jim sestřelit jen 4 hellcaty a sami

přišli o 9 letounů.
Ve stejný den,15. srpna, dostal Halsey v dopoledních hodinách od Nimitze další rozkaz, podle nějž měla všechna plavidla Tichomořského lod'stva ukončit ofenzivní operace proti Japonsku a jeho ozbrojeným silám. V 11.00 se na minutu rozezněly sirény na bitevní lodi Missouri, vlajkové lodi 3. lod'stva. I když zvuky sirén a vlajky s hvěz-

332

dami a pruhy vytažené na hlavní stožáry všech lodí, na jejichž palubách se nacházel důstojník s admirálskou hodností, oznamovaly vítězství, ještě ten den se pokusilo několik japonských pilotů - bud' nebyli svými veliteli informováni, nebo informací nedbali - 38. operační svaz napadnout. Kromě dvou nebo tří, kterým se podařilo uprchnout, byli všichni stíhací ochranou sestřeleni.
I po oficiálních prohlášeních udržovala spojenecká lod'stva v Tichomoří vysoký stupeň bojové pohotovosti. Letecký a protiponorkový průzkum stejně jako bojová stíhací ochrana fungovaly jako ve dnech, kdy válka zuřila naplno; američtí velitelé odpovědní za bezpečnost operačních svazů měli stáleještě obavy, že všechnajaponská prohlášení o příměří a připravované kapitulaci mohou být pouhou Istí - po zkušenosti z Pearl Harboru Američané nevěřili ničemu.

Ale závěrečné operace spojeneckých lod'stev v Tichomoří nebyly jen nepřerušovaným sledem úspěšných akcí. Provázela je i jedna z největších pohrom, jaké postihly americké námořnictvo za celé trvání 2. světové války.
Těžký křižník Indianapolis, vlajková lod' velitele 5. lod'stva admirála Spruance, byl vážně poškozen útokem kamikaze 31. března 1945, když se v rámci 54. operačního svazu podílel na předinvazním ostřelování Okinawy. Po provizorním vyspravení v Kerama Retto odplul křižník k rozsáhlým opravám a modernizaci do loděnic na západním pobřeží Spojených států a zdržel se tam až do poloviny července. Dne 16. července opustil sanfranciský přístav a vracel se do jihozápadního Tichomoří. Při této plavbě ale byl velitel Indianapolisu kapitán Charles Butler McVay jr. pověřen speciálním a přísně tajným posláním: dopravit na ostrov Tinian v Marianách kontejner s uranem 23S určeným ke kompletaci atomové pumy; z letecké základny na Tinianu měly totiž zakrátko vzlétnout bombardéry, které donesou první atomové pumy nad Japonsko. Po zastávce v Pearl Harboru na Havaji dorazil Indianapolis po klidné plavbě 26. července na Tinian. Předal svůj drahocenný náklad a odplul na Guam, kde se nacházelo předsunuté velitelství Tichomořského lod'stva. Tam bylo kapitánu McVayovi sděleno, že má pokračovat k filipínskému ostrovu Leyte, kde proběhnou asi dva týdny výcviku posádky, a poté se křižník připojí k 95. operačnímu svazu viceadmirála Jesseho B. Oldendorfa.
Indianapolis opustil Guam ráno 28. července, vzdálenost 1171 námořních mil k Leyte měl překonat během tří dnů a dopoledne 31. července měl dorazit do Leytského zálivu. Po dvou dnech klidné a bez

333
♀

jakýchkoli problémů ubíhající plavby přišla katastrofa. Pár minut po půlnoci z 29. na 30. července lod' zasáhla dvě torpéda vypálená japonskou ponorkou I-58 korvetního kapitána Močicury Hašimota. Obě se zabořila do pravoboku pod čarou ponoru, jedno poblíž přídě a druhé pod velitelským můstkem. Exploze roztrhly bok, vypukly požáry a do podpalubí se hrnulo obrovské množství vody. Přestalo fungovat spojení, byla přerušena dodávka elektřiny, a to znamenalo, že nemohla být uvedena v chod ani čerpadla, ani nebylo možno hasit ohné. Poškození křižníku bylo od počátku smrtelné, lod' se začala po přídi ponořovat a bylo jasné, že pro ni není záchrany. Kapitán McVay proto vydal rozkaz k jejímu opuštění. 12 minut po zásahu prvním torpédem se Indianapolis položil na bok a zmizel pod hladinou. Bylo

14 minut po půlnoci pondělí 30. července.
Posádku Indianapolisu tvořilo 1196 mužů. Z nich 350 až 400 zahynulo hned při explozích torpéd nebo proto, že se jim nepodařilo rychle se potápějící lod' včas opustit. Když se za ní zavřela voda, zůstalojich na hladině asi 800 až 850 včetně kapitána McVaye; někteří na pár záchranných vorech, které se podařilo svrhnout z paluby, někteří na plovacích sítích nebo na různých předmětech vyplavených z potápějícího se vraku, ale většina jen v záchranných vestách.
Že se potopení Indianapolisu stalo jednou z největších tragédü amerického válečného námořnictva za světové války, způsobil souhrn nešfastných okolností. Jak bylo řečeno, křižník měl dopoledne 31. července připlout do přístavu v Leytském zálivu a kapitán McVay se měl hlásit u viceadmirála McCormicka, velitele operační skupiny 95.7, která Indianapolisu zajistí plánovaný výcvikový program, jenž bude předcházet jeho dalšímu bojovému nasazení. O tom, že lod' vyplula z Guamu, byla podle zaběhlé rutiny kanceláří velitele guamského přístavu zaslána informace řadě adresátů: velitelství Tichomořského lod'stva; velitelství 5. lod'stva; velitelství námořní oblasti souostroví Mariany viceadmirála Murraye; veliteli 95. operačního svazu viceadmirálu Oldendorfovi; zastupujícímu veliteli takzvané hraniční oblasti Filipínského moře komodoru Normanu C. Gillettovi; veliteli námořní oblasti západní Karolíny; úřadu důstojníka kontroly plavby v námořní oblasti Mariany; veliteli přístavu Tacloban na Leyte korvetnímu kapitánovi Julesi Sanchovi a veliteli skupiny 95.7 kontradmirálu McCormickovi. Bylo tedy s naprostou jistotou možno předpokládat, že při takovém počtu míst informovaných o pohybu Indianapolisu a za situace, kdy tento informační systém byl již prověřen bezpočtem plaveb stovek lodí, se nemůže objevit žádné kontrolou nepokryté hluché místo. Nicméné stalo se.

Všichni příjemci informace o plavbé Indianapolisu - s výjimkou jednoho - ji sice vzali na vědomí, ale jak objasnilo pozdější vyšetřování, žádnému z nich z ní neplynuly konkrétní povinnosti, přesněji řečeno, nebylo jejich úkolem se o průběh plavby nešťastné lodi starat a v podstatě ani nebylo jejich úkolem sledovat, kdy a kam dorazí. Během plavby mohlo, a také se to u mnoha lodí Tichomořského lod'stva stalo, dojít z řady důvodů ke zdržení - například kvůli počasí, poruchám, záchranným operacím a podobně, lod' mohla obdržet i rozkaz, aby změnila kurz a plula úplně někam jinam, o čemž už příjemce první informace o její plavbě nemusel být zpraven vůbec, anebo až bůhví kdy. Do přístavu Tacloban na Leyte mířilo měsíčně na 1500 lodí a "jízdní řád" nedodrželo z těch či oněch důvodů mnoho z nich. A aby byla smůla Indianapolisu dovršena, velitelství skupiny 95.7 viceadmirála Cormicka, kterému se měl kapitán McVay ohlásit 31. července hned po připlutí k Leyte, obdrželo depeši zkomolenou, nedala se vůbec přečíst a odpovědný důstojník nepožádal Guam, aby ji zopakoval. Tak se stalo, že skupina 95.7 se vůbec nedozvěděla, kdy se k ní má Indianapolis připojit a začít s výcvikem.
Když byl křižník torpédován, ochromení komunikačních systémů a přerušení dodávky elektřiny vyřadily i lodní radiostanici a znemožnily vyslat zprávu o katastrofě. V časných ranních hodinách 30. července tedy nikdo v celém Pacifiku neměl tušení, co se téměř přesné v polovině vzdálenosti mezi Guamem a Leyte přihodilo, a ani v následujících dnech nikoho nenapadlo ověřovat - proč také -, jak plavba Indianapolisu probíhá, nebo proč se lod, neobjevila v Leytském zálivu v oznámené dobé. Ať se to zdá jakkoli neuvěřitelné, přes všechnu dokonalost a propracovanost organizace pohybu a činnosti lod'stev Spojených států v Tichomoří došlo k tomu, že velká bojová lod' byla ztracena, a po řadu dnů to nikdo nezaznamenal ani nepojal podezření, že nemusí být všechno v pořádku.
Na hladině oceánu zatím několik set mužů svádělo zoufalý a bohužel často beznadějný boj o záchranu holého života. Už první noc nepřežilo 50 až 100 námořníků, kteří se z paluby rychle se potápějící lodi vrhli do moře bez záchranné vesty nebo byli popáleni či jinak zraněni a v takovém stavu nedokázali ve vlnách dlouho vzdorovat. To ale byl jen začátek. Pak přišla hejna žraloků, nesnesitelná žízeň, hlad, pálící slunce, před kterým nebylo úkrytu, zanícené oči podrážděné naftou a olejem, halucinace - a agónie. Muži, kteří měli to štěstí, ie

se dostali na záchranné vory, snášeli útrapy o něco lépe, ale většina trosečníků zůstávajících po celou dobu ve vodě v záchranných vestách, které nakonec po několika desítkách hodin nasákly, ztěžkly

334 ţ 335
♀

a namísto záchrany začaly nešťastníky stahovat pod hladinu, trpěla strašlivě; mnoho z nich rezignovalo a zmizelo v hlubinách.

Až krátce před polednem ve čtvrtek 2. srpna jednu skupinu trosečníků objevil při rutinním hlídkovém letu dvoumotorový bombardér typu Lockheed B-34A (bojové jméno Irentc<ra) ze základny námořního letectva na ostrově Peleliu v Palauském souostroví. V I I hodin 25 minut letoun vyslal zprávu: "Ve vodě zahlédnuto 30 mužů. Pozice 11 stupňů 30 minut severní šířky,133 stupňů 30 minut východní délky." Po odeslání této depeše osádka bombardéru uviděla další trosečníky a prvotní údaje doplnila. Okamžitě byla zahájena velká záchranná akce, do označeného prostoru byla vyslána řada letadel včetně dvou velkých létacích člunů typu Consolidated PBY-SA (bojové jméno Catalina), jejichž piloti se dokonce rozhodli na neklidné hladině přistát, aby trosečníkům mohli poskytnout pomoc. K místu tragédie vyplulo několik torpédoborců, ale i když jejich stroje pracovaly na maximální možný výkon, dorazily až v nočních hodinách a teprve ráno 3. srpna mohly začít se záchrannými pracemi. Poté co byli první nešťastníci vyzvednuti najejich paluby, se šokovaní velitelé dozvěděli, že již před čtyřmi dny se potopil těžký křižník Indianapolis a zachraňovaní trosečníci jsou ubohým zbytkem jeho posádky, původně čítající téměř 1200 mužů. Zpráva byla rádiem odeslána na Guam, a tak se velení Tichomořského lod'stva poprvé dozvědělo o tragédü provázející zkázu jedné z jeho lodí.

Zachránění trosečníci byli zpočátku převáženi do nemocnic na Peleliu a na filipínském Samaru, pozdéji byli všichni přemístěni do nejlépe vybavené velké nemocnice na Guamu. Stav dvou z nich byl natolik kritický, že přes všechnu snahu lékařů na Peleliu zemřeli. Z I 196 námořníků, kteří se v době útoku japonské ponorky nacházeli na palubě Indianapolisu, jich jeho potopení a pozdější útrapy přežilo 316, z toho 15 důstojníků včetné kapitána McVaye.

Už dopoledne 13. srpna zasedl na Guamu vyšetřovací soud zřízený admirálem Nimitzem. Vyslechl 43 svědky, mezi nimi i kapitána McVaye, a 20. srpna jednání ukónčil s doporučením, aby kapitánu McVayovi byla uložena důtka, neboť údajně pochybil, když kritickou noc nenařídil "kličkování", coi je obranné opatření proti napadení ponorkami a spočívá v pravidelném měnění kurzu, dále bylo McVayovi vytčeno, že pozdé nařídil opušténi lodi. Důtku obdrželi i dva další důstojníci, velitel leytského přístavu a jeho operační důstojník, vinění z toho, že nezaznamenali, že Indianapolis nedorazil v oznámené době, a tím znemožnili okamžité zahájení pátrání po příčinách jeho zdržení. Zejména kapitán McVay a potrestaný operační důstojník všechna vznesená obvinění kategoricky odmítali a vyvraceli, nebylo jim to ale nic platné. To ale ještě zdaleka nebyla tečka za "případem" Indianapolis.

Válka skončila a pozůstalí po zahynulých námořnících a americká veřejnost žádali nové a důkladnější vyšetřování příčin tragédie. Ministr válečného námořnictva James Fonestal nakonec učinil bezprecedenční rozhodnutí, když vznesl proti kapitánu McVayovi obžalobu, ie z nedbalosti nezajistil, aby jeho lod' v nebezpečných vodách kličkovala, čími způsobil její ohrožení, a že se dopustil trestuhodně nedostatečného výkonu sluiby, když včas nevydal rozkaz k jejímu opuštění a nedohlédl na jeho provedení. Obvinění byla v podstatě shodná s těmi, jimž McVay čelil na Guamu, ale tentokrát, pokud by byl shledán vinným, mu hrozil až trest smrti. Byl to první případ v historü válečného námořnictva Spojených států, kdy byl velitel lodi postaven před válečný soud pro ztrátu své lodi způsobené bojovou akcí nepřítele.

Soudní jednání začalo ve Washingtonu 3. prosince 1945 a jedním ze svédků byl i z Japonska přivezený Močicura Hašimoto, velitel ponorky I-58, která Indianapolis potopila. Ten mimo jiné výslovně uve-

dl, že situace byla pro útok natolik příznivá, že by křižník zasáhl, i kdyby kličkoval. Soud skončil jednání 19. prosince a zprostil kapitána McVaye obvinění, že ohrozil lod' tím, že nekličkoval. Uznal jej ale vinným z "nedostatečného výkonu služby", za což jej odsoudil k dlouhodobému zastavení služebního postupu - ale současně doporučil, aby přezkumnými instancemi byla kapitánovi udělena milost! Velká část novinářů, kteří proces sledovali, odborníků i veřejnosti byla přesvědčena, že se kapitán McVay stal obětním beránkem, aby nebylo nutno volat k odpovědnosti funkčně i hodnostně daleko výše stojící důstojníky námořnictva zajejich pochybení, která se na zkáze Indianapolisu a smrti téměř devíti set námořníků podílela daleko větší měrou nei to, čeho se údajně dopustil kapitán McVay. Především šlo o to, že závazné předpisy a nařízení vypracovávané ve štábech řady vysokých velitelů - a jimi schvalované - byly nedokonalé a děravé. Jen tak se mohlo stát, že sice kdekdo byl informován o tom, že lod' odněkud vyplula a někam pluje, ale nikdo už neměl výslovně uloženou povinnost starat se o to, zda tam skutečně doplula, a pokud ne, tak neprodleně zahájit příslušná zjišťování a provést nezbytná opatření.

Nicméně "viník" byl nalezen a potrestán a válečné námořnictvo mohlo prohlásit, že k objasnění katastrofy učinilo všechno, co bylo v jeho silách. Netrvalo dlouho a ministr Fonestal na základě dopo-

336 337
♀

ručení soudu kapitánu McVayovi udělený trest prominul. Kapitán poté sloužil ai do poloviny roku 1949 jako důstojník štábu svého přítele kontradmirála A. S. Merrilla. V jednapadesáti letech odešel do penze, a jak bylo zvykem, i on byl při odchodu povýšen o jeden stupeň, do hodnosti kontradmirála. Závěrem jen tolik, že Indianapolis byl poslední těžkou válečnou lodí potopenou v průběhu 2. světové války.

Kapitulace

Po přepadení Pearl Harboru následovalo šest měsíců vítězného tažení japonských ozbrojených sil v Asü a v Tichomoří. V červnu 1942 ale přišla námořní katastrofa u Midwaye a za dalších šest měsíců se poražené zbytky japonských pozemních vojsk stahovaly z Guadalcanalu. Už v tu dobu pár střízlivé uvažujících příslušníků japonské vládnoucí elity považovalo za rozumné ukončit boje za situace, kdy Japonsko má ještě dostatek prostoru k vyjednávání. Přední místo mezi nimi zaujímal markýz Koiči Kidó, strážce tajné pečeti a nejbližší poradce císaře. Obdobné smýšlel i princ Fumimaró Konoje (který stál před Pearl Harborem třikrát v čele japonské vlády) a někteří další významní státníci. Musel ale uplynout ještě dlouhý čas, než bylo možno o hledání cesty k míru hovořit otevřeněji, nebof zapochybovat o vítězství znamenalo po celou dobu vystavovat se nebezpečí zneuctění nebo i zavraždění. Ve stejné pasti se ocitl i sám císař Hirohito, který uvažoval stejně jako skupina "umírněných". Když se ho po válce generál MacArthur zeptal, proč už dříve nehledal cestu k ukončení války, Hirohitovou odpovědí bylo gesto naznačující podřezání hrdla.

Pod tlakem událostí se však situace začala pozvolna měnit. V říjnu 1944, necelé tři měsíce poté, co následkem porážky na Saipanu rezignoval na funkci předsedy vlády hlavní představitel tvrdé militaristické kliky generál Tódžó, bylo námořnictvo nuceno přiznat, že Japonsko už nemá lod'stvo schopné ofenzivních akcí. 7. listopadu, na oslavách ruské revoluce, hovořil Stalin o Japonsku jako o agresorovi, a to navzdory dosud platné sovětskojaponské smlouvé o neutralitě. Na konci prosince Spojené státy oznámily obsazení filipínského ostrova Leyte: Japonsko tím prohrálo bitvu, kterou předseda vlády generál Kuniaki Koisó předtím označil za klíčovou. Následovalo vylodění Američanů na Luzonu. To již Hirohita přimělo k rozhodnutí začít hrát aktivní roli v úsilí o ukončení války, i když jeho kroky mu-

338

sely být opatrné a diskrétní, aby nedošlo k narušení zavedených tradic a systému vlády. Oznámil markýzi Kidóovi, že si přeje slyšet radu zasloužilých státníků. O tom, jaká byla atmosféra v Tokiu ještě na počátku roku 1945, svědčí, že Kidó z obavy, aby vojenská klika nezabránila setkání císaře s nejváženějšími muži v zemi, převážně bývalými předsedy vlády, pokud by se odebrali do paláce ve skupině, musel zorganizovat separátní audience, a to ještě pod záminkou, že státníci přicházejí k císaři s novoročním blahopřáním. Názory pozvaných se výrazně lišily a bylo patrné, že řada z nich navzdory nevyvratitelným a hrozivým faktům stále není schopna se smířit s tím, že Japonsko je na pokraji katastrofy. Výjimkou byl princ Konoje, který otevřeně prohlásil, ie válka je prohraná a pokračovat v ní znamená přivodit zhroucení vlády a ozbrojených sil a revoluci v zemi. Konoje doporučoval ukončit nepřátelství v co nejkratší době. Na druhé straně byla většina generálů a admirálů v zájmu zachování tváře rozhodnuta bojovat dál. Věřili, že soustředěním sil na domácích ostrovech způsobí útočníkům při eventuálním vylodění takové ztráty, že je přinutí jednat o zastavení bojů za podmínek pro Japonsko přijatelných. To byla jejich standardní odpověď komukoliv, kdo chtěl diskutovat o tom, jak se vyhnout katastrofě.

Brzy po tomto jednání v císařském paláci se situace začala ještě víc zhoršovat. Nálety na Japonsko nabývaly na intenzitě takovým způsobem, že netrvalo dlouho a jediný nálet na Tokio si vyžádal víc obětí než později atomová puma svržená na Hirošimu. Obsazením Iwodžimy získali Američané leteckou základnu vzdálenou pouhých 700 mil od Tokia. A Okinawa, brána k domácím japonských ostrovům, byla napadena 1. dubna. O čtyři dny později podala demisi vláda generála Koisóa a tentýž den Moskva oznámila, že neobnoví smlouvu o neutralitě. Ta sice měla vypršet až v dubnu 1946, ale v Tokiu nikdo nepochyboval, že Sověti z ní vyplývající závazky poruší, kdykoliv se jim to bude hodit. Novým předsedou vlády se stal devětasedmdesátiletý admirál baron Kantaró Suzuki, který kromě jiných funkcí v minulosti zastával i úřad císařova velkokomořího. Kidó, Konoje a další "umírnění" doufali, že se jim nakonec podaří Suzukiho přesvědčit, aby zahájil jednání o míru. I když císař mu při jeho jmenování v tomto směru žádný výslovný pokyn nedal, všichni věřili, že Suzuki pochopí, že císařovým přáním je ukončit válku co nejdříve. Suzuki však kolísal a teprve po určité době v úřadě, když poznal celou pravdu o neschopnosti Japonska zabránit nejhoršímu, začal v tomto směru dělat první opatrné kroky.

V květnu 1945 kapitulovalo Německo. Podle názoru mnoha politi-

339
♀

ků a historiků to byla pro Japonsko ideální příležitost k zahájení jednání o míru: Spojenci by zřejmě byli přístupnější mírnějším řešením; Japonsko bohuiel nebylo na takový krok připraveno diplomaticky ani politicky, coi vyjádřilo oficiální prohlášení japonské vlády, že Japonsko bude ve válce pokračovat i po německé kapitulaci.

Porážka Hitlera nicméně přiměla ministra zahraničí Šigenoriho Tógóa vyvinout určitou iniciativu. Díky jeho úsilí došlo k několika schůzkám Nejvyšší rady pro řízení války, jejímiž členy byli premiér, ministři zahraničí, války a námořnictva a náčelníci generálních štábů armády a námořnictva. Z jejich diskusí vzešlo v polovině května rozhodnutí kontaktovat Sověty, a i kdyi v tomto okamžiku bylo prvořadým zájmem odvrátit Moskvu od vstupu do války proti Japonsku, nevylučovala se ani možnost, že bude-li se situace nadále zhoršovat, může být Moskva požádána, aby napomohla zahájení mírových jednání. Touto obtížnou a delikátní misí byl pověřen bývalý premiér Koki Hirota, který také po určitou dobu zastával funkci japonského vyslance v Moskvě. V červnu se Hirota čtyřikrát sešel se sovětským vyslancem v Tokiu Jakubem Malikem. Brzy ale bylo zřejmé, že Sověti tato jednání nepovažují za dostatečně oficiální: Malik je protaho-

val, vymlouval se - a jednání skončila.
Ve stejné době představitelé tvrdéhojádrajaponských ozbrojených sil rozhodli, ie boj bude pokračovat, i když by na konci této cesty měla být naprostá zkáza. Tento sebevraiedný postoj přiměl "umírněné" k nové aktivitě. Po pečlivých zákulisních přípravách císař povolal členy Nejvyšší rady pro řízení války do paláce a přes zaobalené formulace dal dostatečně jasně najevo, že navzdory oficiální politice pokračování ve válce se domnívá, že je třeba "zvážit i jiné způsoby, jak čelit krizi, před kterou nyní země stojí". Výsledkem bylo, ie 12. července Tógó instruoval japonského vyslance v Moskvě, aby informoval příslušné tamní činitele, že si císař přeje ukončit válku a vyslat do Moskvy prince Konojeho, abyjednal o otázkách týkajících se sovětsko-japonských vztahů. O Jom, ie by Moskva mohla hrát roli prostředníka v mírových jednáních, ještě nepadlo ani slovo, a dokonce bylo naznačeno, ie bezpodmínečná kapitulace požadovaná Spojenci je naprosto nepřijatelná, a pokud na ní bude trváno, Japonsko nemá jinou volbu nei pokračování v boji v zájmu záchrany cti a přeüití celého národa. Nicméně o devět dnů později, 21. července, posílá Tógó do Moskvy další depeši, v níž oznamuje, že Konoje požádá Sovéty o zprostředkování ukončení války. To ale už probíhalo jednání Postupimské konference a v poušti Nového Mexika byla úspěšně vyzkoušena atomová puma.

Poté co se Harry Truman stal prezidentem Spojených států, začal hledání cesty k ukončení bojů v Tichomoří věnovat velkou pozornost. V květnu 1945 vyslal do Moskvy Harryho L. Hopkinse, poradce a přítele bývalého prezidenta Roosevelta, a vyslance Averella Harrimana, aby Stalina jednak ujistili, že hodlá pokračovat v Rooseveltově politice, a jednak aby od sovětského vůdce získali závazné prohlášení ohledně vstupu Sovětského svazu do války proti Japonsku. 28. května oba diplomaté Trumanovi oznámili, že Stalin stanovil 8. srpen jako den, kdy vyhlásí Japonsku válku. V tu dobu měli Američané ještě obavu z těžkých ztrát, které zaplatí při vylodění a při dobývání Japonska, a proto doufali, že sovětská vojska budou na Dálném východě vázat značné síly nepřítele, které by jinak mohly být užity k posílení obrany domácích ostrovů. Truman ve svých pamětech napsal: "Naši vojenští experti odhadovali, že za invazi do Japonska zaplatíme ztrátami ve výši nejméně půl milionu mužů, a to i v případě, že japonská vojska nacházející se v tu dobu v Asü zůstanou na území Číny. Vstup Rusů do války byl pro nás velmi důleütý."* K osobnímu projednání této a dalších otázek odejel Truman na konferenci se Stalinem a Churchillem, která začala 15. července v Postupimi na předměstí Berlína.
Truman sice v době, kdy Roosevelt zastával úřad prezidenta, vykonával funkci viceprezidenta, ale o vývoji atomové pumy se poprvé dozvěděl, až když se sám stal prezidentem. Jenjednou větouje třeba říci, že Roosevelt, byť smrtelně nemocný, svému viceprezidentu nástupnictví nijak neulehčil - a nejen v záleütosti atomové pumy. Druhý den po začátku Postupimské konference dostal Truman zprávu, ie 16. července proběhla úspěšně zkouška první atomové pumy v Alamogordu v Novém Mexiku. 24. července se zmínil Stalinovi, že Spojené státy mají novou zbraň neobvyklé ničivé síly. Stalin neprojevil žádné překvapení a jen pravil, že je tomu rád a doufá, že tato zbraň Američanům pomůže v boji s Japonci. Američané se dlouho divili, proč Stalin informaci o atomové pumě víceméně přešel, a teprve za dlouho zjistili, že sovětský diktátor byl o její existenci dávno zpraven svými špióny.
Dne 26. dubna vydaly Spojené státy spolu s Velkou Británü a Čínou společné prohlášení, které dostalo název Postupimská deklarace. Prohlášení vyzývalo Japonsko k okamžité a bezpodmínečné kapitulaci a ve svých základních bodech konstatovalo:
1. Vliv a kompetence japonských militaristů musí být navidy elimi-
novány.

* Truman, Harry, S.: Year of Decision - Memoirs, sv. I, Doubleday and Comp., New York 1955, str. 265.

♀

2. Dokud nebude v Japonsku ustaven nový řád zajišťující mír, bezpečnost a právo, spojenecké síly budou zemi okupovat, aby dosažení těchto klíčových požadavků zajistily.
3. Poté co budou japonské vojenské síly odzbrojeny, jim bude povoleno vrátit se do svých domovů a dostanou příležitost vést mírumilovný a tvořivý život.
4. Spojenci nemají v úmyslu Japonce zotročitjako rasu, nebo zničit jako národ, ale nekompromisní spravedlnost dopadne na všechny válečné zločince. Bude zavedena svoboda projevu, vyznání a názorů stejně jako respektování základních lidských práv.
5. Japonsko si může ponechat průmysl, který podpoří jeho hospodářství, ale nikoliv znovuvyzbrojení, a může počítat, že se v budoucnu bude podílet na světových obchodních vztazích.
6. Okupační síly budou staženy, jakmile bude těchto cílů dosaieno a bude zřízena míru sloužící a odpovědná vláda.
7. Japonská vládaje vyzývána, aby okamžitě vyhlásila bezpodmínečnou kapitulaci všech svých ozbrojených sil. Alternativouje pouze rychlé a naprosté zničení.

Deklarace byla 27. července vysílána rozhlasem a v Tokiu okamžitě vyvolala bouřlivé diskuse v nejvyšších kruzích. Jak reagovat? Ministr zahraničí Tógó se prozatím hodlal zaujetí oficiálního stanoviska vyhnout, protože, jak pozdéji prohlásil, v dané chvíli by muselo obsahovat striktní odmítnutí, které by vojenští členové vlády bezesporu prosadili. Rozhodujícím se tedy stalo vyjádření premiéra Suzukiho, který na tiskové konferenci konané 28. července uvedl, že "...společné prohlášení tří zemí není nic jiného než odvar Káhirské deklarace (prohlášení Roosevelta, Churchilla a Čankajška učiněné na konferenci SEXTANT v Káhiře v listopadu roku 1943, které mimo jiné obsahovalo rozhodnutí signatářů donutit Japonsko k bezpodmínečné kapitulaci - pozn. M. H.). Protože vláda neshledala na tomto prohlášení nic důležitého, nezbývá nežje úplně ignorovat a rozhodným způsobem bojovat za úspěšné ukončerlí války." *

Je pravda, že se Postupimská deklarace ani slovem nezmínila o problému pro Japonsko nejcitlivějším, a to o budoucím postavení císaře nebo o osudu trůnu vůbec. Bylo to vážnou ranou pro "umírněné", nebof záchrana císařského domu byla podmínkou, od níž se v tokijských kuloárech odvíjelo vše ostatní. Po pečlivém studiu deklarace sice měli za to, že rychlé ukončení války může instituci císařství

* Frank, Shaw: ţ7ctorr and Ocrţrpalion. str. 434.

zachránit, zatímco pokračování nepřátelství povede s největší pravděpodobností k jejímu zániku, ale na druhé straně militaristé tvrdili, že neexistence zmínky o císaři je důkazem toho, že Spojenci hodlají trůn úplné odstranit.

Zmíněné prohlášení premiéra Suzukiho z 28. července představovalo pro Spojence jasnou odpověd': Japonsko odmítá kapitulovat a bude bojovat dál. Nato prezident Truman rozhodl, že nejrychlejší cestou k ukončení války a záchraně životů obrovského počtu amerických vojáků je svržení atomové pumy. Historikové neuznávají slovíčko "kdyby", ale kdyby Suzukiho vláda rozhodla, že Postupimskou deklaraci přijme, nebo že je o ní alespoň ochotna jednat, nemuselo být ani Hirošimy, ani Nagasaki: odmítnutí se rovnalo stisknutí spouště.

Ministr zahraničí Spojených států J. F. Byrnes se přidržel jazyka diplomatů a označil Suzukiho prohlášení za "skličující". On i Truman stále ještě doufali, že než Postupimská konference skončí, Japonci svůj postoj změní. Prezident již před vyhlášením deklarace rozhodl, že když ji Tokio odmítne, bude puma užita, a vydal veliteli Strategického letectva generálu Spaatzovi rozkaz vyslat superpevnost s bombou proti jednomu z vybraných cílů kterýkoli den po 3. srpnu, jakmile bude počasí příznivé k jeho vizuálnímu zaměření. Účastníci konference opustili Postupim 2. srpna, prezidentský letoun přistál ten den v anglickém Plymouthu, Truman přestoupil na těžký křižník Augusta a lod' zamířila

přes Atlantik. Protože se japonské stanovisko nezměnilo, prezident z paluby křižníku rozkaz Spaatzovi potvrdil.

Ke svržení první atomové bomby byl vybrán plukovník Paul W. Tibbets a jeho superpevnost B-29 nazvaná Enola Gay, což bylo jméno jeho matky za svobodna. 6. srpna 1945 ve 2.45 ráno bombardér Enola Gay odstartoval ze Severního letiště na Tinianu, doprovázen dvěma pozorovacími letouny. Nad Iwodžimou nabral výšku 10 000 metrů a Tibbets dostal hlášení, že v oblasti Hirošimy převládá jasné počasí. V 9.11 byl bombardér nad městem a v 9.15 ve výšce 10 500 metrů bombometčík major Thomas W. Ferebee otevřel pumovnici. Nato se bombardér nikým neobtěžován vydal na zpáteční let a ve 14.58 přistál na Tinianu.

Následky náletu byly strašné. Uranová bomba nazvaná Little Boy (Chlapeček), silou výbuchu se rovnající 20 000 tunám trinitrotoluenu, explodovala asi 600 metrů nad městským centrem. 98 procent budov bylo zničeno, na místě zahynulo kolem 75 000 lidí, dalších asi 200 000 jich bylo ozářeno a většina z nich zemřela během následujících pěti let.

342 ţ 343
♀

Do konce května roku 1945 mél Sovětský svaz na své dálnovýchodní hranici 47 střeleckých, tankových a jízdních divizí, celkem asi půl milionu mužů organizovaných ve třech frontech neboli skupinách armád. Po skončení bojů v Evropě Moskva rozhodla přemístit na východ další vojska, a to čtyři zkušené, mnoha bitvami prošlé armády: 5., 39., 53. a 6. gardovou tankovou, celkem 27 střeleckých divizí a 12 tankových brigád. Po řadu týdnů se po transsibiřské magistrále valil nekonečný proud vlaků převážejících na východ vojáky, tanky, děla, munici a zásoby.

Vrchní velení nad uskupením 80 sovětských a mongolských divizí svěřil Stalin maršálu A. M. Vasilevskému, který byl do února roku 1945 náčelníkem sovětského generálního štábu. Jeho dvěma hlavními polními veliteli se stali maršálové R. J. Malinovskij a K. A. Mereckov. Základní strategický plán Sovětů předpokládal útok vedený do Mandžuska ze severozápadu a z východu. Tím dojde k rozdělení provincie na dvě části, k izolování japonské Kwantungské armády od Japonska a Koreje najedné strané a odjaponských sil v Číně na straně druhé a posléze k jejímu zničení. Současně mélo být provedeno několik podpůrných a vedlejších operací, jako například útok na ostrovy Sachalin a Kurily držené Japonci. Začátkem srpna 1945 byly přípravy Sovětů na zahájení válečných operací na Dálném východě skončeny a v pohotovosti bylo půldruhého milionu vojáků, 26 000 děl, 5500 tanků a 3900 letounů. Jejich hlavní protivník, Kwantungská armáda. nejmocnější uskupení japonských vojsk v Číně a Mandžusku, v tu dobu disponovala zhruba jedním milionem a čtyřiceti tisíci vojáků, 5360 děly, 1155 tanky a 1800 letouny. Převaha Sovětů tedy byla výrazná. Zatímco nejlepší výzbroj a jednotky Kwantungské armády byly v posledních letech předisponovávány k posílení japonských vojsk svádějících těžké boje na Filipínách a jinde a divize zůstávající v Mandžusku v naprosté většiné postrádaly bojové zkušenosti, přesunuli Sovéti na Dálný východ armády, které vítézné prošly válkou v Evropě a byly vedeny zkušenými veliteli.

Sověti ale hodlali vrhnout svá vojska přes mandžuskou hranici až poté, co dokončí jednání zahájená s Čankajškovou vládou, což také svým západním spojencům sdělili. Moskva totiž chtéla vládu čínských nacionalistů přesvédčit, aby akceptovala sovétské poválečné územní požadavky na Dálném východě: pronájem přístavu Port Arthur a anexi Kurilských ostrovů ajižní části ostrova Sachalin. Než ale byla kýžená dohoda uzavřena, svét se dozvědél o svržení atomové pumy na Hirošimu. Za této situace už Sovéti nemohli otálet, 8. srpna vyhlásili Japonsku válku a za rozbřesku 9. srpna Vasilevského armády vtrhly do Mandžuska. V této souvislosti stojí za zaznamenání rozhovor, k němuž došlo v Tokiu onoho rána poté, co byl ministerský předseda admirál Kantaro Suzuki informován o vypuknutí války s Ruskem. Suzuki zatelefonoval generálporučíku Sumihisovi Ikedovi,

šéfovi plánovacího úřadu vlády, který ještě před třemi týdny sloužil v Kwantungské armádé. Zeptal se ho: "Je Kwantungská armáda schopna postup Sovětů zastavit?" Ikeda odpověděl: "Kwantungská armádaje v beznadéjné situaci, do dvou dnů bude Čchangţchun (významné město ve středním Mandžusku - pozn. M. H.) obsazen." Po chvíli Suzuki hlesl: "Kwantungská armáda je opravdu tak slabá? To je ale konec!" "Čím déle budeme odkládat konečné rozhodnutí, tím bude pro nás situace horší," reagoval Ikeda.*

Časně ráno 9. srpna sdělil markýz Kidó předsedovi vlády Suzukimu, že císař pokládá za nezbytné okamžitě přijmout Postupimskou deklaraci, a je proto třeba svolat zasedání Nejvyšší rady pro řízení války. ;Velká šestka", jak byla rada také nazývána, se sešla během dvou hodin a její jednání se soustředilo na tři hlavní témata: zničení Hirošimy, vpád sovětských vojsk do Mandžuska a hrozbu vyslovenou prezidentem Trumanem, že pokud Japonsko nepřijme podmínky obsažené v Postupimské deklaraci, budou užity další atomové pumy. Představitelé ozbrojených sil se snažili být optimisty: tvrdili, že ani zemé jako Spojené státy nemůže mít dost radioaktivního materiálu k útokům, kterými Truman hrozí, a pokud se týkalo situace v Mandžusku, prohlašovali, ie zatím nemají informace o postupu ruských vojsk, tedy nejsou důkazy o tom, že by Japonsko prohrávalo na další fronté. Vtom vešel do místnosti Suzukiho pobočník a podal premiérovi depeši s informací, že další atomová puma byla svržena na Nagasaki; sloup prachu a kouře, který se nad městem zvedl do výše 15 000 metrů, byl viditelný ze vzdálenosti 300 kilometrů. Ani ťato zpráva ale nedokázala přimět ministra války generála Korečiku Anamiho a náčelníky generálních štábů armády a námořnictva Jošidžiróa Umezu a Soemua Tojodu** k tomu, aby byli ochotni smířit se s podmínkami Postupimské deklarace. Pro přijetí byli v tuto chvíli z členů ;Velké šestky" jen ministr zahraničí Tógó a ministr námořnictva admirál

* Brooks, Lester: Behind Japan :s Snrrender. McGraw-Hill Book Comp., New York 1968, str.17.
** Admirál Soemu Tojoda byl jmenován náčelníkem generálního štábu námořnictva ?9. 5.1945. Do té doby zastával funkci vrchního velitele Spojeného lod'stva, která ale v květnu 1945 již zcela ztratila na významu - lod'stvo v podstaté ui neexistovalo.

344 ţ 345
♀

Micuma Jonai, premiér Suzuki se jednoznačně nevyjádřil. Nejvyšší rada pro řízení války sice nebyla nadána žádnými ústavními pravomocemi, byla pouze konzultačním shromážděním, jakýmsi kabinetem, zatímco výkonným orgánem zůstávala vláda. Nicméně vzhledem k jejímu složení měly závéry a stanoviska, na nichž se dohodla, nesmírnou váhu a vláda je zpravidla přijímala bez dalšího. Když Suzuki viděl, že rada k jednoznačnému závěru ohledně Postupimské deklarace nedojde, nařídil na 14.00 odpoledne zasedání vlády.

Krátce po stanovené hodině se již všech 15 členů vlády - z nichž bylo 10 civilistů - shromáždilo v Suzukiho rezidenci. Ministr Tógó informoval o předcházející schůzce Nejvyšší rady. Řekl, že všichni její členové se shodli jen na tom, že Japonsko může o přijetí Postupimské deklarace jednat pouze za podmínky, že bude zachováno císařství, ale neshodli se, zda trvat i na dalších podmínkách, zejména na těch, které se týkají okupace země, způsobu odzbrojení a potrestání válečných zločinů. Pak následovala dlouhá debata a opět nebylo dosaženo jednomyslného stanoviska. Ted' už Suzuki věděl, že nastal čas, kdy do velké hry musí vstoupit sám císař Hirohito.

Dosavadní neměnnou praxí japonské politické scény bylo, že členové Nejvyšší rady pro řízení války nebo členové vlády museli při jednání dojít k jednomyslné shodě a pak své rozhodnutí předložili

" ţ -- - - - . -. ..... .ţ... ţ ţţ. . vu vuţiiz o"a-
diu sice rozhodnutí Nejvyšší rady nebo vlády schvaloval císař, ale
to byl automatický akt a předpokládalo se, že tak učiní, af už s před-
loženým stanoviskem osobně souhlasí, či nesouhlasí. Obrátit se na
císaře s nerozhodnutou záležitostí a žádat o jeho názor bylo napro-
sto bezprecedenčním krokem. Suzuki ale byl informován strážcem
pečeti markýzem Kidó, že císař je ve věci ukončení války připraven
sdělit svou vůli na Císařské konferenci, což byla zajeho osobní pří-
tomnosti konaná porada nejvyšších představitelů státu, především
členů Nejvyšší rady, ale eventuálrič i dalších vysokých činitelů. Cí-
sař sice nebyl v postavení, aby mohl nařizovat, jeho názor mohla
Nejvyšší rada či vláda akceptovat stejné jako odmítnout, ale vzhle-
dem k tomu, že byl pro každého z 80 milionů Japonců nezpochyb-
nitelným nejvyšším morálním a duchovním vůdcem, bylo málo
pravděpodobné, že by se představitelé armády a námořnictva, kteří
se Císařské konference účastní, odvážili jeho výslovnému přání vze-
přít.

JAPONSKÉ MOŘE

0
ţ sool o Jţ .

KOREA

Pusan

.
' ţ Fuki
atomová_ .b
'I

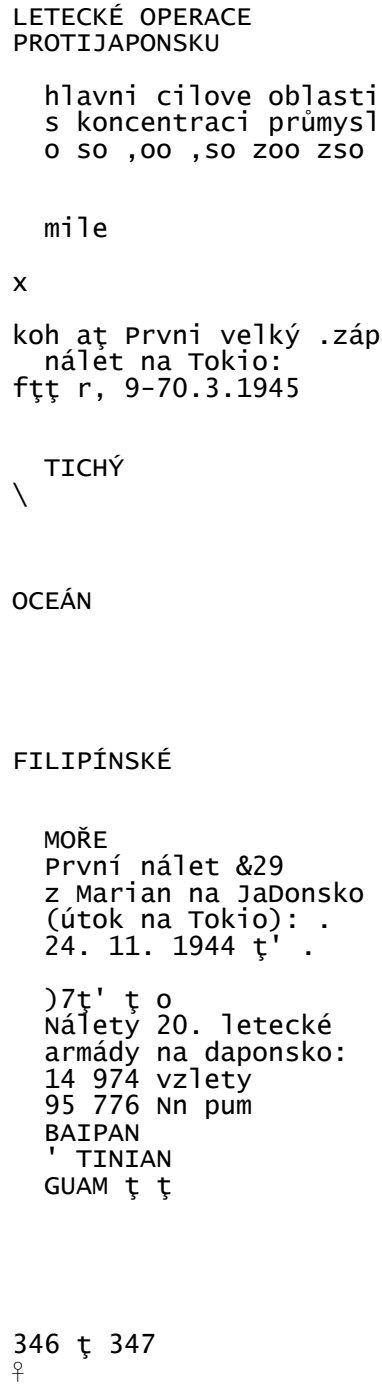
puma agas
9. S.1945

První akce '
st7raček
proti Kjúšú:
,7. s.,s4s

atomová puma
6. 8.1945
\\\

K P0 ŽÍ První akce bombardérů
I ţţţ Proti Kjúšú: t. 7.1995
o "9hţOKINAWA

8 5ti4 vzlety
4 000 tun pum

346 ţ 347
♀

Poté co byl Hirohito formálně požádán o účast na konferenci, okamžitě souhlasil, konference byla svolána na dobu krátce před půlnocí z 9. na 10. srpna a místem jejího konání se stal protiletecký kryt v areálu císařského paláce. Kromě premiéra Suzukiho a ministra zahraničí Tógóa - a císaře -, nikdo z pozvaných neznal pravý důvod jejího svolání; Suzuki všem oznámil, že se bude schvalovat vypovézení války Sovětskému svazu. Kdyby totü bylo známo, ie se má císař vyjádřit ke kapitulaci a ukončení války, hrozilo nebezpečí, že se extrémisté pokusí konferenci zmařit. Před půlnocí byli všichni na místé: premiér Suzuki, ministr zahraničí Tógó, ministr války generál Anami, ministr námořnictva admirál Jónai, náčelníci generálních štá-

bů armády a námoi-nictva generál Umezu a admirál Tojoda, ředitelé Úřadů vojenských záležitostí armády a námořnictva generálporučík Masao Jošizumi a viceadmirál Zenširó Hošina, šéf Spojeného plánovacího úřadu generálporučík Sumihisa Ikeda, prezident Tajné rady baron Kučiró Hiranuma a tajemník vlády Hisacune Sakomizu. Před kaidého z účastníků byly položeny tři dokumenty: první obsahoval celý text Postupimské deklarace, druhý jedinou podmínku, kterou měl pro přijetí deklarace ministr Tógó, a to zachování císařství, a na třetím byly uvedeny další podmínky, vyslovené Anamim, Umezou a Tojodou, tj. že Japonci sami provedou odzbrojení svých vojsk, že sami potrestají válečné zločince a že okupace Japonska spojeneckými vojsky bude omezena na minimum míst a bude trvat jen po minimální dobu.

Přesně pět minut před půlnocí vešel do místnosti císař oblečený v uniformé pozemních vojsk. Premiér Suzuki se ujal slova, seznámil císaře s průběhem dosavadních jednání Nejvyšší rady pro řízení války i vlády a zejména se skutečností, ie ani rada, ani vláda se neshodly na rozsahu podmínek, za nichi by bylo moino přijmout Postupimskou deklaraci. Poté Suzuki vyzval ministra Tógóa, aby zdůvodnil svoje stanovisko, že deklaraci je třeba bez dalšího přijmout, pokud nepřátelé zaručí nedotknutelnost trůnu. Tógó pravil: "Pro Japonsko je ponüující a nesmírně téiké přijmóut podmínky z Postupimi. Nicméně stávající okolnosti nás nutí je akceptovat. Atomová bomba a účast Ruska ve válce náhle změnily situaci a posílily pozici nepřátel. Nemůžeme ui déle spoléhat, že dalším jednáním dosáhneme lepších podmínek. Zejména nyní, když Sovětský svaz sáhl ke zbraním, je jednání nemoiné. S přihlédnutím k témto skutečnostem existuje nebezpečí, ie kdyi si budeme klást příliš mnoho podmínek, mohou být odmítnuty všechny. Já si myslím, že je lepší trvat pouze na jedné: ie bude zaručena bezpečnost císařské rodiny a zachování císařství jako

instituce. Pokud se týká dalších podmínek, je možno otázky odzbrojení zvažovat v době, kdy bude jednáno o příměří, a domnívám se, že nemáme jinou možnost než se smířit s okupací Japonska a s potrestáním válečných zločinců. Pokud bude ušetřena císařská rodina, japonská rasa přetrvá a v budoucnosti bude pracovat na obnově. Proto, podle mého názoru, bychom se měli soustředit pouze na jedinou věc - zachování císařského domu."*

Po ministru zahraničí se vyjadřovali další účastníci zasedání a opakovala se situace známá již z předchozích jednání Nejvyšší rady a vlády; část přítomných souhlasila s názorem vyjádřeným Tógóem, část trvala na tom, že Spojenci musí akceptovat podmínky prezentované většinou přítomných zástupců ozbrojených sil - z nich stejně jako na jednání Nejvyšší rady Tógóa podpořil jen admirál Jónai. Byly 2 hodiny ráno 10. srpna, když povstal premiér Suzuki a pravil: "Pánové, diskutujeme několik hodin a nedospěli jsme k žádnému závěru. Ani ted' není dohoda v dohledu. V tuto dobu si ale nemůžeme dovolit ztrácet ani minutu. Takže, i když je to bezpříkladné a strašné, navrhuji vyhledat císařskou radu a na ní založit rozhodnutí konference. Jeho Veličenstvo rozhodne a vláda se tímto rozhodnutím bude řídit."** Suzuki pokročil k trůnu. Generál Anami jen stačil vydechnout v bezmezném úžasu "Pane premiére!", poté se zajíkl a na víc se nezmohl, stejné jako nikdo jiný. Téměř osmdesátiletý admirál baron Kantaro Suzuki, který se vyznamenal již v čínsko japonské válce v letech 1894-1895, kdy velel torpédovému člunu, a v rusko-japonské válce v květnu 1905, kdy v bitvě u Cušimyjako velitel křižníku zničil dvě ruské válečné lodi, který nikdy nepatřil mezi militaristické jestřáby a kterému v posledních měsících obě strany zazlívaly, že není dostatečně rozhodný - či odvážný -, aby zaujal jednoznačné stanovisko, nyní v okamžiku, kdy byl v sázce osud celé země, oslovil císaře. V místnosti nikdo ani nedýchal. Řekl pevným hlasem: "Žádáme o vaše císařské rozhodnutí, který z návrhů má být přijat: návrh ministra zahraničí, nebo druhý návrh obsahující čtyři podmínky."***

Nikdy se nestalo, že by byl císař oficiálně požádán o vyjádření svého názoru, kdyi mělo být rozhodnuto o důležitém problému: císař se rituálních divadel, na kterých bylo třeba jeho přítomnosti, účastňoval jen pasivné a nikdy se nevyslovoval. I v tomto případě, jak věřili ' vojáci, když o půlnoci přicházeli na zasedání, tomu bude obdobně-

* Brooks, L.: Behind Japan :s Sitrrender, str. 78.
** Tamtéi, str. 85.
*** Tamtéi, str. 85.

348 349
♀

po nějaké debatě se rozejdou. Jak se ale zachovat nyní, když promluví žijící bůh, jehož každý rozkaz přísahali splnit beze slova? Po dvacet šest století byl císař pro své poddané bohem. Bude jím i ve dvě hodiny v noci 10. srpna 1945?
Hirohoto se předklonil a sevřel opéradla svého křesla. Ti, kdo ještě v poslední vteřině doufali, že vzhledem ke své dosavadní roli, zvyklostem, obavám nebo nerozhodnosti žádost přednesenou premiérem odmítne, jej podcenili. Svým vysokým hlasem pravil: ; Vyjádřím svůj názor. Souhlasím s ministrem zahraničí. Moje důvody jsou následující."* Pak císař v nejdelší řeči, jakou kdy pronesl, vysvětlil, proč je přesvědčen, že válkuje třeba okamžitě ukončit a přijmout požadavek Spojenců na bezpodmínečnou kapitulaci. Projev uzavřel slovy: "Myslím, že si v této situaci všichni děláte starosti o mne. Ale co bude se mnou, není důležité. Jak jsem prohlásil, jsem rozhodnut okamžitě ukončit válku. Proto souhlasím s návrhem ministra zahraničí."**
Byly 2 hodiny 30 minut ráno. Císař povstal. Povstali i všichni přítomní, někteří se ztěžka opírajíce o stůl, všichni se zarudlýma očima, někteří vzlykající. Hluboce se uklonili a císař místnost opustil. Hned nato konference skončila. Nikdo z účastníků se ale neodebral domů, všichni odjeli do svých úřadů. Drama pokračovalo, nebof, jak již bylo řečeno, podle všech zvyklostí bylo prohlášení císaře pouze jeho osobním doporučením sděleným účastníkům Císařské konference a oficiálně mohla o osudech země rozhodovat pouze vláda. Tedy císař doporučí konferenci, ta vládě a vláda vydá rozhodnutí. To ale musí být předloženo císaři ke schválení (!), teprve potom má všechny předepsané náležitosti, je oficiální, právoplatné a závazné.
Tajemník vlády Hisacune Sakomizu okamžitě začal zajišfovat přítomnost ministrů na zasedání, které císařovo doporučení projedná. Ještě za tmy se jich všech patnáct sešlo v premiérově oficiální rezidenci. Suzuki oznámil, že právě skončila Císařská konference, která přijala požadavky Postupimské deklarace s jedinou podmínkou: že zůstane zachována instituce císařství. Sdělil, že je to císařovo rozhodnutí, s nímž konference souhlasila, a doporučuje vládě zachovat se stejně. Ti členové vlády, kteří se konference účastnili, se již z utrpěného šoku částečně vzpamatovali, ostatní ministry to teprve čekalo. Nicméně, aniž by se ui o čemkoli dál diskutovalo, vláda, tentokrát jednomyslně, souhlasila. Protože se nedalo vyloučit, že při překvapivém a jako blesk z čistého nebe přicházejícím oznámení porážky

* Tamtéi, str.105.
** Tamtéi, str. 108.

a kapitulace - a to za situace, kdy masy byly a jsou stále ještě přesvědčovány, že vítězství je na dosah - může dojít i k povstání, vláda se dohodla, že o přijetí Postupimské deklarace nepadne na veřejnosti ani slovo, dokud nebudou všechny podmínky projednány se Spojenci a dokud, a to bylo nejdůleütější, nebude samotným císařem učiněno veřejné prohlášení.

Ted' bylo třeba dát Spojencům na vědomí, že Japonskoje ochotno kapitulovat. Hned v ranních hodinách 10. srpna tokijské ministerstvo zahraničí odeslalo svému vyslanci ve Švýcarsku depeši obsahující rozhodnutí vlády o přijetí Postupimské deklarace za podmínky, že císař nebude sesazen. Vyslanec se měl postarat o její předání prostřednictvím švýcarské vlády vládám Spojených států, Velké Británie a Čínské republiky. Sovětskému vyslanci v Tokiuji ministr Tógó předal osobné. Vyslanec Jakub Malik se totiž už od rána předchozího

dne dožadoval u ministra přijetí. Protože Tógó věděl, že důvodem je předání oficiální nóty o vypovězení války - boje už několik hodin zuřily a Tokio o tom bylo informováno -, a navíc byl zaneprázdněn, odkázal vyslance až na příští den. Při audienci probíhající v naprosto mrazivé atmosféře si oba muži vyměnili dokumenty - jeden vyhlašoval válku a druhý oznamoval ochotu ke kapitulaci.

Protože po celý den 10. srpna žádná ze spojeneckých vlád nenaznačila, že byjaponskou kapitulační nótu obdržela, ministr Tógó, který měl především obavu ze svržení dalších atomových pum, nechal kolem osmé hodiny večerní prostřednictvím japonské tiskové agentury a rozhlasové společnosti Domei, napřed ve vysílání pro Ameriku a potom i pro Evropu, odvysílat prohlášení totožné s tím, které ráno zaslal do Švýcarska. Situaci v Tokiu ilustruje fakt, že vysíláno bylo pokradmu, morseovkou, a byli jím pověřeni vybraní pracovníci agentury, o nichž bylo známo, ie jsou příznivci mírového řešení. Stále existovala vážná obava ze zásahu vojenských fanatiků, a jak se zakrátko ukázalo, nebyla zbytečná. Ale již IS minut po odvysílání měli Japonci potvrzeno, že depeše došla na místo určení. Monitorovací služba agentury Domei zaznamenala zprávu americké tiskové agentury Associated Press, která japonské vysílání zachytila a na krátkých vlnách o tom informovala. Prezident Truman právé končil snídani, když mu byl text japonské depeše doručen. Okamütě povolal do Bílého domu admirála Leahyho, generála Marshalla a ministry války, námořnictva a zahraničí Stimsona, Forrestala a Byrnese k poradě, jak na japonskou iniciativu reagovat.

Dne I I. srpna na ni odpověděl ministr Byrnes a jeho prohlášení

350 351
♀

bylo monitorovací sluibou agentury Domei zaznamenáno těsně po půlnoci z 11. na 12. srpna. Pro japonskou vládu bylo velkým zklamáním, neboť neobsahovalo to, co očekávala, tj. jasné vyjádření k zachování císařství. Namísto toho prohlášení konstatovalo, že od okamüku kapitulace přejdou veškeré pravomoci vlády a císaře na vrchního velitele spojeneckých sil a konečná forma vlády v Japonsku bude výsledkem svobodně vyjádřené vůle japonského lidu. Dále bylo z Byrnesova stanoviska zřejmé, že rozhlasové vysílání nepovaiuje za oficiální sdělení. Pro japonskou vládu, a nejen pro ni, začaly čtyři dny noční můry. Kódovaná oficiální japonská nóta, odeslaná ráno 10. srpna do Bernu, musela být předána švýcarské vládě se žádostí o postoupení vládě Spojených států, švýcarská vláda ji musela zaslat svému vyslanci ve Washingtonu a ten musel nótu předat americkému ministerstvu zahraničí. Ve všech případech to kromé jiného znamenalo vidy znovu kódovat a dekódovat - a hodiny ubíhaly. V Tokiu hrozil puč, na některých bojištích, například na Nové Guineji, se tvrdě bojovalo, Sověti v Mandiusku se snaüli obsadit co nejrozsáhlejší území, a navíc japonský vyslanec ve Stockholmu 13. srpna hlásil ministru Tógóovi, že získal informaci o tom, ie Spojené státy čelí silnému tlaku Sovětského svazu a Číny na odstranění císaře.

Před rozedněním 14. srpna odstartovalo z letiště na Saipanu sedm superpevností B-29 s nákladem pěti milionů letáků, kterými o několik hodin později zasypalyjaponská města Tokio, Ósaku, Nagoju, Kobe a Kjótó. Letáky adresované "japonskému lidu" sdělovaly, že letouny nepřilétají s bombami, ale letáky proto, ie japonská vláda nabídla kapitulaci a každý Japonec má právo znát její podmínky a odpověď Spojených států. Následoval plný text japonské kapitulační nabídky a odpovědi ministra Byrnese. Japonské "umírněné" tento krok vyděsil, zejména se obávali možné reakce nepřipravených vojsk, neboť kromě nejvyšších velitelů v tokijských štábech nebyl dosud nikdo o připravované kapitulaci informován. Premiér Suzuki okamžitě navrhl svolání další Císařské konference, na které bude rozhodnuto, jak v této kritické chvíli postupovat dál. Císař souhlasil a členové Nejvyšší rady a vlády se vzhledem k naléhavosti celé véci sešli už v 10 hodin dopoledne, místem jednání byl stejný protiletecký kryt jako před třemi dny. Kromě patnácti ministrů byl opét přítomen šéf Spojeného plánovacího úřadu generálporučík Ikeda, prezident Tajné rady Hira-

numa a tajemník vlády Sakomizu. Přizváni byli i náčelník tokijské policie Mačimura, šéf legislativního úřadu Murase a ředitelé Úřadů vojenských záležitostí generálních štábů armády a námořnictva generálporučík Masao Jošizumi a viceadmirál Zenširó Hóšina.

Když císař vstoupil, čtyřiadvacet mužů povstalo a hluboce se uklonilo. Pak se klíčové osobnosti postupně vyjadřovaly k vývoji událostí v posledních čtyřech dnech a seznamovaly císaře se svými názory na to, jak postupovat dál. Opět se ozvaly hlasy vojáků doporučující za situace, kdy Spojenci nedávají žádné záruky ohledně dalšího trvání císařství, pokračovat v boji. Nakonec promluvil Hirohito. Pravil, že od poslední konference svůj názor nezměnil, ie stav věcí přikazuje přijmout Postupimskou deklaraci a že pokračovat ve válce je nemoiné. Závěrem řekl: ; Vyzývám vás, moji ministři, abyste mne podpořili a věrně splnili má přání. Přijměte spojeneckou odpověd' bez odkladu. V zájmu toho, aby se lid mohl seznámit s mým rozhodnutím, iádám, abyste okamžitě vypracovali odpovídající Císařský výnos. Když předtím neinformovaní občané budou náhle zpraveni, může to pro ně znamenat velký otřes. Je-li to žádoucí, jsem připraven promluvit k národu rozhlasem. Jsem téi připraven se kamkoli dostavit, abych v případě, ie toho bude třeba, osobně hovořil se svými vojáky."* Všichni přítomní byli hluboce pohnuti. Vědéli o radikálních poiadavcích západního tisku, a dokonce i některých vlád, aby byl císař souzen jako válečný zločinec, aby byl odeslán jako zajatec do Číny, aby byl zbaven trůnu a podobně. Hirohito jim ted' výslovně oznámil, že je připraven podstoupit veškerá rizika, a všichni si uvědomovali, ie před nimi možná stojí poslední japonský císař,124. přímý potomek bohyně slunce Amaterasu, Syn nebes, který právě poloül hlavu na špalek.

Nejdůležitějším úkolem Suzukiho vlády v odpoledních hodinách 14. srpna bylo sestavení projevu, který bude předložen národu- a historü - jako Císařský výnos ukončující válku v Asü a Tichomoří. Pravda je, že hlavní tajemník vlády Hisacune Sakomizu se svými lidmi na konceptu takového dokumentu pracoval už od skončení Císařské konference konané 10. srpna, neboť už tehdy někteří činitelé, především markýz Kidó, předvídali, že jej může být třeba. Nebyla to snadná práce, protože kromě stránky obsahové musela být dokonale propracována i formálně jazyková stránka dokumentu, což znamenalo věnovat velkou pozornost oficiálnímu dvorskémujazyku zvanému kanbun, který měl v Japonsku význam srovnatelný s významem latiny pro západní svět. Sakomizu musel přizvat k úpravé některých pasáü dva univerzitní profesory, specialisty na kanbun. Po dokončení byl návrh výnosu předložen v kopüch všem ministrům, nebof najeho

* Brooks, L.: Behind Japan's Si<rrender, str. 267.

konečné verzi se opět musela shodnout celá vláda. V jak obtížné situaci se tvůrci dokumentu nacházeli, dokládá už první výhrada ministra války Anamiho, která ale zdaleka nebyla poslední. Anami protestoval proti formulaci "válečná situace se zhoršuje den ode dne", pokládal ji za urážku bojujících vojáků, za popření skutečnosti, že na frontách v Číně a na řadě ostrovů stále kladou úspěšný odpor, a dokonce dochází i k ofenzivním akcím! Sakomizu nakonec Anamiho uspokojil nesmyslnou formulací "válečná situace se nevyvíjí bezpodmínečně ku prospěchu Japonska".* Někteří členové vlády, například admirál Jonai, nechtěli hrát takovou absurdní hru ve chvíli, kdy byl v sázce osud celé země, ale premiér Suzuki se postavil na stranu Anamiho. Samozřejmě ne proto, že by byl stejného názoru jako ministr války, ale měl obavu, že nesouhlas může Anami považovat za osobní urážku a rezignovat, což by v dané nanejvýš výbušné situaci mohlo mít katastrofální následky. Nakonec byl celý text schválen a Suzuki jej odvezl do císařského paláce. Hirohito s jeho obsahem souhlasil.

Premiér z paláce odjížděl ve chvíli, kdy sirény oznamovaly konec protileteckého poplachu. Po zprávě o přijetí podmínek Postupimské deklarace vysílanéjaponským rozhlasem prezident Truman sice strategické bombardování zastavil, protože ale Japonci nijak nereagovali na následné Byrnesovo prohlášení, znovu vyslal bombardéry, abyjim "pomohly" se rozhodnout. Když se Suzuki s Císařským výnosem podepsaným Hirohitem vrátil, čekající ministři ted' mohli připojit svoje podpisy a dokument ratifikovat. Bylo rozhodnuto, že bude zveřejněn příští den v poledne.

Ještě před půlnocí zaslala japonská vláda, opět prostřednictvím svého vyslanectví ve Švýcarsku, vládám Spojenců nótu, ve které sdělovala: "Jeho Veličenstvo císař vydal Císařský výnos o přijetí požadavků Postupimské deklarace Japonskem. Jeho Veličenstvo císař je připraven autorizovat a zajistit opatření nezbytná k provedení požadavků Postupimské deklarace jeho vládou a Císařským generálním hlavním stanem. Jeho Veličenstvo císař je připraven nařídit všem japonským velitelům a všem silám pod jejich kontrolou kdekoli se nacházejícím zastavení aktivních operací a složení zbraní a současně jim nařídit vydání rozkazů, které mohou být požadovány nejvyšším velitelem spojeneckých sil v zájmu uskutečnění shora zmíněných opatření."** Toto důležité sdělení obdržel prezident Truman dne 14. srpna v 15.50 washingtonského času. V I9.00 oznámil z Bílého domu

* Brooks, L.: Behind Japan š Srrrrender, str. ?94.
** Reports of General:LIacArthrrr, sv. I, str. 444.

světu japonskou kapitulaci, současné nařídil zastavení všech ofenzivních operací proti Japonsku a zveřejnil jmenování generála armády MacArthura Nejvyšším velitelem spojeneckých sil určených k okupaci Japonska.

Skupina technikůjaponské rozhlasové společnosti, kteří měli nahrát Hirohitův projev, přijela 14. srpna do císařského paláce už v 15 hodin odpoledne, aby připravili vše potřebné. Ve 23.25 se dostavil císař a přečetl připravený text. Kotouče s magnetofonovými pásky měli technici odvézt do budovy rozhlasu, odkud bude následující den v poledne projev vysílán. Odmítli to ale s tvrzením, že uložení záznamu mimo císařský palác není dost bezpečné, že jej raději ponechají v paláci a příští den v 11 hodin dopoledne si jej vyzvednou. Nato pásky převzal jeden z císařových komořích, odnesl je do pokoje císařovninýchdvorních dam a tam je uložil do sejfu za knihovnou. Jak se v pár následujících hodinách ukázalo, neochota rozhlasových techniků pásky okamžitě odvézt byla rozhodnutím majícím dalekosáhlý, možno říci historický dosah a bezpochyby zachránila desítky tisíc životů.

Pořízení nahrávky císařova prohlášení ani jeho obsah nezůstaly utajeny skupině mladých důstojníků, kteří se rozhodli za každou cenu zabránit zneuctění - jak oni to chápali - celého národa potupnou kapitulací. Uvědomovali se, že autorita císaře může přimět miliony vojáků i civilistů, aby akceptovali porážku a podřídili se podle nich potupným a absolutně nepřijatelným podmínkám stanoveným Postupimskou deklarací. Bylo tedy třeba vysílání zabránit, tj. nahrávku císařova projevu získat a zničit. V časných ranních hodinách 15. srpna navštívili generálporučíka Takešiho Moriho, velitele divize císařské gardy, zajišťující bezpečnost císaře a paláce. Když se jim generála nepodařilo pro svoje záměry získat, zabili ho i s pobočníkem, který se ho pokoušel bránit. Přitom se zmocnili generálovy pečetě, kterou použili k vyrobení falešného rozkazu, s jehož pomocí obelstili stráže a pronikli do paláce. Záznam císařova projevu však nenašli a stejně tak jej neobjevila - a ani nemohla - druhá skupina vzbouřenců, která se vydala hledat do budovy rozhlasové společnosti. Ještě před rozedněním bylo zřejmé, že pokus o vzpouru neuspěl. Lví podíl najeho ztroskotání měla skutečnost, že se ke vzbouřencům odmítli připojit jak důstojníci divize císařské gardy, tak - a to především - důstojníci Velitelství východního okruhu, jehož velitel generál Šizuiči Tanaka byl odpovědný za oblast Tokio-Jokohama; nezískali ani podporu obávané vojenské policie kempeitai, považované za japonské gestapo. Naopak rozhodný generál Tanaka ve 4 hodiny ráno

354 ţ 355
♀

15. srpna osobně odjel do císařského paláce, převzal velení císařské gardy, zrušil falešné rozkazy a vzpouru definitivně potlačil.

Blížila se poledni hodina dne 15. srpna a po celém Japonsku byly činěny přípravy k poslechu císařova prohlášení. Vlaky zastavovaly v nejbližší stanici, aby cestující mohli poprvé v životě slyšet hlas svého císaře, na mnoha místech byla zesílena dodávka elektřiny, aby byl zaručen dobrý příjem vysílání, ve všech úřadech a továrnách se zaměstnanci shromažd'ovali kolem radiopřijímačů. Nikdo - kromé úzkého okruhu zasvěcených - ale nevěděl, o čem bude císař hovořit. Spekulovalo se, že půjde o vyhlášení války Rusku, o výzvu bojovat do poslední kapky krve, nebo že císař oznámí sloučení armády a námořnictva, o kterém se už dlouho hovořilo; pokud někoho zcela výjimečně napadlo, že by mohlo jít o oznámení konce války, raději o tom pomlčel.

Přesně v poledne se z přijímačů ozvala japonská hymna a poté známý hlasatel Čokugen Wada oznámil, že promluví císař. Celá země strnula. "Našim dobrým a věrným poddaným," oslovil císař národ a pokračoval: "Po hlubokém zváiení obecných směrů vývoje světa a nynějších poměrů existujících v našem císařství jsme se rozhodli vyřešit současnou situaci použitím mimořádných opatření. Nařídili jsme naší vládě, aby sdělila vládám Spojených států, Velké Británie, Číny a Sovětského svazu, že naše císařství přijímá podmínky jejich společné deklarace."* V další části projevu císař vysvětloval důvody tohoto svého kroku, varoval před výbuchy emocí, které by mohly vyústit v nežádoucí komplikace, a nabádal k rozvoji charakteru, ušlechtilosti, ducha a k práci, která pozvedne slávu císařského státu a umožní držet krok se světovým pokrokem. Projev skončil a miliony Japonců se pomalu probíraly z ohromení.

Na nádvoří budovy generálního štábu japonské armády nastoupily stovky důstojníků ve slavnostních uniformách s vyznamenáními, s bílými rukavicemi na rukou a se samurajskými meči po boku. Na pódiu stáli nejvyšší důstojníci včétně náčelníka štábu generála Jošidžiróa Umezu, polních maršálů a nejvyšších generálů. Chyběl ministr války generál Anami, který v ranních hodinách spáchal harakiri. Se skloněnými hlavami vyslechli císařův projev přenášený amplionv. Co táhlo hlavou těchto mužů, kteří vedli vítězné armády Filipínami, Nizozemskou Východní Indü, Malajskem, Barmou, Indočínou, Mandžuskem, Koreou a řadou čínských provincü, a nakonec byli

* Brooks, L.: Behind Japaii's Snrrender, str. 3ţS.

svědky ústupu, zkázy, zmaru a okamžiku, kdy nepřítel stál před branami Japonska? Co táhlo hlavou těch, kdo byli odpovědni za nepředstavitelné krutosti, při nichž zahynulo nejméně 200 000 bezbranných civilistů v Nankingu poté, co město obsadila japonská vojska? Hlas císaře umlkl a byl zavelen rozchod. Někteří z důstojníků se vrátili do svých kanceláří, aby zajistili, že vojskům roztroušeným na řadě bojišť Tichomoří a Asie budou doručeny příslušné rozkazy, někteří prostě odešli.

Ani rozhlasový projev, ani odeslané depeše ale nemusely přesvědčit velitele japonské armády a námořnictva, že je konec, že nejde jen o zavrženíhodnou akci "zrádců kolem trůnu". Jedině ujištění sdělené osobně členy císařovy rodiny mohlo přimět pochybovače, aby uvěřili, že ono osudové rozhodnutí skutečně učinil císař sám a z vlastní a svobodné vůle. Proto 16. srpna Hirohito vyslal tři císařské prince k jednotkám v zámoří: princ Cunetori Takeda odletěl do hlavního stanu Kwantungské a poté i Korejské armády; princ Haruhito Kanin k Jižní armádě a na velitelství lod'stva 10. oblasti; princ Jasuhiko Asaka se odebral k Čínské expediční armádě a k lod'stvu čínské oblasti.

V odpoledních hodinách 15. srpna Suzukiho vláda nabídla svou

rezignaci. Císař ji přijal, ale nařídil, aby premiér a ministři plnili své povinnosti až do doby ustavení nové vlády. Tentýž den v 19.40 večer promluvil odstupující ministerský předseda admirál Kantaro Suzuki v rozhlase. Starý a unavený muž, který splnil svoji historickou roli, se rozloučil slovy: "Od chvíle, kdy překonáme ial, se musíme zaměřit na budoucnost a zapomenout události minulé ... musíme začít budovat nové Japonsko pěstováním nového ducha skrze sebeovládání, tvůrčí sílu a práci. Národ musí obzvlášť usilovat o pokrok ve vědecké technice, neboť to, že jsme ji postrádali, bylo naší největším nedostatkem v nedávné válce."* Po pětapadesáti letech můžeme potvrdit, že alespoň poslední větu Kantara Suzukiho japonský národ určitě nepřeslechl.

Nová vláda byla jmenována v poledne 17. srpna. Jejím předsedou a ministrem obrany se stal princ Naruhiko Higašikuni, strýc císařovny a generál pozemních vojsk. Pokud se týkalo důležitého křesla ministra zahraničí, Higašikuni požádal Šigenoriho Tógóa, aby tuto funkci zastával i v jeho nové vládě. Tógó odmítl. Uvedl, že se jednak Suzukiho rezignace vztahuje i na něj a jednak, a to především, se vzhledem ke svým aktivitám souvisejícím s vypuknutím války v prosinci

* Tamtéi, str. 366.

356 357
♀

1941 domnívá, že může být Spojenci obviněn jako válečný zločinec, což by novou vládu zkompromitovalo. Tógó se nemýlil. Zakrátko byl postaven před mezinárodní vojenský tribunál pro Dálný východ a obviněn ze spoluodpovědnosti za zvěrstva a zločiny proti míru spáchané od října 1941 do září 1942, tj. v době, kdy zastával úřad ministra zahraničí, a byl odsouzen k trestu vězení v trvání dvaceti roků, Nemocný Tógó strávil většinu z doby svého věznění v nemocnici a zemřel 23. července 1950. Ministrem zahraničí v nové vládě se stal Mamoru Šigemicu, který měl tento rezort na starosti již ve vládě generála Kuniakiho Koisóa v červenci 1944 až dubnu 1945.

Jak již bylo řečeno, poté co byl 14. srpna odpoledne (washingtonského času) prezident Truman informován o tom, že japonský císař přistoupil na podmínky kapitulace, rozhodl současně se zveřejněním této zprávy, že MacArthur ve funkci Nejvyššího velitele spojeneckých sil přijme japonskou kapitulaci a zajistí obsazení země. MacArthura o tomto pověření informoval náčelník generálního štábu americké armády generál Marshall tentýž den ve 23.05 hodin. MacArthur dobře vědél, jak složitý úkol před ním stojí, neboť situace Japonska byla zcela jiná než situace, v jaké se před kapitulací nacházelo nacistické Německo. V Tokiu fungovala vláda a všechny úřady, velká část japonských vojsk byla stále schopna boje, na domácích ostrovech se nacházelo 80 milionů obyvatel, kteří mohli být vyburcování k fanatickému odporu. Toto vše si MacArthur uvédomoval: snažil se proto od samého počátku organizovat véci tak, aby byl čas jak pro doručení císařova rozkazu o složení zbraní japonským vojskům, tak pro přípravu amerických sil k vylodění prvních okupačních jednotek.

Dne 15. srpna MacArthur uvědomil japonskou vládu a císaře o tom, že byl pověřen sjednat v co nejkratší dobé ukončení nepřátelství, a proto žádá, aby japonské síly okamžitě zastavily všechny bojové akce a aby mu bylo sděleno datum a hodina, kdy se tak stane. Dále nařídil, aby Japonci 17. srpna vyslali do Manily k převzetí pokynů k provedení kapitulace kompetentní zástupce, oprávnéné jednat jménem císaře, vlády a Císařského generálního hlavního stanu. Tito delegáti měli ráno 17. srpna v letounu nebo letounech bíle natřených a označených zelenými kříži opustit mys Misaki na jüním konci ostrova Kjúšú a v doprovodu amerických stíhaček přistát na letišti na ostrově Ie Šima, odkud je americký letoun přepraví do Manily. Již večer 16. srpna byl MacArthur informován, že císař vydal v ten den v 16 hodin rozkaz všem japonským ozbrojeným silám okamžité ukončit bojovou činnost. Rozmístění vojsk v obrovském prostoru a na-

rušené spojení však rychlé provedení rozkazu ztěžovalo. Japonci vysvětlovali, že doručení rozkazu všem velitelstvím v Tichomoří a Asü si vyžádá čas od dvou do dvanácti dnů, neboť je těiké odhadnout, kdy jej obdrží poslední jednotky v předsunutých postaveních. Japonský rozhlas současně oznámil, že císař za tím účelem vysílá na nejvýznamnější velitelství členy císařské rodiny. Na japonskou žádost, odůvodňovanou komplikacemi souvisejícími s právě probíhající výměnou vlády, byl posunut i odlet delegace do Manily.

Dne 19. srpna ráno nastoupila do dvou odzbrojených a bíle natřených středních bombardérů šestnáctičlenná japonská delegace vedená zástupcem náčelníka Císařského generálního hlavního stanu generálporučíkem Toraširóem Kawabem. Na Ie Šimě delegace přestoupila do amerického dopravniho letounu, který v 18 hodin odpoledne dosedl na dráhu letiště Nichols Field v Manile. Tři hodiny po příletu byli Japonci přivedeni na první ze dvou nočních konferencí s členy MacArthurova štábu a se zástupci admirála Nimitze. MacArthur sám se jednání neúčastnil, řídil je jeho náčelník štábu generálporučík Richard K. Sutherland. Vzhledem k plné spolupráci jak japonské vlády, tak Císařského generálního hlavního stanu došlo k určitým změnám v původních záměrech, například bylo Japoncům dovoleno, aby sami pod spojeneckým dohledem provedli odzbrojení a demobilizaci svých vojsk, a bylo jim slíbeno, že okupace bude prováděna postupně, poté co v určených oblastech bude ukončeno odzbrojení místních jednotek. Generálporučík Kawabe vyjádřil přesvédčení, že všechny požadavky Spojenců budou poctivé splněny, ale protože - jak pravil

- ani při nejlepší vůli nelze vyloučit nepředvídané reakce jak civilního obyvatelstva, tak vojáků, iádal, aby byl před zahájením okupace poskytnut Japonsku ještě určitý čas. Sutherland povolil další tři dny a první vylodění spojeneckých vojsk na japonském území bylo posunuto z 26. na 28. srpna s tím, ie však už 26. srpna bude obsazeno velké letiště Acugi u Jokohamy. Závérem konference Kawabe obdriel dokumenty, které obsahovaly požadavky Nejvyššího velitele spojeneckých sil týkající se zajištění příchodu prvních spojeneckých jednotek na japonskou půdu, provedení kapitulační ceremonie a následného přijetí hlavních sil okupačních vojsk. Japonské delegaci byl předán i návrh Císařského prohlášení, kterým Hirohito oficiálně přijme podmínky Postupimské deklarace a nařídí všem svým poddaným ukončit nepřátelství. Nakonec Japonci dostali text kapitulačních dokumentů: text byl sestaven ve Washingtonu a MacArthur v něm provedl jen nepatrné úpravy.
Jednání skončilo 20. srpna v poledne a ve 13.00 hodin japonská

359

358
♀

delegace odletéla z Manily. Zpáteční cestu však provázely potíže, které Japoncům způsobily téiké chvilky. Na Ie Šimu je v 17.45 sice bez problémů dopravil americký letoun, ale u jednoho z japonských letadel, kterými se měli vrátit do Japonska, se objevila porucha, a proto bylo rozhodnuto delegaci rozdělit: jedna skupina méla na ostrové zůstat a vyčkat, až bude letoun opraven. První skupina opustila Ie Šimu v 18.40 a dvanáct dvoumotorových stíhaček japonský letoun eskortovalo až k ostrovu Kjúšú. Odtud Japonci pokračovali dál podél jižního pobřeü, ale ve 23.45 došel letounu benzin a musel nouzové přistát na pláži jihovýchodné od Nagoji. Naštěstí to všichni přežili, jen zástupce ministerstva zahraničí Kacuo Okazaku byl lehce zranén. Napřed pěšky a potom na nákladním auté dorazila skupinajaponských vyjednavačů ve 3.30 ráno 21. srpna na letišté Hammamacu, odkud je bombardér přepravil na tokijské letiště Čofu, kde vystoupili v 8.00 hodin. Se sedmihodinovým zpožděním nakonec mohli netrpélivě čekajícího premiéra seznámit s výsledky manilských jednání. Druhá část delegace odletěla ráno z Ie Šimy a do Tokia dorazila krátce po poledni.

Jak se blížil den formální kapitulace, Američané soustřed'ovali na letištích Okinawy všechny dostupné dopravní letouny svého Dálnovýchodního letectva a tucty velkých skytrainů a skymasterů se chystaly přepravit do Japonska první okupační jednotky. 26. srpna generál Eichelberger přemístil z Leyte na Okinawu velitelství své 8. armády a rozhodl se osobně vést přesun 11. výsadkové a 27. péší divize na ostrov Honšú. Ale tajfun, který se nad Japonskem objevil, způsobil, že výsadek připravovaný na 26. srpna bylo nutno o dva dny odložit. Jako první americká jednotka vstoupila v 9.00 hodin ráno 28. srpna na japonské území skupina 150 techniků a spojovacích expertů, přepravená letadly na Acugi, rozlehlé letiště válečného námořnictva nacházející se asi 35 kilometrů jihozápadně od Tokia. Ke svému obrovskému údivu však spojaři brzy zjistili, že nejsou prvními příslušníky amerických ozbrojených sil, kteří vkročili na půdu japonského císařství. Den předtím se totiž mladý palubní pilot z letadlové lodi Yorktown při rutinním hlídkovém letu rozhodl provést sólové obsazení Acugi. Přistál na letišti a nařídil zkoprnělému japonskému pozemnímu personálu namalovat a viditelně umístit velký nápis "3. lod'stvo vítá armádu Spojených států!". Pak v pohodě odstartoval a vrátil se na Yorktown. A tento nápis byl jednou z prvních věcí, kterou američtí vojáci po výstupu z letadel uviděli.* Tři hodiny po příchodu odbor-

* Morison, S. E.: Z'icton in the Paci/ic. str. 360-361.

níků na spojovací techniku přistálo na Acugi 38 čtyřmotorových dopravních letounů s vojáky ochranných oddílů a nezbytnými dodávkami benzinu a dalšího vybavení.

I když se Američané na letišti Acugi nesetkali s žádnými potížemi,

ještě před několika dny byla situace v tomto prostoru zcela jiná a hrozila vyústit v katastrofu.14. srpna nařídil generálporučík Masao Joši-zumi, náčelník Úřadu vojenských záležitostí generálního štábu armády odzbrojení všech armádních letounů a odstranění jejich palivových nádrů. V naprosté většině případů byl rozkaz splněn. Jinak tomu ale bylo u námořního letectva. 302. letecká skupina dislokovaná na letišti Acugi, vybudovaném k obraně Tokia a sloužícím jako jedno z hlavních center výcviku námořních kamikaze, odmítla vzít porážku na vědomí. Její velitel námořní kapitán Jasuna Kozono vedl svaz letadel hrozivé přelétajících nad Acugi, Tokiem a okolními městy a shazujících letáky, v nichž se označovalo rozhodnutí o kapitulaci za podvod a tvrdilo se tam, že to není císař, ale "zrádci kolem trůnu", kdo se chce zbabělě vzdát. Na letišti se nacházelo kolem 2000 letců, kteří sice nestihli dokončit výcvik pilotů kantikaze, ale byli ponižující kapitulací tak rozvášněni a rozhodnuti pokračovat v odporu, že vedeni Kozonoem prohlašovali, že budou torpédovat spojenecké lod'stvo v Tokijském zálivu ajeho vlajkovou lod' Missouri vyhodí do vzduchu. Situace byla o to nebezpečnější, že sám kapitán Kozono byl jedním z nejzkušenějších příslušníků námořního letectva a na letišti Acugi dokázal až do poslední chvíle udriet vysokou bojovou morálku a navzdory pokračujícímu úpadku zajistil i plnou bojeschopnost svých letounů.

Kozono kapitulaci a rozkaz k zastavení letů kategoricky odmítl. Ignoroval i rozkaz vydaný osobné ministrem námořnictva a s nadřízenými důstojníky přerušil telefonní spojení. V tu chvíli se otázka základny Acugi stala problémem hrozícím explozí s nedozírnými následky. Bylo to letiště nejbližší hlavnímu městu a generál MacArthur nařídil, aby bylo připraveno k přijetí předvoje okupačních vojsk, a sám na něm hodlal vstoupit na japonskou půdu. Kapitán Kozono však byl hluchý a slepý vůči všem argumentům a neovlivnila jej ani hrozba, že proti němu zasáhne silou japonská námořní pěchota, umístěná na blízké námořní základné Jokosuka. Jak čas nezadržitelně ubíhal, situace se stávala kritickou. V generálním štábu námořnictva bylo rozhodnuto, že tvrdohlavému Kozonoovi zatelefonuje jeho přítel princ Takamacu, císařův mladší bratr, též důstojník válečného námořnictva. Problémem však bylo, jak Kozonoa přimět, aby s prin-

cem vúbec hovořil. Byl proto vyslán námořní kapitán Oi, Kozonoův

361
♀

spolužák z námořní akademie, aby ho přesvědčil. Když Oi dorazil na letiště, službu konající důstojník mu řekl, že Kozono zešílel; podezíravý Oi nicméně trval na tom, že ho chce vidět. Našel Kozonoa na lůiku, ošetřovaného dvěma lékaři, pod vlivem sedativ a nesouvisle blábolícího. Oi proto přesvédčil výkonného důstojníka 302. letecké skupiny, aby sám šel k telefonu a promluvil s princem Takamacu; ten mu potvrdil císařovo rozhodnutí o kapitulaci. Nato výkonný důstojník vyšel před budovu velitelství, kde se v začínajícím soumraku právě konalo velké shromáždění mladých letců trvajících na tom, že boj musí pokračovat. Oznámil jim, že je třeba přijmout kapitulaci, nebof o skončení války skutečně rozhodl samotný císař. Nato se kapitán Oi vrátil na ministerstvo námořnictva přesvědčen, že velký problém se mu podařilo vyřešit. Nebylo tomu však tak docela: příští den mladí důstojníci usedli do svých letounů a odlétli agitovat na letiště v Jokosuce a na některá další vojenská letiště. Nicméně krizi ohrožující strategickou základnu Acugi se podařilo zažehnat. Kapitán Kozono byl převezen do nemocnice a po uzdravení byl postaven před vojenský soud a odsouzen k dlouholetému trestu vězení.

Podobným problémem jako Kozono se hrozil stát i námořní kapitán Minoru Genda. Tento důstojník se proslavil, když se jako blízký spolupracovník admirála Isorokua Jamamota a expert na letecká torpéda podílel na vypracování plánů a na provedení útoku na Pearl Harbor v prosinci 1941. Nyní, na konci války, Genda velel několika zbývajícím skupinám stíhačů umístěných na Kjúšú a pověřených zastavením amerických letounů pronikajících nad japonské domácí ostrovy. Byl to nesplnitelný úkol, protože Američané měli nad Gendou převahu sto ku jedné, navíc Japoncům už chyběly pohonné hmoty i vycvičení stíhači a jejich zastaralé letouny v podstatě nemohly ohrozit ve velkých výškách operující americké strategické bombardéry. Kolem 1?. srpna se Genda dozvěděl, že se připravuje přijetí Postupimské deklarace, což pro něj byla zpráva naprosto šokující. Odletěl proto na letecké velitelství ostrova Kjúšú a tam mu bylo potvrzeno, že je to pravda. Genda se snažil důstojníky velitelství přesvědčit, že v boji je třeba pokračovat, byl však odmítnut. Vrátil se proto na svoji základnu v Omuře a 17. srpna, poté co nařídil pilotům nepřijímat rozkazy od nikoho jiného než od něj, odletěl na hlavní velitelství námořního letectva v Jokosuce. Chtěl vědět, zda rozhodnutí o kapitulaci učinil sám císař, nebo jeho poradci.

Jokosuku Genda zastihl ve stavu velkého zmatku, kdy se naplno rozhořel spor mezi bojechtivými piloty kamikaze a jejich nadřízenými respektujícími rozhodnutí nejvyššího velení. Navíc se do Jokusuky v tu dobu už přemístili fanatici z Acugi, všemi silami se snažící získat podporu pro svoji snahu pokračovat ve válce. V Jokosuce se také nacházelo několik set příslušníků osádek sebevražedných člunů a miniponorek, kteří měli být nasazeni proti očekávanému invaznímu lod'stvu, a většina z nich se nyní přidala na stranu svých kamarádů z letectva. Genda, který se chtěl dopátrat skutečného stavu věcí, pokračoval ve své anabázi a v Tokiu vyhledal náčelníka oddělení námořních operací generálního štábu námořnictva kontradmirála Tomioku. Ten mu potvrdil, že je skutečně císařovou vůlí a císařovým rozhodnutím válku ukončit. Nato se Genda vrátil do Jokosuky, kde to sdělil mladým rebelům, a poté odletěl na další základny námořního letectva na Šikoku a Kjúšú, kde všude předal vzkaz admirála Tomioky o nutnosti zastavit válečné operace. Vysoký respekt, který všeobecně požíval, nezanedbatelnou měrou přispěl k uklidnění situace a k přesvědčení vétšiny váhajících. Po návratu na základnu v Omuře Genda shromáždil své muže a i jim sdělil hořkou pravdu. Smířili se s nevyhnutelným, a když o něco později přiletěli stále ještě se vzpouzející piloti z Acugi, jejich agitace pro pokračování v boji vyzněla naprázdno. Jen pro úplnost, Genda válku přežil a později se v hodnosti generála stal náčelníkem štábu japonských obranných leteckých sil a nakonec zasedal v parlamentu. Zemřel roku 1989 ve věku 85 let.

Hlavní fáze velké výsadkové operace provedené na letišti Acugi začala za rozbřesku 30. srpna. První letadlo se 40 po zuby ozbrojenými muü přistálo v 6 hodin ráno a poté po celý den v tříminutových intervalech dosedal jeden dopravní letoun za druhým. Večer bylo na letišti 4200 vojáků I l. výsadkové divize, kteří okamžitě zaujali obranná postavení. I když bylo vše řízeno chladnými úvahami, pečlivě plánováno a prováděno s přesností hodinového stroje, z čistě vojenského hlediska šlo o velmi riskantní akci. Američané, vysazeni v nepřátelské zemi, byli obklopeni stonásobnou přesilou za situace, kdy japonští vojáci, pokud nezůstali ozbrojeni, měli snadný přístup ke zbraním. Okupační plány však od prvního okamžiku spoléhaly na to, že císař udrží nad svými poddanými kontrolu a uklidní horké hlavy. S velkou pravděpodobností se dalo předpokládat, že naprostá většina Japonců uposlechne jeho příkazů, nicméně nikdo nemohl zcela vyloučit akce extrémistů. Vzhledem k možnosti nepředvídatelné reakce Japonců přiletěl již ráno 30. srpna na Acugi velitel 8. armády generálporučík Eichelberger, aby osobně převzal velení a připravil příchod Nejvyššího velitele spojeneckých sil generála MacArthura. Naštěstí se obavy nepotvrdily a žádné vážnější potíže nevznikly. Ja-

362 ţ 363
♀

ponské vrchní velení rozmístilo kolem letiště a podél okolních důležitých cest spolehlivé a disciplinované jednotky s příkazem udržet klid a zajistit bezpečnost vysazených Američanů.

Krátce po 14. hodiné 30. srpna zakroužil nad letištěm Acugi čtyřmotorový dopravní skymaster s velkým nápisem "Bataan" na přídi a nasadil na přistání. Z letounu vystoupil generál MacArthur doprovázený náčelníkem svého štábu generálporučíkem Sutherlandem a řadou štábních důstojníků. Nejvyššího velitele spojeneckých sil, v rozhalené košili a s proslavenou dýmkou z kukuřičného klasu, uvítala hudba, generálporučík Eichelberger a vojáci 11. divize a 8. armády. Po krátkém proslovu MacArthur nastoupil do přistavené limuzíny a po silnici lemované tisíci japonských vojáků stojících zády k vozovce se vydal na třicetikilometrovou cestu z letiště do velkého přístavního města Jokohamy. Starší "amerika" se ale několikrát porouchala, a tak generál a jeho doprovod dorazili do Jokohamy až po dvou hodinách. MacArthur zřídil svůj dočasný hlavní stan v budově celnice a tam také učinil poslední rozhodnutí týkající se podepsání kapitulačních dokumentů.

Admirál Halsey se rozhodl zakotvit hlavní část mohutného 3. lod'stva v zálivu Sagami, tak říkajíc v předpokoji Tokijského zálivu a ve stínu posvátné hory Fudüjama. 27. srpna připlul k Halseyho vlajkové lodi Missouri torpédoborec Hacuzakura, přivážející zástupce japonského námořnictva a lodivody. Halsey a jeho náčelník štábu kontradmirál Robert B. Carney jim dali detailní pokyny týkající se okupace námořní základny Jokosuka a převzali hydrografické informace potřebné k navigaci v pobřežních vodách a mapy minových polí. Poté Missouri, britská bitevní lod' Duke of York s velitelem britského Tichomořského lod'stva admirálem Fraserem na palubě a další plavidla 3. lod'stva vpluly do zálivu Sagami a pilotovány japonskými lodivody zamířily k vybraným kotvištím. Letadlové lodi zůstaly mimo záliv k udržování dohledu nad Tokiem a východní částí ostrova Honšú a minolovky začaly okamžitě čistit vjezd do Tokijského zálivu. Když ve 14 hodin 29. srpna přiletél admirál Nimitz a odebral se na palubu své vlajkové lodi South Dakota, již tři bitevní lodi, dva lehké křižníky a značný počet torpédoborců zakotvily v Jokosuce. Starší bitevní lodi prozatím zůstaly v zátoce Sagami, aby v případě potřeby mohly svými děly podpořit americké jednotky nacházející se na letišti Acugi. V 6.00 hodin ráno 30. srpna začali námořní pěšáci a příslušníci výsadkových praporů pod velením kontradmirála Oscara C. Badgera obsazovat pevnosti chránící vjezd do Tokijského zálivu, základnu Jokohama, ležící uvnitř zálivu, a blízké letiště. Vše proběhlo bez nejmenšího incidentu.

Generál MacArthur rozhodl, že formální podpis kapitulačních dokumentů se uskuteční v 9.00 hodin ráno 2. září. Na admirálu Nimitzovi nechal, aby zvolil místo, na kterém bude ceremonie provedena. Nimitz k tomu účelu vybral bitevní lod' Missouri, která byla po několik posledních týdnů války vlajkovou lodí velitele 3. lod'stva admirála Halseyho.

Ráno 9. září 1945 zahalovala Tokijský záliv lehká mlha, která se jen pozvolna rozptylovala. Impozantní Missouri kotvila na naprosto klidné hladině. Kromě ní se v zálivu nacházelo 258 válečných plavidel všech typů, od bitevních lodí až po malé výsadkové čluny, a nad nimi nepřetržitě hlídkoval velký počet armádních a námořních stíhaček. Většina letadlových lodí se zdržovala mimo záliv připravena při ukončení kapitulační ceremonie odstartovat stovky letounů k závěrečné vítězné přehlídce. Na admirálské palubě na pravoboku Missouri byl umístěn prostý stůl z důstojnické jídelny pokrytý zeleným suknem. Na něm ležely k podpisu připravené kapitulační dokumenty v anglické a japonské verzi. Krátce po sedmé hodině už začali na Missouri přicházet první hosté. V 8.03 přirazil torpédoborec Buchanan přivážející vysoké americké důstojníky a zástupce Spojenců. Když v 8.05 vystoupil z Buchananu po schůdkách, nacházejících se na pravoboku bitevní lodi, na její palubu admirál lod'stva Nimitz, byla na hlavní stožár vytažena jeho vlajka s péti hvězdami a admirál Halsey dočasné přemístil svou vlajku se čtyřmi hvězdami na stožár bitevní lodi Iowa. Generál armády Douglas MacArthur přišel na palubu Missouri v 8.43, byl přivítán admirály Nimitzem a Halseym a jeho osobní vlajka, též s péti hvězdami, zavlála na stožáru vedle Nimitzovy. Generál a oba admirálové poté odešli do vlajkové kabiny.

V 8.56 přivezl torpédoborec Lansdowne z Jokohamy japonskou delegaci. Jejími dvěma nejdůležitějšími členy byli ministr zahraničí Mamoru Šigemicu, pověřenými podpisem dokumentú jménem japonské vlády, a náčelník generálního štábu armády generál Jošidžiró Umezu, pověřený podpisem za Císařský generální hlavní stan. Doprovázeli je tři zástupci ministerstva zahraničí, tři zástupci armády a tři zástupci námořnictva. Celou delegaci formálně vedl Šigemicu, kterému nezbylo než tuto roli přijmout, neboť bylo nepředstavitelné, aby byl takové potupé vystaven předseda vlády princ Higašikuni, člen císařského domu. Stejné obtížné bylo vybrat zástupce ozbrojených sil. Když se Umezu poprvé dozvěděl, že byl určen k podpisu kapitu-

364 ; 365
♀

lačních dokumentů, vzbouřil se s tím, že pokud mu to bude přikázáno, na místě spáchá sebevraždu. Nakonec se poddal až po osobní intervenci císaře.

Hned za stolem, na němž se nacházely kapitulační listiny, stáli zástupci spojeneckých zemí, připraveni podepsat za svoje vlády, a pozorovatelé vyslaní jejich ozbrojenými silami. Napravo od nich, pod obrovitými díly dělové věže číslo 2, byla shromážděna skupina vysokých důstojníků armády, námořnictva a letectva Spojených států, kteří v zápase s Japonskem zastávali přední velitelská místa. Všude se snažili získat místa s co nejlepším výhledem fotografové a námořníci Missouri obsadili každé myslitelné místečko, ze kterého bylo možno ceremonü sledovat. Členové japonské delegace stáli s kamennými tvářemi před stolkem s listinami na místě, které jim určil MacArthurův pobočník. Z tlampačů se ozval hlas lodního kaplana a po krátké modlitbé následovala americká hymna. Nato, asi po třech minutách naprostého ticha, se objevil MacArthur doprovázený admirály Nimitzem a Halseym. Generál přistoupil k mikrofonu a pravil: "Shromáždili jsme se zde, zástupci hlavních válčících mocností, abychom uzavřeli slavnostní smlouvu, jejímž prostřednictvím může být obnoven mír ... Je mojí upřímnou nadějí a nadějí celého lidstva, že při této slavnostní příležitosti může vzejít z krve a masakrů minulosti lepší svět, svět zasvěcený důstojnosti člověka a naplněníjeho nejvlastnější touhy po svobodé, toleranci a spravedlnosti. Podmínky a požadavky, za kterých byla nabídnuta a přijata kapitulace japonských císařských

ozbrojených sil, jsou obsaženy v dokumentu nacházejícím se nyní před vámi..."* Pak Nejvyšší spojenecký velitel ukázal na židli na protější straně stolu a pokynem vyzval japonské zástupce, aby předstoupili a dokumenty podepsali. Ministr Šigemicu zápolil se svým cylindrem, rukavicemi, holí a perem a zdálo se, že je zcela zmaten. Někteří z přihlížejících jej podezírali, že se snaží okamžik podpisu byť o pár vteřin oddálit, ale zřejmě po výstupu na palubu lodi a po čekání měl problémy s protézou nahrazující levou nohu, o kterou přišel v třicátých letech v Šanghaji při pokusu o atentát. Napětí přerušil hlas MacArthura, který rozkázal svému náčelníkovi štábu: "Sutherlande, ukažte mu, kde má podepsat!". Nakonec Šigemicu listiny podepsal a hned po něm generál Umezu. Pak podepsal z titulu své funkce Nejvyššího velitele spojeneckých sil generál MacArthur. Od počátku ceremonie mu stáli po boku dva důstojníci. Prvním byl generálporučík Jonathan M. Wainwrigth, který poté, co MacArthur na rozkaz

* Reports qf General MacArthnr, sv. I, str.455.

prezidenta Roosevelta opustil v březnu 1942 Filipíny, převzal velení a po statečné obraně Bataanu a Corregidoru se zbytkem americko-filipínských vojsk kapituloval. Druhým byl britský generálporučík sir Arthur E. Percival, který v únoru téhož roku kapituloval v Singapuru obklíčeném japonskými vojsky. Oba generálové strávili celý zbytek války v japonských zajateckých táborech a na Missouri byli na MacArthurovu výslovnou iádost přivezeni bezprostředné po svém osvobození a ještě ve značně zubožením stavu.

Po MacArthurovi připojil za Spojené státy podpis admirál Nimitz a poté zástupci dalších spojeneckých zemí v následujícím pořadí: generál Hsu Jung-Chang za Čínu, admirál sir Bruce Fraser za Spojené království, generálporučík Kuzma N. Dérevjanko za Sovétský svaz, generál sir Thomas Blamey za Austrálü, plukovník L. Moore-Cosgrave za Kanadu, generál Jacques P. Leclerc za Francü, admirál Conrad E. L. Helfricht za Nizozemí a letecký vicemaršál Leonard M. Isitt za Nový Zéland. Poslední podpis byl učiněn v 9.20. Japonští zástupci převzali stejnopis kapitulační listiny, toporně se uklonili, a jak odcházeli, dostalo se jim poct obvyklých pro návštěvy opouštějící paluby válečných lodí, což mělo symbolizovat skutečnost, že se již déle nejedná o nepřátele. Opét nastoupili na torpédoborec Lansdowne, který je odvezl zpět do jokohamského přístavu; admirál Nimitz při této příležitosti zrušil rozkaz, který pro první cestu udělil veliteli torpédoborce admirál Halsey - nenabízet Japoncům občerstvení, cigarety a neprojevovat vůči nim žádné zdvořilosti. V 9.25 vysvitlo slunce a nad zálivem zaburácely motory 450 palubních letounů a několika set letounů amerického armádního letectva v mohutné demonstraci vzdušných sil, která ceremonü uzavírala.

Podpisem kapitulačních listin se Japonsko zavázalo k přijetí všech ustanovení Postupimské deklarace, k bezpodmínečné kapitulaci všech svých ozbrojených sil kdekoli se nacházejících, k osvobození všech zadržovaných a válečných zajatců a k provedení všech rozkazů, které k uskutečnění kapitulačních podmínek vydá Nejvyšší velitel spojeneckých sil. Okamžitě po podpisu Tokio zveřejnilo Císařský výnos o kapitulaci, jehož text byl předán japonské delegaci v Manile. Ve stejnou dobu admirál Nimitz vydal prohlášení, které bylo vysíláno v celém Tichomoří i ve Spojených státech. Pravilo se v něm:

"Na palubách lodí válečného námořnictva na moři a v přístavech a na mnoha našich ostrovních základnách v Pacifiku se nyní oslavuje a zní děkovné modlitby. Dlouhý a těžký boj ... je u konce ... Dnes se všichni mírumilovní lidé světa radují z vítězství ajsou hrdi na to, čeho dosáhly naše spojené ozbrojené síly. Ale skládáme také poctu tém,

kteří při obraně svobody položili své životy. Na Guamu je nedaleko od mého velitelství v zeleném údolí vojenský hřbitov. Vyrovnané řady bílých křížů jsou připomínkou vysoké ceny, kterou jsme za vítězství zaplatili. Na těchto křížích jsou jména amerických vojáků, námořníků a námořních pěšáků ... jména, která jsou jakýmsi průřezem demokracie. Společně bojovali jako bratři ve zbrani, společně zemřeli a nyní bok po boku odpočívají. Máme vůči nim posvátný závazek- zajistit, že jejich oběť pomůže učinit tento svět, ve kterém žijeme, lepším a bezpečnějším. Nyní před námi stojí velké úkoly rekonstrukce a obnovy. Jsem si jist, ie při tom budeme schopni užít stejné dovednosti, vynalézavosti a přemýšlivosti, jakých jme užívali na cesté k vítězství."* Večer promluvil v rozhlasovém vysílání k lidu Spojených států ve stejném duchu generál MacArthur.

Podepsání kapitulačních listin na palubě bitevní lodi Missouri ráno ?. září 1945 završilo dlouhou a těžkou cestu vedoucí napřed do Berlína a poté do Tokia. Japonsko bylo poraženo, jeho armády se vzdaly a do japonských měst vstupovala spojenecká vojska. 2. světová válka skončila. Bylo to přesně šest let a jeden den od okamžiku, kdy 1. září 1939 na polské hranici začala.

* Morison. S. E.: 1'ţc'tun' in the Pccrilie. str. 367.

Symboly vojenských jednotek
na mapách

Označení jednotek:
, , , četa

I rota, baterie
II prapor, eskadra
III pluk
X brigáda
XX divize
XXX sbor
XXXX armáda

Označení druhů vojsk:
základní označení
jednotky
péchota

jednotka námoř. péchoty
(U.S. Marine Corps)
USMC

nepřátelská jednotka

ţ délostřelectvo
i

(R) letectvo

ienisté

ţ Pr. průzkumná jednotka

tankovájednotka

jednotka námoroí
základny

Piţlady (číst zleva doprava):
...
3 ţ C 3. četa roty C

2. rota 24. tank.
2ţ 24 praporu

1 ţ 305 1. prapor 305. pěšího
pluku

3 ţ 304 3ţ Prapor 304. dělostřel.
pluku

ţ 23 23. pěší pluk

3
2 3. pluk 2. divize
USMC námoř. péchoty

ţţ 77. pěší divize

XXIV XXIV. sbor

III III. sbor námoř.
USMC Péchoty

10. armáda

368 369
♀

Iţlavní použitá literatura

Appleman, Roy E.; Burns, James M.; Gugeler, Russel A.; Stevens, John: Okinawa: The Last Battle (United States Army in World War 11- The War in the Pacific). Historical Division, Department of the Army, Washington 1948.
Brooks, Lester: Behind Japan š Surrender. McGraw-Hill Book Comp., New York 1968.
d'Albas, Andrieu: Death of a Navy (Japanese Naval Action in World War II). The Devin-Adairs Comp., New York 1957.
Frank, Benis M.; Shaw, Henry I. jr.: Victory and Occupation (History of US. Marine Corps Operations in World War II, sv. V). Historical Branch, Headquarters U.S. Marine Corps, Washington 1955.
Halsey, William F.; Bryan J.: Admira! Halsey š Story. Whittlesey House, McGraw-Hill Book Comp.,1947.
Hart, Liddell B. H.: History of the Second World War. Pan Macmillan Publishers Ltd., London 1992.
Isely, Jeter A.; Crowl, Philip A.: The U S. Marines and Amphibious War. Princeton University Press,1951.
Morison, Samuel Eliot, kontradm.: victory in the Pacific (History of United

States
  Naval Operations in World War II, sv. XIV). Little, Brown and Comp., Boston 1975.

Nichols, Chas. S.; Shaw, Henry I. jr.: Okinawa: Victory in the Pacific. Historical
  Branch, G-3 division, Headquarters U.S. Marine Corps, Washington 1955.

Polmar, Nonnan; Allen, Thomas B.: World War II (America at War 1941-1945).
  Random House, New York 1991.
Reports of General MacArthur, sv. I (The Campaigns of MacArthur in the Pacific).
  Washington 1966.

Sakai; Caidin; Saito: Samurai! Ballantine Books, New York 1957.
Smith, S. E.: The United States Navy in World War 11. William Morrow and
  Comp., New York 1966.
Truman, Hany S.: Year of Decesion - Memoirs, sv. I. Doubleday and Comp., New
  Yosk 1955.

♀

Rejstřík osob

A
ABBOT, Gorgon, korvet. kpt. 123
ACKERMAN, Louis F., kpt. 213
ADAČI, Hatazó, genpor. 316
ADAIR, David, námoř. ppor. 193
ADAMS, A. L., kpt. 197
AMAMIJA, Tacumi, genpor. 11, 237, 264, 304
ANAMI, Korečika, generál 345, 348-349, 354, 356
ANDERSON, Beauford T., štáb. seržant 200
AOJANAGI, Tokió, pplk. 100-101,103
ARIGA, Kósaku, kontradm. 139, 145-146
ARIMA, Masafumi, kontradm. 63
ARNOLD, Archibald V., genmjr. 25, 93,104, 209, 257, 288
ARNOLD, Henry H., generál armády 310-311
ASAKA, Jasuhiko, princ 357

B
BADGER, Oscar C., kontradm. 328-329,346
BEANS, Fred D., pplk. 161
BEARY, D. B., kontradm. 77, 330
BELL, Theodore S., npor. 249-252
BLAMEY, Thomas, sir, generál 316, 367
BLANDY, W. H. P., kontradm. 29, 49, 78, 81, 89,108,121
BLEASDALE, Victor F., plk. 158

BOGAN, G. F., kontradm. 70, 326
BOONE, C. J., námoř. por. 192
BRADFORD, William B., brig. gen. 216-217
BRADLEY, James L., genmjr. 25, 93, 255
BRIND, E. J. P., kontradm. 328
BRITTAIN, T. B., komodor 111
BRUCE, Andrew D., genmjr. 24, 49, 51-52, 56,164,166,170, 172-173,176,178,180, 218, 223, 242, 248
BUCKNER, Simon Bolivar jr., genpor. 22-23, 25, 32-33, 41-44, 46,100,109,150,173,186, 218-220, 241, 243, 255-256, 261, 278-279, 295, 299, 302-303
BUCHANAN, C. A., námoř. kpt. 192
BURKE, Harold J., por. 73
BURNS, E. S. fregat. kpt. 125
BYRNES, James Francis, amer. státník 343, 351-352, 354

C
CALHOUN, W. C., viceadm. 22
CAPPS, A. G., námoř. por. 124
CARNEY, Robert B., kontradm. 364
COBB, C. H., kontradm. 25
COCHRAN, Edward L., kontradm. 73
CONROY, Gardiner, plk. 206
COOLIDGE, Joseph B., pplk. 164

373
♀

COONEY, Gerald D., pplk. 224
CROMMELIN, Richard G., fregat. kpt. 327
CUNNINGHAM, Andrew Browne, admirál lod'stva 87

Č
ČÓ, Isamu, genpor. 8-9, 225, 240, 306-307
ČANKAJŠEK, čínský generalissimus a státník 342, 344

D
DAVISON, R. E., kontradm. 69-71, 74,140
DEAN, W. A., námoř. poddůst. 197
DELANEY, W. E., námoř. ppor. 148
Del VALLE, Pedro A., genmjr. 25, 93,100,102, 220-221, 280, 293, 305
DEYO, Morton L., kontradm. 23, 78-79, 89-90,121-123,141,

144,195-196
DÉREVJANKO, Kuzma N., genpor. 367
DILL, M. L., plk. 292
DOOLITTLE, James H., genpor. 60, 310
DOSS, Desmond T., vojín l. tř. 224
DURGIN, Calvin T., kontradm. 24, 35, 81-82, 89, 91,112-113, 133-135

E
EASLEY, Claudius M., brig. gen. 188, 303
ECCLES, J. A. S., námoř. kpt. 233
EDELSTON, J. H., kontradm. 86

EICHELBERGER, Robert L., genpor. 322, 360, 363-364
ELY, Louis B., plk. 261
ENRIGHT, J. F., fregat. kpt. 136
EWEN, E. C., námoř. kpt. 88

F
FEREBEE, Thomas, W., mjr. 343
FISHER, Douglas B., kontradm. 87
FITZ, Hal C., námoř. kpt. 71
FORRESTAL, James, amer. státník 337, 351
FOSS, Eugene N., korvet. kpt. 127-128
FRANCE, W. C., námoř. kpt. 164
FRASER, Bruce, sir, admirál 84-88, 332, 364, 367
FUDŽIOKA, Takeo, genpor. 11, 226, 263

G
GARY, Donald A., námoř. por. 72
GEHRES, Leslie H., námoř. kpt. 70-72
GEIGER, Roy S., genpor. 25, 36, 47,100,104,150, 241, 280-281, 286, 302-303, 305, 307, 322
GENDA, Minoru, námoř. kpt. 362-363
GILLEM, Alvan C., genmjr. 322
GILLETE, Norman C., komodor 334
GRABOWSKY, Leon, námoř. por. 123
GREEN, Bernard W., mjr. 159, 161
GRIFFIN, J. J., námoř. por. 128
GRINER, George W., genmjr. 24, 188, 201-202, 206-207, 213, 216
GRISWOLD, Oscar W., genmjr. 322

H
HALL, Charles P., genpor. 321
HALL, John L., kontradm. 24
HALL, Madison, fregat. kpt. 229
HALLORAN, Michael E., plk.

210, 287, 290-291
HALSEY, William F., admirál
60-61, 311, 321, 325-326, 330-
332, 364-367
HANSEN, J. R., fregat. kpt. 231
HARRIMAN, Averell, amer.
diplomat 341
HART, Joseph T., pplk. 206
HARTL, Albert V., pplk. 239
HAŠIMOTO, Močicura, fregat.
kpt. 334, 337
HATA, Šunroku, maršál 324
HAYDEN, Reynolds H., pplk. 152
HELFRICHT, Conrad E. L.,
admirál 367
HIGAŠIKUNI, Naruhiko, princ
357, 365
HIRANUMA, Kučiró, baron,
japon. státník 348
HIROHITO, japon. císař 338,
346, 348, 350, 353-354, 357,
359
HIROTA, Koki, japon. státník 340
HITLER, Adolf, némec. diktátor
242, 340
HODGE, John R., genmjr. 25, 36,
109,182,186,188, 201, 216,
220, 255-256, 279-280, 322
HODGES, Courtney H., generál
322
HOOVER, John H., viceadm. 22
HOPKINS, Harry, amer. politik
341
HOŠINA, Zenširó, viceadm. 348,
352
HSU JUNG-CHANG, generál 367
HUBBARD, pobočník genpor.
Bucknera 302

HURST, Edward H., pplk. 102

CH
CHAMBERS, T. E., fregat. kpt.
194
CHURCHILL, Winston L.
Spencer, brit. státník 83-84, 87,
318, 341-342

I
IGAWA, Masaši, mjr. 166-167
IJÓ, Eičiró, námoř. kpt. 63
IKEDA, Sumihisa, genpor. 345,
348, 352
INOGUČI, Tošihei, kontradm.
138
ISBEL, Arnold J., námoř. kpt. 72
ISITT, Leonard M., vicemaršál
367
ITÓ, Seüči, viceadm. 138-140,
142-144,146

J
JAHARA, Hiromiči, plk. 9,190,
199, 226, 240, 306
JAMAMOTO, Isoroku, admirál
64, 362,
JOHNSON, Nathan S., štáb.
seriant 212

JOHNSON, Frank L., fregat. kpt. 126,192
JOLLY, J. C., korvet. kpt. 277
JÓNAI, Micuma, admirál 346, 348-349
JONES, J. Cary, kontradm. 330
JONES, James L., mjr. 108-109
JOŠIDA, Masaru, pplk. 199
JOŠIDA, Micuru, námoř. ppor. 146
JOŠIZUMI, Masao, genpor. 348, 352, 361
JOY, C. Turner, kontradm. 49

374 375
♀

K
KANIN, Haruhito, princ 357
KASEL, John A., námoř. ppor. 117
KAWABE, Toraširó, genpor. 359
KELLEY, Gerard W., plk. 206-207
KENNEY, George C., generál 311, 314
KIDÓ, Koiči, markýz, japon. státník 338-339, 345-346, 353
KIEHL, Elmer, námoř. kpt. 146
KILAND, Ingolf N., kontradm. 24, 49, 51, 58
KILDUFF, Thomas A., por. 73
KING, Ernest, admirál lod'stva 83-84,86-87
KIRKPATRICK, C. C., fregat. kpt. 232
KIRUJAMA, kpt. 157
KIRVAN, W.H., fregat,. kpt. 127
KOISÓ, Kuniaki, generál a japon. státník 338-339, 358
KOMURA, Keizó, kontradm. 139, 144,148
KONOJE, Fumimaró, princ, japon. státník 338-340
KOZONO, Jasuna, námoř. kpt. 361-362
KRUEGER, Walter, generál 321
KURITA, Takeo, viceadm. 137-138
KUSAKA, Rjunosuke, kontradm. 140

L
LAMBE, C. E., námoř. kpt. 132
LEAHY, William D., adm. lod'stva 351
LECLERC, Jacques P., generál 367
LeMAY, Curtis E., genmjr. 22
LOCKWOOD, Charles A., viceadm. 22

M
MacARTHUR, Douglas, generál armády 10, 21, 34, 43, 87, 310-311, 314-318, 320-322,338,

355, 358-359, 361, 363-368
McCAIN, John. S., viceadm. 60-61, 311, 326, 332
McCORMICK, Lynde D., kontradm. 334-335
McGOVERN, John B., komodor 24
McNEIL, J. J., námoř. por. 124
McVAY, Charles Butler jr., námoř. kpt. 333-338
MAČIMURA, šéf policie v Tokiu 352
MALIK, Jakub A., sovét. diplomat 340, 351
MALINOVSKIJ, Rodion Jakovlevič, maršál 344
MARSHALL, George Catlett, gen. armády 351, 358
MASON, Arthur T., plk. 294
MAY, E. T., plk. 255
MAY, Martin O., vojín 179
MAYBURY, Daniel G., pplk. 183
MEAGHER, John, seržant 299
MÉRECKOV, Kirill Afanasjevič, maršál 344
MERRILL, Aaron Stanton, kontradm. 338
MITSCHER, Marc A., viceadm., 23, 35, 48, 59, 61, 69-71, 77-78, ţ 81, 85, 88,113,134,140-142, 146, 272-273, 311
MOMM, A. O., fregat. kpt. 126
MOORE-COSGRAVE L., plk. 367
MOOSBRUGGER, Frederick, námoř. kpt. 126
MOREAU, Jean W., pplk. 153, 161
MORI, Takeši, genpor. 355
MORISON, Samuel Eliot, kontradm., historik 72, 79, 82, 119,126,128,141,195
MORSHEAD, Leslie, sir, genpor. 313-314
MUELLER, P. J., genmjr. 25
MULCAHY, Francis P., genmjr. 25,110
MURASE, japon. státník 352
MURPHY, Charles, kpt. 209
MURRAY, George Dominic, viceadm. 22, 41, 334

N

NAKADŽIMA, fregat. kpt. 65
NEMETH, Francis J., námořník-poiárník 124
NIEMEYER, Tony, kpt. 289
NIMITZ, Chester W., admirál lod'stva 20-23, 25, 28, 32-34, 41, 60, 85-88, 97,131,133-134, 219, 229, 232, 295, 302-303, 310-311, 320-321, 331-332, 336, 359, 364-367
NIST, Cecil W., plk. 254
NOBLE, A. G., kontradm. 314
NOLAN, D. A., pplk. 291

NONAKA, Goro, korvet. kpt. 76

O
O'CALLAHAN, loseph T., korvet. kpt., kaplan 72
O'MEARA, Henry J., ppor. 326
OBAJAŠI, Sueo, kontradm. 63
OI, námoř. kpt. 361-362
OKAMURA, Motoharu, fregat. kpt. 64-65, 76
OKAZAKU, Kacuo, japon. politik 360
OLDENDORF, Jesse B., viceadm. 333-334
ÓNIŠI, Takadüró, viceadm. 64-65

OTA, Micuo, námoF. ppor. 74-75
OTA, Minoru, kontradm. 14-15, 226-227, 265, 280-281, 283, 286
OWENS, D. W., námoř. por. 124
OZAWA, Düsaburó, viceadm. 63-64

P
PACHLER, Francis, plk. 290
PARKER, A. E., fregat. kpt. 192-193
PARKER, Elton, námoř. kpt. 81
PERCNAL, Arthur E., sir, genpor. 367
PERRY, Matthew C., komodor 182
POST, Elwyn D., brig. gen. 302
PUTNAM, W. H., desátník 197
PYLE, Ernie, váleč. korespondent 176

R
RADFORD, A. W, kontradm., 68, 77,140,142, 326
RALL, Francis M., seriant 186
RAMSAY, A. N., genmjr. 317
RANDLE, Edwin H., brig. gen. 173,180
RAWLINGS, H. B., sir, viceadm. 86, 88-89,133-134, 233, 329, 332
REIFSNIDER, L. F., kontradm. 24, 47,164
RIDER, Charles W., genmjr. 321
RICHARDSON, Robert C., genpor. 22, 41, 303
ROBB, William G., pplk. 153
ROBBINS, B. A., fregat. kpt. 123
ROBERTS, Harold C., plk. 299, 302-303
ROOSEVELT, Franklin Delano, amer. prezident 83-84,198, 318, 341-342, 367

376 377
♀

ROYAL, Forrest B., kontradm. 313-314

S
SAKOMIZU, Hisacune, japon. státník 348, 350, 352-354
SAMPLE, W. D., kontradm. 134
SANDERS, W. H., fregat. kpt. 229
SANCHO, Jules, korvet. kpt. 334
SAVIGE, S. G., genmjr. 317
SEITZ, G. A., námoř. kpt. 272
SEKI, Jukio, por. 65
SHAFROTH, John F., kontradm. 328
SHAPLEY, Alan, plk. 100,159, 161
SHARP, Alexander, kontradm. 49 77
SHEETZ, Josef R., brig. gen. 204
SHEPHERD, Lemuel C. jr., genmjr. 25. 93, 99-100,153, 157-158,162, 243-244, 280, 282-283, 286, 303, 305
SHERMAN, Forrest P., kontradm. 219, 232
SHERMAN, Frederick C., kontradm. 60
SCHICK, Lawrence E., brig. gen. 307
SCHMIDT, Harry, genmjr. 321
SCHNEIDER, Merlin F., plk.163
SIBERT. Franklin L., genmjr. 322
SIMMS, R .L., por. 148
SMITH, Allan E., kontradm.81
SMITH, H. L., námoř. por. 192
SMITH, Holland, genpor. 41
SMITH, Oliver P., brig. gen. 299
SMITH, W.W., kontradm. 22, 41
SNEDEKER, Edward W., plk. 102-103, 293
SPAATZ, Carl A., generál 311, 343

SPRAGUE T. L., kontradm. 326
SPRUANCE, Raymond A., admirál 22-23, 61, 72, 81, 85, 88, 97,121,131,134,141, 311, 321
STALIN, Josif Vissarionovič, sovét. státník 338, 341
STILWELL, Joseph W., generál 302-303, 307
STIMSON, Henry L., amer. státník 320, 351
STRATEMEYER, Georg E., genpor. 311
SUGIJAMA, Gen, maršál 324
SUTHERLAND, Richard K., genpor. 359, 364, 366
SUZUKI, Kantaró, baron, admirál, japon. státník 242, 339, 342-343, 345-346, 348-350, 352-354, 357
SUZUKI, Sigedži, genmjr. 10, 263
SWIFT, Innis P., genmjr. 321

Š
ŠIGEMICU, Mamoru, japon. státník 358, 365-366

ŠIMADA, tajemník genpor. Čóa
240, 306

T
TACEY, Richard C., námořník-
strojník 124
TAKAMACU, princ 361-362
TţlKEDA, Cunetori, princ 357
TANAKA, Šizuiči, generál 355-
356
TANIGAWA, Seidü, npor. 182-
183
TANZOLA, Vincent J., plk. 164
THOMPSON, V. H., mjr. 287,
289
TIBBETS, Paul W., plk. 343
TÓDŽÓ, Hideki, generál a japon.

státník 338
TÓGÓ, Šigenori, japon. státník
340, 342, 345-346, 348-349,
351-352, 357-358
TOJODA, Soemu, admirál 62, 65,
114,138-140,144,149, 345, 348
TOMIOKA, kontradm. 363
TRUMAN, Harry Shippe, amer.
prezident 320, 340, 343, 345,
351, 354, 358
TURNER, Richmond Kelly,
viceadm. 22-25, 32-33, 35-37,
41-42, 48-49, 58, 78, 81, 91, 95,
97-98,108,112-113,116,126,
128,130,141,156,164,193,
195,198, 295
TWINING, Nathan F., genpor.
310

U
UDÓ, Takesiko, plk. 150,156-
157,160,162,166
UGAKI, Matome, viceadm. 62,
68, 76
UMEZU, Jošidžiró, generál 345,
348, 356, 365-366
UŠIDŽIMA, Micuru, genpor. 8-9,
15,19-20, 56, 58, 90, 95,101,
103,138,149,187,190, 220,
, 223, 225-226, 239-240, 243,
246, 262, 264-266, 278-281,
283, 286-287, 291, 296-298,
305-307

VIAN, Philip L., sir, kontradm.
85-86,132-133

W
WADA, Čokugen, japon. rozhlas.
hlasatel 356
WADA, Kosuke, genmjr. 13, 227,
264
WAINWRIGHT, Jonathan M.,
genpor. 366
WALKER, Anthony, mjr. 98
WALLACE, Clarence R., plk. 296
WALLACE, Fred G., genmjr. 25,
41, 307
WALLACE, Paul E., pplk. 302

WATANABE, Masao, genpor. 8
WATERHOUSE, J. W., fregat. kpt. 230
WATSON, Thomas E., genmjr. 25, 47, 92, 295
WAY, George L., námoř. por. 193
WESTHOLM, R. E., fregat. kpt. 116,118
WHALING, William J., plk. 161
WHITEHEAD, námoř. kpt. 81
WILLIS, J. S., fregat. kpt. 121
WILSON, G. R., fregat. kpt. 116-117,119
WILSON, R. L., fregat. kpt. 276
WINN, W. S., plk. 212-213
WOODS, Louis E., genmjr. 311
WRIGHT, Erma A., pplk. 153
WRIGHT, Jerauld, kontradm. 25, 92

V
VANDEGRIFT, Alexander A., Y genpor. 219 YOUNG, J. R., por. 148
VASILEVSKIJ, Alexandr Michajlovič, maršál 344

a podporovaných mohutnými námořními a leteckými silami, muselo zlomit odpor houievnaté se bránícího nepřítele. Podobně jako na Iwodümé i na Okinawé Japonci mistrné vyuüli členitého terénu a na nesčetných pahorcích a hřebenech vybudovali stovky odolných a dobře chráněných obranných postavení.110 OO vojákům japonské 32. armády bylo nařízeno bránit je do posledního dechu - a téměř všichni rozkaz splnili. Součástí bitvy o Okinawu se staly i masové útoky japonského letectva, převáiné sebevražedných pilotů kamikaze. Japonci při nich béhem necelých třech měsíců přišli o 7800 letounů a při pokusu napadnout americké invazní síly i o Jamato, pýchu svého válečného námořnictva a nejvétší bitevní lod' na svété. Bitva o Okinawu skončila 22. června 1945 úplným zničením 32. armády. Japonci ztratili poslední předsunutou baštu, která chránila komunikační linie spojující metropoli s Koreou, ţínou, Indočínou, Singapurem, a odříznuta zůstala i Formosa. Ale nejvétší význam měla skutečnost, že Spojenci získali ve vzdálenosti pouhých 340 mil od japonských ostrovů velkou základnu k soustřed'ování vojsk pro poslední úder a současně i letišté a kofviště.

Válka v Evropé skončila, na Okinawé spáchal velící generál harakiri, spojenecké síly stály před branami Japonska. Ale ještě po řadu týdnů nebylo jasné, zda se císařští generálové a admirálové skloní pFed hrozící katastrofou, anü by bylo nutno na japonských ostrovech vylodit statisíce vojáků a svádět pravdépodobně nejkrvavější bitvu v dějinách. Následovaly dny velkého napětí a rozhodnutí padlo ai po ničivých náletech na japonská města, po svržení dvou atomových pum a po vypovézení války Sovétským svazem. 2. září 1945 japonští pFedstavitelé podepsali na palubě bitevní lodi Missouri, miřící svými dély na Tokio, bezpodmínečnou

kapitulaci. Bylo to šest let a jeden den od chv8e, kdy na polské hranici na druhém konci svéta 2. svétová válka začala.

Bitvu o Okinawu a události, které následovaly, včetné dramatických jednání předcházejících japonské kapitulaci, líčí Dobýváni Okinawy, druhý svazek knihy Válka končí v Pacifiku, který současné uzavírá pétidlnou historü bojů v Tchomoří od Pearl Harboru po Tokijský záliv.

→